

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
Ε' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

[1.1]
Φωτοκ
Προεδρ
30-31

Πρωτόκολλο
αποφάσεων
Προεδρ
74

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΣΤΕΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Προεδρία κ. ΚΩΝ. ΤΣΑΤΣΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 20

14 Μαρτίου 1975

ΑΘΗΝΑΙ, 1975

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 20^η
14 Μαρτίου 1975

Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ σήμερον τὴν 14ην Μαρτίου 1975, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν 10ην π.μ. συνήλθεν εἰς συνεδρίασιν ἡ Ὀλομέλεια τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Προέδρου αὐτῆς κ. Κων. Τσάτσου.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην, μετὰ τὴν διαπίστωσιν ἀπαρτίας, συνεζητήθησαν τὰ ἄρθρα 30, 31, 32, 33, 34, 35, 50, 46, 48 καὶ 40 τοῦ Κυβερνητικοῦ Σχεδίου τοῦ Συντάγματος καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις ἐπὶ τῶν ἁρθρῶν 50 καὶ 46.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Ἀντιπρόεδρος κ. Θ. Κονίτσας). Ἀρχεται ἡ Συνεδρίασις.

Εἰσέρχεται εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας». Ἄρθρον 30 ὁ κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Εἰσηγοῦμαι ἡ παράγραφος 1^η τοῦ ἁρθροῦ 30 νὰ διατυπωθῇ ὡς ἀκολούθως:

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὁ ρυθμιστὴς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος».

Συνέχεια ἡ ἄλλη περίοδος, χωρὶς νὰ παραπέμπει στὰ ἄρθρα 32 καὶ 33. «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται γιὰ περίοδα πέντε ἐτῶν».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Εἰς τὴν Α' Ὑποεπιτροπὴν ἐγένετο μακρὰ συζήτησις καὶ προεκρίθη ὁ ὅρος «ρυθμιστὴς». Προτείνω ἵνα γίνῃ ἡ ἐξῆς διατύπωσις. «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ρυθμιστὴς τοῦ Πολιτεύματος ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς». Νομίζω ὅτι δι' αὐτῆς γίνεται μία δεδικαιολογημένη συνταμία καὶ ἐκφράζεται σαφέστερον τὸ νόημα τῆς διατάξεως. Οἰκοδεν νοεῖται ὅτι ἡμεῖς διατηροῦμεν τὰς ἐπιφυλάξεις μας ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου καὶ διὰ ἀναπτύξωμεν τὰς προτάσεις μας ἄταν ἔλθῃ ἡ σειρά τοῦ οἰκείου ἁρθροῦ.

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Εἶναι προτιμητέον αὐτὴ ἡ διατύπωση, κ. Πρόεδρε.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Νὰ μπεῖ χωριστά. Δηλαδή, μετὰ τὸ «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ρυθμιστὴς τοῦ δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος», νὰ μπεῖ τελεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τότε διὰ πρέπει νὰ εἴπωμεν. «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ περίοδον 5 ἐτῶν κατὰ τὰ ἐν ἁρθροῖς 32 καὶ 33 ὁριζόμενα».

Θὰ πρέπει νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν φράσιν «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας». Θὰ ἤμπορούσε νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἐπανάληψις, εἰὰν ἐλέγομεν «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ρυθμιστὴς τοῦ Πολιτεύματος», —ἐδῶ νὰ τεθῇ κόμμα— «ἐκλέγεται δὲ ὑπὸ τῆς Βουλῆς . . . κλπ.».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ὅχι κόμμα, ἀλλὰ τελεία.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ὡς τὸ εἶπατε, κύριε Πρόεδρε, εἶναι τὸ ὀρθότερον. Θὰ παρεκάλουν μόνον ἐπειδὴ ἀποτελεῖ πλεονα-

σμὸν ἢ μνεῖα τῶν ἄρθρων, νὰ διαγράψωμεν τὴν φράσιν «κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 32 καὶ 33 ὀριζόμενα», διότι ἀρκεῖ ἡ ὑπάρχουσα φράσις ὅτι ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Ἀντιστρόφως ἂν διαγραφῇ ἡ φράσις αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ μνεῖα τῶν ἄρθρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐὰν διαγραφῇ τὸ «ὑπὸ τῆς Βουλῆς», τότε θὰ πρέπει νὰ παραμείνῃ «κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 32 καὶ 33 ὀριζόμενα».

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Τὸ 33 δὲν χρειάζεται, διότι δὲν ὀμιλεῖ περὶ ἐκλογῆς. Μόνον τὸ 32 ὀμιλεῖ περὶ ἐκλογῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τότε νὰ τεθῇ μόνον τὸ 32.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρ. Συν. Ἐπιτροπῆς). Πρέπει νὰ περιλάβωμεν καὶ τὸ 33, διότι λέγει τότε ἀναλαμβάνει. Δὲν βλέπτε νὰ τεθῇ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄς τὸ ἀφήσωμεν. Νὰ τεθῇ λοιπὸν. «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ρυθμιστὴς τοῦ Πολιτεύματος, ἐκλέγεται δὲ διὰ περίοδον 5 ἐτῶν κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 32 καὶ 33 ὀριζόμενα».

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Τὸ Σύνταγμα γίνεται, διὰ νὰ διαβάξεται ὑπὸ τοῦ Λαοῦ. Εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ παραπέμψωμεν τὸν Λαὸν εἰς τὰ ἄρθρα, διὰ νὰ ἴδῃ ὅτι ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς; Νομίζω λοιπὸν, ὅτι πρέπει νὰ τεθῇ ἡ φράσις «ὑπὸ τῆς Βουλῆς», διὰ νὰ εἶναι κατανοητὸν. Εἶναι ὀρθότερα ἢ διατύπωσις αὕτη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Σκεφθεῖτε τὰ αὐριανὰ παιδιὰ νὰ καλοῦνται νὰ λένε τὸν ὀρισμὸ «τί εἶναι Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας». Γι' αὐτὸ —νομίζω— πρέπει νὰ μπεῖ τελεία στὴν πρότασι «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὁ ρυθμιστὴς τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι τότε θὰ πρέπει νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν φράσιν «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας».

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Εἶναι βασικὴ ἢ παρατήρησις, νὰ χωρισθῇ ἡ διατύπωσις εἰς δύο προτάσεις ἢ μᾶλλον εἰς δύο παραγράφους, διότι εἶναι βασικῆς σημασίας.

Γ. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Συμφωνῶ, ὅτι θὰ ἦτο ὀρθότερον νὰ τεθῇ τελεία, χωρὶς βέβαια νὰ γίνουν δύο παράγραφοι.

Συμφωνῶ ἐπίσης μὲ τὴν παρατήρησιν τοῦ κ. Φικιώρη, διότι νομίζω ὅτι δὲν βλέπτε νὰ τεθῇ ἡ φράσις «ὑπὸ τῆς Βουλῆς».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μὲ ἐπηρέασεν ἡ παρατήρησις τοῦ κ. Κουτσοχέρα, εἶναι ὀρθή. Ἡ πρώτη φράσις νὰ εἶναι: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὁ ρυθμιστὴς τοῦ δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος». Εἶναι ἓνα εἶδος διακηρύξεως δι' ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Καὶ μετὰ μία τελείαν θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ φράσις «Ὁ Πρόεδρος ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ περίοδον πέντε ἐτῶν». Μάλιστα θὰ ἔλεγα νὰ τεθῇ ὡς δευτέρα περίοδος.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡ φράσις «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ περίοδον πέντε ἐτῶν» ἔχει θέσιν ὡς παράγραφος 2 τοῦ ἀρθροῦ 32, τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συμφωνεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἀποτελέσουν αἱ δύο αὐταὶ φράσεις, ὡς ὁ κ. Κ. Τσάτσος ἀνέφερε μίαν παράγραφον;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

Α. ΚΥΡΚΟΣ. Ὑπὸ τὴν αἴρεσιν ὅτι θὰ ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Διατί νὰ θέσωμεν ἀπὸ τώρα τὰς λέξεις «ὑπὸ τῆς Βουλῆς»;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεδέχθη ὡς ἀκαλόγητος:

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὁ ρυθμιστὴς τοῦ δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος».

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται κατὰ τὰ ἐν ἀρθροῖς 32 καὶ 33 ἰσχυζόμενα. Μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς περαιτέρω διατυπώσεως.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ παράγραφος 2 ἐγένετο δεκτὴ ὡς ἔχει.

Παράγραφος 3. Γίνεται δεκτὴ;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς, ἡ παράγραφος 3 ἐγένετο δεκτὴ ὡς ἔχει.

Παράγραφος 4.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ζητοῦμε τὴ διαγραφή τῆς παραγράφου 4.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 4 ὁ κ. Στεφανίδης.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τῆς παραγράφου 4. Ἡ διάταξις τῆς παραγρ. 4 τοῦ ἀρθροῦ 30 ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Εἰς περίπτωσιν πολέμου, ἡ προεδρική θητεία παρατείνεται μέχρι λήξεως αὐτοῦ». Εἶναι ἀπολύτως πρωτοφανὴς διεθνῶς ἡ διάταξις αὐτή, δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει ὡς μὲ ἐπιληροσόρησεν ὁ ἐγκριτὸς τεχνικὸς σύμβουλος τῆς ΕΚ—ΝΔ κ. Γ. Μαυροκαρδάτος εἰς αὐδὲν Σύνταγμα δημοκρατικῆς χώρας. Κατὰ σύμπτωσιν πάλιν αὐτὴ ἡ διάταξις ὑπάρχει αὐτοαἰα εἰς τὸ δικτατορικὸν Σύνταγμα τοῦ 1973, εἰς τὸ ἀρθρον 30 παρ. 3.

Κύριε Πρόεδρε, προτείνομεν νὰ γίνῃ μία τροποποίησις αὐτῆς τῆς παραγράφου 4 καὶ ἡ διατύπωσις τῆς νὰ γίνῃ ὡς ἐξῆς:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Στεφανίδη, θὰ παρακαλέσω, δὲν τὸ λέγω μόνον διὰ σᾶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς συναδέλφους, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔχετε προτάσεις, νὰ ὑποβάλλετε αὐτάς, χωρὶς αἰτιολογίαν, διότι ἄλλως ἐὰν δεχθῶμεν νέα συζήτησιν ἐπὶ τῶν τροπολογιῶν καὶ θὰ βραδύνωμεν πάρα πολὺ.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ὑπάρχη ἐὰν δεχθῶμεν τὴν σύστασιν σας ἕνα κενόν. Ὅταν ὑποβάλλῃ ἕνας βουλευτὴς μίαν πρότασιν νὰ τροποποιηθῇ ἕνα ἀρθρον θὰ πρέπει νὰ κάμῃ μίαν σύντομον αἰτιολογίαν διὰ τὴν σκοπιμότητα καὶ τοὺς λόγους θεσπίσεώς τῆς, διότι ἄλλωῃ πῶς θὰ ἀντικρουσθῇ ἡ ἀποψὶς του, ὑπὸ οἰουδήποτε ἐξ ἡμῶν ἀντιλέγοντα.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ χθὲς περιωρίστηκα, ὡς γενικὸς εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας σὲ μίαν γενικωτάτην ἀνάπτυξιν ἐνὸς θέματος, ἐπιφυλασσόμενος καὶ γιὰ ἐμένα καὶ γιὰ τοὺς συναδέλφους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὅταν θὰ διατυπώσωμε μίαν τροπολογία, νὰ ἠμποροῦμε νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν λόγον τῆς καταθέσεώς τῆς. Ἀλλὰ μίαν ἀνάπτυξιν σύντομη, γιὰ νὰ δικαιώσωμεν τὴν συγκεκριμένην τροπολογία, προκύπτει ναμίζω, ἀπὸ τὸ ἐξαιρετικὸν σύντομον . . . . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ὑπάρχει ἡ πρόθεσις περιορισμοῦ, ἀλλὰ ἀπλῶς ἐξοικονομήσεως χρόνου.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι κρίσιμον, καὶ ἐπικαλοῦμαι τὸ γεγονός, ὅτι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ δι-

κατατορικών Σύνταγμα του 1973 είχε τεθεί αυτή η διάταξη και αυτολεξεί μεταφέρθη όπως και τόσαι άλλαι εις τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον. Ἄλλ' εἰς τὸ Σύνταγμα 1973, ὡς γνωστόν, προβλέπετο ἄμεσος ἐκλογή τοῦ Προέδρου. Ἐὰν ὅμως ἡ ἐκλογή εἶναι ἔμμεσος ὡς φεσπίζεται διὰ τοῦ Κυβερνητικοῦ σχεδίου, οὐδεὶς λόγος συντρέχει ἀναβολῆς αὐτῆς τῆς ἐκλογῆς. Ἀντιθέτως μάλιστα ἡμπορεῖ, εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν, ἐννοῶ κηρύξεως πολέμου, νὰ εἶναι ἐθνικῶς ἀτύμφορος ἡ διατήρησις τοῦ ἰδίου Προέδρου. Ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ πλέον καὶ τὸ γεγονός, κύριε Πρόεδρε, ὅτι, κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, εἰς ὅσας Δημοκρατίας, δὲν ὑπῆρξεν ἐχθρική κατοχή, διεξήγοντο κανονικῶς ἐκλογαί. Προεδρικαὶ ἢ Βουλευτικαί. Εἰς περίπτωσιν πού ἡ Χώρα πάλιν καταληφθῆ καὶ δὲν ἡμποροῦν νὰ γίνουν ἐκλογαί δὲν ὑφίσταται θέμα. Προτείνω ὅθεν ἡ παράγραφος 4 νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: «Εἰς περίπτωσιν Πολέμου ἢ Προεδρική θητεία δύναται νὰ παραταθῆ μέχρι λήξεως αὐτοῦ δι' ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς, λαμβανομένης διὰ τῆς πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν». Καὶ προσθέτω «ἄλλως ληξάσης τῆς Προεδρικῆς θητείας ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀντικαθίσταται, κατὰ τὸ ἄρθρον 34 παράγραφος 1 μὴ ἐφαρμοζομένης τῆς παραγράφου 2 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου». Αὐτὸ σημαίνει κύριε Πρόεδρε, ἔτι γίνεται ἡ ἀναπλήρωσις ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, ὅπως προβλέπεται εἰς τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Κ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, δὲν θὰ εἶναι οὐσιαστικὴ ἡ ἀντίθεσις μου εἰς ὅσα εἶπεν ὁ κύριος Στεφανίδης. Ἐν ὄρα Πόλεμου, θὰ δημιουργήσωμεν συζητήσεις περὶ παρατάσεως ἢ μὴ τῆς θητείας ἐνὸς Προέδρου. Νομίζω, ὅτι ἐὰν ἡ κακὴ τύχη μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς Πόλεμον, ἐν ὄρα πολέμου δὲν θὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τίποτε ἄλλο παρὰ μὲ τὸν πόλεμον. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελα νὰ παρακαλέσω νὰ γραφῆ εἰς τὰ πρακτικά, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τούτου ὑπάρξῃ συμφωνία ὅλων τῶν ἀξιωματῶν μελῶν, δηλαδὴ ὅτι, ὅταν εἰς τὸ ἄρθρον 30 παράγραφος 2 «τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸς οἰονδήποτε ἄλλο ἀξίωμα, θέσιν ἢ ἔργον», νὰ ἀποσαφηνισθῆ, ὅτι ἡ ἀπαχόλησις τοῦ Προέδρου, εἰς καθαρῶς πνευματικὰς ἐργασίας, συγγραφικὰς ἢ ἐπιστημονικὰς δὲν περιλαμβάνεται εἰς οἰονδήποτε περιορισμὸν. Διότι ἡμπορεῖ νὰ ἔρεθῆ ἓνας Πρόεδρος, ὁ ὁποῖος νὰ εἶναι συγγραφεύς, νὰ εἶναι ἓνας πνευματικὸς ἄνθρωπος νὰ θέλῃ νὰ ἐκδώσῃ βιβλίον. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀποκλείσωμεν. Παρακαλῶ νὰ τεθῆ ὡς ἐρμηνευτικὴ δήλωσις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συμφωνεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ, ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ κυρίου Κ. Τσάτσου;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ καταχωρηθῆ εἰς τὰ πρακτικά ὡς ἐρμηνευτικὴ δήλωσις, γενομένη ἀποδεκτὴ ὁμοφώνως ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 4 ὑπάρχει προσθήκη τις; Ὁ κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη αὐτὴ ἡ παράγραφος. Στὸ βασικὸ ἄρθρον, ποὺ ἀναφέρεται στὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, πρέπει νὰ βάλουμε καὶ αὐτὴ τὴν πληγὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ λέγεται πόλεμος; Νὰ τὴν βάλουμε ἂν εἶναι ἀνάγκη, σὲ μίαν ἄλλην διάταξιν. Ὑστερα, εἶναι μίαν διάταξιν, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1973, καὶ ὅπως σᾶς εἶχα δηλώσει, πρέπει νὰ μᾶς πιάνει ὅλους ἀλεργεῖα, ὅταν βλέπουμε διατάξεις τῆς δικτατορίας. Γι' αὐτὸ προτείνω τὴν κατάργησιν αὐτῆς τῆς διατάξεως. Παρακαλῶ ἡ τροπολογία μου νὰ τεθῆ σὲ ψηφοφορία.

Ὁ κ. Κουτσοχέρας προτείνει τὴ διαγραφή τῆς παραγράφου 4. Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ, δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κουτσοχέρου;

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.
(Ἦγειρον οἱ ὀλιγώτεροι)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, έχω και μία άλλη να τεθεί αυτή η διάταξη σε άλλο άρθρο του Συντάγματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αυτό είναι άλλο θέμα. Τίθεται εις ψηφοφορίαν ή παράγραφος 3-4, ως έχει εις τὸ κείμενον τῆς Ὑποπιτροπῆς.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ὁχι, διότι ζητοῦμεν ἀντικατάστασιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εις ψηφοφορίαν ή πρότασις τοῦ κυρίου Στεφανίδη.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

(Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι)

Συνεπῶς ἀπερρίφθη.

Παράγραφος 4.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος 5.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεδέχθη τὴν παράγραφον 5 ὁμοφώνως.

Ἄρθρον 31: Δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας: α) Ὁ μὴ ἔχων διὰ γεννήσεως τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ἐξαίρεται τῆς περιπτώσεως ἀποκτήσεως τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας συνεπείᾳ προσαρτήσεως ἐδάφους, ἢ ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν).

Ὁ κ. Γαζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Νὰ ἀντικατασταθῆ τὸ «...προσαρτήσεως ἐδάφους ἢ ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν», διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως: «... δι' ἀθρόας πολιτογραφήσεως». Διότι εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι περιπτώσεις ἀθρόας πολιτογραφήσεως λ.χ. ἐπὶ εἰσοδοχῆς πληθυσμοῦ καὶ οὐχὶ ἀνταλλαγῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν ἰσχύει ὁ ἴδιος λόγος διὰ νὰ δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος ὁ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀποκτήσας τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Ἡ πρώτη φράσις τοῦ ἄρθρου λέγει: «Δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας:» καὶ ἀπαριθμοῦνται αἱ περιπτώσεις εἰς τὰ α', β', γ' καὶ δ' ἐδάφια. Ἀπὸ τὸν συνδιασμόν τῆς πρώτης προτάσεως μετὰ τὸ α' ἐδάφιον δημιουργοῦνται θέματα. Τὸ ἐδάφιον α' διετυπώθη ἔτσι - ἐνθυμοῦμαι - διότι ὡς εἶχε διατυπωθεῖ ἡ πρώτη φράσις χωρὶς τὴν συνέχειά της, εἶχεν ἀποκλείσει ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας σοβαροὺς πολιτικούς ἀνδρας τῆς σημερινῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐγινε, λοιπόν, αὐτὴ ἡ συμπλήρωσις, ἡ ὁποία δι' ἐμὲ εἶναι κακότεχνος. Κατ' ἀρχὴν διὰ νὰ γίνῃ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κανεὶς πρέπει νὰ εἶναι ἀναμφισβητήτως Ἑλληὴν πολίτης. Αὐτὸ πρέπει νὰ τεθῆ εἰς τὴν πρώτην φράσιν καὶ κατόπιν νὰ ἐπακολουθήσουν τὰ ἐδάφια διὰ τὰς λεπτομερείας. Προτείνω νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: «Δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ Ἑλληὴν πολίτης». Ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς ἔγινε Ἑλληὴν πολίτης, τοῦ πῶς ἀπέκτησεν τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν: Εἴτε δι' ἀθρόας πολιτογραφήσεως, εἴτε διὰ προσαρτήσεως ἐδαφῶν κλπ. Αὐτὰ ὅλα παραλείπονται. Τὶ θέλωμεν; Θέλωμεν ὁ Ἑλληὴν πολίτης - τουλάχιστον αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ τὸ κείμενον - νὰ εἶναι Ἑλληὴν τὴν καταγωγὴν. Νὰ μὴ εἶναι Τούρκος, νὰ μὴ εἶναι Ἰσραηλίτης, νὰ εἶναι Ἑλληὴν, νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ Ἑλληὴνικὸν ἔθνος. Ἐὰν θέλετε μάλιστα ἢμπορεῖ καὶ πρέπει νὰ διευκρινησθῆ, ἐὰν θέλωμεν νὰ εἶναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἢ ἀρκεῖ καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς μόνον. ἢμπορεῖ ἓνας ἑλληνοαμερικανὸς ἀπὸ Ἑλληνα πατέρα καὶ Ἀμερικανίδα μητέρα νὰ εἶναι Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας; Αὐτὸ νὰ τὸ συζητήσωμεν. Ἐὰν λοιπὸν συμφωνήσωμεν περὶ τῆς ἐλληνικῆς του καταγωγῆς, τότε τὸ ἄρθρον 31 ἢμπορεῖ νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: «Δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ Ἑλληὴν πολίτης: α) Ὁ μὴ ἔχων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἐλληὴνικὴν καταγωγὴν, β) Ὁ μὴ ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐὰν τὸ β) τὸ ἀφήσωμεν ὡς ἔχει καὶ δὲν θέσωμεν «Ἑλληὴν πολίτης» σημαίνει, δηλαδὴ, ὅτι ὁ μὴ Ἑλληὴν ὁ ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του

δύνανται να εκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Ἄρα ἀρχικῶς καὶ ἐν ἐπιχειρηματικῇ πρέσει να τεθῆ: «Δὲν δύναται να εκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ Ἕλλην πολίτης» καὶ κατόπιν να ἀπαριθμηθοῦν εἰς τὰ ἐδάφια τὰ κωλύματα.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Δηλαδή τὸ περὶ καταγωγῆς ὡς ποῦ τὸ πᾶτε; Διότι ἐδῶ ἔτσι θὰ πᾶμε εἰς τὰς ὑπερβολὰς τῆς Χιτλερική ἀναζητήσεως τῆς Ἑβραϊκῆς ράτσας διὰ κάθε πολίτη.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων.

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Διατί δὲν σᾶς ἱκανοποιεῖ τὸ «... διὰ γεννήσεως τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν . . . .»;

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Αὐτὸ ποῦ ἐτέθη καὶ προσελάεσε ἐκείνη τὴν περιπλοκὴν συνεπληρώθη μετὰ τὰς ἐξαιρέσεις ἀμέσως. Ἄρα να κάνωμεν αὐτὰς τὰς ἐξαιρέσεις προτείνω να βάλωμεν ὅτι: «Δὲν δύναται να εκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας - εἰὰν θέλετε - ὁ μὴ ἔχων διὰ γεννήσεως ἑλληνικὴν καταγωγὴν». Διότι τὴν ἰθαγένειαν δύναται να τὴν ἀποκτήσῃ καὶ ἄλλως πως.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐδῶ πρόκειται να κατοχυρώσωμεν τὴν περίπτωσιν γεννηθέντων Τούρκων ὑπηκόων.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Φοβοῦμαι ὅτι δὲν ἔγινε ἀντιληπτὸς. Πρέπει να ὑπάρχει ἓνα θετικὸν στοιχεῖον καὶ τὰ ἄλλα να εἶναι ἀρνητικά. Τὸ θετικὸν στοιχεῖον πρέπει να εἶναι Ἕλλην πολίτης. Τὸ πῶς ἀπέκτησε τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν δὲν ἔχει σημασίαν; Δὲν ἔχει.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἄν εἴπωμεν να ἔχη ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς Ἕλληνας δὲν ἀρκεῖ;

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἰθαγένεια, εἶναι καταγωγή. Ἐγὼ ποῦ ἐγεννήθη ἀπὸ Τούρκους ὑπηκόους, ἀλλὰ Ἕλληνας τὴν καταγωγὴν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν να εκλεγῶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ἂν ἀπέκτων τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ὡς τὴν ἀπέκτησα διὰ τῆς ἀθρόας πολιτογραφήσεως τῶν προσφύγων.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Αὐτὸ θέλωμε να κατοχυρώσωμεν, ὅτι οἱ γεννηθέντες Τούρκοι ὑπήκοοι, ἀλλὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἑλληνικῆς καταγωγῆς, δηλαδή ὅταν οἱ δύο γονεῖς εἶναι Ἕλληνας - δὲν θέλω να εἴπω καταγωγῆς διὰ να μὴ ἀρχίσουν καὶ ζητοῦν τοὺς προπάππους, ὅποτε δὲν ξεύρω ποῦ θὰ φθάσωμεν - να δύναται να εκλεγοῦν.

Γ. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ἐδῶ ἔχει δημιουργηθῆ ἓνα θέμα εἰς τὴν πραγματικότητά ἀνύπαρκτον. Αὐτὰ τὰ θέματα γεννῶνται εἰς μεταναστευτικὰς χώρας εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Αὐστραλίαν ποῦ εἶναι χώρα ὑποδοχῆς μεταναστῶν καὶ ἐκεῖ πράγματι γεννᾶται θέμα: Ποῖος θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα να εκπροσωπήσῃ τὴν Πολιτείαν του καὶ πότε; Εἰς μίαν χώραν, ποῦ εἶναι ἀντίστροφος ἡ κατάστασις, δηλαδή ἔχουμε ἀπαθῆμους Ἕλληνας δὲν ἐνδείκνυνται να δημιουργοῦνται τέτοια θέματα. Τὸ θέμα εἶναι ἀπλόν. «Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται να εκλεγῆ πᾶς Ἕλλην ἔχων . . . . .» καὶ να περάσωμεν εἰς θετικὰς διατυπώσεις. Τὸ πρόβλημα κ. Πρόεδρε, να εκλεγῆ Τούρκος εἶναι ἐκτὸς πάσης πραγματικότητος. Δι' αὐτὴν τὴν ἀπίθανον, ἀδιανόητον θὰ ἔλεγον περίπτωσιν, να δημιουργοῦμεν ὀλόκληρον περιπλοκὴν καὶ ἐνδεχομένως να ἀποκλείσωμεν Βορειοηπειρώτας, Κυπρίους, καὶ ἄλλους Ἕλληνας τῆς ἀλλοδαπῆς, οἱ ὅποιοι πολλὰ ἔχουν προσφέρει εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα πολλὰς φορές. Δι' αὐτὸ νομίζω, ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ σκεπτόμεθα κατηγορίας ἀνυπαρκτοῦς εἰς τὴν πραγματικότητά, ἀρχίζομε καὶ πέφτομε εἰς ἓνα κυκεῶνα. Τὸ ἀπλοῦστερον εἶναι να ἐξαλείψωμεν αὐτό, ποῦ ἐμφανίζει μίαν νοστοπρίαν μισαλλοδοξίαν κατὰ κάποιον τρόπον. «Ἕλλην πολίτης δύναται να εκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας». Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ να περάσωμεν εἰς τὰ εὐλογα κριτήρια τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἄλλων ἱκανότητων. Νομίζω, ὅτι αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ βατὸς δρόμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κουτσοχέρης ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Δὲν πρέπει να ἀρχίζομε ἀπὸ ἀρνήσῃ. Θέτω ὑπ' ὄψης σας τὴν ἀκόλουθον διατύπωση: «Δύναται να εκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πᾶς Ἕλλην πολίτης

ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ὁ ἀποκτήσας τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν συνεπεία προσαρτίσεως ἐδάφους ἢ ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν». Προτείνουμε αὐτὴ τὴ διάταξιν διὰ νὰ εἴμαστε συνεπεῖς πρὸς τὴν διατύπωσιν τοῦ Σχεδίου. Νομίζω, ὅτι ἔτσι λύεται τὸ θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κύρκος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΥΡΚΟΣ. Ἡμεῖς προτείνομεν: «Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ ἐκλεγῆ πᾶς Ἑλλην πολίτης ἔχων συμπληρώσει τὸ 35ον ἔτος τῆς ἡλικίας του κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς κεκτημένος τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπαπολίτης ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ἐὰν μείνῃ ἀρνητικὰ διατυπωμένον ὑπάρχει μίαν κατηγορίαν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν γεννηθῆ ἔκ γονέων Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ οἱ ὁποῖοι θάσει τοῦ Νόμου τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῆς Ἀγγλαίς ἔχουν τὴν ἀμερικανικὴν ἢ ἀγγλικὴν ἰθαγένειαν καὶ δὲν θὰ ἠμποροῦν νὰ ἐκλεγῶν. Προτείνω: «Δύναται νὰ ἐκλεγῆ πᾶς Ἑλλην πολίτης ἐγγεγραμμένος εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ὅπως εἶναι διατυπωμένη ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 31 εἰς τὸ κυβερνητικόν σχέδιον, εἶναι ἐσφαλμένη. Συγκεκριμένως ἀναφέρωμαι εἰς τὰ ἐξῆς σημεῖα, χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνεπιτρέπτου περιορισμοῦ τῶν ἐκλογίμων:.

Πρῶτον μὲ τὸ ἐδάφιον α' ἀποκλείεται τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγεσθαι μίαν ἄλλην κατηγορίαν Ἑλλήνων Βορειοηπειρωτῶν καὶ Κυπρίων, οἱ ὁποῖοι μάλιστα συνέπεσε πλειστάκις νὰ ἀνυπάρχουν ἀνώτατα ἀξιώματα εἰς τὴν Χώραν. Εἶναι φανερόν, ὅτι ἀποκλείονται διὰ τὸ ἐδάφιον α' περιλαμβάνει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Χώραν καὶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν ἄλλοθι, ἀλλ' ἀπέκτησαν τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, συνεπεία προσαρτίσεως ἐδάφους ἢ ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν. Μὲ τὴν διατύπωσιν αὐτὴν ἀποκλείονται Ἑλληνες ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς Κύπρον, εἰς Βόρειον Ἡπειρον καὶ δὲν προσηρτήθη τὸ ἐδάφος των εἰς τὴν χώραν.

Δεύτερον τὸ ἐδάφιον γ' λέγει ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος «Ὁ μὴ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν καὶ μὴ ὢν ἐγγεγραμμένος εἰς ἐκλογικὸν κατάλογον». Ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν «τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν» οὐδεμία ὑπάρχει ἀντίρρησης, διότι καλύπτει τὰ πάντα. Διερωτῶμαι διατί τίθεται εἰς τὸ σχέδιον ἡ προσθήκη «καὶ μὴ ὢν ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον»; Γνωρίζετε, ὅτι ἐψηφίσαμεν ἐτέραν συναφῆ διάταξιν εἰς τὸ ἄρθρον 54, παράγραφος 2, ὅτι ἡ σύνταξις τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων ἐνεργοῦται αὐτεπαγγέλτως. Σημειώθητε, ὅτι θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ὑποψήφιος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος νὰ ἔχῃ ὅλα τὰ προσόντα, νὰ ἔχῃ τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐκ τύχης ἢ ἐκ παραδρομῆς τῆς αὐτεπαγγέλτως ἐνεργοῦσης τὴν σύνταξιν ἐκλογικῶν καταλόγων ὑπηρεσίας ἐγγεγραμμένος εἰς ἐκλογικὸν κατάλογον.

Τρίτον. Τὸ ἐδάφιον δ' κ. Πρόεδρε, ἀναφέρεται εἰς τὴν συνεπεία ἀμετακλήτου καταδίκης στέρησιν τῶν προσόντων διορισμοῦ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν. . . .» κλπ. Ὅταν, ὅμως, τὸ Σύνταγμα ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν, ἐξυπακούεται, ὑπατίθεται καὶ κατὰ νόμον τεκμαίρεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ καταδικασθῆ καὶ στερηθῆ. . . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡμμερεῖ νὰ ἔχῃ διαγραφῆ ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Εἶπον ἐπ' αὐτοῦ νὰ μὴ περιλάβωμεν (τὴν ἐγγραφὴν εἰς ἐκλογικὸν κατάλογον, ἀρκούμενοι εἰς τὴν ὑπαρξίν τῆς ἰκανότητος τοῦ ἐκλέγειν, πού καλύπτει τὰ πάντα καὶ τὴν μὴ στέρησιν δικαιώματος ἐξ ἀμετακλήτου καταδίκης.

Μὲ τὰς σκέψεις αὐτὰς ἔκαμα τὴν ἐξῆς διατύπωσιν:

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Δὲν ἐλύσαμεν τὸ μέγα θέμα Ἑλλην πολίτης.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Είς τὸ σχέδιον καὶ τὸ ἄρθρον 31 ὑπάρχει μία μόνον παράγραφος μὲ 4 περιπτώσεις. Ἡ τελικὴ διατύπωσις πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὸ ἄρθρον 31 ὡς ἐξῆς: «Δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πᾶς Ἕλλην πολίτης, ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν». Αἱ προϋποθέσεις καὶ περιορισμοὶ συνεπῶς εἶναι 3, ἡ ἡλικία, ἡ ἰκανότης τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἡ ιδιότης τοῦ Ἕλληνος πολίτου. Ἐπομένως— ἀπαντῶ εἰς τὸν κ. Μπουρνιᾶν—ἐφ' ὅσον λέγομεν «Ἕλλην πολίτης» καλύπτουμεν καὶ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, τῆς θεμελιώδους προϋποθέσεως διὰ πάντα ἐκλόγιμον νὰ ἔχη τὴν ιδιότητα τοῦ Ἕλλημος πολίτου κατὰ τὰ κοινῶς καὶ μέχρι σήμερον παραδεχόμενα.

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Πράγματι διαφωνῶ πρὸς τὴν πρότασιν «Ἕλλην πολίτης», διότι Ἕλληνες πολῖται δὲν εἶναι μόνον ἡ περιπτώσεις, ποὺ εἴπαμεν, εἶναι οἱ πέραν ὠρισμένα χροῖνου ἐγκαιροποιημένοι Ὀλλανδοί, Γερμανοί, διάφοροι. Δὲν εἶναι δυνατὸν, λοιπὸν νὰ μεταβάλωμεν τὴν διατύπωσιν. Διότι Ἕλληνες πολῖται δὲν εἶναι οἱ Κύπριοι, δὲν εἶναι οἱ Βορειοηπειρωταί. Ἐχουμε λοιπὸν ἓνα θέμα ἐκεῖ, ποὺ πρέπει νὰ προσέξωμε. Ἐχω τὴν γνώμην, ὅτι πρέπει νὰ μείνη ὡς ἔχει μόνον νὰ εἶναι θετικὴ ἡ διατύπωσις. Δηλαδή, «Δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ ἔχων διὰ γεννήσεως τὴν ἑλληνικὴν ἰδιαιτέτητα». Καὶ νὰ πᾶμε εἰς τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ κ. Γαζῆ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πᾶμε εἰς τὸ Ἕλλην πολίτης, διότι τότε κινδυνεύομε νὰ ἔχωμε Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἀνδρωπὸν ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς του δὲν ἦτο Ἕλλη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Νικολόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὡς πρὸς τὸ ὅτι πρέπει νὰ πᾶμε εἰς θετικὴν διατύπωσιν, νομίζω, ὅτι εἶναι ὁμοφώνως δεκτὸν. Τὸ ἐδάφιον α' εἶναι τὸ κρίσιμον τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ σημεῖον. Κατ' ἀρχὴν τίθεται τὸ ἐρώτημα: Θέλομε ὅπωςδὴποτε νὰ ἔχωμε ὑποψήφιον Πρόεδρον ἑλληνικῆς καταγωγῆς;

Διότι Ἕλλην πολίτης ἡμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἓνας Γερμανός, ὁ ὁποῖος νὰ πολιτογραφηθῆ καὶ ἀπὸ δύο ἐτῶν νὰ εἶναι Ἕλλην πολίτης. Ἐὰν εἴπωμεν μόνον Ἕλλην πολίτης δὲν καλυπτόμεθα ὅπωςδὴποτε. Θὰ εισηγήσομαι ὡς πρὸς τὸ ἐδάφιον α' νὰ εἴπωμεν: «Ὁ ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων», νὰ τὸ συζητήσωμε. Πάντως ἡ πρώτη μου πρότασις εἶναι αὕτη. Ἐὰν δὲν θέλωμεν τὸ «ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων» νὰ εἴπωμεν: «Ὁ ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ἕλλην πολίτης». Ἐγὼ λέγω νὰ εἴπωμε καὶ «ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων», διότι ὁμιλοῦμε διὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, τὸν Ἀνώτατον Ἀρχοντα τῆς χώρας. Βεβαίως δημιουργεῖ ὠρισμένα προβλήματα τὸ θέμα. Ἐνας Κύπριος εἶναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων καὶ πάππον καὶ προπάππον ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ δὲν εἶναι Ἕλλην πολίτης. Τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ διὰ τοὺς Βορειοηπειρωτάς. Τελειῶνα λέγων ὅτι «... ὁ ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ἕλλην πολίτης».

Τὰ ἄλλα ὡς ἔχουν μὲ μίαν θετικὴν διατύπωσιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπακωνσταντῖνου ἔχει τὸν λόγον.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Νικολοπούλου ὡς πρὸς τὴν θετικὴν διατύπωσιν ὁλοκληρίου τοῦ ἄρθρου 31, πλην ὅμως δὲν θὰ ἠθέλων νὰ προστεθῆ «ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων». Ἐπίσης εἰς τὸ ἐδάφιον γ' τοῦ ἄρθρου 31 νὰ σταματήσωμεν: «ὁ ἔχων τὴν ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Δερβενάγας ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. Εἶμαι τῆς γνώμης, ὅτι ἡ ἀρχικὴ διατύπωσις εἶναι νομοτεχνικῶς ἡ καλύτερα. Μὲ τὴν πρώτην περίπτωσην θέλωμεν νὰ ἀποκλείσωμεν ὠρισμένα πρόσωπα. Διὰ τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας συμφωνῶ. Ἐπίσης νομίζω, ὅτι τὸ ἐδάφιον γ' ἔχει καλῶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Φικιώρης ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασίς μου εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἐν συνεχείᾳ τῶν ὅσων ἐλέχθησαν καὶ μὲ τὴν διασα-

φήνισιν ὅτι δὲν εὐρίσκω ὁρθὸν νὰ προσδιορίσωμεν ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐλληνικῆς καταγωγῆς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων. Νομίζω ὅτι εἶναι μία ἀποψις μὲ μιαν ἀπόχρωσιν ρατσιστικὴν. Ἡ πρότασίς μου εἶναι: «Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ ἐκλεγῆ πᾶς ἐκ καταγωγῆς Ἑλλήν πολίτης, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ὅτι: α) ἔχει συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, β) ἔχει τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν». Τὸ δ' νομίζω, ὅτι εἶναι περιττόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Χλωρὸς ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Νικολόπουλον. Ἐντὶ ὅμως: «Ὁ ἐλληνικῆς καταγωγῆς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων Ἑλλήνων τὸ γένος». Διὰ τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἴσχυται οἱ γονεῖς νὰ εἶναι Ἑλληνας, ἀλλὰ νὰ μὴν εἶναι Ἑλληνας τὸ γένος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐν συντομίᾳ, κύριοι Συνάδελφοι, θὰ ἤθελα νὰ θέσω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς τ' ἀκόλουθα — Φυσικὴ καὶ ναυτοτεχνικὴ — ὁρθὴ εἶναι ἡ θετικὴ διάταξις καὶ οὐχὶ ἡ ἀρνητικὴ τοιαύτη. Πρέπει, συνεπῶς, νὰ συμφωνήσωμεν εἰς τὴν θετικὴν διατύπωσιν καὶ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ἀρνησιν. Περαιτέρω, φρονῶ, ὅτι ἡ προσθήκη τῆς φράσεως «Ἑλλήν πολίτης» θὰ μᾶς δημιουργήσῃ θέματα καὶ ἐνδεχομένως περιπλοκάς. Διὰ τοῦτο σκόπιμον θεωρῶ νὰ μὴν γίνῃ δεκτὴ ἡ πρότασις περὶ τῆς προσθήκης αὐτῆς. Ἐντὶ τούτῳ τάσσομαι ὑπὲρ τῆς προτάσεως «ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων». Στενεύομε μὲν τὴν διάταξιν ἀλλὰ δι' αὐτῆς δίδομεν μεγαλύτεραν, πλέον εὐρύτεραν καὶ ἐκτεταμένην γνησιότητα. Πρόκειται περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἄνωτάτου Ἄρχοντος. Καὶ πρέπει νὰ συντρέχῃ τὸ στοιχεῖον τῆς γνησιότητος τῆς κρυσταλλίνης καταγωγῆς. Τὸ θέμα, νομίζω, ἔχει σοβαρότητα καὶ θὰ πρέπει νὰ τὸ μελετήσωμεν μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν. Θεωρῶ τελείως περιττὴν τὴν προσθήκην «... καὶ μὴ ὢν ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον» δι' ὃ καὶ παρακαλῶ, ὅπως συμφωνήσωμεν εἰς τὴν διαγραφὴν τῆς. Κατὰ τὰ λοιπὰ τάσσομαι ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς διατάξεως ὡς ἔχει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Νομίζω, ὅτι ἐπιτυχέστερα μέχρι τοῦδε διατύπωσις εἶναι αὐτή, πού ἐπρότεινε ὁ κ. Φικιῶρης. Παρὰ πλησία εἶναι μία ἰδική μου. Συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Μαγκάκη, ὅτι πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἴπωμεν θετικῶς ποῖος δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Καὶ μία εἶναι ἡ περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος κανεὶς: «Ὁ συνεπείᾳ ἀμετακλήτου διακαστικῆς...». Προτείνω, λοιπόν, ἐὰν δεχθῆτε τὴν διατύπωσιν τοῦ κ. Φικιῶρη, ἐπικουρικῶς τὴν ἐξῆς: «Δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος Δημοκρατίας: α) Ὁ ἔχων διὰ γεννήσεως Ἑλληνικὴν καταγωγὴν. Τὸ «ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων» δὲν τὸ θέτω διότι περιορίζομε πολὺ τὰ πράγματα. β) Ὁ ἔχων τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς τὴν ἀπέκτησε ἀρκεῖ νὰ τὴν ἔχῃ. γ) Ὁ ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. δ) Ὁ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν. ε) Δὲν δύναται νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ συνεπείᾳ ἀμετακλήτου...».

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἐνδιαφέρει ἡ ἰθαγένεια.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Δύναται νὰ ἐλεγῆ Πρόεδρος Δημοκρατίας ἕνας μὴ Ἑλλήν τὴν ἰθαγένειαν;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μαγκάκης ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριοι συνάδελφοι, αὐτὴ ἡ προϋπόθεσις τῆς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, θὰ δημιουργήσῃ εἰς διαφόρους περιπτώσεις — ὅπως ὁρθότατα ἰτόνισεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς — ἕνα ἀνοιγμα εἰς ἕνα θέμα φοβερόν, σκοτεινὸν τὴν καταγωγὴν τὴν φυλετικὴν. Θὰ ἀρχίσουν νὰ διερευνῶνται τὰ γενεαλογικὰ δένδρα τῶν ὑποψηφίων Προέδρων. Δὲ ἀνταποκρίνεται δὲ εἰς καμμίαν ἀνάγκην, διότι δὲν εἶναι

δυνατόν νά διανοηθώμεν, ὅτι θά φθάσῃ ποτὲ ἄνθρωπος μειωμένης Ἑθνικῆς συνειδήσεως εἰς τὴν θέσιν νά προτείνεται ἀπὸ πολιτικὰς δυνάμεις τῆς Χώρας ὡς ὑποψήφιος Πρόεδρος Δημοκρατίας καὶ νά διεκδικῇ τὸ Προεδρικὸν ἀξίωμα. Ἐπομένως, περιπλοκάς μεγάλας θά δημιουργήσῃ καὶ ἀμφισβητήσεις πολλὰς φορές, εἰς διαφόρους ἐκλογάς. Δι' αὐτὸ ἐμμένω εἰς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Στεφανίδη.

Θὰ ἠθέλον νά τονίσω, ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐν τῷ σχεδίῳ καὶ τὸ ἀποδεχόμεθα: «Ὁ μὴ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν περιττεύει τὸ δ' ὡς κάτι ἐπιπλέον. Ἐνθυμίζει ἴσως καὶ ἀποκτᾷ ἓνα νόημα πιστοποιητικοῦ νομιμοφροσύνης, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς ἔχομε καταργήσει. Διότι, τί θά εἴπη; Ὁ πέραν ἐκείνου ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν, νά ἔχη καὶ τὰ προσόντα διορισμοῦ εἰς Δημοσίαν Ἑπηρεσίαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ πιστοποιητικὸν νομιμοφροσύνης. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν ἀπὸ τὸν ὑποψήφιον Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας νά ζητῆται πιστοποιητικὸν νομιμοφροσύνης. Τὸ δ' ἐδάφιον λοιπὸν, εἶναι ὅλως περιττόν, διότι τὰς εὐλόγους ἀνάγκας τὰς καλύπτει τὸ γ' ἐδάφιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἐπικαλοῦμαι ὅσα ὑπεστήριξεν ὁ κ. Μαγκάκης καὶ ὑπενθυμίζω, ὅτι ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἶχον τὴν τιμὴν νά θέσω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ ἐξῆς: «Δύναται νά ἐκλεγῇ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πᾶς Ἑλλην πολίτης ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν». Ἐζήτησα τὸν λόγον ἐκ νέου, διὰ νά ἐπικαλεσθῶ ἓνα πρόσθετον σοβαρὸν ἐπιχείρημα: Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπὶ λέξει ἐψηφίσταμεν, Κύριοι, εἰς τὴν ὀλομέλειαν καὶ διὰ τοὺς βουλευτάς, θεσπίσαντες ὅτι πρέπει νά εἶναι Ἑλληνες πολῖται.

Ὁρθῶς, λοιπὸν, πρέπει νά τεθῇ τὸ αὐτό, χωρὶς τὴν ἐμπλοκὴν τῆς καταγωγῆς καὶ τῶν γενεαλογικῶν δένδρων καὶ διὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας. Εἰς τὸ ἄρθρον 55 ἐψηφίσταμεν «ὅπως ἐκλεγῇ τις βουλευτὴς ἀπαιτεῖται: α) νά εἶναι Ἑλλην πολίτης. β) Νά ἔχη συμπληρωμένον τὸ 25ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς. γ) Νά ἔχη τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν». Ἡ προσθήκη «νά εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς ἐκλογικὸν κατάλογον» ἀπειλήθη. Παραμείναμεν εἰς αὐτάς τὰς τρεῖς προϋποθέσεις καὶ αὐταὶ ἀκριβῶς ἐπαναλαμβάνονται εἰς τὴν πρότασίν μας, μὲ μόνην διαφορὰν τὴν ἡλικίαν τῶν 25 καὶ 40 ἐτῶν εἰς ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων βουλευτοῦ ἢ Προέδρου Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ἐποστηρίζω, ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ θέμα δὲν πρέπει νά ὑπάρξῃ διαφωνία. Νά προσπαθήσωμεν νά εὐρωμεν τὴν καλλιτέραν δυνατὴν διατύπωσιν πού θά ἀποκλείῃ παρερμηνείαν καὶ ἀμφισβητήσεις. Δὲν ἀντιλέγω ὅτι τὸ θέμα τῆς καταγωγῆς χρήζει ἐπισεταμένης διευκρινήσεως διὰ νά εὐρωμεν τὴν ὀρθοτέραν λύσιν. Κατ' ἀρχὴν ὁμῶς ἐμμένω εἰς τὴν ἐν πάλαι παραδεδειγμένην διατύπωσιν «πᾶς Ἑλλην πολίτης».

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Τὸ θέμα περιορίζεται εἰς τὸ πῶς θά διατυπώσωμε τὸ θέμα τῆς καταγωγῆς. Ἀπὸ ὅσα εἶπεν ὁ κ. Μαγκάκης καὶ προσέθεσεν ὁ κ. Χλωρός, νμίζω, ὅτι ἡμπορεῖ νά εὐρεθῇ μία διατύπωσις ἄλλη ἀπὸ αὐτὴν πού ἐπρότεινα προηγουμένως καὶ πού ἐπρότεινε ὁ κ. Φικιώρης. Κατὰ τὸ ἐδάφιον α' — ὅπως λέγει καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς — πρέπει νά ἔχη τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν ἀναμφισβητήτως.

Τὸ δεύτερον νά λέγῃ ὁ γεννηθεὶς ἐξ ἐνὸς τοῦλάχιστον γονέως Ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Προτείνω νά εἴπωμεν: «Ὁ Ἑλλην τὸ γένος, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Εἶμαι ὑπὲρ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Στεφανίδη.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ νά θεσπίσωμεν διατάξεις διὰ τὸν Πρόεδρον εἶναι σπουδαῖον καὶ πρέπει νά εἴμεθα προσεκτικοὶ καὶ νά θέτωμε καλύματα. Νομίζω, ὅτι πρέπει νά ἔχη τὴν καταγωγὴν καὶ ἀπὸ πατέρα καὶ ἀπὸ μᾶνα Ἑλλήνας. Πρέπει νά βάζουμε περιωριστικὰς διατάξεις διότι καίτοι εἶναι σπάνιο νά δημιουργηθῇ τοιοῦτον θέμα.

ἡμεῖς πρέπει νὰ τὸ διαφυλάξωμεν μὲ τὸν καταστατικὸν χάρτην τῆς Χώρας.

Αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ κ. Στεφανίδης δὲν εἶναι δυνατόν, διότι ἡ οἰαδήποτε γυναίκα ποὺ θὰ παντρευτῆ "Ἑλληνα θὰ ἤμπορῆ νὰ γίνῃ καὶ Πρόεδρος Δημοκρατίας. Καὶ ἔχομεν τὸ παράδειγμα τῆς Προέδρου εἰς τὸ Περού.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Νομίζω, ὅτι ἐὰν τεθῆ θέμα καταγωγῆς θὰ πρέπει νὰ εἶναι «τοῦλάχιστον ἐξ ἑνὸς τῶν γονέων».

Θ. ΒΥΖΑΣ. Ὅπως τὸ ἐδιάβασε τώρα ὁ Συνάδελφος κ. Φικιώρης καὶ ἀπὸ ὅσα ἔχω διαβάσει, νομίζω ὅτι ἡ καλύτερα διατύπωσις, εἶναι ἡ τοῦ σχεδίου.

Ἐγὼ πρατεῖνω νὰ προστεθῆ καὶ ὅον ἐδάφιον, τὸ ὁποῖον νὰ λέγῃ: «ὁ ἐκπληρώσας τὶς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις ἢ νομίμως ἀπαλλαγείσ τούτων». Διότι δὲν ἤμποροῦμε νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους "Ἑλληνας περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ πρέπει νὰ κάνη ὁ προοριζόμενος ὡς Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Ἐὰν ἐνθυμεῖσθε καὶ ὁ Χίτλερ διὰ νὰ ἀναδειχθῆ Πρόεδρος ἐτροποποίησε τὴν Γερμανικὴν Νομοθεσίαν.

Α. ΚΥΡΚΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι θὰ ἐκτεθῶμε καὶ σὰν Ἐπιτροπὴ καὶ σὰν Σῶμα, διότι ὑπάρχουν πρόσωπα ποὺ τιμοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν καὶ ἔχουν δραστηριότητα ποὺ ἀναγνωρίζεται καὶ οἱ ὁποῖοι ἐκ μητρὸς δὲν εἶναι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

Συνεπῶς δὲν καταλαβαίνω τὴν ἔννοιαν ἔχει αὐτὴ ἡ ἐπιμονή.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐπαναλέγω ὅτι θὰ πρέπει νὰ στενέψουμε τὴν διάταξιν, διότι πρόκειται περὶ τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχόντος τοῦ Προέδρου Δημοκρατίας καὶ θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμε «ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων», ὥστε νὰ εἶναι καθαρὸς, κρυστάλλινος, "Ἑλλην. Τοῦτο δὲν εἶναι ὑπερβολικόν, εἶναι ἀναγκαῖον».

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Ἐχω τὴν γνώμην, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τεθῆ ἡ πρότασις περὶ ἐκπληρώσεως τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Συντάσσομαι μὲ τὴν γνώμην, ὅτι πρέπει νὰ θέσωμεν περιορισμούς. Ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν, θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι δὲν βλάπτει τὸ νὰ ὑπάρχη μίαν μὴ Ἑλληνίς, δεδωμένου ὅτι ὁ Πρόεδρος θὰ ὑποστῆ ἕνα σωρὸ ἐλέγχους. Εἶναι τελείως ἀναχρονιστικόν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Μοῦ κάνει ἐντύπωσιν κ. Συνάδελφοι, ὅτι τὰ ξένα Συντάγματα δὲν θέτουν αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις ἐκλογιμότητος ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταγωγὴν. Εἶναι ὀλιγώτερον πατριῶται ἐκεῖ; Καὶ εἰς τὸ Γερμανικόν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Ἰταλικόν Σύνταγμα συνδέουν τὴν ἐκλογιμότητα τοῦ Προέδρου μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι. Δηλαδή ἕνας ὁ ὁποῖος ἤμπορεῖ νὰ ἐκλεγῆ βουλευτῆς καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν Χώραν, διατί, νὰ μὴν εἶναι καὶ Πρόεδρος;

Εἰς τὸ Γερμανικόν Σύνταγμα ἀναφέρεται, ὅτι ἤμπορεῖ νὰ ἐκλεγῆ κάθε Γερμανὸς ὡς Πρόεδρος, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγεται εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ νὰ ἔχη συμπληρώσει τὸ 45ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Τὸ αὐτὸ ἀναφέρει καὶ τὸ Ἰταλικόν Σύνταγμα καθὼς καὶ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχη στερηθῆ τῶν ἀπτικῶν του δικαιωμάτων.

Συνεπῶς δὲν εἶναι σωστὸν νὰ ἀποκλείωμεν τὸν οἰοδήποτε τοῦ δικαιώματος νὰ ἐκλεγῆ Πρόεδρος, ἐπειδὴ συνέπεσε ὁ πατέρας του νὰ νυμφευθῆ μίαν ἀλλοδαπὴν.

Κ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ. Κύριε Πρόεδρε πιστεύω ὅτι δὲν πρέπει νὰ τεθοῦν ὑπερβολικοὶ περιορισμοὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταγωγὴν. Ἀρκεῖ τὸ ὅτι θὰ προσέρχεται ἀπὸ πατέρα "Ἑλληνα, θὰ κατέχη τὴν Ἑλληνικὴν Ἰθαγένειαν, θὰ ἔχη συμπληρώσει τὸ 55ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ τὰς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις, ἢ θὰ ἔχη ἀπαλλαγῆ νομίμως. Ἡ μητέρα δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐμπόδιον, διὰ τὴν ἀνάδειξιν οἰουδήποτε εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Ὁ κύριος Γαζής μου ἔδωσε ἀφορμήν. Διὰ νὰ ἐπιμείνω εἰς τὴν θετικὴν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου. Νὰ προσθέσωμεν μόνον «ὁ ἔχων διὰ γεννήσεως τὴν Ἑλληνικὴν Ἰθαγένειαν».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶμαι σύμφωνος μὲ τὴν θετικὴν διατύπωσιν. Τὸ ἐπίμαχον θέμα εἶναι ἡ καταγωγὴ. Ἐγὼ θὰ τονίσω ἓνα σημεῖον, νὰ προστεθῇ: «ὁ ἀπὸ θετίας καὶ πλέον Ἑλλην πολίτης ὁ γεννηθεὶς εἴτε ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων Ἑλλήνων, εἴτε ἐκ πατρὸς Ἑλληνας τὸ γένος».

Διὰ τὸ λεχθέν, ὅτι θὰ ἀπεκλειάτο οὕτω ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ., τοῦτο δὲν εὐσταθῇ, διότι διεπιστώθη ὅτι κατὰ γέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων Ἑλλήνων. Τὸ θέμα εἶναι θὰ ἐμείνωμεν εἰς τοὺς δύο γονεῖς, ἢ μόνον εἰς τὸν πατέρα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κύρκου ὅτι: «Πρόεδρος Δημοκρατίας δύναται νὰ ἐκλεγῇ πᾶς Ἑλλην, ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, κεκτημένος τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων».

Γ. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ταυτίζεται μὲ τὴν πρότασιν τῆς Ἐνώσεως Κέντρου — Νέαι Δυνάμεις.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κύρκου κατὰ πλειοψηφίαν).

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἡ πρότασις τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ. εἶναι: «Δύναται νὰ ἐκλεγῇ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πᾶς Ἑλλην πολίτης ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ μὴ ἔστερημένος τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρα.

Οἱ δεχόμενοι ταύτην ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν κατὰ πλειοψηφίαν).

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Προτείνω τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Δύναται νὰ ἐκλεγῇ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πᾶς Ἑλλην πολίτης ἔχων συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη.

Οἱ δεχόμενοι ταύτην ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν τοῦ κ. Στεφανίδη, κατὰ πλειοψηφίαν).

Γ. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Μὲ βάσιν τὴν τροπολογίαν καὶ τῶν τριῶν ἐκδοχῶν αἱ ὁποῖαι ἐλέγχθησαν, νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων καὶ τὸν περιορισμὸν νὰ εἶναι Ἑλλην ὑπήκοος ἐπὶ 3/ετίαν ἢ 10/ετίαν.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑποβάλλω τὴν ἐξῆς πρότασιν: «Νὰ ἐκλέγεται Πρόεδρος Δημοκρατίας πᾶς ἐκ πατρὸς τὴν καταγωγὴν Ἑλλην πολίτης, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ὅτι ἔχει συμπληρώσει τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἔχει τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν».

Διαφωνῶ ἀπολύτως εἰς τὸ θέμα τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων, διότι ἀποκλείωμεν τὰς γυναίκας.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ἀποκλείσωμεν ἓναν Ἑλληνα ποὺ διαμένει εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα στὰ 30 του χρόνια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Φικιώρη.

Οἱ δεχόμενοι ταύτην ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποδέχεται τὴν πρότασιν τοῦ κ. Φικιώρη, κατὰ πλειοψηφίαν).

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Νὰ γραφῇ στὰ Πρακτικὰ τὴν ἀρνητικὴν δήλωσιν, γιὰ νὰ μὴ χωρεῖ ἀμφισβήτησις, ὅτι ὅπου ἀναφέρεται ἡ λέξις «Ἑλλην», ἐννοεῖται καὶ ἡ λέξις «Ἑλληγενογενής». Δηλαδή νὰ μπορεῖ νὰ ἐκλέγεται ἡ Ἑλληγενογενὴς καὶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα κ. Κουτσοχέρα.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Παρακαλῶ νὰ διευκρινισθῇ καὶ

να διακηρυχθῆ ὅτι ἡ ὁλότης τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ὑπὲρ τῶν Ἑλληνίδων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄξιοι καὶ ἱκανοὶ δι' ὅλα τὰ δημοσίου λειτουργήματα καὶ ἀκόμη διὰ τὸ λειτουργήματα τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ νὰ τεθῆ ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ προσθήκη εἰς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Φικιώρη: «ἀπὸ 10ετίας τοῦλάχιστον νὰ ἔχη κανεὶς τὴν Ἑλληνικὴν Ἰθαγένειαν».

Οἱ δεχόμενοι ταύτην ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν τῆς 10ετίας καὶ ἀποδέχεται κατὰ πλειοψηφίαν τὴν πρότασιν τῆς 5ετίας).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις περὶ ἐκπληρώσεως τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κ. Τρικούπη.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

(Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν τοῦ κ. Τρικούπη, κατὰ πλειοψηφίαν).

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Θέλω νὰ κάμω μίαν προσθήκην εἰς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Φικιώρη, ὅτι: «ὁ ἀπὸ 5ετίας τοῦλάχιστον Ἕλλην πολίτης, ὁ γεννηθεὶς ὑπὸ γονέων ἀμφοτέρων Ἑλλήνων τὸ γένος».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἐὰν γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀνωτέρα αὕτη πρότασις νομίζω ὅτι ἀνατρέπεται καὶ κατ' οὐσίαν ἀπορρίπτεται ἡ ψηφισθεῖσα ἤδη πρότασις τοῦ κ. Φικιώρη, ὡς ἐγγυτέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Νικολόπουλος κάνει μίαν προσθήκην.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Ἐλέγθη νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν πρῶτα ἡ πρότασις τοῦ κ. Τσάτσου καὶ ἀκολούθως τοῦ κ. Φικιώρη. Νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ τεθῆ ὑπὸ ψηφοφορίαν καὶ ἡ προσθήκη τοῦ κ. Νικολοπούλου.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, πράγματι ὑπῆρξε προγενεστέρα πρότασις τοῦ κ. Νικολοπούλου. Ἐπρεπε κανονικῶς νὰ προηγηθῆ ἡ πρότασις αὕτη καὶ νὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς πρὶν τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Φικιώρη. Εἶναι φανερόν ὅτι τυχὸν ἀποδογῆ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Νικολοπούλου περιεχούσης καὶ τοὺς δύο γονεῖς, οὐσιαστικῶς ματαιώνει, ἀνατρέπει καὶ ἀπορρίπτει τὴν πρὸ ὀλίγου ψηφισθεῖσαν πρότασιν τοῦ κ. Φικιώρη περιέχουσα τὸν ἕνα γονεῖα τὸν πατέρα, αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ἔχετε δίκαιον. Ἐτέθη ὑπὸ ψηφοφορίαν μία πρότασις ἡ ὁποία ὀρίζει, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πρέπει νὰ ἔχη τὸν ἕνα ἐκ τῶν γονέων Ἕλληνα τὴν καταγωγήν. Προστίθεται καὶ ὑπάρχει πρότασις κατατεθειμένη ἀπὸ τὸν κ. Νικολόπουλον κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι Ἕλληνας ἀμφοτέροι οἱ γονεῖς. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἡ δέχεται καὶ ἐμμένει εἰς τὴν προηγουμένην ἀπόφασιν ἢ δέχεται τὴν τροπολογίαν τοῦ κ. Νικολοπούλου καὶ προσθέτει «ἐκ τῶν δύο γονέων».

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἐὰν θὰ εἶναι μόνον ὁ ἕνας γονεὺς Ἕλλην ἢ καὶ οἱ δύο. Εἶπομεν κατὰ πλειοψηφίαν ὁ εἷς. Ἐὰν τώρα εἶπωμεν καὶ οἱ δύο, ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ τεθὲν εἰς τὴν πρώτην ψηφοφορίαν ἐρώτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τῶν κ.κ. Νικολοπούλου, Τριανταφύλλου, ἐὰν θὰ εἶναι ἀμφοτέροι οἱ γονεῖς Ἕλληνας ἢ ὄχι.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ζητῶ νὰ γίνῃ ὀνομαστικὴ ἡ ψηφοφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Στεφανίδη, διὰ νὰ γίνῃ ὀνομαστικὴ ψηφοφορία κατὰ τὸν Κανονισμὸν ἀπαιτεῖται πρότασις ὑπογεγραμμένη ἀπὸ ἐπτὰ βουλευτάς.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, διαβάσατε τὸν Κανονισμὸν καὶ θὰ συμμορφωθῶμεν πρὸς αὐτόν, ἀφοῦ σήμερον θέλετε νὰ τηρήσῃτε ὅλους τοὺς τύπους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος 12 ἐδάφιον 2: «Ἡ ψηφοφορία πρὸς λήψιν ἀποφάσεως γίνεται διὰ ἀνατάσεως ἢ ἐπὶ τῇ αἰτήσει 7 μελῶν διὰ τὴν Ἐπιτροπὴν, τριῶν δὲ διὰ τὰς Ὑποεπιτροπὰς, δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως». Συνεπῶς δὲν ὑπάρχει παράβιασις τοῦ Κανονισμοῦ.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει κ. Πρόεδρε, ὑπάρχει πρότασις ὑπογεγραμμένη ἀπὸ 7 βουλευτάς, οἱ ὅποιοι τὴν ὑπέγραψαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Σύμφωναι, τίθεται εἰς ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Νικολοπούλου, βάσει τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πρέπει νὰ ἔχη καὶ τοὺς δύο γονεῖς Ἑλλήνας τὴν καταγωγὴν.

(Ἐγένετο ὀνομαστικὴ ψηφοφορία).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐκ τῆς γενομένης ὀνομαστικῆς ψηφοφορίας εἶπον: ΟΧΙ 12, ΝΑΙ 5, ΠΑΡΩΝ 2. Ἐπομένως ὑπερρίφθη ἡ προσθήκη τῶν κ.κ. Νικολοπούλου, Τριανταφύλλου κλπ.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τί ἀπόφασις ἐλήφθη ἐπὶ τῆς παραγράφου δ' ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ ἐρωτηθῆ ἡ Ἐπιτροπὴ περὶ αὐτοῦ.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Πληροφοροῦμαι ὅτι εἶναι πολὺ εὐρύτερα ἢ διατάξεις αὐτὴ ἀπὸ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν.

Πρέπει αὐτὸ νὰ τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἡ Ἐπιτροπὴ. Τί θέλει; Θέλει νὰ περιορισθῆ μόνον εἰς τὰ κωλύματα τὰ ὅποια ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν βουλευτῶν; Δηλαδὴ νὰ εἴπωμεν: «Ὁ συντελεστὴς ἀμετακλήτου καταδίκης στερηθεὶς τῶν προσόντων διορισμοῦ εἰς δημοσίαν θέσιν . . . .», ἢ νὰ τὸ διευρύνωμεν περισσότερο;

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἰπ. Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα ἀσθηρότεροι, ὅταν πρόκειται διὰ τὰ προσόντα ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Ἰπουργέ, τὸ πότε δὲν πρέπει νὰ περιβληθῆ κανεὶς δημόσιον ἀξίωμα εἶναι αἱ σταθμίσεις αἱ ὅποια ἔχουν γίνῃ ἐν σχέσει μὲ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. Ὅλα τὰ ἄλλα κατὰ 99% προέρχονται ἐκ τοῦ πονηροῦ. Ἀνάγονται εἰς τὴν ἔκτακτον διαδικασίαν (εἰς τὸν Νόμον 509) βάσει τῆς ὁποίας διαδικασίας καίτοι δὲν ἐστερήθης τῶν πολιτικῶν σου δικαιωμάτων δὲν ἠμποροῦσες νὰ διορισθῆς. Ὁ ἐμπρησμὸς δάσους εἶναι τὸ 1%. Τὸ ἀδίκημα τοῦτο δὲν ἐμποδίζει βεβαίως νὰ γίνῃ τις Πρωθυπουργὸς εἰς τὴν Χώραν. Αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγετε εἶναι πῆδημα εἰς τὸ ἄγνωστον ἢ μᾶλλον εἰς τὸ ἀπαίσιον γνωστόν.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἰπ. Δικαιοσύνης). Πῶς ἐδέχθημεν τὴν διάταξιν διὰ τοὺς βουλευτάς; Ὁ καταδικασθεὶς δι' ὑπεξαίρεσιν, κλοπὴν κλπ. εἰς ἄμνηνον φυλάκισιν δὲν στερεῖται τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων. Ἦμπορεῖς ὅμως νὰ ἔχῃς Πρόεδρον Δημοκρατίας ἢ καὶ βουλευτὴν καταδικασθέντα δι' ἀπάτην, κλοπὴν, ὑπεξαίρεσιν κλπ. Καὶ εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ὑποψήφιος ὁ καταδικασθεὶς διὰ τὰ ἀνωτέρα ἀδικήματα διότι δὲν στερεῖται τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων;

Συμφωνοῦμε ὅτι πρέπει ἡ ἔκτασις τῆς ἀνικανότητος νὰ εἶναι ἢ αὐτὴ ὅπως εἶναι καὶ διὰ τοὺς βουλευτάς;

Γ.—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κατ' ἀρχὴν ναί, ἀλλὰ ἀφοῦ προτιμοῦμε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀδικημάτων τὰ ὅποια ὀδηγοῦν εἰς στέρησιν.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἰπ. Δικαιοσύνης). Κύριοι συνάδελφοι, δὲν παίρνω καμμίαν θέσιν, ἀπλῶς προβληματίζομαι καὶ ἐγὼ καὶ τὸ ἐξετάζω τὸ θέμα. Ἦμποροῦμε νὰ ἀφήσωμεν νὰ ἀνακηρυχθῆ ὑποψήφιος Βουλευτὴς καὶ κατὰ μείζονα λόγον Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κάποιον, ὁ ὅποιος ἔχει καταδικασθῆ διὰ κλοπὴν, ἀπάτην κλπ. διότι δὲν ἐστερήθη τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων;

Γ.—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ἡ πείρα μου λέγει, ὅτι μέχρι στιγμῆς δὲν ἔχουν δημιουργηθῆ τοιαῦτα προβλήματα. Τὰ ἀτιμωτικὰ ἐγκλήματα ὀδηγοῦν πάντοτε εἰς τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἰπ. Δικαιοσύνης). Θὰ ἦσαν καλύτερα νὰ ἀφήσωμεν τὸ θέμα διὰ τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς.

Γ.—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι τὸ θέμα ἀφορᾷ τὸν πρῶτον διορισμὸν τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὅποια ὀδηγοῦν εἰς στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐξετασθῆ.

Ἐπειδὴ ἐμφανίζει ἀτελείας ὁ θεσμὸς τῶν πολιτικῶν δι-

καιωμάτων, δὲν πρέπει νὰ φτιάξωμεν, διὰ νὰ καλύψωμεν τὰς ἀτελείας αὐτὰς μίαν περίπτωσιν δ' ἢ ὅποια ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἢ γνωστὴ περίπτωσις τῶν ἐκτάκτων Νόμων οἱ ὅποιοι ἐχώρισαν τοὺς Ἕλληνας εἰς δύο κατηγορίας. Προβλέπεται δὲ ἐδῶ ὅτι ἔστω καὶ ἐὰν τύχῃ ἀποκαταστάσεως δὲν ἡμπορεῖς νὰ εἶσαι ὑποψήφιος. Ἐγὼ καταδικασθεῖς μὲ τὸ 509 καὶ πυχῶν ἀποκαταστάσεως ἴσως νὰ ἐμπίπτω εἰς τὴν διάταξιν τῆς παραγράφου αὐτῆς.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπ. Δικαιοσύνης). Κύριε συνάδελφε, δὲν ἡμποροῦμε νὰ τὸ συζητήσωμεν τώρα. Νὰ τὸ ἀφήσωμεν νὰ τὸ ἴδωμεν μετὰ προσοχῆς, μὲ τὴν πρόσδετον διαθεσίωσιν, ὅτι περιπτώσεις ἀναγκάσονται εἰς τὸν Νόμον 509 καὶ εἰς ἄλλους Νόμους οἱ ὅποιοι θυμίζουσι τὸ θλιβερὸν παρελθὸν διὰ ἐξαίρεθου. Ἀλλὰ διὰ πρέπει τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ τὸ μελετήσωμεν.

Γ.—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Θὰ πρέπει νὰ μελετηθῇ ὁ θισμὸς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ νὰ διευρυνθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδικημάτων τὰ ὅποια ὀδηγοῦν εἰς τὴν στέρησιν αὐτῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Τριανταφύλλου ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ θέμα εἶναι ἀπλοῦν. Εἶναι φανερόν ὅτι ἐὰν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἔχῃ εἰς θάρος ἰσὺ οἰανδήποτε καταδίκην ἢ τὴν ὅποιαν ἐὰν εἴχῃ οἰσδήψατε ἄλλος ὑποψήφιος διὰ δημοσίαν θέσιν δὲν διὰ ἡδύνατο νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν αὐτήν, νομίζω ὅτι εἶναι αὐτονόητον καὶ ἀπαράδεκτον διὰ τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ εἴπωμεν ὅτι ἓνας Ἕλλην ὁ ὅποιος ἔχει μίαν τοιαύτην καταδίκην δὲν ἡμπορεῖ νὰ διορισθῇ κλητήρας ἀλλὰ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐδῶ ὑπάρχουν δύο θέματα. Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι τὸ ἄρθρον αὐτὸ 31 ἀποτελέσῃ μίαν παράγραφον ἐψηφίσθη ὁλόκληρον καὶ ἡ ψηφοφορία δὲν ἐγένετο κατὰ περίπτωσιν ὡς ἦτα εἰς τὸ σχέδιον. Ἐτέθη εἰς ψηφοφορίαν ἢ πρότασις τοῦ κ. Φικιώρη ἢ ὅποια περιέχει τὴν γνωστὴν διάταξιν καὶ ἐγένετο δεκτὴ.

Τὸ δεύτερον θέμα εἶναι ὅτι εἰς ἄρθρον 55 ὁμοφώνως ἢ Ἐπιτροπῆ ἀπεδέχθη τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Ὅπως ἐκλεγῆ τις Βουλευτὴς ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι Ἕλλην πολίτης, νὰ ἔχῃ συμπληρώσει τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ νὰ ἔχῃ τὴν κατὰ νόμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν». Διεγράφησαν δὲ αἱ ἄλλαι δύο προϋποθέσεις. Συνεπῶς καὶ διὰ τοὺς Βουλευτὰς καὶ διὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἀπαιτοῦνται αἱ αὐταὶ προϋποθέσεις, μὲ μίαν μικρὰν παραλλαγὴν ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἡλικίαν.

Βεβαίως ὑπάρχει τὸ πεικρὸν στάδιον ψηφίσεως τοῦ Συντάγματος εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς, εἰς τὴν ὅποιαν ἡμπορεῖ καὶ ὀφείλῃ νὰ φέρῃ ἢ Κυβέρνησις τὸ θέμα τοῦ ἔθιξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς καὶ τὸ ὅποιον ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν ποινικὸν Κώδικα, προκειμένου καὶ περὶ μεταβολῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ ἐνδεχομένως περὶ καταδίκης καὶ στέρησεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, κ. Πρόεδρε, ὅτι ἢ ἀποψὶς τοῦ ὑπεστήριξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπιστημάντας ὠρισμένους κινδύνους κατ' ἐξαχθὴν ἡθικῆς φύσεως, δὲν μὲ ἀφίνει ἀδιάφορον καὶ μὲ προβληματίζει καὶ θεωρῶ ἀναρχαίαν τὴν ἐπανόρθωσιν.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπ. Δικαιοσύνης). Κύριοι συνάδελφοι, δὲν διὰ πρέπει νὰ διεσπίσωμεν ἀσυστάσιν. Ἀτυχῶς αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶπατε, κ. Στεφανίδη, περὶ τροποποιήσεως τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος εἶναι κατὰ τὸ ὅποιον δὲν ἀπηχεῖ τὰς ἀπόψεις τοῦ κ. Μαγκάκη καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰς ἀπηχῇ. Διότι ἀλλοίμων ἐὰν εἰς οἰανδήποτε μικρὰν καταδίκην στεροῦμεν καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. Σὲ κανένα ποινικὸν Κώδικα διὰ μικρὰς ποινὰς ἀτιμωτικῶν ἀδικημάτων δὲν στεροῦνται τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. Ἐπομένως τὸ θέμα εἶναι σημαντικώτατον διότι εἶναι ἐνδεχόμενον μὲ τὴν διάταξιν, τὴν ὅποιαν ἐδέχθητε καὶ ὁμοφώνως ἐψηφίσατε νὰ ἔχωμεν καταδίκην διὰ κλοπὴν, ἀπάτην, ὑπεξαίρεσιν κλπ. χωρὶς ἀφαίρεσιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τροποποιηθῇ βασικὰ ὁ

Ποινικός Νόμος, διά να προσαρμόσωμεν αὐτὸ πού ζητοῦμεν διὰ τοῦ κοινοῦ νομοθέτου. Δι' αὐτὸ θὰ παρεκάλουν νὰ τὸ μελετήσωμεν μετὰ προσοχῆς αὐτὸ τὸ θέμα διότι ἀφορᾷ τὸ κύριος ἡμῶν τῶν Βουλευτῶν. Ἡ ἀπόφίς μου εἶναι μία νὰ μὴ ἀφήσωμεν ἐν ἐκκρεμότητι καὶ νὰ τὸ σκεφθῶμεν προσεκτικὰ καὶ ἐσεῖς καὶ ἐμεῖς, διὰ νὰ μὴν λάβωμεν μίαν ἐσπευσμένην ἀπόφασιν, ἢ ὅποια θὰ εἶναι εἰς βάρος τοῦ κύριου ὅλων μας.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Συμφωνῶ ἀπολύτως κ. Ὑπουργέ.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Συμφωνῶ ἀπολύτως νὰ μελετήσωμεν τὸ θέμα, μήπως ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι περιπτώσεις ἀτιμωτικῶν ἐγκλημάτων πού θὰ πρέπει νὰ ὁδηγοῦν καὶ εἰς στέρησαν πολιτικῶν δικαιωμάτων ὅμως πρέπει νὰ συμφωνήσωμεν ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς παραγράφου δ' εἶναι ὅπως ἀτυχῆς διότι δὲν καλύπτει αὐτὴν τὴν ἀνησυχίαν, διότι ἐδῶ πρόκειται περὶ πολιτικῶν πράξεων αἱ ὅποια προβλέπονται, διότι ὅπως γνωρίζετε ἡ ἀποκατάστασις δὲν ὑπάρχει σὲ θέματα κοινοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ὁ θρασυὸς πού ἀφορᾷ κατ' ἐξοχὴν πολιτικὰς πράξεις.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Ἄς μὴν τὸ συζητοῦμεν ἄλλο πρέπει νὰ τὸ ἀναμορφώσωμεν.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Θὰ πρέπει νὰ διευρύνωμεν τὴν ἀνικανότητα καὶ δι' ἄλλας περιπτώσεις ἀτιμωτικῶν ἐγκλημάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Τριανταφύλλου ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, ἐζήτησα τὸν λόγον διὰ δύο ζητήματα: Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι ὁ κ. Στεφανίδης διὰ δευτέραν φοράν ἠθέλησε νὰ εἶπῃ ὅτι ἐψηφίσθη ὁλόκληρον τὸ ἄρθρον καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὸ ἴδιον θέμα ὅπως καὶ προηγουμένως. Ἐδέχθημεν ὅτι τὰ 4 ἐδάφια ἔχουν 4 ζητήματα τὰ τρία εἶναι δυνατόν νὰ διατυπωθῶν διετικῶς καὶ τὸ ἕτερον ἀρνητικῶς. Δεύτερον θέμα, ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ νομίζω ὅτι ἡ διάταξις αὐτὴ ἐψηφίσθη εἰς τὴν Ὑποεπιτροπὴν καὶ ἔρχεται τώρα εἰς τὴν Ὀλομέλειαν. Ἡ Ὀλομέλεια ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ τὴν συζητήσῃ καὶ νὰ πάρῃ μίαν ἀπόφασιν. Ἀπὸ τώρα μέχρι νὰ πάῃ εἰς τὴν Βουλὴν ὁ οἰσδῆποτε εἴτε ἀπὸ τῆς Κυβερνητικῆς πλευρᾶς εἴτε ἀπὸ τὰ ἄλλα Κόμματα θὰ δύναται τὰς ἀπόψεις πού θὰ ἀπορριφθῶν ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴν νὰ τὰς πάῃ στὴν Ὀλομέλειαν καὶ ἔτσι θὰ εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἀφήνωμεν ἐκκρεμότητος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε δὲν ἔχομεν ἀφήσει μέχρι στιγμῆς καμμίαν διάταξιν ἐκκρεμῆ. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρος λόγος ὥστε νὰ παραμείνῃ ἐκκρεμῆς αὐτὴ ἢ διάταξις, ἄς παραμείνῃ. Τί λέγει ἡ διάταξις; «Ὁ συνεπεία ἀμετακλήτου καταδίκης στέρηθεις τῶν προσόντων διορισμοῦ εἰς δημοσίαν θέσιν. . . .». Ὑπάρχει ὡς γνωστὸν ὁ κώδικε περὶ δημοσίων ὑπαλλήλων (Ν. 1811/51) ὁ ὁποῖος προβλέπει εἰς ποίας περιπτώσεις στρεφῆται ὁ πολίτης τῶν προσόντων διορισμοῦ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ ἐκεῖ ἀναφέρονται καὶ τὰ λεγόμενα ἀτιμωτικὰ ἀδικήματα. Ἐὰν πράγματι ἀναφέρονται καὶ πολιτικά, θὰ τὸ ἴδωμεν. Εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ μὴν ἠμπορῇ ὁ πολίτης νὰ διορίζεται δημοσίως ὑπάλληλος καὶ νὰ δύναται νὰ ἐκλεγῇ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας; Τοῦτο εἶναι ἀδιανόητον. Τὸ θέμα εἶναι ἀναμφιβόλως σοβαρὸν καὶ θὰ πρέπει νὰ τὸ μελετήσωμεν προσεκτικὰ. Νὰ ἀνατρέξωμεν καὶ εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1811/51 ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς διατάξεις αἱ ὅποια ὑπάρχουν εἰς διαφόρους εἰδικούς Νόμους. Δὲν θὰ εἶχα συνεπῶς ἀντίρρησην νὰ μείνῃ προσωρινῶς ἐν ἐκκρεμότητι τὸ θέμα, νὰ κατατοπισθῶμεν πλήρως ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ νὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν εἰς συζήτησιν τὸ θέμα πρὸ τοῦ πέρατος, πάντως, τῶν ἐργασιῶν τῆς ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Ἡ πρόταξις μου εἶναι νὰ τὸ ἀφήσωμεν ἐν ἐκκρεμότητι νὰ τὸ μελετήσωμεν προσεκτικὰ διότι καὶ αὐτὸ πού εἶπε ὁ κ. συνάδελφος εἶναι πολὺ σωστὸν. Εἴμεθα λοιπὸν σύμφωνοι νὰ τὸ ἀφήσωμεν ἐν ἐκκρεμότητι. Ἡμπορεῖτε κύριοι συνάδελφοι νὰ φαντασθῆτε τὰς

δυσχερείας τὰς ὁποίας συναντῶμεν. Ὁ κ. συνάδελφος ἔκανε μίαν ἀνάλυσιν τῆς διατάξεως, ἡδὲν εἶναι πλήρης. Δὲν εἶναι μόνον ὁ Νόμος (1811) περὶ Ὑπαλληλικῶν Κώδικος, ὑπάρχουν πάρα πολλές διατάξεις σὲ ἄλλους Νόμους εἰδικούς. Θέλει λοιπὸν τὸ θέμα παλὸν προσοχή. Νὰ μείνωμεν λοιπὸν σύμφωνα ὅπως εἶπε καὶ ὁ κ. Στεφανίδης καὶ ἄλλοι συνάδελφοι καὶ νὰ τὸ ἀφήσωμεν ἐν ἐκκρεμότητι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κατόπιν τῶν ὧν ἐξέθεσεν ὁ κ. Ὑπουργός, συμφωνεῖτε νὰ τὸ ἀφήσωμεν ἐν ἐκκρεμότητι τὸ θέμα εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς; Ἀναβολὴ προτείνετε ἢ παραπομπὴ εἰς τὴν Ὀλομέλειαν;

Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ προτείνω παραπομπὴ εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς. Θὰ τὸ ἔχωμεν μελετήσῃ ὅλοι καὶ θὰ ἔχωμεν καταλήξει, ὅταν θὰ τὸ φέρωμεν εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐβὼ ἀποκαταστήσαμε τὴν Δημοκρατικὴ Ὁμαλότητα, καταργήσαμε ὅλους ἐκείνους τοὺς Νόμους, θὰ ἦτο πολὺ στενόκαρδον νὰ τὸ ἐπαναφέρωμεν. Γ—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Ὑπουργέ, ὑπάρχουν καὶ τὰ ἀτιμωτικά ἀδικήματα.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν εἶμαι ἕτοιμος, θέλω νὰ τὸ προσέξω, νὰ τὸ μελετήσω, ὅπως πρέπει καὶ σεῖς. Ἐπομένως δὲν ἠμποροῦμε νὰ λάβωμεν καμμίαν ἀπόφασιν. Ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ εἶπω αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο χωρὶς νὰ τὸ μελετήσω. Σύνταγμα κάναμεν κύριον συνάδελφοι.

Γ—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Τὸ ἀντίθετον τοῦ ἀτιμωτικοῦ εἶναι τὸ πολιτικόν.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Κύριε συνάδελφε, ἀφήσατε νὰ τὸ μελετήσωμεν τὸ θέμα. Κατ' ἀρχὴν εἶμαι συμφωνοῦν διὰ τὰ ἀτιμωτικά, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσδιορίσωμεν καὶ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἀτιμωτικοῦ.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι θέμα διαδικαστικὸν καὶ θέμα οὐσίας. Τὸ διαδικαστικὸν εἶναι ὅτι ἔχομεν ἐψηφισμένη τὴν πρότασιν μέχρι ἐνὸς ὁρισμένου σημείου. Τί θὰ γίνῃ μετὰ αὐτὸ πού ἐψηφίσαμε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὸ ἐγένετο δεκτόν.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ὅτι θὰ πρέπει νὰ γίνῃ μία δῆλωσις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀρνητικὴν προϋπόθεσιν, δηλαδὴ τὴν μὴ καταδίωξιν. Αὐτὸ παραπέμπεται εἰς τὴν Ὀλομέλειαν ἢ θὰ ἐξετασθῇ ἔδῳ;

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Νὰ παραπεμφθῇ ἂν θέλετε εἰς τὴν Ὀλομέλειαν.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ναμίζω ὅτι ὅπως εἶπε καὶ ὁ κ. Φικιώρης, οἱ τρεῖς παράγραφοι ἔχουν ἤδη ψηφισθῇ. Θὰ ἐμφανίζεται τὸ ἄρθρον ἡμιτελὲς ἀφ' ἐνός, καὶ ἀφ' ἐτέρου σέβασμαι ἀπολύτως αὐτὰ πού ἐλέγχθησαν ὅτι ὑπάρχει παλὸν λεπτότης ἐπάνω εἰς τὸ θέμα, ἐὰν δηλαδὴ ξεχωρίσωμεν τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ ἐὰν ὅλη ἡ διάταξις ἐναρμονίζεσθαι μετὰ γενικὰ προβλήματα πού δημιουργεῖ. Παρακαλῶ λοιπὸν τὸ ἐξῆς, δὲν ὑπάρχει εὐκαιρία νὰ τὸ συζητήσωμεν εἰς ἄλλην συνεδρίαν τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς;

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς ἀνεπτύχθη ἡ ἀποψὶς ὅτι τὸ θέμα πρέπει νὰ τύχῃ ἐπεξεργασίας καὶ προσεκτικῆς μελέτης καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς. Εἰς ἄλλας ἄμως παραμοίαις περιπτώσεις λέγαμε ὅτι δὲν πρέπει ἡ Ὀλομέλεια νὰ μὴν πρὸς χωρήσῃ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ ψηφίσει τὰ πάντα. Ποῖος εἶναι ὁ μηχανισμὸς διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Βουλὴν, προβλέπεται εἰς τὸν Κανονισμὸν, νὰ γίνῃ μία πρότασις διαγραφῆς τοῦ δ' ἀδαφίου διὰ νὰ ἔλθῃ πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Βουλὴν. Προτείνω λοιπὸν, ἐπειδὴ ὅλοι θέλωμεν νὰ ἔλθῃ πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Βουλὴν, ἐπὶ τῆς παραγράφου τοῦ ἰσθμίου δ' τοῦ ἄρθρου, νὰ ὑπάρξῃ πρότασις περὶ ἀπαλείψεως. Ἡ πρότασις αὕτη θὰ καταψηφισθῇ, θὰ παραμείνῃ τὸ δ' ὡς ἔχει, θὰ καταχωρηθῇ ἢ ἀπόρριψις εἰς τὰ Πρακτικὰ διὰ νὰ ἔλθῃ πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Βουλὴν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι αυτή είναι ή δικονομία όπως την εξέθεσε ο κ. Νικολόπουλος.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ο αξιοτίμος κύριος επί της Δικαιοσύνης Υπουργός επρότεινε πρό ολίγου να αναπέμφωμεν, προφανώς λόγω δισταγμού, την παράγραφον αυτήν εις την Ολομέλειαν της Βουλής. Λυπούμαι, πράγματι, αλλά δεν δύναμαι να συμφωνήσω με την πρότασιν αυτήν. Είναι θέμα αρχής. Ύπενθυμίζω εις τους αξιοτίμους κυρίους συναδέλφους ότι τόσοσιν κατά τάς συζητήσεις ενώπιον της Α' Υποεπιτροπής όσον και μέχρι σήμερα ενώπιον της Ολομελείας δεν υπήρξε περίπτωση δισταγμού, μη λήψεως αποφάσεως, και παραπομπής διατάξεώς τινος εις την Ολομέλειαν της Βουλής. Μία τιαυτή απόφασις δεν δύναται να αιτιολογηθῆ. Προσβάλλει, άλλως, το κύρος της Ολομελείας της επί του Συντάγματος Επιτροπής. Διαπορώ, κύριοι συνάδελφοι, με την άποψιν αυτήν. Τι να είπωμεν; Να όμολογήσωμεν τον δισταγμόν, τον ούκ θεόντα δισταγμόν; Συλλογικόν όργανον είμεθα. Δυνάμεθα εύκόλως και, κατά τρόπον δημοκρατικόν να λάβωμεν άπόφασιν άφου άκουσθώσιν αι γνώμαι. Και ή άπόφασις ή όρθή νομίζω ότι θα πρέπει να αναβάλωμεν την λήψιν όριστικής άποφάσεως. Να επανέλθῃ, τουτέστιν, το θέμα προς συζήτησιν μετά δεκαήμερον, οτε τα μέλη της Επιτροπής θα έχωσιν κατατοπισθῆ πλήρως επί των σχετικών διατάξεων. Ήναντιώμαι όμως, να μην ληφθῆ ή άπόφασις υπό της Ολομελείας. Έστω και εις την τελευταίαν συνεδρίασιν θα πρέπει να λάβωμεν όριστικήν άπόφασιν. Διά του τρόπου αύτου κανομεν συγκεκριασμόν όλων των άπόψεων και πρό παντός διατηρούμεν και την αξιοπρέπειαν της Ολομελείας της Επιτροπής. Άλλως, φοβούμαι, ό δισταγμός λήψεως άποφάσεως θα άποτελέσῃ κακόν προηγούμενον και θα επακολουθήσουν άσφαλώς και άλλοι δισταγμοί.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ο κ. Νικολόπουλος επρότεινε την όρθήν διαδικασίαν. Επί πλέον να γραφῆ εις τα πρακτικά ότι κατά πρότασιν του Υπουργού Δικαιοσύνης συμφωνήθη από όλα τα μέλη ότι το θέμα θα εξετασθῆ εις την Ολομέλειαν. Έάν τυχόν, παρά τον φόρτον εργασίας ύπάρξῃ λύσις έδω και συμφωνία, κανένας δεν μάς εμποδίζει να επανέλθωμεν.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ό κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης, έχει σαφώς εκφράσει την γνώμην του και τους μεγάλους του δισταγμούς. Και είπε ότι δεν ήμπορεί να λάβῃ μίαν υπεύθυνον θέσιν εις το θέμα αυτό, διότι θέλει προηγουμένως να το μελετήσῃ. Όταν άπήντησα εις τον κ. Υπουργόν ότι συμφωνώ άπολύτως, έννοούσα ότι θεωρώ εύλόγους και δικαιολογημένους τους δισταγμούς του και άδύηριτον την ανάγκην προσεκτικῆς μελέτης του θέματος. Και δέν ισχυρίσθην ότι ή Ολομέλεια της Επιτροπής πρέπει να διστάσῃ να είπῃ την γνώμην της. Άπλως δέχομαι την πρότασιν του κ. Υπουργού της Δικαιοσύνης υπό την έννοιαν ότι εις μίαν των προσεχών συνεδριάσεων της Ολομελείας της Επιτροπής θα συζητήσωμεν και θα λάβωμεν μίαν θέσιν επί του κρισίμου αυτού θέματος. Άλλά κ. Πρόεδρε, επ' ούδενι λόγω πρέπει να δεχθώμεν να λάβῃ εις την επίμαχον αυτήν παράγραφον μίαν οίανδήποτε έσπευσμένην άπόφασιν ή Επιτροπή μας σήμερα. Πρέπει να προηγηθῆ προσεκτική διερεύνησις του ζητήματος, ώστε να μην διαπραττωμεν άσυγγώρητον λάθος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συμφωνεί ή Επιτροπή να αναβάλῃ την λήψιν άποφάσεως;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αναβάλλεται ή λήψις άποφάσεως επί του στοιχείου δ' του άρθρου 31, δι' άλλην συνεδρίασιν.

Άρθρον 32.

Ο κ. Δ. Τσάτσος έχει τον λόγον.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θέλω να κάμω μίαν παρατήρησιν. Εις το άρθρον αυτό όμιλούμεν περι των προσόντων της έκλογιμότητος. Και λέγω δια να εκλεγῆ τις Πρόεδρος, πρέπει να έχῃ τα έξῆς προσόντα.

Ἐὰν διαρκούσης τῆς Προεδρικῆς θητείας ἀπωλεσθῆ μία ιδιότης, τί θὰ γίνῃ τότε; Δὲν θὰ βάλωμεν λόγους ἐκπτώσεως τοῦ Προέδρου;

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Ἔχομεν διάταξιν παρακάτω εἰς τὸ κείμενον.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Δὲν τὴν βλέπω τὴν διάταξιν αὐτήν.

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν Προεδρικήν ἔδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Κ. Τσάτσος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐὰ ὑπάρχῃ διάταξις θὰ τὸ συζητήσωμεν. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ διάταξις θὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ θὰ συζητήσωμεν διὰ νὰ τὸ ἐπιλύσωμεν.

Ἄρθρον 32: Ὁ κ. Δ. Τσάτσος.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ ἄρθρον 32 παρ. 1 ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου καὶ προβλέπει ἐκλογὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ προτείνωμεν μία τροπολογία ἢ ὁποία θὰ ἀναγνωσθῆ, ἀναφέρω τὴν οὐσίαν τῆς: «Ἐκλογὴ ὑπὸ Μικτοῦ Σώματος ἀποτελουμένου ὑπὸ 300 βουλευτῶν καὶ ἀπὸ ἀντίστοιχον ἀριθμὸν ἄλλων ἐκλεκτῶν», καθ' ὃν τρόπον μνημονεύεται εἰς τὴν τροπολογίαν πού θὰ σᾶς ὑποβάλω.

Διὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ ἡ τροπολογία ἐπικαλοῦμαι τὰ ἐξῆς ἐπιχειρήματα: Πρῶτον, δὲν εἶναι συμπτωματικὸν ὅτι δὲν ὑπάρχει περίπου κανένα ἄλλο Σύνταγμα, πού νὰ προβλέπῃ ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἀπὸ τὴν Βουλὴν. Παντοῦ ὑπάρχει ἓνα εὐρύτερον Σῶμα διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτήν. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου μόνον ἀπὸ τὴν Βουλὴν δὲν θεμελιώνεται, οὔτε κατὰ τὴν περίπτωσιν πού ἀποφασίζετε νὰ κάνετε Πρόεδρον μὲ πολιτικὴν ἐξουσίαν, οὔτε κατὰ τὴν περίπτωσιν πού ἀποφασίζετε νὰ κάμετε Πρόεδρον ἀπλῶς ρυθμιστὴν τοῦ Πολιτεύματος. Καὶ διὰ τὶς δύο αὐτὰς περιπτώσεις, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξετε τὴν ἐκλογὴν τοῦ μόνου ἐκ τῆς Βουλῆς. Διότι θὰ τὸν ὀδηγήσετε καὶ σὲ μίαν ψυχολογικὴν ἐξάρτησιν ἐκ τοῦ Σώματος, εἰς τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ὁποίου ἀποκλειστικὰ θὰ ὀφείλῃ τὴν ἐκλογὴν του.

Βεβαίως δὲν ὑπάρχει, δὲν εἶναι νοητὸς Πρόεδρος ὑπερπολιτικὸς, ἀπολιτικὸς εἶναι ὅμως νοητὸς ἓνας Πρόεδρος ἀπαμεικρωσμένος ἀπὸ τὸν κομματικὸν διάλογον. Ὅταν ὅμως θὰ ὀφείλῃ τὴν ἐκλογὴν του ἀποκλειστικὰ εἰς τὴν κομματικὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς, δὲν θὰ ἤμπορῆ νὰ ἀσκήσῃ αὐτὸ τὸ ρυθμιστικὸν τοῦ ἔργου τόσο καλὰ, ὅσο θὰ τὸ ἀσκούσε ἔταν ἐργώριζε ἔτι τὴν ἐκλογὴν του θὰ ὀφείλῃ εἰς ἓνα εὐρύτερον Σῶμα καὶ ὄχι εἰς τὴν Βουλὴν, εἰς τὶς συγκεκριμένους πλειοψηφίας τῆς Βουλῆς. Ἐὰν πάτε νὰ ἐγκαθιδρύσετε Πρόεδρον μὲ ἰσχυρὰς πολιτικὰς ἐξουσίας, ἓνα λόγος παραπάνω, πάντως νὰ ἐγκαταλείψετε τὴν ἀρχὴν ὅτι τὸν Πρόεδρον ἐκλέγει μόνον ἡ Βουλὴ. Μὲ αὐτὰ τὰ δύο ἐπιχειρήματα θέλω τώρα νὰ σᾶς διαβάσω τὴν ἰδικὴν μας τροπολογίαν.

Τὸ ἄρθρον 32 ἀντικαθίσταται ὡς ἐξῆς:

«1. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐνεργεῖται ὑπὸ εἰδικῆς συνελεύσεως συγκροτουμένης ὑπὸ τῶν βουλευτῶν καὶ ἰσαριθμῶν κατὰ νομὸν ἀντιπροσώπων, ἐκλεγμένων ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, ὡς νόμος θέλει ὀρίσει, ἐξασφαλιζομένης ὁπωσδήποτε τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν μειοψηφῶν. Τὴν συνέλευσιν συγκαλεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς ἓνα τοῦλάχιστον μῆνα πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας τοῦ ὑπηρετοῦντος Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Εἰς περίπτωσιν ὀριστικῆς ἀδυναμίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κατὰ τὰ ἐν παραγράφῳ 2 τοῦ ἁρθροῦ 34 ὀριζόμενα, ὡς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν παραιτήσεως ἢ θανάτου αὐτοῦ, ἡ συνέλευσις συγκαλεῖται πρὸς ἐκλογὴν νέου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐντὸς τριάνοντα τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προώρου λήξεως τῆς θητείας τοῦ προηγουμένου Προέδρου.

«2. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται ὁ συγκεντρώσας τὴν πλειοψηφίαν τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως. Εἰς περίπτωσιν μὴ ἐπιτευξέως τῆς πλειοψηφίας ταύτης, ἡ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται μετὰ πενθήμερον, ἂν δὲ καὶ πάλιν δὲν ἐπιτευχθῆ ἢ ὡς ἄνω πλειοψηφία, ἡ ψηφοφορία

επιαναλαμβάνεται δια μίαν εισέτι φοράν μετά πενθήμερον από τῆς δευτέρας ψηφοφορίας. Μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς ὡς ἄνω πλειοψηφίας καὶ κατὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν, ἡ ψηφοφορία ἐπιαναλαμβάνεται ἀμέσως μεταξὺ τῶν δύο σχετικῶς πλειοψηφουσάντων ὑποψηφίων, ἐκλέγεται δὲ ὁ συγκεντρώσας τὰς περισσότερους ψήφους.

«3. Ἐὰν κατὰ τὰς περιπτώσεις τῆς παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου ἔχη λήξει ἡ περίοδος τῆς Βουλῆς ἢ ἔχη διαλυθῆ αὐτή, ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἀναβάλλεται μέχρι τῆς συγκροτήσεως εἰς σῶμα τῆς Νέας Βουλῆς, ἐνεργεῖται δὲ ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης.

4. Ὁ κατὰ τὴν παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου νόμος περὶ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων δὲν ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην ἐκλογὴν Προέδρου τῆς Δημοκρατίας».

5. Ὡς ἔχει.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

«Ἡ παρ. 4 τοῦ παρόντος ἄρθρου δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν προκειμένου περὶ τῆς πρώτης μετὰ τὴν θίσειν ἐν ἰσχύϊ τοῦ παρόντος Συντάγματος ἐκλογῆς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κουτσοχέριας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, χτὲς εἶπα ὅτι ἀναφέρωμαι στὰ ἄρθρα ὅπως ἔχουν διατυπωθεῖ στὸ ἀντικυβερνητικὸ Σχέδιο τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ καὶ ἐπιφυλάγημα νὰ ἀναπτύξω εἰδικώτερον, καὶ νὰ αἰτιολογήσω τὶς προτάσεις μας. Σύμφωνα μετὰ τὴν τροπολογία μας τῆς πρώτης παρ. ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας γίνεται ἀπὸ εἰδικὴ συνέλευση, ποὺ τὴν ἀποτελοῦν οἱ βουλευτὰ καὶ οἱ ἰσάριθμοι ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὰ Δημοτικὰ καὶ Κοινοτικὰ συμβούλια, ἐκλεγόμενοι ἀπὸ συνέδρους σὲ ἐπίπεδο Νομοῦ βάσει τοῦ νόμου περὶ κατανομῆς τῶν βουλευτικῶν ἐδρῶν. Σήμερον κάνω τὴν ἐξῆς διευκρίνηση καὶ τὴν ὑποβάλλω ἐκ μέρους τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ.: «Τὸ Π.Α.Σ.Ο.Κ. ἔχει ἀποδεχθῆ τὴν ἔμμεση ἐκλογή τοῦ Προέδρου μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι οἱ ἀρμοδιότητές σου εἶναι ἀποκλειστικὰ ρυθμιστικὲς (διάλυση τῆς Βουλῆς κλπ.).

Ἐφ' ὅσον τελικὰ ἰσχύσει ἡ πρόταση τῆς συμπολιτεύσεως, σύμφωνα μετὰ τὴν ὁποία ὁ Πρόεδρος ἔχει καὶ ἐκτελεστικὲς καὶ νομοθετικὲς, τὸ Π.Α.Σ.Ο.Κ. ζητεῖ τὴν ἔμμεση ἐκλογή τοῦ Προέδρου ἀπὸ τὸν Λαόν.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐξασφαλίζεται τοῦλάχιστον τὸ ἀνεπηρέαστο τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἀπὸ πιθανὲς ὑποψηφιότητες γιὰ τὸ Προεδρικὸ ἀξίωμα—ποὺ ἄλλως θὰ ἐπισκιάσουν ὅλα τὰ ἄλλα θέματα (καμματικὰ προγράμματα, κλπ.) κατὰ τὶς βουλευτικὲς ἐκλογές».

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ τροπολογία τὴν ὁποίαν προτείνει ἡ Ε.Κ.—Ν.Δ. εἶναι ἡ μόνη ὀρθὴ καὶ παραδεχτένη ἀπὸ ὅλα τὰ Συντάγματα. Ἐφ' ὅσον ἡ ἐκλογή εἶναι ἔμμεσος καταντᾷ ὁ Πρόεδρος νὰ εἶναι κομματικὸς. Ἐὰν διευρυνθῆ τὸ ἐκλογικὸν σῶμα καὶ προστεθοῦν καὶ οἱ εκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν τάξεων, ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου θὰ εἶναι εὐρύτερας ἀποδοχῆς καὶ θὰ προσφέρῃ μεγαλύτερας ἐγγυήσεις.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐκ τοῦ ἄρθρου 32 τὰς ἀπόψεις τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ. ἀνέπτυξε ὁ συνάδελφος καὶ Γενικὸς Εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας κ. Δ. Τσάτσος καὶ ἔκαμε τὴν πρότασιν τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε καὶ ἡ ὁποία θὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἦθελα ὁμῶς ἐπὶ τῆς τροπολογίας τοῦ κ. Τσάτσου, νὰ προσθέσω ὠρισμένα τινὰ ἐπιχειρήματα διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προκειμένου περὶ ἐνὸς τόσον κρισίμου θέματος ὡς εἶναι ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Κατὰ συνέπειαν ὑποστηρίζομεν κ. Πρόεδρε συνεπεῖς πρὸς τὴν γραμμὴν τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ. ὅτι ἐφ' ὅσον εἰς τὸ ἄρθρον 1 τὸ ὁποῖον ἐψηφίσθη προχθὲς ἐγένετο σαφὲς προσδιορισμὸς τῆς μορφῆς τοῦ Πολιτεύματος ὡς Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας καὶ ἐπιπροσθέτως καὶ σήμερον ἐγένετο σχετικὴ συζήτησις ἐπὶ

των άρθρων 30 και 31, επιβάλλεται ή καθιέρωσις τής έμμέσου έκλογής του Προέδρου τής Δημοκρατίας.

Κύριε Πρόεδρε, ό προβλεπόμενος εις τό Κυβερνητικόν σχέδιον τρόπος έκλογής υπό μόνης τής Βουλής είναι διεθνώς πρωτοφανής και μοναδικός. Πράγματι εις καμμίαν άλλην χώραν δημοκρατικήν με κοινοβουλευτικόν σύστημα υπάρχει αυτός ό τρόπος έκλογής δια μόνης τής Βουλής. "Όπου υπάρχει Βουλή και Γερουσία, ή έκλογή γίνεται από μίαν κοινήν συνέλευσιν των δύο αυτών νομοθετικών Σωμάτων. Συγκεκριμένως επικαλούμαι τό γεγονός ότι κατά τό άρθρον 67 του Συντάγματος του 1927 του ίδιου μας, προεβλήθη ό τρόπος αυτός έκλογής.

Επικαλούμαι επίσης την περίπτωση του Συντάγματος τής Τρίτης και Τετάρτης Γαλλικής Δημοκρατίας όποτε συνέβαινε τό αυτό. Αναφέρω την περίπτωση τής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας καθ' ήν ή Ομοσπονδιακή Βουλή και οι ισάριθμοι εκπρόσωποι των Κρατιδίων συνιστούν την ευρύτεραν συνέλευσιν έκλογής του Προέδρου τής Δημοκρατίας.

Εις την Ιταλίαν ή Βουλή, ή Γερουσία και τρεις εκπρόσωποι εξ έκάστης περιφέρειας, συνθέτουν την Συνέλευσιν τής έκλογής του Προέδρου τής Δημοκρατίας. Εις την πέμπτην Γαλλικήν Δημοκρατίαν μέχρι τό 1962 ή Βουλή και ή Γερουσία και 80.000 περίπου νομαρχιακοί σύμβουλοι και Δήμαρχοι απέτέλουν την Συνέλευσιν τής έκλογής του Προέδρου τής Δημοκρατίας. Έκτοτε ως γνωστόν καθιερώθη ό θεσμός τής άμέσου εκ του λαού έκλογής του Προέδρου τής Δημοκρατίας.

Κύριε Πρόεδρε, εκ των στοιχείων αυτών συναγεται ότι εις τάς σπουδαιότερας και γνωστοτέρας δημοκρατικάς χώρας τής Ευρώπης υπάρχει πάντοτε αυτή ή συνέλευσις ή ευρύτερα και πέραν τής Βουλής. Και μόνον εις τό Κυβερνητικόν Σχέδιον καθιερούται ό τρόπος αυτός τής έκλογής του Προέδρου τής Δημοκρατίας, υπό μόνης τής Βουλής.

Ο άξιότιμος εισηγητής τής πλειοψηφίας όταν ώμίλει, είπεν, ότι ακολουθει ή Κυβέρνησις τά διεθνώς καθιερωμένα. Αυτό όμως δεν είναι άκριβές, διότι, ως προανέφερα λεπτομερώς εις ουδεμίαν χώραν τής Ευρώπης υπάρχει αυτός ό τρόπος έκλογής του Προέδρου.

Δεύτερον κ. Πρόεδρε ή έκλογή από μίαν ευρύτεραν Συνέλευσιν που εισηγήθη εκ μέρους τής Ε.Κ.—Ν.Δ. ό κ. Δ. Τσάτσος, δηλαδή, από τους αντιπροσώπους τής Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, νομίζω, ότι συμπληρώνει αυτό τό κενόν τής έλλείψεως Γερουσίας εις την Χώραν μας, δεδομένου μάλιστα ότι ή τοπική Αυτοδιοίκησης, μετά την Βουλήν εκφράζει την λαϊκήν κυριαρχίαν.

Γι' αυτόν τον λόγον, υποστηρίζω εκθύμως την πρότασιν του άξιότιμου κ. συναδέλφου, γενικού εισηγητού τής μειοψηφίας τής Ε.Κ.—Ν.Δ. που συμπίπτει να είναι και ή γραμμή του κόμματος επί του κρίσιμου αυτού θέματος

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριοι συνάδελφοι, ή ανάγκη όπως υπάρξει κάποιος πρόσθετος αριθμός εκλεκτόρων υπαγορεύεται εκ του ότι εάν ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας εκλεγθή από μία εκπνέουσαν Βουλήν δια 5 έτη, ό Πρόεδρος αυτός, ό οποίος σημειωτέον θα έχη και δικαίωμα διαλύσεως τής νέας Βουλής, θα εύρίσκεται δι' ένα μεγάλο χρονικόν διάστημα, εκτός κλίματος. Ήδη ή Βουλή, ή οποία θα τον έχη εκλέξει, ενδέχεται να εύρίσκεται εις τό τελευταίον έτος τής ζωής της. Κατ' αυτόν τον τρόπον ό Πρόεδρος αυτός τής Δημοκρατίας, εκλεγόμενος έμμέσως, θα εύρίσκεται 5 έως 9 έτη μακράν από οίανδήποτε λαϊκήν στήριξιν. Νομίζω ότι ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας, δια να άσκη μετά κύρους τό έργον του, πρέπει να εύρίσκεται χρονικώς εγγύτερα προς κάποιαν λαϊκήν ψήφον. Δι' αυτό είναι αναγκαίον, να υπάρξει κάποιον Σώμα εκλεκτόρων, τό οποίον θα ψηφίζει μαζί με την Βουλήν δια την άνάδειξιν του Προέδρου και τό οποίον θα έχη πρόσφατον την άνάδειξιν του από τον λαόν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον, τὰ ἀλλοδαπὰ Συντάγματα, τὰ καθιερούντα ἔμμεσον ἐκλογὴν Προέδρου, προβλέπουν, παραλλήλως πρὸς τὴν Βουλὴν, τὴν ὑπαρξίν καὶ κάποιας ἄλλης ομάδος ἐκλεκτόρων. Αὐτὸς δὲ εἶναι ἓνας τῶν κυρίων λόγων, ὁ ὁποῖος συνηγορεῖ ὑπὲρ ἀποδοχῆς τῆς προτάσεως τῆς Ἐνώσεως Κέντρου.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριοι συνάδελφοι, τὸ ὅτι προτείνουμεν, νὰ διευρυνθῇ τὸ Σῶμα τῶν ἐκλεκτόρων, δὲν εἶναι διότι θέλομε νὰ κάμωμε τὰ πράγματα πρὸς περίπλοκα τεχνικῶς. Ἀλλὰ διότι ἀνταποκρίνεται ἡ πρότασίς μας σὲ μία σκέψη πού θέλει νὰ ἀντιμετωπίσῃ, μία οὐσιαστικὴ ἀνάγκη.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὡς τὸ ἀνώτατον ὄργανον τῆς Πολιτείας, πρέπει νὰ εἶναι ἀποδεδειγμένος τρόπον τινά, καὶ εἰς τὰς ἐντυπώσεις. Ὅχι μόνον εἰς τὴν οὐσίαν, τοῦ ἐκλογικοῦ Σώματος, καὶ ἐν γένει τοῦ λαοῦ, ἀπὸ συνθέσεις κομματικῆς. Δὲν πρέπει οὔτε νὰ εἶναι, οὔτε καὶ νὰ φαίνεται ὅτι εἶναι σὲ τελευταία ἀνάλυση ἐπικεφαλῆς μιᾶς κομματικῆς παρατάξεως τῆς Χώρας.

Αὐτὸ ἐνισχύει τρομερὰ τὸ κύρος. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, πού ζητᾶμε νὰ διευρυνθῇ τὸ σῶμα τῶν Ἐκλεκτόρων.

Ἐὰν παραμείνῃ ὅπως εἶναι, καὶ θὰ εἶναι, ἀλλὰ πρὸ παντὸς θὰ φαίνεται, διότι ἐγὼ δὲν ὑποτιμῶ τὸν πολιτικὸν κόσμον, καὶ πιστεύω ὅτι σκέπτεται τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον προπαντὸς, θὰ φαίνεται ὅμως, ὅτι εἶναι ὁ Πρόεδρος ὁ προσερχόμενος ἀπὸ μίαν ὀρισμένην κομματικὴν πλειοψηφίαν μιᾶς δεδομένης στιγμῆς. Καὶ αὐτὸ θὰ τραυματίσῃ τὸ κύρος του. Θὰ εἶναι, σὲ τελευταία ἀνάλυση, στὴν ἀπλοποίηση τῆς λαϊκῆς σκέψεως ὁ κομματικὸς Πρόεδρος. Πῶς μπορούμε νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμε αὐτό; Διευρύνετε τὸ Σῶμα τῶν Ἐκλεκτόρων. Καὶ ποία μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ διευρύνσις, σὲ ἓνα πολίτευμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀρθῶς δὲν ὑπάρχει, παρὰ μόνον μία Βουλὴ, ἓνα Σῶμα ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, δὲν ὑπάρχει δεύτερον, ὅπως ἡ Γερουσία καὶ ὀρθῶς δὲν ὑπάρχει;

Δὲν ἔχομε ἄλλο παρὰ νὰ τὸ διευρύνωμε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν ἄλλων ἐκφραστῶν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τῶν ὀργάνων δηλαδὴ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, τῶν 300 αὐτῶν ἀνδρώπων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔλθουν νὰ συμπληρώσουν τὸ Σῶμα τῶν Ἐκλεκτόρων, διὰ τὸν Πρόεδρον. Καὶ προπαντὸς κίνητρό μας στόχος μας καὶ ἐπιθυμία μας εἶναι ἀκριβῶς νὰ συντελέσωμε διὰ τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ τῶν ἐκλεκτόρων, εἰς τὸ ὑπερκομματικὸν κύρος τοῦ ἀνωτάτου ὄργανου τῆς πολιτείας, τὸ ὁποῖον, ἂν μείνῃ ἡ ρύθμισις, ἔτσι ὡς εἶναι εἰς τὸ Σχῆδιον, θὰ εἶναι ἐκ προοιμίου ἀμφισβητήσιμον καὶ τραυματισμένον. Κακῶς ἂν θέλετε, ἀλλὰ θὰ εἶναι. Θὰ εἶναι ὁ κομματικὸς Πρόεδρος τῶν Ἑλλήνων καὶ δὲν θὰ εἶναι ὁ Πρόεδρος ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι πού μᾶς κάνουν νὰ κάμωμεν αὐτὴ τὴν πρότασιν. ἢ ὁποῖα φαίνεται ὅτι εἶναι ἴσως τεχνικὴ καὶ περίπλοκος, ἀλλὰ ἀνάγκη σὲ τελευταία ἀνάλυση σὲ οὐσιαστικώτατο δημόσιον συμφέρον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ συζήτησις ἐτερματίσθη ἐπὶ τῆς παραγράφου 1. Κύριοι τίθενται ἀμφότεραι αἱ προτάσεις τῆς Ε.Κ.— Ν.Δ. καὶ τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ. εἰς ψηφοφορίαν. Οἱ δεχόμενοι τὰς προτάσεις αὐτάς, περὶ εὐρυτέρου ἐκλογικοῦ σώματος πρὸς ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου Δημοκρατίας, παρακαλῶ νὰ ἐγείρωσι τὴν χεῖρα.

Ἐγείρωσιν οἱ ὀλιγώτεροι. Ἀπερρίφθησαν ἀμφότεραι.

Συνεπῶς γίνεται δεκτὴ ἡ παράγραφος 1, τοῦ ἄρθρου 32.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Καὶ ἂν ὑπάρξῃ περίπτωσις ἐκπτώσεως τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτᾶται, θέλετε νὰ προστεθῇ καὶ ἡ περίπτωσις πού λέγει ὁ κ. Νικολόπουλος τὸ «εἰς περίπτωσιν ἐκπτώσεως»;

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Ἡ ἐκπτώσις εἶναι ἀόριστος, πρέπει νὰ προσδιορισθῇ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ προβλέπεται.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. . . . . «ή έκπτωσης κατά τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος».

Ν. ΓΑΖΗΣ. «Εἰς περίπτωσιν ἀδυναμίας ἐκπλήρωσεως τῶν καθηκόντων του». Αὐτὸ θὰ τεθῆ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δεκτὴ ἡ παράγραφος 1 μὲ τὰς προσθήκας. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 2.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἡ παράγραφος 2 μᾶς εὐρίσκει ἀντιθέτους κυρίως διότι καταλήγει μὲ τὴν δυνατότητα τοῦ Προέδρου νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν, ἐὰν ἡ Βουλὴ δὲν ἐκλέξῃ Πρόεδρον μὲ τὴς πλειοψηφίας πού προβλέπει τὸ ἄρθρο. Εἶχα ὁμιλήσει εἰς τὴν γενικὴν μου εἰσήγησιν διὰ τὴς ἑμμεσες δυνατότητες ἐνὸς ὄργανου νὰ ἐπιφέρῃ πολιτικὰ ἀποτελέσματα. Ἐδῶ ἡ ἑμμεσος δυνατότητα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν, νοθεύει τὴν διαμόρφωσιν τῆς βουλῆσεως τῆς Βουλῆς διὰ τὸ πρότυπο τοῦ Προέδρου. Δὲν θὰ ὑπάρχῃ μεγάλη προθυμία καὶ αὐτὸ θὰ συντελέσῃ εἰς ἐνδεχομένως συμβιβαστικὰς τάσεις διὰ τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς προσώπου, πού ἐὰν δὲν ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς, ἐνδεχομένως δὲν θὰ ἐξελέγετο Πρόεδρος.

Μὲ αὐτὸ ἔχομε δύο ἀπολύτως ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα, πιστεύω δὲ ἀνεπιθύμητα καὶ ἀπὸ πλευρᾶς συντάκτου σχεδίου.

Τὸ πρῶτον ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι τίθεται ἡ ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεῖα πρὸ ἐνὸς ἐκβιασμοῦ, τεχνικὰ ἐκλαμβανομένου, καὶ δευτέρον ἔχομε ἐκλογὴν ἐνὸς Προέδρου, μὲ κάποιαν ἐλαττωματικότητα εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς βουλῆσεως τῆς Βουλῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κατὰ τίνος θὰ ἐστρέφετο ὁ ἐκβιασμός; Αὐτὸ νὰ καθορίσετε.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κατὰ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ βουλευτῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅλων; πάσης παρατάξεως; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα. Δὲν εἶναι ἐκβιασμός τῆς πλειοψηφίας ἐναντίον τῆς μειοψηφίας. Εἶναι ἐξαναγκασμός τῆς πλειοψηφίας νὰ συνεργασθῆ μὲ τὴν μειοψηφίαν.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Τὸ κίνητρον ἐγὼ δὲ τὸ ἐπιδοκιμάζω. Ἐλάτε νὰ συνεννοηθοῦμε, διότι ἀλλοιῶς θὰ ἔχομε ἐκλογές. Ὅχι ἐλάτε νὰ συνεννοηθοῦμε γιὰ νὰ εὐρεθῆ ἓνας καλὸς ἐν ὀνόματι μιᾶς ποιότητος. . . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κάποιος καλὸς θὰ βρεθῆ καὶ θὰ ἀναγκασθῆ τότε ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, μειοψηφία καὶ πλειοψηφία συνεργαζομένη, νὰ δώσῃ ὑπερκομματικὸν Πρόεδρον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὑπάρχει ἀπλουστερά λύσις πού ἀποφεύγεται αὐτὴ ἡ διαδικασία καὶ διαβάξω τὴν τροπολογία τοῦ ἄρθρου 32 παράγραφος 2: «Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται ὁ συγκεντρώσας τὴν πλειοψηφίαν τῶν 2/3 τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως».

Εἰς περίπτωσιν μὴ ἐπιτεύξεως τῆς πλειοψηφίας ταύτης, ἡ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται διὰ μίαν εἰσέτι φοράν μετὰ πενήνημερον ἀπὸ τῆς δευτέρας ψηφοφορίας. Μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς ὡς ἄνω πλειοψηφίας καὶ κατὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν, ἡ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται ἁμσως μεταξὺ τῶν δύο σχετικῶς πλειοψηφησάντων ὑποψηφίων, ἐκλέγεται δὲ ὁ συγκεντρώσας τὰς περισσιτέρας ψήφους».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν αὐτὴν πρότασιν, ἔχει ὑποβάλει καὶ τὸ Π.Α.Σ.Ο.Κ. Καὶ εἰδικώτερα, ἐπιμένω στὸ μέρος τῆς τροπολογίας, πού ἀναφέρεται στὴν τελευταία ψηφοφορία. Καὶ τὸ κείμενον αὐτῆς τῆς τροπολογίας ἔχει ὡς ἀκολούθως: «Μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς ὡς ἄνω πλειοψηφίας καὶ κατὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν, ἡ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται ἁμσως, μεταξὺ τῶν δύο σχετικῶς πλειοψηφησάντων ὑποψηφίων, ἐκλέγεται δὲ ὁ συγκεντρώσας τὰς περισσιτέρας ψήφους».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὰ εἶναι ἡ αὐτὴ τροπολογία.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Μάλιστα, ἀλλὰ ἤθελα νὰ τονίσω τὴν τελευταία παράγραφον. Κατὰ τὰ ἄλλα συμφωνοῦμε.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Τσάτσου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ἀντίστροφον συμβαίνει. Ὅλοι οἱ βουλευταὶ θὰ ἀναγκασθῶν νὰ καταλήξουν σὲ πρόσωπο κοινῆς ἐμπιστοσύνης. Δὲν εἶναι ἐξαναγκασμός. Εἶναι ἕνας νομοθετικός φραγμός, ὥστε νὰ ἐκλέγεται Πρόεδρος κοινῆς ἐμπιστοσύνης.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ὅπως ἔχει ἡ διάταξις σήμερον, εἶναι ἀκριβῶς διατυπωμένη διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν σημερινὴν πλειοψηφίαν καὶ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας, νὰ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ ἐὰν δὲν ψηφίσῃ. Εἶναι μία διάταξις, ἡ ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς ἄλλας Βουλὰς μὲ ἄλλην σύνθεσιν νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν. Αὐτὴ εἶναι ἀκριβῶς ἡ διάταξις διατυπωμένη, σύμφωνα μὲ τὴν σημερινὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς, ἡ ὁποία θὰ κληθῇ ἐκθιαζομένη νὰ ἐκλέξῃ τὸν Πρόεδρον, τὴν ὁποίαν θὰ προτείνῃ τὸ Κόμμα τῆς πλειοψηφίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὲ τὴν πρότασιν τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ κ. Τσάτσος, ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου, ἡ ἐκλογὴ ἐκείνου τὸν ὁποῖον θέλει ἡ πλειοψηφία εἶναι εὐχερεστάτη. Μία—δύο—τρὲς φορές ἀκόμη καὶ ἂν δὲν πάρῃ τὰ 2/3 στὴν τετάρτη θὰ τὴν πάρῃ.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ἀλλὰ θὰ εἶναι ἐλευθέρα ἡ πλειοψηφία χωρὶς νὰ ὑπόκειται εἰς τὸν ἐκθιασμόν, ὥστε εἰς τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν καὶ τὴν τρίτην νὰ εὐρίσκειται ἰσὸν κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ συμπέσουν ὅλες αἱ ἀπόψεις ὅλων τῶν κομμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπειδὴ γνωρίζω τὴν ὀξυδερκειάν σας, θὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσῃτε ὅτι ὑπάρχει καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα πού λέγω ἐγώ.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Συμφωνεῖτε μὲ τὴν ἄποψίν μου, διὰ τὰς ἄλλας Βουλὰς. Ἐνῶ εἰς τὴν σημερινὴν, ἐκλέγεται ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐκτὸς ἐὰν ἔχετε τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ σημερινὴ πλειοψηφία σὲ τρεῖς μῆνες θὰ διασπασθῇ καὶ θὰ πρέπει νὰ κάμωμε συνεννοήσεις μεταξὺ μας.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ἀντιθέτως, ἡ πρότασίς μου ἐξασφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν συνειδήσεως τῶν βουλευτῶν τῆς πλειοψηφίας. Ἐνῶ σήμερον βουλευταὶ τελοῦν ὑπὸ τὴν δαμόκλειον σπάθην τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φοβοῦμαι εἶναι τὸ ἐξῆς:

Μὲ τὴν διάταξιν αὐτὴν, ἰσχυρότερος εἶναι ὁ κωλύων.

Δὲν ἀποκλείεται μία μειοψηφία νὰ εὕρῃ ὡς εὐκαιρία τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς Προέδρου, διὰ νὰ προκαλέσῃ διάλυσιν τῆς Βουλῆς καὶ ἐκλογάς. Δίδομε δηλαδὴ εἰς μίαν μειοψηφίαν, τὸ δικαίωμα, νὰ προκαλέσῃ διάλυσιν τῆς Βουλῆς, ἐνῶ ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνουν ἐκλογαί, αὐτὴ θὰ εἶναι ἴσως πρόθυμος διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀνάδειξιν τοῦ Προέδρου. Δηλαδὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ μειοψηφία, ἡ ὁποία νὰ εἶναι σκληροτράχηλος εἰς τὸ νὰ συμφωνήσῃ διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου, ὅχι διότι πραγματικὰ συμφωνεῖ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Προέδρου, ἀλλὰ διότι τῆς παρουσιάζεται μία μοναδικὴ εὐκαιρία, νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν λαόν.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἐπὶ τῆς παρ. 2 τοῦ ἀρθροῦ 32 τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου Συντάγματος καθ' ἣν διὰ τὴν ἐκλογὴν Προέδρου Δημοκρατίας ἀπαιτεῖται πλειοψηφία τῶν 2/3, δηλαδὴ 200 βουλευτῶν καὶ εἰς περίπτωσιν μὴ ἐξασφαλίσεως αὐτῆς ἡ Βουλὴ διαλύεται ἐντὸς δεκαήμερου, ὅταν ὠμίλησιν εἰς τὴν Α' Ὑποεπιτροπὴν, ἐπέκριναν ἐντόνως τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν γενομένην ρύθμισιν καὶ ἐχαρακτήρισαν τὴν διάταξιν αὐτὴν πρωτοφανῆ καὶ ἀπαράδεκτον, ὡς θέτουσαν δαμόκλειον σπάθην ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῶν βουλευτῶν τῆς Ν.Δ. ὑποχρέων νὰ ψηφίσουν τὸν ὑποψήφιον Πρόεδρον πού θὰ προτείνῃ ἡ Κυβέρνησις, διότι ἄλλως ἐντὸς δεκαήμερου θὰ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ.

Πιστεύω κ. Πρόεδρε, ὅτι ὀρθῶς καὶ προσφυῶς ὁ Ἀρχηγός μας τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ. κ. Γ. Μαῦρος ἐχαρακτήρισεν τὸ σχέδιον τοῦ Συντάγματος ὡς κοπὴν εἰς τὰ μέτρα τοῦ κυβερνώντος κόμματος, πού συμπίπτει λόγῳ τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος καὶ ἄλλων γνωστῶν ψυχολογικῶν αἰτίων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πλειοψηφίαν αὐτὴν τῶν 220 βουλευτῶν, καίτοι ἔλαβε

τά 54% του εκλογικού σώματος, διότι ασφαλώς αν δεν διέθετε τον αριθμόν αυτόν, θα έθετε εις τὸ σχέδιον μικρότερον αριθμόν. Χαρακτηριστικόν εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ὁ αἰείμνηστος Γ. Παπανδρέου ἐξασφάλισας τὸ 1964 τὸ 53% τοῦ λαοῦ ἔλαβε μόνον 172 ἔδρας. Ἡ διάταξις αὐτὴ εὐλόγως δημιουργεῖ μίαν ἀδυναμίαν ἐντύπωσιν αἰωνεὶ ἐκβιασμοῦ, ἄλλως ψυχολογικοῦ καταναγκασμοῦ τῶν βουλευτῶν τῆς πλειοψηφίας, καὶ πρέπει νὰ τροποποιηθῇ, ὥστε νὰ ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία τοῦ συνόλου καὶ διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους πού ἀνατρέπουν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἀξιολόγου Προέδρου κ. Κ. Τσάτσου πού ἐπεκαλέσθη διὰ νὰ πείσῃ τὴν Ὀλομέλειαν:

1) Ὅτι μὲ τὴν ἐπιβληθεῖσαν ἤδη κοιμματικὴν πειθαρχίαν εἰς τὴν Ν.Δ. καὶ τὴν πλειοψηφίαν τῶν 2/3 πού διαθέτει αὐτὴ οὐδέποτε θὰ ἀναδειχθῇ «ὑπερκοιμματικὸς Πρόεδρος», διότι αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ συμβῇ ἐν μέρει ἂν ἐγένετο βεβητὴ ἡ πρότασις τῆς Ε.Ν.—Ν.Δ. νὰ μετᾶσχουν τῆς συνελεύσεως ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου, ἐκτὸς τῶν 300 βουλευτῶν, ἰσάριθμοι ἐκπρόσωποι τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως πού θὰ προσέλθουν ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν καὶ θὰ ἐκφράζουν ἐπίσης τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν Βουλὴν κοιμματικὰς ἀπόψεις.

2) Διότι τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἀπειλὴ τῆς διαλύσεως ἂν δὲν ἐξασφαλισθῇ ἡ πλειοψηφία τῶν 2/3 θὰ ὀδηγήσῃ εἰς συνεννόησιν καὶ προστασίαν τῆς μειοψηφίας εἶναι ἀσθενές, θιότι τουναντίον θὰ συμφέρῃ κοιμματικῶς εἰς δεδομένην χρονικὴν στιγμήν ἡ διάλυσις, τὴν πλειοψηφίαν ἢ τὴν μειοψηφίαν καὶ ἡ μία θὰ ἐκβιάζῃ τὴν ἄλλην.

3) Διότι ἡ αὐτοδικαία διάλυσις τῆς Βουλῆς καὶ ἄμεσος διενέργεια ἐκλογῶν θὰ ἐκφυλίσῃ τὴν νέαν Βουλὴν εἰς «καλλέγιον ἐκλεκτόρων» μὲ τετραετὴ βίον καὶ τὰ Κόμματα θὰ κατέρχωνται εἰς αὐτὰς μὲ μοναδικὸν πρόγραμμα καὶ ἔμβλημα τὸ πρόσωπον πού θὰ ὑποστηρίξουν ὡς Πρόεδρον.

4) Διότι ἐφ' ὅσον εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι πάντοτε θὰ ὀδηγούμεθα εἰς διάλυσιν, ἢ ρύθμισις αὐτὴ θὰ ἀποτελῇ τέχνασμα διὰ τὴν μετατροπὴν τοῦ συστήματος εἰς Προεδρικὸν ἢ ἡμιπροεδρικὸν καὶ ἡ προεκλογικὴ ἐστρατεία θὰ γίνεσθαι ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους Προέδρους καὶ ὅστις επικρατήσῃ θὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς πρώτην φάσιν τὸ «καλλέγιον τῶν ἐκλεκτόρων» καὶ εἰς δευτέραν φάσιν μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Βουλῆν ὑποτεταγμένην εἰς αὐτὸν διὰ τὰ πρῶτα 4 ἔτη τῆς θητείας του.

5) Διότι θὰ προκύψουν νέα ἀνωμαλίας, θὰ γίνῃ προσφυγὴ εἰς πλειοψηφικὸν ἢ ἄλλο ἐπιζήμιον διὰ τὴν Χώραν ἐκλογικὸν σύστημα διὰ τὴν ἀντιπάσης φύσεως ἐξασφάλισιν τῆς πλειοψηφίας τῶν δύο τρίτων κλπ.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς κύριε Πρόεδρε, ἀπευθύνω ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς πλειοψηφίας τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ μὴ δεχθῶν αὐτὴν τὴν διάταξιν, διότι ἄλλως θὰ προκύψουν μέγιστα πολιτικὰ ἀνωμαλίας εἰς τὴν χώραν.

Ν. ΑΛΙΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, μὲ βάσι τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὅποια ἀνεπτύχθησαν ἐκατέρωθεν καὶ ἰδίᾳ μὲ βάσι τὸ τελευταῖον ἐπιχείρημα τοῦ κ. Στεφανίδη, ὅτι οὐσιαστικὰ τὸ σύστημα γίνεσθαι Προεδρικὸν ἢ ἡμιπροεδρικὸν, τὸ συνεπέστερον θὰ ἦτο, ὅταν ἡ Βουλὴ δὲν δύναται μὲ τὴν πλειοψηφίαν τῆς νὰ ἐκλέξῃ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, νὰ ἐκλέγεται ὁ Πρόεδρος εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀπὸ τὸν Λαόν. Αὐτὴν τὴν πρότασιν κάμω κύριε Πρόεδρε, ἐν σχέσει μὲ τὸ ἄρθρον 6, τὸ ὅποῖον συζητοῦμεν. Τὰς βασικὰς μας ἀντιρρήσεις τὰς ὅποιας ἔχομεν εἰς τὰ ἄλλα θέματα τὰς ἔχομεν.

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου, ἡ πρότασις μου εἶναι, ἐὰν ἡ πλειοψηφία τῆς Βουλῆς δὲν δύναται νὰ ἐκλέξῃ τὸν Πρόεδρον, ὁ Πρόεδρος νὰ ἐκλέγεται ἀπὸ τὸν Λαόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι Βουλευταὶ ἡ πρότασις τοῦ κ. Δημητρίου Τσάτσου καὶ ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη εἶναι ταυτόσημοι. Ἐπομένως ἀμφότεραι αἱ προτάσεις αὐταὶ τίθενται εἰς ψηφοφορίαν. Παρακαλῶ ὅσοι ἀποδέχονται τὰς προτάσεις αὐτὰς νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Υψωσαν οι ὀλιγώτεροι.

Συμπεπῶς αἱ προτάσεις ἀπερρίφθησαν.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤμπορούσατε νὰ μᾶς εἴπητε τὴν γνώμην σας ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ἀλαβάνου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὸν σεβασμὸν μου καὶ τὴν ἐκτίμησίν μου πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς μειοψηφίας, οἱ ὅποιοι εἰς τὸ θέμα αὐτὸ ἀγωνίζονται ἐντίμως καὶ εὐθαρσῶς ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῆς μειοψηφίας. Παρέχουμεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς αὐτούς, νὰ ἐξαναγκάσουν τὴν οἰανδήποτε πλειοψηφίαν νὰ ὑποταγῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν Προέδρου κοινῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἀποκρούουν τὴν πρότασιν μᾶς αὐτήν. Καὶ μᾶς χαρίζουν τὴν εὐκαιρίαν μὲ τὴν ἀπλὴν πλειοψηφίαν νὰ ἐγάλωμεν τὸν Πρόεδρον ποὺ θέλομεν. Εἶναι πράγματι τιμιτικὸν αὐτὸ διὰ τὴν Ἀντιπολίτευσιν.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Αὐτὸ ποὺ λέγετε κύριε Πρόεδρε, περιέχει πολλὴν ἀπαράδεκτον εἰρωνίαν. Ἡμεῖς μαχόμεθα διὰ λόγους ἀρχῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως κατὰ τῆς διατάξεως αὐτῆς ποὺ ἐγένετο εἰς τὰ μέτρα τὰ ἰδικά σας καὶ ἀπειλεῖ μὲ διάλυσιν τοὺς μὴ ψηφίζοντας.

Ἄλλὰ μὴ ξεχνάτε ὅτι σήμερον ἔχετε τὴν μεγάλην αὐτὴν πλειοψηφίαν καὶ ὅτι αὐρίον ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὴν ἔχετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὸ ποὺ λέγετε εἶναι ὠραῖο, διότι ἡ αἰσοδοξία εἶναι ὠραῖο πρᾶγμα. Ἄλλὰ τὴν ἐπομένην φορὰν κύριε συνάδελφε, ἡ σημερινὴ πλειοψηφία θὰ ἔχη καὶ πάλι τὴν πλειοψηφίαν μὲ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἑκατὸν ὀγδόντα ἢ ἑκατὸν ἐνενηήκοντα βουλευτὰς.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Εἰς τὴν σημερινὴν Βουλὴν, ἐξαναγκάζετε τοὺς βουλευτὰς τοῦ κόμματός σας, νὰ ψηφίσουν τὸν Πρόεδρον ποὺ θὰ ὑποδείξετε, διότι ἄλλως θὰ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπαναλαμβάνω τὴν ἐκπληξίν μου, διὰ τὸ ὅτι ἡ ἀντιπολίτευσις ἀγωνίζεται ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῆς.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ μαεστρία σας εἶναι μεγάλη. Μεταθέτετε τὸ θέμα ἀπὸ τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς τὸ θέτομεν. Ἡμεῖς λέγομεν τὸ ἐξῆς: Σήμερον ἔχετε 220 βουλευτὰς καὶ χρειάζεται πλειοψηφίαν 200 βουλευτῶν διὰ νὰ ἐκλεγῇ ὁ Πρόεδρος. Λέτε λοιπὸν εἰς τοὺς βουλευτὰς σας ὅτι ἐὰν δὲν ἐκλέξουν ὡς Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας αὐτὸν τὸν ὁποῖον ὑποδεικνύετε, διαλύετε τὴν Βουλὴν. Ἐξαναγκάζετε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς βουλευτὰς νὰ ψηφίσουν ὡς Πρόεδρον, αὐτὸν τὸν ὁποῖον ὑποδεικνύετε. Διὰ τὴν ἄλλην Βουλὴν ὅπου εἶναι βέβαιον ὅτι κανένα κόμμα δὲν θὰ ἔχη 200 βουλευτὰς, τότε δὲν θὰ ἤμπορήτε νὰ ἐγάλετε μόνοι σας Πρόεδρον καὶ θὰ ἔχετε τὴν ἀνάγκην τὴν ἰδικὴν μᾶς. Καὶ ἐρωτῶ κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ, τί ἐμποδίζει ἡ πλειοψηφία διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου νὰ εἶναι μικροτέρα;

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Ἐπειδὴ κύριε Πρόεδρε, συνδέσατε τὴν πρότασιν μου μὲ ἐκχώρησιν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας. θὰ ἤθελον νὰ παρατηρήσω τὰ ἐξῆς: Πρῶτον ἡμεῖς δὲν νομοθετοῦμεν ὡς μειοψηφία, ἀλλὰ ὡς κόμμα τὸ ὁποῖον πιστεύομεν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ὀδεύει πρὸς τὴν ἐξουσίαν.

Δεύτερον, κύριε Πρόεδρε, παρομοιώσατε τὴν Βουλὴν ὡς ἀνώνυμον ἐταιρίαν. Τὸ δέχομαι αὐτὸ διότι ὄντως ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία εἶναι ὁ μόνος ἐταιρικὸς θεσμός, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τῆς πολιτικῆς. Καὶ τοῦτο διότι, ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία πρὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως δὲν εἶχε γενικὴν συνέλευσιν, ἀλλὰ μόνον διοικητικὸν συμβούλιον. Ἐν προκειμένῳ, ὅμως, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κερδίζει εἶναι ἡ Κυβέρνησις ἀνεξαρτήτως τῆς μειοψηφίας ἢ τῆς πλειοψηφίας. Διότι ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀσκήσῃ μίαν ἀπειλήν εἰς τοὺς βουλευτὰς. Διότι εἶναι γεγονός ὅτι κάθε βουλευτῆς ποὺ ἐκλέγεται ἀνεξαρτήτως τῆς παρατάξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξαντληθῇ ὅλη ἡ τετραετία. Δηλαδή, ἐδῶ, τὸ «διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἐταιρίας», εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει τὰ

περισσότερα ατόυ δια τής διατάξεως ταύτης. Δέν τά ἔχουν οἱ βουλευταὶ τής πλειοψηφίας. Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις, κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι εἶναι τίμιον, δίκαιον καὶ πολιτικῶς σκόπιμον ἀντὶ νὰ πᾶμε εἰς ἐκλογὴν ἐκλεκτόρων, —διότι οὐσιαστικὰ εἰς μίαν τοιαύτην ἐκλογὴν ἔχομεν ἐκλογὴν ἐκλεκτόρων— νὰ πᾶμε ἀπ' εὐθείας εἰς ἐκλογὴν Προέδρου ἀπὸ τὸν Λαόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι βουλευταὶ ὁ κ. Ἀλαβάνος κάνει τὴν ἐξῆς πρότασιν: Ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῇ ἡ πλειοψηφία τῶν δύο τρίτων κατὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν, ἀντὶ νὰ γίνεταί διάλυσις τῆς Βουλῆς, νὰ γίνεταί δημοψήφισμα, δηλαδὴ ἄμεσος ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου.

Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ἀλαβάνου νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἔψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις τοῦ κ. Ἀλαβάνου ἀπερρίφθη.

Ι. ΛΑΥΡΕΝΤΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι ἐὰν μετὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν εἴπωμεν τὸ ἐξῆς: «Μὴ ἐπιτευχθῆσθαι οὐδὲ κατὰ τὴν τελευταίαν ψηφοφορίαν πλειοψηφίας τῶν δύο τρίτων τοῦ συνόλου τῶν βουλευτῶν, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ψηφοφορία μεταξὺ τῶν δύο πλειοψηφησάντων καὶ ἐκλέγεται ὁ σχετικῶς πλειοψηφίσας», νομίζω, ὅτι δίδομεν μίαν ὀρθὴν λύσιν εἰς τὸ θέμα, διότι ἀποφεύγομεν τὰς ἐκλογάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Λαυρεντίδης κάνει τὴν ἐξῆς πρότασιν: Ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῇ ἡ πλειοψηφία τῶν δύο τρίτων τοῦ συνόλου τῶν βουλευτῶν καὶ κατὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν, ἀντὶ νὰ διαλυταί ἡ Βουλὴ καὶ νὰ γίνωνται ἐκλογαί, νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ψηφοφορία μεταξὺ τῶν δύο πλειοψηφησάντων καὶ νὰ ἐκλέγεται ὁ σχετικῶς πλειοψηφίσας.

Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Λαυρεντίδη παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἔψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι, συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 32 ὡς ἔχει ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου.

Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν παράγραφον αὐτὴν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἔψωσαν οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς, ἡ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 32 γίνεται δεκτὴ ὡς ἔχει ἐν τῷ κυβερνητικῷ σχεδίῳ.

Ἐπὶ τῆς παραγράφου 4, ὁ κ. Κουτσοχέρας, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Προτείνω, κύριε Πρόεδρε, ὅπως ἡ παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 32, ἀντικατασταθῆι ὡς ἀκολούθως: «Ἐὰν κατὰ τὰς περιπτώσεις τῆς παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου ἔχει λήξει ἡ περίοδος τῆς Βουλῆς ἢ ἔχει διαλυθῇ αὕτη, ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἀναβάλλεται μέχρι τῆς συγκροτήσεως εἰς Σῶμα τῆς νέας Βουλῆς, ἐνεργεῖται δὲ ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης».

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρα, εἶναι ὀρθή. Διότι μὲ τὴν διάταξιν ὡς ἔχει εἰς τὸ κυβερνητικὸν σχέδιον, δίδομε τὸ δικαίωμα εἰς μίαν Βουλὴν — ἡ ὁποία δὲν ἔχει τὴν ἐντολὴν πλέον τοῦ Λαοῦ, διότι ἔληξεν ἡ περίοδος ἢ διότι ἔχει διαλυθῇ— νὰ ἐκλέξῃ Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, συγκαλουμένη πρὸς τοῦτο, ἐὰν ἔχη διαλυθῇ, ἐνῶ τὸ δικαίωμα τοῦτο πράγματι ἀνήκει εἰς τὴν νέαν Βουλὴν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχω ὑποβάλλει μίαν πρότασιν, ἡ θέσις τῆς ὁποίας νομίζω ὅτι εἶναι ἐδῶ. Ἡ πρότασις μου εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἐὰν ἡ θητεία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἔχει λήξει ἢ ἡ λήξις τῆς συμπίπτει μὲ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς Βουλῆς, τότε νὰ ἀναβάλλεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου, διὰ τὴν νέαν Βουλὴν. Ἐὰν γίνῃ δεκτὴ ἡ πρότασις μου αὐτή, νομίζω ὅτι εἶναι περιττὴ ἡ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρα.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἡ πρότασή μας, κύριε Πρόεδρε, περιλαμβάνει καὶ τὴν περίπτωσιν τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Πράγματι ἔχομεν ἐν προκειμένῳ δύο περιπτώσεις. Πρώτη περίπτωση, ὅταν ὑπάρχη ἡ Βουλὴ, καὶ εἰς τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς θητείας αὐτῆς λήγει καὶ ἡ θητεία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, καὶ δεύτερη περίπτωση ὅταν δὲν ὑπάρχη καθόλου Βουλὴ. Καὶ ἔχομεν σχετικῶς καὶ δύο προτάσεις. Ἡ μία πρότασις εἶναι τοῦ κ. Κουτσοχέρα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐὰν ἔχῃ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ, τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, θὰ τὴν κάνη ἡ μέλλουσα νὰ συγκληθῇ νέα Βουλὴ καὶ ὄχι ἡ διαλυθεῖσα. Ἡ ἄλλη πρότασις εἶναι τοῦ κ. Γαζῆ, κατὰ τὴν ὁποῖαν, ὑπαρχούσης Βουλῆς, ἀλλὰ διαλυούσης τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς θητείας τῆς, τότε τὴν ἐκλογὴν, δὲν θὰ τὴν κάνη ἡ Βουλὴ αὐτὴ, ἡ ὁποία ἐκπνέει, ἀλλὰ ἡ μέλλουσα νέα Βουλὴ.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπ. Δικαιοσύνης). Τὸ θέμα, κύριε Πρόεδρε, εἶναι σοβαρὸν καὶ αἱ παρατηρήσεις αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἶναι ἀξιόλογοι διότι βεβαίως, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔχωμε μίαν Βουλὴν «Λαζάρων», διὰ νὰ ἐκλέξῃ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας. Δὲν εἶμαι ὅμως ἔτοιμος διὰ νὰ ἀπαντήσω καὶ ἡ ἀπάντησίς μου θὰ ἦτο πρόχειρος.

Πάντως, ὁ συνάδελφος κύριος Δ. Τσάτσος, μὲ πληροφόρησε ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει λυθῆ ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴν, ἡ ὁποία ἔκανε τὴν ἐξῆς πρότασιν: Ἡ Βουλὴ, συγκαλεῖται ἐκτάκτως, προκειμένης τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου, ἐὰν αὕτη εἶναι ἀπουσία. Ἐὰν ὅμως, καθ' οἰονδήποτε τρόπον, ἡ Βουλὴ, ἔχει διαλυθῇ, τότε ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου, ἀναβάλλεται μέχρι συγκροτήσεως εἰς Σώμα τῆς νέας Βουλῆς, ἐνεργεῖται δὲ αὕτη ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ὡραία. Νὰ γίνῃ αὐτὸ δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπειδὴ τὸ θέμα εἶναι σοβαρὸν καὶ τὰ ἐπιχειρήματα πού ἀνεπτύχθησαν τόσον ἀπὸ τὸν κ. Γαζῆν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν κ. Κουτσοχέρα, εἶναι ὀρθά, κάνω τὴν ἐξῆς πρότασιν: Νὰ θεωρηθῇ ἡ πρότασις τῆς Ὑποεπιτροπῆς, ὡς ἐψηφισμένη. Νὰ ἀπορριφθῇ ἡ πρότασις ἡ περιερχομένη εἰς τὸ σχέδιον τὸ κυβερνητικὸν καὶ ὡς πρότασις ὑποστηριζομένη ὑπὸ ἐμοῦ —καὶ αὐτὸ διὰ νὰ ὑπάρχη κάποιος πού νὰ υἱοθετῇ τὴν πρότασιν— καὶ ἀπορριφθεῖσα, νὰ τὴν ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν Βουλὴν. Συμφωνεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ, εἰς αὐτό;

(Ἡ Ἐπιτροπὴ συνεφώνησεν).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ἐπομένως, ψηφίζεται ὡς ἔχει ἡ πρότασις τῆς Ὑποεπιτροπῆς καὶ ἀπορρίπτεται ἡ πρότασις τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου, τὴν ὁποῖαν ἐπιφυλασσόμεθα νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ἡ δική μου πρότασις, τί γίνεται κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπαναλαμβάνω. Γίνεται ἀποδεκτὴ ἡ θέσις τῆς Ὑποεπιτροπῆς, ὅπως τὴν εἰσηγήθη ὁ κ. Δ. Τσάτσος. Ὅλαι αἱ ἄλλαι προτάσεις ἀπορρίπτονται καὶ ἐπαναφέρονται εἰς τὴν Ὀλομέλειαν, ὡς ἀπορριφθεῖσαι προτάσεις.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Συνεπῶς ἡ πρότασίς μου ἀπορρίπτεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Βεβαίως ὅπως καὶ ἡ ἰδική μου.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν παρ. 5 τοῦ ἄρθρου 32 ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐφ' ὅσον ἡ κατὰ τὰς προηγουμένας παραγράφους ὀριζομένη διαδικασία ἐκλογῆς Προέδρου, δὲν ἤθελε περατωθῇ ἐγκαίρως, ὁ ἤδη ὑπηρετῶν Πρόεδρος Δημοκρατίας παραμένει ἀσκιῶν τὰ καθήκοντά του μέχρις ἀναδείξεως νέου καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς θητείας του».

Ι. ΛΑΥΡΕΝΤΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μὲ τὴν λέξιν «ἐγκαίρως» τί ἐνοεῖτε; Δὲν θὰ εἶναι καλλίτερον νὰ ἐπεξηγήσωμεν τί ἐννοοῦμεν μὲ τὴν λέξιν ἐγκαίρως;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅχι, κύριε συνάδελφε.

Ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρον 33 παρ. 1. Λέγει ἡ παράγραφος αὕτη τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου: «Ὁ ἐκλεγόμενος Πρόεδρος ἀναλαμβάνει τὴν ἀσκῆσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς λήξεως τῆς θητείας τοῦ ἀποχωροῦντος Προέδρου, εἰς πάσας δὲ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ».

Νομίζω ότι δεν θα υπάρχει αντίρρηση να γίνει δεκτή ή παράγραφος αυτή. Παρακαλώ όσοι αποδέχονται την παρ. 1 του άρθρου 33 ως έχει εις τὸ κείμενον τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου, νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἐψώσαν τὴν χεῖρα ἅπαντες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπαμένως ἡ παρ. 1 τοῦ άρθρου 33 τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου γίνεται ὁμοφώνως δεκτή.

Παράγραφος 2 άρθρου 33. Ὁ κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω ὅπως ὁ ὄρκος τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: «Ὀρκίζομαι στὸ ὄνομα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Λαοῦ, πίστη στὸ Δημοκρατικὸ Πολίτευμα, στὸ Σύνταγμα καὶ στοὺς νόμους τῆς χώρας καὶ νὰ ἐκπληρώω εὐσυνείδητα τὰ καθήκοντά μου».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις αὐτὴ τοῦ κ. Κουτσοχέρα. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κουτσοχέρα παρακαλῶ ὅπως ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἐψώσαν οἱ ὀλιγώτεροι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐψώσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη, καὶ γίνεται δεκτή ἡ παρ. 2 τοῦ άρθρου 33 ὡς ἔχει ἐν τῷ κυβερνητικῷ σχεδίῳ.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν παρ. 3 τοῦ άρθρου 33. Λέγει ἡ παράγραφος αὐτὴ τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου: «Νόμος ὀρίζει τὴν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καταβλητέαν χορηγίαν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων τοῦ οργανουμένων ὑπηρεσιῶν».

Εἶναι αὐτὸ τὸ ὅποιον ἀναφέραμεν εἰς τὰς διατάξεις περὶ Βουλῆς ὅπου ἡ χορηγία τοῦ Προέδρου, δυνάμει τροπολογίας γενομένης ἀποδεκτῆς ἀποφασίζεται ἀπὸ τὴν Ὀλομέλειαν τοῦ Σώματος.

Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν παρ. 3 τοῦ άρθρου 33 τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἐψώσαν οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς ἡ παρ. αὐτὴ γίνεται δεκτή.

Ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρον 34, παράγραφος 1.

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι θὰ πρέπει μετὰ τὴν λέξιν «παραιτούμενον» νὰ τεθῆ ἡ λέξις «ἐκπίπτοντα». Δηλαδή νὰ εἰπώμεν «Τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἐκλείποντα, παραιτούμενον, ἐκπίπτοντα ἢ κωλύμενον ἐξ οἰουδήποτε λόγου, νὰ ἀσκήσῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἀναπληροῖ προσωρινῶς ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κλπ. κλπ.».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα. Καλλίτερα ὅμως νὰ εἰπώμεν «ἐκπεσόντα».

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἀντὶ «τῆς προηγουμένης Βουλῆς» θὰ πρέπει νὰ τεθῆ «τῆς τελευταίας Βουλῆς».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα κύριε Συνάδελφε. Ἀντὶ «τῆς προηγουμένης Βουλῆς» τίθεται «τῆς τελευταίας Βουλῆς».

Ὁ κ. Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἐπρότεινον μίαν διόρθωσιν. Ἀντὶ νὰ ἔχωμεν εἰς τὸ ἄρθρον 34 τὴν παράγραφον 3, νὰ συμπληρώσωμεν τὴν περίπτωσιν ἀπαθηνίας τοῦ Προέδρου τοῦ ὀρίζεται εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν, εἰς τὴν παράγραφον 1 τοῦ άρθρου 34. Διατὶ νὰ ἔχωμεν ὀλόκληρον παράγραφον 3, ἐφ' ὅσον ἡμπορεῖ νὰ προστεθῆ εἰς τὴν παράγραφον 1 τοῦ άρθρου; Νὰ βάλωμεν εἰς τὴν παράγραφον 1 «ἢ ἐν περιπτώσει ἀπαθηνίας» καὶ ἔτσι νὰ διαγράψωμεν τὴν παράγραφον 3, ἢ ὅποια ἔχει γίνει δεκτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θέλετε δηλαδή τὴν παράγραφον 3 νὰ τὴν προσαρτήσωμεν εἰς τὴν παράγραφον 1.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐγὼ ἔχω διατυπώσει τὴν παράγραφον οὕτω: «Τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἐκλείποντα, παραιτούμενον, ἢ κωλύμενον ἐξ οἰουδήποτε λόγου νὰ ἀσκήσῃ τὰ

καθήκοντα αὐτοῦ, ἢ ἀπουσιάζοντα ἐκτὸς ἐπικρατείας, ἀναπληροῖ προσωρινῶς ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, κλπ.».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. "Ὅταν ἀπουσιάζη, δὲν θὰ τὸν ἀναπληροῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Πάει π.χ. διὰ 10 ἡμέρας εἰς τὸ Παρίσι· νὰ δῆ τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Θὰ κάνωμεν Νόμον, ὁ ὁποῖος θὰ καθαρῖξῃ πῶς θὰ γίνεται τότε.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἡ παράγραφος 3 λέγει, εἰς περίπτωσιν ἀποδημίας τοῦ ὁ Πρόεδρος ἀναπληροῦται κατὰ τὰ ἐν παραγράφῳ 1 ὀριζόμενα. Ἡ παράγραφος 1 ὁμιλεῖ περὶ Προέδρου τῆς Βουλῆς. Αὐτὸ εἶναι ψηφισμένο. Ἐγὼ δὲν κάνω οὐσιαστικὴν πρότασιν, ἀλλὰ ἀπλῶς Συντακτικὴν διόρθωσιν. Δηλαδή, ἡ παράγραφος 3 νὰ πάη εἰς τὴν παράγραφον 1.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐχει δίκαιον ὁ κ. Τσάτσο, διότι λέγομεν εἰς τὴν παράγραφον 3, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἰς περίπτωσιν ἀποδημίας, ἀναπληροῦται κατὰ τὰ ἐν παραγράφῳ 1.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Αὐτὸ νὰ τεθῆ εἰς τὴν παράγραφον 1.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ παράγραφος 3 ὡς διευορφώθη ὑπὸ τὴν Ὑποεπιτροπῇ, συγκαλλᾶται ὡς τελευταία φράσις τῆς παραγράφου 1.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Νὰ προσθέσωμεν κ. Πρόεδρε, καὶ τὸ «ἢ ἀποδημοῦντα» εἰς τὴν παράγραφον 1, καὶ τελειώνει νομίζω τὸ θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡμπορεῖ νὰ τὸ γράψωμεν καὶ ἔτσι.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ εἰπώμεν, ἀποδημοῦντα πέραν τοῦ τόσο χρόνου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐχει δίκαιον ὁ κ. Ἀλαβάνος. Πάει ὁ Πρόεδρος νὰ κάνῃ μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ρώμην ἢ εἰς τὸ Παρίσι διὰ τρεῖς ἡμέρας, θὰ ἔχωμεν ἀναπλήρωσιν; Εἶναι ἀστέιον πρᾶγμα.

Τότε κ. Τσάτσο, ἡ παράγραφος 3 θὰ πάη ὡς τελευταία καὶ χωριστὴ φράσις τῆς παραγράφου 1 καὶ θὰ εἰπώμεν: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἰς περίπτωσιν ἀποδημίας ὑπερβαίνουσας τὸ 10ήμερον, ἀναπληροῦται κατὰ τὰ ἀνωτέρω».

Ἡ ὅλη δηλαδή φράσις, ἀντὶ νὰ εἶναι παράγραφος 3 γίνε-
ται τελευταία φράσις τῆς παραγρ. 1.

Προχωροῦμεν εἰς τὴν παράγραφον 2.

«Παρατεινομένης τῆς ἀδυναμίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας πέραν τῶν 20 ἡμερῶν, συγκαλεῖται ὑποχρεωτικῶς ἡ Βουλὴ καὶ ἂν αὕτη ἔχει διαλυθῆ, ὅπως ἀποφανθῆ διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν τριῶν πέμπτων τοῦ συνόλου τῶν μελῶν αὐτῆς, ἂν συντρέχῃ περίπτωσις ἐκλογῆς νέου Προέδρου. Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν πάντως ἡ ἐκλογὴ νέου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ καθυστερήσῃ πέραν τῶν ἕξ συνολικῶς μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λόγῳ ἀδυναμίας αὐτοῦ ἀναπληρώσεώς του. Ἡ ἐκλογὴ διεξάγεται πάντοτε δι' ὀλόκληρον θητείαν».

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, καθ' ὃν χρόνον ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς θὰ ἀναπληρώνη τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, θὰ ἀναστέλλεται ἡ ἀσκήσις τῶν καθηκόντων τοῦ ὡς Προέδρου τῆς Βουλῆς. Διότι φυσικὰ δὲν θὰ προεδρεύῃ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, τῆς Βουλῆς. Εἶναι μία μου σκέψις καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τὸ ἴδωμεν τὸ θέμα.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Νὰ εἰπώμεν: Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θητείας τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ὡς ἀναπληρωτοῦ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τὰ καθήκοντα τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, ἀσκεῖ ὁ Α' Ἀντιπρόεδρος. Διατυπώσατε ἔτσι τὴν φράσιν.

Δηλαδή εἰς τὴν παράγραφον 1 μετὰ τὴν τελευταίαν φράσιν: . . . τούτου ἀρνούμενου ἢ μὴ ὑπάρχοντος ἢ Κυβέρνησις συλλογικῶς. . . Ἐκεῖ πρέπει νὰ τεθῆ αὕτη ἡ φράσις τὴν ὁποίαν εἰπώμεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δέχεται κύριοι Συνάδελφοι να τεθῆ αὐτὴ ἡ διάταξις;
(Ἡ Ἐπιτροπὴ βέχεται ὁμοφώνως τὴν προσθήκην αὐτῆς τῆς διατάξεως).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προχωροῦμεν εἰς τὸ ἄρθρον 35. Ὁ κ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶχαμεν υποβάλλει χθὲς εἰς τὸν κ. Κορίτσαν ἓνα σημείωμα, πῶς νὰ προχωροῦμεν κάθε ἡμέρα. Ἐδῶ τελειώνει αὐτὴ ἡ ἐνότις τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Τώρα Καθαρὰ Δευτέρα ἔρχεται, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τελειώσωμεν σήμερα; Μία ἡμέρα εἶναι αὐτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή τί προτείνετε;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Προτείνομεν νὰ τελειώσωμεν σήμερα Κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι Συνάδελφοι ἔχετε ἰδῆ ποῖον εἶναι τὸ χρονοδιάγραμμα.

Ἐγὼ θὰ ἔκανα μίαν γενναιοτέρην πρότασιν: Νὰ κάνωμεν μίαν συνεδρίασιν τὸ ἀπόγευμα.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Ὁχι, ὄχι κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τότε θὰ ἔκανα τὴν ἐξῆς πρότασιν: Ὑπάρχουν κύριοι συνάδελφοι μερικά ἄρθρα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρῃ συζήτησις οὔτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ἀξιολόγων κύριων συναδέλφων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, πού ἰδιαιτέρως με ἐνδιαφέρει. Φερ' εἰπεῖν ὅτι τὸ τεκμήριον ἀρμοδιότητος ὑπάρχει ὑπὲρ τῆς Βουλῆς καὶ ὄχι ὑπὲρ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Τὸ ἄρθρον 50 λέγει: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δὲν ἔχει ἄλλας ἀρμοδιότητας, εἰ μὴ ὅσας ἀπονέμει εἰς αὐτὸν πρῶτος τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ πρὸς αὐτὸ συνάδοντες Νόμοι».

Ἄν συμφωνήτε νὰ ψηφισθῇ τὸ ἄρθρον αὐτὸ ὁμοφώνως.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ. Δεκτόν, Δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπομένως τὸ ἄρθρον 50 ἐψηφίσθη ὁμοφώνως.

Ἄν πᾶμε τώρα εἰς τὸ ἄρθρον 46, τὸ ὁποῖον λέγει:

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει καὶ παύει κατὰ Νόμον, τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀρισμένων ἐξαιρέσεων».

Συμφωνεῖτε νὰ ψηφισθῇ τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁμοφώνως;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ. Δεκτόν, Δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπομένως τὸ ἄρθρον 46 ἐψηφίσθη ὁμοφώνως.

Τὸ ἄρθρον 45 τώρα, τὸ ὁποῖον λέγει:

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἄρχει τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας καὶ ἀπονέμει κατὰ νόμον, τοὺς βαθμοὺς εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς αὐτά».

Εἶναι τυπικὸν τὸ ἄρθρον. Ὑπάρχει ἀντίρρησις ἐπ' αὐτοῦ;

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, Σ' αὐτὸ τὸ ἄρθρον πρέπει νὰ γίνῃ συζήτησις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Στεφανίδη, εἶπα νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ψήφισιν ὀρισμένων ἄρθρων ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ὁμοφώνως ἀπόφασις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπ' αὐτῶν. Ἐφ' ὅσον εἰς ἓνα ἄρθρον ἀπὸ αὐτὰ ἔχει καὶ εἰς συνάδελφος ἀντίρρησιν, δὲν θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ψήφισιν αὐτοῦ. Συνεπῶς ἐφ' ὅσον ἔχετε ἀντίρρησιν ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 45, δὲν προχωροῦμεν εἰς τὴν ψήφισιν του τώρα.

Ἄς πᾶμε λοιπὸν εἰς τὸ ἄρθρον 40, τὸ ὁποῖον λέγει:

«Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας συγκαλεῖ τακτικῶς τὴν Βουλὴν ἀπαξ τοῦ ἔτους καὶ ἐκτάκτως ὡσάκις κρίνει τοῦτο εὐλογον, κηρύσσει δὲ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τὴν ἔναρξιν καὶ τὴν λήξιν ἐκάστης Βουλευτικῆς περιόδου».

Ὑπάρχει ἀντίρρησις ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὴν ὁμοφώνον ψήφισιν του;

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ὑπάρχει κύριε Πρόεδρε.

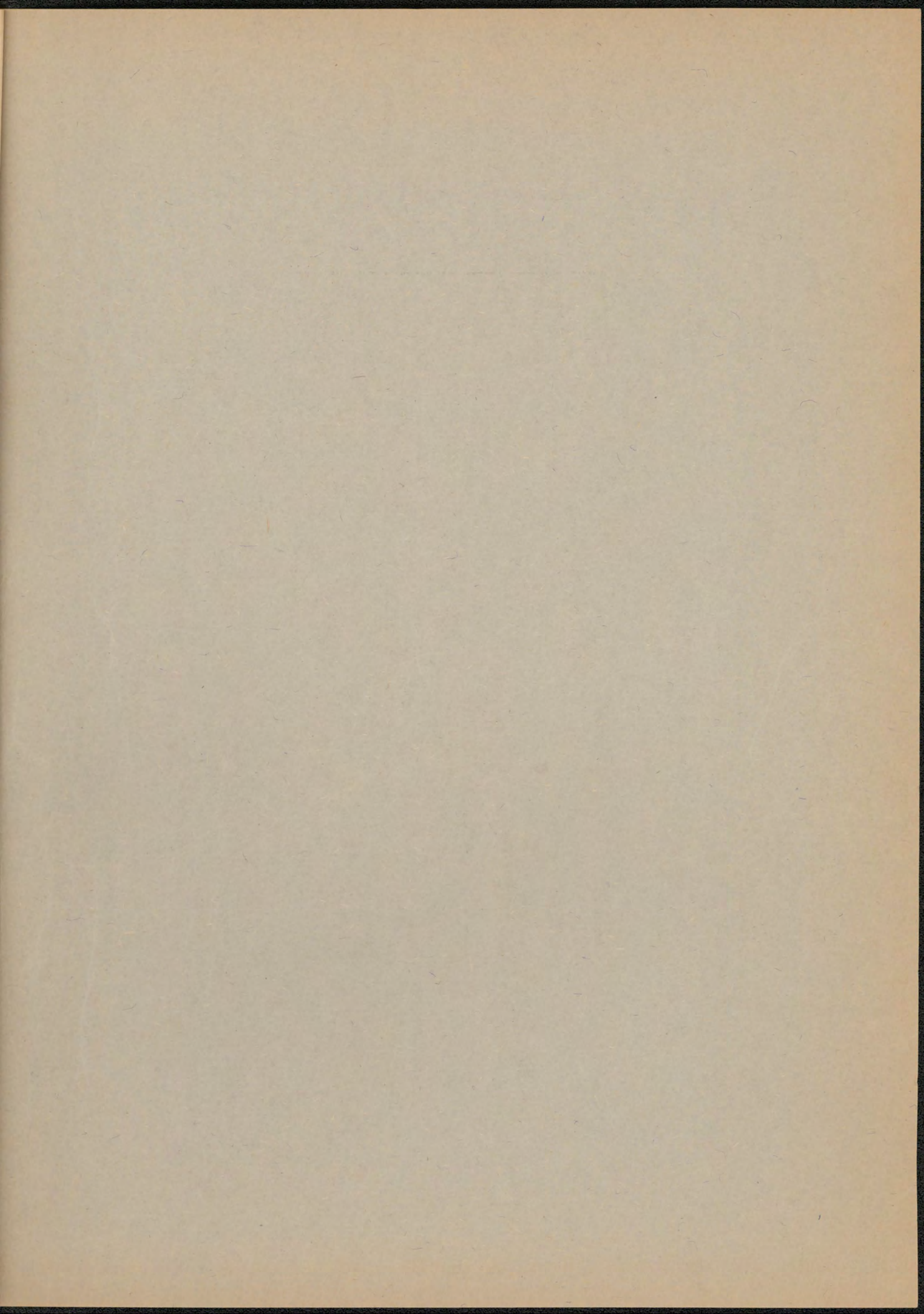
ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπομένως δὲν ψηφίζεται τώρα τὸ ἄρθρον 40 ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀντίρρησης ἐκ μέρους τοῦ κ. συναδέλφου.

Ἐχετε ὑπ' ὄψιν κύριοι Συνάδελφοι, ὅτι τὸ ἄρθρον 37 ἐψηφίσθη ὡς προσάρτημα, εἰς τὸ ἄρθρον 29. Ἐγγράφη δηλαδὴ τὸ περιεχόμενον του εἰς τὸ ἄρθρον 29.

Ἄλλα ἄρθρο δὲν ἔμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι εἶναι πρὸς ψήφισιν ἄνευ συζητήσεως.

Συναινέσει τῆς Ἐπιτροπῆς, περὶ ὥραν 2 μ.μ., λύεται ἡ Συνεδρίασις, διὰ τὴν Τρίτην καὶ ὥραν 9 π.μ., με πρῶτον θέμα συζητήσεως τὴν ὀλοκλήρωσιν τῶν μὴ ἐψηφισμένων ἄρθρων μεταξὺ 35—50.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
Ε' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΣΤΕΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Προεδρία κ. ΚΩΝ. ΤΣΑΤΣΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 21

18 Μαρτίου 1975

ΑΘΗΝΑΙ, 1975

Σχέδιον Ψηφίσματος

" Περὶ ψηφίσεως καὶ θέσεως εἰς ἰσχὺν τοῦ νέου Συντάγματος τῆς Χώρας" ὡς ἐψηφίσθη κατ' ἄρθρον ὑπὸ τῆς Ε' Αναθεωρητικῆς Βουλῆς κατὰ τὴν ΡΑ' τῆς 4-6-75 συνεδρίασιν αὐτῆς.

Η Ε' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

" Ἐχουσα ὑπ' ὄφει:

- α.- Τὴν ὑπὸ τῆς Καταστατικῆς Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 1ης Αὐγούστου 1974 " Περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατικῆς νομιμότητος κ.λ.π." ὡς καὶ τῆς Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1974 " Περὶ προσφυγῆς εἰς τὴν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν κ.λ.π." διαγραφομένην διαδικασίαν πρὸς καθορισμὸν τῆς ὀριστικῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος καὶ πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος, πλὴν τῶν καθοριζουσῶν τὴν μορφήν τοῦ πολιτεύματος.
- β.- Τὴν διὰ τοῦ Δημοψηφίσματος τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1974 ἐκφρασθεῖσαν ἐτυμηγορίαν τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ περὶ καθιερώσεως τοῦ πολιτεύματος τῆς ἀβασιλεύτου δημοκρατίας.
- γ.- Τὸ ὑπ' ἀριθμ. Γ' τῆς 20ῆς Δεκεμβρίου 1974 Ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποῖου συνεκροτήθη Εἰδικὴ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1952 καὶ καθωρίσθη ἡ διαδικασία τῶν ἐργασιῶν ταύτης, ὡς καὶ τῆς συζητήσεως καὶ ψηφίσεως τοῦ νέου Συντάγματος ὑπὸ τῆς παρούσης Βουλῆς.
- δ.- Τὸ κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 3 τῆς Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1974 ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συνταχθέν καὶ εἰς τὴν Ε' Αναθεωρητικὴν Βουλὴν κατατεθέν τὴν 7ην Ἰανουαρίου 1975 Σχέδιον Συντάγματος.
- ε.- Τὸ ὑπὸ τῆς Εἰδικῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς κατόπιν ἐπεξεργασίας τοῦ ἀνωτέρω σχεδίου καταρτισθέν καὶ ὑποβληθέν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς σχέδιον Συντάγματος.
- στ.- Ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, προσηλωμένος εἰς τὴν ἰδέαν τῆς Ἐλευθερίας κέκτηται τὸ ἱερόν καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα ὅπως ὀργανώσῃ τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ βίον καὶ διασφαλίσῃ τὴν ἀκώλυτον ἄσκησιν τῶν ἐλευθεριῶν του, ἐπὶ

τῆ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς Δημοκρατίας ,

Ἀποφάσισε

Ἄρθρον Ι.

Τό ὑπό τῆς Ε' Αναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ψηφισθέν κατ' ἄρθρον σχέδιον Συντάγματος, μετά τήν καί εἰς τό σύνολον φήφισιν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τό ὀριστικόν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο ὑπογραφόμενον ὑπό τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, θέλει δημοσιευθῆ ὑπό τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς υπογραφόμενον ὑπό τοῦ Προέδρου καί τῶν μελῶν τοῦ Ἑπιτροπικοῦ Συμβουλίου, τίθεται δέ ἐν ἰσχύϊ ἀπό τῆς 11ης Ἰουνίου 1975.

Ἄρθρον 2.

Ἀπό τῆς κατά τό προηγούμενον ἄρθρον ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νέου Συντάγματος παύει ἡ Αναθεωρητικὴ ἐρμοδιότης τῆς παρούσης Βουλῆς, μετατρεπομένης εἰς ἀπλήν Βουλήν.

Ἄρθρον 3.

Ἡ παράγραφος 3 τοῦ ἄρθρου 4 τῆς ἀπό 3/4 Ὀκτωβρίου 1974 Συντακτικῆς Πράξεως "περὶ προσφυγῆς εἰς τήν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς δημοκρατικῆς νομιμότητος", καταργεῖται.

Ἄρθρον 4.

Ἡ ἰσχύς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπό τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.-

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

**ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 21η
18 Μαρτίου 1975**

Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ σήμερον τὴν 18 Μαρτίου 1975, ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 9,30 π.μ., συνήλθεν εἰς συνεδρίασιν ἡ Ὀλομέλεια τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Προέδρου αὐτῆς, κ. Κων. Τσάτσου.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην, μετὰ τὴν διαπίστωσιν ἀπαρτίας, συνεζητήθησαν τὰ ἄρθρα 36, 38 τοῦ Κυβερνητικοῦ Σχεδίου τοῦ Συντάγματος καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις ἐπὶ τοῦ ἀρθρου 36.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀρχεται ἡ συνεδρίασις.

Κύριοι συνάδελφοι, κανονικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἄρθρον 35, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀπουσιάζουν ἀρκετοὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων παρατάξεων καὶ εἶναι ἄρθρον τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ συζήτησιν, προτείνω νὰ συζητήσωμεν τὸ ἄρθρον 36, τὸ ὁποῖον δὲν δημιουργεῖ ζητήματα. Τὸ ἀναγιγνώσκω.

«Ἄρθρον 36.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκπροσωπεῖ διεθνῶς τὸ Κράτος, κηρύττει πόλεμον, συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμάχιας καὶ ἐμπορίας, ἀνακοινώνει δὲ αὐτάς εἰς τὴν Βουλὴν μετὰ τῶν ἀναγκαίων διασαφήσεων, ἅμα τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ Κράτους τὸ ἐπιτρέπουν. Αἱ περὶ ἐμπορίας ὅμως συνθήκαι καὶ ὅσαι ἄλλαι περιέχουσι παραχωρήσεις περὶ τῶν ὁποίων κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ παρόντος Συντάγματος δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ τι ἄνευ Νόμου ἢ ἐπιβαρύνουσιν ἀτομικῶς τοὺς Ἕλληνας δὲν ἔχουν ἰσχὺν ἄνευ τυπικοῦ Νόμου κυροῦντος ταύτας.

2. Μυστικὰ ἄρθρα συνθήκης οὐδέποτε δύναται νὰ ἀνατρέψουν τὰ φανερά».

Ἀμφότερα τὰ ἄρθρα ταῦτα καθὼς τὰ γνωρίζετε, ὑπῆρχον ἀνεκὰθεν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Συντάγματα καὶ ἀντὶ τῆς λέξεως «Βασιλεὺς» ἔχομεν τὰς λέξεις «Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας».

Παρακαλῶ ἐπ' αὐτοῦ θέλετε νὰ ὁμιλήσετε, κ. Τσάτσου;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐπειδὴ ὑπάρχει σειρά τροπολογιῶν, εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει πλείονας διατάξεις, πλείονας κανόνες δικαίου καὶ διὰ νὰ διευκολύνωμεν τὴν συζήτησιν, θὰ ἔλεγα νὰ ψηφίζωμεν ἢ νὰ καταψηφίζωμεν ὅχι ὀλόκληρον τὸ ἄρθρον συλλήβδην, ἀλλὰ διάταξιν πρὸς διάταξιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τότε εἶπετέ μας τὰς τροπολογίας σας ἐπὶ τῆς πρώτης φράσεως.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Τὸ ἄρθρον 36, σύμφωνα μὲ τὶς ἰδικές μας ἀπόψεις, θὰ πρέπει νὰ κατατιμηθῇ εἰς παραγράφους. Γιὰ μᾶς, ἡ παράγραφος 1. φράσις 1. ὅπως εἶπατε σεῖς, θὰ ἔχη, ὡς ἐξῆς: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκπροσωπεῖ διεθνῶς τὸ Κράτος». Ἐδῶ εἴμεθα σύμφωνοι, νὰ τὸ χωρίσωμεν εἰς παραγράφους, ἐὰν κατ' ἀρχὴν αὐτὸ γίνεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή, αὐτὸ τὸ θέλετε ὡς παρ. 1.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μάλιστα.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. "Όπως είναι και τὸ σχέδιον τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., χωρίζεται σὲ παραγράφους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις εἶναι: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκπροσωπεῖ τὸ Κράτος», τελεία. Μετὰ ἄλλη παράγραφος. Προχωρήσατε κ. Τσάτσο.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Αὐτὴ εἶναι μία κλασσικὴ ἀρμοδιότης τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους. Δὲν ἔχομεν καμία ἀντίρρηση. Ἡ δευτέρα παράγραφος ἀφορᾷ τὸν πόλεμον. Τὰ περισσότερα Συντάγματα, κυρίως ὅλα τὰ δημοκρατικὰ Συντάγματα, προβλέπουν ἀδειαν ἢ ἀπόφαση τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων γιὰ τὴν κήρυξη πολέμου. Ἡμπορῶ νὰ σᾶς παραπέμψω εἰς τὰ Συντάγματα τῆς Αὐστρίας, Φινλανδίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Ὀλλανδίας, Δανίας, Λουξεμβούργου καὶ ἡμπορῶ νὰ σᾶς φέρω πολλὰ παραδείγματα. Καὶ ἡμεῖς θὰ θέλαμε, ὡς παράγραφος 2, νὰ διαμορφωθῇ ἡ διάταξις, ὡς ἐξῆς: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κηρύσσει πόλεμον, προτάσει τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατόπιν ἀδείας τῆς Βουλῆς, εἰς ἐπειγούσας δὲ περιπτώσεις, κατόπιν ἀδείας τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἀκριβῶς, καὶ τὸ ΠΑΣΟΚ ἔχει κάμει τὴν ἰδίαν πρότασιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ ἔχω ὑπ' ὄψει μου, ὅτι ἡ τροπολογία, τὴν ὁποίαν προτείνει ὁ κ. γενικὸς εἰσηγητὴς περιέχεται καὶ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὑπάρχει ἡ ἀνησυχία πολλῶν συναδέλφων, ἀσχέτως κομματικῆς τοποθετήσεως, ὅτι θὰ πρέπει σὲ πολλές περιπτώσεις νὰ ἔχη μία εὐκινῆσιαν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους. Ἀκριβῶς, γι' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν τῆς εὐκινῆσιας, λέγομε ὅτι παρομοίᾳ πρόβλεψη ἐγκριτικῶν ὀργάνων προβλέπουν καὶ ἄλλα Συντάγματα, πού καὶ αὐτὰ ἔχουν τὸ μέλημα νὰ ἡμποροῦν σὲ στιγμὲς ἀνάγκης νὰ κινηθοῦν. Καὶ δεύτερον, ὑπάρχει ἡ πρόβλεψη τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, πού βεβαίως θὰ συμπαρασταθῇ εἰς τὸν Πρόεδρον τὴν στιγμὴ πού χρειάζεται. Μὴ τὸν ἀνεξαρτοποιήσετε τόσο πολὺ, ὅταν, οὔτε ἡ διεθνὴς ἐμπειρία δὲν μᾶς ἔχη διδάξει αὐτὴν τὴν ἀνάγκην. Γι' αὐτό, παρακαλοῦμε, νὰ γίνῃ δεκτὴ αὐτὴ ἡ δευτέρα πρότασις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λοιπόν, αὐτὴ ἡ πρότασις χρειάζεται τὸ ἐξῆς στοιχείον: Πρῶτον, ὅτι ὁ Πρόεδρος δὲν δύναται νὰ κηρύξῃ μόνος τοῦ πολέμου, πρέπει νὰ πάρῃ τὴν ἐγκρισιν τῆς Βουλῆς.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Συμβαίνει νὰ μὴ ἡμπορῇ εἰς κατεπειγούσας περιπτώσεις, νὰ πάρῃ τὴν ἐγκρισιν τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Καὶ νὰ σᾶς πῶ καὶ κάτι ἄλλο: Ἄν δεχθῆτε τὴν ἀρχήν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ

ἀφήσωμεν τὸν Πρόεδρον μόνον του, εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρξῃ κάποια ἐγκριτικὴ πράξις γιὰ τὴν διασφάλισιν τῆς ἀρχῆς τῆς Δημοκρατίας καὶ μᾶς ἀπορρίψατε τὶς δύο αὐτὲς προτάσεις, θὰ ζητήσωμε νὰ βροῦμε ἄλλον τρόπον ἐγκριτικῆς ἐνεργείας. Ἀλλὰ ἐμεῖς ἐμμένομε εἰς αὐτὲς τὶς προτάσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ παρακαλέσω νὰ συνεχίσετε τὴν ἀνάπτυξίν σας ἐπὶ τῆς φράσεως «συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας».

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἡ παράγραφος 3. Διεθνεῖς συνθήκαι. «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας συνομολογεῖ καὶ κηρύσσει διεθνεῖς συνθήκας, κατόπιν ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς ἐγκρίσεως τῆς Βουλῆς».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν αὐτὴν πρότασιν κάμνει καὶ τὸ ΠΑΣΟΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅταν λέγετε «σιωπηρᾶς ἐγκρίσεως», τί ἐννοεῖτε;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μὴ ὑπάρξεως προτάσεως ἐναντίον τῆς συνομολογηθείσης συνθήκης. Παράγραφος 4. «Πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κυρώσεως, ἀπαιτεῖται, διὰ νόμου, ρητὴ ἐγκρίσις τῆς Βουλῆς, προκειμένου περὶ συνθηκῶν εἰρήνης, συμμαχίας, ἐγκαταστάσεων, συμμετοχῆς εἰς διεθνεῖς ὀργανισμούς, δασμολογικῶν, φορολογικῶν, ἐκδόσεως ἐγκλημάτων καὶ ὄσων ἄλλων περιέχουν παραχωρήσεις, περὶ τῶν ὀπείων, κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ παρόντος Συντάγματος, δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ τί ἄνευ νόμου ἢ ἐπιβαρύνουν ἀτομικῶς τοὺς Ἕλληνας».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑποβάλλει καὶ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Παράγραφος 5. «Πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κυρώσεως, ἀπαιτεῖται ἡ σιωπηρὰ ἐγκρίσις τῆς Βουλῆς, προκειμένου περὶ ἀπασῶν τῶν λοιπῶν συνθηκῶν. Σιωπηρὰ ἐγκρίσις ὑπάρχει ἐὰν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως συνθήκης εἰς τὴν Βουλὴν δὲν ζητηθῇ ἢ διὰ νόμου ἐγκρίσις ὑπὸ τοῦ 1/5 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς, ἡ προθεσμία ἀναστέλλεται».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν ἴδια πρότασιν ἔχει ὑποβάλλει καὶ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Παρ. 6. «Ἀπαγόρευσις νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως». Διεθνεῖς συνθήκαι δὲν δύνανται ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενον νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 43^α παρ. 2 καὶ 4.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν αὐτὴ πρότασιν ὑποβάλλει καὶ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Παρ. 7. «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀνακοινεῖ εἰς τὴν Βουλὴν ἀμελητὴ ἀπάσας τὰς Κυβερνητικὰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι δεσμεύουν τὴν Χώραν εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἐναντι Κρατῶν, Διεθνῶν Ὄργανισμῶν ἢ ἰδιωτῶν, ἰδίᾳ εἰς κρατικὰς ἐγγυήσεις δανείων καὶ διαβεβαιώσεις πρὸς διεθνεῖς ὀργανισμούς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Εἰς περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἐπιβάλλει μυστικότητα, αἱ σχετικαὶ ἐνέργειαι ἀνακοινούνται ἐμπιστευτικῶς εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ἔξωτερικῶν ὑποθέσεων ἐπιτροπὴν τῆς Βουλῆς».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν αὐτὴ πρότασιν ὑποβάλλει καὶ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄπασαι αἱ προτάσεις τοῦ κ. Εἰσηγητοῦ τῆς μειοψηφίας εἶναι καὶ προτάσεις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Παράγρ. 8. «Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης περιόδου συνιστᾶται μόνιμος κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν ἔξωτερικῶν ὑποθέσεων, ἡ ὁποῖα λειτουργεῖ καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, ὡς καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς. Αἱ συνεδρίαί τῆς Βουλῆς δὲν εἶναι δημόσιαι, πλην ἂν ἀποφασισθῇ ἡ δημοσιότης διὰ πλειοψηφίας τῶν 2/3 τῶν μελῶν».

αυτής. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν συμμετέχουν ἀπαραιτήτως οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐν τῇ Βουλῇ Κομμάτων, ὡς καὶ οἱ διατελέσαντες Πρωθυπουργοί, μέλη τῆς Βουλῆς». Τέλος, εἰς τὴν παρ. 9 «μυστικά συνδύηται, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, ἀπαγορεύονται».

Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ ἀρθροῦ, ἀλλὰ, ἂν θέλετε, ἡμποροῦμε νὰ τὸ συζητήσωμεν κατὰ παραγράφους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νομίζω, ὅτι εἶναι καλλίτερον, ἐπειδὴ τὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται ὡς ἐπίλυον τὰ προβλήματα, θάσῃ τοῦ ἀρθροῦ τούτου, εἶναι μία Ἐπιτροπὴ ἐξωτερικῶν υποθέσεων, οὐχὶ ἡ Κοινοβουλευτικὴ, μετὰ τὴν ὁποῖαν περνᾶμε τοὺς νόμους, τοὺς ἀφαιρῶντας τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ μία Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία εἶναι ἀρμοδίαι νὰ παρακολουθῇ γενικῶς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Χώρας καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ὑπάρχει μία εἰδικὴ σύνθεσις. Θὰ παρεκάλουν, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐντοπιζομένης τῆς συζητήσεως, νὰ συζητήσωμεν, ἐὰν αὐτὸν τὸν θεσμόν, πού εἰσάγει ἡ πρότασις τοῦ κ. Εἰσηγητοῦ τῆς μειοψηφίας, τὸν δέχεται ἡ ὀλιγαρχία ἢ ὄχι. Διότι, ἂν δὲν τὸν θέχεται, θὰ εἶναι ἐντελῶς βιάφορος ἢ ὅλη τοποθέτησις.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὅχι ὅλων τῶν παραγράφων, αὐτῆς τῆς παραγράφου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἶναι δύο παράγραφοι θεμελιώδεις.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μόνον πού ἂν τὴν ἀπορρίψετε ἡμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ ἕνας ἄλλος τρόπος ἐλεγκτικῆς συνδρομῆς ἄλλων ὀργάνων, ἂν τὸ δεχθῆτε σὰν ἀρχήν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐδῶ, εἰς τὴν ὅλην διαμὴν τοῦ ἀρθροῦ, εἰσάγεται ἕνας νέος θεσμός, τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐξωτερικῶν υποθέσεων, ὅπως τὴν ἔχει ἡ Ἀμερικανικὴ Γερουσία. Θὰ ἤθελα ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἀκούσω τὰς γνώμας τῶν κ. συναδέλφων.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Θὰ ἤθελα νὰ μᾶς εἶπῃ ὁ κ. Τσάτσος πῶς ἐννοεῖ τὴν ἐπιτροπὴν ἐξωτερικῶν υποθέσεων, πόσα μέλη θὰ ἔχῃ καὶ ἀπὸ ποίους θ' ἀποτελεῖται. Θὰ ἐκλέγωνται τὰ μέλη, θὰ διαρρίζωνται, ἢ θὰ προβλέπη τὸ Σύνταγμα περιοριστικῶς ἀπὸ ποίους θ' ἀποτελοῦνται οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἐπιτροπὴν αὐτὴν τῶν ἐξωτερικῶν υποθέσεων;

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὸ ἀρθρο 68 τοῦ Συντάγματος προβλέπει τὰ τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς καὶ λέγει ὅτι νόμος ὀρίζει τὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιτροπῶν.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Δὲν εἶναι ἐξεταστικὴ αὐτὴ κ. Συνάδελφε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αἱ ἐξεταστικαὶ ἐπιτροπαὶ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μετὰ τὸν θεσμόν, τὸν ὁποῖον προτείνει τώρα ὁ εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας. Αἱ ἐξεταστικαὶ ἐπιτροπαὶ ἀποφασίζονται ἀπὸ τὴν Βουλὴν, ἐκάστοτε, δι' ὠρισμένον θέμα καὶ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἐξετάσεως τοῦ θέματος. Ἐδῶ πρόκειται περὶ ἐνὸς νέου θεσμοῦ. Ἄν δὲν ξεπεράσωμεν αὐτὸ τὸ πρόβλημα, εἶναι μάταιον νὰ μπιῶμε εἰς τὴν συζήτησιν. Ἐπ' αὐτοῦ παρεκάλω, νὰ ἀκούσω τὰς γνώμας τῶν κ.κ. συναδέλφων.

Δ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν σας ἐπὶ τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθρ. 68, πού λέγει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐπὶ θέματος ἀναγομένου εἰς ἐξωτερικὴν πολιτικὴν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ὑπάρχει αὐτὸ πλέον. Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι καὶ διὰ τὰς ἐξωτερικὰς υποθέσεις καὶ διὰ τὴν ἀμυναν δύναται ἡ Βουλὴ νὰ κάμῃ ἐξεταστικὰς ἐπιτροπάς.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Ἐχω τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι αὐτὸς ὁ θεσμὸς πού ἐπιχειρεῖται νὰ εἰσαχθῇ, πρῶτον, σὲ κανένα ἀπολύτως ἀπὸ τὰ Σύνταγματα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει προβλεφθῇ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927, (ἀρθρ. 356 παρ. 2 τοῦ 1927).

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης περιόδου συνιστᾶται μικτὴ μόνιμος ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν υποθέσεων, ἡ ὁποία λειτουργεῖ καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν ἐργασιῶν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Βου-

λῆς. Αἱ συνεδρία: τῆς ἐπιτροπῆς δὲν εἶναι δημόσιαι, πλήν, ἂν ἀποφασισθῇ ἡ δημοσιότης διὰ πλειοψηφίας τῶν 2/3 τῶν φελῶν τῆς. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτήν, ἡ ὁποία δύναται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου νὰ συμπληρώνεται, συμμετέχουν ἀπαραιτήτως ὅσοι ἀπὸ τοὺς Βουλευτὰς καὶ Γερουσιαστὰς διετέλεσαν Πρωθυπουργοί. Πάντως, οὐδέποτε, καθ' ὃ διάστημα ἰσχύει τὸ Σύνταγμα, ποτὲ δὲν ἐλειτούργησεν ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι μὲ τὴν δομὴν τοῦ Συντάγματος, μὲ ὅλας τὰς διασφαλίσεις πού ὑπάρχουν καὶ διὰ τὴν θέσιν τοῦ Κοινοβουλίου καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν Κυβερνήσεως, Προέδρου Δημοκρατίας κλπ., νομίζω ὅτι αὐτὸς ὁ θεσμὸς παρέλκει νὰ διατυπωθῇ ὡς συνταγματικὴ διάταξις καὶ ἀντιτίθεμαι εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς προτάσεως ἡ ὁποία ὑποβάλλεται.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐγὼ νὰ δώσω δύο ἀπαντήσεις, μία εἰς τὸν κ. Πρόεδρον καὶ μία εἰς τὸν κ. συνάδελφον. Θέλω νὰ πληροφρήσω τὸν κ. συνάδελφο, πῶς ἐννοοῦμε αὐτὴ τὴν Ἐπιτροπὴν. Ὁ Κανονισμὸς θὰ ὀρίσῃ εἰδικώτερον, ἀφ' ἧς ὑπάρξῃ ὁ θεσμὸς αὐτός. Ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς θὰ ὀρίσῃ τὴν ἀναλογίαν τῶν Κομμάτων, θὰ λειτουρήσῃ δὲ, ὅπως λειτουρήσῃ μία Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ μὲ δημοκρατικὴ καθ' ὅλα καὶ τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν λειτουργίαν. Γιὰ τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ κ. Προέδρου, ἔχω νὰ παρατηρήσω τὸ ἑξῆς: Δὲν θὰ ἔπρεπε ἡ ἐμπειρία τοῦ 1927, περὶ μὴ ἐφαρμογῆς, ὅπως λέγετε, ν' ἀποτελέσῃ κριτήριον γιὰ μᾶς, σήμερα. Πρῶτα - πρῶτα ἡ διεθνὴς ζωὴ ἔχει πάρει, τελευταίως, νέαν μαρφήν. Ἐχομεν φθάσει εἰς ἓνα σημεῖον, ὅπου τὸ διεθνὲς δίκαιον καὶ τὸ ἐσωτερικὸν δίκαιον εἶναι τόσο κοντὰ, ὅσον κοντὰ ἡ διεθνὴς ζωὴ μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν. Οἱ ἐπιπτώσεις τῶν διεθνῶν συμβάσεων ἔχουν τόσο ἀμεση παρουσία στὸν ἐσωτερικὸν χῶρον, ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ ἐννομη τάξις θὰ πρέπει νὰ ἐκλαμβάνῃ τὰς διεθνεῖς ἐξελίξεις καὶ τὰ διεθνή γεγονότα, ὡς ἓνα τμήμα τῶν ἐσωτερικῶν ἐξελίξεων. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 νὰ εἶναι κριτήριον τῶν ἰδικῶν μας ἀποφάσεων. Εἶναι τεράστιον τὸ θέμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, εἶναι τεράστιες οἱ συσχετίσεις, πού καθημερινὰ δημιουργοῦνται καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ βοηθήσωμε τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας μὲ τὴν παρουσίαν μιᾶς τέτοιας ἐπιτροπῆς. Ἐχομε μία νέα ἐποχὴ στὰς σχέσεις ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ διεθνούς πολιτικῆς ζωῆς. Εἶναι ἄλλη ἡ ἐποχὴ πικρὸ ζῶμε τώρα καὶ θὰ ἔπρεπε ὅλοι νὰ σκύψωμεν ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν θεσμὸν καί, ἐνδεχομένως, νὰ τὸν δεχθῶμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Καρατζᾶς ἔχει τὸν λόγον.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦ κ. Τσάτσου, τὸ πάρα πολὺ βασικόν, ὄντως, ἔγκειται εἰς τοῦτο: Ὅτι δὲν θέλει νὰ ἀφήσῃ εἰς μόνον τὸν Πρόεδρον τὴν εὐχέρειαν μόνος του, κατ' ἀποκλειστικὴν σκέψιν, νὰ κηρύξῃ ἓνα πόλεμον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις, τελικῶς, διὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Καὶ θέλω ν' ἀποφύγω αὐτὴν τὴν ἀτομικὴν, ἢ ἂν θέλετε, τὴν στενὴν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν ἀνάθεσιν εἰς μίαν συλλογικώτεραν εὐθύνην μιᾶς ἐκπροσωπήσεως τῆς Βουλῆς ἀπὸ μίαν, ἂν δὲν ἀπατώμαι, μικτὴν ἐπιτροπὴν ἐξωτερικῶν.

Βέβαια, συμμερίζομαι αὐτὸ τὸ πρόβλημα καὶ μάλιστα εἶναι τόσο πολὺ μεγάλο καὶ σοβαρὸ θέμα. Τὸ ἄλλο θέμα, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖται, εἶναι τὸ ἑξῆς: Ὅτι τὰ νέα δεδομένα, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν σήμερον, δύναται νὰ δώσουν τὴν εὐχέρειαν αὐτῆς τῆς διαδικασίας;

Βεβαίως, κατὰ τὴν κλασσικὴν ἐποχὴν τῆς ἀρχαιότητος θὰ ἠδύνατο ἡ Βουλὴ νὰ συζητήσῃ πάρα πολὺ ὥραία τὴν κήρυξιν ἑνὸς πολέμου, διότι δὲν εἶχε τίς δυνατότητες, οὔτε τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ αἰφνιδισμοῦ, οὔτε ἄλλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργοῦντο ἀπὸ τίς τότε συνθήκες ἐπαφῆς, συνεργασίας ἢ ρήξεως μεταξὺ τῶν λαῶν. Ἀλλὰ σήμερα δὲν ξέρω πῶς μπορεῖ νὰ ὑλοποιηθῇ αὐτὴ ἡ συνεργασία μὲ τὴν ἐπιτροπὴν, διασφαλιζομένων τῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους καὶ ἐπίσης τῶν περιπτώσεων αἰφνιδισμοῦ, καὶ ἀδυναμίας ἀντιδράσεως ἢ καὶ τῆς μυστικότητος, ἂν θέλετε. Εὐχαριστῶ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἀξιόλογος ὑπῆρξεν ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ κ. Καρατζᾶ. ἔχω μόνον δύο ἀπαντήσεις, μίαν ἐμπειρικήν καὶ μίαν, ἂν θέλετε, ἀρχῆς. Ἡ ἐμπειρική εἶναι ὅτι μία χώρα ποῦ εὐρίσκεται πρὸς κοντὰ στὴ φωτιά, ὅπως εἶναι ἡ Δυτική Γερμανία καὶ πρὸς γρήγορα μπορεῖ τὸ ἔδαφός της νὰ ὑποστῇ πολλά . . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἶσθε πολὺ αἰσιόδοξος.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Πάντως, δὲν μπορεῖτε νὰ ἀμφισβητήσετε, ὅτι εὐρίσκεται στὰ σύνορα τῶν δύο κόσμων ἡ Γερμανία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐμεῖς ποῦ βρισκόμαστε;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Πάντως, θέλω νὰ πληροφορήσω τοὺς κ.κ. συναδέλφους, ὅτι στὴν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968 στὴν Γερμανία μὲ τὸ ἀρθρ. 115α ποῦ προστετέθη, στὴν περίπτωση πολέμου, ἂν δὲν προλάβουν νὰ συγκαλέσουν τὴν Βουλὴν, συγκαλοῦν εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἀποτελουμένη ἀπὸ τὰ μέλη καὶ τῶν δύο σωμάτων. Αὐτὴ ἢ σκέψη, ὅτι μία ἐπιτροπὴ ἢ μπορεῖ νὰ συγκληθῇ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει, ὑπάρχει σ' ἓνα Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον, ἀσφαλῶς καὶ αὐτὸ, ἀντιμετώπισε τὶς ἀντιρρήσεις ποῦ σωστὰ προέβαλεν ὁ κ. Καρατζᾶς. Καὶ δεῦτερον, ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπεν ὁ κ. Καρατζᾶς, ἄλλῃ μία σκέψη ἀρχῆς προκύπτει. Σὲ περίπτωσιν κινδύνου, ἡ ἐθνικὴ ἐνότητα καὶ ἡ πολιτικὴ ἐθνικὴ ἐνότητα εἶναι πολὺ σημαντικὰ πράγματα. Ὅταν ἔχω σὲ τέτοιες στιγμὲς θεσμοθετημένο ἓνα ὄργανο, ποῦ δ' ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ Κόμματα τῆς Βουλῆς, δὲν εὐρίσκεται κοντὰ στὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Πρόεδρον, ἓνα ὄργανον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκφράζει πολὺ συγκεκριμένα αὐτὴν τὴν ἐνότητα, δὲν εἶναι χρήσιμος ὁ θεσμὸς καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς. Ἄν δὲ ἢ μποροῦσα νὰ σᾶς πείσω νὰ δεχθῆτε τὴν ἀρχὴν —δὲν ξέρω δικονομικὰ πῶς δὲν μποροῦσαμε νὰ τὴν ψηφίσωμεν—, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀντίρρηση μὲ τὴν διαμόρφωσιν ποῦ κάμνομεν ἡμεῖς καὶ τὴν ἀπορρίψετε, ἀλλὰ δὲν ἀπορρίψετε τὴν ἀρχὴν, δὲν ὑπάρχῃ ἓνα ὄργανον, τὸ ὁποῖον δὲν συναποφασίζει ἢ νὰ συντρέξῃ ἐλεγκτικὰ τὸν Πρόεδρον, ψηφίστε σεῖς τὴν ἀρχὴν, διὰ νὰ βροῦμε μία λύσιν ἀπὸ κοινοῦ, ἐὰν τελικῶς θελήσετε νὰ ἀπορρίψετε τὴν ἰδικὴ μας πρότασιν, τὴν ὁποῖαν, βεβαίως, δὲν ἤθελα νὰ θέσωμεν ὑπὸ ψηφοφορίαν.

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν προεδρικὴν ἔδραν καταλαμβάνει ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος Θ. Κονίτσας).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Θὰ ἤθελα νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῆς ἐπιτροπῆς μας ἓνα μέρος ἐνὸς ἀρθροῦ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἰνδιανουπόλεως εἰς τὸ Διεθνὲς Δίκαιον κ. Φατούρου. Τὸ πρῶτον τμῆμα εἶναι πολὺ διαφωτιστικόν καὶ, νομίζω, ὅτι ἀξίζει τὸν κόπον, νὰ τὸ ἀκούσωμεν: Λέγει λοιπὸν ὁ κ. Φατούρος διὰ τὰς διεθνεῖς σχέσεις καὶ τὸ Σύνταγμα: Γιὰ ὅλες τὶς χώρας, μικρὰς καὶ μεγάλας, οἱ ἐξωτερικῆς (διεθνεῖς) σχέσεις ἀποτελοῦν κεντρικὸν τομέα τῆς κυβερνητικῆς πρακτικῆς. Γιὰ μιὰ χώρα σὰν τὴν Ἑλλάδα, πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἀδύναμη, μὲ μακρὰ ἱστορία ἐξάρτησιν ἀπὸ ξένους «προστάτας», ἡ σημασία τους εἶναι ἀκόμα πρὸς ἄμεινον. Ἡ δημοκρατικὴ διακυβέρνησις τῆς χώρας καὶ ἡ ἐμπέδωσις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἐξαρτῶνται, ὄχι μόνον ἀπὸ ἐσωτερικὰ μέτρα καὶ θεσμούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κατάλληλην ρύθμισιν καὶ διαμόρφωσιν τῶν σχέσεων μὲ τὶς ξένες χώρας καὶ τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Ἡ περιφρούρησις καὶ ἐπιβολὴ τῆς ἐθνικῆς ανεξαρτησίας —ποῦ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐξωτερικὴ διάστασις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας— ἀπαιτοῦν συνεχεῖς καὶ συστηματικὰς ἐνέργειας, μέτρα θετικὰ καὶ ἀρνητικὰ καὶ πολιτικὰς ἐπιλογὰς δύσκαλες . . .».

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀναπόφευκτον ὅτι ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς χώρας πρέπει νὰ προβλέπη ἀρχὰς καὶ διαδικασίας ποῦ νὰ ἐκφράζουν καὶ νὰ ἐνσωματώνουν πρὸς τὰ ἔξω τὴν ἴδια παντοδυναμίαν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ποῦ πρέπει νὰ διαποτίζει τὴν συνταγματικὴν οὐδεμίαν τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων. Στὴ σύγχρονον ἑλληνικὴν συνταγματικὴν πρακτικὴν, τρία εἶναι τὰ σχετικὰ θέματα γιὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχει πρόβλεψιν στὸ

Σύνταγμα: Ἡ διαχείριση τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ ἡ σύναψη διεθνῶν συνθηκῶν, ἡ νομικὴ ἰσχὺς τῶν διεθνῶν κανόνων δικαίου στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας καὶ ἡ προστασία τῶν ξένων ἐπενδύσεων. Ἀφήνοντας γιὰ μελλοντικὴ συζήτηση τὰ δύο τελευταῖα θέματα, θὰ ἐξετάσω ἐδῶ μόνο τὸ πρῶτο—ἰδιαιτέρως νομίζω παραμελημένο. «**Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ**».

Ἀπὸ συνταγματικὴ ἄποψη, τὸ θέμα παρουσιάζεται σὰν πρόβλημα κατανομῆς ἐξουσιῶν, ἰδιαιτέρως ἀνάμεσα στὴν ἐκτελεστικὴ καὶ τὴ νομοθετικὴ λειτουργία. Ἡ πρωτοβουλία στὰ θέματα διεθνῶν σχέσεων καὶ συνθηκῶν ἀνήκει ἀναντίρρητα στὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, στὴν Κυβέρνηση καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Αὐτὸ ποῦ εἶναι προβληματικὸ εἶναι ὁ βαθμὸς καὶ ὁ τρόπος συμμετογῆς τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἐδῶ σταματῶ, βιότι ἔχει πολλὰς λεπτομερείας. Νομίζω, ὅτι ἡ τοποθέτησις αὐτὴ εἶναι σωστὴ.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Δὲν μᾶς δίδει ἀπάντησιν εἰς τὸ πρόβλημα.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μᾶς δίδει ἀπάντησιν. Ὁ φόβος σας εἶναι τὸ πρόβλημα μιᾶς ξαφνικῆς ἐπιθέσεως. Ἀλλὰ ἡ ἀμύνα τοῦ στρατοῦ μας δὲν προϋποθέτει κήρυξιν πολέμου. Ὅπως, ξέρετε, νομικὰ ἡ κήρυξιν πολέμου δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν ἐχθροπραξίαν καὶ δὲν ταυτίζεται μὲ πράξεις ἀμύνης. Ἐπομένως ὁ φόβος σας—καὶ εἶναι κοινὸς φόβος—καλύπτεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν αὐτονόμητὴ ἀρχὴ τοῦ διεθνoῦς δικαίου, ὅτι ἡ κήρυξιν τοῦ πολέμου δὲ πρέπει ν' ἀναμένεται, διὰ νὰ ὑπάρξουν πράξεις ἀμύνης. Ἡ κήρυξιν τοῦ πολέμου εἶναι μία πράξις νομικὴ, βαρυσήμαντος τοῦ διεθνoῦς δικαίου, ἡ ὁποία ἀποφασίζεται, ὄχι ἄσχετα, βέβαια, ἀλλὰ κατὰ χρονικὴ ταυτότητα πρὸς τὴς πράξεις ἀμύνης τῆς χώρας.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀναμφισβητήτως, αἱ διεθνεῖς σχέσεις σήμερον δὲν εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄλλοτε. Εἶναι πολὺ πῶς σύνθετοι, πολὺπλοκοὶ καὶ οὕτω ἐμπλέκονται ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ μιᾶς χώρας, ὅπως εἶπεν ὁ εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας, πολὺ περισσότερον μέσα εἰς τὸν στίβον τῶν διεθνῶν ἀνταγωνισμῶν. Τὴν ὅλην ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ὁμῶς, τὰς σχέσεις ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πρὸς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ πρὸς τὰς ἄλλας πολιτείας, τὰς διαχειρίζεται, ἐκαστοτε, ἡ ἀπολαύουσα τῆς ἐμπιστοσύνης Κυβέρνησις τῆς χώρας, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν. Ἡδὴ, προβάλλεται τὸ ἐξῆς αἴτημα ἢ μᾶλλον δίλημμα. Τὸ πρῶτον εἶναι νὰ ὑπάρξῃ, παράλληλα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἓνα κοινοβουλευτικὸν ὄργανον, μόνιμον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔχῃ τὴν εὐθύνην, διότι εἶναι ἀνεύθυνον, τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δὲν ἔχει καμμίαν εὐθύνην, οὔτε κατὰ τὸν νόμον περὶ εὐθύνης Ὑπουργῶν, οὔτε κατὰ τοὺς Κανονισμοὺς τῆς Βουλῆς, διότι ὁ βουλευτὴς ἢμπορεῖ νὰ εἴπῃ ὅτι θέλει ἀτιμωρητί. Θὰ μετέχη, λοιπόν, αὐτὸ τὸ ὄργανον τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ κάθε φορά, ὅταν ἡ Κυβέρνησις θὰ κρίνῃ ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ λάβῃ αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο τὸ μέτρον, νὰ ἀποδεχθῇ μίαν σύμβασιν, μίαν διαπραγματεύσιν, μίαν συμφωνήσιν θὰ πρέπει νὰ προσφεύγῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιτροπὴν. Ἀφήνω ὅτι πλέον ἡ Κυβέρνησις, ἄλλοτε προσφεύγουσα εἰς μίαν ἐπιτροπὴν καὶ ἄλλοτε εἰς ἄλλην, δὲν θὰ εἶναι Κυβέρνησις ἀδρανῆς ἀναλισκομένη εἰς ἓνα κουβεντολόγι μὲ τὸ Κοινοβούλιον. Δὲν θὰ ἔχῃ οὔτε τὸν χρόνον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπαραίτητος, διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ λειτουργήσῃ Κράτος. Διότι θὰ πρέπει νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν αὐτὴν καὶ νὰ λέγῃ, Κύριοι, ἔχομεν αὐτὸ τὸ ζήτημα μὲ τοὺς Τούρκους. Πῶς νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ τὸ λύσωμεν; Ἄν δὲν τὸ κάμῃ, ὑπάρχει δὲ αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ, θὰ ξεσηκώνεται τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ θὰ λέγῃ κακῶς ἐκάνατε αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο. Καὶ οὕτω θὰ δημιουργηθῇ μία πρόσθετος ἐπιβάρυνσις εἰς τὰς συνήθεις διαδικασίας ἐλέγχου τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, τὸ μόνιμον αὐτὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖον θ' ἀποτελῇ ἓν εἶδος τροχοπέδης εἰς τὴν ὅλην διαδικασίαν τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Νομίζω, ἐπομένως, ὅτι εἶναι διὰ τὰς Ἑλληνικὰς συνθήκας ἀπραγματοποίητος καὶ ἐπιβλαβής. Ὑπάρχει ἡ ἄλλη περί-

πτωσις, ὅτι θὰ πρέπει ἐκάστοτε, ἂν δὲν ὑπάρχῃ αὐτὴ ἡ ἐπιτροπή, νὰ ὑπάρχῃ ἡ προηγουμένη ἐγκρισίς τῆς Βουλῆς, οὐχὶ ἡ ἐπειγομένη ἀλλ' ἡ προηγουμένη, εἰς διαφόρους περιπτώσεις. Συνήθως αἱ διεθνεῖς σχέσεις ἔχουν τοιαύτην μορφήν, ὥστε συζητήσεις περὶ αὐτῶν εἰς ἓνα Κοινοβούλιον δύναται νὰ δημιουργήσῃ κυριολεκτικὰ χάος. Λέγεται βεβαίως ὅτι δὲν δικαιούται ἡ Ἀμερική νὰ κηρύξῃ πόλεμον πρὶν ἀποφασίσῃ τὸ Κυβερέσσο, ἀλλὰ ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι, οἱ πόλεμοι γίνονται παρὰ τοὺς νόμους κατ' ἀνάγκην μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι πρόκειται περὶ ἀμύνης. Τὴν τυπικὴν πράξιν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου τὴν ψάχνομεν καὶ δὲν τὴν βρίσκομεν, διότι δὲν ξεύρομεν ποία εἶναι καὶ ὑπὸ ποίαν μορφήν εἶναι. Πότε κηρύσσεται ὁ πόλεμος; Ὅταν ἀποσύρεται ὁ Πρέσβυς ἀπὸ τῆν ἄλλην χώραν ἢ ὅταν ἐγαίνῃ ὁ Πρωθυπουργὸς εἰς τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς καὶ λέγῃ κηρύσσω τὸν πόλεμον; Εἰς αὐτὰ τὰ θέματα, Κύριοι συνάδελφοι, ἡ γενικότης εἶναι ἡ καλύτερά ἀσφαλιστικὴ δικλῆς καὶ ἡ παράδοσις καὶ ἡ συνεννόησις καὶ ἡ καλὴ πίστις μεταξὺ τῶν Κομμάτων ἡ μόνη ἐγγύησις. Ἄν δημιουργήσωμεν μίαν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τροχοπέδην, τοῦλάχιστον εἰς τὴν Ἑλλάδα, μόνον ἐλάβῃ θὰ δημιουργήσωμεν εἰς βάρος τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἡ διαφωνία μου εἶναι βαθύτερη καὶ θὰ παρακαλέσω νὰ τὴν ἀκούσετε. Καὶ δὲν εἶναι διαφωνία πού περιορίζεται εἰδικὰ εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἢ τὴν παράγραφο αὐτή, ἀλλὰ εἶναι διαφωνία ἀντιμετωπίσεως τοῦ πολιτικοῦ μας βίου. Αὐτὸ τὸ σλόγκαν, «γιά τὰ ἑλληνικὰ δεδομένα», εἶναι πολὺ καταδικαστικὸ τῆς μελλοντικῆς μας πολιτικῆς ζωῆς. Κοιτάζουμε μπροστὰ ὅταν φτειάχνουμε τὸ Σύνταγμα καὶ τελικὰ πιστεύουμε στὴν ἔννοια τοῦ Θεσμοῦ καὶ τὴν ἔννοια τῆς διαδικασίας καὶ πιστεύουμε σ' αὐτό, γνωρίζοντας, ὅτι ἡ Δημοκρατία εἶναι πολίτευμα μὲ πολλὰς διαδικαστικὰς δυσχέρειες. Ἐναντι αὐτοῦ διασφαλίζει ἄλλα ἀγαθὰ.

Βεβαίως στὴν ἀρχὴ κάθε νέα διαδικασίᾳ, σὲ μία χώρα πού δὲν στέριωσαν πολὺ αὐτὲς οἱ διαδικασίαι, θὰ εἶναι μία ἐποχὴ κρίσεως. Ἀλλὰ, ἐμεῖς πιστεύουμε βαθειά, ὅτι ἀκριβῶς μετὰ τὴν δοκιμασίαν τῶν ἐπτὰ χρόνων, πού ἀποδείχθηκε ὅτι ἡ ἔλλειψη δυσχερῶν καὶ πολλὰς φορὰς δυσκίνητων διαδικασιῶν, ὠδήγησε σὲ πολὺ μεγάλο κακό. Ἦλθε ὁ χρόνος, μὲ ἀγῶνα δικό μας, μὲ τὴν δική μας συμπεριφορά, μὲ τὸ δικό μας παράδειγμα τῆς πρώτης αὐτῆς Βουλῆς, νὰ σταθῶν καὶ νὰ στερεώσῃ οἱ δύσκολαι διαδικασίαι. Κανεὶς δὲν εἶπε, ὅτι εἶναι εὐκόλη ἡ διαδικασίᾳ. Καὶ θὰ ἔπρεπε, ὅταν κτίζουμε τέτοιους Θεσμοὺς νὰ μὴν ξεκιννοῦμε οὔτε ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς καταγράφσεως τους, οὔτε ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον, ὅτι πρόκειται οἱ φορεῖς τῶν συγκεκριμένων Θεσμῶν ν' ἀποτελέσουν τροχοπέδη. Ξεκινᾶμε μὲ τὴν αἰσιοδοξίαν, ὅτι μᾶς χωρίζουν πολιτικὰ καὶ ἰδεολογικὰς διαφωνίαι, ἀλλὰ μᾶς ἐνώνει ὅλους ἡ πίστις σ' αὐτὲς τῆς δημοκρατικῆς διαδικασίαις. Καὶ γιὰ τὴν διατήρησίν τους ὑπάρχει πολιτικὴ ὁμοφωνία ὅλων τῶν Κομμάτων καὶ τώρα καὶ ἐλπίζω καὶ στὸ μέλλον.

Ἐπομένως δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦμε σὰν ἐπιχείρημα οὔτε τὴν ἔννοια τῆς τροχοπέδης οὔτε τὴν ἔννοια τῆς καταγράφσεως τῶν νέων Θεσμῶν. Κάθε δικαίωμα πού δίδεται στὴν Συμπολίτευση ἢ τὴν Ἀντιπολίτευση μπορεῖ ὁ φορέας τῆς νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῇ.

— Ἄν ξεκινήσουμε βασικά ἀπὸ τὸν φόβο τῆς τροχοπέδης καὶ τὸν φόβο τῆς ἐκμεταλλεύσεως, τότε θὰ εἴμαστε πάρα πολὺ φειδωλοὶ εἰς τὸ νὰ δημιουργήσωμε καὶ μερικὰ νέα πράγματα, στὸ Σύνταγμα πού φτειάχνουμε τώρα. Γι' αὐτὸ δὲν μὲ ἔπεισε ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς ἐναντίον τῆς Ἐπιτροπῆς πού προτείνουμε. Διότι, βασικά, ἡ ἐπιχειρηματολογία του εἶναι ὅτι θὰ ὑπάρξῃ τροχοπέδη καὶ διαδικαστικὴ δυσχέρεια. Οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐδῶ ἢ εἰς ἄλλους Θεσμοὺς, κριτήριον, διὰ τὴν ἀνάσχεσιν ἀνανεωτικῶν προτάσεων καὶ ἐπημάτων.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Δύο λέξεις θέλω νὰ εἶπω, κ. Πρόεδρε, Ἐκτιμῶ ἰδιαίτερώς καὶ ἐγὼ τὴν καταβαλλομένην ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς προσπάθειαν νὰ εὐρωμεν τὰς δημοκρατικώτερας

διαδικασίας διὰ τὴν στέρεωσιν τοῦ Δημοκρατικοῦ πνεύματος εἰς τὴν χώραν μας καὶ δὲν θὰ εἶχα καμμίαν ἀντίρρησην νὰ ἐπινοήσω καὶ ἄλλας μορφάς δημοκρατικωτέρας λειτουργίας τοῦ πολιτεύματος. Ἀλλά, ὅταν εὐρίσκωμαι πρὸ ἐνὸς τόσοσιν σοβαρωτάτου προβλήματος, δὲν δημιουργῶ παγίως συνταγματικὰς διατάξεις εἰς τὴν πρώτην φάσιν. Αὐτὰ ὅλα καὶ διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς δύνανται ἄριστα καὶ διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς καὶ διὰ νόμου νὰ ἐγκριθῶσιν, ἂν κρίνωμεν — μετὰ μακρὰν συζήτησιν — ὅτι εἶναι ὥριμος ἡ στιγμή νὰ τὸ κἀνωμεν, ἀλλὰ ὄχι καὶ νὰ δεσμευθῶμεν ἀπὸ τὸν συνταγματικὸν νομοθέτην με συνταγματικὴν διάταξιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος, ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ δὲν ἐγέννησε προβλήματα καὶ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ αὐτὴ ἡ κήρυξις πολέμου δὲν ἀποτελεῖ εἰ μὴ τὴν τυπικὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Εἰς ὅλα τὰ ἰδικὰ μας Σύνταγματα δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη διάταξις. Ὑπῆρχε διάταξις εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927, πλὴν ὅμως αὕτη δὲν ἐφηρόσθη, δὲν εἶχε καμμίαν ὑλοποίησιν.

Δὲν συνεστήθη οἰαδήποτε ἐπιτροπὴ διὰ νὰ ἀντιμετωπίζη τὰ προβλήματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἀξιότιμος κύριε Τσάτσο, ἤθελα νὰ παρακαλέσω τὸ ἐξῆς: Ἦκουσα ὅτι ἡ βασικὴ αἰτιολογία τῆς προτάσεώς σας εἶναι ὅτι σὲ ἓνα μεγάλο κίνδυνον θὰ ὑπάρχη μία ὁμοψυχία καὶ μία ἐνότης εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Εἶπα ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη καὶ μία ἑλληνικὴ συνδρομὴ ἄλλων ὀργάνων.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ἄς πάρουμε ὅμως τὸ θέμα ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν: Εἶναι ἐξωτερικὴ πολιτικὴ. Εἶναι τὸ πλέον εὐαίσθητον θέμα εἰς μίαν Κυβέρνησιν. Συμφωνῶ μαζί σας ὅτι ἔχει ἐπέλθει μεταβολὴ τῶν διεθνῶν συνθηκῶν καὶ ἔχει γίνῃ ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν λαῶν ἀντικείμενον ἀνταγωνισμῶν. Καὶ ἀκόμη νὰ προχωρήσω περαιτέρω εἰς τὴν ἀποψιν τῆς δημοκρατικοποιήσεως, ὡς εἶπατε. Ἀλλά, τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Λάβετε ὑπ' ὄψιν σας ἓνα πρᾶγμα: Ἐὰν ἔχωμεν τὸν φεσμὸν αὐτὸν καὶ ὑπάρχει μία Ἐπιτροπὴ καὶ εὐρισκόμεθα πρὸ ἐνὸς σοβαροῦ θέματος ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Παρίσταται λόγου χάριν ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ κηρύξωμεν πόλεμον. Λέγει ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς σκέψεις τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κηρυχθῇ πόλεμος. Δηλαδή ἐκπαῖ διαφωνία, ἀντίθετη μεταξὺ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἔχει τὴν εὐθύνην ἐνῶ ἡ Ἐπιτροπὴ εἶναι ἀνεύθυνος. Καὶ νομίζετε ὅτι εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἑξωτερικῆς πολιτικῆς ἡ ἐκάστοτε Κυβερνήσις νὰ παραδίδῃ ὅλα τὰ μυστικὰ ἔγγραφα ἢ ἔστω νὰ ἀνακοινῶνῃ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν;

Μᾶς ἀπασχολεῖ καὶ ἐμᾶς καὶ θέλουμε καὶ ἐμεῖς αὐτὴν τὴν πρωτοπορίαν. Ἀλλὰ ἐρωτᾶται, αὐτὴν τὴν δημοκρατικοποίησιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, θὰ τὴν ἐπιδείξωμεν εἰς τὸ πλέον εὐαίσθητον σημεῖον, ποῦ ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ κάθε Κυβέρνησις;

Καὶ σᾶς φέρω διὰ νὰ γίνω σαφὴς ἓνα παράδειγμα: Εἶναι ἀντικείμενον ἐνότητος καὶ μεγαλοψυχίας, λέγετε. Μάλιστα. Ἀλλὰ ἐπαναλαμβάνω, ἄς πῶμε ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἤκουσε τὰς σκέψεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ διεφώνησε. Ποία θὰ εἶναι τότε ἡ θέσις τῆς Χώρας μας, ὅταν τὸ ὄργανον αὐτό, τὸ ὁποῖον θὰ ἔχη μίαν δύναμιν διότι θὰ στηρίζεται εἰς τὸ Σύνταγμα, διαφωνεῖ μετὰ τὴν γραμμὴν τὴν ὁποῖαν χαράσσει ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἔχει πλήρη στοιχεῖα καὶ προπαντὸς τὴν εὐθύνην; Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ, ἐπειδὴ τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι τόσοσιν σοβαρό, αὐτὸ ποῦ λέγει καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος, μπερδεῖ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τεράστια προβλήματα, εἰς συμφορὰν διὰ τὸν τόπον. Δὲν δύναμαι λοιπὸν νὰ ὑποστηρίξω ὅτι

αὐτὸν τὸν φεσμὸν θὰ πρέπει νὰ τὸν υἱοθετήσωμεν διὰ Συνταγματικῆς διατάξεως.

Καὶ κατὰ ἄλλο ἀκόμη, "Ὅταν φθάσωμεν εἰς μίαν τόσον δύσκολον στιγμὴν, αὐτοὶ οἱ ὅποιοι καθ' ἡμᾶς θ' ἀποτελέσουν τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς Ἕλληνες, δὲν χρειάζεται νὰ εἶναι εἰς οἰανδήποτε Ἐπιτροπὴν.

"Ἄν ἔχουν κατὰ νὰ προσφέρουν εἰς τὸν τόπον, πνεῦμα, σκέψιν, πολιτικὴν ἰκανότητα κλπ., θὰ τὸ προσφέρουν αὐτοβούλως εἰς τὴν Κυβέρνησιν, εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀντιτάσσομαι βασικῶς, διότι φεσπίζομεν ἓνα φεσμὸν, ὃ ὅποιος ἄπτεται τοῦ πλέον εὐαισθήτου σημείου τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἀκόμη κατὰ ἄλλο: Εἶναι ὠραῖο πρῶγμα νὰ δίδῃ κανεὶς συμβουλές, χωρὶς νὰ φέρῃ πολιτικὴν εὐθύνην. Ἡ Κυβέρνηση φέρει τὴν πολιτικὴν εὐθύνην.

Ἐπιμένω ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, οἰανδήποτε Κυβέρησις, ἐπὶ θεμάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, νὰ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ κατατυπώσῃ καὶ δὴ λεπτομερῶς οἰανδήποτε Ἐπιτροπὴν. Τὰ μυστικά τῆς χώρας θὰ πρέπει νὰ τὰ γνωρίζῃ ὁ Πρωθυπουργός, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ οἱ Πρεσβευταί, οἱ ὅποιοι χειρίζονται τὰ θέματα. Καὶ δὲν συμφέρει νὰ τὰ δώσῃ περαιτέρω, διότι ὑπάρχουν κίνδυνοι νὰ διαρεύσουν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ νὰ συζητῇ ἀνοικτὰ τόσον σοβαρὰ θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Τὸ βλέπω παρακεκινδυνευμένον καὶ μὲ ἀνησυχίαν, οἰανδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτή. Διατί νὰ μὴν ὑπάρξῃ θέμα διαφωνίας τῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τὴν Κυβέρνησιν; Καὶ τότε εἰς κρίσιμους στιγμὰς θὰ ἔχωμεν κυβερνητικὰς κρίσεις μετὰ ἀνυπολογίστους κινδύνους καὶ ἐθνικὰς ζημίας.

Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ καλοῦμεν εἰς τόσον δύσκολον στιγμὰς τὴν Ἐπιτροπὴν, νὰ ἀκούεται ἡ γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ νὰ ἐξαρτᾶται ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν ἢ τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ συλλογικοῦ αὐτοῦ ὄργανου; Ὑπενθυμίζω ὅτι τόσοσ ἀγῶνας ἔγινε πρὸ διημέρου νὰ κατατοπισθῇ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ θέματος καὶ ὅλα τὰ Κόμματα συνεφώνησαν ὅτι δὲν εἶναι ὦρα νὰ ἀκουσθῶν λεπτομέρεις εἰς τὴν Βουλὴν. Καὶ τοῦτο εἶναι σωστὸν διότι τὸ ἐξωτερικὸν θέμα, τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου εὐρίσκεται εἰς ἓνα κρίσιμον σημεῖον καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἔλαβε τὴν ἐντολήν ἀπὸ τὸν Λαόν, πρέπει νὰ κρατήσῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς αὐτοῦς τοὺς χειρισμούς. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δώσῃ τὰ θέματα καὶ τὰ προβλήματα αὐτὰ εἰς τὴν οἰανδήποτε Ἐπιτροπὴν, οἰανδήποτε ἀξίας καὶ ὕψους καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Διὰ τοῦτο, ἔγω σοβαροτάτας ἐπιφυλάξεις διὰ τὸν φεσμὸν αὐτόν. Ὅσο καὶ ἂν τὸν βρῶσκω καλοπροαίρετον, τὸν βλέπω σοβαρῶς ἐπικίνδυνον.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ σᾶς παρεκάλουν νὰ διακόψωμεν ἐπ' ὀλίγον, διὰ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διακόπτομεν διὰ ἡμίσειαν ὥραν.
(Μετὰ τὴν διακοπὴν).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις. Ὁ κύριος Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε καὶ κύριοι Συνάδελφοι, οἱ διεθνεῖς σχέσεις ἄπτονται ἄμεσα καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ χωροῦ τῆς κάθε μίας χώρας. Πολὺ περισσότερο στὰ θέματα, ὅπως γιὰ τὴν κήρυξιν πολέμου, ὅποτε ἰσχύει κατὰ τινὰ τρόπο, αὐτὸ ποὺ λέει ἡ ἑλληνικὴ παροιμία, «Τοῦ γείτονά σου τὸ σπίτι καίγεται, περίμενε καὶ τὸ δικό σου». Εἰδικώτερα, κύριοι Συνάδελφοι, στὰ θέματα τοῦ πολέμου, τὸ νὰ παίρῃ μέρους ἡ χώρα μας εἶναι ἓνα πολὺ σοβαρὸ ζήτημα, ποὺ δὲν ἀρκεῖ μόνο ἡ ἀπόφασιν τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, χωρὶς νὰ μετέχη καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα, ἔστω καὶ μετὰ μίαν ὀλιγομελῆς εἰδικὴ ἐπιτροπὴν, τὴν σύνθεσιν τῆς ὁποίας φυσικὰ θὰ ὀρίζῃ ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς.

Ἔτσι πλέον τὸ βάρος καὶ τὴν εὐθύνη ἐνὸς πολέμου δὲ θὰ φέρῃ μόνον ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ ἡ Κυβέρνηση, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία. Νομίζω, ὅτι αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ ἢ εὐδική, πρέπει νὰ εἶναι διακομματικῆς χαρακτῆρος. Αὐτὴ εἶναι μία ἐπὶ πλέον πρότασις πού κἀνω γιὰ τὴ σύνθεσιν αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς, ὥστε ἡ εὐθύνη νὰ εἶναι συλλογικὴ καὶ τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Αὐτὰ εἶχα νὰ πῶ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Χλωρὸς ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ συμπληρώσω ὀρισμένα πράγματα, τὰ ὅποια εἶπον προηγουμένως ἄλλοι συναδελφοὶ καὶ κυρίως νὰ εἶπω ὅτι δὲν συντάσσομαι μὲ τὴν ἀποψιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς μειοψηφίας διὰ τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Διότι τὸ στοιχείον τοῦ αἰφνιδιασμοῦ, τὸ ὅποιον πῶλλάνκις συντρέχει προκειμένου νὰ ληφθοῦν σοβαραὶ ἀποφάσεις ἐπὶ ἐξωτερικῶν θεμάτων ὡς εἶναι π.χ. ἡ κήρυξις ἐνὸς πολέμου ἀπαιτεῖ ταχέϊαν ἐνέργειαν. Δὲν εἶναι δεδυνατὸν εἰς τοιαύτας κρίσιμους στιγμὰς νὰ ζητεῖται ἡ γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, διότι αὕτη ὡς συλλογικὸν ὄργανον μειραίως θὰ εἶναι δυσκίνητον διὰ νὰ λάβῃ ἀποφάσεις τόσο ταχέως, ὅσον ἐπιβάλλουν αἱ περιστάσεις.

Νομίζω, ἐπίσης ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἢ ἐκπροσωποῦσα τὸ Κράτος εἶναι καὶ ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τούτου, ὡς ἐκ τούτου αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ ἐξ ὀλιγκλήρου καὶ τὴν εὐθύνην τῆς κηρύξεως ἐνὸς πολέμου, σταθμίζουσα τὰς ἐκάστοτε εὐδύνιας τῆς.

Ἐὰν ὑποτεθῇ ἐξ ἄλλου ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνημερωθοῦν τὰ κόμματα εἰς περίπτωσιν κηρύξεως πολέμου, θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ ἐκαλοῦντο πρὸς τούτο οἱ πολιτικὸὶ ἀρχηγοί. Αὐτὸ δὲ ἦτο ἀπείρως καλῦτερον ἀπὸ τὸ νὰ ἐξετάζωνται τὰ ζητήματα αὐτά, ἀπὸ μίαν Κοινοβουλευτικὴν Ἐπιτροπὴν. Ὑποδιέτω ὅμως ὅτι αὐτὸ γίνεται εἰς τὴν πράξιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου περιττεύει ἡ σύστασις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἦκουσα μὲ προσοχὴν τὰ ἐπιχειρήματα καὶ ὑπὲρ καὶ ἐναντίον τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. Πρέπει νὰ ἐξετασθῇ τὸ θέμα μὲ κάποιαν μεγαλύτεραν εὐρύτητα καὶ ὄχι μὲ τὰ μέτρα αὐτὰ νὰ βλέπομε τὰ πράγματα. Τρία προβλήματα παρουσιάζει ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν ἔκαμε ὁ Εἰσηγητῆς μειοψηφίας. Πρῶτον, ποία θὰ εἶναι αἱ ἀρμοδιότητες Ὑποῦ εἰς τὸν Ἐξωτερικὸν τομέα. Μὲ τὰς ἀρμοδιότητας αὐτὰς συναρτᾶται τὸ εἰδικώτερον θέμα αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸ δεύτερον θέμα εἶναι, ποίαν μορφήν προσλαμβάνει πλέον ἡ Διπλωματία εἰς τὴν Χώραν μας. Καὶ τὸ τρίτον, ἐὰν θὰ θέλωμε νὰ ἔχωμε ἐλεύθερον καὶ Δημοκρατικὸν βίον.

Καθὼς θὰ παρατηρήτατε εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου 35 ὅλα τὰ θέματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ἢ μᾶλλον μὲ τετελεσμένα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, προέρχονται ἀπὸ πρωτοβουλίαν τοῦ Προέδρου καὶ Κυβερνήσεως. Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἀγνοεῖται ἐντελῶς ἡ Βουλὴ. Ὅλα τὰ ἄλλα, εὐθύς ὡς γίνουσι, ἀνακοινώνονται ἀπλῶς εἰς τὴν Βουλήν. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρου 36 ὅλα αἱ ἀρμοδιότητες ἀνήκουν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας μὲ προσυπόγραφὴν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ ἐρώτημα εἶναι, ἐὰν αὐτὸ εἶναι συμφέρον, ἢ ὄχι. Ἐὰν εἶπωμεν, ὅτι εἶναι συμφέρον τότε περιττεύει καὶ ἡ συζήτησις διὰ τὴν Ἐπιτροπὴν.

Ἡ ἰδική μου γνώμη εἶναι, πῶς παρῆλθεν ἐκεῖνη ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἢ ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ μόνῃς τῆς ἠμποροῦσε νὰ προβῇ εἰς ὑψίστης σημασίας διασαφήσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Καὶ αὐτό, διότι σήμερον τὰ προβλήματα εἶναι περισσότερον πολύπλοκα, καὶ — ἂν θέλετε — εἶναι περισσότερον πολιτικὰ καὶ ὀλιγώτερον τεχνοκρατικά. Φοβούμαι, μήπως ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς θὰ ἀνακοινῶν ἢ θὰ ἀφήνῃ νὰ διαφρέουν μυστικὰ αὐτῆς τῆς μορφῆς ἀνευθύνως. Διότι οἱ τεχνοκράται, πού γνωρίζουν αὐτὰ τὰ θέματα, εἶναι σήμερον οἱ περισσότερον ἀνεύθυνοι. Αὐτὸ οὐσιαστικῶς ἐπηρεά-

ζει την Κυβέρνησιν. Οί τεχνοκράται είναι τελείως ανεύθυνοι και δὲν ἔχουν καὶ τὸ πολιτικὸν κριτήριον, πού ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν διαφόρων θεμάτων. Τονίζω καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος εἰς τὴν πολιτικὴν μας ζωὴν εἶναι νὰ παραδοθῶμεν εἰς αὐτό, πού ὀνομάζομεν τεχνοκρατίαν καὶ τεχνοκράτας.

Θὰ πρέπει νὰ προσέξωμεν ὡς ποῖον σημεῖον θὰ πρέπει νὰ ἐξικνηθῆαι ἢ σύνθεσις, ἔτσι πού νὰ μὴ κινδυνεύουν «APRIORI» λόγῳ τοποθετήσεως — ἄς εἴπωμεν — ἰδεολογικῆς, ὠρισμένα διπλωματικὰ μυστικά. Νομίζω, κύριοι, ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν τὰ ξεπερασμένα κριτήρια. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὅλα τὰ Κόμματα δικαιούνται νὰ μετέχουν εἰς τὴν Βουλὴν, θὰ μετέχουν καὶ τῶν εὐθυῶν, ἄλλως ὁ Δημόσιος βίος δὲν θὰ εἶναι γνήσιος. Καὶ ἂν θέλωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν πραγματικὸν Δημόσιον βίον καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὀργανικὴν ἰσορροπίαν εἰς τὸν Δημόσιον βίον, εἶναι ἀνάγκη νὰ καταλάβωμεν ὅτι, ἢ δεχόμεθα, ἢ δὲν δεχόμεθα τὸ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν Βουλὴν. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν, ὅμως πού τὸ δεχόμεθα, θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα συνεπεῖς πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι προσπάθεια νὰ διαφύγωμεν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ἀρχὴν, ἢ ὁποῖα θιέπει ἓνα γνήσιον Δημόσιον βίον. Νομίζω, λοιπόν, ὅτι καὶ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ δὲν στέκει. Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνθεσιν αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡμπορεῖ νὰ καθορισθῆ μετ' ἡμῶν.

Θὰ ἔλεγον μάλιστα, ὅτι εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ μετέχουν καὶ οἱ Ὑπουργοὶ Ἐξωτερικῶν, διότι οἱ Ὑπουργοὶ Ἐξωτερικῶν ἴσως νὰ ἔχουν περισσότερους λόγους καὶ εὐρύτερας δυνατότητας νὰ βοηθοῦν τὴν Κυβέρνησιν.

Ἐλέγθη, τώρα, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιχειρημάτων, ἓνα ἐπιχείρημα ἦτο: «Ἐεύρετε ἐὰν χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπὴν ὡς ἓνα μόνιμον ὄργανον εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εὐρεθῆ εἰς διαφωνίαν μετ' τὴν Κυβέρνησιν, ὅποτε τί θὰ γίνῃ;». Μὰ αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ἔχει πράγματι μίαν τυπικὴν ἐξωτερικὴν βασιμότητα, ἀλλὰ ἀπὸ πλευρᾶς οὐσίας δὲν ἡμπορεῖ νὰ σταθῆ. Διότι, ἐὰν ἡ πλειοψηφία διαφωνῆ, τοῦτο θὰ εἴπη, πὼς ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ διαφωνῆ, διότι ἡ πλειοψηφία ἀνήκει εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐὰν πάλιν δημιουργηθῆ διαφωνία τῆς Ἐπιτροπῆς, διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν τὸν θέλει, ἀλλὰ ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως ὑπάρχει ἡ πλειοψηφία, πού ἐσχηματίσθη εἰς τὸν χειρισμὸν ἄλλου θέματος, τοῦτο ἔχει πολὺ μεγάλην σημασίαν. Τοῦτο εἶναι τὸ κόκκινον φῶς.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Παρακαλῶ μίαν διευκρίνησιν. Ἡ συζήτησις τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ παρουσιάσῃ δημοσιότητα; Δηλαδή ἡ διαφωνία ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς θὰ φθάσῃ εἰς τὸν «Δῆμον». Ἀλλοίμονον!

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὅχι, ἀλλὰ πιθανὸν νὰ δοθῶν. Ἄς εἴπωμεν, ὅμως, ὅτι μαθεύεται, ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ διεφώνησεν. Ἡ Ἐπιτροπὴ συγκροτεῖται ἀπὸ μέλη τῆς Κυβερνητικῆς πλειοψηφίας. Ἐπομένως, κίνδυνος διαφωνίας δὲν ὑπάρχει, ἐὰν εἶναι γραμμὴ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν παρὰ τὴν γραμμὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ λόγους συνειδήσεως, ὠρισμένοι δίστανται καὶ ὑπάρχει πρόβλημα διαφωνίας, αὐτὸ εἶναι βοηθητικὸν διὰ τὴν Κυβέρνησιν. Διότι αὐτὸ θὰ δώσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ καταλάβῃ, πὼς κάποιον βαρύτερον πρόβλημα ὑπάρχει, πού πρέπει νὰ ἐπανεξετασθῆ.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Κανελλόπουλε, εἰς κρίσιμους στιγμὰς θὰ ἀφήσωμε νὰ διαρρέουν θέματα διαφωνιῶν; Αὐτὰς τὰς διαφωνίας καὶ τοὺς διχασμοὺς δὲν τοὺς ἔχῃ πληρώσει ἀκριβὰ ὁ τόπος; Ὅταν ἡ ἐθνικὴ ἀνάγκη θὰ ἐπιβάλλῃ ὁμοψυχίαν, ὁμόνοιαν, ἐνότητα ἢ Ἐπιτροπὴ διαφωνοῦσα τυχόν θὰ ἀσχολῆται μετ' ἐπιζητήσεως, ἀντιδικίας καὶ πάντα ταῦτα θὰ ἔρχονται εἰς τὸν Λαόν; Καὶ ἂν ὁδηγήσουν εἰς διχασμὸν; Ἐὰν ἐκσπάσῃ αὐτὸς ὁ ἐπάραιτος διχασμὸς;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις τὸ θέλῃ, δὲν θὰ ὑπάρχουν. Ἐὰν κατ' ἐξαιρέσιν συμβῆ νὰ ὑπάρχῃ αὐτὴ διαφωνία, σημαίνει, ὅτι τὸ θέμα εἶναι πάρα πολὺ σοβαρὸν

και ἀκριβῶς αὐτὸν τὸν λόγον ἔχει ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀφοῦ εἶναι συμβουλευτικὴ, δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν.

Ἐπῆρξε ἓνα δεύτερον ἐπιχείρημα, ὅτι θὰ κάμωμε συζητήσεις μὲ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἔχουν πολιτικὴν εὐθύνην. Ἄν δὲν κάμω λάθος, τὸ εἶπε ὁ κ. Τσάτσος. Ἡ γνώμη μου εἶναι, πὼς δὲν ὑπάρχει κανένα πρόσωπον, πού νὰ μετέχη εἰς μίαν Ἐπιτροπὴν, ἀπὸ τὰ κοινοβουλευτικὰ μέλη, πού νὰ μὴ ἔχη πολιτικὴν εὐθύνην. Αὐτὴν τὴν εὐθύνην ἐννοοῦμεν. Ὅπως ἔχει τὴν πολιτικὴν εὐθύνην ἡ Κυβέρνησις, ἔτσι ἔχουν καὶ πάντα τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα μετέχουν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτήν.

Ἐπῆρξε λοιπὸν τὸ θέμα τῆς εὐθύνης καὶ δὲν ἤμποροῦμε νὰ τὸ ἀρνηθῶμε. Ἐπῆρξε καὶ τὸ ἐπιχείρημα: "Ὅταν πρόκειται νὰ κηρυχθῇ ἓνας πόλεμος καὶ ὁ πόλεμος χρειάζεται μίαν ταχύτητα, εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπιστευόμεθα εἰς ἓνα ὄργανο πού θὰ συζητῇ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι: Ἀντιθέτως ὅταν πρόκειται νὰ κηρυχθῇ πόλεμος, μᾶς χρειάζεται ἡ συζήτησις. Τότε εἶναι ὁ μέγας κίνδυνος. Ὅταν μᾶς ἐπιτεθῇ κάποιος ἡμεῖς, εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε ὄχι, θὰ ἀμυνθῶμε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν θὰ ἐρωτήσωμε κανένα. Οὔτε καὶ ὁ στρατὸς δὲν θὰ ἐρωτήσῃ τὴν Κυβέρνησιν, τοῦλάχιστον διὰ τὴν πρώτην ἀμυναν. Συνεπῶς ὅταν ὑφιστάμεθα τὴν ἐπίθεσιν δὲν ὑπάρχει πρόβλημα συνέσεως, δὲν ἔχομεν ἄλλην ὁδόν.

Ἐὰν πρόκειται νὰ κάμωμε ἐπίθεσιν, τότε χρειάζεται συνέσις καὶ τότε χρειάζεται νὰ ἐρωτηθῇ ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτή. Θὰ μοῦ εἶπετε: Χρειάζεται νὰ κάμωμε καὶ αἰφνιδιασμὸν ὅταν πρόκειται νὰ κάμωμε κάποιον πόλεμον. Καὶ αὐτὸ δὲν ἐμποδίζεται. Ἐὰν ἡ Ἐπιτροπὴ διαφωνῇ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐμποδίζεται νὰ λάθῃ ἐκείνη τὰς τελικὰς ἀποφάσεις καὶ νὰ κάμῃ οἰονδήποτε αἰφνιδιασμὸν θέλει. Νομίζω δέ, — πολὺ περισσότερον, διότι ἡ Κυβέρνησις ἔχει δικαίωμα νὰ καλῇ αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπὴν ὅταν ἐκείνη θέλῃ — ὅτι θὰ ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις — ὅπως εἰς τὸ Δανικὸν καὶ τὸ Γερμανικὸν Σύνταγμα — πού ἐὰν τὸ κρίνῃ ἀναγκαῖον δὲν θὰ τὴν καλῇ καὶ θὰ ἀναλαμβάνῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὰς εὐθύνας τῆς.

Καὶ τὸ τελευταῖον: Εἶναι δυνατόν τὴν ἐξωτρεικὴν μας πολιτικὴν πού εἶναι μία καθαρὰ πρᾶξις Κυβερνητικὴ, πού εἶναι καθαρὰ πρᾶξις ἐνὸς ὀρισμένου ὀργάνου, νὰ τὴν κάμωμε ἀντικείμενον κοινῶν συζητήσεων εἰς περισσότερα ἀπὸ ἓνα κόμματα εἰς τὸ Κοινοβούλιον; Ἀπάντησις: μόλις αὐτὴν τὴν στιγμήν ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνησις ἐπρότεινε νὰ κάμωμε διακομματικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὰ ἐξωτερικά. Καὶ ἠθέλησε νὰ θεσπίσῃ διακομματικὴν πολιτικὴν. Μία διακομματικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κοινοβουλίου περισσότερον βοηθεῖ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὀλιγώτερον οἰονδήποτε ἄλλον. Καὶ ἀποτελεῖ, ἐπὶ τέλους, ἓνα μόνιμον ὄργανον, πού θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν μεταβίβασιν τῶν πολιτικῶν χειρισμῶν, ἀπὸ ὄργανον εἰς ὄργανον, ἔτσι πού νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξωτρεικὴ πολιτικὴ — πολιτικὴ ἐννοῶ ὄχι τεχνικὴ — πού πράγματι μᾶς λείπει ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας χώρας. Ὅταν ἡμεῖς ἐρχόμεθα καὶ λέγωμε διακομματικὴν πολιτικὴν, νὰ ἐνημερώσωμε τὰ κόμματα, νὰ συζητήσωμε μὲ τὰ κόμματα τὴν πολιτικὴν, διατὶ τάχα θὰ ἀποκρούσωμε ἓνα ὄργανον πού θὰ ἔχη καὶ μεγαλύτεραν εὐθύνην, πού θὰ ἔχη δημιουργηθῇ εἰδικῶς δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν;

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἔγω τὴν γνώμην, ὅτι ὄχι μόνον δὲν βλάπτει ἀλλὰ καὶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἀντιπολίτευσιν καὶ τὸ ἔθνος θὰ ὠφελήσῃ ἡ ὑπαρξις αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς. Βεβαίως, ἔχει μίαν σημασίαν τὸ θέμα τῆς συνέσεως, ὁμῶς—ὅπως ὀρθῶς εἶπεν προηγουμένως ὁ κ. Τσάτσος—δὲν εἶναι θέμα ἀρχῆς, εἶναι θέμα τεχνικῆς καὶ συζητεῖται. Ἐὰν διαπιστώσωμεν, ὅτι συνακτῶνται ὀρισμένα δυσχέρεια ἢ ὑπάρχουν ὀρισμένα ἐμπόδια, πού πρέπει νὰ ξεπερασθῶν, μὲ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ἀφοῦ ἅπαξ συμφωνήσωμεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, θὰ ἠμπορέσωμε νὰ ξεπεράσωμε ὅλα τὰ ἐμπόδια. (Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν Πραεδρικὴν ἔδραν καταλαμβάνει ὁ Ἀντιπρόεδρος κ. Θ. Κονίτσας).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ 'Ο κ. Τσάτσος, ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι πράγματι εὐχάριστον νὰ ἀκούη κανεὶς τόσον αισιόδοξους προοπτικὰς διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. «Πάναγρος κόσμος, πάλλευκος καὶ ἀγγελικὰ πλασμένος». Ἐὰν ὑπῆρχε τέτοιος κόσμος—ὅπως τὸν θέλει ὁ ποιητὴς—ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν ἀπολύτως ὀρθὰ τὰ ὅσα εἶπεν ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος κ. Κανελλόπουλος. Διότι αὐτὰ προϋποθέτουν ἕνα ρυθμὸν ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκτὸς τῶν ὅσων ἡμεῖς βλέπομεν νὰ συμβαίνουν γύρω μας. Καὶ ὑπάρχει μόνον ὡς ἕνα αἴτημα ἐξυψώσεως τῆς Διεθνούς Πολιτικῆς καὶ ὡς τοιοῦτον αἴτημα ἡμεῖς τὸ συμμεριζόμεθα ἀνεπιφυλάκτως. Θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ συζητοῦνται, ὅπως εἰς τὸν Ἀρχαῖον Δῆμον Ἀθηναίων, ὅλα τὰ θέματα εἰς τὴν Ἀγορᾶν, νὰ λύονται ἐκεῖ δημοκρατικώτατα καὶ νὰ ξεκινοῦν ὕστερα ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ αἱ τριήρεις καὶ νὰ κάμουν τὸν πόλεμον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Τὸ πρόβλημα εἶναι, ὅτι δὲν εὐρισκόμεθα εἰς ἕνα ἀγγελικὸν κόσμον, οὔτε πρόκειται οἱ ἄγγελοι νὰ κάμουν πόλεμον.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριοι Συνάδελφοι, νομίζω—εἰς τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἔχομεν γύρω μας—ὅτι ἐὰν προσπαθῶμεν νὰ πάρωμε ἕνα οἰονδήποτε ἐκ τῶν ἐκκρεμούντων προβλημάτων τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς, ἐὰν τὰ ἐντάξωμεν εἰς τὸ σύστημα τῶν θεσμῶν, τοὺς ὁποῖους θέλωμε τώρα νὰ ἐγκαθιδρύσωμε, θὰ ἴδωμεν, ὅτι θὰ καταστῇ ἀδύνατον νὰ διαχειρισθῶμε τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας μας. Δὲν θὰ πάω μέχρι τοῦ νὰ ἀντιπρῶσω ὅλα, τὰ λεχθέντα μέχρι τοῦ νὰ εἶπω, ὅτι εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις αὐτὰ ἀποκλείονται. Θὰ εἶπω μόνον τοῦτο: "Ὅταν κάνωμεν ἕναν τέτοιον θεσμόν, νέον διὰ τὸν τόπον μας, διὰ τὴν ψυχροσύνησιν τοῦ τόπου, νέον εἰς τὸν στῖβον τὸν πολιτικὸν καὶ τὸ κλίμα τὸ πολιτικὸν εἰς τὸ ὁποῖον ζεῖ ἡ Ἑλλάς ἀπὸ 100ετίας—καὶ θὰ ζήσῃ διὰ πολλὰ ἔτη—διὰ τὴν δὲν ἀφήνομεν τὸν κοινὸν νομοθέτην νὰ κάνῃ μίαν ἐπιτροπὴν, νὰ τὴν συνθέσῃ ὅπως θέλει καὶ νὰ ὑποχρεώσωμεν διὰ νόμου τὴν Κυβέρνησιν νὰ συμβουλευέται ἢ ὄχι αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπὴν;

Ἐὰν ἡ πρῶξις ἀποδείξῃ, ὅτι αὐτὸς ὁ θεσμὸς εὐδοκίμει, οὐδεὶς ἐμποδίζει ἀργότερον—ἄλλωστε ἂν εὐδοκίμασῃ ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν πραγμάτων θὰ σταθεροποιηθῇ—νὰ γίνῃ καὶ Συνταγματικὸς θεσμὸς.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. "Ὅταν κάνωμεν ἕνα θεσμόν, ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἔχει διπλὴν σημασίαν. Ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν ἐκφράζει μίαν ἀνάγκην πραγματικότητος, ἀπὸ τὴν ἄλλην αὐτοχρόνως πάντοτε ἔχει καὶ παιδαγωγικὸν χαρακτήρα. Δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀρχίζωμεν μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι αὐτὰ δὲν γίνονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι ἐφικτὰ ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας. Οἱ θεσμοὶ θὰ μᾶς παιδαγωγήσουν οἱ ἴδιοι καὶ θὰ μᾶς βοηθήσουν.

Ἐπρόσεξα, ἰδιαιτέρως, νὰ τονίσω, ὅτι αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ἔχῃ χαρακτήρα συμβουλευτικὸν καὶ θὰ καλῆται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἐτσι ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἀποτελεσματικότης τοῦ ὄργανου θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὸν τρόπον πού θὰ τὸ χειρισθῇ ἡ Κυβέρνησις.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω κατὶ ἀπὸ τὸν Ἰσοκράτην: «Καὶ τὰς ἐπιδόσεις...γιγνομένας καὶ τῶν τεχνικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσι ἀλλὰ διὰ τοὺς τολμῶντας ἀεὶ τε τιμὴν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία, ὅτι θεωρητικῶς ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχουν ἐρείσματα. Ἄς τὰ κάμωμε δι' ἑνὸς νόμου διὰ νὰ ἴδωμε, πῶς βαδίζουσι εἰς τὰ πράγματα καὶ μετὰ νὰ τὰ κάμωμε Συνταγματικὸν θεσμόν. Τώρα, ὅμως, πρὶν ἢ δοκιμασθῇ αὐτό, νὰ δημιουργήσωμε μίαν Ἐπιτροπὴν καὶ νὰ ἔρχεται ὁ Α' ἢ ὁ Β', ἀσχέτως κόμματος καὶ νὰ λέγῃ: «Πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν νὰ μᾶς εἴπῃ τί ἔκαμε χθὲς μὲ τὸν Κίτσιγκερ ἢ τί θὰ εἴπῃ τοῦ Κίτσιγκερ αὔριο, ἢ ποῖαν ἀπόφασιν θὰ ἀνακοινώσωμεν εἰς τὸν Μακάριον;»

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Θα γίνεται, ότι θέλει ή Κυβέρνησις.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὑπό τήν πίεσιν τοῦ Ὑποῦ καί τῶν δυνάμεων τῶν κοινωνικῶν, θά εὐρίσκειται εἰς τήν ἀνάγκην νά τά ἀποκρύπτῃ καί θά δημιουργηθῇ χάος.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Θα κληθῇ ἀπό τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καί θά τὸ κάμῃ εἰς τὴν Βουλὴν, εἴτε τὸ θέλει, εἴτε ὄχι.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Εὐρίσκω, ὅτι ὁ θεσμός, ὁ ὁποῖος κατίσχυσε καί κατισχύει τῆς ἐνημερώσεως τῶν ἀρχηγῶν κομμάτων, ὁ θεσμός τῶν συσκέψεων μὲ τοὺς ἀρχηγούς κομμάτων—συσκέψεων τῶν ὁποίων ἄλλαι εἶναι γνωσταὶ ἄλλαι ὄχι καί ὑπῆρξαν πολλαὶ—εἶναι θεσμός, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν δημιουργίαν εὐρυτέρας συζητήσεως ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν θεμάτων τόσο, ὅσον τὸ ἐπιτρέπουν αἱ περιστάσεις. Ποτὲ δὲν ἤμποροῦμε νά ἀρχίσωμεν νά κάμωμεν κανόνα τοῦ Συντάγματος ἕνα τέτοιον θεσμόν, ὅποτε θά ἀναγκάζεται ἡ Κυβέρνησις νά τὸν καλῇ. Αὐτὸ θά εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα.

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Νομίζω, ὅτι δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νά μεταθέσωμε τὴν εὐθύνη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν σπουδαιότεραν πράξιν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου εἰς ἕνα ὄργανον συλλογικόν, διακομματικόν, τοῦ ὁποῖου δὲν ἐπληροφορήθημεν οὔτε τὴν σύνθεσιν, οὔτε τὸν ἀριθμόν, οὔτε τὴν διαδικασίαν, οὔτε τὰς ἀρμοδιότητας. Νομίζω, ὅτι δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα οὔτε μετὰ τὴν γνώμην αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς—ὄχι μετὰ σύμφωνον γνώμην, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος ἂν δὲν ἀπατώμαι— νά ἐξαρτήσωμε τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου. Ἴσως αὐτὸ νά ἀποτελέσῃ—καί τὸ λέγω ἐνσυνείδητως—ἀσυνείδητον προσφορὰν πρὸς τὸν ἐχθρόν. Αἱ συζητήσεις, αἱ διαβουλεύσεις εἰς τὸ θέμα τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, νομίζω, ὅτι εἶναι ἐπικίνδυναι καί δι' αὐτὸ συντάσσονται μὲ τὴν ἄποψιν τοῦ κ. Προέδρου, ὅτι ἐὰν ἡ Κυβέρνησις θελήσῃ, ἤμπορεῖ νά συστήσῃ μίαν Ἐπιτροπὴν ὡς συμβουλευτικόν τῆς ὄργανον καί νά τὴν συμβουλευέται ἰδιαιτέρως καί ὄχι δημοσίᾳ.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν εἶπαν δημοσίᾳ.

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Παρεδέχθητε, ὅμως, ὅτι θά διαρρυσουν καί εἶναι φυσικόν νά διαρρυσουν. Ἀφήσατε λοιπόν, τὴν εὐθύνην εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐξουσίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Θα κάνω τρεῖς παρατηρήσεις, διὰ νά ὁλοκληρώσωμε τὴν ἐπιχειρηματολογίαν:

Πρῶτον, ὑπάρχουν τρεῖς χώρες, αἱ ὁποῖες ἔχουν ἀποδεχθῆ αὐτὸν τὸν θεσμό, ἡ Δανία, ἡ Γερμανία καί ἐξ ἀποτελεσμάτων εἰ Ἡνωμένους Πολιτεῖες. Δὲν εἶναι νέο τὸ φαινόμενον.

Δευτέρα παρατήρησις: Αὐτὸ πού εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος καί ἐγὼ προηγουμένως νομίζω, ὅτι δὲν τὸ ἐπροσέξατε. Ἐχομε τὴν εἰκόνα, ὅτι ἡ κήρυξις πολέμου σημαίνει ἐναρξὴ ἐχθροπραξιῶν, σημαίνει κατάληψιν τῆς Χώρας. Ἡ κήρυξις πολέμου δὲν εἶναι τόσο μίαν πράξιν ὕλική—βεβαίως, ἂν τὸ συλλάβωμεν ἔτσι ὑπάρχει μίαν πράξιν ἀμέσου εὐθύνης—εἶναι, ἂν θέλετε μίαν πολιτικὴν καί νομικὴ ὁλοκλήρωσις μιᾶς στάσεως ἐναντι μιᾶς ἄλλης Χώρας.

Ἄρα εἶναι μίαν πολιτικὴν πράξιν. Ὡς πρὸς αὐτὴν ζητοῦμε νά ὑπάρχῃ ἡ ἐγγύησις αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὄχι ὡς πρὸς τὸ ἂν θά ἀμυνθῇ ἡ Χώρα ἢ ὄχι. Ἐχομε περιπτώσεις πολυμήνων ἐχθροπραξιῶν χωρὶς νά ἔχῃ κηρυχθῆ πόλεμος.

Κανείς δὲν θά πολυμήσῃ νά σταματήσῃ τὴν ἀμυναν τῆς Χώρας εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις.

Τρίτον, θέλω νά διαφωνήσω μὲ τὸν κ. Προέδρον τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν τάσιν, πού ἔχομε νά ἀναθέτωμε εἰς τὸν κοινὸν Νομοθέτην θέματα ἀρχῆς.

Δὲν ἤμπορεῖ ὁ κοινὸς Νομοθέτης νά ἀποφασίσῃ, ἐὰν θά ιδρύσωμεν αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπὴν ἢ ὄχι. Εἶναι θέματα πρώτης

σημασίας. Καί διὰ ἔπρεπε τὸ Σύνταγμα νὰ ἔχη τὸ διάφορον νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν θέσπισιν αὐτῶν τῶν θεσμῶν καὶ ὄχι ἐπὶ ἐπικινῶν θεμάτων νὰ ἀναφέρῃ τὸ «ἐάν» ὁ Κοινὸς Νομοθέτης.

Καὶ ἐπαναλαμβάνω εἰς τοὺς κυρίους Συναδέλφους τῆς πλειοψηφίας, ἐάν τυχὸν συμφωνήσωμε, νὰ διαμορφώσωμεν ἔτσι τὴν ὑποφορίαν, ὥστε ἐάν ἀπορριφθῇ ἡ ἰδική μας πρότασις μετὰ τὰς λεπτομερείας, μήπως διὰ ἤτο δυνατόν νὰ συμφωνήσωμεν εἰς τὴν ἀρχήν.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὁ κ. Τσάτσος ἔκαμε μίαν πρότασιν, ἣ ὅποια ἔχει κάποιαν λογικὴν. Δηλαδή νὰ συζητήσωμε, ἐάν κατ' ἀρχὴν δεχόμεθα, διὰ νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὰς ἄλλας ψηφοφορίας καὶ νὰ πᾶμε κατ' εὐθείαν εἰς τὰ ἄρθρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Νιάνιας ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΝΙΑΝΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐνώπιόν μας εἶναι συνδυασμὸς δύο πραγμάτων. Πρῶτον τῆς Δημοκρατικῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ ἔξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ μάλιστα εἰς ὥρας κρίσιμους θὰ πρέπει θεβαίως, νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς σκέψεως, τῆς κοινῆς συγκαταθέσεως καὶ τῆς διαβουλεύσεως ὅλου τοῦ Ἑθνους, ἐκφραζομένων διὰ τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων, εἰδικώτερον διὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων ἢ τῶν ἐπὶ τούτῳ συνισταμένων Ἐπιτροπῶν. Δεύτερον πρέπει νὰ ἐξεύρωμεν ἓνα σύστημα λειτουργικόν, σύντομον καὶ τελεσφόρον, ποῦ νὰ ἡμπορῇ πράγματι νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἐπείγουσας ἀνάγκας τῶν κρίσιμων περιστασέων, ποῦ ἡμπορεῖ νὰ ἀντιμετωπίσῃ μία Χώρα καὶ δὴ ἡ Ἑλλάς.

Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πρώτης ἀρχῆς ἡ Ἀντιπολίτευσις προτείνει τὴν σύστασιν μιᾶς Ἐπιτροπῆς δικαιωμάτων, ἣ ὅποια θὰ εἶχε τὸν λόγον εἰς ὅλα τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, μίαν δεδωμένην στιγμὴν. Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίληψις εἶναι, ὅτι μία τοιαύτη Ἐπιτροπὴ εἶναι δυνατόν νὰ χαλαρώσῃ, νὰ ἀδρανήσῃ καὶ τελικῶς νὰ θέσῃ ἐκ ποδῶν ὅλον τὸ σύστημα τῆς ταχείας ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐξωτερικῶν καταστάσεων. Ἡμπορεῖ ἡ ἀρχὴ τῆς δημοκρατικότητος καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς λειτουργικότητος νὰ συμβιβασθοῦν; Νομίζω, ὅτι εἶναι δύσκολον. Ἐγὼ τὴν γνώμην, ὅτι εἰς ὀριακὰς καταστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας χρειάζεται ἐπείγουσα καὶ καλπάζουσα δράσις εἰς χειρισμούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνίοτε χειρισμοὶ δευτερολέπτων — ἡμπαρῶ, μάλιστα, νὰ ἐνθυμηθῶ προσωπικὴν πείραν, ὅταν ἤμουν μέλος ἐνὸς πολέμου Συμβουλίου τὴν Πρωτοχρονιά τοῦ 1964 πάλιν διὰ τὸ Κυπριακὸν καὶ παρηκολούθησα πόσον δύσκολα ἦσαν τὰ θέματα καὶ πόσον ταχυτάτην ἐνέργειαν ἐπέβαλον καὶ εἰς τὸν Στρατὸν καὶ εἰς τὴν Πολιτικὴν ἡγεσίαν καὶ τὸν Πρωθυπουργόν, ὁ ὁποῖος τότε ἦτο ὑπηρεσιακός — ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς δημοκρατικότητος, δηλαδή ὅταν ὅλα πρέπει νὰ ἔχουν κάποιον λόγον εἰς τοὺς χειρισμούς, ἐνδέχεται νὰ θέσῃ ἐκ ποδῶν καὶ νὰ καθυστερήσῃ ἐθνικὰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἐπείγουσιν. Κατὰ συνέπειαν, τὸ θέμα μας εἶναι, κατὰ πόσον αὐτὰ τὰ θέματα, εἰς ὀριακὰς καταστάσεις, θὲν θὰ εἶναι τὸ ἓνα ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Νομίζω, ἀπὸ προσωπικὴν πείραν, χωρὶς νὰ θέλω νὰ εἶμαι οὔτε κατὰ φαντασίαν, ἐναντίον τῆς ἀρχῆς τῆς δημοκρατικότητος εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Χώρας, ὅτι θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν τελεσφόρον λειτουργικότητα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν ταχέως δυσάρεστοι καταστάσεις. Ἐάν ἡμπορῇ νὰ εὐρεθῇ ἓνα σῶμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τινὰ τρόπον νὰ ἔχη γνώμην, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπεμβαίη εἰς τὴν ταχείαν ἀντιμετώπισιν τῶν καταστάσεων, τότε αὐτὸ νὰ γίνῃ. Ἀμφιβάλλω ὅμως, ἐάν αὐτὸ εἶναι θέμα τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συντάγματος ἢ ἐάν εἶναι θέμα τοῦ περαιτέρω Νομοθέτου.

Ὁ κ. Τσάτσος εἶπεν, ὅτι εἶναι τόσον θεμελιώδες, ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἀφεθῇ εἰς τὸν κοινὸν Νομοθέτην.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Κανελλόπουλε, εἶπατε ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ θὰ ἔχη συμβουλευτικὸν χαρακτήρα. θὰ τὴν συγκαλῆ ἡ Κυβέρνησις καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀνακοινώσῃ τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν ὅτι νομίζει ἀπαραίτητον. Πῶς εἶναι δυνατόν τὰ μέλη αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ μορφώσουν γνώμην χωρὶς νὰ ἔχουν πλήρη στοιχεῖα ἐπὶ τῆς Ἐξω-

τερικῆς καταστάσεως; Ὁμολογῶ ὅτι εἰς τὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνεύρω σύνδεση τῆς σκέψεώς σας. Ἐὰν δὲν κατατοπίζεται πλήρως ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ νόμου καὶ ἀποστολὴν δύναται νὰ ἔχῃ ἢ ὑπαρξίς της; Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὁ φεσμός αὐτὸς διὰ συνταγματικῆς διατάξεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Φράγκος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΦΡΑΓΚΟΣ. Ὁπωσδήποτε ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον 36 κήρυξις πολέμου εἶναι κατ' ἐξοχὴν Κυβερνητικὴ πράξις καὶ θὰ ἔπρεπε ὀπωσδήποτε νὰ γίνεταί κατόπιν προτάσεως τῆς Κυβερνήσεως. Δηλαδή νὰ προσθέσωμεν: «Κατόπιν προτάσεως τῆς Κυβερνήσεως κηρύσσεται πόλεμος».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε συνάδελφε, εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ποὺ δὲν ἀναφέρεται εἰδικῶς ὅτι ὁ Πρόεδρος δὲν ἐνεργεῖ μόνος του πάντοτε θεωρεῖται ὅτι ἐνεργεῖ κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Παπαρηγόπουλε δὲν εἶπα ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν ὅσα θέματα θέλει ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν. Διευκρινίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις συγκαλεῖ τὴν ἐπιτροπὴν αὐτὴν εἰς τὰς περιπτώσεις ποὺ θέλει, διότι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν θὰ θεωρῇ ἀπαραίτητον τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐπιτροπῆς. Ὅταν ὅμως τὴν συγκαλῇ διὰ νὰ πάρῃ τὴν γνώμην της θὰ τῆς ἀνακοινώσῃ ὅλα τὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ νὰ σχηματίσῃ γνώμην.

Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει τὸ πρῶτον καὶ βασικὸν θέμα ποὺ πρέπει νὰ τεθῇ εἰς τὸ ἄρθρον 36, ἤτοι: εἰάν ὑπάρχῃ ἀνάγκη αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ πρότασις μας εἶναι νὰ τεθῇ πρῶτον εἰς ψηφοφορίαν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἁρθρου. Ἐπειδὴ ὅμως κάθε ἓνας δὲν ἠμπορεῖ νὰ ψηφίσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὰ δύο βασικά σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται αὐτὴ ἡ ἀρχὴ προτείνουμε τὸ ἑξῆς: «Νὰ εἶναι μόνιμος Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ συγκαλουμένη ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὴν κρίσιν της καὶ συγκροτουμένη ὅπως συγκροτοῦνται καὶ αἱ Κοινοβουλευτικαὶ Ἐπιτροπαὶ περιλαμβανομένων ἀπλῶς καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων καὶ τῶν πρώην Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις, ὡς διευτυπώθη ὑπὸ τοῦ κ. Κανελλοπούλου. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου ἀπερρίφθη.

Ὡς πρὸς τὴν φράσιν «συναμολογεῖ συνθήκας εἰρήνης» ὑπάρχει καμμία παρατήρησις;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡμεῖς λέγομεν «κηρύσσει τὸν πόλεμον προτάσει τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατόπιν ἀδείας τῆς Βουλῆς».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου ἀπερρίφθη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου εἶναι καὶ πρότασις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὡς πρὸς τὸ «συναμολογεῖ συνθήκας εἰρήνης», ὑπάρχει καμμία ἀντίρρησις;

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Προτείνουμε «κατόπιν ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς ἐγκρίσεως τῆς Βουλῆς».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν προσηκόντων τοῦ κ. Κουτσοχέρα νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἀπερρίφθη ἡ προσηκόντων τοῦ κ. Κουτσοχέρα.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ σχέδιον λέγει «συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας καὶ ἀνακοινώνει αὐτὰς εἰς τὴν Βουλὴν». Ἡμεῖς λέγομεν «συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης συμμαχίας καὶ ἐμπορίας, κυροῖ δὲ αὐτὰς κατόπιν ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς συμφωνίας τῆς Βουλῆς».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ὅπως τὴν διετύπωσεν ὁ κ. Κανελλόπουλος ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀπερρίφθη. Ὁ κ. Κουτσογέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπιμένουμε στὴν ἐξῆς τροπολογία: «Πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κυρώσεως ἀπαιτεῖται ἢ διὰ νόμου ρητῆ ἔγκρισις τῆς Βουλῆς προκειμένου περὶ συνθηκῶν εἰρήνης, συμμαχίας καὶ συμμετοχῆς εἰς διεθνεῖς ὀργανισμούς, δασολογικῶν, φορολογικῶν, ἐκδόσεως ἐγκληματιῶν καὶ ὅσων ἄλλων περιέχουν παραχωρήσεις περὶ τῶν ὁποίων κατὰ ἄλλας διατάξεις τοῦ παρόντος Συντάγματος δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ τι ἄνευ νόμου ἢ ἐπιβαρύνουν ἀτομικῶς τοὺς Ἕλληνας».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. τὴν ὁποίαν ἐδιέβασε ὁ κ. Κουτσογέρας ἢ ὁποία εἶναι καὶ πρότασις τοῦ κυρίου Μαναβῆ. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἀπερρίφθη.

Ὁ κ. Γαζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐὰν ἡ ἐπιτροπὴ διατηρήσῃ τὴν ἀπαρίθμησην τῶν συνθηκῶν θὰ προσέθετα: «συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας, ἐμπορίας ὡς καὶ συμμετοχῆς εἰς διεθνεῖς ὀργανισμούς ἢ ἐνώσεις».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ προσθήκη τὴν ὁποίαν προτείνει ὁ κ. Γαζῆς. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι.

Ἐγένετο ἀποδεκτὴ.

Ὁ κ. Μαναβῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, διὰ τὴν παρ. 5 προτείνουμε τὸ ἐξῆς: «πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς προκειμένου περὶ ἀπασῶν τῶν λοιπῶν συνθηκῶν». Σιωπηρὰ ἔγκρισις ὑπάρχει ἐὰν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς συνθήκης εἰς τὴν Βουλὴν δὲν ζητηθῇ ἢ διὰ νόμου ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ 1/5 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν. Ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς ἡ προθεσμία ἀναστέλλεται».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Αὐτὴν τὴν πρότασιν τὴν κάνει καὶ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε ὁ κ. Μαναβῆς ἢ ὁποία εἶναι καὶ πρότασις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἀπερρίφθη.

Ὁ κ. Μαναβῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Ἐπὶ τῆς παρ. 6 προτείνουμε «διεθνεῖς συνθήκαι δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον νομοθετικῆς ἔξουσιοδοτήσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 43 παράγραφοι 2 καὶ 4».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἡ πρότασις αὐτὴ εἶναι καὶ πρότασις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Μαναβῆ, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ πρότασιν τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι.

Ἐγένετο δεκτὴ.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Θα ήθελον να κάνω μίαν προσθήκη εις τὸ δεύτερον ἐδάφιον. Προτείνω «αἱ ἐμπορίας ὡς καὶ περὶ φορολογίας καὶ περὶ ἐκδόσεως ἐγκληματιῶν». Καὶ δεύτερον «ὁ τυπικὸς νόμος νὰ ψηφίζεται ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς». Νομίζω ὅτι εἶναι λογικὴ ἢ πρότασις καὶ θὰ πρέπει νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα.

Ἦγειραν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι.

Ἐγένετο δεκτὴ.

Ὁ κ. Μαναβῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Προτείνομεν καὶ τὴν ἐξῆς παράγραφον: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀνακοινῶναι εἰς τὴν Βουλὴν ἀμελητὴ ἀπάσας τὰς Κυβερνητικὰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι δεσμεύουν τὴν χώραν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἔναντι κρατῶν, διεθνῶν Ὄργανισμῶν ἢ ἰδιωτῶν, ἰδίᾳ δὲ κρατικὰς ἐγγυήσεις δανείων καὶ διαβεβαιώσεις εἰς Δημοσίους Ὄργανισμοὺς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Ἐξς περιπτώσεων καὶ ἢ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἐπιβάλλει μυστικότητα αἱ σχετικαὶ ἐνεργεῖαι ἀνακοινῶνται εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐν τῇ Βουλῇ Κομμάτων».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Αὕτῃ εἶναι καὶ ἡ πρότασις τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ. μετὰ τὴν προσθήκην «ἀνακοινῶνται ἐμπιστευτικῶς».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Μαναβῆ, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρότασις τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα.

Ἦγειρον τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἀπερρίφθη.

Ὁ κύριος Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, λέγομεν «συνολογεῖ συνθήκας, εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας». Ἐπειδὴ αὕτῃ ἀντιπαρίνεται εἰς ἓνα παλαιότερον τρόπον συνεργασίας μεταξὺ τῶν κρατῶν καὶ ἐπειδὴ ὀδεύομεν πρὸς ἓναν νέον τρόπον συνεργασίας θὰ ἐπρότεινον τὸ «ἐμπορίας» νὰ ἀντικατασταθῇ μετὰ τὸ «οἰκονομικῆς συνεργασίας».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα.

Ἦγειραν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι.

Ἐγένετο δεκτὴ.

Ὁ κύριος Μαναβῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχομεν ψηφίσει τὸ ἄρθρον 29 παρ. 3 κατὰ τὸ ὅποιον ὅταν πρόκειται περὶ περιορισμοῦ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας εἶναι πάντοτε ὑποχρεωτικὴ ἢ ἔγκρισις τῆς Βουλῆς. Συνεπῶς τὸ συζητούμενον ἄρθρον πρέπει νὰ συνδυασθῇ μετὰ τὸ ἄρθρον 29 ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ καμία ἀντίφασις εἰς τὸ Σύνταγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Γαζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐὰν μείνωμεν εἰς τὴν εἰδικωτέραν ἀπαρίθμησιν τότε θὰ πρέπει νὰ μῆ ἢ γενικὴ διάταξις: «οἰουδήποτε περιεχομένου συνθήκας ἢ συμφωνίας».

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε συνάδελφε, ἡ ἀπαρίθμησις πρέπει νὰ εἶναι περιοριστικὴ καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι γενικὴ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μόνον αὐτὲς τὶς συνθήκας ἔμπορεῖ νὰ ὑπογράψῃ καὶ ὄχι ὅποιανδήποτε συνθήκην. Δι' αὐτὸ καὶ αἱ συνθήκαι αὗται περιορίζονται εἰς τὰς συνθήκας πολέμου, εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας. Ὅποιαδήποτε ἄλλη συνθήκη ἢ συμφωνία δὲν ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ψηφίζεται τὸ ἄρθρον 36 μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ κυρίου Γαζῆ καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῆς λέξεως «ἐμπορίας» μετὰ τὴν φράσιν «οἰκονομικῆς συνεργασίας», καὶ μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ κυρίου Παπαρρηγοπούλου «περὶ φορολογίας καὶ ἐκδόσεως ἐγκληματιῶν».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μία συνθήκη περί εκδόσεως έργληματιῶν δὲν εἶναι μέγα θέμα διὰ τὰ ἀπασχληθῆναι μὲ αὐτὸ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ διαγραφῆ καὶ νὰ μείνῃ μόνον «περὶ φορολογίας».

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διαγράφεται τὸ περὶ «ἐκδόσεως ἐργληματιῶν» καὶ παραμένει μόνον τὸ «περὶ φορολογίας».

Ἡ παράγραφος 2 ἀναφέρει: «Μυστικά ἄρθρα συνθήκης οὐδέποτε δύνανται νὰ ἀνατρέψουν τὰ φανερά». Ἐμμεδια σύμφωνοι περὶ αὐτοῦ;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐγένετο δεκτόν τὰ ἄρθρον 36.

Τὸ ἄρθρον 37 ἐψηφίσθη καὶ ἐτέθη ὡς παράγραφος εἰς τὸ ἄρθρον 29.

Ἄρθρον 38. Τὸ ἄρθρον 38 λέγει: «Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει τὸν Πρωθυπουργὸν τῆ προτάσει δὲ αὐτοῦ διορίζει καὶ πάντα τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἐπὶ τοῦ α' ἐδαφίου πρέπει νὰ γίνῃ μία ἀναμόρφωσις ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Ὑφυπουργούς, ὥστε νὰ ἐναρμονισθῆ μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς ὀλαμελείας, τὴν ἀπορρίψασαν τὴν τροπολογίαν ὅτι οἱ ὕφυπουργοὶ ἀποτελοῦν μέλη τῆς Κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐχει δίκαιον ὁ κ. Στεφανίδης. Πρέπει νὰ προστεθῆ «καὶ τοὺς Ὑφυπουργούς».

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐγένετο δεκτὴ ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ ἁρθρου 38 μὲ τὴν προσθήκην τοῦ κ. Στεφανίδη.

Παράγραφος 2: Ὁ κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Θὰ σᾶς διαβάσω τὴν τροπολογία ὅπως περιλαμβάνεται στὸ Ἄντισχέδιον τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ... (Ἀναγιγνώσκει).

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε ἐπὶ τῆς παρ. 2 τοῦ ἁρθρου 38 δὲν συμφωνῶ μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ σχεδίου τῆς Α' ὑποεπιτροπῆς, ποὺ περιέλαβε τὴν ἴδιαν διάταξιν τοῦ κυβερνητικοῦ σχεδίου, θεσπιζόμενον τρόπον διορισμοῦ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὄχι μόνον διότι παρέχει εὐρυτάτην ἐξουσίαν εἰς τὸν τελευταῖον εἰς περιπτώσιν μὴ παροχῆς ψήφου ἐμπιστοσύνης εἰς μίαν μετεκλογικὴν Κυβέρνησιν νὰ διορίζη Πρωθυπουργὸν τῆς ἀπολύτου ἀρεσκείας του, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τῆς προβλεπόμενης διαδικασίας ὑποδείξεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὑπὸ τῶν πολιτικῶν κομμάτων γίνεται εἰς τινὰ σημεία μία ἀνεπίτρεπτος ρύθμισις θεμάτων ποὺ ἀφοροῦν ἀποκλειστικῶς τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν αὐτῶν.

Ὡσαύτως τὸ διαμορφωθὲν ὑπὸ τῆς ὑποεπιτροπῆς κυβερνητικὸν σχέδιον ἐνῶ λαμβάνει πρόνοιαν εἰς τὴν παρ. 2 τοῦ ἁρθρου 38, περὶ πολιτικῶν κομμάτων, οὐδὲ μνεῖαν ἀπλῆν κάμνει περὶ συνασπισμῶν κομμάτων καὶ μὲ τὴν γενομένην παράλειψιν δημιουργεῖ τὸν τραγέλαφον, ἕνας ἐκλογικὸς συνασπισμὸς κομμάτων ποὺ ἐπέτυχε πλειοψηφίαν ἐδρῶν εἰς τὴν Βουλὴν νὰ μὴν δύναται νὰ σχηματίσῃ μετεκλογικῶς Κυβέρνησιν ἐὰν δὲν μετασχηματισθῆ εἰς ἓν ἢ πλείονα κόμματα. Ἡ ἀβλεψία αὕτη εἶναι ἀσυγχώρητος διότι πολλάκις εἰς τὴν πολιτικὴν μας ζωὴν ἐκλογικοὶ συνασπισμοὶ κατήγαγον ἐκλογικὴν νίκην ὡς λ.χ. τὸ 1946, 1950, 1951 κλπ.

Ὅθεν προτείνω πλήρη ἀναμόρφωσιν τῆς παρ. 2 τοῦ ἁρθρου 38 ὥστε: 1) Ὁ Πρωθυπουργὸς νὰ διορίζεται ὁ Ἀρχηγὸς καὶ μὴ ὑπάρχοντος ἢ μὴ ὄντος ἢ μὴ ἐκλέγοντος βουλευτοῦ. ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ ὁ ὑπαδεικνυόμενος ὑπὸ τοῦ διαθέντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῶν ἐδρῶν εἰς τὴν Βουλὴν κόμμα, εἰς περίπτωσιν δὲ ὑπάρξεως συνασπισμοῦ μόνον ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὑπαδεικνυόμενος βουλευτής. 2) Εἰς περίπτωσιν ποὺ οὐδὲν κόμμα ἢ συνασπισμὸς διαθέτει τοιαύτην πλειοψηφίαν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἔστι

διαδικασίαν τὸν Ἀρχηγὸν ἢ τὸν ὑπαδεικνυόμενον ὑπὸ τοῦ σχετικῶς πλειοψηφοῦντος εἰς ἀριθμὸν ἐδρῶν κόμματος ἢ συνασπισμοῦ καὶ β) Ἄν οὗτος δὲν λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργὸν τὸν ὑπὸ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν ὑπαδεικνυόμενον, ἄλλως διαλύει τὴν Βουλὴν προκηρυσσῶν ἐκλογὰς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 41 παρ. β, ἐφ' ὅσον δὲ αὕτη ἢ πρότασις ἀπορριφθῆ, τότε νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν ὁ ἐγγυτέραι, καθ' ἣν ἂν δὲν λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης διορίζεται ὁ Πρωθυπουργὸς ὑπὸ τοῦ Προέδρου μετὰ γνώμην τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ὅποτε ἂν δὲν λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης ὁ Πρόεδρος διαλύει τὴν Βουλὴν ἐκτὸς ἂν ἐντὸς 7 ἡμερῶν ἐκλέξῃ Πρωθυπουργὸν διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Ὅθεν μὲ τὴν ρύμισιν αὐτὴν εἰς περίπτωσιν μὲν τοῦ ἔχει ἐξασφαλίζει τὴν ἀπόλυτον ἢ σχετικὴν πλειοψηφίαν ἓνα κόμμα θὰ γίνεσθαι ἢ ὑπόδειξις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἂν δὲν θελήσῃ τυχὸν νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωθυπουργίαν ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ λαοῦ Ἀρχηγὸς ἢ δὲν ὑπάρχῃ ἢ δὲν ἐξελέγῃ βουλευτῆς ὁ Ἀρχηγὸς Κόμματος, εἰς περίπτωσιν δὲ τοῦ ἔχει τὴν ἀπόλυτον σχετικὴν πλειοψηφίαν ὁ συνασπισμὸς ἢ ὑπόδειξις τοῦ Πρωθυπουργοῦ θὰ γίνεσθαι μόνον ὑπὸ τῆς Κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος τοῦ Συνασπισμοῦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Βλέπω εὐχαρίστως, ὅτι δὲν ἀφιστάμεθα πολὺ, διότι συμφωνοῦμεν εἰς τὴν οὐσίαν.

Πρῶτον, ὅλοι συμφωνοῦμεν, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὀρίσῃ Πρωθυπουργὸν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πλειοψηφοῦντος κόμματος ἢ συνασπισμοῦ. Ἐὰν συμβῆ τὸ πλειοψηφοῦν κόμμα νὰ μὴ ἔχῃ ἀρχηγόν, ὅπως συνέβη τὸ 1945, τότε διὰ νὰ διευκολύνωμεν τὴν λειτουργίαν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, ἢ ὁμάς τοῦ κόμματος θὰ συνέλθῃ διὰ νὰ ἐκλέξῃ ἀρχηγόν, καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸν θὰ ὑποχρεοῦται ὁ Πρόεδρος νὰ κἀνῃ Πρωθυπουργόν.

Ἐὰν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματισθῇ αὐτῷ Κυβέρνησις καὶ δὲν ὑπάρχῃ πλειοψηφοῦν κόμμα, καλεῖ τὸ συγκεντρώσαν τὰς περισσεύουσας ψήφους κόμμα καὶ ἀκολουθῶν τὸν δευτερον κατὰ σειράν ἀρχηγόν καὶ τοὺς ἀναδέτει διερευνητικὴν ἐντολὴν διὰ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν μὲ συνασπισμὸν δυνάμεων, ἢ ὅποια θὰ τύχῃ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς.

Ἐὰν καὶ αὐτὸ ἀπατύχῃ τότε—καὶ αὕτη εἶναι ἡ πρότασίς μου—ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγει μίαν προσωπικότητα κοινῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τοῦ δίδει ἐντολὴν νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν. Καὶ ἐὰν λάβῃ οὗτος ψῆφον ἐμπιστοσύνης ἔχει καλῶς, ἄλλως τοῦ δίδει τὴν διάλυσιν διὰ νὰ διενεργηθῶν ἐκλογές.

Δηλαδή ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐξαντλεῖ ὅλες τὶς δυνατότητες νὰ σχηματίσῃ βιώσιμον Κυβέρνησιν.

Ἡ πρότασίς μου εἶναι ἡ ἐξῆς: Πρωθυπουργὸς διορίζεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ διαθέτοντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος. Ἄν τὸ κόμμα δὲν ἔχῃ ἀρχηγόν ἢ ἂν ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ δὲν εἶναι βουλευτῆς, ὁ διορισμὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἐνεργεῖται μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος τοῦ κόμματος ἀνάδειξιν ἀρχηγοῦ αὐτῆς. Εἰς ἣν περίπτωσιν οὐδὲν κόμμα διαδέτει τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῶν ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δίδει διερευνητικὴν ἐντολὴν εἰς τὸν βουλευτὴν ἀρχηγόν, τοῦ σχετικῶς πλειοψηφοῦντος εἰς ἀριθμὸν ἐδρῶν κόμματος, πρὸς διακρίβωσιν τῆς δυνατότητος σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως ἀπολυοῦσης τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς. Μὴ ἐπιτυγχανομένου τούτου, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει τὸν Πρωθυπουργὸν μέλος ἢ μὴ τῆς Βουλῆς, δυνάμενον, κατὰ τὴν κρίσιν του, νὰ λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης. Εἰς τοῦτον δύναται νὰ δώσῃ καὶ τὴν ἐντολὴν διαλύσεως τῆς Βουλῆς πρὸς διεξαγωγὴν ἐκλογῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπακωνσταντίνου ἔχει τὸν λόγον.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, συμφωνῶ μὲ τὸν ἀξιότιμον Πρόεδρον τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ θὰ ἤθελον νὰ πεθοῦν χρονικὰ ὅρια καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς παραγρ. 2 καὶ εἰς τὸ δεύτερον ἐδάφιον, διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν παράτασιν τῆς ἐκκρεμότητος καὶ τῆς ἀκυβερνησίας.

Θὰ διαφωνήσω ὅμως ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς διερευνητικῆς ἐντολῆς. Θὰ πρέπει νὰ δίδεται ὄχι μόνον εἰς τὸν ἀρχηγὸν κόμματος, ἀλλὰ καὶ σὲ οἰανδήποτε Βουλευτὴν ποῦ θὰ ἐκλέξῃ ἢ ἔχουσα τὴν πλειοψηφίαν παράταξις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ διορισμὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ δὲν ἀπόκειται εἰς τὴν ἐλευθέραν κρίσιν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Τὸ Κοινοβουλευτικὸν σύστημα ἐπέβαλε καὶ παρ' ἡμῖν τὴν ἀρχὴν τῆς δεδηλωμένης ἢ ὅποια ἀπὸ αἰῶνος ἴσχυσε ὡς ἀρχὴ τοῦ πολιτεύματος. Χαίρομαι διότι καὶ ἐγὼ τότε ἐνώπιον τῆς Α' Ὑποεπιτροπῆς εἶχα ὑποστηρίξει, ὅτι ἡ διάταξις προϋποθέτει Βουλευτὴν. Πρωθυπουργὸς δὲν ἔμπορεῖ, αὐτὸ εἰς τὴν πρώτην, αὐτὸ εἰς τὴν δευτέραν περιπτώσιν νὰ διαρισθῇ μὴ Βουλευτῆς. Αὐτὸ πρέπει νὰ διευκρινισθῇ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις.

Ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸ, τὸ ὅποιον εἶπεν ὁ Συνάδελφος κ. Παπακωνσταντίνου περὶ χρονικῶν ὁρίων τῆς διερευνητικῆς ἐντολῆς, νομίζω, ὅτι δὲν εἶναι σωστὸν νὰ πιέζωμεν τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας. Ἄλλωστε εἶναι παρὰ τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ λαβὼν τὴν ἐντολὴν θὰ προσπαθήσῃ νὰ λύσῃ τὸ συντομώτερον καὶ ἐντὸς εὐλόγου χρόνου τὸ θέμα. Ὑπάρχει ἢ ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος ἢ γνωστὴ τακτικὴ.

Τέλος χαίρομαι διὰ τὴν τρίτην περίπτωσιν, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ ἐπιλέξῃ πρόσωπον, τὸ ὅποιον θὰ δυνηθῇ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν. Ἔτσι ικανοποιεῖται ἡ ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, διότι ὁ λαβὼν τὴν ἐντολὴν θὰ εἶναι μέλος τῆς Βουλῆς.

Τάσσομαι ἀναφανδὸν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν τροπολογιῶν. Ἄλλως ταύτας εἶχα ὑποστηρίξει ἐνθέρμως καὶ ἐνώπιον τῆς Α' Ὑποεπιτροπῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κάνω ὡς Βουλευτῆς καὶ ὄχι ὡς ἐμπρόσωπος κόμματος μία ἀπώτερα πρότασις: Ἐφ' ὅσον θιέλετε νὰ ὑπάρχῃ ἀποφασιστικὴ γνώμη τῆς Βουλῆς διὰ τὸν Πρωθυπουργόν, διατί δὲν υἱοθετοῦμε τὸ Γερμανικὸν σύστημα, δηλαδὴ ἡ Βουλὴ νὰ ἐκλέγῃ τὸν Πρωθυπουργόν.

Ἡ πρότασις μου εἶναι: «Πρωθυπουργὸς διορίζεται ὁ ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν». Ἐὰν γίνῃ δεκτὸν θὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν δικονομιῶν καὶ προθεσμῶν.

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας θὰ εἶναι διὰ τὴν περίπτωσιν ποῦ θὰ προκύψῃ μειοψηφία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα ἡ διάταξις τοῦ Γερμανικοῦ Συντάγματος ἴσως εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Φαντασθεῖτε ἐὰν ἀλλάξῃ ἡ κατάστασις καὶ ὑπάρξῃ κατακερματισμὸς (τῶν κομμάτων τῆς Βουλῆς τί θὰ γίνεταί. Θὰ διεξάγεται «τροπικὸς πόλεμος» διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Μὴν βαυκαλιζόμεθα ὅτι θὰ ἔχωμεν εἰς τὸ μέλλον πλειοψηφίαν τοῦ σημερινοῦ τύπου ποῦ θὰ θιευκολύνουν τὴν λειτουργίαν τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ.

Νομίζω, ὅτι εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον θὰ εὐρεθῶμεν ἐνώπιον τεραστίων δυσκολιῶν.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Τσάτσου ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Ἀπορρίπτεται ἡ ἀνωτέρω πρότασις κατὰ πλειοψηφίαν.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐπὶ τῆς πρώτης παραγράφου τοῦ άρθρου 2 κἀνὼ μία σκέψη: «Πρωθυπουργὸς διορίζεται ὁ ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τοῦ διαδέτοντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος ἢ συνασπισμοῦ». Ἐὰν εὔρεθῇ ἓνα κόμμα τὸ ὁποῖον νὰ προτείνῃ τρεῖς προσωπικότητες, τὴν μίαν ὡς Πρωθυπουργόν, τὴν δευτέραν ὡς ἀρχηγὸν κόμματος καὶ τὴν τρίτην ὡς Κοινοβουλευτικὸν ἐκπρόσωπον, τί θὰ γίνῃ; Διὰ τί θέλετε νὰ ἐγκαθιδρύσετε τὰ ἀρχηγικὰ κόμματα; Αὐτὸ εἶναι μία ἐπέμβασις τοῦ νομοθέτου εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῶν κομμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ χαρακτηρίζωνται ἀπὸ πλήρη αὐτονομίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁκ. Μανabendῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Τσάτσου. Διότι ἐὰν ὑποχρεώσωμεν τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας νὰ διορίζῃ Πρωθυπουργὸν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος, καθυπερώνομεν εἰς τὸ διηνεκὲς τὰ ἀρχηγικὰ κόμματα. Θέλομεν νὰ δημιουργήσωμεν κόμματα ἀρχῶν ποὺ νὰ λειτουργοῦν κατὰ τὸν τρόπον δημοκρατικόν.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἡ ἄποψις τοῦ κ. Δ. Τσάτσου εἶναι ὀρθή. Ἐμεῖς ὅταν λέμε ἀρχηγὸν ἐννοοῦμεν τὸν φαρέα τῆς ἡγεσίας, τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀναθέσωμεν τὴν Κυβέρνησιν, αἰσθηθῆτε τίτλον καὶ ἂν φέρῃ.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ κόμματος θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀνέγκλητος. Δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς ὑποδείξουν σήμερον αὐτὸν καὶ ἀφοῦ φιλονικήσουν νὰ ἔλθουν μετὰ 15 ἡμέρας καὶ νὰ μᾶς ὑποδείξουν ἄλλον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ ἐξέλιξις τοῦ πολιτικοῦ βίου θὰ εἶναι τέτοια, ὥστε ἡ κομματικὴ ἐργασία θὰ ἀπαιτήσῃ ἄνθρωπον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κόμματος, ὁ ὁποῖος θὰ ἀφοσιωθῇ εἰς αὐτήν. Ἐὰν τὸ κόμμα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν θὰ χρειασθῇ ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ δίδῃ τροφήν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τῆς κομματικῆς προπαρασκευῆς.

Ἐἴτε τὸ θέλωμεν, εἴτε ὄχι, δὲν θὰ μπορῇ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος θὰ εἶναι καὶ Πρωθυπουργός. Γι' αὐτὸ ἀφήστε τὸν δρόμον ἀνοικτό. Δὲν ὑπάρχει θέμα κινδύνου. Τὸ κόμμα θὰ προσδιορίξῃ μόνον του καὶ πρὸ τῶν ἐκλογῶν τὸν ὑποψήφιον Πρωθυπουργόν του, ὁ ὁποῖος μπορεῖ καὶ νὰ εἶναι αὐτοτελεῆς πολιτικὸ μέγεθος.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐν δεχθῶμεν αὐτό, ἰτὸ ὁποῖον λέγουσιν διὰ τῶν τροπολογιῶν των οἱ κύριοι Συνάδελφοι, πράγματι θὰ συμβῇ αὐτὸ ποὺ ἰσχυρίζεται ὁ κ. εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας. Δηλαδή θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν δύο ἄνθρωποι, ὁ Πρωθυπουργός ποὺ θὰ κυβερνᾷ καὶ ὁ Ἀρχηγός τοῦ κόμματος ποὺ θὰ κτυπεῖται στὴν Βουλῇ, στὶς Ἐπιτροπὰς κ.τ.λ. Διότι, πράγματι δημιουργοῦμεν τέτοιον μηχανισμόν ποὺ γεννᾶται τὸ ἐξέρωτημα, ποὺ θὰ ἔρῃ καιρὸν ὁ Πρωθυπουργός νὰ κυβερνήσῃ τὸν τόπον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Π. Νικολόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Παρακαλῶ νὰ διευκρινίσωμεν τὸ θέμα τοῦ κόμματος καὶ τοῦ συνασπισμοῦ, διὰ τὰ ὁποῖα ὁμιλεῖ ἡ πρώτη παράγραφος.

Τί ἐννοοῦμεν συνασπισμὸν ἢ κόμμα. Πρὸ τῶν ἐκλογῶν ἢ ἐν τῇ Βουλῇ; Ἐγὼ θὰ ἐπρότεινα ὄχι ἐν τῇ Βουλῇ, ἀλλὰ τὸ κόμμα ἢ ὁ συνασπισμὸς ὁ ἀναγνωρισθεὶς κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον. Τὸ θέμα τοῦ συνασπισμοῦ ἐν τῇ Βουλῇ τὸ καλύπτομεν εἰς τὴν τρίτην περίπτωσιν, ὅπου θὰ λάβῃ τὴν διερευνητικὴν ἐντολήν τοῦ συνασπισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ νόμος λέγει πότε ἓνας συνασπισμὸς ἀντιμετωπίζεται ὡς κόμμα.

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Νὰ εἴπωμεν τοῦ ἐπιτυχόντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ Πρόεδρος θὰ καλέσῃ τὸν Ἀρχηγόν τοῦ πλειοψηφοῦντος κόμματος. Ἐὰν τὴν πλειοψηφίαν

τὴν ἔχῃ λάθει συνασπισμὸς κομμάτων, θὰ καλέσῃ αὐτόν. Ἐὰν ὁμοῦς δὲν ὑπάρξῃ κόμμα αὐτοτελὲς πού νὰ λάβῃ τὴν πλειοψηφίαν, τί θὰ γίνῃ τότε; Θὰ καλέσῃ ὁ κόσμος διὰ τὴν δημιουργίαν συνασπισμοῦ ἐν τῇ Βουλῇ.

Δι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ λέμε «κόμματος ἢ ἀναγνωρισμένου κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον συνασπισμοῦ».

Ἐκεῖνος πού θὰ λάβῃ τὴν ἐντολήν ἅς κἀνῇ ἐν τῇ οὐσίᾳ συνασπισμὸν διὰ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Χ. Καρατζᾶς ἔχει τὸν λόγον.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Ὁ κ. Νικολόπουλος μοῦ ἐκάλυψεν τὰς ἀπορίας. Νομίζω, ὅτι ἐὰν ὁ συνασπισμὸς εἶναι προεκλογικὸς θὰ εἶναι ἀναγνωρισμένος. Ἐὰν γίνῃ ἐν τῇ Βουλῇ θὰ γίνῃ ὅπως λέγει τὸ ἄρθρον.

Εἰς τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ κ. Δ. Τσάτσος, συμφωνῶ καὶ ἐγὼ ὅτι, ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ πρόοδος, δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ κἀνωμεν κάτι συγκεκριμένον. Ὅμως ὅπως ἔχει τεθῆ ἢ φράσις, δὲν δημιουργεῖ προβλήματα ἀπὸ πλευρᾶς δημοκρατικῆς λειτουργίας καὶ βασικά, εἰς τίς προεκλογικὰς φάσεις.

Τὸ νὰ ἔχῃ ὁργανωθῆ δημοκρατικὰ τὸ κόμμα προεκλογικῶς, τὸ νὰ ἔχῃ ἀναδείξῃ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς του καὶ ἐκεῖνος νὰ θεωρῆται ὡς φυσικὸς φορεὺς τῆς Πρωθυπουργίας ἐν περιπτώσει πλειοψηφίας, αὐτὸ εἶναι ὄντως δημοκρατικὸν καὶ δὲν ἀντιβῆναι εἰς τὴν ἐσωτερικὴν δομὴν τῶν κομμάτων.

Ἐπομένως, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, πού προωθεῖται γιὰ Πρωθυπουργός, φαίνεται ἀπὸ τὴν προεκλογικὴν περίοδον. Αὐτὸς θὰ εἶναι καὶ πρὸς αὐτὸν συντείνουσι ὅλες αἱ τάξεις καὶ αἱ δυνάμεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ κυβερνητικὸν σχέδιον καὶ τὸ σχέδιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς, ὅπως ἐνεκρίθη ἀπὸ αὐτήν, δὲν κἀννει λόγον περὶ συνασπισμοῦ, καὶ τὸ θέμα τοῦ συνασπισμοῦ ἐτέθη τὸ πρῶτον σήμερον ὑπ' ἐμοῦ. Εἶναι θέμα κρίσιμον, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν καὶ νὰ τὸ ρυθμίσωμεν, διότι εἶναι πολὺ πιθανὸν καὶ ἔχει κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν πολιτικὴν μας ζωὴν συμβῆ εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα νὰ μετᾶσχῃ ἢ καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἕνας Συνασπισμὸς μεγάλην πλειοψηφίαν. Ὡς ὅμως εἶναι διατυπωμένον τὸ ἄρθρον 38 ὁμιλοῦν μόνον περὶ κομμάτων καὶ μὴ κἀνον μείαν τινα περὶ Συνασπισμοῦ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ κἀνῃ Κυβέρνησιν ὁ Συνασπισμὸς. Πρέπει τὸ κόμμα μόνον νὰ κληθῆ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν καὶ ὄχι ὁ Συνασπισμὸς. Ἐπομένως ὑπάρχει κενὸν τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ συμπληρωθῆ.

Κύριε Πρόεδρε, πρὸ ὀλίγου ὑπεστήριξα κατὰ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ γίνῃ ἡ διατύπωσις τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 38 καὶ προκειμένου περὶ κόμματος καὶ προκειμένου περὶ Συνασπισμοῦ.

Ἡ ἄποψίς μου εἶναι ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, ἢ δὲν θέλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν Πρωθυπουργίαν ἢ δὲν εἶναι βουλευτὴς ἢ δὲν ἐξελέγη βουλευτὴς, ἐπιβάλλεται κατὰ δημοκρατικὸν τρόπον ἡ Κοινοβουλευτικὴ ὁμάς νὰ ὑποδεικνύῃ τὸν βουλευτὴν ἐκ τοῦ ἰδίου κόμματος ὁ ὁποῖος θὰ γίνεσθαι Πρωθυπουργός καὶ δὲν πρέπει κατὰ τὸ ἄρθρον 38 παρ. 2 νὰ υποχρεοῦται ἡ ὁμάς αὕτη νὰ ἐκλέξῃ ἀμέσως μετὰ τὰς ἐκλογὰς Ἀρχηγόν, διότι εἶναι πιθανὸν νὰ προκριθῆ πολυμελὴς διοικοῦσα ἐπιτροπὴ τοῦ κόμματος, ἢ ἄλλος τρόπος ἐκπροσωπήσεώς του.

Καὶ ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα ἐκ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς προσφάτου καὶ παλαιότερας καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλοῦ. Κατὰ τὴν περίοδον διακυβερνήσεως τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἐλευθερίου Βενιζέλου συνέβη νὰ γίνουσι Πρωθυπουργοὶ ἡγετικά στελέχη τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων καίτοι ἐκεῖνος ἦτο ὁ Ἀρχηγὸς του. Ἐπίσης ἔχομεν τὴν πρόσφατον περίπτωσιν τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας, ὅπου ὡς γνωστὸν ὁ Βίλλυ Μπράντ διετήρησε καὶ διατηρεῖ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κόμματος, ἀλλὰ Πρωθυπουργός εἶναι ἕνα ἄλλο μέλλος τοῦ κυβερνῶντος κόμματος.

Κύριε Πρόεδρε, εμείς υποστηρίζομεν τὴν ἀποψιν ὅτι πρέπει ἀπαραιτήτως καὶ διὰ τὸν συνασπισμὸν καὶ διὰ τὸ κόμμα νὰ ὑπάρχῃ εὐχέρεια τῆς ὑποδείξεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἢ ἀπὸ τὸ κόμμα ἢ ἀπὸ τὸν συνασπισμὸν, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις πού εἶσατε πρὸ ὀλίγου.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἤθελα νὰ σᾶς πῶ τὸ ἐξῆς: δὲν ὑπάρχει τέτοιο πρόβλημα. Ἐνα πρόβλημα γεννᾶται καὶ τὸ θέτω ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν διὰ νὰ τὸ σκεφθῆτε. Μήπως ἡ λέξις Ἀρχηγὸς ἰσᾶς ἐνοχλεῖ καὶ θὰ προτιμούσατε τὸν ὄρον ἐκπρόσωπος;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ ὑποδεικνύμενος, ὅχι ὁ ἐκπρόσωπος.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἄς ποῦμε ὅτι ἔχομεν ἓνα κόμμα ἄνευ Ἀρχηγοῦ. Θὰ μαζευτῆ τὸ κόμμα καὶ θὰ πῆ, αὐτὸς εἶναι ὁ ἐκπρόσωπός μας καὶ θὰ πᾶνε στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καὶ θὰ πῶνε, ὁ κ. Α. εἶναι ὁ ἐκπρόσωπός μας.

Ἀπὸ ἐκεῖνη τὴν ὥρα εἶναι δεσμευμένος ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Γιατί, κύριε Πρόεδρε, δὲν θέλετε τὸ ἐξῆς: Τὸ κόμμα ἔχει τὸν Ἀρχηγὸν του. Συνέρχεται καὶ ὑποδεικνύει ὡς Πρωθυπουργὸν τὸν τάδε. Θέλει νὰ δημιουργήσῃ μέσα στὸ κόμμα καὶ ἄλλα στελέχη, νὰ τὰ δοθῆσῃ νὰ ἀναπτυχθοῦν. Δὲν θὰ πρέπει κάθε κόμμα νὰ κρέμεται μόνον εἰς ἓνα πρόσωπον. Τὸ Σύνταγμα εἶναι ἓνας ζωντανὸς οργανισμὸς, εἶναι καὶ δάσκαλος γιὰ ὅλους μας, δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλῶς ἓνα γράμμα κενόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε, μήπως ἔμπορεῖ νὰ βάλωμεν, ὁ Ἀρχηγὸς ἢ ὁ ὑπὸ τοῦ κόμματος ὑποδεικνύμενος, διαζευκτικῶς;

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ θὰ ὑποβάλω ἓνα ἐρώτημα εἰς τὸν σεβαστὸν Καθηγητὴν, τὸν κ. Τσάτσον. Συνῆλθε ἡ Κουνοβουλευτικὴ ὁμάς ἢ ἔχουσα τὴν πλειοψηφίαν, δὲν ἐξέλεξε ἀρχηγόν, καὶ ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καὶ λέγουσιν ὅτι ἡμεῖς προτείνομεν τὸν Τάδε ὡς Πρωθυπουργόν, τί θὰ κἀνῃ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας;

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὑποχρεοῦται νὰ τὸν κἀνῃ Πρωθυπουργόν.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Ἐγὼ, κύριε Πρόεδρε, νομίζω, προσωπικῆ μου γνώμῃ ἐκφέρω, ὅτι ὅταν ἓνας συνασπισμὸς ἢ ἓνα κόμμα κατέρχεται εἰς τὰς ἐκλογὰς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἐνὸς Ἀρχηγοῦ καὶ συγκεντρῶνῃ τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τοῦ ἐκλογικοῦ Σώματος, θὰ πρέπει εὐθὺς μετὰ τὰς ἐκλογὰς ὁ Ἀρχηγὸς αὐτὸς τοῦ συνασπισμοῦ ἢ τοῦ κόμματος νὰ πάρῃ τὴν ἐντολὴν σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού εἰς τὸ Ἑλληνικὸ Σύνταγμα τίθεται ἡ ἐννοία τοῦ κόμματος. Νομίζω, ὅτι τὸ πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζομε εἰς τὸ ἀρθρο 38 ἔχει σχέση μὲ τὸ πῶς θέλωμεν νὰ λειτουργήσῃ ὁ φεσμός τῶν κομμάτων. Τὸ κόμμα εἶναι καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι, ἓνας ζωντανὸς οργανισμὸς, ἔχει τάσεις, πλευρὲς ἀντιμαχόμενες πολλὰς φορὰς ἐπὶ τοῦ ἰδεολογικοῦ πεδίου. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼνας σὲ ὅλα τὰ σύγχρονα Κοινοβουλευτικὰ Καθεστῶτα. Πολλὰς φορὰς ἐλέπομε καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐκ τοῦ κόμματος νὰ ὑποδεικνύεται ὡς Πρωθυπουργὸς ὅχι ὁ ἡγέτης τοῦ κόμματος, ἢ ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ἡγετικῆς ὁμάδος τοῦ κόμματος κατὰ τὰς ἐκλογὰς, ἀλλὰ ἄλλο πρόσωπο, τὸ ὁποῖον κρίνεται καταλληλότερον νὰ ἐκφράσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ κόμματος, πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιβολῆς μιᾶς ἰδεολογικῆς τάσεως ἐπὶ τῶν ἄλλων τάσεων μέσα εἰς τὸ κόμμα. Νὰ μὴ μᾶς σοκάρῃ αὐτὴ ἡ εἰκόνα τοῦ κόμματος. Νομίζω, ὅτι ἡ ἀποψὶς τὴν ὁποίαν ἐξέθετε ὁ κ. Δ. Τσάτσος, ὁ εἰρηγῆτης τῆς μειοψηφίας εἶναι ὀρθοτάτη. Τὸ κόμμα καὶ ὅχι ὁ συνασπισμὸς, θὰ ὑποδείξῃ τὸν Πρωθυπουργόν, διαφωνῶ μὲ τὸν κ. Στεφανίδη, καὶ ἐπειδὴ ἐδῶ φεσημοθετοῦμε διὰ τὸ μέλλον, καὶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ βραχυπρόθεσμος προ-

οπτική, όποια και άν είναι αυτή. "Αλλώστε και εις τόν συνασπισμόν αυτόν τά κόμματα πού άπαρτίζουν αυτόν, έκείνον πού θά έχη τήν μεγαλύτερη δύναμη, θά ύποδείξη τόν Πρωθυπουργόν. Λέγω λοιπόν ότι τó πλειοψηφούν κόμμα, εις τας έκλογάς πού έχει και τήν μεγαλύτεραν δύναμιν στην Βουλήν, δηλαδή τήν άπόλυτον πλειοψηφίαν, αυτό ύποδεικνύει τόν Πρωθυπουργόν ό όποίος κάλλιστα ήμπορεί νά μήν είναι ό 'Αρχηγός τού κόμματος. Παρέλκει τó δεύτερον έδάφιον περί τού τι θά γίνη εάν δέν έχη άρχηγόν τó κόμμα, δέν ενδιαφέρει άφού θά ύποδεικνύεται αναγκαία ό 'Αρχηγός. Είχαμε εις τας τελευταίας έκλογάς τρία κόμματα και ένα συνασπισμό κομμάτων. "Ας ύποθέσωμεν, ό συνασπισμός κομμάτων ή μάλλον ένα κόμμα τού συνασπισμού, συνεκέντρωσε τήν άπόλυτον πλειοψηφίαν τών έδρών, κανένα από αυτά τά κόμματα τού συνασπισμού κατά τας τελευταίας έκλογάς δέν είχε 'Αρχηγόν. Τό ίδιο φιλοδοξεί και τó κόμμα εις τó όποϊόν έχω τήν τιμήν νά άνήκω, και ίσως και άλλα κόμματα πού σιγά - σιγά θά οργανωθούν κατά δημοκρατικόν τρόπον, νά μήν έχουν άρχηγόν.

Θά έχουν κάποιον ό όποίος θά είναι Πρόεδρος ενός συλλογικού όργανου, ό όποίος ένδεχομένως θά εναλλάσσεται εις τήν ιδιότητά του αυτήν και ό όποίος δέν θά πρέπει αυτόδικαίως δια μιās τοιαύτης διατάξεως νά καθίσταται και ό Πρωθυπουργός. Αυτή είναι ή άποψίς μας. Έμείς άλλωστε παρά τήν αίγλη και τήν αξίαν τού άρχηγού μας αυτό εφαρμόζουμε στην πράξη και έτσι φιλοδοξούμε νά οργανώσουμε τó κόμμα μας και πρωτοστατεί σ' αυτή τή γραμμή ό ίδιος ό άρχηγός μας ό Πρόεδρος τού Π.Α.Σ.Ο.Κ.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. "Όποια κόμμα έχει άρχηγό δέν είναι δημοκρατικό;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Θά πρέπει κύριε συνάδελφε ή προσπαθείά μας νά τείνη εις τήν έξασθενήσιν τής έννοίας τού 'Αρχηγού. Διότι, όσον έξασθενίζει ό ρόλος τού άρχηγού εις τó κόμμα, είναι αυτονόητον ότι τόσον περισσότερο δημοκρατικόν, εις τήν έσωτερικήν του λειτουργίαν, καθίσταται τó κόμμα. Αυτή πρέπει νά είναι ή φιλοδοξία μας. "Αλλώστε και οι άρχηγοί τών άρχηγικών κομμάτων, είτε τó τηρούν, είτε δέν τó τηρούν, ισχυρίζονται ότι φιλοδοξούν νά οργανώσουν δημοκρατικώτατα τά κόμματά τους, τόσο, όσο, ό ρόλος τους νά μήν είναι άπόλυτα ρυθμιστικός τών έντός τού κόμματος έξελίξεων.

Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, όμως, δια νά μή φθάσωμεν εις τó άλλο άκρον ότι θά πρέπει ό ύποδεικνυόμενος από τήν πλειοψηφίαν Πρωθυπουργός, νά είναι άπαραιτήτως βουλευτής.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Είς τί συνίσταται ή διαφωνία ύμών με τόν κ. Στεφανίδη;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Συνίσταται εις τó έξής, ότι ό συνασπισμός είναι κατά βάσιν έκλογικός. 'Ο Κανονισμός τής Βουλής δέν προβλέπει τόν συνασπισμόν, έντός τής Βουλής, τών κομμάτων.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Νομίζω ότι εις τó σημείον αυτό έχει δικαίον ό κ. Κακλαμάνης. 'Ο Λαός ψηφίζει συνασπισμόν, αλλά όπως ένεφανίσθη εις τας έκλογάς. Και έχομεν καθήκον, εάν πιστεύωμεν εις τήν άρχήν τής δεδηλωμένης, νά δώσωμεν τότε τήν έξουσίαν σέ αυτό τó σχήμα τó όποϊόν έψήφισε ό Λαός.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Έγώ κ. Πρόεδρε, λέγω τó έξής. "Ότι ό συνασπισμός τών κομμάτων, όπως έχει τó σύστημα τó κοινοβουλευτικόν μέχρι σήμερα, είναι έκλογικός, και άλλο είναι τó αντικείμενον τών έκλογών, άλλο τó αντικείμενον τής διακυβερνήσεως τού τόπου μετά τας έκλογάς. Έκείνο όμως τó όποϊόν θά ήθελα νά αντιδιαστείλω πρós τήν άποψιν τού κ. Στεφανίδη, δέν είναι 100% άρνησις, αυτής τής άπόψεως, είναι ότι προκειμένου περί συνασπισμού, ό ύποδεικνυόμενος βουλευτής υπό τού συγκεντρώσαντος τας περισσότερας έδρας εν τών κομμάτων τού συνασπισμού θά πρέπει νά είναι αυτός ό όποίος θά πάρη τήν έντολήν τού σχηματισμού τής Κυβερνήσεως.

Προτείνω λοιπόν, προκειμένου περί συνασπισμού να υποδεικνύεται υπό του λαβόντος τὰς περισσότερας ἔδρας κόμματος τοῦ συνασπισμοῦ, ὁ Πρωθυπουργός.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Φαντασθῆτε κ. Κακλαμάνη, τὸ ἐξῆς φαινόμενον, τὸ 1956, ἀντὶ νὰ πάρη ὁ κ. Καραμανλῆς 160, νὰ ἐπαίρῃ 145, ἔδρες καὶ νὰ ἐπρεπε νὰ συνεννοηθῆ ἢ μὲ τὸν Τσαλδάρη, ἢ μὲ τὸν Μαρκεζίνη καὶ νὰ κάμῃ συνασπισμόν. Ὅπου τὶ θὰ ἐγένετο; Ποίος θὰ ἦτο Πρωθυπουργός; Ὁ συνασπισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ε.Ρ.Ε., ἀπὸ τὸ Τσαλδαρικὸν κόμμα, ἀπὸ τὸ Λαϊκὸν κόμμα, ἀπὸ τὸ Προοδευτικὸν κόμμα, ἐπειδὴ ὅμως ὁ Καραμανλῆς ἔχει τὸ μεγαλύτερον κόμμα, θὰ ἐγένετο αὐτὸς Πρωθυπουργός, τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ εἶχε καταψηφισθῆ ὁ Καραμανλῆς ἀπὸ τὸν Λαόν. Τί γίνεται; Ἐπεὶ πάλι θέλετε νὰ ματαιώσετε τὸν συνδυασμὸν ὁ ὁποῖος θὰ γίνῃ ἐντὸς τῆς Βουλῆς καὶ νὰ ἰσχύσῃ ὁ συνασπισμὸς ὁ ἐκλογικὸς ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξὺ ἔχει ἀποσυντεθῆ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ αὐτὸ πού λέτε.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὡς πρότασίν μου μὲ δύο λόγια λέγω τὸ ἐξῆς.

Ὁ συνασπισμὸς ὁ ἐκλογικὸς ἐφ' ὅσον πλειοψήφησε, ὑποδεικνύει διὰ τῶν βουλευτῶν τοῦ πρώτου κόμματος πού ἐξεησφάλισε τὰς περισσότερας ἔδρας ἐντὸς τοῦ συνασπισμοῦ, τὸν Πρωθυπουργόν. Δὲν προτείνω νὰ υποδεικνύεται ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα τοῦ συνασπισμοῦ.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Νομίζω, ὅτι ὅλοι συμφωνοῦμεν εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι Πρωθυπουργός θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος ἐκεῖνου τὸ ὁποῖον συνεκέντρωσε τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῶν ἐδρῶν κατὰ τὰς ἐκλογάς. Ἄλλως τε αὐτὸ προέβλεπε καὶ τὸ Σχέδιον ὡς ἔχει. Ἐὰν ἓνας οἰοσθήκατε Ἀρχηγὸς κληθεῖς νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν, καταψηφισθῆ εἰς τὴν Βουλὴν, ἀναγκαιῶς θὰ παραιτηθῆ. Τὸ θέμα δὲν εἶναι αὐτό, εἶναι ἂν θὰ πρέπει νὰ θέσωμεν διάταξιν ἐπιτρέπουσαν εἰς τὸν Ἀρχηγόν τοῦ κόμματος νὰ υποδείξῃ ἄλλο πρόσωπον διὰ τὴν Πρωθυπουργίαν ἐκ τῶν βουλευτῶν βεβαίως τοῦ κόμματος.

Γ. ΠΑΠΑΓΩΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, στὸ θέμα τοῦ Ἀρχηγοῦ ὑπάρχει μία εὐδιεξία ὅπως ἐτόνισε καὶ ὁ κ. Ἀλαβάνος. Δηλαδή ὅταν ἐκλέγεται ἓνα κόμμα, ὁ Λαὸς βλέπει τὸν Ἀρχηγόν τοῦ κόμματος ὡς Πρωθυπουργόν καὶ θέλει αὐτὸν Κυβερνήτην. Δὲν ἔχουμε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πού ὁ Λαὸς ἠμπορεῖ νὰ κρίνῃ λεπτομέρειες. Αὐτὸ ἐνισχύει τὴν ἀποψίν τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξε ὁ κ. Κακλαμάνης. Δηλαδή ὅτι ὁ Λαὸς θὰ πρέπει νὰ ἐξακριβώσῃ καὶ τὶς τάσεις ἐντὸς τοῦ κόμματος διὰ νὰ δῆ τί θὰ προκύψῃ μετεκλογικῶς; Αὐτὸ καθιστᾷ τὸ πρόβλημα ἀκόμη δυσχερέστερον. Διότι δὲν εἶναι βέβαιον ἢ τάσις ἢ ὁποία ἐμφανίζεται ὡς ἰσχυρότερη θὰ εἶναι αὐτὴ πού θὰ ἔχη καὶ τὴν μεγαλύτερη κοινοβουλευτικὴ δύναμη. Αὐτὸ πού ἤθελα νὰ τονίσω, εἶναι, ὅτι ὁ συνασπισμὸς ἐμφανίζεται εἰς τὸν Λαόν ὑπὸ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν. Ὅτι δηλαδή ἐμεῖς ἐδῶ ἔχομεν κάνει αὐτὴν τὴν συμφωνίαν νὰ κυβερνήσωμεν ὅλοι μαζί. Μᾶς θέλετε ὅλους μαζί καὶ ἀναθέτετε σὲ μᾶς νὰ βροῦμε μεταξὺ μας τὸν Ἀρχηγό; Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ προσυμφωνία ὅτι ὁ Πρωθυπουργός θὰ ἐκλεγῆ ἐκ τοῦ μεγαλύτερου κόμματος τοῦ συνασπισμοῦ; Τότε θὰ φθάσωμεν εἰς μίαν προεκλογικὴν μάχην μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων τὸν συνασπισμὸν κομμάτων, φοβερήν. Διότι θὰ ξέρουν ὅτι ἡ ὅλη προσπάθεια θὰ πρέπει νὰ τείνῃ εἰς τὸ ποῖον κόμμα θὰ ἐπικρατήσῃ διὰ νὰ κυβερνήσῃ.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, τὸ θέμα ἔχει σοβαρότητα, καὶ τὸ θέμα τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ τὸ θέμα τοῦ συνασπισμοῦ.

Εἴπαμε καὶ συμφωνήσαμε ὅτι τὸ Σχέδιον, διὰ πρώτην φοράν, ἱμιλεῖ περὶ κομμάτων. Ἄλλὰ κόμματα ἀρχῶν ἀνεπτυγμένα, ὡς γνωστόν, δὲν ὑπάρχουν.

Βεβαίως τὸ Σύνταγμα προορίζεται νὰ ζήσῃ εἰς τὸ βῆθος τῶν χρόνων καὶ ἐλπίζομεν νὰ ἀναπτυχθοῦν κόμματα. Κατέρογεται ἓνα κόμμα εἰς τὰς ἐκλογάς καὶ ἔχει ἓνα Ἀρχηγόν.

Γνωρίζομεν ὅλοι ὅτι ὁ ἀγὼν διεξάγεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ κόμματος, διότι μὴ λησμονεῖτε ὅτι ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Παπανδρέου πήρε τὸ 53% προσωπικῶς, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς πήρε τὸ 55% προσωπικῶς.

Διότι ὁ Λαὸς, ψηφίζει βασικῶς τὸν Ἀρχηγὸν καὶ πιστεύει εἰς τὸν Ἀρχηγὸν καὶ τὰ προγράμματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐφαρμόσῃ ὁ Ἀρχηγὸς ὡς Πρωθυπουργὸς καὶ ὡς Κυβέρνησις μετ' Ἀρχηγὸν ἀλλὰ καὶ μετ' Πρωθυπουργὸν τὸ πρόσωπον αὐτὸ θὰ ἐκτελέσῃ τὸ πρόγραμμα. Καὶ ἐρωτᾶται, ὅταν ἀνακοινωθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ ἀναμείνη νὰ συμφωνήσῃ ἢ κοινοβουλευτικῆ ὁμάς περὶ τοῦ ποῖος θὰ εἶναι ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ τὴν ἐντολήν; Νομίζω ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ διασπαστικόν. Διότι, δὲν μπορούμε νὰ ἀφαιρέσωμεν τὸ δικαίωμα ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν νὰ διεκδικήσῃ τὴν Πρωθυπουργίαν. Νομίζω λοιπὸν ὅτι, θὰ πρέπει νὰ μείνῃ «Ἀρχηγός». Ἀντίθετος ἄποψις νομίζω θὰ εἶναι καὶ διασπαστικὴ τῶν κομμάτων καὶ δὲν θὰ εἶναι σύμφωνος μετ' τὴν ἐκφρασθεῖσαν βούλησιν τοῦ κυριάρχου λαοῦ. Μόνον ἐὰν ὁ λαὸς γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἐμφανιζόμενος ὡς Ἀρχηγὸς μετ' τὸ καταστατικὸν τοῦ κόμματος μπορεῖ νὰ μὴ εἶναι καὶ ὁ Πρωθυπουργός. Δηλαδή τὸ καταστατικὸν τοῦ κόμματος προβλέπει ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρχηγοῦ, ἄλλο τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Ἀλλὰ ὑπὸ τὰ σημερινὰ δεδομένα κόμμα μετ' τοιοῦτας ἀρχὰς καὶ συνθήσιν δὲν ὑφίσταται.

Τὸ δεύτερο θέμα εἶναι τοῦ συνασπισμοῦ. Βεβαίως, ὅταν κατέρχεται εἰς τὰς ἐκλογὰς ὁ συνασπισμός, προστατεύεται ἀπὸ μίαν διάταξιν τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ἐμφανίζεται εἰς τὸν λαόν, παρουσιάζει ἓνα κοινὸ πρόγραμμα καὶ ζητεῖ τὴν ἐντολήν, τὴν δύναμιν νὰ κυβερνήσῃ, βάσει αὐτοῦ τοῦ προγράμματος τὴν Χώραν. Τὸ πρόβλημα, ὅμως, εἶναι ποῖος θὰ πρέπει νὰ λάβῃ τὴν ἐντολήν; Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἰς ποῖον θὰ πρέπει νὰ ἀναθέσῃ τὴν ἐντολήν, ἐὰν ὁ συνασπισμὸς αὐτὸς ἔλαβε τὴν πλειοψηφίαν; Νομίζω, ὅτι αὐτὸ τὸ πρόβλημα θὰ εὔρη αὐτομάτως τὴν λύσιν του μετ' τὴν δήλωσιν τὴν ὁποίαν ὑποχρεοῦνται οἱ βουλευταὶ νὰ ἐγχειρίσων εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς. Ὑποχρεοῦνται, ὡς γνωστόν, νὰ δηλώσων εἰς ποῖον κόμμα ἀνήκουν, καὶ ἐκεῖνο τὸ κόμμα τὸ ὁποῖον θὰ ἔχῃ διὰ τῶν δηλώσεων τοὺς περισσοτέρους βουλευτὰς αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ λάβῃ τὴν ἐντολήν. Αὕτη εἶναι ἡ λογικὴ καὶ ὀρθὴ λύσις. Καὶ ἂν θέλετε τοῦτο εἶναι καὶ δημοκρατικόν.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι συζητοῦμε ἓνα θέμα διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει κατὰ βάση διαφωνία, καὶ ὅτι ὅλα τὰ προβλήματα ἀνέκυψαν ἀπὸ μία ἀτυχή διατύπωσιν τοῦ κειμένου τοῦ ἀρθροῦ 38, ἢ ὁποῖα διατύπωσιν ὀφείλεται τὸ γεγονός ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου εἶχε ὑπ' ὄψει του τὸ συνήθως συμβαῖνον κατὰ τὸ παρελθόν. Καὶ δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ κἀν προειδοποίησιν, νὰ δημιουργήσῃ δηλαδή καινούργιες πολιτικὰς συνθήκας γιὰ τὸν τόπο. Προσέξτε τὴν διατύπωσιν στὴν παρ. 2, δὲν βλέπει παρὰ μόνον Ἀρχηγὸ καὶ κατὰ τρόπο μάλιστα ἀντιφατικόν. Στὴν πρώτη περίπτωσιν ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτυχόντος τὴν ἀπόλυτο πλειοψηφία. Στὴν δεύτερη περίπτωσιν ὁμιλεῖ περὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδος ποῦ θὰ γίνῃ Πρωθυπουργός. Στὴν πρώτη φορὰ θὰ γίνεταί Πρωθυπουργός ὁ Ἀρχηγός τοῦ κόμματος, στὴν δεύτερη ὁ Ἀρχηγός τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μόνον τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἀρχηγοῦ εἶχε ὑπ' ὄψει του ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου, ἀπὸ αὐτὴν ξεκίνησε καὶ καμμίαν ἄλλη σκέψιν διὰ νὰ δῇ ἂν πράγματι αὐτὸ ὀφείλῃ ἢ βλάπτει καὶ ἂν ἢ μία διάταξις ταιριάζει μετ' τὴν ἄλλη. Ποῖο εἶναι τὸ πρόβλημά μας καὶ γιατί ὅλη αὕτη τὴν ὥρα κάνουμε αὕτη τὴν φασαρία, χωρὶς πράγματι νὰ διαφωνοῦμε; Εἶναι κανεὶς ἀπὸ μᾶς ποῦ νὰ διαφωνῇ ὅτι δὲν θέλομε νὰ κυβερνήσῃ ἐκεῖνο τὸ κόμμα ποῦ θὰ ἔχῃ τὴν ἀπόλυτο πλειοψηφία; Τὸ ἐρώτημα εἶναι πῶς θὰ ἐπιλέγεται ὁ Πρωθυπουργός.

Σὰς ἐρωτῶ, τὸν Πρωθυπουργὸ θέλομε νὰ τὸν ἐπιλέγῃ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ἢ θὰ τὸν ἐπιλέγῃ τὸ κόμμα;

Είναι αυτονόητον, ὅτι τὸ κόμμα θὰ τὸν ἐπιλέγῃ. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ θεσμοθετήσωμε, ἂν δὲν τὸ θεσμοθετήσωμε, θὰ ὑποστούμε πολλά, ἀπὸ ὅσα ὑπέστημεν εἰς τὸ παρελθόν.

Σκοπὸς μας, εἶναι νὰ δημιουργήσωμε ἕνα μηχανισμό κόμματος, ὁ ὁποῖος μηχανισμὸς θὰ εἶναι σὲ θέσῃ νὰ μετατρέψῃ αὐτὸ τὸ κόμμα σὲ ζωντανὸ δημοκρατικὸ κύτταρο. Ἐὰν αὐτὸ δὲν τὸ κάνουμε, εἶναι μάταιο νὰ ἀσχολούμεθα μὲ τὰ Συντάγματα αὐτῆ τῆ στιγμῆ.

Ἐνα κόμμα πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν ἀρχηγό του, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τὰ στελέχη του.

Κάθε κόμμα πρέπει νὰ βγάξῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα στελέχη διὰ νὰ ἤμποροῦν σὲ κάθε στιγμῆ, ἢ νὰ ἀναλάβουν τὴν ἀρχηγίαν, ἢ νὰ ἀντικαταστήσουν τὸν Πρωθυπουργόν, ὅταν ἀποθάνῃ, ἢ νὰ κρατήσουν τὴν πλειοψηφίαν σὲ κρίσιμες στιγμῆς.

Ἄν ἔχωμεν, ἀπλῶς, ἕναν ἀρχηγόν, οὐσ αστικῶς δὲν κάνομεν τίποτε ἄλλο, παρὰ ἕνα σύνολον ἀνθρώπων κάθε φορά, νὰ πηγαίνῃ κάπου πού θὰ πηγαίνῃ ὁ ἕνας. Τὸ ζήσαμε ὅλοι μας, κατὰ τὸ παρελθόν. Σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ κόμματα, συνέβαινε αὐτό.

Τώρα πᾶμε νὰ κάνωμεν κάτι καινούργιο. Διὰ νὰ τὸ κάνωμεν, ὅμως, αὐτὸ τὸ καινούργιον, πρέπει, πρῶτον, νὰ ἔχωμεν τὸν ἀρχηγόν τοῦ κόμματος χωριστά, πού θὰ ἀσχολῆται, ὅπως πολὺ σωστὰ εἶπεν ὁ κύριος Γκάτσος, μὲ ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ κόμματος πού κάθε ἡμέρα θὰ μεγαλώνουν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν, παιδαγωγικὰ στελέχη, δίδοντάς τους ἕνα ἔργο σιγὰ-σιγὰ, ὅπως συμβαίνει στὴν Γαλλία, ὅπως συμβαίνει στὴν Ἰταλία, ὅπως συμβαίνει σὲ ὅλες τὶς χώρες αὐτῆ τῆ στιγμῆ.

Ἐπὶ πλέον ὅμως, ἐλέχθη ὅτι κατὰ τὶς ἐκλογές, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται στὸν λαό, εἶναι ὁ ἀρχηγός. Τὸ ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ ἐκλέγαμε, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται μέσῃ σήμερα. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα, πᾶμε κάτι νὰ ἀλλάξωμεν.

Ὁ Ἀρχηγός, ἤμπορεῖ νὰ ἐμπνέῃ τὴν ἐμπιστοσύνην, ἤμπορεῖ νὰ τὴν φέλλῃ ὁ λαὸς πράγματι, διότι κάτω ἀπ' αὐτὸν ἤμπορεῖ νὰ διακηρηθῇ ἡ ἐνότητά ἐνὸς κόμματος, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι θὰ ἀρνηθῇ ὁ λαός, ὡς Πρωθυπουργόν, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὁ ἀρχηγός θὰ ὑποδείξῃ.

Ἐὰν σὲ κάθε ἐκλογὴ κατορθώνωμε αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάνουν καὶ οἱ Ἄγγλοι, νὰ υποδεικνύωμε τὴν λεγομένην «SHADOW GOVERNMENT», νὰ ἤμποροῦμε νὰ ὑποδείξωμε τὴν σκιώδη κυβερνήτην, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θὰ ξέρῃ ὁ λαός, ποῖος εἶναι ὁ Πρωθυπουργός, ποῖος εἶναι ὁ Ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ποῖος εἶναι ὁ Ὑπουργός διὰ τὸ τάδε Ὑπουργεῖον, ἀπὸ τὸ κάθε κόμμα. Συνεπῶς, θὰ ἔχωμεν καὶ τὰ στελέχη ἔτοιμα καὶ ὁ Λαὸς ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμῆν ψηφίζοντας, καὶ τὸ λέγω διὰ τὸν κύριον Ἀθαβάνον— ἐκ τῶν προτέρων θὰ γνωρίζῃ, ὅχι ἀπλῶς τὸν ἀρχηγόν, ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωθυπουργόν καὶ τὰ στελέχη, τὰ ὁποῖα θὰ ψηφίσῃ διὰ νὰ ἀναλάβουν ἀξιώματα κυβερνητικά. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, νομίζω ὅτι βαδίζουμε σὲ ἕνα δρόμο δημοκρατικόν, περισσότερο πρακτικόν, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ταυτόχρονα καὶ παιδαγωγικὸς γιὰ τὰ στελέχη μας. Κανένα πρόβλημα δὲν βλέπω νὰ γεννᾶται μὲ τὸ νὰ λέγωμεν, ὅτι θὰ ὑποδεικνύῃ τὸ κόμμα τὸν Πρωθυπουργόν.

Νομίζω, ὅτι τὸ νὰ πούμε, ἀντὶ «ἀρχηγόν», τὸν «υποδεικνυμένον ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν» κλπ., ὅπως εἶναι διατυπωμένον, δὲν θίγουμε κανέναν ἀπολύτως. Διευκολύνωμεν τὰ πράγματα. Θὰ ἔχῃ δέ, κατόπιν τούτου, προηγηθῇ ἡ προεργασία, τὴν ὁποίαν λέγω, νὰ ἔχῃ προβληθῇ μὲν εἰς τὸν λαόν ὁ Πρωθυπουργός, θὰ ὑπάρχῃ ὁ ἀρχηγός, θὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ ὑπόλοιπα στελέχη, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτελέσουν τὴν «SHADOW GOVERNMENT».

Ἔρχομαι τώρα, στὸ δεύτερο θέμα. Τὶ θὰ συμβῇ μὲ τὸν συνασπισμὸν τῶν κομμάτων; Θὰ συμβῇ ἀκριβῶς τὸ ἴδιον.

Δὲν ὑπάρχει κανένα ἰδιαιτέρον πρόβλημα. Τὸ θέμα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ συνασπισμοῦ τῶν κομμάτων, εἴτε ὑπῆρξε προεκλο-

γικό, είτε συμβῆ μέσα στην ἴδια τὴν Βουλὴν, εἶναι τὸ ἴδιο. Καὶ κανεὶς δὲν ἐμποδίζει, σὲ κάθε στιγμή, μέσα στὴν Βουλὴν, νὰ σχηματίζωνται συνασπισμοὶ κομμάτων, ἀφοῦ δὲν δεχόμεστε τὴν ἐπιτακτικὴ ἐντολὴ καὶ καθέννας εἶναι ἐλεύθερος νὰ συνασπισθῆ κατὰ τὴν κρίσιν του.

Συνεπῶς, καὶ μέσα στὴ Βουλὴ εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ συνασπισμοί. Αὐτὸς ὁ συνασπισμὸς — ἔτσι διευκολύνει τὸ πρόβλημα, ἀπλούστατα — θὰ ὑποδείξῃ καὶ αὐτὸν τὸν Πρωθυπουργό. Ἔτσι, ἐὰν μὲν πρόκειται γιὰ ἓνα κόμμα, τὸ κόμμα ὑποδεικνύει τὸν Πρωθυπουργό, ἐὰν πρόκειται περὶ συνασπισμοῦ, ὁ συνασπισμὸς ὑποδεικνύει τὸν Πρωθυπουργόν. Καμμία δυσκολία, ἀπολύτως, δὲν δημιουργεῖται. Δὲν ἠμπόρσασα νὰ διαπιστώσω, παρ' ὅλον ὅτι παρηκολούθησα ἀρκετὴν ὥραν τὴν συζήτησιν, ποία εἶναι ἡ ἀντίρρησης, ἡ ὁποία μᾶς κρατεῖ τόσῃν ὥρᾳ νὰ μὴ ψηφίσωμεν τὴν 1ην παράγραφον.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Καὶ ἐγὼ νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἡ διαφωνία δὲν εἶναι εἰς τὴν οὐσίαν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ διευκρινήσωμεν. Ὅταν εἴπωμεν ἡμεῖς ἀρχηγόν, δὲν ἐννοοῦμεν τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο σύστημα ὀργανώσεως τῶν κομμάτων, εἰς τὰ διάφορα κόμματα, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι. Κάθε κόμμα θὰ ὀργανώνεται ὅπως θέλει, κατὰ τὴν δημοκρατικὸν τρόπον, αὐτῶς ἢ ἄλλως, συγκροτούμενον.

Ἐπομένως, ἡμεῖς, τί ἔχομεν; Ἐχομεν ἐδῶ ἓναν Πρόεδρον. Κάνομεν ἄρθρα περὶ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἔχει μίαν ἐπιτακτικὴν ἐντολήν, νὰ κυβερνήσῃ Κοινοβουλευτικῶς. Δηλαδή, νὰ πάρῃ διὰ Πρωθυπουργόν, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον θέλει ἢ πλειοψηφία τῆς Βουλῆς. Ἐπ' αὐτοῦ εἴμεθα ὅλοι σύμφωνοι. Τί θὰ κάνῃ; Θὰ ἐρωτήσῃ καὶ θὰ εἴπῃ, ποῖον θὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν;

Θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐρωτᾷ καὶ θὰ τοῦ λέγουν οἱ ἄλλοι περίμενε, διότι ἀκόμη, δὲν συμφωνήσαμε; Τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Θὰ ὑπάρχῃ ἢ ἓνας ἀρχηγός, ἢ νὰ εἴπωμεν καὶ αὐτὴν τὴν λύσιν, ἓνας ἐκπρόσωπος. Θὰ πάῃ δηλαδή μία Ἐπιτροπὴ τοῦ κόμματος, ἢ ὁποῖα θὰ εἴπῃ, ὅτι δι' αὐτὴν τὴν περίοδον προτείνεται ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος ὁ κ. τᾶς.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ὑπάρχει περίπτωση νὰ περιμένουμε. Αὐτὸς θὰ ὑποδεικνύεται προκαταβολικά, ἀφοῦ θὰ ἐκτίθεται καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Μιλᾶμε γιὰ ὀλόκληρη «SHADOW GOVERNMENT».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Φοβοῦμαι, ὅτι ὁμιλοῦμεν, κύριοι συνάδελφοι — μὲ συγχωρεῖτε ποῦ τὸ λέγω αὐτό, εἶναι μία ἐπέμβασις εἰς τὰ ἐσωτερικά τῶν κομμάτων καὶ δὲν τὸ θέλω — ὁμιλοῦμεν ἐρήμην τῶν ἀρχηγῶν. Διότι ἐδῶ δημιουργοῦμεν πράγματι μίαν κατάστασιν διὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει καὶ οἱ ἀρχηγοὶ νὰ γνωρίζουν.

Εἰς ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Τότε διατί ὁμιλοῦμεν;

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἐχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πιθανόν οἱ ἀρχηγοὶ νὰ ἔχουν ἄλλην περὶ αὐτῶν ἀντίληψιν. Ἐγὼ νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἠμπορεῖ νὰ κάνωμεν τὸ ἐξῆς. Νὰ εἴπωμεν: Διορίζεται Πρωθυπουργός ὁ ἐκπροσωπῶν καθ' οἷονδήποτε τρόπον, εἴτε διότι ὑπεδείχθη, εἴτε διότι εἶναι ἐκ προοιμίου διωρισμένος ἀρχηγός, εἴτε διότι ἐκ προοιμίου εἶναι διωρισμένος μέλλων Πρωθυπουργός, ὁ ἐκπρόσωπος, εἴτε ἐνὸς κόμματος, εἴτε ἐνὸς συνασπισμοῦ, κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον. Διότι ὅταν ὁ συνασπισμὸς δημιουργῆται μέσα εἰς τὴν Βουλὴν, ἀπὸ μαγειρέματα, τὰ ὁποῖα θὰ γίνουν μετὰ τὰς ἐκλογάς, τότε τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικά. Πέφτει τότε ἡ Κυβέρνησις, γίνεται ὁ συνασπισμὸς καὶ θὰ ὑποδείξῃ αὐτὸς ὁ συνασπισμὸς τὸν ἰδικόν του ἀρχηγόν. Αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα. Ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ δεσμεύσωμεν τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ περιμένῃ νὰ γίνουν μαγειρέματα μέσα εἰς τὴν Βουλὴν διὰ νὰ ἀλλάξῃ τὸν συνασπισμόν. Θὰ πάῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς ἐξέλεξεν. Ἐγὼ προτείνω, κύριε Πρόεδρε, διὰ νὰ τελειώσωμεν, τὸ ἐξῆς: «Πρωθυπουργός διορίζεται ὁ ἀρχηγός τοῦ διαθέντος...» ὄχι τοῦ «ἐπιτυχόντος», «...

τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος, ἢ συνασπισμοῦ κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον. Ἄν τὸ κόμμα δὲν ἔχη ἀρχηγόν, ἢ ἂν ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ δὲν εἶναι. . . .», ὄχι «δὲν ἐξελέγη», «Βουλευτὴς, ὁ διορισμὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἐνεργεῖται μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος τοῦ κόμματος ἀνάδειξιν ἀρχηγοῦ, ἢ ἐκπροσώπου αὐτοῦ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς».

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ὑπάρχει θέμα. Ἡμεῖς δὲν διαφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ. Ἡμεῖς θέλομεν ὁ Πρωθυπουργὸς νὰ εἶναι Βουλευτὴς, ἀσυζητητί, τὸ ἐδέχθημεν ὅλοι. Ἐκείνο τὸ ὅποιον δὲν θέλομεν εἶναι τὸ νὰ πρέπει ὑποχρεωτικῶς ὁ Πρωθυπουργὸς νὰ εἶναι καὶ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὅχι. Λέγομεν «ἐκπρόσωπος».

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Μά, «ἐκπρόσωπος» εἶναι τὸ ἴδιον κύριε Πρόεδρε. Γιατί δὲν θέλετε ὁ «ὑποδεικνυόμενος»;

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὅχι. Ἐκπρόσωπος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν. . . .

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν μᾶς λέτε, γιατί δὲν θέλετε ὁ «ὑποδεικνυόμενος»;

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Νὰ εἶναι γνωστὸς εἰς τὸν ἐκλογικὸν σύλλογον.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, πράγματι συμφωνοῦμεν εἰς τὴν οὐσίαν καὶ διαφωνοῦμεν εἰς τὶς λεπτομέρειες. Ἐγὼ οὐμίζω ὅτι τὸ 1ον καὶ τὸ 2ον ἐδάφιον καλύπτουν τὴν ἰδίαν περίπτωσιν. Καλύπτουν, δηλαδὴ τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἓνα κόμμα ἔχει ἀπόλυτον πλειοψηφίαν Βουλευτῶν. Ποία εἶναι ἡ διαφορά;

Ἡ διαφορά εἶναι ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ποῦ ὑπάρχει ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, ἢ, ἐὰν θέλετε καὶ πρόσωπον προβλεπόμενον ἀπὸ τὸ καταστατικὸν τοῦ κόμματος, διὰ νὰ γίνῃ Πρωθυπουργός, τότε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὑποχρεοῦται ἀμέσως, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ἔχουν ἐγῆ τὰ ἀποτελέσματα, σὲ λεπτομέρειες, νὰ καλέσῃ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος ἢ τὸν προβλεπόμενον, ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ, γιὰ Πρωθυπουργόν, καὶ νὰ τοῦ πῆ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως ποῦ οὔτε ἀρχηγὸς κόμματος ὑπάρχει, τοῦ πλειοψηφίσαντος δηλαδὴ κόμματος, ἢ δὲν προβλέπεται ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ, τότε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ὑποχρεωμένος, ἐκ τῶν ποσχημάτων, νὰ περιμένῃ—ἐὰν εἴμεθα εὐθὺς μετὰ τὰς ἐκλογὰς—τὴν σύγκλησιν τῆς Κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος, διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάνη διαφορετικὰ, καὶ νὰ περιμένῃ ἢ Κοινοβουλευτικὴ ὁμάς, τοῦ ἔχοντος ἢ τοῦ ἐπιτυχόντος τὰς περισσότερας ἑδρας, κόμματος, νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ὅτι ὑποδεικνύει τὸν τάδε διὰ Πρωθυπουργόν.

Συνεπῶς, τὸ 1ον καὶ τὸ 2ον ἐδάφιον μοῦ φαίνεται ὅτι καλύπτουν τὴν ἰδίαν περίπτωσιν. Ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχει κόμμα, τὸ ὅποιον διαθέτει τὴν πλειοψηφίαν τῶν ἐδρῶν, εἰς τὴν Βουλὴν.

Νομίζω, λοιπόν, ὅτι μὲ τὴν διατύπωσιν «Πρωθυπουργὸς διορίζεται ὁ ἀρχηγός, ἢ ὁ πρὸς ταῦτο προβλεπόμενος ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ, τοῦ διαθέτοντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος», καλύπτεται τὸ θέμα, κατὰ τὸ ὅποιον εἶναι δεδωμένον ἐκ τῶν προτέρων τὸ πρόσωπον τὸ ὅποιον προαρίζεται διὰ Πρωθυπουργός.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως, ποῦ δὲν ὑπάρχει ἀρχηγὸς καὶ ποῦ δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὸ καταστατικὸν τοῦ κόμματος, τότε κατ' ἀνάγκην ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, διὰ ἀναμνήν τὴν σύγκλησιν τῆς Κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος, ποῦ ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ ὕστερα ἀπὸ 10 ἢ 15 ἡμέρας, ὅταν διὰ ἀνακηρυχθῶσιν οἱ Βουλευταί.

Τὸ 3ον ἐδάφιον προβλέπει ἀνυπαρξίαν πλειοψηφούντος κόμματος, ἢ διαθέτοντος πλειοψηφίαν, ὅποτε, κατ' ἀνάγκην, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διὰ καλέσῃ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πλειοψηφούντος κόμματος.

Καὶ τὸ 4ον ἐδάφιον εἶναι τὸ πελειυταῖον.

Ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ παρατηρήσω μόνον, εἰς τὸ 3ον ἐδάφιον, ὅταν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καλεῖ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ σχετικῶς πλειοψηφοῦντος κόμματος, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν προσπάθειαν. Διότι, ὁμολογουμένως εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ περίπτωσις— ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὰς περασμένας ἐκλογάς τοῦ 1951 ἢ τοῦ 1956—κατὰ τὴν ὁποίαν κατεβαίνουν πέντε συνδυασμοί.

Καὶ νὰ μὲν νὰ ἤλθῃ, φερ' εἰπεῖν, πρῶτον κόμμα, τὸ κόμμα τοῦ Πλαστήρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἕξη κόμματα, τὰ ἄλλα τέσσαρα κόμματα νὰ μὴν συμφωνοῦν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Πλαστήρα, ἀλλὰ νὰ συμφωνοῦν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βενιζέλου. Νομίζω, ὅτι τὸ 3ον ἐδάφιον θὰ πρέπει νὰ τροποποιηθῇ οὕτως ὥστε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν διευρευνητικὴν ἐντολὴν καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπον, ἄλλου κόμματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Γαζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχω νὰ κάνω τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις:

Πρῶτον θεωρῶ ὅτι εἶναι πολὺ, νὰ ἀναθέτωμεν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας τὴν ἀναζητήσιν, κατὰ οἰκείαν κρίσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἐὰν ἀποτύχη ἡ πρώτη προσπάθεια, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ διευρευνητικὴ ἐντολὴ εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα. Ἐὰν ἔχωμεν ἓνα ἐκλογικὸν σύστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον εἶναι δύσκολος ἡ ὕψ' ἐνὸς κόμματος ἐπίτευξις τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας, θὰ ἔχωμεν δύο δυνατὰ, ἰσχυρὰ κόμματα, τὸ ὀλιγώτερον ἴθυσ, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδὲν θὰ ἔχη ἐπιτύχει τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν. Ἐὰν ἀποτύχη τὸ πρῶτον κόμμα εἰς τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως, διατί εὐθὺς ἀμέσως ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἀναζητήσῃ, ὅπου αὐτὸς κρίνει, τὸν μέλλοντα Πρωθυπουργόν; Νομίζω ὅτι θὰ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ γίνεταί μία δευτέρα προσπάθεια μετὰ τὸ δεύτερον σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα.

Δευτέρα παρατήρησις: Ἐν σχέσει μετὰ τὸ θέμα τοῦ συνασπισμοῦ τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη. Νομίζω ὅτι εἶναι ἀδιανοήτῳ νὰ νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν συνασπισμοὶ μετεκλογικαί.

Ἄν ὑπάρχῃ συνασπισμὸς κομμάτων, αὐτὸς θὰ πρέπει νὰ ἔχη κατέθει εἰς τὰς ἐκλογάς, ὡς συνασπισμὸς καὶ νὰ εἶναι τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα ὁ συνασπισμὸς. Ἄλλως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τίθεται εἰς δευτέραν μοῖραν τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι δύο ἢ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἐπόμενα κόμματα συνεχρότησαν μετεκλογικῶς συνασπισμὸν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διεκδικήσουν αὐτὰ τὴν ἀρχήν.

Νομίζω, ὅτι εἶναι ἀντίθετον μετὰ τὴν λαϊκὴν ἐντολήν, τὸ κόμμα ἐκείνον, τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς ἔφερεν πρῶτον, νὰ τίθεται ἐμποδῶν ἀπὸ ἓνα μετεκλογικὸν συνασπισμὸν τῶν ἐπομένων κομμάτων. Θὰ πρέπει, ὁπωσδήποτε εἰς αὐτὸ νὰ ἀνατεθῆ ἡ ἀρχή, διότι ἡ ἀρχὴ παίζει ἓνα ρόλον.

Καὶ ἐὰν αὐτὸ τὸ πρῶτον κόμμα δὲν ἤμπορῆ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν, προσερχόμενον εἰς συμφωνίας μετὰ ἄλλα κόμματα, τότε νὰ ἀνατίθεται διευρευνητικὴ ἐντολὴ εἰς τὰ ἐπόμενα. Αὐτὴ εἶναι ἡ δευτέρα παρατήρησις.

Ἐν σχέσει μετὰ τὸ θέμα τοῦ τί θὰ γίνῃ ἐὰν ἓνα κόμμα δὲν ἔχη ἀρχηγόν. Πρῶτον, νομίζω, ὅτι ἡ τοποθέτησις αὐτῆς τῆς διατάξεως εἶναι ἐσφαλμένη. Διότι λέγει ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀναίμενει τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἀρχηγοῦ ἀπὸ τὸ ἀπολύτως πλειοψηφοῦν κόμμα. Ἡ διάταξις αὕτη ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν διάταξιν περὶ ἀναθέσεως τῆς Πρωθυπουργίας εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἀπολύτως πλειοψηφήσαντος κόμματος. Ἄλλὰ ὁ αὐτὸς δικαιολογητικὸς λόγος ὑπάρχει καὶ ὅταν ἀνατίθεται ἡ διευρευνητικὴ ἐντολὴ εἰς τὸ πρῶτον κόμμα, τὸ ὁποῖον ἐπέτυχε σχετικὴν ἀπλῶς πλειοψηφίαν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως πλειοψηφοῦν κόμμα. Πῶς εἶναι ὁ λόγος τῆς διατάξεως αὐτῆς; Νὰ μὴν ἤμπορῆ νὰ ἐκλέγῃ ἀρχηγόν

κόμματος ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Ἡ νὰ μὴν λαμβάνη ὑπ' ὄψιν ὁ Πρόεδρος τὸ τί θέλει ἢ πλειοψηφία τοῦ σχετικῶς πλειοψηφήσαντος κόμματος.

Συνεπῶς ἡ διάταξις αὐτή, περὶ ἀναμονῆς τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, μέχρις οὗ τὸ πλειοψηφούν κόμμα ὀνομάσῃ τὸν ἀρχηγόν του, θὰ πρέπει νὰ ἰσχύη, ὄχι μόνον διὰ τὴν περίπτωσιν ἐνὸς κόμματος, τὸ ὁποῖον συνεχέντρωσεν τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνατίθεται ἡ διερευνητικὴ ἐντολὴ εἰς τὸ σχετικῶς πλειοψηφήσαν κόμμα.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐτέθη καὶ ἓνα δεύτερον θέμα. Ἐάν, κατ' ἀνάγκην ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ ἀναθέτῃ τὴν Πρωθυπουργίαν εἰς τὸν ἀρχηγόν, ἢ εἰάν τὸ κόμμα θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὑποδεικνύῃ, ἀντὶ τοῦ ἀρχηγοῦ, κάποιον ἄλλο πρόσωπον.

Νομίζω ὅτι — ἐπειδὴ ἀνεφέρθησαν καὶ ξένα ἡρώαι, τὸ τί γίνεται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν — ἐκεῖ πάντοτε ἀνατίθεται ἡ Πρωθυπουργία εἰς τὸν Ἀρχηγόν τοῦ κόμματος. Ἄλλο πρᾶγμα, εἰάν τὸ κόμμα ἐκλέγῃ κάθε χρόνον τὸν ἀρχηγόν του. Τὸ κόμμα, ὅμως, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι, εἰάν ἔχῃ ἓνα ἀρχηγόν, εἰς τὸν ἀρχηγόν αὐτὸν θὰ ἀνατεθῇ ἡ Πρωθυπουργία, ἐφ' ὅσον τὸ κόμμα ἐπιτύχῃ εἰς τὰς ἐκλογάς. Τὸ ἀντίθετον, φοβοῦμαι, ὅτι θὰ ἐδημιούργει πάρα πολλὰ ζητήματα. Διότι τὴν ἐπαύριον τῆς ἐκλογικῆς νίκης, ἢ ὁποῖα ἔγινε μὲ τὸν συγκεκριμένον ἀρχηγόν τοῦ κόμματος, ὁ ὁποῖος γνωρίζομεν ποῖον ρόλον παίζει παντοῦ, ἀλλὰ καὶ ἰδιαιτέρα εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἔρχεται ἐνδεχομένως τὸ κόμμα καὶ θὰ τοῦ ἀμφισβητῇ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ εἶναι αὐτός, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἀνατεθῇ ἡ Πρωθυπουργία καὶ θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπόδειξις κάποιου ἄλλου προσώπου. Τὸ ἀντιλαμβάνομαι αὐτό, εἰάν συμπίπτῃ νὰ μὴ ἔχῃ τὸ κόμμα αὐτὸ ἀρχηγόν, ἢ νὰ ἔχῃ ἀποτύχῃ ὁ ἀρχηγός εἰς τὰς ἐκλογάς. Τότε, βεβαίως, θὰ εἶναι δυνατόν, ἀντὶ νὰ γίνῃ μία, ἐν σπουδῇ, ἀνάδειξις ἀρχηγοῦ, νὰ εἶναι δυνατόν τὸ κόμμα νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἀνάθεσιν τῆς Πρωθυπουργίας εἰς τὸν τάδε.

Ἐν συμπεράσματι θὰ ἐπρότεινα ὅπως, εἰάν δὲν ὑπάρχῃ ἀπολύτως πλειοψηφούν κόμμα, ὑποχρεοῦται ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, νὰ ἀναθέτῃ τὴν διερευνητικὴν ἐντολήν εἰς τὸ δεύτερον σχετικῶς πλειοψηφούν κόμμα. Ἄλλως θὰ ἦτο ἀδικαιολόγητος ἡ ἐξουσία, τὴν ὁποίαν θὰ δίδωμεν, εἰς τὸν Πρόεδρον. Αὕτῃ εἶναι ἡ πρώτη πρότασίς μου.

Δευτέρα πρότασις. Ὅπως σὰς εἶπα, ὁ συνασπισμός, ὅπως δῆποτε, πρέπει νὰ εἶναι προεκλογικός, διὰ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν.

Καὶ τρίτον, τὰ ἐπόμενα, τὰ ὁποῖα δὲν θέλω νὰ τὰ ἐπαναλάβω.

Ἐγὼ διατυπῶσι τὴν τρίτην μόνον πρότασιν, δηλαδή αὐτὴ ἢ ὁποῖα φέρεται εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ κόμμα δὲν ἔχει ἀρχηγόν. Ἡ περίπτωσις αὕτη, ἀντὶ 2ου ἐδαφίου, ὅπως εἶναι τώρα, θὰ πάῃ μετὰ τὴν διάταξιν, ἢ ὁποῖα ἀναφέρεται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀναθέσεως διερευνητικῆς ἐντολῆς εἰς τὸ σχετικῶς πλειοψηφούν κόμμα, ὥστε νὰ ἰσχύῃ δι' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, τὴν διατυπῶνω δὲ ὡς ἐξῆς: «Ἄν τὸ κόμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνατίθεται ὁ σχηματισμός Κυβερνήσεως ἢ διερευνητικὴ ἐντολὴ δὲν ἔχει ἀρχηγόν, ἢ ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ δὲν ἐξελέγη βουλευτής, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δέον νὰ ἀναμείνῃ τὴν ὑπὸ τῆς Κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος ἀνάδειξιν, ἐντὸς εὐλόγου χρόνου...» (εἰάν θέλετε προσδιορίζομεν καὶ πότος θὰ εἶναι αὐτός 24 ὥρες, 48 ὥρες κλπ.) «... ἀρχηγοῦ ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς». Δύναται ἐν τούτοις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ (τῆς μὴ ὑπάρξεως ἀρχηγοῦ ἢ τῆς μὴ ἐκλογῆς του ὡς βουλευτοῦ) τὸ κόμμα νὰ ὑποδείξῃ τὸν βουλευτὴν εἰς ὃν θὰ ἀνατεθῇ ὁ σχηματισμός Κυβερνήσεως ἢ ἡ διερευνητικὴ ἐντολή». Δηλαδή, εἰάν ἔχωμεν ἀρχηγόν, θὰ ἀνατεθῇ ἡ ἐντολὴ εἰς αὐτόν. Ἐάν δὲν ἔχωμεν ἀρχηγόν, τότε πρέπει ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας νὰ ἀναμείνῃ τὴν ὑπόδειξιν μας, διὰ νὰ μὴ ἐκλέγῃ αὐτὸς τὸν ἀρχηγόν, ἀλλὰ πάντως ἐντὸς εὐλόγου χρόνου. Δύναται ὅμως τὸ κόμμα τὸ

ὁποῖον στρεφῆται κεφαλῆς, ἐκ τοῦ Α' ἢ Β' λόγου νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν Πρόεδρον ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει νὰ κληθῆ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν, ἔστω καὶ ἐὰν τὸ κόμμα δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκλέξῃ τοῦτον ἀμέσως ὡς ἀρχηγόν. Αὐτὰ εἶναι αἱ προτάσεις, τὰς ὁποίας εἶχα νὰ κάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, μόνον ἐπὶ τῆς διαδικασίας θὰ ὁμιλήσω. Παρακαλῶ τὸ Προεδρεῖον, ἀφοῦ συμφωνήσαμε νὰ συζητοῦμεν τὸ ἄρθρον κατὰ παραγράφους, νὰ μὴ ἐπιτρέπη ἐπεκτάσεις τῶν θεμάτων, διὰ νὰ ἡμποροῦμε νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε τίς καλὰς σκέψεις ποὺ λέγονται καὶ ἐλέγχθησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Τσάτσος ἔχει δίκαιον, ἀλλὰ δὲν τὸ τηροῦμεν ἐμεῖς.

Γ. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Παραίτοῦμαι κύριε Πρόεδρε, συντασσομένου ἀπολύτως πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ κυρίου Γαζῆ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τὸ πρόβλημά μας τὸ περιέπλεξεν ἢ ἀνάμειξεν τοῦ συνασπισμοῦ. Τὸ θέμα εἶναι, νομίζω, βασικῶς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχηγοῦ, ἢ τοῦ υποδεικνυμένου. Αὐτὸ τὸ πρόβλημα πρέπει νὰ λύσωμεν. Καὶ νομίζω ὅτι μὲ τίς διατάξεις αὐτές, πρέπει νὰ ἀξιοποιήσωμεν καὶ νὰ κατοχυρώσωμεν δύο πράγματα, τὴν λειτουργίαν τῶν κομμάτων καὶ τὸν θεσμόν τῆς δεδηλωμένης.

Τὸ κείμενον τοῦ Συντάγματος, ὡς τὸ ἔχει διαμορφώσει ἡ Α'. Ὑποεπιτροπή, δὲν κάνει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἀπλῶς ἐπιτρέπει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας νὰ ἐπεμβαίη εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῶν κομμάτων, καὶ νὰ ὑποδεικνύη, μάλιστα, ὁ Πρόεδρος καὶ τὸ Σύνταγμα βεβαίως, τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὰ κόμματα θὰ ἐκλέγουν τοὺς Πρόεδρους καὶ τοὺς Ἀρχηγούς των. Τὸ κείμενον ἐβελτιώθη βεβαίως κάπως ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς κύριον Κ. Τσάτσον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν κ. Κ. Τσάτσον διαφωνῶ εἰς τὸ θέμα τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ἐπάρχουν κόμματα, τῶν ὁποίων τὰ καταστατικὰ προβλέπουν ἀρχηγόν. Ἄλλα προβλέπουν Πρόεδρον τῆς Κεντρικῆς τῶν Ἐπιτροπῆς, ἄλλα προβλέπουν Γενικὸν Γραμματέα. Ὅλοι αὐτοί, πάντως, ὑπὸ οἰονδήποτε ὄνομα, εἶναι καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ κόμματος. Ἐτσι λέγει τὸ Καταστατικὸν τοῦ κόμματος.

Συνεπῶς, εἴτε ὁμιλοῦμεν περὶ ἀρχηγοῦ, εἴτε περὶ Προέδρου, εἴτε περὶ Γενικοῦ Γραμματέως, εἴτε περὶ ἐκπροσώπου, ἐννοοῦμεν τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἐκεῖνο, ὅμως, τὸ ὁποῖον θέλωμε ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμε εἶναι νὰ ἀξιοποιήσωμεν τὸ κόμμα καὶ νὰ τὸ καλέσωμεν νὰ ὑποδείξῃ ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον θέλει ὡς Πρωθυπουργόν, πάντως βεβαίως βουλευτήν, ἐκ τῶν Κοινοβουλευτικῶν μελῶν του.

Ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῆ ἢ ὑπόδειξις τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἀπὸ τὸ πλειοψηφοῦν κόμμα — ὅρθως εἶπεν καὶ ὁ κύριος Πρόεδρος καὶ τὸ διαλαμβάνει καὶ τὸ Σχέδιον — θὰ πρέπει ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἀμέσως ἐπόμενον κόμμα, τὸ ὁποῖον ἔχει σχετικὴν πλειοψηφίαν, ὅχι ὅμως διὰ νὰ τοῦ ἐπιβάλλῃ νὰ ἐκλέξῃ ἀρχηγόν καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν Κοινοβουλευτικὴν του ομάδα. Διότι θέλωμε νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰ κόμματα βουλευτοκρατία καὶ ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος ἢ ὁ Πρόεδρος του, ἢ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς του, δὲν θὰ ἐκλέγεται μόνον ἀπὸ τὴν Κοινοβουλευτικὴν ομάδα, ἀλλὰ θὰ ἐκλέγεται ἀπὸ τὸ Συνέδριον τοῦ κόμματος, τὸ ὁποῖον θὰ τὸν ἐλέγῃ καὶ θὰ τὸν καταρτῆ, ἢ θὰ ἀνανεώσῃ τὴν ἐντολήν.

Συνεπῶς, ἐδῶ ἔχομεν ἄμεσον ἐπέμβασιν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπόδειξιν τοῦ πῶς θὰ ἐκλέγεται ὁ Ἀρχηγός ἢ ὁ Πρόεδρος τοῦ κόμματος ἀπὸ τὴν Κοινοβουλευτικὴν ομάδα.

Συνεπῶς, θὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ δεύτερον κόμμα, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν σχετικὴν πλειοψηφίαν. Τότε πιθανῶς, θὰ δημιουργηθῆ ὁ συνασπισμὸς μέσα εἰς τὴν Βουλὴν. Ἄν ὁ ὑποδεικνυ-

μενος από τὸ δεύτερον κόμμα, ὡς Πρωθυπουργός, κατορθώση μὲ τὴν διερρευνητικὴν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃ, νὰ σχηματίσῃ πλειοψηφίαν, προφανῶς δημιουργεῖται ἕνας συνασπισμὸς τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων, γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του. Τί τὸν θέλομεν, λοιπόν, τὸν συνασπισμὸν καὶ συζητοῦμεν, τόσες ὥρες, ἐὰν ὁ συνασπισμὸς εἶναι προεκλογικὸς ἢ μετεκλογικὸς καί, ἐὰν ὑπάρχῃ προσυμφωνία μεταξὺ τῶν κομμάτων, πού τὸν ἀπαρτίζουν, ποῖος θὰ εἶναι ὁ Πρωθυπουργός κλπ.;

Ὁρθῶς εἶπεν ὁ κύριος Πρόεδρος:

Πρῶτον θὰ κληθῇ ὁ ὑποδεικνυόμενος ἀπὸ τὸ πλειοψηφοῦν κόμμα. Ἐὰν δὲν ἐπιτύχῃ πλειοψηφίαν εἰς τὴν Βουλὴν, θὰ κληθῇ ὁ ὑποδεικνυόμενος ἀπὸ τὸ δεύτερον κόμμα καὶ ἐὰν δὲν ἐπιτύχῃ καὶ αὐτὸς συνασπισμὸν καὶ πλειοψηφίαν, τότε θὰ ὀρίσῃ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἕνα Πρωθυπουργόν, κατόπιν γνώμης καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος ὁμῶς, θὰ πρέπει, ὅπωςδήποτε — διὰ νὰ κατοχυρώσωμεν πάλιν τὴν ἀρχὴν τῆς δεδηλωμένης — νὰ ἀποκτήσῃ πλειοψηφίαν. Ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὸς πλειοψηφίαν, ἡ μόνη λύσις εἶναι ἡ ἀσφαλιστικὴ δικαίσις τῆς Δημοκρατίας: Διάλυσις τῆς Βουλῆς καὶ ἐκλογές. Ἔτσι, νομίζω, πρέπει νὰ διαρρυθμισθῇ τὸ κείμενον, γοῦν νὰ χρειάζεται νὰ ἐπεμβαίη ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐκλογὴν Ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος.

Θὰ ὁμιλήσωμεν, συνεπῶς, περὶ ὑποδεικνυμένου ἀπὸ τὸ πλειοψηφοῦν ἢ ἀπὸ τὸ δεύτερον κόμμα καὶ ὄχι περὶ ἀρχηγοῦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Σεργάκης ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τῆς πρώτης περιόδου τῆς παραγράφου 2.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἔτσι νὰ κάνωμεν ὅλοι.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Συμφωνῶ. Θὰ ἤθελα ὅμως κύριε Πρόεδρε νὰ μὲ ἀκούσετε.

Ἐὰν ἡ θέσις τοῦ ἐκπροσώπου ἦτο διάφορος ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχηγοῦ θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Προέδρου. Ἀλλὰ ἐὰν ἡ θέσις καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ἐκπροσώπου ταυτίζεταί μὲ τὸν ἀρχηγὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλύψῃ τὴν περίπτωσιν. Κατὰ συνέπειαν πρέπει νὰ εἴπῃ ὅπωςδήποτε, κατὰ τὴν ἀποψίν μου, κύριε Πρόεδρε: («Ὑποδεικνυμένου»). Ἄς υποθέσωμεν ὅτι ὁ ἀρχηγός, ἢ ἄλλως ὁ ἐκπρόσωπος δὲν θέλει ὁ ἴδιος νὰ εἶναι Πρωθυπουργός. Διότι, ἂν θέλῃ νὰ εἶναι Πρωθυπουργός καὶ ἡ Κοινοβουλευτικὴ ὁμάς δὲν θὰ τὸν ὑποδείξῃ θὰ ἔχωμεν κατάργησιν. Εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀρχηγός δὲν θέλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν Πρωθυπουργίαν, ἐὰν θὰ μείνῃ, («Ὁ ἀρχηγός») ὅπως εἶναι ἡ διατύπωσις δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἡ εὐχέρεια οὔτε διὰ τῆς λέξεως «ἐκπροσώπου». Ἐγὼ προτείνω τὸ ἐξῆς: «ἀρχηγός ἢ ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τοῦ κόμματος».

Κανονικῶς πρέπει νὰ εἶναι «ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος ἢ ὁ ὑποδεικνυόμενος». Διότι ὁ ὑποδεικνυόμενος ἐκάστote διὰ τὴν θέσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, δὲν εἶναι καὶ ὁ ἐκπροσωπῶν τὸ κόμμα. Τὴν ἐκπροσώπησιν ἐξακολουθεῖ νὰ τὴν ἔχῃ ὁ ἀρχηγός, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος. Κατὰ συνέπειαν, ἐὰν θὰ ἐλέγαμεν «ὁ ἐκπρόσωπος ἢ ὁ ὑποδεικνυόμενος» ἢ ἀντιθέτως «ἀρχηγός ἢ ὁ ὑποδεικνυόμενος» ἐκάλυπτε ὅλας τὰς περιπτώσεις, κατὰ παντός.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Προεκλογικῶς ἢ μετεκλογικῶς ὑποδεικνυόμενος;

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν Προεδρικὴν ἔδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Κ. Τσάτσος).

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Μετεκλογικῶς. Πᾶμε εἰς τὸν συνασπισμὸν, κύριε Πρόεδρε. Ὡς ἔχει ἡ διατύπωσις, «ἡ συνασπισμοῦ», δημιουργεῖ πρόσθετα θέματα, διὰ τὸν ἐξῆς λόγον, κύριε Πρόεδρε. Ἡ διάταξις λέγει: «Μετὰ τὴν διενέργειαν γενικῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, Πρωθυπουργός διορίζεται ὁ ἀρχηγός τοῦ ἐπιτυχόντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ἐδρῶν ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος ἢ συνασπισμοῦ».

Μπορεί, όμως, να έχουμε συνασπισμόν κομμάτων με ισοτιμίαν αρχηγών. Και η έρώτησις είναι προφανής. Ποίον αρχηγόν συνασπισμού, όταν θά έχη δύο και τρεις ισοτίμους αρχηγούς;

Πάμε τότε εις τήν υπόδειξιν. Κατά συνέπειαν μοιραίως τὸ ρῆμα είναι «υπόδεικνύω». Πρέπει να τεθῆ: «τοῦ υποδεικνυμένου».

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Καί εις τὰς δύο περιπτώσεις;

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Μάλιστα.

Θὰ ἐπιμείνω κύριε Πρόεδρε εις τὸν Ἀρχηγόν ἢ τὸν υποδεικνυόμενον. Δηλαδή, ἐάν δὲν ὑπάρχη υπόδειξις θὰ καλῆται ὁ Ἀρχηγός. Ὑπαρχούσης υποδείξεως θὰ καλῆται ὁ υποδεικνυόμενος. Ἔτσι διευκολύνονται τὰ πράγματα. Διότι ἐάν εἴπωμεν μόνον «ὁ υποδεικνυόμενος» νομίζω ἐτι θὰ δημιουργηθῆ ἓνα διαδικαστικὸν θέμα, διότι ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ νομίζω ὅτι θὰ συμβῆ τὸ ἑξῆς: Ὅτι μετὰ τίς ἐκλογές θὰ πάη εις τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ τοῦ πῆ φέρε μοῦ τὸ πιστοποιητικὸν τῆς πληρεξουσίουτης. Ἐνῶ ἐάν θὰ εἶναι ὁ Ἀρχηγός, ὁ κατὰ τεκμήριον πρῶτος ἢ ὁ υποδεικνυόμενος, τότε καλύπτονται ὅλες οἱ περιπτώσεις, καὶ ἡ περίπτωσις τὴν ὁποίαν εἶπατε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκπροσώπου. Ἀντιτίθεμαι, ὅμως, εις τὸν «ἐκπρόσωπον» διότι ἐάν θὰ ἔχωμεν ἐκπρόσωπον θὰ ἔχωμεν κατάλυσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ.

Γ. Α. ΜΑΓΚΙΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἀκολουθήσω τὴν ὀρθοτάτην γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ὁ κ. Δημήτριος Τσάπρος. Θὰ ὁμιλήσω μόνον ἐπὶ τοῦ ἐδαφίου 1 τῆς ε' παραγράφου.

Κύριε Πρόεδρε, ἡ στιγμὴ τῆς ἀναθέσεως τῆς ἐντολῆς μετὰ τίς ἐκλογές ἢ μετὰ ἀπὸ μίαν Κυβερνητικὴν κρίσιν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι κρίσιμη διὰ τὴν Δημοκρατίαν. Καὶ τὸ θέμα πού τηρητοῦμεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι καίριον καὶ ὀρθῶς μᾶς ἀπασχολεῖ.

Νομίζω ὅτι δύο εἶναι τὰ δημόσια συμφέροντα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος τὸ ὁποῖον συζητοῦμεν. Τὸ ἓνα ἐπιβάλλει τὸ Σύνταγμα νὰ μὴ ρυθμισθῆ λεπτομερῶς ἀπροβλέπτους καταστάσεις πού ξέρουμε ἀπὸ τὴν πείρα ὅτι διαμορφώνει ἡ πολιτικὴ ζωὴ. Διότι, εις τὰς καταστάσεις αὐτάς τὴν ὥρα πού θὰ δημιουργηθῶν, ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν ὀρθοτάτην λύσιν εἶναι τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα.

Τὸ δεύτερον δημόσιον συμφέρον ἐπιβάλλει νὰ ἀκολουθηθῶν αἱ δημοκρατικὲς ἀρχές, καὶ θὴ ἡ ἀρχὴ τῆς δεδηλωμένης καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ τῆς δημοκρατικῆς λειτουργίας τῶν κομμάτων. Ἐάν θελήσωμεν αὐτὰ τὰ ἴδια συμφέροντα, ἐν ὅψει μιᾶς ρυθμίσεως ἐκ τῶν προτέρων νὰ τὰ συγκρατήσωμεν, τότε θὰ πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον προχωρεῖ πολὺ, καὶ ὅτι βλάπτει καὶ τὰ δύο αὐτὰ συμφέροντα, ὅταν προβλέπη ὅτι ὁ Ἀρχηγός τοῦ κόμματος τοῦ πλειοψηφούντος εἶναι ὁ πῶλος πρὸς τὸν ὁποῖον θὰ περιστρέφεται ἡ δραστηριότης τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Καὶ τοῦτο διότι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν περιπτώσεις —καὶ τὸ ἐλέπουμεν αὐτὸ εις τὴν πρακτικὴν πολλῶν χωρῶν ὅπως εις τὴν Γαλλίαν, Γερμανίαν κλπ.— πού δὲν εἶναι πάντα ὁ Ἀρχηγός τοῦ Κόμματος αὐτός ὁ ὁποῖος θὰ δώσῃ διέξοδον εις μίαν κρίσιν. Μπορεῖ —καὶ εἶναι δημοκρατικώτατον— αὐτός πού μπορεῖ νὰ δώσῃ διέξοδον νὰ εἶναι ἄλλο πρόσωπον, χωρὶς μὲ αὐτὸ νὰ δίγεται ἡ ιδιότης τοῦ Ἀρχηγοῦ καθόλου. Καὶ αὐτός ἦτο ὁ λόγος κύριε Πρόεδρε, πού στήν Ἰταλία τότες φορὲς ξεπέρασαν τόσας πολλὰς κρίσεις. Ἐπομένως τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον δὲν ἐξυπηρετεῖ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποφιν τὸ Δημόσιον συμφέρον, ὅταν ἐγκλωβίξῃ τὴν λύσιν καὶ τὴν δένη με τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχηγοῦ. Δι' αὐτὸ νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν τὴν διατύπωσιν τοῦ Κυβερνητικοῦ Σχεδίου ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό. Σεβόμενοι πάντα τὴν ἀρχὴν τῆς δεδηλωμένης θὰ πρέπει νὰ πάμε εις μίαν ἄλλην διατύπωσιν. Βάλιατε τὸν

υποδεικνυόμενον ὑπὸ τοῦ πλειοψηφούντος Κόμματος ἢ τὸν ἐκπροσωποῦντα. Διότι ὡς ἔχει τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον ἐλάττει καὶ τὸ ἄλλο Δημόσιον συμφέρον. Τὸ σεβασμὸν δηλαδὴ τῆς δημοκρατικῆς διαδικασίας ἐντὸς τῶν κομμάτων. Τὸ Σύνταγμα ἔχει ὡς ἀρχήν, Κύριε Πρόεδρε, νὰ ρυθμίζῃ κατὰ δημοκρατικὸν τρόπον τὴν πολιτικὴν ζωὴν τοῦ τόπου. Ἐχει, ὁμῶς, ὠρισμένα ὅρια. Δὲν ἔμπορὲι τὸ Σύνταγμα νὰ εἶναι οἰονεὶ κανονισμὸς τῆς λειτουργίας τῶν κομμάτων. Πρέπει τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα νὰ περιορίσῃ τὴν ρυθμιστικὴν του ἁρμαδιότητα εἰς τὰ θέματα λειτουργίας τῶν κομμάτων. Μετὰ τὸ νὰ λέγῃ ἐδῶ τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον τοῦ Συντάγματος, ὅτι ὁ Πρόεδρος πρέπει νὰ περιμένῃ ὅπως ἡ Κοινοβουλευτικὴ ὁμάδα τοῦ Κόμματος ἐκλέξῃ Ἀρχηγόν, μετὰ αὐτὸ ἔχομεν μίαν πραγματικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν τῶν Κομμάτων.

Ὡς ἔχει, Κύριε Πρόεδρε, τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κάνω τρεῖς σκέψεις. Πρῶτον, δὲν νομίζω ὅτι κάνουμε τὸ ζωντανὸ ἐκεῖνο σύνταγμα ποῦ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν του ὅλες τὶς ἀπρόβλεπτες καταστάσεις τῆς πραγματικότητος, ὅταν ἐρχόμεθα νὰ σχηματοποιήσωμεν τὰ πράγματα τόσον πολὺ στὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχηγοῦ. Δεύτερον, κάνομεν μίαν ἀνεπίτρεπτον, ἀπὸ πλευρᾶς δημοκρατικοῦ πνεύματος, ἐπέμβαση στὰ ἐσωτερικὰ τῶν κομμάτων. Καί, τρίτον, μετὰ νὰ προσβλέπομεν τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ δίδουμε ἰδιαιτέρας ἐξουσίας. Διότι ἡ ταῦτις τοῦ Ἀρχηγοῦ μετὰ τὸν υποδεικνυόμενον ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας Πρωθυπουργὸν ἀποτελεῖ μίαν, ἴσως, ἀδέλτητον ἐνίσχυσιν τοῦ ρόλου τοῦ Ἀρχηγοῦ. Σημειώσατε, Κύριε Πρόεδρε, ὅτι τὸ ἴδιον τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον τοῦ Συντάγματος ἔχει μίαν ἐπιτυχῆ διάταξιν, νομίζω τοῦ ἀρθροῦ 12, ποῦ προβλέπει πολὺ σωστὰ ὅτι τὰ Κομματα ὀργανώνονται κατὰ δημοκρατικὸν τρόπον στὰ πλαίσια τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ἡ πρόβλεψις, ὁμῶς, ποῦ γίνεταί στὸ ἀρθρον 38 τῆς ἰδιαιτέρας θέσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἐρχεται ἐν ἀντίθεσιν μετὰ αὐτὴν τὴν πρόβλεψιν τῆς ὀργανώσεως κατὰ τρόπον δημοκρατικὸν τῶν κομμάτων, διότι ἐνίσχυεται ἓνα ὄργανον τοῦ κόμματος, τὸ ὕψιστον, ὁ Ἀρχηγὸς ὑπερμέτρως. Τὸ θέμα ὁμῶς αὐτὸ πρέπει νὰ ἀφεθῆ νὰ ρυθμίζεταί ἀπὸ τὰ κόμματα.

Θὰ ἤθελα Κύριε Πρόεδρε, τελειώνοντας νὰ τονίσω ὅτι ἀπὸ πλευρᾶς κόμματος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκω, ἡ δυνατότης νὰ ὑπάρξῃ Πρωθυπουργὸς ὁ ὁποῖος νὰ μὴν εἶναι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος, ὑπῆρξεν προεκλογικὴ ἐπαγγελία του. Νομίζω, δέ, ὅτι ὑπῆρξε προεκλογικὴ ἐπαγγελία καὶ τῶν ἄλλων κομμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπηγγέλιθησαν εἰς τὸν Λαὸν μίαν δημοκρατικὴν ἐσωτερικὴν ὀργανώσιν τῶν Κομμάτων. Ἀποτελεῖ, ἐπομένως, γραμμὴν τοῦ Κόμματός μας, ἐξαγγελθεισάν μετὰ πλήρη δεσμευτικὸν τρόπον ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ, ἡ δυνατότης νὰ ὑπάρξῃ Πρωθυπουργός, ὅχι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος καὶ δι' αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ ἐρμηνεύσω τὴν ἀποψιν τοῦ κ. Παζῆ ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό, ὡς ἀποψιν προσωπικὴν μου. Κατ' ἐμέ, ἡ ἀποψις ἡ ὁποία κατατείνει ἐπὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κόμματος ξεκινάει ἀπὸ μίαν ἀντίληψιν παρωχημένην κατὰ τὴν ὁποῖαν τὰ κόμματα ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ ὀπαδοὶ ποῦ τοῖς ἀκολουθοῦσαν περιστασιακὰ. Τὸ σύγχρονον, ὁμῶς, δημοκρατικὸν πνεῦμα ἐπιβάλλει νὰ προβλέψωμεν εἰς τὸ Σύνταγμα ρυθμιστὰ τέτοια ποῦ θὰ παρέχῃ τὴν δυνατότητα στὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας νὰ δίδῃ ἐκάστοτε τὴν ὀρθὴν δημοκρατικὴν λύσιν καὶ θὰ ἀφήνῃ στὰ κόμματα μίαν ἐλευθέραν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν διὰ ἓνα κρίσιμον θέμα.

Τελειῶνων Κύριε Πρόεδρε θὰ ἤθελα νὰ ὑποστηρίξω τὴν ἀποψιν ὅτι δὲν πρέπει νὰ κάνωμεν κἄν χρῆσιν τοῦ ὄρου «Ἀρχηγός». Ἄς εἴπωμεν ἢ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κόμματος, ὅπως προτείνεται, ὁ ὁποῖος κατὰ κανόνα ἔμπορὲι νὰ εἶναι καὶ ὁ Ἀρχηγός ἀλλὰ ἔμπορὲι AD HOC ἐν μίᾳ κρίσιμῃ στιγμῇ νὰ εἶναι τὸ τᾶδε σημαντικὸν στέλεχος τοῦ Κόμματος ἢ ὁ υποδεικνυόμενος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θα προσπαθήσω να κάνω ένα συγκερασμόν. «Πρωθυπουργός διορίζεται ο εκάστοτε εκπρόσωπος του διαθέτοντος τήν απόλυτον πλειοψηφίαν έδρων εν τῇ Βουλῇ Κόμματος καὶ βουλευτῆς αὐτοῦ». Δηλαδή ὁ Πρωθυπουργός πρέπει νὰ εἶναι ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος καὶ βουλευτῆς αὐτοῦ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Θα παρακαλέσω Κύριε Πρόεδρε, νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ εἶπω δύο λέξεις πού νομίζω ὅτι ἠμποροῦν νὰ μᾶς ὁδηγήσουν πρὸς κάποιο ἀποτέλεσμα. Δὲν πρέπει νὰ βάλουμε τὸ διαζευτικὸ «ἢ». Θα πρέπει νὰ ὑπάρχη μία ἱεράρχησις εἰς τὴν ἐπιλογὴν, ἀπὸ τὸν Πρόεδρον ὡς ἐξῆς: Ἡ ὑπάρχει AD HOC, ὑπόδειξις ἢ ἄλλως ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος. Δηλαδή ἢ ὑπάρχει AD HOC ὑποδεικνυόμενος ὡς Πρωθυπουργός ἄλλος ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν ἢ δὲν ὑπάρχει. Προέχει ὁ AD HOC ὑποδεικνυόμενος.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἢ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, ἐλέγχει τὸ κόμμα καὶ ὑποδεικνύεται ἀπὸ αὐτὸ διὰ τὴν Πρωθυπουργίαν ἢ δὲν ἐλέγχει καὶ τὸ κόμμα διασπᾶται καὶ διαλύεται. Καὶ αὐτὸ εἶναι κακόν. Θα πρέπει νὰ δίδωμε λοιπὸν τὴν δυνατότητα εἰς μίαν φάσιν πού ὁ ἀρχηγὸς δὲν ἐλέγχει τὴν πλειοψηφίαν τοῦ κόμματος νὰ ὑπάρξη ἄλλος Πρωθυπουργός χωρὶς νὰ διαλυθῇ τὸ κόμμα, μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν πού τὰ κόμματα δὲν θὰ ἔχουν ἀρχηγὸν ἀλλὰ μίαν συλλογικὴν ἡγεσίαν ἢ ὅποια θὰ ὑποδεικνύη τὸν Πρωθυπουργόν. Διότι ἄλλως θὰ ἔχωμεν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κόμματος μειοψηφοῦντα, ἀλλὰ ἐπιβάλλομεν εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ κόμματος ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, ἐδῶ παρουσιάζεται τὸ ἐξῆς ὠραῖον φαινόμενον: Νὰ ἀγωνίζεται ἡ Συμπολίτευσις διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Θα σταματήσῃ αὐτὴ ἢ ἐνίσχυσις ἀφοῦ δὲν τὴν θέλετε. Ἐν πάσῃ περιπτώσει προχωρῶ εἰς αὐτὸ τὸ ὅποῖον ἐσεῖς οἱ βουλευταὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως θέλετε. Καὶ κάνω τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Πρωθυπουργός διορίζεται ὁ ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τοῦ διαθέτοντος τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν έδρων ἐν τῇ Βουλῇ Κόμματος, καὶ ὢν βουλευτῆς αὐτοῦ». Συμφωνοῦμεν ὅλοι;

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Νὰ θέσωμεν κύριε Πρόεδρε. «Πρωθυπουργός διορίζεται ὁ ὑποδεικνυόμενος βουλευτῆς κλπ. κλπ.».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καλῶς «... ὁ ὑποδεικνυόμενος βουλευτῆς...». Συμφωνοῦμεν ὅλοι;

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Δὲν συμφωνῶ κύριε Πρόεδρε, διὰ τὸν ἐξῆς λόγον: Ἐὰν ἔχωμεν πλειοψηφικὸν σύστημα διὰ τὰς ἐκλογὰς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος μπορεῖ νὰ μὴν ἐκλεγῇ, διότι ἐνδεχομένως νὰ μὴν πλειοψηφήσῃ τὸ κόμμα του εἰς τὴν περιοχὴν εἰς τὴν ὁποίαν θέτει ὑποψηφιότητα, ἀλλὰ τὸ κόμμα νὰ ἐκλέξη 200 βουλευτάς. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν θὰ μπορῇ νὰ γίνῃ Πρωθυπουργός ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συμφωνοῦμεν ὅλοι λοιπὸν ὡς τὸ διετύπωσα;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεδέχθη. Προχωροῦμεν εἰς τὸ δεύτερον ἐδάφιον. Δέχομαι τὴν διαγραφὴν του. Διὰ νὰ μὴν ἐπεμβαίνωμεν, ὅπως ὑπεστήριξαν πολλοὶ συνάδελφοι, εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῶν κομμάτων. Ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἐπόμενον ἐδάφιον, τὸ ὅποῖον λέγει: «Εἰς τὴν περίπτωσιν οὐδὲν κόμμα συνεκέντρωσεν τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν εἰς τὴν Βουλὴν, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δίδει διερρευνητικὴν ἐντολὴν εἰς τὸν ὑποδεικνυόμενον βουλευτὴν ὑπὸ τοῦ σχετικῶς πλειοψηφίσαντος εἰς ἀριθμὸν έδρων κόμματος, πρὸς διακρίβωσιν τῆς δυνατότητος σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως ἀπολαυσούσης τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς. Μὴ ἐπιτυχανομένου τούτου ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργόν, μέλος ἢ μὴ τῆς Βουλῆς».

ΕΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ή διερευνητική έντολή που θά δοθή θά είναι χωρίς κανένα χρονικόν περιορισμόν; Δέν πρέπει νά προβλέψωμεν χρονικόν περιορισμόν είς τό Σύνταγμα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε είναι δυνατόν νά τά προβλέψωμεν όλα είς τό Σύνταγμα;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, μέ τό νά όρίζωμεν είς τό Σύνταγμα ότι «μη επιτυχανομένου τούτου: Πρόεδρος διορίζει Πρωθυπουργόν μέλος ή μη τής Βουλής» πάμε είς τήν δικτατορίαν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Υπάρχει, κ. Πρόεδρε, σχετικώς μία τροπολογία μας έπ' αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα. Τίθεται είς ψηφοφορίαν τροπολογία τήν όποιαν ανέπτυξαν ό κ. Γαζής και ό κ. Μανασής, κατά τήν όποιαν εάν αποτύχη ή πρώτη διερευνητική έντολή νά ύπάρχη και δευτέρα.

Οί αποδεχόμενοι τήν τροπολογίαν αύτήν παρακαλώ νά ύψώσουν τήν χείρα.

Υψωσαν τήν χείρα οί περισσότεροι. Συνεπώς γίνεται δεκτή ή τροπολογία. Δηλαδή θά δίδεται και δευτέρα διερευνητική έντολή.

Υπάρχει και ή πρότασις του ΠΑ.ΣΟ.Κ. καθ' ήν μετά τήν αποτυχίαν και τής δευτέρας διερευνητικής έντολής νά διαλύεται ή Βουλή και νά γίνονται εκλογαί. Τό θέμα, όμως, έν προκειμένω είναι ποίος θά κάνει τας εκλογάς.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Βεβαίως αυτό είναι τό θέμα. Κάμετε, κ. Πρόεδρε, μίαν πρότασιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κάνω τήν έξής πρότασιν: Μη επιτυχανομένου τούτου—δηλαδή τής δευτέρας διερευνητικής έντολής—ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργόν μέλος ή μη τής Βουλής, δυνάμενον κατά τήν κρίσιν του νά λάβη ψήφον έμπιστοσύνης. Και εάν μέν πάρη ψήφον έμπιστοσύνης θά σχηματίση Κυβέρνησιν, εάν δέ δέν πάρη θά πάμε άμέσως είς διάλυσιν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ή πρότασις σας αύτή θέτει τρία τούλάχιστον θέματα επί των όποίων δέν έγινε καμμία συζήτησις. Τό πρώτο θέμα είναι τό γνωστόν. Ποία Κυβέρνησις διενεργεί τας εκλογάς. Υψηροεσιακή ή πολιτική. Και τό θέμα αυτό δέν συνεζητήθη. Τό δεύτερον θέμα τό όποιον δέν συνεζητήθη, αλλά τό όποιον θά πρέπει νά συζητηθί ή είναι εάν ή πρότασις σας αντιφάτχη μέ όσα μέχρι τώρα έδέχθημεν. Και τούτο διότι δεχόμενοι τήν πρότασίν σας, θά είναι δυνατόν νά σχηματισθί Κυβέρνησις υπό έξωκοινοβουλευτικόν πρόσωπον ενώ μέχρι τώρα δέν θελήσαμεν νά αποστώμεν τής άρχής ότι κοινοβουλευτικώς πρέπει νά είναι ό Πρωθυπουργός. Τό τρίτον θέμα είναι ότι διά τής προτάσεώς σας, παρέχεται ή δυνατότης είς τόν Πρόεδρον τής Δημοκρατίας—τήν όποιαν έδοκιμάσαμεν πολύ πικρά είς τό παρελθόν μέ τίς ύποτιθέμενες ανάλογες άρμοδιότητες του Βασιλέως—νά κατασκευάζη πλειοψηφίας, νά κατασκευάζη κυβερνήσεις νά διαλύη κόμματα και νά επιφέρη άναστατώσεις είς τόν δημόσιον και πολιτικόν βίον τής χώρας.

Τό θέμα, κ. Πρόεδρε, είναι πολύ σοβαρόν και δι' αυτό και έπειδή ή ώρα είναι 2.30' μ.μ. θά παρακαλέσω νά διακόψωμεν και νά συζητήσωμεν τήν πρότασίν σας μέ άνεσιν είς άλλην συνεδρίασιν. Αυτό επιβάλλεται, κ. Πρόεδρε, και εκ του λόγου ότι όσα προτείνατε είναι άπόρροια των τωρινών σχέσεών σας. Δέν ύπάρχουν ως πρότασις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Η πρότασις μου, κ. συνάδελφε, είναι άπόρροια συμβιβασμού διαφόρων άπόψεων. Θά πρέπει νά τήν συζητήσωμεν. Έχουμεν άκόμη έξη συνεδριάσεις τής έπιτροπής και θά πρέπει κάποτε, κύριοι συνάδελφοι, νά τελειώσωμεν.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπάρχουν δύο λύσεις, κ. Πρόεδρε: Ἡ νὰ συνεχίσωμεν τὴν συζήτησιν ὅποτε θὰ πᾶμε πολὺ ἀργὰ καὶ φυσικὰ τὸ ἀποτέλεσμα λόγῳ τῆς κατώσεως μας δὲν θὰ εἶναι καλόν, ἢ νὰ διακόψωμεν δι' αὐρίον μὲ αὐτὸ τὸ θέμα καὶ νὰ κάνωμεν προτάσεις. Νομίζω, ὅτι καλύτερα εἶναι ἡ δευτέρα λύσις.

Πάντως, ἡμεῖς, κ. Πρόεδρε, κάνομεν δύο προτάσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν διατύπωσιν τοῦ τελευταίου ἐδαφίου τῆς παρ. 2. Ἡ πρώτη πρότασις μας εἶναι νὰ σχηματίζεται ἡ κυβέρνησις ἀπὸ τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν. Ἡ δευτέρα πρότασις μας εἶναι νὰ σχηματίζεται κυβέρνησις διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν κατ' ἀναλογίαν τῶν κομματίων εἰς τὴν Βουλὴν. Κάνομεν αὐτὰς τὰς δύο προτάσεις ἀντὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον ἐσεῖς προτείνετε, νὰ διορίζεται δηλαδὴ Πρωθυπουργὸς σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν μέλος ἢ μὴ τῆς Βουλῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὲ τὰς προτάσεις σας αὐτὰς καθιερώνομεν πλέον τὴν ἀρχὴν ὅτι ἐνδεχομένως θὰ κυβερνᾷ τὸ μειοψηφοῦν κόμμα.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Μὰ ἐσεῖς, κ. Πρόεδρε, δέχεσθε Ὑπηρεσιακὴν Κυβέρνησιν καὶ δὲν δέχεσθε κυβερνήσεις κοινοβουλευτικὰς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει κύριε συνάδελφε, αἱ προτάσεις σας θὰ τεθοῦν εἰς ψηφοφορίαν.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις, ὅπως μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν δύο διερευνητικῶν ἐντολῶν, δοθῇ ἐντολὴ σχηματισμοῦ κυβερνήσεως εἰς τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα.

Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν ταύτην παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἔψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ σχηματίζεται ἡ κυβέρνησις ἐκλογικὴ κατ' ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν κομματίων, ὑπὸ Πρωθυπουργὸν ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τοῦ πλειοψηφήσαντος σχετικῶς κόμματος. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν αὐτὴν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα. Ἔψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ νὰ θέσετε σὲ ψηφοφορία τὴν πρότασιν τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., κατὰ τὴν ὁποία, ἐὰν ὁ διορισθεὶς Πρωθυπουργὸς δὲν λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διαλύει τὴ Βουλὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 41 παρ. 3.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὰς δύο προτάσεις τὰς ὁποίας ἔκανα. Ἀπορρίπτομεν τὰς δύο κοινοβουλευτικὰς λύσεις τὰς ὁποίας ἐμπεριέχει ἡ πρότασις μου καὶ ἀποδεχόμεθα ἐξωκοινοβουλευτικὴν λύσιν. Ἔτσι εἶναι δυνατόν ὁ ἐκάστοτε Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει καὶ ὑπάρχει τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ἔχωμεν ἐκτροπὴν. Ἐμεῖς κύριε Πρόεδρε, οὔτε τὸ συζητοῦμε αὐτὸ οὔτε καὶ ψηφίζομεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἦδη κύριε Κανελλόπουλε, ἡ πρότασις σας ἀπερρίφθη. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις θὰ διορίξῃ Πρωθυπουργὸν προσωπικότητα ἢ ὁποία κατὰ τὴν κρίσιν του ἔχει τὴν πιθανότητα νὰ λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης. Ἐὰν δὲν λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης διαλύεται ἡ Βουλὴ.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Θὰ ἤθελα κύριε Πρόεδρε, νὰ σᾶς ἐρωτήσω γιὰ νὰ μοῦ εἴπετε ποία εἶναι ἡ διαφορά μετὰξὺ τῆς ἰδικῆς σας προτάσεως καὶ τῆς γνωστῆς θεωρίας τοῦ «κηπουροῦ», κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεὺς ἠδύνατο νὰ διορίσῃ ὅποιον ἤθελε Πρωθυπουργόν. Καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ ἤμπορῇ νὰ διορίξῃ Πρωθυπουργόν, σύμφωνα μὲ τὴν πρότασίν σας, ἐξωκοινοβουλευτικὸν πρόσωπον τὸ ὅποιον θὰ ἤμπορῇ νὰ εἶναι καὶ «κηπουρὸς» ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἀπειλὴν διαλύ-

σεως τῆς Βουλῆς θὰ λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης. Ἐτσι θὰ διαλύσῃ τὰ Κόμματα καὶ θὰ ἀναστατώσῃ γενικὰ τὸν πολιτικὸν βίον τῆς χώρας. Γι' αὐτὸ νομίζω ὅτι θὰ πρέπει ἡ ἐντολὴ σχηματισμοῦ κυβερνήσεως νὰ δίδεται καὶ εἰς τὸ δεύτερον πλειοψηφοῦν σχετικῶς Κόμμα. Ἄς γίνῃ κύριε Πρόεδρε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατ' ἔθιμον ἐγένετο. Γνωρίζετε ὅτι ὁ Ἄνωτατος Ἄρχων ἐκάλει τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Κομμάτων κατὰ τὴν σειράν τῆς δυνάμεώς των καὶ τοὺς ἔδιδε τὴν ἐντολὴν σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως. Ἄς μείνωμεν εἰς τὸ σύστημα αὐτὸ τὰ ὁποῖον εἶναι σχετικῶς καλλίτερον ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὁποῖον προτείνετε ἐσεῖς. Ἄς δίδῃ, δηλαδὴ, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τὴν ἐντολὴν σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως μὲ τὸ δικαίωμα διαλύσεως τῆς Βουλῆς εἰς οἰονδήποτε ἀρχηγὸν Κόμματος. Ὁχι, ὅμως, εἰς τὸν οἰονδήποτε βουλευτὴν, ἢ εἰς οἰονδήποτε πρόσωπον ἐξωκοινοβουλευτικόν, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν κρίσιν του ἢ μᾶλλον κατὰ τὸ ἄβλιον παρασκήνιον ποὺ θὰ προηγήται θὰ τύχῃ ψήφου ἐμπιστοσύνης ἀπὸ τὴν Βουλὴν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δύο λέξεις θὰ εἶπω μόνον διότι ἐλέγχθησαν ἀρκετὰ καὶ ἡ ἀντίθεσις τοῦ ἰδικοῦ μας κόμματος, Ε.Κ.—Ν.Δ., εἶναι ἀπόλυτος πρὸς τὴν διατύπωσιν τὴν τελευταίαν, ποὺ ἔκαμεν ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Κωνστ. Τσάτσος. Θέλω νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν, νὰ μὴ τεθῇ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἢ πρότασις εἰς ψηφοφορίαν. Εἶναι ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ νὰ συνεννοηθοῦν περαιτέρω τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς μὲ τὴν ἡγεσίαν τῶν κομμάτων εἰς τὰ ὅποια ἀνήκουν. Εἶναι κρίσιμον τὸ θέμα καὶ παρακαλῶ θερμῶς, κύριε Πρόεδρε, νὰ μὴ διεξαχθῇ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ψηφοφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Σεργάκης ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Ἡθελα, κύριε Πρόεδρε, νὰ ὑποβάλω μίαν ἐρώτησιν. Ἐδῶ ἐπεδείχθη μία εὐαισθησία ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν, ὁ ἀρχηγὸς κόμματος, ὁ ὁποῖος δὲν ἐξελέγη βουλευτῆς, νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι Πρωθυπουργός. Ὁ τρίτος, ὁ Χ. ὁ μὴ βουλευτῆς, ἂν προσέλθῃ εἰς τὴν Βουλὴν καὶ λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης, θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ κυβερνᾷ; Ἡ πρότασίς σας λέγει, μία - δύο διερευνητικὲς προσπάθειαι, τρίτη κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας πρὸς κάποιον ποὺ θὰ ἔχῃ κάποιον κύρος. Προσέρχεται εἰς τὴν Βουλὴν μὴ βουλευτῆς Πρωθυπουργός καὶ παίρνει ψῆφον ἐμπιστοσύνης, θὰ κυβερνήσῃ θὰ ἔχωμεν δηλαδὴ ἔνδεχόμενην περιπτώσιν Πρωθυπουργοῦ— ἄς θαναιστῶ μίαν φράσιν, εἶναι παλαιά, καὶ ἡμπορῶ νὰ τὴν θαναιστῶ, Πρωθυπουργοῦ—κηπουροῦ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ μὲ Βουλὴν δεχομένην κηπουρόν; Αὐτὸ δὲν τὸ ἐρωτᾶτε; Περὶ αὐτοῦ πρόκειται.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος, ποὺ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι Πρωθυπουργός, καὶ δείχνομεν αὐτὴν τὴν εὐαισθησίαν ὅτι ὁ Πρωθυπουργός νὰ εἶναι βουλευτῆς, εἶναι δυνατὸν νὰ διασπᾶσωμεν ἐν συνεχείᾳ αὐτὴν τὴν παράγραφον ὥστε νὰ δύναται ὁ οἰοσδήποτε Χ. νὰ εἶναι Πρωθυπουργός;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἶναι ἡ ἐσχάτη λύσις.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Δὲν εἶναι ἡ ἐσχάτη λύσις. Κύριε Πρόεδρε, τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα παίρνει τὴν διερευνητικὴν ἐντολήν. Ἀποτυγχάνει; Θὰ ἔλθῃ ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς. Δὲν γίνεται ἄλλως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ θὰ δώσωμεν εἰς πολιτικὸν κόμμα τὴν ἐντολήν νὰ διεξαγάγῃ ἐκλογάς;

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Βεβαίως.

Γ. - Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὴν πρότασίν σας, νομίζω, ὅτι τὴν ἀντελήφθη ὡς μίαν προσπάθειαν ἀναζητή-

σεως μιᾶς ἐσχάτης λύσεως. Δὲν τὴν ἀντελήφθη ὅτι εἶναι μία παγιομένη κατὰ κάποιον τρόπον προκαθορισμένη, ἀπὸ σκέψιν, ἀποψίς. Διότι σὰν ἐσχάτη λύσις, κύριε Πρόεδρε, πράγματι εἶναι ἴσως ἐκείνη πού θὰ πρέπει νὰ ἀποφύγουμεν. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ἀρχίζει ἡ ὀξύτες τῆς πολιτικῆς ζωῆς, καὶ ἀρχίζει ἡ κατὰ κάποιον τρόπον ἀνωμαλία. Δηλαδή ἀπὸ τὴν στιγμήν πού θὰ δώσωμεν εἰς τὸν Πρόεδρον τὴν εὐχέρειαν— καὶ δὲν ξέρωμεν ποῖος θὰ εἶναι μετὰ ὀρισμένον χρόνον ὁ Πρόεδρος καὶ ἂν θὰ ἔχη τὴν προσοχὴν του ἐκεῖ πού θὰ χρειάζεται, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἓνα τέτοιο θέμα— νὰ προσδιορίσῃ κάποιον πρόσωπο ἐξωκοινοβουλευτικὸ τὸ ὁποῖον μὲ μία Α' πλειοψηφίαν, ἔστω, ἤμπορῆσαι νὰ σταθῇ, ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ Πρόεδρος ἔγινε παράταξις, καὶ οἱ ἄλλοι ἔγιναν ἀντίπαλοι καὶ ἐχθροὶ τοῦ Προέδρου. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ἀρχίζει ὅλη ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν τόσες πολλὰς φορές ἐζήσαμεν.

Δι' αὐτό, κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι ἐδῶ ἐπιβάλλεται ὁ ἀπόλυτος σεβασμὸς εἰς τὰ κόμματα. Ἐδῶ εἶναι ἡ περιπτώσις πού πρέπει, διὰ νὰ προφυλάξωμεν τὸν θεσμόν τοῦ Προέδρου καὶ τὴν πολιτικὴν μας ζωὴν, νὰ σταθῶμεν εἰς τὰ κόμματα. Τὴν λύσιν τὴν ἐσχάτην, πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσωμεν μέσα ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ Κοινοβουλίου. Θέλετε νὰ εἶναι τὸ κόμμα τὸ ὁποῖον σχετικῶς πλειοψηφεῖ, νὰ τοῦ ἀνατεθῇ αὐτοῦ ἡ ἐντολή, νὰ διενεργήσῃ τὶς ἐκλογάς; Αὐτὸ εἶναι ἄψογος λύσις. Θέλετε νὰ εἶναι Οἰκουμενική; Νὰ εἶναι ὅλα τὰ κόμματα; Ναί. Θέλετε νὰ εἶναι βουλευτὴς ὁ ὁποῖος νὰ πάρῃ τὴν ἐμπιστοσύνην, νὰ ἐπιλεγῇ ἔστω μέσα ἀπὸ τὴν Βουλὴν; Αὐτὸ ἐγὼ τὸ ἀποροῖπτω. Διότι καὶ πάλι θὰ ἀρχίσῃ ὁ μεγάλος κίνδυνος, ὁ Πρόεδρος νὰ εὐρεθῇ ἐγκλωβισμένος μιᾶς παρατάξεως. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀναζητήσατε τὴν λύσιν μέσα ἀπὸ τὶς πολιτικὰς δυνάμεις τοῦ Κοινοβουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς ἓνα σημεῖον, πού εἶναι πάρα πολὺ δύσκολο. Καὶ πρέπει νὰ σᾶς εἴπωμεν τὰ ἐξῆς: Φοβοῦμεθα ὅτι ὁποιαδήποτε ἄλλη λύσις εἶναι ἐπικίνδυνος. Ἐμεῖς ἐπορευόμεθα δύο πού εἶναι καθαρὰ κοινοβουλευτικὰ καὶ ἀπερρίφθησαν ἢ ὑποτίθεται ὅτι συναντοῦν μίαν ἀντίδρασιν. Φοβοῦμεθα λοιπὸν ὅτι ἂν προχωρήσωμεν εἰς ἄλλην λύσιν, ὑπηρεσιακῆς κυβερνήσεως, εἶναι ἐξ ἴσου δύσκολος καὶ ἐπικίνδυνος. Ἐὰν προχωρήσωμεν σὲ λύσιν βουλευτοῦ ὁ ὁποῖος θὰ ἔπρεπε νὰ πάρῃ διερευνητικὴν ἐντολήν διὰ νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν δι' ἐκλογάς, εἶναι ἐπίσης ἐπικίνδυνος, διότι δημιουργεῖ πολλά προβλήματα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐφθάσαμεν εἰς ἓνα σημεῖον, πού εἶναι ἴσως ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ βασικά καὶ νευραλγικά πολιτικὰ προβλήματα καὶ πού εἰς τὸ παρελθὸν ὑπῆρξαν καὶ θὰ ὑπάρχουν ὅπωςδήποτε καὶ εἰς τὸ μέλλον, διὰ τὸν λόγον αὐτόν, κάνω τὴν ἐξῆς πρότασιν: Ἡμεῖς δὲν ἤμποροῦμεν νὰ πάρωμεν καμμίαν ἀπόφασιν ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δύο πού ἐπορευόμεθα. Σὲ ὁποιαδήποτε ἄλλην εἶναι ἀδύνατον νὰ συμμετάσχωμεν. Κατόπιν τούτου παρακαλῶ— χωρὶς αὐτὸ νὰ ἔχη καμμίαν ἔννοιαν ἐκιδάσεως— νὰ ἀναβληθῇ τὸ θέμα, νὰ συνεννοηθῶμεν μὲ τὸ κόμμα μας. Ὅλοι ἡμεῖς προσωπικὰ θέλωμεν νὰ συνεννοηθῶμεν μὲ τὴν κοινοβουλευτικὴν ὁμάδα νὰ ἀντιμεωπίσωμεν τὸ θέμα αὐτό, καὶ νὰ ἴδωμεν ποία θὰ ἦτο ἡ ὀρθότερα λύσις. Διὰ αὐτὸν τὸν λόγον κάνω ἔκκλησιν νὰ σταματήσωμεν ἐδῶ.

Ἄν τυχὸν ποσχωρήσετε εἰς τὴν πρότασιν τὴν ὁποίαν ἐκάματε, δὲν θὰ μετὰσχωμεν εἰς τὴν ψηφοφορίαν. Καὶ δὲν τὸ κάνωμεν αὐτὸ λόγῳ—ἐπαναλαμβάνω— δημιουργίας ὀξυτήτος, ἀλλὰ διότι δὲν εἴμαστε εἰς θέσιν νὰ πάρωμε ἐπὶ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ θέσιν, πρὶν συνεννοηθῶμεν μὲ τὸ κόμμα μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κανελλόπουλε, θὰ ἤθελα νὰ εἴπω δύο λόγια διὰ τὴν πρότασιν πού ἐκάματε καὶ ἀπερρίφθη. Τὴ σημαίνει αὐτὴ ἡ πρότασις. Σημαίνει ὅτι τὸ σχετικῶς πλειοψηφοῦν κόμμα, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς θὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του.

ὅτι ἂν κωλυσιεργήσῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως, θὰ πάρῃ αὐτὸ τὴν ἐντολήν.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἓνα κόμμα πού ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνην στὴν Βουλὴν, καταψηφίζεται μέσα στὴν Βουλὴ μετὰ ἀπὸ ἓνα χρόνον μὲ μία ψῆφο — καὶ συνέβη αὐτὸ πολλὰς φορές — δὲν θὰ κἀνῃ αὐτὸ τὸ κόμμα τίς ἐκλογές; Ποιὸς θὰ τίς κἀνῃ; Μειοψηφοῦν δὲν θὰ εἶναι; Καὶ ὅμως αὐτὸ θὰ κἀνῃ τίς ἐκλογές. Διατί ἐδῶ θὰ προκρίνωμεν ἄλλην λύσιν;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καταλαβαίνω τὴν πρότασιν τῆς Ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ δὲν καταλαβαίνω τὴν ἄλλην πρότασιν. Ἐγὼ ἂν ἤμην ἀρχηγὸς τοῦ σχετικῶς πλειοψηφοῦντος κόμματος, ἀπὸ τὴν πρώτῃν στιγμὴν θὰ ἔλεγα, τὶ μὲ νοιάζει θὰ μοῦ βοθῆ ἢ ἐντολή.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἄν μίαν Κυβέρνησιν καταψηφίζεται καὶ χάνῃ τὴν ἐμπιστοσύνην, ὡς μειοψηφία, δὲν θὰ κἀνῃ αὐτὴ ἢ μειοψηφία τίς ἐκλογές; Τὸ κόμμα αὐτὸ δὲν θὰ τίς κἀνῃ; Ἡ θὰ καλέσετε ἄλλο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἶναι ἡ μόνη περίπτωσις, πού ἐνώπιον τῆς ἀδυναμίας τῆς Βουλῆς νὰ δώσῃ Κυβέρνησιν, ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος, νὰ εὔρῃ μίαν λύσιν, μίαν διέξοδον, δίδοντας τὴν δυνατότητα εἰς μίαν ἀντικειμενικῶς ἐνεργούσαν Κυβέρνησιν, καὶ Ὑπηρεσιακὴν, νὰ κἀνῃ τίς ἐκλογές. Εἶναι ἡ μόνη λύσις.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, διατί δὲν μοῦ ἀπαντᾶτε εἰς τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον σᾶς θέτω;

Γ.—Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Πρώτῃ λύσις, ἡ Οἰκουμενικὴ. Δευτέρα λύσις νὰ δώσωμεν τὴν εὐχέρειαν εἰς τὸν Πρόεδρον, νὰ ἐπιλέξῃ ἀπὸ ἓνα κόμμα ἐκ τοῦ κοινοβουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄν ὑπάρχῃ λύσις τῆς Οἰκουμενικῆς, δὲν ἔχομεν ἀνάγκη τῆς διατάξεως. Δι' αὐτὸ μὲ τὴν ἀπάντησιν σας δὲν μοῦ δίδετε λύσιν. Ἄν συμφωνοῦν τὰ κόμματα καὶ εἰπὼν κάνομε Κυβέρνησιν, τελείωσε τὸ ζήτημα.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Βλέπετε, κ. Πρόεδρε, ὅτι δὲν ἔμποροῦμεν νὰ συμφωνήσωμεν. Διατί δὲν τὸ ἀφήγετε νὰ τὸ συζητήσωμεν αὔριον; Καὶ ἡ ὥρα ἐξ ἄλλου πέρασε, ἀλλὰ καὶ νὰ συμενωθῶμεν καὶ μὲ τὰ κόμματά μας. Δὲν ἔμποροῦμεν τώρα νὰ πάρωμεν θέσιν.

Δ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Μετὰ τὴν δευτέρα διερευνητικὴν προσπάθειαν, θὰ ἔμπορούσαμεν νὰ τὸ διατυπώσωμεν ὡς ἐξῆς, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν Ὑπηρεσιακὴν: «μὴ ἐπιτυγχανομένου τούτου, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀναθέτει τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς—ὄχι πλέον Κυβέρνησιν—εἰς διακομματικὴν κυβέρνησιν κατ' ἀνάγκην τῆς δυνάμεως τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων, ὑπὸ Πρωθυπουργὸν ἐξωκοινοβουλευτικόν». Διότι δὲν θὰ ἔμπορούσαν νὰ συμφωνήσουν τὰ κόμματα.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἔχουμε μόνιρρησιν σὲ αὐτό. Αὐτὴ εἶναι περίπου ἡ λύσις πού ἐπρατεῖναμεν. Δὲν ἔχομεν ἀντίρρησιν, ἀλλὰ φοβούμεθα ὅτι θὰ ἔχετε ἐσεῖς ἀντίρρησιν.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Διατί φοβεῖσθε τὴν μόνην λύσιν ἢ ὁποῖα ἐπανειλημμένως ἔχει δώσει ἐξετάσεις καὶ ποτὲ δὲν ἀπέτυχεν, τὴν Ὑπηρεσιακὴν Κυβέρνησιν;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Σᾶς παρέχω τὴν πληροφορίαν, πὼς σχεδὸν καμμία Ὑπηρεσιακὴ Κυβέρνησις δὲν ἐπετέλεσε σωστὰ τὸν προορισμὸν της. Ἐγὼ συμμετάσχει σὲ τρεῖς. Κατὰ συνέπειαν δὲν ἔμπορεῖτε νὰ ἔχετε περισσοτέραν πείραν ἀπὸ ἐμένα.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Κύριε Κανελλόπουλε, σέβομαι τὴν πείραν σας, ἀλλὰ εἶπατε προηγουμένως ὅτι δὲν θέλετε τὸν ἐξωκοινοβουλευτικὸν Πρωθυπουργὸν νὰ κυβερνήσῃ, διότι αὐτὸ ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸ ὅτι ὁ Πρωθυπουργὸς θὰ πρέπει νὰ εἶναι βουλευτὴς. Πολὺ σωστά. Ἀλλὰ διατί εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις ὅπως εἶναι ἡ διενέργεια ἐκλογῶν, ὅπου ἢ πλειοψηφία

παίξει πρωτεύοντα ρόλον, δὲν δέχεσθε Πρωθυπουργὸν πρόσωπον μὴ κομματικὸν καὶ κατὰ τεκμήριον πλέον ἀμερόληπτον;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, παρακαλῶ μὴ ὀμιλεῖτε ὅλοι μαζί, διότι ὅταν ὀμιλῆτε ὅλοι μαζί, δὲν ἀκούγεσθε ἀπὸ τοὺς στενογράφους.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐξακολουθῶ νὰ ἐπιμένω εἰς τὴν παράκλησίν μου. Ἐχομεν τώρα μίαν πρόσδον σὲ σχέση μετὰ τὴν πρόταση ποὺ διετύπωσα. Εἶναι ἡ πρότασις τοῦ κ. Μπουρνιά, ποὺ ὀμιλεῖ περὶ ἐξωκοινοβουλευτικοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἀλλὰ μετὰ συγκρότησιν ἐκ τῶν κομμάτων. Αὐτὸ λέγετε ἐσεῖς. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐπ' αὐτοῦ, εἶναι δύσκολον αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ ἀποφασίσωμεν, ἡμεῖς ἡ παράκλησίς μας εἶναι νὰ τὸ ἀναβάλετε δι' αὔριον. Ἐχομεν δύο συγκεκριμένους προτάσεις. Νὰ συνεννοηθῶμεν καὶ μετὰ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κομμάτων. Φαντάζομαι ὅτι καὶ δι' ἐσᾶς εἶναι οὐσιῶδες τὸ πρόβλημα, δὲν εἶναι μόνον δι' ἐμᾶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ ἀφήσωμεν τότε τὸ θέμα αὐτό, καὶ νὰ τελειώσωμεν τὰς ἄλλας παραγράφους.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Νομίζω ὅτι ἔχει δίκαιον ὁ κ. Κανελλόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, ὅλα αὐτὰ ποὺ λέγετε, καὶ ἐμὲ μετὰ γοητεύουν, διότι εἶμαι κατάκοπος. Ἀλλὰ νὰ ξέρετε ὅτι θὰ πάη τὸ Σύνταγμα ἀνευ προτάσεως εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ θὰ τὰ εἴπωμεν πλέον εἰς τὴν Βουλὴν ὅλα αὐτά.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Ἄν καταλήγεται κύριε Πρόεδρε, νὰ ἀναβληθῆ ἡ ψήφισις τῆς ἐπιμάχου διατάξεως δι' αὔριον, θὰ παρεκάλουν νὰ ψηφισθῶν αἱ ὑπόλοιποι παράγραφοι τοῦ ἀρθροῦ 38.

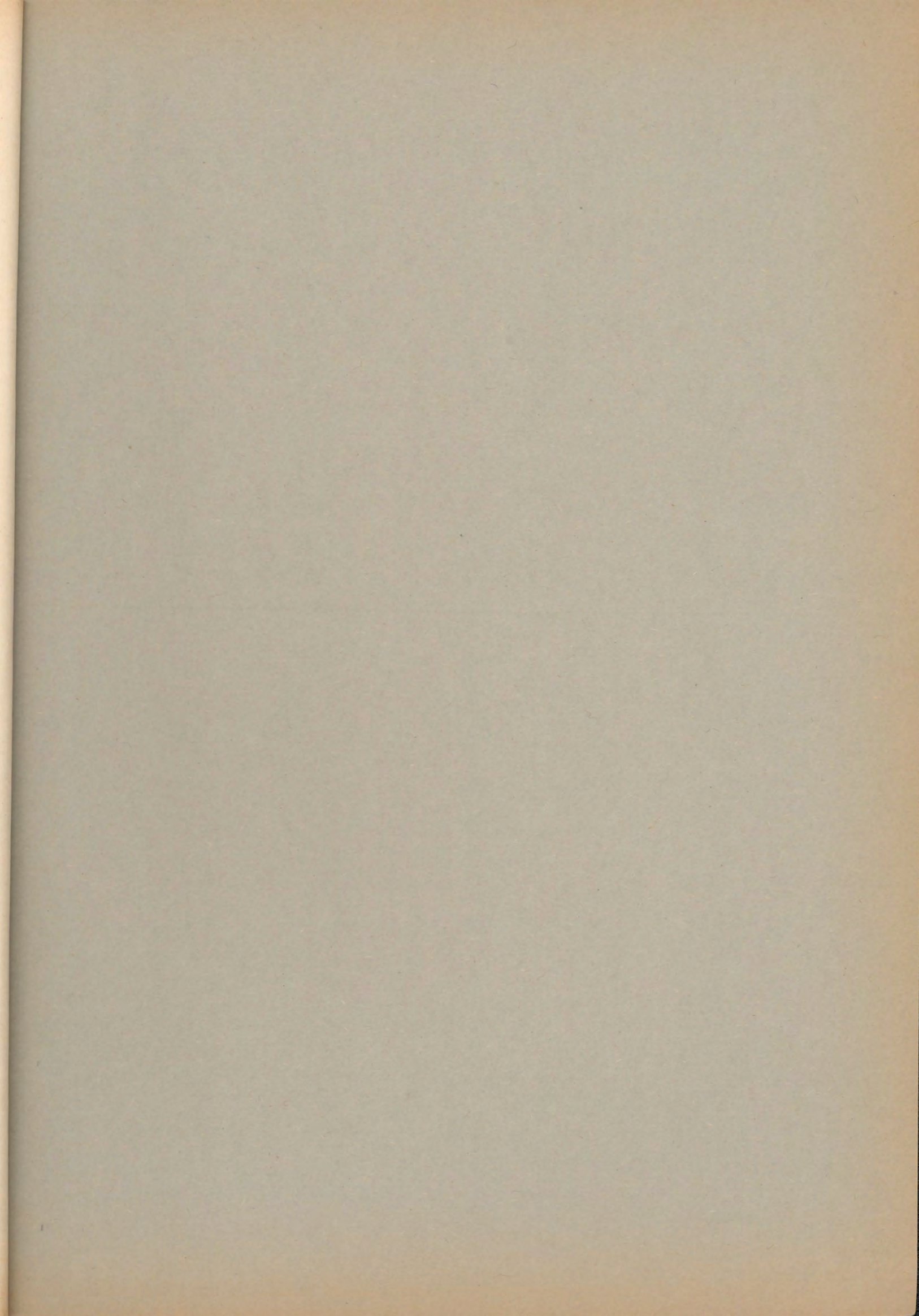
ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Ὅχι, ὄχι αὐτὴν τὴν στιγμὴν.

Μεθ' ὃ συναινέσει τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ περὶ ὥραν 2.45' μ.μ. λύεται ἡ συνεδρίασις δι' αὔριον Τετάρτην, καὶ ὥραν 9.00' π.μ.

Ὁ Πρόεδρος
Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Δ. ΧΛΩΡΟΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
Ε' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΣΤΕΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Προεδρία κ. ΚΩΝ. ΤΣΑΤΣΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 24

21 Μαρτίου 1975

ΑΘΗΝΑΙ, 1975

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

**ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 24η
21 Μαρτίου 1975**

Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, σήμερον τὴν 21ην Μαρτίου 1975, ἡμέραν Παρασκευὴ καὶ ὥραν 10ην π.μ., συνῆλθεν εἰς συνεδρίασιν ἡ Ὀλομέλεια τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Προέδρου αὐτῆς κ. Κων. Τσάτσου.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην, μετὰ τὴν διαπίστωσιν ἀπαρτίας, συνεζητήθησαν τὰ ἄρθρα 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94 τοῦ Κυβερνητικοῦ Σχεδίου τοῦ Συντάγματος καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις ἐπὶ τῶν ἁρθρῶν 87, 88, 90.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, ἄρχεται ἡ συνεδρίασις. Θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ Δικαιοσύνης. Παρακαλῶ τοὺς κ.κ. συναδέλφους οἱ ὁποῖοι ἔχουν τροπολογίας νὰ τὰς ἔχουν καθαρογράψει ὥστε νὰ καταχωρηθοῦν αὐτολεξεὶ εἰς τὰ πρακτικά.

Ἄρθρον 87, παράγραφος 1. «Ἡ Δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ Δικαστηρίων συγκροτουμένων ἐκ τακτικῶν Δικαστῶν ἀπολαυόντων λειτουργικῆς καὶ προσωπικῆς ἀνεξαρτησίας».

«Οἱ Δικασταὶ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων των ὑπόκεινται μόνον εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους». Ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ καμμία τροπολογία; Οὐδεμία.

Ἡ πρώτη ἔγινε δεκτὴ;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος δευτέρα: Ὁ κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, μία συμπλήρωση χρειάζεται αὐτὴ ἡ παράγραφος, ὅποτε θὰ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«Οἱ Δικαστῆς, κατὰ τὴν εὐψυχο ἄσκησιν τῶν καθηκόντων των, ὑπόκεινται μόνον στὸ Σύνταγμα καὶ στοὺς νόμους. Ἡ παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης δημιουργεῖ εὐθύνη καὶ γιὰ τὸν μὴ τηρήσαντα τὰς ὑποχρεώσεις του δικαστή. Τὸ ἥθος καὶ ἡ εὐψυχία θεωροῦνται ἀπαραίτητα γνωρίσματα τῶν δικαστῶν».

τὸν μὴ τηρήσαντα τὶς ὑποχρεώσεις του δικαστή. Τὸ ἥθος καὶ συμπλήρωσιν στή παρ. αὐτὴ γιὰτὶ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν παρουσία Τερτσέτηδων καὶ Πολυζωίδηδων. Καὶ ἡ μικρὴ ἐμπειρία ποὺ ἔχουμε ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς δικτατορίας, μᾶς λέει: ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη δυστυχῶς δὲν μᾶς παρουσιάζει παραπολλὰ τέτοια φαινόμενα.

Καὶ ἂν θέλωμε πράγματι νὰ ἀποκτήσουμε δικαιοσύνη, θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε Δικαστῆς εὐψυχους καὶ Δικαστῆς μὲ ἥθος. Μὴν ξεχνᾶμε ὅτι στὴν πρώτη δικτατορικὴ Κυβέρνηση ἐπὶ κεφαλῆς ἐμπῆκε ὁ Κόλλιας καὶ ἀφῆνω τοὺς ἄλλους Ἀρσενάγιτες. Καὶ μὴν ξεχνᾶμε ὅτι στὴν ἄλλη δικτατορικὴ Κυβέρνηση, τὴν τελευταία, ἦταν Ὑπουργὸς τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ τεθεῖ σὰν βασικὸς ὅρος διὰ τὴν ιδιότητα τοῦ Δικαστοῦ ἡ εὐψυχὸς ἄσκησις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, τὰ γεγονότα τὰ ὅποια ἐξέθεσαν ὁ κ. Κουτσοχέρας εἶναι ἀκριβῆ. Δὲν νομίζω, ὅμως ὅτι μὲ τὴν προτεινομένην τροπολογίαν, θεραπεύεται τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ὅλοι γνωρίζουμε τότε ὅτι ἔλαβε χώραν. Νομίζω ὅτι τὰ Συντάγματα δὲν ἔμπορῆ νὰ εἶναι εὐχολόγια. Πρέπει νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν καθαρὰν διατύπωσιν τοῦ κειμένου καὶ νομίζω, ὅτι ὅπως ἔχει διατυπωθῆ ὅτι οἱ Δικασταὶ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων τῶν ὑπόκεινται μόνον εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους, καθορίζει πλήρως τὴν θέσιν τοῦ Δικαστοῦ.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις τοῦ συναδέλφου κ. Κουτσοχέρα εἶναι πάρα πολὺ ὀρθή, ἀλλὰ δὲν ἔμπορῆ νὰ τεθῆ διάταξις εἰς τὸ Σύνταγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ εἶπον καὶ ἐγὼ κ. συνάδελφε, ὅτι δὲν ἔμπορῆ νὰ περιληφθῆ εἰς τὸ Σύνταγμα.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, μήπως ἔμπορῆ στὰ πρακτικὰ νὰ διατυπωθῆ μιὰ εὐχή; Μία ἐρμηνευτικὴ δήλωσις;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κουτσοχέρα, παρακαλῶ νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἄπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἤθελα εἰς τὴν παρ. 2 ἢ ὅποια ἔχει ὡς ἐξῆς: «Οἱ Δικασταὶ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων τῶν, ὑπόκεινται μόνον εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους». Νὰ προστεθοῦν τὰ ἐξῆς: «Εἶναι ὑποχρεωμένοι δέ, ὑφ' οἱασδήποτε συνθήκας νὰ υπερασπίζονται τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς, τῆς σωματικῆς ἀνεραϊότητος καὶ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν κατὰ τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν γενικὰ παραδεκτὴ δημοκρατικὴ ἀντίληψιν».

Δὲν εἶναι ἀποκλειστικὰ ἰδική μου ἄποψις, εἶναι συγκερασμὸς ἀπόψεων αἱ ὅποια ἔχουν ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς διατυπωθῆ. Νομίζω, ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ. ἔχει διατυπωθῆ παρομοία πρότασις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, παρακαλῶ νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα. Ἄπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐπίσης, κ. Πρόεδρε, εἰς τὴν δευτέραν παρ. προτείνεται δεύτερον ἐδάφιον, ἔχον οὕτω: Οἱ δικασταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἀρνηθοῦν τὴν ἐφαρμογὴν νόμων οἱ ὅποιοι ἐξεδόθησαν ἢ τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν ἀνευ τηρήσεως τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προϋποθέσεων καὶ τῶν νόμων ἢ ἐνεργειῶν αἱ ὅποια εἶναι ἀντίθετοι εἰς τὰς διεθνεῖς διακηρύξεις ἢ συμβάσεις ἐγγυήσεων τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ὡς δεύτερον ἐδάφιον τῆς 2ας παρ. τοῦ ἀρθροῦ 87, ἡ πρότασις ὡς τὴν διετύπωσεν ὁ κ. Κακλαμάνης.

Ἄπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, 3η παρ. εις τὸ κείμενον εἶναι, αἱ ἀποδοχαὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν εἶναι ἀνάλογοι. . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτό, κ. Κακλαμάνη, νομίζω καὶ φαντάζομαι ὅτι θὰ τὸ ἀποδεχθῆτε, ὅτι μετακομίζεται ἀπλῶς εἰς τὸ ἄρθρον 88, διότι δὲν ἔχει θέσιν ἐδῶ πέρα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Τὸ δεύτερον ἐδάφιον τὰ τῆς βαθμολογικῆς καὶ μισθολογικῆς ἐξελίξεως, κλπ. ὀλόκληρον, μαζί με τὸ πρῶτον ἐδάφιον θὰ πάη στὸ ἄρθρον 88. Προτείνω ὡς παρ. 3 τὸ ἐξῆς: «Οἱ τακτικοὶ Δικασταὶ ἐπιθεωροῦνται ὑπὸ Δικαστῶν τοῦ κλάδου των. Οὐδεὶς δὲ δικαιοῦται νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτοὺς ἐγκυκλίους ἢ ἄλλας ὁδηγίας, ἢ νὰ παρεμβαίνει καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματός των».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις εἶναι ἂν θὰ πρέπει νὰ μπῆ ἢ ὄχι εἰς τὸ Σύνταγμα ἢ διάταξις αὐτή.

Ἐπὶ τῆς οὐσίας δὲν ὑπάρχει διαφωνία. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη. Ὅσοι συμφωνοῦν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των. Ἀπορρίπεται.

Ὁ κ. Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις μου ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τῆς ἐκ τῶν ἐνδῶν ἐπιβουλῆς τῆς δικαστικῆς ἀνεξαρτησίας. Καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἡ ἐπιθεώρησις καὶ ἡ πειθαρχικὴ δίωξις τῶν τακτικῶν Δικαστῶν ἐνεργεῖται, ἐπιφυλασσομένης τῆς διατάξεως τοῦ ἁρθρου 91 παρ. 3 μόνον ὑπὸ ἀνωτέρων κατὰ βαθμὸν τακτικῶν Δικαστῶν κατὰ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὀριζόμενα».

Αὐτὸ προτείνομεν νὰ προστεθῆ ὡς παρ. 3 εἰς τὸ ἄρθρον 87. Καὶ νὰ γίνῃ ἐρμηνευτικὴ δήλωσις ὡς ἐξῆς: «Οἱ τακτικοὶ Δικασταὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των δὲν δεσμεύονται ἐξ ἐγκυκλίων, ὁδηγιῶν, ὑποδείξεων, παραγγελιῶν καὶ ἐντολῶν τῆς Προϊσταμένης των Δικαστικῆς Ἀρχῆς».

Αὐτὰ, κ. συνάδελφοι, προτείνονται ἐν ὄψει τῆς πολλῆς πικρῆς πείρας ποὺ ἔχομεν, τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἀπὸ τὴν Δίκην Λαμπράκη καὶ ἐντεῦθεν.

Ἀλλὰ ἡ πρώτη παρ., δὲν ἀποκρύπτω τὸ γεγονός, κ. Πρόεδρε, εἶναι παράκλησις τῶν ἰδίων τῶν τακτικῶν Δικαστῶν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἐπιτέλους ἀπὸ τὸν βρόγχον τῶν Εἰσαγγελέων, οἱ ὁποῖοι ἐπεμβαίνουν εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων των καὶ κάνουν ἐκθέσεις τίς ὁποῖες κοινοποιοῦν καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ καταπιέζουν τοὺς Δικαστάς. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι πρέπει νὰ μπῆ αὐτὴ ἡ διάταξις ὡς 3η παρ. εἰς τὸ ἄρθρον 87.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε, αὐτὰ εἶναι θέματα τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ὄχι τοῦ Συντάγματος. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὑπάρχει αὐτὸ τὸ αἴτημα, τὸ ξέρω καὶ ἐγώ, ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοὺς Δικαστικούς, ὑπάρχει ἓνα εἶδος δυσαρρεσιείας κατὰ τῶν Εἰσαγγελέων. Δὲν ἔχουν καμμίαν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποταγοῦν, καθὼς ὑποτάσσονται.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Μανabῆ, ἡ ὁποία περιέχει πρῶτον μὲν μίαν προσθήκην ἐδαφίου καὶ δεύτερον μίαν ἐρμηνευτικὴν δήλωσιν.

Οἱ ἀποδεχόμενοι παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των.

Ἡ τροπολογία ἐγένετο ἀποδεκτὴ.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω νὰ γίνῃ εἰς τὸ ἄρθρον 87 μίαν προσθήκην παραγράφου 4 ἢ ὁποῖα θὰ ἔχη ὡς ἐξῆς: «Ἡ σύνθεσις τῶν Ποινικῶν Δικαστηρίων δι' ἕκαστον μῆνα καθορίζεται διὰ κληρώσεως μεταξὺ ἀπάντων τῶν Δικαστῶν κατὰ τὸ τελευταῖον πενθήμερον τοῦ προηγούμενου μηνός».

Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει ἓνα δυσχερὲς πρόβλημα τῆς συνθέσεως τῶν Ποινικῶν Δικαστηρίων καὶ νομίζω ὅτι μετὰ τὴν διάταξιν αὐτὴν ἀτιμετωπίζεται ἱκανοποιητικῶς, ἐξασφαλιζόμενων τῶν συναφῶν ἐγγυήσεων ἔναντι εὐκόλως ἐννοουμένων παρεμβάσεων καὶ κινδύνων διὰ τῆς κληρώσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἰς ὅλα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει διαφωνία, ὑπάρχει συμφωνία.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταφέρωμεν τὸν Ὄργανισμόν τῶν Δικαστηρίων εἰς τὸ Σύνταγμα.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, πρόκειται περὶ κατοχυρώσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ποινικῶν Δικαστηρίων τῶν ὁποίων ὀρίζεται ἡ σύνθεσις ὑπὸ τοῦ Προϊσταμένου των σχεδὸν τὴν παραμονὴν τῆς δίκης καὶ δι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται εἰς τὰς μεγαλύτερας πόλεις τῆς χώρας ὅπου ὑπηρετοῦν πλείονες δικασταί, νὰ καταστή αὕτη περισσότερον ἀδιάβλητος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη «περὶ προηγουμένης συνθέσεως τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνός».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε ὄχι κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνός ἀλλὰ κατὰ τὸ τελευταῖον πενθήμερον τοῦ προηγουμένου μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή, «κατὰ τὸ τελευταῖον πενθήμερον τοῦ προηγουμένου μηνός, καθορίζεται ἡ σύνθεσις τῶν ποινικῶν δικαστηρίων δι' ἕκαστον μῆνα διὰ κληρώσεως μεταξὺ ἀπάντων τῶν δικαστῶν». Καθὼς ἀντιλαμβάνεσθε, αὐτὸ ἀφορᾷ δύο—τρία δικαστήρια. Ἀθῆναι, Πειραιεῖς.

Λοιπὸν, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν, αὕτη ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη, ὡς τετάρτη παράγραφος. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖρας.

(Ἦγειραν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι).

Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Α. Π. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω νὰ διατυπωθῇ τὸ ἐδάφιον 2 τῆς τελευταίας παραγράφου, ὡς εἶχεν εἰς τὸ κυβερνητικὸν σχέδιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή θέλετε νὰ τεθῇ:

«Ἡ παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης δημιουργεῖ εὐθύνην καὶ διὰ τὸν μὴ τηρήσαντα τὰς ὑποχρεώσεις . . . κλπ.»

Θέτω ὑπὸ ψηφοφορίαν ὡς πρότασιν τοῦ κ. Κακλαμάνη, τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ κυβερνητικὸν σχέδιον, ὅσον ἀφορᾷ τὸν δευτέρου ἐδάφιον τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἀρθροῦ 87, καθ' ἣν «παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης καθ' ἣν οἱ δικασταὶ ὑπόκεινται μόνον εἰς τοὺς νόμους, δημιουργεῖ εὐθύνην καὶ διὰ τὸν μὴ τηρήσαντα τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ δικαστοῦ».

Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν, ὡς ἔχει καὶ ὡς ἔχει καὶ εἰς τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των.

(Ἦγειραν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι).

Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ποῖοι εἶναι κατὰ τῆς προτάσεως;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θέλετε νὰ ἀναφέρουμε τὰ ὄνόματα;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὅχι, νὰ ἐρωτηθοῦν. Διότι ἴσως τινες ἐκ τῶν συναδέλφων τῆς πλειοψηφίας συμφωνοῦν μὲ τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακλαμάνη ὅλοι συμφωνοῦν εἰς τὴν οὐσίαν, δὲν ὑπάρχει καμμία διαφωνία.

Τὸ θέμα εἶναι μὴπως θὰ πρέπει αὐτὰ τὰ ἄρθρα νὰ τὰ κάνουμε λιγώτερα καὶ τὰ ἄλλα νὰ πᾶνε εἰς τὸν ὄργανισμόν τῶν δικαστηρίων.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ἡ πρακτικὴ ἀπέδειξε ὅτι ἡ σύνθεσις τῶν δικαστηρίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τοῦ δικαστηρίου, διότι τὰ διάδικα μέρη δὲν εἶναι προετοιμασμένα νὰ ὑποβάλουν αἴτησιν ἐξαιρέσεως ἐνὸς δικαστοῦ, κατὰ ὀρισμένων δικαστῶν. Δι' αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ τεθῇ διάταξις, καθ' ἣν ἡ σύνθεσις τῶν δικαστηρίων πρέπει νὰ γίνεται πρὸ πέντε ἡμερῶν.

Ἔχετε ἀπολύτως δίκιο, ἀλλὰ δὲν εἶναι διὰ τὸ Σύνταγμα αὐτό. Αὐτὸ εἶναι διὰ τὸν ὄργανισμόν τῶν δικαστηρίων.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Εἰς τὴν πρακτικὴν ἔχει δίκαιον ὁ κ. συναδελφος. Ἄλλὰ εἶναι θέμα, ἐιδικῆς διατάξεως ποὺ πρέπει νὰ περιληφθῇ εἰς τὴν ποινικὴν δικονομίαν.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ὅταν ὑπάρχῃ Συνταγματικὴ ἐπιταγή, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέχῃ κανεὶς εἰς τὴν ἐρμηνείαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Παπαπολίτη, νὰ διατυπώσετε ἐγγρά-

φως τὴν πρότασίν σας καὶ νὰ τὴν καταθέσετε, διότι ἐὰν δὲν τὴν διατυπώσετε ἐγγράφως, δὲν θὰ εἶναι μετὰ τῶν προτάσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπαπολίτη.

Παρακαλῶ οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν αὐτὴν νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦγειραν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Συνεπῶς, τὸ ἄρθρον 87 ἐψηφίσθη ὡς ἔχει, μὲ τὴν προσθήκην, τῆς φράσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε ὁ κ. Μανabῆς.

Προχωροῦμεν εἰς τὸ ἄρθρον 88. «Οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ διορίζονται διὰ Προεδρικοῦ διατάγματος ἐπὶ τῇ βάσει Νόμου ὁρίζοντος τὰ προσόντα τὴν διαδικασίαν ἐπιλογῆς των, εἶναι δὲ ἰσόβιοι». Ὑπάρχει ἀντίρρησης;

Οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως ὑπαρχούσης, ἡ φράσις αὐτὴ γίνεται δεκτὴ.

«Αἱ ἀποδοχαὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν — εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὸ λειτούργημα τους».

Ἐπὶ τῆς φράσεως ταύτης, ὑπάρχει καμμία ἀντίρρησης;

Οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως ὑπαρχούσης, ἡ φράσις αὐτὴ γίνεται δεκτὴ.

«Τὰ τῆς βαθμολογικῆς καὶ μισθολογικῆς ἐξελέξεως, ὡς καὶ τὰ τῆς ἐν γένει καταστάσεως αὐτῶν καθορίζονται δι' εἰδικῶν Νόμων».

Ἐπὶ τῆς φράσεως ταύτης, ὑπάρχει ἀντίρρησης;

Οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως ὑπαρχούσης, ἡ φράσις γίνεται δεκτὴ.

Ὑπάρχει καμμία προσθήκη, ἐπὶ τῆς παραγράφου 1;

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Εἶχα προτείνει καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα, νὰ γίνῃ προσθήκη εἰς αὐτὸ τὸ ἄρθρον 88 παρ. 1 πρὸς ἀκριβῆ καθορισμὸν τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει περίπτωσις ἀμφιβολίας ἢ παρερμηνείας. Εἶναι ἡ τροπολογία καὶ προσθήκη τοῦ κ. Σεργάκη, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Δικαστικοὶ λειτουργοί, εἶναι οἱ Πρόεδροι καὶ τὰ μέλη τῶν Διοικητικῶν, Πολιτικῶν καὶ Ποινικῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, οἱ Εἰσαγγελεῖς, ὁ Γενικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ὁ Γενικὸς Ἐπίτροπος καὶ οἱ παρ' αὐτῷ ἀντεπίτροποι, ὡς καὶ οἱ Ἐπίτροποι τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων οὐσίας».

Ὁ κ. Σεργάκης, ὑπεστήριξε, διὰ μακρῶν εἰς τὴν πρώτην Ὑποεπιτροπὴν, ὅτι μὲ τὴν διατύπωσιν αὐτὴν καλύπτονται οἱ διὰ τοῦ προηγουμένου ἐδαφίου, χαρακτηριζόμενοι ὡς δικαστικοὶ λειτουργοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή, οἱ Εἰρηγοδίκαι καὶ οἱ Πταισματοδίκαι, δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὴν διάταξιν; Γιὰ νὰ καταλάβω γιατί θάζετε τὴν διάταξιν. Τί ἀποκλείετε;

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Τὸ θάζομεν γιὰ νὰ ἀποκλείσωμεν κάτι.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ὁ κ. Σεργάκης, λέγει εἰς τὴν εἰσηγητικὴν ἐκθεσιν τῆς τροπολογίας του ὅτι πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας πρέπει νὰ κατονομάζονται ποῖοι εἶναι οἱ δικαστικοὶ λειτουργοί. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952 κάμνει κεχωρισμένως λόγον περὶ τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων ὡς εἶναι τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας καὶ ἄλλων δυναμένων νὰ συσταθοῦν διὰ νόμου, περὶ πολιτικῶν καὶ ποινικῶν δικαστηρίων περὶ μικτῶν ἢ εἰδικῶν δικαστηρίων, τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κλπ.

Ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ κ. Σεργάκη διατύπωσις ἐκάλυψε ὅλας τὰς περιπτώσεις, βάσει τῶν περὶ δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ δικαστηρίων διατάξεων τοῦ Συντάγματος. Διὰ τῆς διατάξεως δὲν ἐπιδιώκεται ὁ ἀποκλεισμὸς δικαστικοῦ τινὸς λειτουργοῦ ἀλλ' ἀπλῶς γίνεται ρητὴ μεία ἐκείνων ποῦ εἶναι δικαστικοὶ λειτουργοὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Συντάγματος, διὰ νὰ μὴν ὑπάρξουν ἀμφισβητήσεις. Ὅσοι δὲν περιέχονται εἰς αὐτὴν δὲν εἶναι δικαστικοὶ λειτουργοί.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Δὲν καλύπτει τοὺς Εἰρηγοδίκαις;

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Τοὺς καλύπτει, ὅπως καὶ τοὺς Πταισματοδίκαις. Πάντως ἀναφέρομαι εἰς ὅσα ἀνέπτυξεν εἰς τὴν

Α' Ὑποεπιτροπὴν ὁ κ. Σεργάκης, ὅστις μὲ παρεκάλεισε λόγῳ ἀπουσίας του, νὰ θέσω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τὴν τροπολογίαν του αὐτῆν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αὐτὸ τὸ χαρτὶ ποὺ σὰς ἔδωσαν τώρα, εἶναι ἀπὸ τὸν κ. Νικολάου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γὰρ ἐξηγήστε τι ἐννοεῖτε;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ παρουσία τοῦ κ. Νικολάου εἶναι πλέον ἐκδηλὸς εἰς τὴν ἀτμόσφαιρα ἐδῶ.

(Ὁ κ. Στεφανίδης ἀναγινώσκει ἐν τῷ μεταξὺ πάλιν τὴν τροπολογίαν τοῦ κ. Σεργάκη).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ἔμπορῶ νὰ ἀντιληφθῶ γιατί γίνεται αὐτὸς ὁ διάλογος...

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. ...Γίνεται διατὶ ὁ κ. Νικολάου περιφέρεται ἀκόμη ἐδῶ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νομίζω, ὅτι αὐτὰ δὲν θίγουν τὸν κ. Νικολάου, θίγει τὸν Προεδρεύοντα καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν ἔχετε αὐτὴν τὴν πρόθεσιν νὰ θίξετε οὔτε Προεδρεύοντα, οὔτε τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὅπωςδὴποτε ὄχι ἐσᾶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οὔτε καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἀπλῶς θέλω νὰ διαφυλάξω τὸ κῦρος ὅλων μας καὶ τὸ λέγω αὐτὸ μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι μέχρις ὅτου φθάσῃ τὸ σχέδιον εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ὁ κ. Νικολάου, οὔτε παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ, οὔτε παρὰ τῷ Προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας, οὔτε εἰς τὰ παρασκήνια τῶν ἐργασιῶν μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὸ εἶναι θέμα ἐπερωτήσεως καὶ δὲν εἶναι θέμα τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς προσβάλλετε.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Διαφυλάσσω τὸ κῦρος ὅλων μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακλαμάνη, θίγετε τοὺς συναδέλφους.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Δὲν ἔχω τέτοια πρόθεσιν. Οὔτε νομίζω ὅτι οἱ λόγοι μου θίγουν τοὺς συναδέλφους, ἢ τὸ πρόσωπόν σας.

Δ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Ἐγὼ διαμαρτύρομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ ἐγὼ διαμαρτύρομαι.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Καὶ ἐγὼ διαμαρτύρομαι, διότι δὲν εἶναι σωστὸ αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπανελάβε τρεῖς φορές ὁ κ. Κακλαμάνης. Εἶναι προσβλητικόν. Αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ κ. Κακλαμάνης, εἶναι σὰν νὰ μὴν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ θέμα. Δὲν νομίζετε ὅτι προσβάλλεται ὁλόκληρος ἡ Ἐπιτροπὴ; Ἐγὼ θεωρῶ ἑαυτὸν θιγέντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐδῶ ἐμφανίζόμεθα ὡς ὄργανα ἐνὸς σώπου.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀρνοῦμαι νὰ μοῦ δώσῃ ὁ κ. Κακλαμάνης, οἰανδὴποτε ἐξηγήσιν ἐπὶ τοῦ θέματος λέγων ὅτι κόπτεται διὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν μας καὶ διὰ τὴν προστασίαν μας.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Πάντως, ἐδῶ, δὲν πρέπει νὰ ἀναφέρονται ὀνόματα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐγὼ ὅταν διέκοψα ἀνέφερα τὸ ὄνομα τοῦ κ. Νικολάου. Αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν αἰχμὴν, οὔτε καδ' ὑμῶν, οὔτε καδ' οἰουδὴποτε ἄλλον ἐκ τῶν κ.κ. συναδέλφων, οὔτε ἔχει σχέδιον μὲ τὴν συζητουμένην τροπολογίαν.

Δ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Αὐτὸ συνδέεται μὲ τὸ κῦρος μας...

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Θὰ σὰς ἐξηγήσω, κ. Μπουρνιά, τι ἐννοῶ. Πιστεύω, ὅτι ἐπιτελοῦμε εὐσυνειδήτως καὶ σεῖς καὶ ἡμεῖς τὸ καθήκον μας. Συγχρόνως ὅμως δὲν σὰς διαφεύγει ὅτι τὸ κυβερνητικὸν σχέδιον ἔχει καταγγεληθῆ ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, κυρίως ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὁ εἷς ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ Παπαδοπουλικῆ «Συντάγματος». Αὐτὸ εἶναι δικαίωμα καὶ υποχρέωσίς μου νὰ τὸ πῶ. Δὲν λέγω ὅτι σεῖς ἀποδέχσθε τὰς ἀπόψεις τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Αὐτὸ θὰ καταδει-

χρή, από τὸ τί τελικῶς θὰ ἐγῆ ἀπὸ τὴν Βουλὴν. Ἐπὶ τέλους, σὲ τόσοις ἀνωτάτους δικαστάς, δὲν ὑπάρχει κάποιος ὁ ὁποῖος νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κ. Νικολάου, ὁ ὁποῖος ἦταν στὴ διάρκεια τῆς δικτατορίας νομικὸς σύμβουλος τοῦ Γκιζίκη καὶ τοῦ Παπαδόπουλου καὶ ἐξακολουθεῖ τώρα νὰ εἶναι νομικὸς σύμβουλος τοῦ κ. Κακλαμάνη; Διὰ νὰ μὴν σᾶς θίγω, διότι δὲν τὸ θέλω, ἀς ἀντικατασταθῆ.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Λυποῦμαι πάρα πολὺ διότι ἐπιτρέπετε εἰς τὸν κ. Κακλαμάνη νὰ ὁμιλῆ καὶ νὰ μᾶς προσβάλλῃ συνεχῶς. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σηκωθῶ νὰ φύγω, ἐὰν συνεχισθῆ αὐτὴ ἡ κατάστασις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ ἐγὼ διεμαρτυρήθην καὶ θέλω νὰ εἶπω εἰς τὸν κ. Κακλαμάνη διὰ νὰ γνωρίζετε ὅλοι, ὅτι τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον, ἐγράφη πολὺ προτοῦ ὑπάρξῃ ὁ κ. Νικολάου, ἢ οἰοδήποτε ἄλλο πρόσωπο. Ἐγράφη, ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν θέσιν του, εἰς τὰς σκοτεινὰς ὥρας τῆς ἐξορίας, ἀπὸ ἄλλα ὑψηλὰ ἰστάμενα πρόσωπα. Ἐπομένως ὁ καταλογισμὸς εἶναι πεπλανημένος. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν δὲν ἦτο πεπλανημένος, τὸ νὰ θεωρῆται τοὺς ἐδῶ συναδέλφους καὶ ἡμᾶς ὡς ὄργανα ἐνὸς τρίτου προσώπου κινουμένου εἰς τὰ παρασκήνια αὐτὸ μᾶς θίγη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Δὲν τὸ εἶπα αὐτό.

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Εἶπατε τὴν λέξιν «παρασκήνια».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Τὸ εἶπον αὐτό, ἀλλὰ μὲ ἄλλην ἔννοιαν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν τὴν λέγετε σεῖς. Μὴν ἐπιμένετε νὰ δίδετε στοὺς λόγους μου ἔννοιαν τὴν ὁποίαν δὲν ἔχουν. Ἐδήλωσα ὅτι: αὐτὰ πού εἶπον δὲν ἀφοροῦν ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸν κ. Νικολάου καὶ ἐκείνους πού ἐξακολουθοῦν νὰ δέχωνται τὰς ὑπερησείας αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ἐπεισόδιον θεωρεῖται λήξαν. Μόνον μίαν παράκλησιν ἔχω νὰ ἀπευθύνω πρὸς ὅλα τὰ μέλη. Μπορεῖ νὰ διαφωνοῦμε ριζικὰ σὲ πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ ἐκρατήσαμε τὸ ἐπίπεδο τῶν συζητήσεων καὶ εἰς τὰς Ὑποεπιτροπὰς καὶ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ εἶμαι βαθύτατα ἱκανοποιημένος ὅτι μεθ' αὐτῶν θὰ ἴσχυον νὰ φύγω ἀπὸ τὴν Προεδρίαν αὐτὴ καὶ νὰ εἶπω, ὅτι τὸ ἐπίπεδο τῶν συζητήσεων δὲν ἐξέφυγε ποτὲ ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον πού ἀρμόζει σὲ μίαν τέτοια ἐπιτροπὴν.

Μετὰ τὴν δῆλωσιν τοῦ κ. Κακλαμάνη, τὸ ἐπεισόδιον θεωρεῖται λήξαν καὶ ἐπανερχόμεθα πάλιν εἰς τὸ κείμενον. Θέλω νὰ καταλάβω γιατί ὅλος αὐτὸς ὁ κατάλογος τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν.

Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπαναλαμβάνω ὁ κ. Σεργάκης, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ μέλος τῆς Ὀλομελείας, ἐπειδὴ ἦτο ἀναγκασμένος νὰ ἀπουσιάσῃ, μὲ παρεκάλεσε νὰ θέσω ὑπὸ ὄψιν τῆς ἐπιτροπῆς χωρὶς ἄλλην ἀντάπτυσιν, αὐτὴν τὴν πρότασιν.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Οἱ φορολογικοὶ δικασταὶ δὲν θεωροῦνται δικαστικοὶ λειτουργοί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Παπαπολίτη, νομίζετε ὅτι αὐτὸ μού διέφυγε; Ἐχω τὰς προτάσεις τῶν ἀξιολόγων καὶ ἀξιολόγων δικαστικῶν, τῶν φορολογικῶν δικαστηρίων, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ κάμω Συναγματικὴν διάταξιν. Πιστεύω νὰ κάνουμε τακτικὰ τὰ φορολογικὰ δικαστήρια. Δικασταὶ εἶναι καὶ αὐτοὶ δικάζουν. Αὐτὴ εἶναι ἡ σκέψις μου. Ἀφοῦ συζητοῦμε καὶ περὶ παροχῆς εἰς αὐτοὺς ἀκυρωτικῆς ἀρμοδιότητος, πού τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας δὲν τὸ θέλει.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Νὰ διατυπωθῆ εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ ἐμεῖς θεωροῦμεν ὅτι περιλαμβάνονται καὶ οἱ φορολογικοὶ δικασταί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἰς τὰ πρακτικὰ, μπορούμε νὰ κάνουμε τὴν δῆλωσιν ὅτι θεωροῦνται τακτικοὶ δικασταὶ καὶ οἱ δικασταὶ τῶν φορολογικῶν δικαστηρίων.

Τὴν διάταξιν ὡς ἔχει τὴν θέτω ὑπὸ ψηφοφορίαν. Ἐγὼ δὲν τὴν ψηφίζω. Ὅσοι ὁμῶς τὴν ψηφίζουν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των.

Ἐψῶσαν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Καὶ ἐγὼ συμφωνῶ, ὅπως οἱ φορολογικοὶ δικασταὶ θεωροῦνται τακτικοὶ δικασταί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις ἀπερρίφθη. Εἰς τὰ πρακτικὰ ὁμῶς καταχωρεῖται ἡ δῆλωσις ἡ ὁποία ἔγινε.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κατὰ τὴν δῆλωσιν τὴν ἰδικὴν σας συμφωνεῖ ὁμοφώνως ἡ ἐπιτροπὴ ἐπ' αὐτοῦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅμοφώνως ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ὅτι οἱ δικασταὶ τῶν φορολογικῶν δικαστηρίων, περιλαμβάνονται εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὰ πρακτικὰ, ἡ πρότασις νὰ γίνῃ εἰδικὴ μνεῖα ὅλων τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν θὰ φέρεται ὡς ἀπορριφθεῖσα, ἀλλὰ θὰ διατυπωθῇ σαφῶς εἰς αὐτά, ὅτι εἶναι ὁμοφώνως ἡ γνώμη τῆς Ὀλομελείας, ὅτι οἱ φορολογικοὶ δικασταὶ περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐξαιρεῖ ὁμοφώνως καὶ τὸ ἔργον των.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ ἐγὼ λέγω τὸ ἴδιον. Ἐγὼ πεῖραν καὶ ἐγὼ τοῦ ἔργου των.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Οἱ φορολογικοὶ δικασταὶ ἐπιτελοῦν σπουδαιότατον ἔργον εἰς τὸν κρίσιμον τομέα τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προχωρῶ εἰς τὴν παρ. 2. «Διὰ νόμου δύναται νὰ προβλεφθῇ ἐκπαιδευτικὴ καὶ δοκιμαστικὴ περίοδος τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, πρὸ τοῦ διορισμοῦ των, οὐχὶ ὁμῶς ἀνωτέρα τῶν τριῶν ἐτῶν. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δύναται οὗτοι νὰ ἐκτελοῦν καθήκοντα τακτικοῦ δικαστοῦ, ὡς νόμος ὀρίζει».

Ἐγὼ προτείνω τὸ θέμα τοῦ ὅριου, διότι νομίζω, ὅτι κάποιο ὅριον πρέπει νὰ θέσουμε.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Τώρα τὸ θέτετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ προτείνω, διότι αἰσθάνομαι ὅτι ὑπάρχει ἓνα κενόν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Προτείνω νὰ ὑπάρξῃ ὅριον δοκιμασίας ἐνὸς ἔτους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μόνον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μάλιστα, ἐνὸς ἔτους, ἄλλως πρέπει νὰ τεθῇ, κ. Πρόεδρε, ὅτι ὁ δοκιμὸς δικαστικὸς λειτουργὸς μετέχει μὲν εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, ἀλλὰ δὲν ἔχει δικαίωμα ψήφου. Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατηροῦμε ἐπὶ δύο καὶ τρία ἔτη δικαστάς, χωρὶς τὰς ἐγγυήσεις τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ καὶ νὰ ἀλλοιοῦται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἡ σύνθεσις τῶν δικαστηρίων.

Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται ἀπὸ τοὺς δύο καὶ οὐσιαστικῶς ἀπὸ τὸν ἓνα δικαστὴν ὅπως ἔχει τώρα τὸ θέμα, διότι μετέχει, πάντοτε σχεδόν, πάρεδρος εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ Δικαστηρίου.

Ἐὰν θὰ μείνῃ ἓνα χρόνον πάρα πάνω, τότε νὰ μὴ ἔχη δικαίωμα ψήφου, ὁ ὑπὸ δοκιμασίαν δικαστής.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Λέγει τὸ ἐπόμενον ἐδάφιον, «ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς δοκιμασίας ἐκτελοῦν ἔργα τακτικοῦ δικαστοῦ».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Πλὴν τοῦ δικαιώματος ψήφου. Ἐτσι εἶναι τὸ σωστό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις τῶν τριῶν ἐτῶν, ὑπῆρχε εἰς τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον. Τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον, λέγει οὐχὶ ὁμῶς ἀνωτέραν τῶν τριῶν ἐτῶν.

Ἐτσι τὸ ἔχουμε καὶ ἐδῶ. Ὑπάρχει ἀντίθεσις τῶν κυρίων συναδέλφων ὡς πρὸς τὸ ὅριον τῆς τριετίας;

Θέλετε νὰ τὸ μειώσωμεν;

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. "Όπως είναι διατυπωμένη ή παρ. 2, τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ἐδάφιον, εἶναι πολὺ ἀσαφές, διότι λέγει: «Διὰ νόμου δύναται νὰ προβλεφθῇ εκπαιδευτικὴ καὶ δοκιμαστικὴ περίοδος τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν πρὸ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ὡς τακτικῶν». Δηλαδή προηγουμένως διὰ νὰ μετᾶσθουν τοῦ διαγωνισμοῦ, νὰ γίνουσι δικασταί, πρέπει νὰ ἔχουν ὑπηρετήσῃ;

«Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, δύναται οὗτοι νὰ ἐκτελοῦν καὶ καθήκοντα τακτικοῦ δικαστοῦ ὡς ὁ νόμος ὀρίζει». Δηλαδή, ἀπὸ τὴν δεύτερη παράγραφον βγαίνει: ὅτι θὰ διορίζονται μὲν ἀλλὰ θὰ εἶναι....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ κάνουν ἔργον τακτικοῦ δικαστοῦ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχουν τὴν ιδιότητα τοῦ δικαστοῦ.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Ἐδῶ τὸ ὅλον σύστημα σφάλλει καὶ σφάλλει ἀπὸ τὴν ἄσκησιν τῶν δικηγόρων καὶ ὑποψηφίων δικαστῶν.

Τὸ 1967, εἶχε γίνει μία ἐγκύκλιος ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης στὰ Πανεπιστήμια, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀσκήσεως τῶν ὑποψηφίων δικηγόρων καὶ ὡς εἰσηγητῆς εἶχα προτείνει ὅτι οἱ ὑποψήφιοι δικηγόροι, πραγματικὰ δυστυχῶς δὲν κάνουν ἄσκησιν. Εἶναι δυστυχῶς ὑπηρετῶν τῶν δικηγόρων καὶ μόνον ἄσκησιν καὶ μὲρφοσιν δὲν ἀποκοτοῦν. Καὶ εἶχα εἰσηγηθῆ ὅτι γίνεται εἰς τὴν Γερμανίαν. Δηλαδή, οἱ ἀσκούμενοι δικηγόροι νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ δικαστήρια καὶ νὰ μετέχουν τῶν συνεδριάσεων καὶ τῶν διασκέψεων τῶν δικαστηρίων καὶ ἐκεῖ νὰ μορφώνονται εἰς τὰ διάφορα τμήματα τοῦ δικαίου, ἐμπράγματον, ἐνοχικόν, ποινικόν κλπ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αὐτοὶ θὰ ἀποτελοῦν καὶ φυτῶριον καὶ δικηγόρων καὶ δικαστῶν. Διότι τῶρα ἄσκησις δικηγόρων δὲν ὑπάρχει.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τοὺς δικαστάς. Πράγματι, κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει μία ἀπροθυμία ἱκανῶν ἐπιστημόνων νὰ προσέλθουν εἰς τὸ δικαστικὸν σῶμα μὲ ἀποτέλεσμα, ἡ ποιότης τῶν προσερχομένων νὰ μὴν εἶναι ἐκείνη ἢ ὅποια πρέπει. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ δοκιμαστικὴ περίοδος εἶναι ἀναγκαία. Νομίζω, ὅμως, ὅτι τὰ δύο ἔτη τῆς δοκιμασίας εἶναι ἄρκετὰ διὰ νὰ μπορέσῃ ὁ ἀρμόδιος Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου νὰ κἀνῃ τὴν εἰσηγησίν σου, ἐὰν ὁ ὑπὸ δοκιμασίαν εἶναι ἐπιδεικτικὸς περαιτέρω ἐξελίξεως ἢ ὄχι. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς δοκιμασίας δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐκτακτος. Θὰ πρέπει νὰ εἶναι δικαστῆς μὲ ὅλα τὰ προσόντα. Διότι ἐὰν δὲν εἶναι τακτικὸς δικαστῆς, τίθεται τὸ ἐρώτημα μὲ ποίαν σύνθεσιν θὰ ἐκδίδονται αἱ ἀποφάσεις; Μὲ δικαστάς τακτικούς καὶ μὴ τακτικούς; Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ὀρθόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διατί τὸ λέγετε αὐτό, κύριε συνάδελφε; Δὲν ἔχομεν δικηγόρους ποὺ συμμετέχουν εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ Δικαστηρίου;

Κ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. Νομίζω, ὅτι ἡ παράγραφος τὴν ὁποίαν συζητοῦμε, κύριε Πρόεδρε, εἶναι ἐσφαλμένη. Διότι ἐὰν δὲν ὑπάρχει διορισμὸς πῶς θὰ ἀσκήσῃ καθήκοντα τακτικοῦ δικαστοῦ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ὀρίζει τὸ Σύνταγμα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ θέμα ἐν προκειμένῳ, κύριε συνάδελφε, εἶναι ἓνα καὶ μόνον: Συμφωνεῖτε μὲ τὴν τριετίαν, τὴν ὁποίαν ὀρίζει ὡς ἀνώτερον ὄριον ἢ παρ. 2 τοῦ άρθρου 88, ἢ θεωρεῖτε καλύτερον ὅτι θὰ πρέπει νὰ τεθῇ ὡς ἀνώτατον ὄριον τῆς δοκιμαστικῆς περιόδου, τὰ δύο ἔτη ἢ τὸ ἐν ἔτος.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι θὰ πρέπει νὰ εἶναι οὔτε ἐν ἔτος, οὔτε πρὶς ἔτη. Νὰ βάλλωμεν δύο ἔτη καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ νὰ ψηφίσωμεν τὴν διάταξιν ὡς ἔχει.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐχομεν συμφωνήσῃ, κύριε Πρόεδρε, αἱ προτάσεις τὰς ὁποίας κάνωμεν νὰ τίθενται εἰς ψηφοφορίαν ἄνευ ἐτέρου. Φοβοῦμαι, ὅμως, ὅτι δὲν θὰ προλάβωμεν νὰ ὑποβάλωμεν ὅλας τὰς προτάσεις μας διότι γίνεται συζήτησις. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀντίρρησην νὰ παραταθῇ ἡ προθεσμία τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπι-

τροπής και να κἀνομεν εὐρυτάτην συζήτησιν ὄλων τῶν ὑποβαλλομένων προτάσεων. Ἐὰν δὲν γίνῃ, ὅμως, ἡ παράτασις τῆς προθεσμίας, παρακαλῶ νὰ τηρηθῇ ἡ συμφωνία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἔχετε ἀπόλυτον δίκαιον. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἐφ' ὅσον οἱ κύριοι συναδελφοὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως δέχονται τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναγνώσεως τῶν τροπολογιῶν καὶ τὴν ἐπιψήφισιν ἢ ἀπόρριψιν αὐτῶν, ἄνευ ἐτέρας συζητήσεως, θὰ παρακαλέσω ἡ διαδικασία αὐτὴ νὰ ἀκολουθηθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀξιοτίμους συναδέλφους τῆς πλειοψηφίας.

Ἐρωτῶ ἐὰν ἡ Ὀλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς συμφωνῇ τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς δοκιμαστικῆς περιόδου νὰ εἶναι τρία ἔτη.

Παρακαλῶ ὅσοι δέχονται ὡς ἀνώτατον ὄριον τὴν τριετίαν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς γίνεται δεκτὸν ὡς ἀνώτατον ὄριον τῆς δοκιμαστικῆς περιόδου ἡ τριετία.

Τίθεται, τώρα εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπαρηγοπούλου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἀνώτατον ὄριον πρέπει νὰ εἶναι παγίως ἡ διετία. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν αὐτὴν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν διετίαν ὡς ἀνώτατον ὄριον παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἀπερρίφθη. Καὶ μένομεν εἰς τὴν βετίαν, ὡς ἀνώτατον ὄριον.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, ἡ ὁποία ὀρίζει νὰ ἀσκοῦν καθήκοντα δικαστοῦ ἄνευ ψήφου, δηλαδὴ ὡς πάρεδρα.

Παρακαλῶ, οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι, συνεπῶς, ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι εἰς τὴν παρ. 2 ἀντὶ τῆς λέξεως «διορισμοῦ» θὰ πρέπει νὰ εἰπωμεν «πρὸ τῆς κτήσεως παρ' αὐτῶν τῆς ιδιότητος τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἶναι αὐτονόητον αὐτό, κύριε συναδελφε.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 88, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Οἱ δικαστικοὶ λειτουργοί, δύναται νὰ παυθοῦν μόνον κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως ἔνεκα προηγηθείσης ποινικῆς καταδίκης, ἢ ἔνεκα βαρέως πειθαρχικοῦ παραπτώματος, νόσου ἢ ἀναπηρίας, ἢ ἐπαγγελματικῆς ἀνεπαρκείας, βεβαιουμένων καθ' ὃν τρόπον νόμος ὀρίζει, τηρουμένων τῶν διατάξεων τῶν παραγρ. 2 καὶ 3 τοῦ ἄρθρου 93».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἐπὶ τῆς παραγράφου αὐτῆς, κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελα νὰ κἀνω μία πρότασιν: Μετὰ τοῦ «βαρέως πειθαρχικοῦ παραπτώματος» νὰ προστεθῇ («ἢ διὰ ἔλλειψιν ἡθους καὶ εὐψυχίας»). Νὰ εἰπωμεν δηλαδὴ, «οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ δύναται νὰ παυθοῦν μόνον κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἔνεκα προηγηθείσης ποινικῆς καταδίκης ἢ ἔνεκα βαρέως πειθαρχικοῦ παραπτώματος, ἢ διὰ ἔλλειψιν ἡθους καὶ εὐψυχίας...».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις αὐτὴ τοῦ κ. Κουτσοχέρα.

Οἱ ἀποδεχόμενοι παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Ἐπομένως ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Μὴ ὑπαρχούσης ἄλλης προτάσεως ἐπὶ τῆς παρ. 3 ἡ παράγραφος αὐτὴ ψηφίζεται, ὡς ἔχει.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 88.

Ὁ κ. Παπαρηγόπουλος, ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ἄρθρου τούτου, κύριε Πρόεδρε, ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς, εὐρισκόμενην συνεπιεία ἐγχειρήσεως, εἰς τὸ νοσοκομεῖον «Εὐαγγελισμὸς» καὶ συνεπῶς δὲν γνωρίζω τὰς διατυπωθείσας τότε ὑπὸ τῶν κ.κ. συναδέλφων σκέψεις. Ἐξ ἄλλου ἡ Ἐπιτροπὴ μας ἐδέχθη ὅτι δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐπείσερχόμεθα ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ ἀπλῶς νὰ ὑποβάλωμεν προτάσεις, αἱ ὁποῖαι νὰ τίθενται

εις ψηφοφορίαν και τοῦτο πρὸς ταχύτεραν και ἐμπρόθεσμον ἐπι-
φήρισιν τῶν ὑπολοίπων ἄρθρων τοῦ σχεδίου Συντάγματος.

Παρακαλῶ κατὰ παρέκκλισιν νὰ μού ἐπιτραπῆ νὰ διατυ-
πώσω τὰς ἐπὶ τῆς διατάξεως ταύτης σκέψεις μου, διότι θέλω
νὰ τακτοποιήσω τὴν συνείδησίν μου.

Ἡ διάταξις, κύριοι συνάδελφοι, μὲ ἔχει προβληματίσει.
Πρόκειται περὶ σοβαροῦ θέματος. Διὰ τῆς διατάξεως αὐτῆς
ὀρίζεται ὅτι ἅπαντες οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ μέχρι και τοῦ
βαθμοῦ τοῦ Ἐφέτου ἢ τοῦ Ἀντεισαγγελέως Ἐφετών, και τῶν
τούτοις ἀντιστοίχων ἀποχωροῦν ὑποχρεωτικῶς τῆς ὑπηρεσίας,
ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, πάντες
δὲ οἱ ἐπὶ ἀνωτέρω τῶν ὡς ἄνω βαθμῶν ἢ τῶν τούτοις ἀντι-
στοίχων ἀποχωροῦν ὑποχρεωτικῶς τῆς ὑπηρεσίας ἅμα τῇ συμ-
πληρώσει τοῦ 70οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των. Βεβαίως δὲν δυ-
νάμεθα νὰ περιορίσωμεν διὰ μιᾶς τὸ ὄριον τῶν ἀνωτέρων και
ἀνωτάτων δικαστῶν ἀπὸ τοῦ 70οῦ εἰς τὸ 65ον, διότι θὰ ὀδη-
γηθῶμεν εἰς ἀποκεφαλισμὸν τῶν ἀνωτάτων, πρὸ παντὸς δικα-
στηρίων.

Ἐχομεν ἀνάγκην τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἀκυρωτικῶν πρὸ παν-
τὸς δικαστῶν μας και ἂν ἐξέλθωσι διὰ μιᾶς θὰ γεννηθῆ θέμα
δυνατότητος ἀντικαταστάσεώς των, διότι ἡ ἀκυρωτικὴ διαδι-
κασία ἀπαιτεῖ ὡς γνωστὸν εἰδίκευσιν. Βεβαίως, οἱ μέχρι σή-
μερα οὐσιαστικοὶ δικασταί, κατὰ πάντα ἄξιοι, δύνανται προα-
γόμενοι νὰ ἀνταποκριθῶσι εἰς τὰ καθήκοντά των ὡς ἀκυρωτι-
κῶν δικαστῶν, ἀλλὰ μὲ φοβίξει ἡ διὰ μιᾶς ἀπομάκρυνσις ἐνὸς
μεγάλου ἀριθμοῦ ἀκυρωτικῶν δικαστῶν, ἀριθμὸς μικρὸς μάλι-
στα τῶν ὁποίων μόλις χθὲς ἐπανήλθον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν διὰ
τῆς ἀποκαταστάσεώς των ὡς ἀπομακρυνθέντων κατὰ τὴν διάρ-
κειαν τῆς συνταγματικῆς ἀνωμαλίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ μία πλευ-
ρὰ τοῦ θέματος.

Ὅμως, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἐπιθυμῶ νὰ θέσω ὑπ'
ὄψιν τῆς Ἐπιτροπῆς, τὴν δραματικὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν
εὐρίσκονται ἀπὸ ἀπόψεως ἐξελίξεως οἱ νεώτεροι — κατώτεροι
δικασταί, τῶν ὁποίων τὴν ἀγωνίαν μεταφέρω. Ἐγὼ ἴδιαν
ἀντίληψιν ὅτι οἱ νεώτεροι δικασταί, ἀσφυκτιοῦν ἐξ ἐπόψεως
βαθμολογικῆς ἐξελίξεώς των. Ἐγὼ δετικὴν πληροφορίαν
ὅτι ὁ νεώτερος Πρωτοδίκης, ἔχει ἀριθμὸν 400 εἰς τὴν ἐπε-
τηρίδα, και ἀντιλαμβάνεσθε ποῖαν ἐξέλιξιν εἶναι δυνατὸν νὰ
ἀναμῆνῃ ὁ δικαστὴς οὗτος.

Ὅσπιν δύναμιν ψυχικὴν και νὰ ἔχουν οἱ κατώτεροι Δικασ-
σταί ὅσον ἀγάπην και ζῆλον πρὸς τὸ καθήκον και τὴν ἀποστο-
λήν των, και ἂν ἔχουν ἐν τούτοις πρέπει νὰ συμφωνήσωμε
ὅτι θὰ τοὺς διακατέχη μία ἀβεβαιότης και μία ἀπογοήτευσις
και δύναμαι νὰ εἶπω μαρασμὸς. Εἶναι ἡ νέα γενεὰ ποῦ ἔρχε-
ται και πρέπει νὰ τὴν προσέξωμε. Ἐχει ἄριστα στελέχη νέων
Δικαστῶν ἢ Δικαιοσύνη μας. Πρέπει νὰ τοὺς προστατεύσωμε,
νὰ τοὺς δώσωμεν πνοήν, φτερά και δυνατότητα ἐξελίξεως.
Ὁ μαρασμὸς και ἡ ἄλλειψις δυνατότητος ἐξελίξεως και
μέχρι τῆς ἀνωτάτης Δικαστικῆς ἱεραρχίας προσωπικῶς μὲ
τρομάζει. Οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν ἐπὶ δεκαετίας διακονῶμεν
εἰς τοὺς Ναοὺς τῆς Θέμιδος και γνωρίζομε πόσον ἐργάζονται,
πόσον ταλαιπωροῦνται οἱ δικασταί μας και περισσότερον οἱ
νεώτεροι. Πρέπει νὰ εὕρωμεν λύσιν, ὀφείλομεν νὰ ἀντιμετω-
πίσωμεν τὸ πρόβλημα.

Ἀποτελεῖ πρώτην λύσιν ἡ οὕξησις τῶν ὀργανικῶν θέσεων,
τοῦτο βέβαια θὰ γίνῃ διὰ νόμου. Νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ
ἀκολουθήσωμε τὴν ἐννοιαν τοῦ μέτρου, ἡ ὁποία εἶναι ἑδαφικὴ
και ἀποδοτικὴ. Μήπως θὰ πρέπει νὰ διατηρηθῆ ὡς ἔχει ἡ
διάταξις, ἀλλὰ νὰ θέσωμεν μεταβατικὴν διάταξιν ἐτησίως
σταδιακῆς ἀποχωρήσεως τῶν ἀνωτάτων Δικαστῶν τοῦ ὁρίου
ἡλικίας εἰς τρόπον ὥστε μετὰ ἡετίαν νὰ φθάσωμε δι' ὅλους
τοὺς Δικαστὰς εἰς τὸ 65ον ἔτος.

Θέτω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος
ὡς ἄνω σκέψεις μου και παρακαλῶ νὰ ἀσχοληθῆ, ὅπως κατ'
ἐξαιρεσιν και ἐπὶ τῆς οὐσίας ἡ Ἐπιτροπὴ και οὐχὶ μόνον νὰ
ὀδηγηθῶμεν εἰς ψηφοφορίας, διότι μὲ διακατέχει ἡ ἐλπίς ὅτι
ἐκ τῆς συζητήσεως ἐνδεχομένως νὰ ἀνευρεθῆ λύσις ἐπὶ τοῦ

θέματος, χωρίς βέβαια να αποκλείω και την διατήρησιν τῆς διατάξεως, ἐφ' ὅσον ἡ πλειοψηφία τῆς Ἐπιτροπῆς ἀποδεχθῆ τὴν διατήρησιν του κατὰ τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον καὶ τὴν ψήφισιν του ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς. Εὐχαριστῶ, θερμοῦς, κύριοι συνάδελφοι, διότι μοὶ ἐδώσατε τὴν δυνατότητα νὰ ἐκθέσω τὰς σκέψεις μου, μὴ φιλοδοξῶν νὰ πιστεύω ὅτι ἐδῶσα οὐσιαστικὴ λύσιν εἰς τὸ πρόβλημα, διότι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ λάβῃ κανεὶς σαφῆ, ὀριστικὴν καὶ θετικὴν θέσιν.

Τέλος φρονῶ, ὅτι ἡ σκέψις ὅλων ὑμῶν θὰ πρέπει νὰ στραφῆ εἰς τὴν θέσπισιν μεταβατικῆς διατάξεως πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ παραβιάσω καὶ ἐγὼ τὸν κανονισμόν διὰ νὰ σᾶς εἶπω, κύριοι συνάδελφοι, τὰ ἐξῆς σχετικῶς μετὰ τὸ θέμα τὸ ὁποῖον συζητοῦμεν. Ἐπαναφέραμεν ὡς γνωστόν, τοὺς ἀνωτάτους δικαστικούς, οἱ ὅποιοι εἶχαν διωχθῆ ἐπὶ δικτατορίας. Ἐὰν σήμερον μετὰ μίαν συνταγματικὴν διάταξιν, τοὺς στείλωμεν καὶ πάλι στὰ σπίτια τους, τότε θὰ κάνωμεν μίαν πρᾶξιν, ἡ ὁποία δὲν θὰ τιμᾷ τὴν Κυβέρνησιν.

Ἐξ ἄλλου εἶναι παλαιὰ καὶ παγία ἡ διάταξις διὰ τῆς ὁποίας προβλέπεται τὸ 70ὸν ἔτος. Κατανοῶ πλήρως τὸ πρόβλημα τῶν νεωτέρων δικαστῶν. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ μείνωμεν εἰς τὸ ὄριον τὸ ὁποῖον θέτει ἡ παράγραφος 4 τοῦ ἀρθροῦ 88, καὶ νὰ ἴδωμεν πῶς ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ τακτοποιήσωμεν τὰ θέματα.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω νὰ διαγραφῆ ἡ φράσις: «οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ ἀποχωροῦν ὑποχρεωτικῶς τῆς ὑπηρεσίας των ἅμα τῇ συμπλήρωσει τοῦ 65ου ἔτους τῆς ἡλικίας των» καὶ νὰ τεθῆ «οἱ δικαστικοὶ ἀποχωροῦν τῆς ὑπηρεσίας των μεταβατικῶς ἅμα τῇ συμπλήρωσει τοῦ 70ου ἔτους τῆς ἡλικίας των, μειουμένου ἐτησίως μέχρι τοῦ 65ου ἔπερ ὀρίζεται ἐφ' ἐξῆς μονίμως ὡς ὄριον μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὁποίου ἀποχωροῦν».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἐγὼ, κύριε Πρόεδρε, κάνω τὴν ἐξῆς πρότασιν, ἡ ὁποία εἶναι προσωπικὴ μου ἀποψη. «Οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Προεδρεῖο τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἀποχωροῦν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 70ου ἔτους τῆς ἡλικίας τους» Ἐπιπροσέτι, κύριε Πρόεδρε, προτείνω νὰ ἀποχωροῦν στὸν 70ὸν ἔτος μόνον οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Προεδρεῖο τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, γιατί αὐτοὶ ποὺ τὸ συνθέτουν σήμερον ὄρθωσαν τὸ ἀνάστημά τους κατὰ τῆς δικτατορίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε, ἀντιλαμβάνομαι τὸ κίνητρό σας. Θὰ διγυῶν ὅμως καὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ μίαν τοαύτην τροπολογίαν, διότι ἐὰν ὀρίσωμεν ὅτι μόνον εἰδικῶς αὐτοὶ ἀποχωροῦν εἰς τὸ 70ὸν ἔτος, εἶναι ὡς νὰ τοὺς κάνωμεν «ρουσφέτι».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ πρότασις αὐτὴ τοῦ κ. Κουτσοχέρα, τροπολογεῖται ἀπὸ ἐμέ, κύριε Πρόεδρε, ὡς ἐξῆς: Νὰ ἰσχύη τὸ ἤδη ψηφισθὲν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν ὄριον ἡλικίας, προκειμένου μόνον περὶ τῶν νῦν ὑπηρετούντων εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, οἱ ἀνάγκαις τῆς δικαιοσύνης ἐπιβάλλουν ὅπως εὑρεθῆ μία συμβατικὴ λύσις, ὥστε ἡ δικαιοσύνη νὰ μὴν ἀποτελῆ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἓνα σῶμα ποὺ δὲν θὰ μπορῆ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰ καθήκοντά του. Γι' αὐτὸ θὰ ἔλεγον νὰ μείνῃ ὡς ὄριον τὸ 65ον, ἀλλὰ νὰ ὑπάρξῃ μία μεταβατικὴ διάταξις κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου, Πρόεδροι καὶ Εἰσαγγελεῖς ἀποχωροῦν ἅμα τῇ συμπλήρωσει τοῦ 70ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Καὶ τοῦτο διότι ἐὰν βάλωμεν ὡς ὄριον τὸ 65ον ἔτος, τότε θὰ ἀποχωρήσουν πάρα πολλοὶ ἀεροπαγίται αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ δὲν ἔχομεν ἐτοιμοὺς Ἐφέτας διὰ νὰ γίνουν Ἀεροπαγίται.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ θέμα ποὺ συζητεῖται αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι καίριον διὰ τὴν Δικαιοσύνην, καὶ ὅσοι λοιπὸν διὰ τὴν Δικαιοσύνην πρέπει νὰ ἀσθῆναι εὐθύνης νὰ τὸ κρίνουν. Τὰ προβλήματα τῆς Δικαιοσύνης εἶναι γενικώτερα καὶ θὲν λύονται μετὰ τὸν περιορισμὸν τοῦ ὁρίου τῆς ἡλικίας. Πρέπει νὰ ληφθοῦν ριζικὰ μέτρα διὰ τὴν προώθησιν καὶ ἀνοδὸν τῶν νέων δικαστῶν. Διότι ἐὰν θεχθῶμεν ὅτι με

τήν μείωσιν τοῦ ὄριου θὰ διασφαλίσωμεν τὴν ἀνοδὸν τῶν νεωτέρων, ἢ ἐνέργειά μας δὲν θὰ εἶναι ἀποτελεσματική. Διότι ἢ νεώτερα γενεὰ τῶν Δικαστῶν, αὐτοὶ ποὺ θὰ διαβεχθῶν τοὺς σημερινούς νεωτέρους Δικαστὰς θὰ καθηλωθῶν. Πρέπει νὰ ἀναζητηθῶν ἄλλα ριζικὰ μέτρα. Καὶ αὐτὸ θὰ εἶναι ἢ μεγαλύτερα κατὰ τὸ δυνατόν αὔξησιν τῶν ὀργανικῶν θέ-Πρόεδρος ἀνεξαρτήτως ὀργανικῶν θέσεων καὶ ὁ Ἀντισταγ-σεων. Ὁ Πρωτοδικῆς μετὰ δεκαετὴ ὑπηρεσίαν νὰ γίνετα: γελεύς νὰ προάγεται εἰς Εἰσαγγελέα.

Πρέπει νὰ αὔξηθῶν αἱ ὀργανικαὶ θέσεις καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους καὶ ἀνωτάτους βαθμούς. Διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς Δικαιοσύνης χρειάζονται περισσότεροι Ἐφέται, Εἰσαγγελεῖς καὶ Ἀρεοπαγίται καὶ αἱ ἀποδοχαὶ τῶν νὰ εἶναι ἀνώτεροι ὄλων.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶπομεν ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέπωνται ἀγορεύσεις. Ἐὰν ὁ κ. Παπασπύρου αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπεστήριξεν ἀπόψεις γνωστῶν δικαστῶν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἠμποροῦμεν νὰ ὑποστηρίξωμεν καὶ ἐμεῖς ἀπόψεις γνωστῶν καὶ ἀγνώστων δικαστῶν. Ἐχω δὲ τὴν γνώμη ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνετα: μία ἀγόρευσις, ἢ ὁποῖα ἠμπορεῖ νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ νὰ μὲνῃ ἀναπάντητος. Ἐὰν ὁ κ. Παπασπύρου θέλῃ νὰ βῶσωμεν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, θὰ τοῦ δώσωμεν καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὑπὲρ τῶν ὁποίων συνηγορεῖ. Διότι, κύριε Πρόεδρε, συμβαίνει τοῦτο τὸ περίεργον: Ὅσοι κατορθώνουν καὶ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὸ κατεστημένον ἀποκοτῶν τὴν ψυχολογίαν του καὶ ξεχνοῦν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔλεγον λίγο πρὶν γίνον κατεστημένον. Οἱ ἴδιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι ποὺ ὑποστηρίζουν τὸ βῆον ἔτος πρὶν φθάσουν ἐκεῖ ποὺ ἐφθασαν σήμερον, κατὰ τὸ ἴδιον τρόπον ὑπεστήριζαν τὸ ἀντίθετον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γενικῶς κανὼν τῆς φύσεως, κύριε συνάδελφε. Εἴσθε φιλόσοφος καὶ τὸ γνωρίζετε. Ἴσχύει ὄχι μόνον διὰ τοὺς δικαστὰς, ἀλλὰ δι' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν γίνονται κατεστημένον ἀλλάζουν.

Κύριοι συνάδελφοι, ὑπάρχει πρότασις νὰ καθορισθῇ ὡς ὄριον ἡλικίας δι' ὄλους τοὺς δικαστὰς ἀνευ ἐτέρας διακρίσεως τὸ βῆον. Παρακαλῶ, ὅσοι συμφωνοῦν μετὰ τὴν πρότασιν αὐτὴν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἐψῶσαν οἱ περισσότεροι, συνεπῶς ἢ πρότασις γίνετα: δε-κτὴ, ἐγὼ πάντως μειοψηφῶ.

Ἐπάρχει καὶ ἢ πρότασις τοῦ κ. Δερβέναγα, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ ἀποχωροῦν τῆς ὑπηρεσίας ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 70οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας, τοῦ ὄριου τούτου ἡλικίας μειουμένου κατὰ ἓνα ἔτος ἐτησίως μέχρι τοῦ βῆου ἔτους, ὅπερ ὀρίζετα: ὡς ὄριον ἡλικίας ἀποχωρήσεως τῶν δικαστῶν.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν αὐτὴν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι προ-γουμενῶς θὰ πρέπει νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν ἢ πρότασις τὴν ὁποῖα ἔκαμα καὶ μετὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Δερβέναγα. Ἐπαναλαμβάνω τὴν πρότασίν μου: Διὰ τοὺς νῦν ὑπηρετοῦντας εἰς τὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας, ὀρίζετα: τὸ 70ον ἔτος τῆς ἡλικίας. Νὰ τεθῇ ὡς μεταβατικὴ διάταξις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε, ἢ πρότασις σας ἀφορᾷ ὄλους τοὺς δικαστὰς τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὅχι, μόνον τοὺς συμβούλους καὶ τὸ Προεδρεῖον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή, κατὰ τὴν πρότασίν σας, διὰ τοὺς νῦν συμβούλους, τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, δὲν ἰσχύει τὸ βῆον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ τὸ 70όν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθετα: εἰς ψηφοφορίαν ἢ πρότασις αὐτὴ τοῦ κ. Κακλαμάνη. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, χάρις τῆς ἀξιοσπε-πίας, ἐκείνων ποὺ ἀφορᾷ ἢ τροπολογία αὐτὴ, ψηφίζω ὄχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐψῶσαν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι, συνεπῶς ἢ πρότασις ἀπερρίφθη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να τεθεί σε ψηφοφορία ή πρότασή μου κατά την οποία οι αποπεμπόμενοι σήμερα το προεδρείο του Συμβουλίου 'Επικρατείας αποχωρούν όταν συμπληρώσουν το 70^ο έτος της ηλικίας τους. Καί αυτό σαν μεταβατική διάταξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εις ψηφοφορίαν ή πρότασις αυτή του κ. Κουτσοχέρα. Οί αποδεχόμενοι την πρότασιν αυτήν παρακαλώ να υψώσουν την χείρα.

"Υψωσαν οί ὀλιγώτεροι, και ἐπομένως ή πρότασις ἀπερρίφθη.

Ν. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, υπάρχει και ή δική μου πρότασις κατά την οποίαν ὅλοι οί ὑπηρετοῦντες εις 'Ανώτατα Δικαστήρια, δηλαδή Σύμβουλοι 'Επικρατείας, 'Αρσεπαγίτες και Σύμβουλοι του 'Ελεγκτικού Συνεδρίου, αποχωρούν ἅμα τῆ συμπληρώσει του 70^{ου} έτους της ηλικίας των.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εις ψηφοφορίαν ή πρότασις αυτή του κ. Παπαπολίτη. Οί αποδεχόμενοι την πρότασιν παρακαλώ να υψώσουν την χείρα.

"Υψωσαν οί ὀλιγώτεροι συνεπῶς ή πρότασις ἀπερρίφθη.

Διά να ἀνακεφαλαιώσωμεν, κύριοι συνάδελφοι. 'Εγένετο δεκτόν δι' ὅλους τούς δικαστάς τὸ 65ον έτος της ηλικίας ἐμοῦ μειοψηφούντος.

Τώρα συζητοῦμεν διὰ μίαν μεταβατικὴν διάταξιν. 'Η μεταβατικὴ διάταξις πὸν προτείνει ὁ κ. Παπαπολίτης, εἶναι να ἰσχύσῃ τὸν 70^{ον} έτος δι' ὅλους τούς ὑπηρετοῦντας εις ὅλα τὰ 'Ανώτατα Δικαστήρια, τὰ τρία δηλαδή, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν προηγουμένην πρότασιν, ή ὁποία περιωρίζετο μόνον εις τὸ Συμβούλιον 'Επικρατείας.

Οί δεχόμενοι τὴν πρότασιν περὶ τῆς μεταβατικῆς αὐτῆς διατάξεως και διὰ τὰ τρία 'Ανώτατα Δικαστήρια, παρακαλώ να υψώσουν τὴν χείρα.

"Υψωσαν τὴν χείρα οί ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ή πρότασις ἀπερρίφθη.

'Επομένως ποία μεταβατικὴ διάταξις ὑπάρχει;

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Περὶ βαθμιαίας ἀποχωρήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γίνεται δεκτὴ αὕτη;

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, θέσατε ὑπὸ ψηφοφορίαν αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. 'Ανακεφαλαιώνω, κύριοι: "Ὅριον ηλικίας — παγία διάταξις — τὸ 65ον δι' ὅλους. Τοῦτο ἐγένετο δεκτόν ὑπὸ τῆς 'Επιτροπῆς κατὰ πλειοψηφίαν, μειοψηφούντος ἐμοῦ.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν ἠμποροῦμεν να τὸ εἴπωμεν ἔτσι, κύριε Πρόεδρε, διότι δὲν ἐγένετο ὀνομαστικὴ ψηφοφορία. Κατὰ πλειοψηφίαν πρέπει να εἴπωμεν.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κατὰ πλειοψηφίαν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κατὰ πλειοψηφίαν λοιπὸν ἐγένετο δεκτόν ὅτι τὸ ὄριον ηλικίας εἶναι τὸ 65ον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἢμπορεῖ, κ. Πρόεδρε, να τεθῆ τὸ θέμα τοῦτο εις ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν διὰ να δηλωθῆ ποῖοι μειοψηφοῦν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διὰ να μὴ ὑπάρχῃ καμμία παρεξήγησις, ζητῶ ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν ἐγώ.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Δὲν εἶναι σωστὸν αὐτό, κ. Πρόεδρε, διὰ γίνετε ἀντικείμενον ἐπιθέσεων. 'Εφ' ὅσον ἐγένετο ἀποδεκτόν τὸ 65ον έτος, δὲν ἔχετε δικαίωμα να κάνετε ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. 'Εφ' ὅσον ἠμφισβητήθη διὰ τὸ 65ον έτος τῆς ηλικίας γίνεται ὀνομαστικὴ ψηφοφορία.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Δὲν ἠμφισβητήθη, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ἠμφισβήτησεν ὁ κ. Κανελλόπουλος.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Οὐδείς ἠμφισβήτησε τὸ ἀποτέλεσμα. Μετὰ τὸ ἀποτέλεσμα, και μετὰ ἀπὸ συζήτησιν τριῶν τετάρτων, ἐπανήλθατε εις αὐτὸ και δηλώσατε σεῖς ὅτι ὁμοφώνως ὠρίσθη τὸ 65ον έτος, μειοψηφούντος 'Υμῶν. Καί ἐδήλωσα ὅτι ἀπαγορεύεται αὐτὸ πὸν γίνεται, διότι δὲν ἐγένετο ὀνομαστικὴ ψηφοφορία και πρέπει να γραφῆ κατὰ πλειοψηφίαν, και τίποτε ἄλλο.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Νομίζω, ότι μετά την ψηφοφορίαν, δικαιούται πᾶς τις δικαιολογῶν τὴν ψήφον του νὰ εἶπῃ γιατί εἶναι μειοψηφῶν.

ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ΤΙΝΕΣ. Δὲν ὑπάρχει δικαιολογία ψήφου.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ νὰ τεθῆ ἡ πρότασις μου εἰς ψηφοφορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακλαμάνη, εἶπον, συνεννοηθῆτε μὲ τὸν κ. Δερβέναγα, νὰ κάνωμεν τὴν διατύπωσιν τῆς προτάσεως.

Ἐμεθεα σύμφωνοι διὰ τὴν κλιμακωτὴν ἀποχώρησιν; Ὅσοι συμφωνοῦν μὲ τὴν κλιμακωτὴν ἀποχώρησιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ὑψώσαν τὴν χεῖρα 14. Ἐπομένως γίνεται δεκτὴ.

Ἡ τροπολογία τὴν ὁποίαν διετύπωσεν ὁ κ. Δερβέναγας καὶ τὴν εὐθέτησε καὶ ὁ κ. Κακλαμάνης. . . . .

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Αὐτὴν τὴν πρότασιν ἐγὼ τὴν περιορίζω μόνον εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὴ ἡ πρότασις περιορισμοῦ εἰς τὸ εἰς τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἀπερρίφθη.

Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἀπερρίφθη.

Ὑπάρχει τώρα ἡ πρότασις κλιμακωτῆς ἀποχωρήσεως τῶν δικαστῶν καὶ ὑπάρχει καὶ ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπαπολίτη, νὰ ὑπάρξῃ μεταβατικὴ διάταξις.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπαπολίτη ἀπερρίφθη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐφ' ὅσον ἀπερρίφθη ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπαπολίτη, μένει ἡ πρότασις τοῦ κ. Δερβέναγα. Οἱ συμφωνοῦντες μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Δερβέναγα, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Δερβέναγα εἶναι περὶ κλιμακωτῆς ἐξόδου ὄλων τῶν ἀνωτάτων δικαστῶν καὶ ἡ ἰδική μου πρότασις εἶναι περὶ κλιμακωτῆς ἐξόδου μόνον τῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡ ἀπωτέρα εἶναι τοῦ κ. Δερβέναγα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἄν ἀπορριφθῆ τοῦ κ. Δερβέναγα τότε θὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν ἡ δική μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Δερβέναγα. Ἀναγνώσατέ την κ. Δερβέναγα.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. «Οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ ἀποχωροῦσιν τῆς ὑπηρεσίας μεταβατικῶς ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 70οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, μειούμενον κατὰ ἓν ἔτος ἑτησίως μέχρι τοῦ 65ου, ὅπερ ὀρίζεται ἐφ' ἐξῆς μονίμως ὡς ὄριον μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὁποίου ἀποχωροῦν».

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Οἱ νῦν ὑπηρετοῦντες. Τί θὰ εἶπῃ μεταβατικῶς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀφίστε τίς διατυπώσεις, εἰς τὴν οὐσίαν συμφωνοῦμεν;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐπειδὴ μᾶς εἶναι δυσχερὲς νὰ καταλάβωμεν τὸ περιεχόμενον, καθ' ὃν τρόπον ἀνεγνώσθη, θὰ παρακαλέσω ἄς προχωρήσωμεν πρὸς κάτω, διότι ὑπάρχει ἐνδεχόμενον νὰ ψηφίσωμεν κάτι τὸ ὁποῖον θὰ μετανοιώσωμεν, ἄς διατυπωθῆ σωστὰ ἡ πρότασις καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ τὴν ψηφίσωμεν.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. Οἱ νῦν ὑπηρετοῦντες θέλετε νὰ βάλωμεν δηλαδὴ;

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Οἱ νῦν ὑπηρετοῦντες ἀνώτατοι δικαστικοί.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Διατυποῦται, λοιπόν, ὡς ἐξῆς ἡ πρότασις αὐτή: Ὅτι οἱ νῦν ὑπηρετοῦντες εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας καὶ εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ἐξέρχονται σταδιακῶς κατ' ἔτος οἱ συμπληροῦντες τὸ ὄριον ἡλικίας ἀπὸ τοῦ 70οῦ μέχρι τοῦ 65ου ἔτους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διατυπώσατε τὴν πρότασιν.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Κύριε Πρόεδρε δίδω τὴν πρότασιν ὅπως διετυπώθη: «Οἱ ἤδη ὑπηρετοῦντες δικαστικοὶ λειτουργοὶ ἀπο-

χωρῶν τῆς ὑπηρεσίας ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 70οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των μειουμένου τοῦ ὅριου κατ' ἔτος μέχρι τοῦ 65ου».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γίνεται δεκτὴ ἡ πρότασις; "Ὅσοι συμφωνοῦν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

"Ὑψωσαν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει μία παρατήρησις, ἂν ἡ 30 Ἰουνίου, ἔπρεπε νὰ γίνῃ 31 Δεκεμβρίου. Ἄπλῶς βλέπω τὸ θῆμα.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ἡ 30 Ἰουνίου εἶναι ἡ λήξις τοῦ Δικαστικοῦ ἔτους.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη πρότασις. Προτείνω νὰ ἰσχύσῃ καὶ διὰ τοὺς Δικαστικούς ὁ θεσμὸς τῆς 35ετίας. Νὰ ἐξέρχωνται δηλαδὴ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἢ τοῦ 65ου ἔτους πὺ ἐψηφίσαιμε, ἢ 35ετοῦς πραγματικῆς ὑπηρεσίας περιλαμβανομένου καὶ τοῦ χρόνου δοκιμασίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, νὰ καθιερωθῇ καὶ διὰ τοὺς Δικαστὰς τὸ ὄριον τῆς 35ετίας. Οἱ συμφωνοῦντες μετὰ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κακλαμάνη, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

"Ὑψωσαν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Ὑπάρχει ἄλλη τροπολογία εἰς τὴν παράγραφον 4;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὑπάρχει, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἐπιτρέπεται διὰ νόμου νὰ καθορισθῇ ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀποχώρησις τῶν μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς Εἰσαγγελίας αὐτοῦ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν 10ετοῦς ὑπηρεσίας, εἰς τὸ Ἄνωτάτον τοῦτο δικαστήριον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὴν ἀκούσατε τὴν πρότασιν. Οἱ συμφωνοῦντες παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

"Ὑψωσαν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Προχωροῦμεν εἰς τὴν παράγραφον 5.

«Μετὰτάξις δικαστικῶν λειτουργῶν ἐνεργεῖται τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦ Εἰσαγγελικοῦ Κλάδου καὶ τῶν Δικαστῶν τῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν δικαστηρίων, ὡς καὶ μετὰ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας μέχρι τοῦ ἐνὸς ἕκτου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρ' αὐτῶν θέσεων παρέδρων καὶ εἰσηγητῶν, ὑπὸ τὰς ἐν τῷ νόμῳ εἰδικώτερον ὀριζομένας προϋποθέσεις».

Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει τροπολογία;

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Ἐγώ, κύριε Πρόεδρε, εἶμαι ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς ὀλοκλήρου τῆς παραγράφου αὐτῆς. Καὶ παρακαλῶ νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ συμφωνοῦντες μετὰ τὴν πλήρη διαγραφὴν τῆς παραγράφου 5, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ διαγραφὴ αὐτὴ σημαίνει ὅτι θὰ ἀφήσωμεν εἰς τὸν κοινὸν νομοθέτην τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπῃ τὰς μετατάξεις.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Κύριε Γαζῆ, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, δὲν θὰ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν κοινὸν νομοθέτην νὰ κἀνῃ μετατάξεις. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν θὰ ψηφίσωμεν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ἄρα θὰ ἀπαγορεύωνται αἱ μετατάξεις.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κυρίου Παπακωνσταντίνου. Οἱ συμφωνοῦντες μετὰ τὴν πρότασιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

"Ὑψωσαν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου ἐγένετο δεκτὴ. Διαγράφεται ὀλοκλήρως ἡ διάταξις αὐτὴ περὶ μετατάξεως τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Τώρα, κ. Πρόεδρε, νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν ἡ ἰδική μου πρότασις: «Μετὰτάξις δικαστικῶν λει-

τουργῶν ἐνεργεῖται τῇ αἰτήσει αὐτῶν καὶ μόνον μεταξὺ τοῦ Εἰσαγγελικοῦ Κλάδου καὶ τῶν δικαστῶν τῶν πολιτικῶν καὶ ποινικῶν δικαστηρίων καὶ εἰς τὸν εἰσαγωγικὸν βαθμὸν».

Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασίς μου ἀφορᾷ τοὺς εἰσαγγελικούς παρέδρους καὶ τοὺς παρέδρους τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, οἱ ὅποιοι θὰ πρέπει νὰ δύνανται νὰ μετατάσσωνται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον κλάδον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη. Οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν πρότασιν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἔψωσαν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Δὲν θέλω κύριοι νὰ κάνω κριτικὴν τῶν ἀπόψεων τῆς Ὀλομελείας, σέβομαι ἀπολύτως καὶ τὴν Ὀλομέλειαν καὶ τὰς ἀπόψεις τῆς, ἀλλὰ ἐπήραμε μερικές ἀποφάσεις, τίς ὁποῖες τὰ Ἀνώτατα Δικαστήρια τίς εἶχαν ἄλλως ἐντελῶς ἀντιληφθῆ.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξῃ μία ἐρμηνευτικὴ δήλωσις, ὅτι ἡ διαγραφή τῆς διατάξεως περὶ μετατάξεων, σημαίνει ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις. Διότι ἂν ἀπλῶς διαγραφῆ ἄνευ δηλώσεως, θὰ εἶναι δυνατόν ὁ κοινὸς νομοθέτης νὰ ἐπιτρέψῃ τὰς μετατάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κάνετε πρότασιν ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις, νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κατόπιν τῆς διαγραφῆς τῆς παραγράφου 5, προτείνω ὅπως τεθῆ προσθήκη διὰ τῆς ὁποίας ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ συμφωνοῦντες μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Γαζῆ, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Προηγεῖται ἡ ἰδική μου πρότασις, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Καρατζᾶ, ἂν προσδιορίζωνται αἱ μετατάξεις μεταξὺ τοῦ εἰσαγγελικοῦ κλάδου καὶ τῶν τακτικῶν πολιτικῶν δικαστηρίων. Οἱ συμφωνοῦντες μὲ τὴν πρότασιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἔψωσαν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι. Συνεπῶς ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπανερχομαι εἰς τὸ ἄτοπον, τὸ ὅποion ὑπεγράμμισα. Ἄν δηλαδὴ διαγράψωμεν τὴν διάταξιν αὐτὴν διότι δὲν θέλωμεν τὰς μετατάξεις, ἀπλῶς καταλήγομεν εἰς τὸ νὰ ἐπιτρέψωμεν τὰς μετατάξεις. Θὰ ἀφήσωμεν δηλαδὴ εἰς τὸν κοινὸν νομοθέτην τὸ δικαίωμα νὰ τὰς ἐπιτρέψῃ, ἐνῶ ἡ ἔννοια τῆς ψήφου πού ἐδόθη προηγουμένως ἦτο ἡ ἀντίθετος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ συμφωνοῦντες μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Γαζῆ, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαγορεύεται οἰαδήποτε μετατάξεις, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Παπακωνσταντῖνου προτείνων τὴν διαγραφὴν τῆς παραγράφου 5, ἔκανε καὶ τὴν δήλωσιν, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς θὰ ἔχη καταχωρηθῆ εἰς τὰ πρακτικά, ὅτι ἡ πρότασίς του ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι διαγράφεται ἡ παράγραφος περὶ μετατάξεων, διότι δὲν θέλει νὰ ὑπάρχουν μετατάξεις. Ἐπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἐψηφίσαμεν ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις. Εἰς τὰ πρακτικά ὑπάρχει ἡ καταχώρησις αὐτὴ καὶ δὲν χρειάζεται ἐπομένως ἡ εἰδικὴ διάταξις διὰ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐφ' ὅσον θέλει ψηφοφορία ὁ κ. Γαζῆς δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴ θέσω τὴν πρότασιν εἰς ψηφοφορίαν.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Δὲν ὑπάρχει ἀντίφασις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Γαζῆς παρακαλεῖται νὰ διατυπώσῃ τὴν πρότασιν διὰ νὰ τὴν θέσω εἰς ψηφοφορίαν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι προφανές, ὅτι τὸ Σῶμα ἐψήφισε τὴν πρότασιν τοῦ κ. συναδέλφου ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀπαγορεύεται οἰαδήποτε μετατάξεις.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὅταν ἐπροτάθη ἡ διαγραφὴ τῆς παραγράφου, ὁ προτείνων ἐδήλωσε ὅτι αὐτὸ ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀπαγορεύεται κάθε μετατάξις. Ἐπὶ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἐψηφίσαμεν τὴν διαγραφὴν τῆς παραγράφου 5, καὶ αὐτὸ ἐγράφη εἰς τὰ Πρακτικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αυτό όμως δεν αποτελεί κανόνα δικαίου. Θέλει ο κ. Γαζής να τὸ κάνει κανόνα δικαίου καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις. Αυτό τὸ θέτω εἰς ψηφοφορίαν.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτό εἶναι ἀρκετόν, τὶ ἄλλον κανόνα νὰ θέσωμεν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀποσύρω τὴν πρότασίν μου.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχω μίαν πρότασιν ἐπὶ τῆς παραγράφου 5, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δεχθῶμεν τὴν κατάργησιν τῆς μετατάξεως. Πῶς θὰ κάνωμεν ποινικὰ δικαστήρια; Προτείνω λοιπὸν τὴν ἐξῆς διατύπωσιν:

«Μετατάξεις δικαστικῶν λειτουργῶν ἐπιτρέπεται. Ἐνεργεῖται τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν, ὡς νόμος ὀρίσει».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐπ' αὐτοῦ ἔγινε ψηφοφορία ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Ἐγὼ κάνω μίαν πρότασιν ἐπὶ τῆς παραγράφου 5, καὶ παρακαλῶ τὸν κ. Πρόεδρον νὰ τὴν θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν. Εἶναι μία πρότασις τροποποιητικὴ τῆς παραγράφου 5.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐψηφίσαμεν προηγουμένως τὴν πρότασιν τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου νὰ μὴ ἐπιτρέπεται μετὰταξις εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κατσαούνη εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀντίθετος.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Μὴ ὑπαρχούσης δευτικῆς διατάξεως, ἀπαγορεύεται ἡ μετὰταξις; Ὁρθῶς λοιπὸν θέτω εἰς ψηφοφορίαν τὴν τροποποίησιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατσαούνη θὰ τὴν θέσω εἰς ψηφοφορίαν, διότι θὰ τὴν καταψηφίσουν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἶχον συμφωνήσει μὲ τὴν προηγουμένην.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κατὰ τί διαφέρει κ. Πρόεδρε; Ἐξηγήσατέ μου παρακαλῶ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀναφέρεται εἰς τὸν νόμον ὁ ὁποῖος ἡμπορεῖ νὰ κάνει καὶ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κατσαούνη.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ζητῶ τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ.

Νομίζω ὅτι δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ θέσετε εἰς ψηφοφορίαν τὴν πρότασιν αὐτήν, διότι πρόκειται περὶ ἀρνητικῆς διατύπωσως τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις καὶ κατεχωρήθη εἰς τὰ πρακτικά, ὅτι ἡ διαγραφή ἔχει τὴν ἔννοια ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐχει τὴν ἔννοια ὅτι δὲν εἶναι ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, εἶναι ἐρμηνεία πού δίδομεν σήμερον ἐδῶ ἡμεῖς.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀντὶ τῆς παρ. 5 ὑποβάλλω τὴν ἐξῆς πρότασιν: «Μετατάξεις δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἐπιτρέπεται. Ἐνεργεῖται δὲ αὕτη τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν, ὡς ὁ νόμος θέλει ὀρίσει».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἤθελα νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸν Κανονισμόν. Εἴπωμεν νὰ τίθενται αἱ προτάσεις εἰς ψηφοφορίαν καὶ νὰ μὴ συζητοῦμεν ἐπ' αὐτῶν. Αυτό τὸ εἰσηγήθητε καὶ ἐσεῖς καὶ συμφωνήσαμεν. Καὶ ἐνῶ ὅλοι τὸ ἐδέχθημεν, τώρα τὸ παραβιάζομεν. Θὰ παρεκάλουν ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα νὰ συμφωνήσωμεν ὅλοι, ὅτι κάθε πρότασις πού θὰ ὑποβάλλεται, θὰ τίθεται ἀμέσως εἰς ψηφοφορίαν καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ θὰ δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν τὸν λόγον.

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου ἦτο σαφής. Ἡ ἀπάλειψις τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς παραγράφου, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὴν μετὰταξιν τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ἐγένετο δεκτὴ. Συνεπῶς τὸ κείμενον εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι λευκόν. Οἰαδήποτε λοιπὸν πρότασις, ἡ ὁποία τίθεται διαφορετικὴ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ αὐτοῦ σημείου, εἶναι δυνατόν νὰ τεθῇ κατὰ τὴν διαδικασίαν εἰς ψηφοφορίαν, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Καρατζᾶς δὲν μᾶς ἐξήγησε ποῖον εἶναι τὸ διαφορετικὸν νόημα τῆς

προτάσεως του κ. Κατσαούνη. Ἦδη ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀπεφασίσθη ἡ διαγραφή τῆς παραγράφου αὐτῆς, νομίζω ὅτι δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ θέσετε νέαν πρότασιν, ἔστω καὶ ἀρνητικῶς διατυπωμένη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μετὰ τὴν δῆλωσίν σας κ. Παπακωνσταντίνου, ὅτι ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Προκλήθεις δὲ ἀπὸ τὸν κ. Γαζῆ, εἶπα ὅτι εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι πρέπει νὰ ἀπαγορευθοῦν τελείως αἱ μετατάξεις, ἔστω καὶ εἰς τὸ 1/6. Τί ἄλλο θέλετε;

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, εἶναι ἀκριβὲς αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγει ὁ κ. Παπακωνσταντίνου, ἀλλὰ τὸ θέμα παραμένει ἐκκρεμές. Διότι ὁ κ. Γαζῆς, ὁ ὁποῖος ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς, διετύπωσεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς δυνατότητος ρυθμίσεως τοῦ θέματος ὑπὸ τοῦ κοινοῦ νομοθέτου. Μὲ τὰ πρακτικὰ αὐτὰ τῶν συζητήσεων μας, ὅπως ἔχουν διατυπωθῆ καὶ μὲ τὰς περαιτέρω προτάσεις, καθίσταται περισσότερον ἐκδηλὸς ἡ ἀμφιβολία, ὡς πρὸς τὴν πρόθεσιν τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτου. Κατὰ συνέπειαν, κατόπιν τῆς ἐγερθείσης ἀπὸ ὑμᾶς κ. Γαζῆ, προσχόντως ἀπὸ ὑμᾶς, ποῦ ἐψηφίσατε ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς, ὑφίσταται θέμα τὸ ὅποιον ὀφείλομεν νὰ ρυθμίσωμεν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Νὰ διευκρινισθῆ εἰς τὰ πρακτικὰ τὶ ἐννοοῦμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ γεννηθοῦν νέαι ἀμφιβολίαι.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι κατ' ἀρχὴν αὐτὸ τὸ ὅποιον ἔκανε ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης αὐτὴν τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν γνώμην τὴν ἰδικὴν μου τοῦλάχιστον, δὲν εἶναι σωστόν. Σκοπὸς τῆς δηλώσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ προφανῶς νὰ ὑπάρξῃ διάταξις ἐπιτρέπουσα τὴν μετατάξιν, εἶναι οὐσιαστικῶς νὰ πείσῃ τοὺς συναδέλφους νὰ ψηφίσουν ὑπὲρ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς διατάξεως. Αὐτὸ ἀποτελεῖ παράθεσιν τοῦ Κανονισμοῦ τῶν συζητήσεων μας. Νομίζω ὅτι δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα, νὰ ψηφίσωμεν παρομοίαν διάταξιν μετὰ τὴν διαγραφὴν τῆς παρ. 5 σὺν τῇ δηλώσει ὅτι ἡ διαγραφή ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μετατάξις. Μετὰ τὴν διαγραφὴν, δὲν ἠμποροῦμε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν αὐτὴν διάταξιν, ὑπὸ μίαν ἄλλην διατύπωσιν. Θὰ μοῦ εἶπητε ὅτι δὲν ἀποτελεῖ κανόνα δικαίου ἡ δῆλωσις αὐτή, διότι δὲν ἐγράφη ὡς ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, ἀποτελεῖ ὅμως κείμενον ἐρμηνευτικόν. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι πολλὰς τέτοιαις διατάξεις κατὰ πρότασιν ἰδικὴν σας, περιελήφθησαν ὑπὸ μορφήν ἐρμηνευτικῶν δηλώσεων.

Τίς ἐκάνατε ἐσεῖς ὡς ἐρμηνευτικὰς δηλώσεις καὶ περιελήφθησαν αὐτοῦσι εἰς τὰ πρακτικὰ. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ γενικευθῆ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ πρακτικὴν καὶ τὸ ὅποιον σεῖς ἄλλωστε ὡς συγγραφεὺς τῆς ἐρμηνείας τοῦ δικαίου, τὸ γνωρίζετε καλλίτερον ἀπὸ ὅλους μας καὶ τὸ ἔχετε τονίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Γαζῆ, ὑποβάλλετε πρότασιν περὶ διατυπώσεως θετικῆς διατάξεως ναι ἢ ὄχι;

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δὲν υποβάλλω, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὅταν ἐψήφισα τὴν διαγραφὴν τῆς παρ. 5 μὲ τὴν ἐξήγησιν τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου ὅτι ἡ διαγραφή ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀπαγορεύεται οἰαδήποτε μετατάξις, ἐθεωροῦσα πράγματι ὅτι ἀπαγορεύεται οἰαδήποτε μετατάξις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν τίθεται οὐδεμία πρότασις εἰς ψηφοφορίαν, ἀλλὰ ὑπάρχει θέμα.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, πρῶτον δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπέμβω καὶ νὰ ἐπηρεάσω κανένα.

Δεύτερον, σαφῶς εἶμαι ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς διατάξεως ὡς εἶχεν ἀρχικὰ διατυπωθῆ περὶ μετατάξεως καὶ αὐτὸ τὸ θέμα θὰ τὸ φέρω καὶ εἰς τὴν Βουλὴν.

Τρίτον, κύριε Πρόεδρε, καὶ σπουδαιότερον, ὁ κ. Γαζῆς—καὶ δὲν ἀποτελεῖ αἰχμὴν προσωπικῶς κατὰ τοῦ κ. Γαζῆ—μετὰ τὴν συζητήσιν καὶ ἀφοῦ ἐψήφισε τὴν διαγραφὴν, ἔκαμεν πρότασιν ἐπιθεβαιώνουσαν τὰς ἀμφιβολίας. Καὶ ἐρωτῶ: Εἶναι δυνατὸν

δταν από τόν κ. Γαζήν τίθεται τὸ θέμα, ὁ ὁποῖος ἐψήφισε τὴν κατάργησιν, νὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν δημιουργεῖται μία ἀμφιβολία καὶ δὲν θὰ ἐμπλακῶμεν μεθ'αὐτον, ἐὰν πρόκειται νὰ μεινωμεν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον; Ὑπάρχει βεβαίως τὸ περιθώριον τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς. Θὰ ἀχθῆ αὐτὸ τὸ θέμα καὶ θὰ ἀποφασίσῃ ἡ Ὀλομέλεια.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, διὰ νὰ συμπληρώσω τὸν κ. Κανελλόπουλον, παρακαλῶ νὰ καταχωρηθῆ εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι τὴν δήλωσιν περὶ παντελοῦς ἀπαγορεύσεως τῶν μετατάξεων, τὴν ἔκανα καὶ ἐπέισθησαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς προτάσεώς μου, κατόπιν τῆς δηλώσεώς μου ἐκείνησι ἢ ὅποια ἐγένετο πρὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως ἐκ μέρους τοῦ κ. Γαζῆ.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσω τοῦτο. Ὅτι ἡ ἀπάλειψις τῆς παραγράφου 5, δι' ἐμὲ προσωπικῶς, καὶ δι' ἄλλους νομίζω συναδέλφους, δὲν σημαίνει ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ μετατάξεις, ἐφ' ὅσῃ ἡ τοιαύτη ἀπαγόρευσις δὲν λαμβάνει μορφήν θετικῆς διατάξεως. Ὡς ἐκ τούτου, ἐφ' ὅσον ἐγὼ προσωπικῶς πιστεύω ὅτι μὲ τὴν ἀπάλειψιν τῆς παραγράφου 5 δὲν θεωρεῖται καμμία ἀπαγόρευσις, ἐν τῷ μεταξὺ προτείνω ὅπως τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν πρότασις κατὰ τὴν ὁποίαν: «Μετατάξεις δικαστικῶν λειτουργῶν ἐπιτρέπεται, ἐνεργεῖται δὲ τῇ αἰτήσεϊ αὐτῶν, ὡς ὁ νόμος θέλει ὀρίσει». Δὲν ἔχομεν δικαίωμα μὲ οἰανδήποτε δήλωσιν, νὰ εἴπωμεν ὅτι διὰ τῆς ἀπαλείψεως ἀπηγορεύθη ἢ μετατάξεις τῶν δικαστικῶν. Νὰ ἀποτελέσῃ καὶ αὐτὸ δήλωσιν διὰ τὰ πρακτικὰ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θέτω εἰς ψηφοφορίαν τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατσαούνη, διότι εἶναι νέα πρότασις.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατσαούνη νὰ ὑψώσωσιν τὴν χεῖρα.

Ὑψώνουν τὴν χεῖρα 12 μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ ἐνίσταμαι. Ἐχει γίνεαι δεκτὸν — καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Κονίτσα, ὁ ὁποῖος μοῦ τὸ ἐτόνισε πολλές φορές — παγίως εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ὅτι ἰσχύει εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ὅ,τι ἰσχύει εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Ζητοῦμεν ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐγὼ Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἀποχωρήσω ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν.

Ἀναγκάζομαι νὰ εἴπω πράγματα τὰ ὅποια θὰ δημιουργήσουν πάλιν ἄλλα θέματα. Ἐπὶ τέλους ἔχομεν ὅλοι τὸν κοινὸν νοῦν. Ἐψηφίσθη ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου καὶ προσπαθοῦμε τώρα μίαν ὥρα, μὲ τὴν παρέμβασιν τοῦ ἀξιοτίμου καθ' ὅλα καὶ φίλου καὶ συμπαθεστάτου κ. Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Διοικησύνης, νὰ ἀλλάξωμεν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐθέσατε εἰς ψηφοφορίαν τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατσαούνη, ἢ ὅποια δὲν συνεγένετρωσε τὴν πλειοψηφίαν, διότι ἐψήφισαν ὑπὲρ αὐτῆς 12, ἐνῶ εἴμεθα 27 παρόντες. Καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Κονίτσα, ὁ ὁποῖος ἔχει εἶπει ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ πρότασις δὲν συγκεντρώνει τὴν πλειοψηφίαν τῶν παρόντων, καταψηφίζεται.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀμφισβητῶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας καὶ προτείνω ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ κάνωμεν ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν θέσιν τοῦ Προέδρου καταλαμβάνει ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Θεμ. Κονίτσας).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Θ. Κονίτσας). Τίθεται εἰς ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κατσαούνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιτρέπεται μετατάξεις τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, τῇ αἰτήσεϊ αὐτῶν ὡς ὁ νόμος θέλει ὀρίσει.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δηλαδή νὰ διαγραφῆ ἢ παράγραφος 5 καὶ νὰ ἐπιτραπῆ ἀπεριορίστως;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατσαούνη λέγουν ΝΑΙ, οἱ μὴ παραδεχόμενοι λέγουν ΟΧΙ.

Διεξαχθείσης ὀνομαστικῆς ψηφοφορίας ἐψήφισαν ΝΑΙ 14, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Πρόεδρος, ΟΧΙ 14.

Κατὰ τὸν Κανονισμόν τῆς Βουλῆς ἐν ἰσοψηφίᾳ νικᾷ ἡ ψήφος τοῦ Προέδρου. Συνεπῶς ἡ ψήφος τοῦ Προέδρου εἶναι ὑπὲρ τοῦ ΝΑΙ, ἄρα ἡ πρότασις γίνεται δεκτὴ.

Ἐπάρχει ἄλλη πρότασις;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει πρότασις, ἡ παράγραφος 6 νὰ διαμορφωθῇ ὡς ἑξῆς: «Ἐπιτρέπεται μετὰτάξεις τακτικῶν δικαστικῶν καὶ εἰσαγγελικῶν λειτουργῶν μεταξὺ τῶν βαθμῶν τοῦ Ἀντεισαγγελέως Πρωτοδικῶν καὶ τοῦ Πρωτοδικοῦ ὡς καὶ Ἐφετῶν, διὰ τὴν κατάληψιν θέσεων, μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θέσεων Ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, ὡς αὕτη ἀνεγνώθη ὑπ' αὐτοῦ.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, προηγεῖται ἡ παράγραφος 6. Αὕτη εἶναι προσθήκη ἐπὶ τῆς παραγράφου 6. Ἡ παράγραφος 6 ἀφορᾷ τοὺς Εἰσαγγελεῖς τοῦ Ἀρείου Πάγου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακλαμάνη, ἐπὶ τῆς παραγράφου 6 κάνετε τὴν πρότασίν σας;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, πρὶν πᾶμε εἰς τὴν παράγραφον 6, ἐπὶ τῆς παραγράφου 5 προτείνω νὰ ἐπανέλθῃ ὡς αὕτη εἶχε διατυπωθῇ ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς καὶ νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν. Ἐπειδὴ ἐπετράπη ἡ μετὰτάξις διὰ νόμου, ἐγὼ προτείνω νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν μετὰτάξεων καὶ προτείνω ἐκ νέου τὴν παράγραφον 5. Αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν χρειάζεται νὰ τὴν τροποποιήσωμεν, διότι μετὰ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κατσαούνη, τὴν ὁποίαν ἐψήφισεν ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι ἐπιτρέπεται διὰ νόμου ἡ μετὰτάξις ἐλευθέρως, ἐγὼ προτείνω τροπολογίαν αὐτῆς τῆς παραγράφου. Καὶ ἡ τροπολογία μου εἶναι ἡ ἐπαναφορὰ τῆς παλαιᾶς παραγράφου 5. Ζητῶ δὲ ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν. Νὰ ἴδω ἐκεῖνοι, ποῦ τὴν ἀπέριψαν προηγουμένως, τί θὰ κάνουν τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου, περὶ ἐπαναφορᾶς τῆς διατάξεως τῆς παραγράφου 5, ὡς ἔχει αὕτη διατυπωθῇ ἐν τῷ κειμένῳ τῆς Ὑποεπιτροπῆς.

Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν λέγουν ΝΑΙ, οἱ μὴ παραδεχόμενοι λέγουν ΟΧΙ.

Διεξαχθείσης τῆς ψηφοφορίας ἐψήφισαν ΝΑΙ 22, ΟΧΙ 3 καὶ ΠΑΡΩΝ 3.

Ἐπομένως ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου γίνεται δεκτὴ καὶ ἐπαναφέρεται ἡ διατάξις τῆς παραγράφου 5 ὡς αὕτη ἔχει διαμορφωθῇ ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θέλω νὰ κάνω τὴν ἑξῆς δήλωσιν. Ἐπειδὴ εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποῦ δὲν λαμβάνω θέσιν, θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἡ ἔννοια τῆς ἀποχῆς μου ἀπὸ τὴν ψηφοφορίαν εἶναι ὅτι ἐψήφισα προηγουμένως κατὰ τῆς παραγράφου αὐτῆς ἂν καὶ περιώριζε τὸ κακὸν τῆς προτάσεως τοῦ κ. Κατσαούνη ἢ ὁποῖα ἐγένε δεκτὴ. Ἐπιθυμῶ δὲ νὰ εἶμαι συνεπὴς πρὸς ὅ,τι ἐψήφισα, ἡναγκάσθην νὰ μὴ λάβω μέρος εἰς τὴν ψηφοφορίαν αὐτήν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα.

Ἐπὶ τῆς παραγράφου 6 ὑπάρχει καμία ἀντίρρηση;

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, κάτι σχετικὸν μετὰ τὴν ὁρολογίαν θέλω νὰ εἶπω. Προκειμένου περὶ τῶν Ἀντεισαγγελέων τοῦ Ἀρείου Πάγου οὗτοι δὲν «μετατάσσονται» ἀλλὰ «διορίζονται». Συνεπῶς πρέπει νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὴν λέξιν «μετὰτάξεις» διὰ τῆς λέξεως «διορισμός».

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Τότε νὰ μὴν ἐλάτε «καταλαμβάνονται» ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Νὰ εἰπώμεν «πληροῦνται διὰ τακτικῶν δικαστῶν».

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἀπὸ πλευρᾶς διατυπώσεως ἤθελον νὰ εἶπω τοῦτο. Τὸ κείμενον λέγει: «Αἱ θέσεις Ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καταλαμβάνονται μέχρι τοῦ ἡμίσεος...». Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τὸ διορθώσωμεν αὐτὸ καὶ νὰ εἰπώμεν: «... μέχρις ἡμίσεος τοῦ

ὄλου ἀριθμοῦ αὐτῶν». Διότι ἄλλως ἐνθυμίζει ἐκεῖνο τὸ ἐπίοιον ἔλεγε ὁ Σεφεριάδης, ὅτι «Ὁ πλοιοκτῆτης πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλλη».

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Ἐφ' ὅσον θὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν λέξιν «πληροῦνται», θὰ πρέπει νὰ εἰπώμεν «διὰ τακτικῶν δικαστῶν», τὸ ὅποιον σημαίνει ὅτι κάποιος ἄλλος κάνει τὴν πλήρωσιν. Ἐνῶ ἂν χρησιμοποιηθῇ ἡ λέξις «ὑπό», σημαίνει ὅτι τὴν πλήρωσιν τὴν κάνουν οἱ ἴδιοι.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι ποῖα εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς προτάσεως αὐτῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δεκτικὴ εἶναι. Ἀντὶ «μετατάσσονται» πρέπει νὰ εἰπώμεν «διορίζονται», διότι ὁ κ. Παπασπύρου λέγει ὅτι οἱ Ἀντεισαγγελεῖς τοῦ Ἀρείου Πάγου διορίζονται καὶ εἰπόμεν τώρα νὰ τεθῇ «μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ αὐτῶν».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Καὶ ἐὰν εἶναι 3 θὰ πάρωμεν 1, 1/2;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λέγομεν «μέχρι», ἐπομένως θὰ μείνωμεν εἰς τὸν 1.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ παραμείνωμεν εἰς τὸ «διὰ μετατάξεως». Διότι ἡμπορεῖ ἓνας δικαστῆς νὰ μὴν θέλῃ νὰ πάῃ εἰς τὴν Εἰσαγγελίαν ἀλλὰ εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι τῇ αἰτήσῃ Ἐφετῶν ἢ Ἀντεισαγγελέων ἢ Εἰσαγγελέων πληροῦνται αἱ θέσεις αὐτῶν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐγὼ νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ μείνωμεν εἰς τὸ ὅτι «πληροῦνται διὰ μετατάξεως ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Παπασπύρου, νομίζω ὅτι ὁ κ. Κακλαμάνης ἔχει δίκαιον. Νὰ εἰπώμεν ὅτι «πληροῦνται μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ αὐτῶν διὰ μετατάξεως ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν».

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Νὰ συμπληρώσωμεν: «μέχρι τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ αὐτῶν, τοῦ κλάσματος παραλειπομένου, διὰ τακτικῶν δικαστῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ὑπάρχει λόγος κύριε συνάδελφε.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Τὸ «μέχρι» αὐτὸ ἀκριβῶς σημαίνει. Τὸ κλάσμα θὰ παραλειφθῇ ὅπωςδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Θ. Κονίτσας). Ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρον 89. Ὁ κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἐχω μία προσθήκη ἐπὶ τῆς παραγράφου 1. Στὸ κείμενο ποὺ λέγει: «Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς δικαστικούς λειτουργοὺς ἡ παροχὴ πάσης ἄλλης ἐμμίσθου ὑπηρεσίας, ὡς καὶ ἡ ἄσκησις οἰουδήποτε ἔπαγγελματος», προσθέτω τὸ ἐξῆς: «καὶ ἡ ἀνάληψις οἰουδήποτε Ὑπουργικοῦ ἢ Κυβερνητικοῦ ἀξιώματος γιὰ μιὰ πενταετία ἀπὸ τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν. ἐκτὸς ἂν ἐκλεγῶν βουλευταί».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις τίθεται εἰς ψηφοφορίαν. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κουτσοχέρα ἐγείρουσι τὴν χεῖρα. Ἡ πρότασις λαμβάνει 9 ψήφους, ἄρα ἀπορρίπτεται.

Παρακαλῶ, ἔχει τις νὰ κάμῃ ἄλλην πρότασιν;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ ἡ 1η παράγραφος ὡς ἔχει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προχωροῦμε εἰς τὴν 2αν παράγραφον. Ὁρίστε κ. Κακλαμάνη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Προτείνω νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ δευτέρα παράγραφος ὡς ἐξῆς: «Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκλογὴ δικαστικῶν λειτουργῶν ὡς μελῶν τῆς Ἀκαδημίας ἢ μὴ ἐντεταλμένων ὑφηγητῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν...», ἀντὶ τῶν καθηγητῶν ἢ ὑφηγητῶν ποὺ ἔχει τὸ Σχέδιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα. Ἡ πρότασις λαμβάνει 3 ψήφους, ἄρα ἀπορρίπτεται.

Ὁ κ. Γαζής ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ἡ πρότασίς μου εἶναι: «Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκλογὴ δικαστικῶν λειτουργῶν ὡς μελῶν τῆς Ἀκαδημίας, ὡς καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν εἰς εἰδικὰ διοικητικὰ δικαστήρια».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. 'Ο κ. Κουτσοχέρας.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Τὴν ἴδια πρόταση κάνω καὶ ἐγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τῶν κ.κ. Γαζῆ καὶ Κουτσοχέρα. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα. Ἡ πρότασις λαμβάνει 3 ψήφους, ἄρα ἀπορρίπτεται. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Κακλαμάνης.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἔχω τὴν ἐξῆς πρότασιν: «Εἰδικῶς ἐπιτρέπεται ἢ ἐφ' ἅπαξ ἀνάθεσις εἰς δικαστικούς λειτουργοὺς διὰ περιορισμένον χρόνον ἢ δι' ὠρισμένον χρόνον, διοικητικῶν καθήκοντων».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακλαμάνη αὐτὸ ἀφορᾷ τὴν 3ην παράγραφον καὶ ἐμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς τὴν δευτέραν.

'Ο κ. Κουτσοχέρας ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἀπὸ τὴν δευτέραν παράγραφον διαγράφω τὰ ἐξῆς: «... εἰς συμβούλια ἢ ἐπιτροπὰς, πλὴν τῶν διοικητικῶν συμβουλίων δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ ἐμπορικῶν Ἑταιρειῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρα. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα. Ἡ πρότασις λαμβάνει 3 ψήφους, ἄρα ἀπορρίπτεται.

'Ο κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Διερωτῶμαι μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε μίαν ἐπεξηγήσιν. Ποιὰ συμβούλια ἢ ἐπιτροπὰς ἐννοοῦμε; Τὸ ἐρώτημά μου εἶναι, ἐὰν ἡ ἐξαίρεσις αὐτῶν τῶν δύο, τῶν συμβουλίων καὶ ἐπιτροπῶν, εἶναι ἐπαρκής. Μήπως, δηλαδή, ἐπιτρέψουμε συμμετοχὴ δικαστῶν κάπου ποὺ δὲν θὰ τὸ θέλαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα. 'Ο κ. Φικιώρης ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχω τὴν ἐξῆς ἀμφιβολία, ἡ ὁποία μὲ ὀδηγεῖ εἰς μίαν πρότασιν. «Πλὴν τῶν διοικητικῶν συμβουλίων δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ ἐμπορικῶν Ἑταιρειῶν» λέγει τὸ κείμενον. Αἱ βιομηχανικαὶ Ἑταιρεῖαι ἐπὶ παραδείγματι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐμπορικαὶ εἶναι καὶ αὐταί.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Δὲν εἶναι τόσο συγκεκριμένον νομικῶς.

Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἔλεγα: «Πλὴν τῶν διοικητικῶν συμβουλίων δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ κερδοσκοπικοῦ ἀντικειμένου ἢ δραστηριότητος Ἑταιρειῶν».

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Ἑταιρειῶν ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ γραφῆ εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι λέγοντες ἐμπορικὰς ἑταιρεῖας, ἐννοοῦμεν τὰς τοιαύτας κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου καὶ ἔτσι νομίζω ὅτι καλύπτεται τὸ θέμα.

Τὶ λέτε σεῖς κ. Κανελλόπουλε;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐμπορικοὶ εἶναι καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ τοῦ Νόμου 602.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν εἶναι καὶ ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρχουν οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ εἰς τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμούς.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὅτι κατὰ τὸν Ἐμπορικὸν Νόμον εἶναι ἐμπορικὴ ἑταιρεία, αὐτὸ νοοῦμεν. Δηλαδή τὴν ἔκτασιν ποὺ δίδει ὁ Ἐμπορικὸς Νόμος ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἑταιρειῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄλλη παρατήρησις ὑπάρχει; Ὅριστε κ. Μπουρνιά.

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. «Συμβούλια ἢ Ἐπιτροπὰς, ἐφ' ὅσον συμβιβάζονται πρὸς τὴν δικαστικὴν τῶν ιδιότητα». Φαντασθῆτε τον τώρα νὰ πάη σ' ἓνα ποδοσφαιρικὸ Σύλλογο ἢ σὲ ἓνα πολιτικὸ Σύλλογο ἢ σ' ἓνα Σύλλογο «καράτε». Νομίζω, κ. Πρόεδρε, ὅτι δὲν μᾶς εὐάπτει νὰ βάλουμε «ἐφ' ὅσον συμβιβάζονται...».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅ κ. Στεφανάνης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (ἡ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, πάντα ταῦτα νὰ γίνωνται με ἀπόφασιν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δηλαδή, κ. Ὑπουργέ, θέλετε νὰ πῆτε:

«Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται μετ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου...».

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ὁχι, ἔχω ἔτοιμο νόμο.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Τότε νὰ προσθέσουμε τὸ «ὡς νόμος ὀρίζει», ὡς ἐξῆς: «... εἰς Συμβούλια ἢ Ἐπιτροπὰς ὡς νόμος ὀρίζει».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συμφωνεῖτε, κύριοι, μετ' αὐτὴν τὴν προσθήκην;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ναὶ νὰ τεθῆ αὐτό, ἀλλὰ στὴν ἀρχή, ὡς ἐξῆς: «Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται ὡς νόμος ὀρίζει ἢ ἐκλογὴ δικαστικῶν λειτουργῶν...».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁχι, ὄχι. Δίκαιο ἔχει ὁ κ. Κανελλόπουλος.

Ὁ κ. Βύζας ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΒΥΖΑΣ. Ἔτσι ὅπως εἶναι διατυπωμένη ἡ παράγραφος 2, δὲν διευκρινίζεται ἂν εἶναι ἐπιτρεπτὴ ἢ συμμετοχὴ τῶν δικαστικῶν σὲ Ἰπηρεσιακὴ Κυβέρνησι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁχι, δὲν θίγει τέτοιο θέμα ἐδῶ. Ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι οὔτε Συμβούλιον οὔτε Ἐπιτροπή.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὡς

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Ὡς ἔχει ἡ διάταξις ἀκριβῶς, εἰς τὸν 4ον στίχον τῆς παρ. 2 καὶ μετὰ τὴν λέξιν «ἢ Ἐπιτροπὰς».

Προσθέτομεν τὸ «ὡς νόμος ὀρίζει» καὶ θέτομεν τελείαν.

Καὶ συνεχίζομεν: «Δὲν ἐπιτρέπεται ἢ συμμετοχὴ εἰς διοικητικὰ συμβούλια δημοσίων ἐπιχειρήσεων ὡς καὶ ἐμπορικῶν Ἐταιρειῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ χωρὶς τελείαν, κ. Ὑπουργέ, ἐφ' ὅσον ἐπακολουθεῖ «πλήν» ποῦ εἶναι ἀπαγορευτικόν, ἔχομεν τὸ ἴδιο νόημα.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Τὸ «πλήν» πρέπει νὰ διαγραφῆ.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Παρακαλῶ, ὁ κ. Ὑπουργὸς νὰ μᾶς ἀναγνώσῃ τὸ σύνολον τοῦ ἀρθροῦ ὡς διμορφώθη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν χρειάζεται, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἂς τὸ ἀναγνώσῃ. Ὅριστε κ. Ὑπουργέ.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (ἀναγνώσκει).

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). «Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται ἢ ἐκλογὴ δικαστικῶν λειτουργῶν ὡς μελῶν τῆς Ἀκαδημίας ἢ ὡς καθηγητῶν ἢ ὑφηγητῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, ὡς καὶ ἢ συμμετοχὴ αὐτῶν εἰς εἰδικὰ διοικητικὰ δικαστήρια καὶ εἰς συμβούλια ἢ ἐπιτροπὰς ὡς νόμος ὀρίζει. Δὲν ἐπιτρέπεται ἢ συμμετοχὴ εἰς τὰ διοικητικὰ συμβούλια δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μανabῆς ἔχει τὸν λόγον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Συμφωνῶ μετὰ τὴν διόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ δική σας πρότασις, κ. Πρόεδρε, νὰ μὴ μπροστὰ τὸ «ὡς νόμος ὀρίζει», θέλω νὰ ὑπογραμμίσω τὸ ἐξῆς: Ἐπειδὴ προσέκυψε τὸ ζήτημα περὶ συμβουλίων καὶ ἐπιτροπῶν, ὅτι εἶναι εὐρεῖα ἢ ἔννοια κλπ., γι' αὐτὸ θέλω νὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν νόμον εἰδικῶς διὰ τὰ συμβούλια καὶ τὰς ἐπιτροπὰς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὑπάρχει ἄλλη πρότασις ἐπὶ τῆς παραγράφου 2;

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἐγὼ κατ' ἀρχὴν εἶμαι ἐναντίον τῆς συμμετοχῆς τῶν δικαστῶν σὲ διοικητικὰ συμβούλια, οἰασδήποτε φύσεως. Παρὰ ταῦτα θὰ ἐπρότεινα τυχόν, συμμετοχὴ τους νὰ εἶναι ἀμισθί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἢ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρα. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Ἡ πρότασις λαμβάνει δύο ψήφους, ἄρα ἀπορρίπτεται.

Ἐρχόμεθα τώρα διὰ νὰ ψηφίσωμεν τὴν πρότασιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἢ παράγραφος 2, ὡς διμορφώθη ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ.

Γίνεται δεκτὴ ἢ παράγραφος 2, ὡς προσείπον;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ παράγραφος 2 ἐγένετο ὁμοφώνως δε-

κτῆ. Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὴν παράγραφον 3. Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Προτείνω τὴν διαγραφὴν τῆς παραγράφου 3. Ἄν δὲν διαγραφῆ, ἔχω νὰ προτείνω μίαν μεταβολήν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου περὶ διαγραφῆς τῆς παραγράφου 3.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Δύο, τέσσαρες καὶ τρεῖς ἐπτά. Ἀπορρίπτεται.

Ἄλλη πρότασις ὑπάρχει;

Ὁ κ. Κακλαμάνης ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις μου εἶναι γι' αὐτὸ πὸ ἐψηφίσαμε, δηλαδὴ νὰ μὴ ἀνατίθενται διοικητικὰ καθήκοντα, διὰ τὴν περιστολὴν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ κακοῦ; «εἰδικῶς ἐπιτρέπεται ἡ ἐφ' ἅπαξ ἀνάθεσις εἰς δικαστικούς λειτουργούς, δι' ὠρισμένον χρόνον, διοικητικῶν καθηκόντων, κατόπιν συμφώνου γνώμης, ὅποτεδήποτε ἀνακλήτῆς, τοῦ ἀρμοδίου δικαστικοῦ συμβουλίου, μὲ παράλληλον ἀσκησιν τῶν κυρίων καθηκόντων».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κακλαμάνη ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Δύο, τέσσαρες, ἕξ, ἐπτά, ὀκτώ. Ἀπερρίφθη.

Ἔτερα πρότασις; Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Μιὰ μικρὴ μεταβολὴ προτείνω καὶ φαντάζομαι νὰ μὴ ἔχη ἀντίρρησην ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης.

Ἄντὶ «ὡς εἰδικώτερον ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου», θὰ ἔλεγα νὰ διαγραφῆ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν παράγραφον 3 νὰ τεθῆ ὡς ἑξῆς:

«Ἐπίσης ἐπιτρέπεται διὰ νόμου ἡ ἀνάθεσις εἰς δικαστικούς λειτουργούς διοικητικῶν καθηκόντων εἴτε παραλλήλως πρὸς τὴν ἀσκησιν τῶν κυρίων αὐτῶν καθηκόντων εἴτε ἀποκλειστικῶς ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα». Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς προτάσεώς μου καὶ αὐτῆς πὸ εἶναι διατυπωμένη ἐδῶ εἶναι ἡ ἑξῆς: «Ὅτι γιὰ κάθε φορὰ πὸ σὲ δικαστικούς θὰ ἀναθέτωμε ἔργο τέτοιο, θὰ χρειάζεται νόμος, ἐνῶ ὅπως εἶναι διατυπωμένο ἐδῶ, προϋποθέτει ὅτι ἐφ' ἅπαξ νόμος, μπορεῖ νὰ παρέχη τὸ δικαίωμα ἐλευθέρως νὰ διορίζωνται δι' ὅλας τὰς περιπτώσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Δύο, τέσσαρες, πέντε, ἕξ.

Ἀπερρίφθη.

Ὁ κ. Χλωρὸς ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΧΛΩΡΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἤθελα νὰ κάνω τὴν ἑξῆς πρότασιν: «Ἐπίσης ἐπιτρέπεται εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις ἡ ἀνάθεσις εἰς δικαστικούς λειτουργούς κυβερνητικῶν εὐθυνῶν, ὡς καὶ διοικητικῶν καθηκόντων ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα» καὶ παρακάτω ὅπως ἔχει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Ἀλωροῦ.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Οὐδείς; Μόνον ὁ κ. Δερβέναγας. Ἀπερρίφθη.

Ἔτερα πρότασις; Ὁ κ. Γαζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ κύριον μειονέκτημα τῆς ὑπαρχούσης διατάξεως εἶναι ὅτι δὲν ἀπαιτεῖ τὴν συναίνεσιν τοῦ δικαστηρίου. Νομίζω, ὅτι τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸ καλύπτει ἡ πρότασις τοῦ εἰς ὃ ἀνήκει ὁ ἀποσπώμενος δικαστῆς δικαστηρίου. Ἡ πρότασις τὴν ὁποίαν κάμνω, εἶναι ἡ πρότασις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας συντεταγμένη καὶ ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐπίσης ἐπιτρέπεται ἡ εἰς δικαστικούς λειτουργούς ἀνάθεσις συμβιβαστέων πρὸς τὴν δικαστικὴν ιδιότητά των διοικητικῶν καθηκόντων ἐπὶ περιορισμένον χρονικὸν διάστημα κλπ. καὶ ἐφ' ὅσον δὲν παρακωλύεται ἡ κανονικὴ λειτουργία τοῦ δικαστηρίου, πάντοτε δὲ μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς Ὀλο-

μελείας του δικαστηρίου, εις τὸ ὅποιον ἀνήκει ὁ ὀριζόμενος δικαστικὸς λειτουργός».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Γαζή.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Δύο, τέσσαρες, ἕξ, ἑπτὰ, ὀκτώ. Ἀπερρίφθη.

Ἐτέρα πρότασις; Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω νὰ γίνῃ προσθήκη εἰς αὐτὴν τὴν ψηφισθεῖσαν παράγραφον, μιᾶς ἐτέρας παραγράφου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἀνάληψις ὑπουργικῶν καθηκόντων ὑπὸ δικαστικῶν λειτουργῶν ἀπαγορεύεται, ἡ δὲ ἀπαγόρευσις ἰσχύει καὶ ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀπὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ἐκτὸς ἂν, ἐν τῷ μεταξῦ, ἐκλεγῶν βουλευταί». Αὐτὴ ἡ τροπολογία εἶναι τοῦ κ. Δ. Τράττου, τοῦ γενικοῦ εἰσηγητοῦ τῆς μειοψηφίας καὶ τίθεται ὑπ' ἐμοῦ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς. Θέλω νὰ εἶπω δύο λέξεις καὶ μόνον ἐπ' αὐτοῦ, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν κατὰ τὰ συμφωνηθέντα νὰ γίνῃ ἀνάπτυξις. Ὑπενθυμίζω ὅτι, Πρωθυπουργὸς τῆς πρώτης δικτατορικῆς Κυβερνήσεως ὠρχίσθη ὁ τότε ἐν ἐνεργείᾳ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ πέντε ἀνώτατοι δικαστικοὶ ἀνέλαβον Ὑπουργεῖα τὴν 21.4.1967 καὶ ἡ σφαγὴ καὶ τραγωδία τῶν νέων τοῦ Πολυτεχνείου ἐγένετο ἐπὶ Ὑπουργοῦ Δημοσίας Τάξεως ἄλλου πάλιν ἐν ἐνεργείᾳ τότε Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα. Ἦγειραν οἱ ὀλιγώτεροι καὶ συνεπῶς ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Ὁ κ. Κακλαμάνης ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Εἰς τὸ ἄρθρον 89 τελευταία παράται νὰ συγκροτοῦν καὶ νὰ μετέχουν εἰς σωματεῖα, ἐνώσεις προσωπῶν καὶ συνεταιρισμῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσιν τὴν χεῖρα. Ἡ πρότασις ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἔχω καὶ ἄλλην πρότασιν. «Οἱ δικασταὶ καὶ Εἰσαγγελεῖς συγκροτοῦν ἐλευθέρως ἐνώσεις ἐκάστου ἢ ἀμφοτέρων τῶν κλάδων».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη. Ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπειδὴ τὸ θέμα εἶναι γενικώτερο θὰ συμβουλευθῶ διὰ τὴν καλυτέραν διατύπωσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ κύριε Κακλαμάνη ἀφοῦ τὸ διατυπώσετε νὰ μοῦ τὸ δώσετε διὰ νὰ καταχωρηθῇ. Ὁ κ. Στεφανίδης ἔχει τὸν λόγον.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω ἡ παράγραφος 3 τοῦ ἄρθρου 89 νὰ αντικατασταθῇ ὡς ἑξῆς: «Ἐπίσης ἐπιτρέπεται εἰς δικαστικοὺς λειτουργοὺς ἀνάθεσις διοικητικῶν καθηκόντων ἐπὶ ὅλως περιορισμένον χρονικὸν διάστημα καὶ μετὰ προηγουμένην σύμφωνον γνώμην τοῦ ἀρμοδίου δικαστικοῦ Συμβουλίου ὑποκειμένων εἰς ἀνάκλησιν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη. Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν ἐγείρουσι τὴν χεῖρα.

Ἡ πρότασις ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν. Μὴ ὑπαρχούσης ἄλλης προτάσεως γίνεται δεκτὸν τὸ ἄρθρον 89 ὡς ἐψηφίσθη μετὰ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κακλαμάνη.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου 87 ἔλειπα καὶ ἤθελα νὰ κάνω μίαν τροπολογίαν. Τὴν εἶχα προτείνει τὴν προηγουμένην φορὰν καὶ εἶχεν ἀπερρίφθῃ. Ὁ κ. Ὑπουργὸς ὅμως τῆς Δικαιοσύνης μοῦ εἶπε ὅτι ἐνδεχομένως νὰ γίνῃ δεκτὴ. Ἡ παράγραφος 2 τοῦ ἄρθρου 87 ἔχει ὡς ἑξῆς: «Οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων τῶν ὑπόκεινται μόνον εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους». Προσθέτω ἐν συνεχείᾳ ὅτι «... ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει ὑποχρεοῦνται νὰ συμμορφοῦνται πρὸς δίκαιον τιθέμενον κατὰ παρέκκλισιν τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δέχεται ή 'Επιτροπή τήν προσθήκην του κ. Κανελλοπούλου εις τήν παράγραφον 2 του άρθρου 87;

'Η πρότασις ἐγένετο δεκτή ὁμοφώνως.

'Επί του άρθρου 90. 'Ο κ. Παπακωνσταντίνου ἔχει μίαν πρότασιν.

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Προτείνω ὅπως ή παράγραφος 1 του άρθρου 90 νά διατυπωθῆ ὅπως ἀκριβῶς ἔχει εις τὸ πρακτικὸν τῆς 'Ολομελείας του Συμβουλίου τῆς 'Επικρατείας. 'Η πρότασις μου ἔχει ὡς ἐξῆς: «Αἱ τοποθετήσεις, μεταθέσεις, ἀποσπάσεις καὶ προαγωγαὶ δικαστικῶν λειτουργῶν ἐνεργοῦνται διὰ διατάγματος ἐκδιδομένου μετὰ σύμφωνον γνώμην 'Ανωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου. Τοῦτο συγκροτεῖται ἐκ του Προέδρου του οἰκείου ἀνωτάτου δικαστηρίου ἢ του νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ ἐκ μελῶν του αὐτοῦ δικαστηρίου ἀναδεκνυμένων διὰ κληρώσεως ὡς εἰδικώτερον νόμος ὀρίζει. Του 'Ανωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς Δικαιοσύνης μετέχει καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς του 'Αρείου Πάγου ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτής, του δὲ 'Ανωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου τῆς Διοικητικῆς Δικαιοσύνης μετέχει καὶ ὁ ἀρχαιότερος 'Αντιπρόεδρος του Σ.τ.Ε. ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτής. Εἰς θέσεις 'Αεροπαγιτῶν, 'Αντισαγγελῶν του 'Αρείου Πάγου καὶ Συμβούλων του 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου προαγωγῆν, δὲν ὑπάγεται εις 'Ανώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον, ἐνεργοῦμένη μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς 'Ολομελείας του οἰκείου 'Ανωτάτου Δικαστηρίου, συντιθεμένης ἐκ του Προέδρου, 'Αντιπροέδρου ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῶν Δικαστηρίων τούτων, ἐφ' ὅσον τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔχουν συμπληρώσει διετῆ τοῦλάχιστον ὑπηρεσίαν ἐν τῷ τελευταίᾳ βαθμῷ». Παρακαλῶ νά τεθῆ εις ψηφοφορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. 'Επειδὴ ή παράγραφος 1 του άρθρου 90 ἔχει πολλὰ ἐδάφια, νομίζω ὅτι πρέπει νά κάνωμεν μεθοδικήν ἐπεξεργασίαν αὐτῶν κατὰ ἐδάφιον. Συνεπῶς νά περιορισθῆ τώρα ή συζήτησις εις τὸ πρῶτον ἐδάφιον. Τίθεται εις ψηφοφορίαν τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς προτάσεως του κ. Γ. Παπακωνσταντίνου. Οἱ ἐγκρίνοντες τήν πρότασιν ἐγείρουσι τήν χεῖρα. 'Απερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Προτείνω νά προστεθῆ μία λέξις εις τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς παραγράφου 1 του άρθρου 90, ἣτοι «... μετὰ προηγουμένην ἠτιολογημένην ἀπόφασιν...» διὰ νά ὑπάρχη δυνατότης ἐλέγχου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ δεχόμενοι τήν προσθήκην τῆς λέξεως «ἠτιολογημένη» παρακαλῶ νά ἐγείρουσι τήν χεῖρα. Δεκτή ή πρότασις διὰ πλειοψηφίας.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Εἰς τήν πρότασιν μου περὶ τῶν ἐνώσεων τῶν δικαστῶν καὶ Εἰσαγγελέων τήν περιορίζω γιὰ νά μὴ γίνῃ σύστασις ἐνώσεως κατὰ 'Εφετεῖα κλπ. ἀλλὰ ἐνώσεων ἐκάστου ἢ ἀμφοτέρων τῶν κλάδων.

Α. ΔΕΡΒΑΝΑΓΑΣ. 'Επί τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως...

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Παρακαλῶ κύριε Πρόεδρε. 'Εκίνα μίαν πρότασιν ή ὅποια ἔγινε δεκτή καὶ ἐπανερχομαι ἐπ' αὐτῆς τῆς προτάσεως καὶ ζητῶ τήν βελτίωσιν τῆς κατὰ τήν ἀποψίν μου. 'Εάν πρόκειται νά ἀνατραπῆ ή πρότασις μου τότε ἐμμένω εις τήν πρώτην πρότασιν μου.

Α. ΔΕΡΒΑΝΑΓΑΣ. 'Επί τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως κύριε Πρόεδρε, ἔχω μίαν πρότασιν. «'Επιτρέπεται ή συγκρότησις δικαστῶν καὶ Εἰσαγγελέων εις ἐνωσιν ὡς νόμος θέλει ὀρίσει».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. 'Ο κ. 'Υπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ ('Υπουργὸς Δικαιοσύνης). 'Εμεῖς ἐκίναμε τήν πρότασιν του κ. Κακλαμάνη. Τήν βελτίωσιν τήν ὅποیان προτείνει τώρα δὲν τήν δεχόμεθα. Δεχόμεθα τήν συγκρότησιν δικαστῶν καὶ Εἰσαγγελέων εις ἐνωσιν ὡς νόμος θέλει ὀρίσει.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει ἐδῶ μία ἰσχυρωτάτη πλειοψηφία ποὺ ἀποφασίζει. Τήν πρότασιν μου τήν ἐκίνατε δεκτή. Καὶ λέγω ὅτι ἐπειδὴ σκέπτομαι ὅτι δὲν θά

ήτο σωστό να υπάρξει αυτό το δικαίωμα άπεριορίστως, διότι μπορεί αύριο π.χ. 20 δικαστάι να κάνουν ένα σωματεϊόν, λέγω να έχουν την δυνατότητα να κάνουν κατά κλάδον μίαν ένωση.

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Ός έτροποποίησε την πρότασίν του ό κύριος Κακλαμάνης και διεχώρησε τὰ Έφετεϊα κλπ. έτσι τροποποιείται και ή πρότασις. Έχουμε δικαίωμα να μη τὸ δεχθώμεν τὸ άλλο. Έκεί εδέχθημεν την αναβίωσιν τῆς παλαιᾶς ένώσεως τῶν δικαστῶν.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Έπί τοῦ Κανονισμοῦ, κ. Πρόεδρε, αυτό τὸ εψηφίσαμε. Είπατε όμως και αυτό τὸ υπενθυμίζω στὸν κ. Κακλαμάνη, ὅτι ή διατύπωσις ή τελικὴ θὰ γίνη από τὸν κ. Υπουργὸ τῆς Δικαιοσύνης και από τὸν κ. Κακλαμάνη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αυτό πὸ θὰ πῶ δὲν θὰ ὀ ελεγα, ἀλλὰ με ἀναγκάζει ὁ κ. Τριανταφύλλου, διότι δὲν θὰ ήθελα κὰν να θίξω τὸν κ. Υπουργὸ. Έγὼ ἔκανα μίαν πρότασιν, ή ὁποία ἔγινε δεκτὴ. . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Υπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς τελικῆς διατύπωσεως από τὸν κ. Υπουργὸ τῆς Δικαιοσύνης και από ἐσᾶς.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, ή πρότασίς μου ἔχει γραφεί εἰς τὰ πρακτικὰ και θὰ μπορούσε τώρα ὁ πρακτικογράφος να μᾶς την διαβάσει, διὰ να δοῦμε τι εψηφίσθη. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προτάσεώς μου ὡς ἐκ περισσοῦ εἶπα προκειμένου να πεισθοῦν ὠρισμένοι ἐκ τῶν συναδέλφων ὅτι ἔχει σχέσιν με τὴν αναβίωσιν τῆς ένώσεως τῶν δικαστῶν. Εἶπε μάλιστα εἰς ἐκ τῶν συναδέλφων κάτι και τοῦ εἶπα «ναί κύριε συνάδελφε να μπορούν να συγχροτοῦν και κατὰ Έφετεϊα». Μετὰ από αὐτὴν τὴν συζήτησιν ἔγινε ή ψηφοφορία. Έν συνεχείᾳ ἐπειδὴ ἐσκέφθη καλλοπίστως ὅτι θὰ πρέπει να διατυπωθῆ ἔτσι ὥστε να μὴ δημιουργοῦνται προβλήματα, εἶπα ὅτι θὰ συμβουλευθῶ τὸν κ. Υπουργόν, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ κ. Υπουργός, από τὸν ὁποῖον ἐζήτησα τὴν συνεργασίαν διὰ τὴν διατύπωσιν, τὴν πρότασιν τὴν ὁποίαν ἤδη ἔχει γίνε δεκτὴ τὴν φαλιιδεύει ὑπερμέτρως και τὴν περιορίζει εἰς μόνην και μίαν ένωση. Κατόπιν αὐτοῦ ἤλθα εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν και ἐζήτησα από τὴν ἐπιτροπὴν ἐὰν συμφωνῆ ή ἀπεριορίστος αὐτὴ πρότασις ή ὁποία ἐγένετο, να περιορισθῆ. Έπειδὴ βλέπω ὅτι δημιουργοῦνται ἄλλα προβλήματα, ἀποσύρω αὐτὴν τὴν βελτίωσιν τὴν ὁποίαν ήθελα να κάνω και ἄς μείνη διὰ τὴν Όλομέλειαν τῆς Βουλῆς ή ἀνατροπὴ, ἐὰν αὐτὸ σκοπῆται τῆς προτάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακλαμάνη, ρητῶς εδήλωσα ὅτι ή πρότασις γίνεται κατ' ἀρχὴν δεκτὴ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ συνεργασθῆτε με τὸν κύριον Υπουργόν τῆς Δικαιοσύνης διὰ τὴν διατύπωσίν της.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Εἶπα να τὸ περιορίσωμεν, να υπάρξει τοῦλάχιστον ή δυνατότης συστάσεως ένώσεως κατὰ κλάδον. Κατόπιν ὅλων αὐτῶν ἀναγκάζομαι να μείνω εἰς τὴν ἀρχικὴν μου πρότασιν.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος θέλω να κάνω μίαν βελτίωσιν. Τὴν ἀναγιγνώσκω «Επιτρέπεται ή συγκρότησις δικαστῶν και Εἰσαγγελέων εἰς ένωσην ὡς νόμος θέλει ὁρίσει».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, πρὶν προχωρήσωμεν, να ἀναγνωσθοῦν τὰ πρακτικὰ.

Α. ΔΕΡΒΑΝΑΓΑΣ. Ποίαν έννοιαν ἔχει τὸ ὅτι ὁ κύριος συνάδελφος εδέχθη να συνεργασθῆ μετὰ τοῦ κ. Υπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης διὰ τὴν τελικὴν διατύπωσιν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Πὸὺ να φαντασθῶ, ὅτι ὁ κ. Υπουργός θὰ περιορίσῃ τὴν πρότασίν μου μόνον εἰς τὴν ἀνασύστασιν τῆς ένώσεως. Έγὼ ὠμίλησα και διὰ Έφετεϊα.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Υπουργός Δικαιοσύνης). Κύριε Κακλαμάνη, ὅπως τὸ ἀντελήφθη ἐγὼ. . .

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Με συγχωρῆτε, κ. Υπουργέ. Έν προκειμένῳ δὲν ενδιαφέρει πὼς τὸ ἀντελήφθητε ἐσεῖς, διότι ἐσεῖς δὲν μετέχετε εἰς τὴν ψηφοφορίαν. Σημασία ἔχει πὼς τὸ ἀντελήφθη ή ἐπιτροπὴ πὸὺ εψηφισε τὴν πρότασίν μου.

Α. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ή διαδικασία ἐπὶ τοῦ

άρθρου, πού ἐπρότεινε τὴν τροποποίησιν ὁ κ. Κακλαμάνης ἐν ἐτελείωσθε, διότι ἐψηφίσθη ἡ πρότασις τοῦ ὑπὸ ἀίρεσιν, ἐπομένως δὲν τελειώσαμε, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπέρχεται συμφωνία, ὑποτίθεται ὅτι ἐψηφίσθη ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη ὡς τὴν ἔθεσε. Μετὰ ταῦτα ἔχει πᾶς τις τὸ δικαίωμα νὰ κἀνῃ ἑτέραν πρότασιν, δὲν ἔληξεν ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ἀρθρου, ἐπομένως πρέπει νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Δερβέναγα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐὰν τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν, ἐγὼ θὰ ἀποχωρήσω καὶ θὰ καταθέσω μίαν δῆλωσιν, γιὰτὶ ἀποχωρῶ, εἶναι πρωτοφανὲς αὐτὸ νὰ ψηφίζεται μία πρότασις, νὰ ἀναλαμβάνη καλοπίστως ὁ προτείνων νὰ συμβουλευθῇ τὸν ἀρμόδιον Ὑπουργὸν καὶ νὰ μὴν κἀνῃ μία διατύπωσιν πέραν ἐκείνων πού ἐνδεχομένως θὰ ἀντιμετωπίξῃ ὁ Ὑπουργός. Νὰ κἀνῃ, ἐπιτρέψατέ μου αὐτὸ, κατάχρησιν ὁ Ὑπουργός αὐτῆς τῆς ἐκ μέρους μου παραχωρήσεως νὰ τὸν συμβουλευθῇ. Νὰ θέλῃ νὰ φαλκιδεύσῃ τὸ νόημα τῆς προτάσεως πού ἐγὼ εἶμαι ἀρμόδιος νὰ τὸ ἐρμηνεύσω καὶ νὰ ἐρχόμεθα γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ μετὰ τὴν ὥραν νὰ συζητοῦμε, ἔ αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτον.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, λυπούμαι διότι ὁ κ. Κακλαμάνης προσδίδει μίαν ὀξύτητα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ποιὸς εἶπε δι' ἐσᾶς, κύριε Ὑπουργέ; Ἐγὼ εἶπα νὰ σᾶς συμβουλευθῶ.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Μὲ συγκλωρεῖτε, μία ὀξύτητα καὶ ταυτοχρόνως ἔχω ἀφήσει καὶ μίαν παρένθεσιν αὐτῶν πού συζητήσαμε προηγουμένως. Σᾶς εἶπα, κ. Κακλαμάνη, τὴν πρότασιν σας τὴν κἀνατε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπανασυστάσεως τῆς ἐνώσεως δικαστῶν καὶ εἰσαγγελείων. Ἔτσι εἶχα πῆ κι' ἐγὼ, λοιπὸν καλοπίστως πρέπει νὰ δεχθῆτε ὅτι ἔτσι τὸ ἀντελήφθη, ἐὰν δὲν καλύπτεσθε εἶναι ἄλλο θέμα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἠκούσατε ἀπὸ ἐμένα πού εἶπα εἰς ἐρώτησιν τοῦ κ. Κατσαούνη, νὰὶ βεβαίως θὰ μποροῦν νὰ συγκροτοῦν καὶ κατὰ Ἐφετεῖα.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Εἶναι μεταγενέστερον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὁχι, ἄς διαβασθοῦν τὰ πρακτικά, ἰδοὺ ὁ ἀψευδὴς μάρτυς τὰ πρακτικά, ἄς ἀναγνωσθοῦν τὰ πρακτικά, θὰ γράφουν αὐτὰ πού λέγω πρὸ τῆς ψηφοφορίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸν λόγον ἔχει, ὁ κ. Μανabῆς.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τοῦ Προεδρείου, ἐπὶ τῆς τηρήσεως ἢ ὄχι τῆς ἀποφάσεως τῆς διακομματικῆς. Ἐὰν πορευθῶμεν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατραπῇ τὸ πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποφασισθῇ. Δὲν μπορεῖ νὰ εἰσαχθῇ τὸ Σύνταγμα τὴν Πέμπτη εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Βουλῆς, ἐὰν πᾶμε ἔτσι. Καταβατανιζόμεθα ὥρες ὀλόκληρες ἐδῶ διὰ μία παρωνυχίδα. Δὲν εἶναι κἀν διάταξις πού εἶναι ἀνάγκη νὰ μπῆ εἰς τὸ Σύνταγμα αὐτὸ τὸ πρόγραμμα. Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει, κἀνω τὴν ἐξῆς πρότασιν διὰ νὰ λήξῃ τὸ θέμα.

Νὰ μὴν ληφθῇ καμία ἀπόφασις. Νὰ ἀναβληθῇ ἡ διατύπωσις τῆς προτάσεως, τοῦ κ. Κακλαμάνη, ὡς ἔγινε δεκτὴ.

Νὰ δοῦμε τὰ πρακτικά διὰ τὸ ἀρθρον καὶ ἄς ἀφήσωμεν τὸν κ. Κακλαμάνην νὰ διατυπώσῃ τὴν διάταξιν καὶ νὰ τὴν φέρουν αὔριον πρὸς συζήτησιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀναβάλλεται αὐτὸ τὸ θέμα καὶ προχωροῦμεν εἰς τὸ ἀρθρον 90.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δὲν τὴν δέχομαι τὴν πρότασιν αὐτὴν, διότι ἔχει ψηφισθῇ τὸ ἀρθρον 89, ἔχει ψηφισθῇ μία πρότασις μου, καὶ ἀπὸ καὶ καὶ πέρα ὁ κ. Μανabῆς ἂν θέλῃ ἄς φέρῃ πρότασιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προχωροῦμε εἰς τὸ ἀρθρον 90, ἐπὶ τῆς παραγράφου 1. Ἐπὶ τοῦ ἀρθρου 90, παρακαλῶ ποιὸς θέλει νὰ ἀμιλήσῃ; Θέλει ὁ κ. Στεφανίδης, ὀρίστε.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω ἵνα εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης περιόδου τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθρου 90

νά προστεθῆ ἡ ἐξῆς φράσις «εἰδικῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἠτιολογημένην». Εἰς τὴν Α' Ὑποεπιτροπὴν εἶχα ἐκθέσει τοὺς λόγους ποὺ ἐπιβάλλουν αὐτὴν τὴν διατύπωσιν. Δὲν ὑπάρχει ἤδη χρόνος νέας ἀναπτύξεως τῆς προτάσεώς μας αὐτῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις εἶναι νά προστεθῆ ὄχι μόνον μετὰ προηγουμένην ἠτιολογημένην, ἀλλὰ «εἰδικῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἠτιολογημένην». Λοιπὸν οἱ ἀποδεχόμενοι παρακαλῶ νά ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦγειραν οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς αὕτη ἐγένετο δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ, ὁ κ. Σεργάκης, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Ἐγὼ συντάσσομαι μετὰ τὴν ἀποψιν τοῦ κυρίου συναδέλφου, διὰ τὸ θέμα, ἔστω καὶ ἂν λήθῃ μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν, καὶ μετὰ τὴν διευκρίνισιν σύμφωνος νά τεθῆ καὶ ἡ λέξις «σύμφωνον», ἀπὸ τῆς ἐξῆς σκέψιν.

Τοιαῦται, διότι προσέξετε αἱ προαγωγαὶ ἐνεργοῦνται διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος ἐκδιδομένου μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, καίτοι ὑπάρχει ἡ λέξις ἀπόφασις, ποὺ σημαίνει ὅτι δεσμεύει, ἐν τούτοις πρέπει νά τεθῆ τὸ σύμφωνον, διὰ τὸν ἐξῆς λόγον.

Ὅταν λέμε μετὰ σύμφωνον γνώμην πολυμελοῦς ὄργανου, σημαίνει ὅτι ἡ σύμφωνος γνώμη τοῦ πολυμελοῦς ὄργανου, εἶναι ἀπόφασις.

Δὲν εἶναι δυνατόν δηλαδὴ τὸ γνώμη, ἢ ἡ ἀπόφασις, νά ἀλλάξῃ τὸ νόημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ σύμφωνον τῆς γνώμης ὑπάρχει, ὅταν ἕτερον ὄργανον γνωματεύσῃ καὶ ἄλλος ἀποφασίζῃ, ὅποτε οὐδέποτε ἀποφασίζῃ χωρὶς τὴν σύμφωνον γνώμη, ὅταν τὸ ἴδιον ὄργανον ἀποφασίζῃ δὲν ὑπάρχει σύμφωνος γνώμη, ὑπάρχει ἀπόφασις.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχομεν ἔκδοσιν διατάγματος τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ μετὰ σύμφωνον γνώμη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Σεργάκη, ἀντὶ τὸ «ἀπόφασις», θέλετε «σύμφωνον γνώμη»;

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. «Σύμφωνον ἀπόφασιν», δὲν γάλασε ὁ κόσμος—τὴν ἀποσύρω, κύριε Πρόεδρε, τελείως—ἑτέρα πρότασις, κύριε Πρόεδρε, — εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τῆς παραγράφου Α'.—Τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικονομίας μετέχει ὁ Εἰσαγγελεὺς, δύο ὄνοματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τοῦτο συγκροτεῖται ἐκ τοῦ Προέδρου κλπ., αὐτὸ εἶναι δεκτόν;

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπιτρέπεται νά σᾶς δώσω μία πληροφορία, τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς παραγράφου 1 συζητεῖται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καλὰ τὸ πρῶτον ἐδάφιον αὐτὸ συνεζητήθη. Ὁ κ. Παπασπύρου, ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς παραγρ. 1, παρακαλῶ νά προστεθῆ ὅτι, προκειμένου περὶ προαγωγῆς εἰς θέσεις Προέδρων Ἐφετῶν, Εἰσαγγελέων Ἐφετῶν καὶ Ἀρεοπαγιτῶν, καθίσταται ἠϋξῆμένη ἡ σύνθεσις τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου — ὅπως ἤσκησεν ἐπὶ μακρόν, κατὰ τὰς κοινοβουλευτικὰς περιόδους, προκειμένου περὶ προαγωγῆς καὶ πληρώσεως θέσεων, Προέδρου Ἐφετῶν, Εἰσαγγελέων Ἐφετῶν καὶ Ἀρεοπαγιτῶν, νά μὴν ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ σύνθεσις τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου, νά εἶναι ἠϋξῆμένη μετὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν Ἀντιπροέδρων τῶν Ἀνωτάτων Δικαστηρίων. Ὡς δεσμὸς αὐτός, ἤσκησεν καὶ κατὰ τὸ παρελθόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὸ ἔχει γίνῃ δεκτόν. Θὰ μῆ εἰς τὸ τέλος τῆς ὅλης παραγράφου.

Παρακαλῶ κάνετε τὴν διατύπωσιν, αὕτη δὲ τὴν θέσωμεν εἰς ψηφοφορίαν. Λοιπὸν συνεχίζω τὴν ἀνάγνωσιν. Τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον συγκροτεῖται ἐκ τοῦ Προέδρου τοῦ οἰκείου ἀνωτάτου δικαστηρίου, ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ καὶ μελῶν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀναδεικνυομένων διὰ κληρώσεως (μεταξὺ τῶν ἐχόντων διετὴ τοῦλάχιστον ὑπηρεσίαν παρ' αὐτῷ).

Ὁ κ. Κακλαμάνης, ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ἀνατρέπει τὰ σήμερον ἰσχύοντα εἰς τὸ Συμ-

βούλιον Ἐπικρατείας, δι' αὐτὸ τὸ ἐπισημαίνει τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας εἰς ὑπόμνημά του, δηλαδὴ σήμερον οἱ Εἰσηγηταί.

Α. ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ. Κάνε πρότασιν — κατετέθη, τὸ ἀνατρέπει.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Ὡραία, πρότασιν κάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας θέλει Ὀλομέλεια, χωρὶς Ἀνώτατον Συμβούλιον.

Ὁ κ. Κακλαμάνης, ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Πρότασις εἶναι, ὅτι τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀποτελοῦν τὴν Ὀλομέλειαν τῶν Δικαστηρίων τούτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὐτὸ εἶναι ταυτόσημον μὲ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Γαζῆ.

Διότι αὐτὸ ἀκριβῶς ὑποστηρίζετε σεῖς, προσθέτετε καὶ τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, θὰ πάη πάλι καὶ αὐτὸ εἰς τὸ τέλος τῆς παραγρ. 1, ὅπως θὰ πάη καὶ τοῦ κ. Παπασπύρου, καὶ θὰ τὴν θέσω ὑπὸ ψηφοφορίαν εἰς τὸ τέλος τῆς παραγρ. 1.

Συνεχίζω τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου.

Τούτο συγκροτεῖται ἐκ τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης, μετέχει καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτής, τοῦ δὲ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὁ παρ' αὐτῷ Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας ἢ νόμιμος ἀναπληρωτής του.

Σύμφωνοι εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἐδάσια;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ παράγραφος 3 ἀναφέρεται εἰς τὰς προαγωγὰς τῶν Προέδρων Ἐφετῶν κλπ. Ἐπομένως εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν ἔχουν θέσιν αἱ προτάσεις μου διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐχομεν δύο θέματα, τὸ ἓνα θέμα εἶναι κατὰ πόσον τὰ δικαστήρια ἐν τῇ Ὀλομέλειᾳ των θὰ κάνουν τὴν ἐκλογὴν τῶν Προέδρων των, τῶν Ἀντιπροέδρων καὶ τῶν Ἀντιπροέδρων καὶ τῶν Εἰσαγγελέων, αὐτὸ εἶναι τὸ ἓνα, καὶ ὀρίζεται εἰς τὴν παράγραφον 3. Τὸ ἄλλο θέμα εἶναι, ἐὰν θὰ ἔχη τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ εἶναι ἡ Ὀλομέλεια, ἀλλὰ θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀριθμὸν Συμβούλων, ὡς Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Αὐτὸ εἶναι εἰς τὴν παροῦσαν παράγραφον καὶ ἕκανα μία πρότασιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ αὐτὴν τὴν πρότασιν, ἅμα ἐγκριθῆ, τὸ σύνολον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας θὰ λεχθῆ, πῶς δὲν ἐτέθη, διότι εἶναι ἐξαιρέση τοῦ κανόνος, διότι διὰ τὰ ἄλλα δικαστήρια ἔχομεν Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον. Ἐφ' ὅσον ἐνεκρίθη τὸ ὑπάρχον ἤδη ἐδάσιον 1, προχωροῦμεν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κακλαμάνη. Παρακαλῶ, διαβάστε τὴν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. «Τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀποτελοῦν ὀλομέλειαν τῶν Δικαστηρίων τούτων».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις αὐτὴ τοῦ κ. Κακλαμάνη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μὴν ἐπιμένετε, εἶναι διὰ προαγωγὰς μόνον ἢ παρ. 3. Τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον δὲν ἀσφολεῖται μόνον μὲ προαγωγὰς. Ἐπὶ τέλους. Ἡ παράγραφος 3 ὁμιλεῖ μόνον διὰ τὰς προαγωγὰς, μὴν ἐπιμένετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λοιπὸν ἐδῶ ἔχει θέσιν καὶ τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν. Ἡ δάταξις, κατὰ τὴν ὁποίαν εἰδικῶς διὰ τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον καὶ διὰ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν συμβούλων, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Εἶναι ἡ πρότασις τῆς ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τὴν ὁποίαν υἱοθετοῦμεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖρας των.

Κ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπουργὸς Δικαιοσύνης). Θέλετε νὰ συζητήσωμεν τὴν πρότασιν;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μὰ δὲν συζητοῦνται αἱ προτάσεις μας. Αἱ προτάσεις μας τίθενται εἰς ψηφοφορίαν, ἐὰν συνεζητοῦντο, θὰ εἶχατε καὶ σεῖς τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσητε τὸν λόγον, καὶ νὰ πῆτε τὴν γνώμη σας.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπουργὸς Δικαιοσύνης). Ἄμα δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ πῆ τὴν γνώμην του ὡς Ἵπουργός.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, σὰς παρακαλῶ, διότι δημιουργεῖται βεβαίως ὀξύτης, ἀλλὰ ποῖός πταίει δι' αὐτὴν τὴν ὀξύτητα.

Τίθενται εἰς ψηφοφορίαν αἱ προτάσεις, δὲν γίνεται συζήτηση, δὰ νὰ πῆ ὁ κ. Ἵπουργός Ναι ἢ Ὁχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Κακλαμάνη, ὅτι τὸ Ἄνωτάτον Δικαστικὸν Συμβούλιον, εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὁλομέλειαν ἀμφοτέρων, ἐνὸς ἐκάστου τῶν σωμάτων.

Παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των.

Μετρᾶ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Ἀπερρίφθη ἡ πρότασις.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Εἰδικῶς, κ. Πρόεδρε, διὰ τὸ Ἄνωτάτον Δικαστικὸν Συμβούλιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ναι ἀπερρίφθη. Ἐπαναφέρω τὴν πρότασιν αὐτὴν, διὰ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας μόνον, διότι ὁ νόμος αὐτοῖς μπορεῖ νὰ πῆ τὸ ἀντίθετον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὑπάρχει πρότασις τοῦ κ. Γαζῆ, ἀποκλειστικῶς διὰ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.

Οἱ παραδεχόμενοι παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖρας των.

Μετρᾶ 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Ἡ πρότασις κατὰ πλειοψηφίαν ἀπερρίφθη.

Τώρα ἔρχεται ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπασπύρου.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὁχι, προηγουμένως εἶναι ἄλλη πρότασις.

Ἡ πρώτη πρότασις ποὺ ἀναφέρεται εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας καὶ εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἀπερρίφθη.

Ἡ δευτέρα πρότασις μου, ἀναφέρεται εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ Ἄνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου τῆς Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς Δικαιοσύνης. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο κατὰ τὴν πρότασίν μου, συντίθεται ἀπὸ ἑνδεκα (11) τοῦλάχιστον μέλη καὶ συγκροτεῖται ἀπὸ μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς Εἰσαγγελίας του, Προέδρους καὶ Εἰσαγγελεῖς Ἐφετῶν, Ἐφέτας, καὶ ἀπὸ τοὺς Εἰσαγγελεῖς Ἐφετῶν, οἱ ὅποιοι καθορίζονται με κληρώσιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐδῶ πλέον ἡ πρότασις τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν, δὲν θὰ πάη ἡ φράσις στὸ τέλος πλέον τοῦ ἐδαφίου, θὰ πάη στὴ μέση τοῦ ἐδαφίου.

Λοιπὸν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν, διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς συνθέσεως τοῦ Ἄνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου, εἶναι καὶ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη.

Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν.

Μετρᾶ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Ἔχετε τελειώσει, κ. Κακλαμάνη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ, ὁ κ. Σεργάκης, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Λέγω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὴν κρίσιν τῶν Δικαστῶν, μετέχουν καὶ Πρωτοδίκαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Παπασπύρου.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις μου, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Προκειμένου περὶ πληρώσεως διὰ προαγωγῆς τῶν θέσεων τῶν Ἀρεοπαγιδῶν, τῶν θέσεων τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τῶν Προέδρων καὶ τῶν Εἰσαγγελεῶν Ἐφετῶν, ἡ σύνθεσις τῶν Ἄνωτάτων Δικαστικῶν Συμβουλίων, Συμβουλίου Ἐπικρατείας καὶ Ἄνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου, τακτικῆς Δικαιοσύνης πρέπει νὰ εἶναι ἠῤῥημένη, διὰ τῆς συμμετέχῃς καὶ ὅλων τῶν Ἀντιπροέδρων, διὰ κληρώσεως, συντίθεται τὸ Ἄνωτάτον Δικαστικὸν Συμβούλιον, καὶ συμβαίνει πόρα πολλές φορές νὰ κρίνωνται ἀρχαιότεροὶ των διὰ προαγωγὴν ἀπὸ νεωτέρους ποὺ εἶναι μέλη τοῦ Ἄνωτάτου Δικα-

στικῷ Συμβουλίου. Ἀλλὰ πέραν τούτων προκειμένου περὶ προαγωγῆς εἰς ἀνωτέρας καὶ ἀνωτάτας θέσεις πρέπει ἢ συνθέσεις νὰ εἶναι ἠϋξημένη καὶ ἐν διαφωνίᾳ νὰ ἀποφαίνεται ἡ ὀλομέλεια.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, μὲ συγχωρεῖτε. Ἀντιτίθεμαι εἰς τὴν πρότασιν 3. Παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς παραλειφθέντας νὰ προσφύγουν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Σεργάκης, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου, Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς Δικαιοσύνης, ὁ Εἰσαγγελεὺς.

Τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὁ Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Φορολογικῆς Δικαιοσύνης καὶ εἰς αὐτήν.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπειδὴ παρενεβλήθη ὁ κ. Ἵπουργὸς Δικαιοσύνης, ἐπανερχομαι, καίτοι ὅλοι οἱ συνάδελφοι εἶναι δικηγόροι καὶ σαφῆ ἀντίληψιν τοῦ θέματος ἔχουν. Συμβαίνει πολλὰς φορές νὰ κρίνονται ἀπὸ νεωτέρους οἱ ἀρχαιότεροί των διὰ τὰς ἀνωτάτας θέσεις. Τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον μὲ τὴν διάταξιν πού ἰσχύει συντίθεται ἀπὸ Ἀρεοπαγίτας ὀριζομένους ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἔχουν διετῆ ὑπηρεσίαν. Συμπίπτει πολλὰς φορές νὰ κρίνουν παραλειφθέντας συνδέλους των, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀρχαιότεροί των.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπ. Δικαιοσύνης). Ὑπῆρχεν ὁ θεσμὸς αὐτός. Κατηργήθη εἰς τὴν δικτατορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπασπύρου προτείνει, προκειμένου περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἀνωτέρων Δικαστικῶν εἰς Ἀρεοπαγίτας, εἰς Προέδρους Ἐφετῶν, νὰ μετᾶσχουν καὶ οἱ Ἀντιπρόεδροι τῶν οἰκείων Ἀνωτάτων Δικαστηρίων.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Λέω, ὅτι δὲν δύναται νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν διότι, ἐκτὸς ἐὰν προκαταβολικῶς καὶ πρὶν φθάσω, μόνον ἐὰν θὰ ἀπορριφθῆ ἡ παράγραφος 3, ἔχει θέσιν ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπασπύρου, διὰ τὸν ἐξῆς λόγον, αἱ προαγωγῆς εἰς τὰς θέσεις τῶν Συμβούλων Ἐπικρατείας ἓνα. Ἀρεοπαγῶν δύο, Ἀντισταγγελέων Ἀρείου Πάγου τρία, Προέδρων Ἐφετῶν, Εἰσαγγελέων Ἐφετῶν καὶ Συμβούλων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συμβουλίου, ἐνεργοῦνται διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος, ἐκδιδομένου μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τῆς Ὀλομελείας. Κατὰ συνέπειαν δὲν μπορεῖ νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν ἢ μείζον, ἀφοῦ πρῶτα-πρῶτα καλύπτει τὴν περίπτωσιν τοῦ κ. Παπασπύρου, ἐκτὸς ἐὰν ἔχη ἤδη ἀποφασισθῆ ἡ διαγραφή, ὅποτε ὀρθῶς τὴν προτείνει. Δὲν εἶναι δυνατὸν κατὰ τέτοιον μαντικὸν τρόπον νὰ λέγῃ ὅτι ὑπάρχει αὐτὴ ἡ πρότασις — δὲν τὸ δέχομα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κατὰ τὴν συζήτησιν δημιουργοῦνται παρεξηγήσεις, διότι οἱ κύριοι συνάδελφοι ξεκινοῦν ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ὑποεπιτροπῆς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν κάνουν τὰς τροπολογίας των. Ἐδῶ ἐγὼ ἔχω ἐνώπιόν μου, τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ὑποεπιτροπῆς καὶ συζητῶ βάσει ἀμφοτέρων. Ἀλλὰ θὰ πρέπει ὄντως νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τῆς Ὑποεπιτροπῆς.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Ἐὰν ἀπορριφθῆ τὸ 3, βέβαια ἔχει θέσιν ἡ συζήτησις. Κύριε Πρόεδρε, μπορῶ τώρα ἐγὼ νὰ ὁμιλήσω διὰ τὸ θέμα τὸ ἄλλο τοῦ Συμβουλίου διὰ τοὺς Φορολογικοὺς Δικαστάς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μετὰ κύριε Σεργάκη. Ὅριστε, κ. Μανabῆ.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Θέλω νὰ πῶ ὅτι, ἡ πρότασις τοῦ κ. Παπασπύρου, πρέπει νὰ συζητηθῆ καὶ νὰ τεθῆ εἰς ψηφοφορίαν ὅταν θὰ συζητηθῆ ἡ παράγραφος 3. Διότι ἐκεῖ ἔχει τὴν θέσιν της καὶ προτείνει νὰ ὑπάρχη δευτέρος βαθμὸς, αὐτὸ εἶναι συζητήσιμον, δηλαδὴ, νὰ μὴν ἀποφασίζεταί ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν Ὀλομέλειαν ἡ προαγωγή στὶς ἀνωτάτας θέσεις, ἀλλὰ ἀπὸ ἓνα ἠϋξημένον Δικαστικὸν Συμβούλιον καὶ κατὰ δευτέρον βαθμὸν ἀπὸ τὴν Ὀλομέλειαν. Ἀλλὰ ἡ θέσις τοῦ θέματος δὲν εἶναι εἰς τὴν συζητουμένην παράγραφον. Εἶναι εἰς τὴν παρ. 3.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αἱ προαγωγῆς εἰς τὰς θέσεις τῶν Συμβούλων Ἐπικρατείας, Ἀρεοπαγῶν, Εἰσαγγελέων τοῦ Ἀρείου

Πάγου, Προέδρων Έφρετών, Εισαγγελέων Έφρετών, και Συμβούλων του Έλεγκτικού Συνεδρίου, ενεργούνται δια Προεδρικού Διατάγματος, εκδιδόμενου μετά προηγουμένη απόφαση της Όλομέλειας του οικείου Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Η διάταξις του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1, έχει εφαρμογήν εν προκειμένω. Δηλαδή μετέχει ο Εισαγγελεύς, ο Επίτροπος κλπ. Λοιπόν, τούτο τίθεται εις ψηφοφορίαν. Έάν η Όλομέλεια θά αποφασίση τις προαγωγές η Ανώτατον Δικαστικόν Συμβούλιον. Οί δεχόμενοι την Όλομέλειαν δέν δύναται νά συζητήσουν την πρότασιν του κ. Παπασπύρου. Οί δεχόμενοι ότι τó Ανώτατον Δικαστικόν Συμβούλιον δέν αποτελείται από την Όλομέλειαν, αλλά από ώρισμένον αριθμόν δικαστών, μπορεί νά συζητήσουν κατόπιν την πρότασιν του κ. Παπασπύρου.

Θέτω υπό ψηφοφορίαν την πρότασιν ώς διετυπώθη από την Υποεπιτροπή, ότι η Όλομέλεια είναι τó κριτήριον της προαγωγής.

Οί παραδεχόμενοι παρακαλώ νά ύψώσουν τας χείρας των.

Μετρά 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Οί αντίθετως φρονούντες νά ύψώσουν τας χείρας των.

Μετρά 1, 2, 3, έως τó 16.

Η πρότασις δια την Όλομέλειαν απερρίφθη κατά πλειοψηφίαν. Κατόπιν τούτου τίθεται εις ψηφοφορίαν η πρότασις του κ. Παπασπύρου. Δια της ηύξημένης συνθέσεως, προκειμένου περι προαγωγής των ανωτέρω Δικαστικών.

Οί παραδεχόμενοι παρακαλώ νά ύψώσουν τας χείρας των.

Μετρά 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Αύτη έγέμετο δεκτή κατά πλειοψηφίαν.

Λοιπόν, τούτου δοθέντος, η διάταξις του κ. Παπασπύρου της παραγράφου 3 τροποποιείται και παρακαλώ νά μου φέρετε την τροποποίησίν σας, όπως έψηφίσθη.

Προχωρώ εις την παράγραφον 4.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, έρωτώ τó έξής: Κάνω πρότασιν. Δια τά φορολογικά δικαστήρια, ποίος θά μετέχη αντί του Εισαγγελέως η του Προέδρου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Έγώ συμφωνώ με την πρότασίν σας.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Υπουργός Δικαιοσύνης). Κύριε πρόεδρε, ο κ. Σεργάκης έχει δίκαιο, αλλά η παράλειψις είναι σκόπιμος, εάν τó θάλομε, δέν θά μπορούμε νά τόν κρατήσωμε τόν θεσμόν. Καί νομίζω ότι δια της όδοϋ των μετατάξεων των φορολογικών δικαστών, εις τó Συμβούλιον της Έπικρατείας — τó άσπάζονται και πολλοί άλλοι τó Συμβούλιον της Έπικρατείας — θά σάς έξηγήσω μετά. Δηλαδή άνοίγουμε τόν δρόμον των έπιθεωρητών, δικαστών, φορολογικών, ούσίας και καθιστούμε πεινιχρόν τόν θεσμόν. Υπ' αύτην την έννοιαν σάς άφήνω τόν Πρόεδρον.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θέλω νά επανέλθω σε μία πρότασίν μου πού έκανα πρό ήμερών δια την άποκατάστασιν της όρθής ονομασίας των άστικών δικαστηρίων. Νά πάψωμε νά τά ονομάζωμε πολιτικά δικαστήρια και νά τά ονομάζωμε με τó πραγματικό τους όνομα άστικά δικαστήρια.

Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, είναι και δική μου πρότασις ώς έισηγητού της πλειοψηφίας.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Εις την παράγραφον πού όμιλούμε περι του ανωτάτου δικαστικού συμβουλίου της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης η λέξις «πολιτικής» νά αντικατασταθῆ με την λέξιν «άστικής». Είναι καθιερωμένη από σφάλμα έρμηνευτικόν από τά γαλλικά εις τά έλληνικά, αλλά είναι ώρα κάποτε νά τó διορθώσωμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Έάν η Όλομέλεια συμφωνῆ νά γίνη η τροποποίησις, η λέξις «πολιτικής» νά αντικατασταθῆ με την λέξιν «άστικής».

Κατ' άρχήν γίνεται δεκτόν ότι θά γίνη αύτη η μεταβολή, αλλά θά γίνη εις όλα τά άρθρα του κεφαλαίου.

Προχωρώ τώρα εις την παρ. 3: «Αί προαγωγαι εις τας θέσεις του Προέδρου και των Αντιπροέδρων του Συμβουλίου

τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐνεργοῦνται διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος, προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, κατ' ἐπιλογὴν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ἀντιστοίχου ἀνωτάτου δικαστηρίου, ὡς νόμος ὀρίζει.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Εἰς τὸ θέμα τῆς διαφωνίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄν ὁ Ὑπουργὸς διαφωνῇ πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου δύναται νὰ παραπέμψῃ ταύτην εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τοῦ οἰκείου ἀνωτάτου δικαστηρίου ἐντὸς ἀποκλειστικῆς προθεσμίας 15 ἡμερῶν. Αὐτὸ ἐψηφίσθη. Δικαίωμα προσφυγῆς εἰς τὴν Ὀλομέλειαν ἔχει καὶ ὁ παραλειφθεὶς δικαστικὸς λειτουργός, ὑπὸ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὀριζόμενας προϋποθέσεις, ἐκτὸς ἐὰν παρηλείφθῃ παμψηφεί.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ὀλομελείας ἐπὶ τοῦ ἀγομένου ἐνώπιον αὐτῆς ζητήματος, ὡς καὶ αἱ μὴ παραπεμφθεῖσαι ἀποφάσεις τοῦ ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου, εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν Ὑπουργόν.

Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ παρατήρησις.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ παράγραφος 2 πρέπει νὰ ἔλθῃ μετὰ τὴν παράγρ. 3 διὰ νὰ καλύψῃ ἡ παράγραφος 3 τὴν πρότασιν τοῦ κ. Παπασπύρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Σύμφωναι. Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου, ὡς τὸ ἀνέγνωσα, ἀσχέτως τοποθετήσεως, ἔχουμε παρατηρήσεις; (Ὅχι, Ὅχι).

Ἐπομένως εἶναι δεκτὸν κατὰ πλειοψηφίαν καὶ προχωροῦμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Πᾶμε τώρα εἰς τὴν παράγραφον 3.

Ὁ κ. Κακλαμάνης, ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Αἱ προαγωγαὶ εἰς τὰς θέσεις τοῦ Προέδρου καὶ τῶν Ἀντιπροέδρων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐνεργοῦνται διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος, κατόπιν ἐκλογῆς μεταξὺ τῶν πέντε ἀρχαιοτέρων μελῶν ἐνεργουμένης ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τοῦ ἀντιστοίχου ἀνωτάτου δικαστηρίου, ὅπως νόμος ὀρίζει.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Εἶναι πρότασίς μου αὕτη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Τόσο τὸ καλλίτερον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοροίαν ἡ πρότασις, γνωστὴ ἄλλως τε, ὅτι ἀντὶ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου θὰ ἀποφασίσῃ τὰς προαγωγὰς αὐτὰς ἡ Ὀλομέλεια τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ: Μὲ συγχωρεῖτε, αὐτῆς τῆς προτάσεως προηγεῖται ἄλλη, νομίζω, ὡς ἀπωτέρα, ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ τεθῇ πρῶτον εἰς ψηφοροίαν διότι θὰ τὴν ἐπαναφέρωμε εἰς τὴν Ὀλομέλειαν: «ἡ προαγωγή εἰς τὰς θέσεις αὐτὰς νὰ γίνεται μὲ βάσιν τὴν σειρὰν ἀρχαιότητος τῶν μελῶν τοῦ ἀντιστοίχου ἀνωτάτου δικαστηρίου».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Πρώτη πρότασις εἶναι ἡ προαγωγή νὰ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχαιότητος.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μὲ συγχωρεῖτε γιὰ νὰ μὴν ἐπανέρχωμαι, ἡ πρότασις εἶναι ἡ ἐξῆς: «αἱ προαγωγαὶ εἰς τὰς θέσεις τῶν Προέδρων τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων, τῶν ἀντιπροέδρων αὐτῶν, ὡς καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, γίνονται διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος μὲ βάσιν τὴν σειρὰ ἀρχαιότητος».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρά των.

Ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Ἀκολουθεῖ ἡ δευτέρα πρότασις. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν τῆς προαγωγῆς εἰς τοὺς βαθμούς, τοὺς ὁποίους ἀναφέραμεν, διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ὀλομελείας τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρά των.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Μεταξὺ τῶν πέντε ἀρχαιοτέρων μελῶν. Αὕτη ἡ πρότασις ἔχει ὑποβληθῆ ἐκ μέρους ἡμῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐσεῖς, κ. Κακλαμάνη, ἔχετε ἐπίσης τὸν περιορισμὸν εἰς τοὺς πέντε. Λοιπὸν ἡ πρότασις εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν πέντε ἀρχαιοτέρων ἀποφασίζει ἡ Ὀλομέλεια.

Ν. ΓΑΖΗΣ Ὅχι· ἡ Ὀλομέλεια, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Ὀλομέλεια. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη εἶναι νὰ μὴν ἔχη καμμίαν ἀνάμιξιν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, νὰ ἀποφασίζῃ ἡ Ὀλομέλεια μεταξὺ τῶν πέντε ἀρχαιοτέρων ἐκάστου Σώματος.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν, οἱ παραδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των.

Ἀπερρίφθη, κατὰ πλειοψηφίαν.

Τώρα ἡ πρότασις τοῦ κ. Γαζῆ.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Νὰ γίνεταί ἡ ἐκλογὴ ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν πέντε ἀρχαιοτέρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖράς των.

Ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Ἔρχεται τώρα ἡ πρότασις τοῦ κ. Σεργάκη, ὅτι μεταξὺ τῶν τριῶν ἀρχαιοτέρων μελῶν, ἀποφασίζει τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ἀπερρίφθη, κατὰ πλειοψηφίαν.

Καὶ τώρα μένει πλέον ἡ πρότασις ὡς ἔχει ἐν τῷ κειμένῳ. Ἐνεργοῦνται διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου κατ' ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ἀντιστοίχου Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, ὡς νόμος ὀρίζει.

Παρακαλῶ, οἱ παραδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖράς των.

Δεκτὴ κατὰ πλειοψηφίαν.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν προαγωγὴν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ κ. Στεφανίδης, παρακαλεῖ νὰ γραφῆται εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι αἱ τροπολογίαι γίνονται δεκταὶ ἢ μὴ, κατὰ πλειοψηφίαν, καὶ ὁ κ. Πρόεδρος συμφωνεῖ.

Δεκτὸν κατὰ πλειοψηφίαν.

Παράγραφος 4: «Αἱ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου ἀποφάσεις ἢ πράξεις δὲν ὑπόκεινται εἰς προσβολὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας». Δεκτὸν;

Δεκτὸν κατὰ πλειοψηφίαν.

Προχωροῦμεν εἰς τὸ Πειθαρχικὸν πλέον δίκαιον.

Ἄρθρον 91, παρ. 1: «Ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν Δικαστικῶν λειτουργῶν ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἢ Ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἢ τῶν τούτοις ἀντιστοίχων, καὶ ἀνωτέρω ἀσκεῖται ὡς νόμος εἰδικώτερον ὀρίζει, ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Πειθαρχικοῦ Δικαστηρίου».

Δεκτὸν; Δεκτὸν κατὰ πλειοψηφίαν.

Παράγραφος 2: «Τὸ Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον συγκροτεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὡς Προέδρου αὐτοῦ, ἐκ δύο Ἀντιπροέδρων ἢ Συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας, δύο Ἀντιπροέδρων τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ Ἀρεοπαγιδῶν, δύο ἐκ τῶν Ἀντιπροέδρων ἢ Συμβούλων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ δύο καθηγητῶν τοῦ Νομικοῦ Τμήματος τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὡς μελῶν».

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μία προσθήκη. Προτείνω νὰ μετέ-
υπάρχη ἐπ' αὐτοῦ ἀντίρρησης.

Διαβάξω αὐτὴν τὴν φράσιν καὶ σταματῶ, διὰ νὰ ρωτήσω ἐὰν χουν καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν Δικηγορικῶν Συλλόγων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, γίνεται κάποιο λάθος καὶ παρακαλῶ πολὺ νὰ τὸ προσέξετε κατὰ τὴν πορείαν τῆς συζητήσεως. Ἀναγιγνώσχετε πολλὰς φορὰς τὰ κείμενα ἀπὸ τὸ Κυβερνητικὸν Σχέδιον ἐνῶ τὸ ψήφισμα τῆς Βουλῆς καὶ ὁ κανονισμὸς ρητῶς ἐπιτάσσουν ὅτι ἡ συζήτησις θὰ γίνεταί καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ λαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου τῆς Ὑποεπιτροπῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Σύμφωνοι. Ἐὰν ἔχετε καμμία οὐσιαστικὴ διαφορὰ...

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ὑπάρχει.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Ἡ διαφορὰ εἶναι μικρά. Λέγει: «καὶ δύο καθηγητῶν τῶν Νομικῶν ἑδρῶν τῶν Νομικῶν Σχολῶν τῆς Χώρας».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διορθοῦται ἡ διατύπωσις τοῦ ἔκανα εἰς τὸ σημεῖον αὐτό. Θὰ ποῦμε «τῶν νομικῶν ἑδρῶν τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κάνετε πρότασιν τροποποιήσεως τῆς διατάξεως αὐτῆς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ναί, διότι πῶς θὰ τοὺς φέρνω ἀπὸ τὴν Κομοτηνὴ ἢ τὴν Κρήτην. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἤθελε τὴν συμμετοχὴν καὶ Καθηγητῶν ἀπὸ ἄλλα Πανεπιστήμια πλὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἔτσι παραδέχονται τὴν συμμετοχὴν τῶν ἄλλων Πανεπιστημίων ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖράς των. Γίνεται δεκτόν. Ἐπομένως διατυπώνεται: «τῶν νομικῶν ἑδρῶν τῶν Νομικῶν Σχολῶν ἀπάντων τῶν Πανεπιστημίων τῆς Χώρας». Ἐγινε δεκτὴ ἡ τροπολογία αὐτὴ καὶ ἐψηφίσθη τὸ ἄρθρον μέχρι τοῦ σημείου τοῦ σὰς ἀνέγνωσα προηγουμένως. Τώρα: «Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ὀρίζονται διὰ κληρώσεως, ἀποκλείονται δὲ ἐκάστοτε τῆς συνθέσεως αὐτοῦ τὰ μέλη τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ ἐνεργείας μέλους, εἰσαγγελέως ἢ Ἐπιτρόπου τοῦ ὁποίου καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ τὸ Συμβούλιον».

Εἰς ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Τί ἐννοεῖ αὐτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐννοεῖ ὅτι ἐξαιροῦνται ἐκεῖνοι οἱ δικασταὶ οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τὸ ἴδιον δικαστήριον τοῦ ὁποίου τὸ μέρος κρίνεται. Ὁρθόν.

Γίνεται δεκτόν ὁμοφώνως.

Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ πειθαρχικῆς διώξεως κατὰ μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας τοῦ Ἀνωτάτου Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου προεδρεύει ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγὴν ἐγείρει ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης».

Δεκτόν; Δεκτόν.

Τώρα παράγραφος 3: «Ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν λοιπῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ἀσκεῖται εἰς πρῶτον καὶ εἰς δεύτερον βαθμὸν ὑπὸ Συμβουλίων συγκροτουμένων ἐκ τακτικῶν Δικαστῶν κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, κύριε Πρόεδρε, προτείνω μετὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἁρθροῦ 91 νὰ προστεθοῦν τὰ ἑξῆς: «προκειμένου περὶ δικαστῶν τῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης, τὰ Συμβούλια ταῦτα συγκροτοῦνται, κατόπιν κληρώσεως μεταξὺ ὄλων τῶν Ἀρεοπαγιτῶν καὶ Ἐφετῶν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τί ἀκριβῶς προτείνετε;

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸ ὑπὸ κρίσιν σχέδιον δὲν ὀμιλεῖ περὶ κληρώσεως. Λέγει ἀπλῶς «συγκροτουμένων ἐκ τακτικῶν δικαστῶν». Δὲν ἀρκεῖ αὐτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θέλετε τὴν κλήρωσιν; Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα;

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἡ κλήρωσις εἶναι μία ἐγγύησις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν θέλετε νὰ ποῦμε: «κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα»;

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Νὰ τεθῇ καὶ αὐτό, πρὸς ρύθμισιν καὶ ἄλλων θεμάτων, ἀλλὰ ἡ κλήρωσις νὰ κατοχυρωθῇ συνταγματικῶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις εἶναι πρὸ τῆς φράσεως: «κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα» νὰ μπῆ διὰ «κληρώσεως», οἱ πα-

ραδεχόμενοι τὴν φράσιν καὶ τὴν προσθήκην «διὰ κληρώσεως» νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖράς των.

Γίνεται δεκτὴ.

Προχωρῶ εἰς τὴν ἐπομένην παράγραφον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ παράγραφος αὐτὴ καὶ ἡ πρότασις αὐτὴ ὅπως ἐψηφίσθη, ἔχει τὴν ἐξῆς ἐκ μέρους μου τροποποίησιν: «Ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία διὰ τοὺς λοιποὺς δικαστικούς λειτουργοὺς ἀνήκει εἰς συμβούλια συγκροτούμενα ἐξ ἑνὸς Προέδρου Ἐφετῶν, ἑνὸς Εἰσαγγελέως Ἐφετῶν, ἑνὸς Ἐφέτου, ἑνὸς Προέδρου Πρωτοδικῶν, οἱ ὅποιοι καθορίζονται διὰ κληρώσεως, καὶ ἐκ τοῦ Προέδρου τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου τῆς ἑδρας τοῦ Ἐφετείου».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἠκούσατε, κύριοι συνάδελφοι, τὴν τροπολογίαν τοῦ κ. Κακλαμάνη. Ἐξειδικεύει τὴν σύνθεσιν τῶν πειθαρχικῶν συμβουλίων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Οἱ ἀποδεχόμενοι παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρά των.

Ἀπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Μία ἄλλη πρότασις, ἐπίσης ὑπάρχει. κ. Πρόεδρε, εἶπαμε ὅτι στὸ Ἀνώτατο Πειθαρχικὸν Συμβούλιον τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγή ἀσκεῖ ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης καὶ συμφωνῶ. Δὲν ὀρίζεται ποῖος ἀσκεῖ τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγήν εἰς τὰ λοιπὰ πειθαρχικά συμβούλια. Ἡ πρότασίς μου εἶναι ἡ ἐξῆς: «Τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγήν ἐγείρει δικαστικός λειτουργὸς ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν καὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν κρινόμενον κλάδου καὶ ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης». Νὰ μπορῇ ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης, βεβαίως, ἀλλὰ νὰ μὴν τὴν ἀσκῇ ἄλλος πλὴν τοῦ κλάδου εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ βάλωμεν καὶ ἓνα Σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Εἰς τὸ Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον εἶναι μόνον ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐκεῖ ναί. Ἐδῶ εἶναι καὶ ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης καὶ ἓνας ἀνώτερος Δικαστικός.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Αὐτὸ ποὺ ἰσχύει εἶναι ὅτι ἀσκεῖ τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγήν εἰσαγγελικός λειτουργός. Ἡ πρότασίς μου εἶναι νὰ παραμείνῃ αὐτὸ ὅπως τὸ ἐψηφίσαμεν, ἀλλὰ ἐπειδὴ λέμε ἀσκεῖ καὶ ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης, προτείνω ὁ ἄλλος νὰ εἶναι ἀπὸ τὸν κλάδον εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ὁ κρινόμενος.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μοῦ φαίνεται ὅτι ἔχομε λησμονήσει κάτι ποὺ κάναμε προηγουμένως. Ἐγίνε δεκτὴ μία πρότασις μου εἰς τὸ ἄρθρον 87, ἡ ὁποία λέγει: «ἡ ἐπιθεώρησις καὶ ἡ πειθαρχικὴ δίωξις τῶν τακτικῶν δικαστῶν ἐνεργεῖται ἐπιφυλασσομένης τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 91, παρ. 3, μόνον ὑπὸ ἀνωτέρων κατὰ βαθμὸν τακτικῶν δικαστῶν κατὰ τὸν νόμον ὀριζόμενα». Αὐτὸ ἔγινε δεκτὸν καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι λύει τὸ θέμα.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Δὲν τὸ λύει διότι δὲν λέει τοῦ αὐτοῦ κλάδου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης, ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀσκήσεως πειθαρχικῆς ἀγωγῆς, θὰ δύναται νὰ τὴν ἀσκῇ καὶ δικαστικός λειτουργός, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι τοῦ αὐτοῦ κλάδου, ἀνώτερος ὅμως κατὰ βαθμὸν.

Οἱ παραδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖράς των.

Γίνεται δεκτὸν.

Παράγραφος 4: «Αἱ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου πειθαρχικαὶ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται εἰς προσβολὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας».

(Διὰ τὴν παράγραφον αὐτὴν οἱ κ.κ. Σεργάκης, καὶ Μανabῆς προβάλλουν ἀντιρρήσεις μὴ ἀκουόμενοι εὐκρινῶς).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ποία εἶναι ἡ συγκεκριμένη πρότασις.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Νὰ ὑπάρχῃ τὸ δικαίωμα τῆς προσφυγῆς, ὅταν ὑπάρχῃ ἡ ποινὴ τῆς ὀριστικῆς παύσεως, δηλαδὴ νὰ συμπληρωθῇ ἡ διάταξις «πλὴν ἂν ἐπεβλήθη δι' αὐτὸν ἡ

ποινή τῆς ὀριστικῆς παύσεως». Μόνον δι' αὐτὴν τὴν περίπτω-
σιν νὰ ἐπιτρέπεται προσφυγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τότε νὰ κάνωμεν τὸ ἐξῆς ἂν γίνῃ δεκτόν.
Θὰ ἐξαίρεσωμεν ὅπωςδήποτε τὸ Ἀνώτατον Πειθαρχικόν.
Διότι τότε θέτομεν τὸ Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον τοῦ
Ἀρείου Πάγου ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπι-
κρατείας.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Ἄν γίνῃ δεκτὴ ἡ προσφυγὴ σ' αὐτὴν τὴν
περίπτωσιν τῆς βαρυτάτης πειθαρχικῆς ποινῆς, συμφωνῶ μὲ
αὐτὴν τὴν παρατήρησίν σας.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Καί' ἐγὼ συμφωνῶ, κύριε
Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. «Αἱ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 3
τοῦ παρόντος ἄρθρου πειθαρχικαὶ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται εἰς
προσβολὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, πλὴν ἂν
πρόκειται περὶ ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς, τῆς ὀριστικῆς παύ-
σεως». Οἱ παραδεχόμενοι αὐτὴν τὴν τροπολογίαν, ὅπως τὴν
διετύπωσεν ὁ κ. Μανabῆς, παρακαλῶ νὰ ὑψώσουν τὰς χεῖ-
ράς των.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Κύριοι συνάδελφοι, ὁ κ. Μα-
ναβῆς, ἐπρότεινε τὸ ἐξῆς:

«Ὅταν ἔχομεν Ἀνώτατον Δικαστικὸν Συμβούλιον, νὰ ἀπο-
κλείεται ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας. Διὰ τὰ
ἄλλα κριτήρια, Πειθαρχικὰ Δικαστήρια, τὰ ὅποια κρίνουν
τοὺς μικροτέρους νὰ ὑπάρχῃ δυνατότης προσφυγῆς, ὅταν πρό-
κειται περὶ ὀριστικῆς παύσεως».

Ἡ ὡς ἄνω πρότασις τοῦ κ. Μανabῆ, τίθεται εἰς ψηφο-
φορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω προτάσεως, αὕτη
ἀπερρίφθη κατὰ πλειοψηφίαν.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Κύριοι συνάδελφοι, ὑπάρχει
ἐπίσης καὶ ἄλλη πρότασις, ἡ ὅποια ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἀπασαὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἀνωτάτων Συμβουλίων νὰ
ὑπόκεινται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας».

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, συγχρόνως νὰ τεθῇ
εἰς ψηφοφορίαν καὶ ὁμοία πρότασις τοῦ κ. Δ. Τσάτσου, ἡ ὅποια
εἶναι κατατεθειμένη.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Κύριοι συνάδελφοι, ὑπάρχει
ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, καθὼς καὶ τοῦ κ. Δ. Τσά-
τσου, ἡ ὅποια εἶναι ἡ ἴδια ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ κ. Στεφα-
νίδης.

Πρῶτον τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Δ. Τσά-
τσου, ἡ ὅποια ἀφορᾷ τὰ περὶ «Ἀνωτάτου Πειθαρχικοῦ Συμ-
βουλίου».

Γενομένης ψηφοφορίας ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω προτάσεως, ἡ Ἐπι-
τροπὴ ἀπέρριψε αὐτὴν ὁμοφώνως.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἐν συνεχείᾳ τίθεται εἰς ψη-
φοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, ἡ ὅποια ἀφορᾷ μόνον
τὰ «κατώτερα πειθαρχικὰ συμβούλια».

Γενομένης ψηφοφορίας ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω προτάσεως, ἡ Ἐπι-
τροπὴ ἀπέρριψε αὐτὴν, κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει καὶ ἄλλη
πρότασις ἐπ' αὐτοῦ, νὰ ὑπόκεινται εἰς προσφυγὴν αἱ ἀποφάσεις
τῶν κατωτέρων πειθαρχικῶν συμβουλίων, καθ' ὅσον ἀφορᾷ
τὸν τύπον αὐτῶν καὶ ὄχι τὴν οὐσίαν.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Διὰ νὰ τεθῇ ἡ πρότασις
αὕτη εἰς ψηφοφορίαν κ. Κακλαμάνη, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζω
τὴν διατύπωσιν αὐτῆς τῆς προτάσεως.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ διατύπωσις, κ. Πρόεδρε, θὰ
γίνῃ μετὰ.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ
ἡ ἐναρξὶς τῆς δικαστικῆς καὶ πειθαρχικῆς διώξεως, χωρὶς

νά πληρωθῆ ὁ νόμος διὰ κλήσεως τοῦ κατηγορουμένου εἰς ἀπολογία;

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Δηλαδή, ἐπιτρέπεται ἡ προσφυγή εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας διὰ παράβασιν διαδικαστικοῦ τύπου.

Γενομένης ψηφοφορίας ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω προτάσεως αὕτη ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ πλειοψηφίαν.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Κύριοι συνάδελφοι, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρον 92. Ἄναγιγνώσκω τοῦτο.

Παράγραφος 1: «Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Γραμματείας πάντων τῶν Δικαστηρίων καὶ τῶν Εἰσαγγελιῶν εἶναι μόνιμοι. Οὗτοι δύναται νὰ παυθοῦν μόνον δυνάμει προηγουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως ἕνεκα ποινικῆς καταδίκης ἢ δι' ἀποφάσεως δικαστικοῦ Συμβουλίου ἕνεκα βαρέος πειθαρχικοῦ παραπτώματος, νόσου ἢ ἀναπηρίας ἢ ὑπηρεσιακῆς ἀνεπαρκείας, βεβαιουμένων καθ' ὃν τρόπον νόμος ὀρίζει».

Ἡ ὡς ἄνω παράγραφος 1 τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, αὕτη ἔγινε ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Εἰσερχόμεθα, κύριοι συνάδελφοι, εἰς τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἄρθρου 92.

«Τὰ προσόντα τῶν Ὑπαλλήλων τῆς Γραμματείας πάντων τῶν Δικαστηρίων καὶ τῶν Εἰσαγγελιῶν ὀρίζονται διὰ νόμου».

Ἡ ὡς ἄνω παράγραφος 2, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, αὕτη ἔγινε ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Προχωρῶ, κύριοι συνάδελφοι, εἰς τὴν παράγραφον 3: «Αἱ προαγωγαί, μετατάξεις, ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον κλάδον, τοποθετήσεις, μεταθέσεις καὶ ἀποσπάσεις εἰς ἑτέραν θέσιν τῶν Δικαστικῶν Ὑπαλλήλων ἐνεργοῦνται μετὰ σύμφωνον γνώμην Δικαστικῶν Συμβουλίων, ἢ πειθαρχικῆ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐξουσία ἀσκεῖται ὑπὸ τῶν ἱεραρχικῶς προϊσταμένων αὐτῶν Δικαστῶν, ἢ Εἰσαγγελέων ἢ Ἐπιτρόπων, ὡς καὶ ὑπὸ Δικαστικῶν Συμβουλίων, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα».

Ἡ ὡς ἄνω παράγραφος 3 τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, αὕτη ἔγινε ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Εἰσερχόμεθα τώρα εἰς τὴν παράγρ. 4: «Οἱ Συμβολαιογράφοι, οἱ Φύλακες Ὑποθηκῶν καὶ Μεταγραφῶν καὶ Διευθύνται τῶν Κτηματολογίων εἶναι μόνιμοι ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αἱ σχετικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ θέσεις. Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου ἔχουν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν καὶ ἐπ' αὐτῶν. Ἐκ τούτων οἱ Συμβολαιογράφοι ἀποχωροῦν τῆς ὑπηρεσίας των ὑποχρεωτικῶς ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 70ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Οἱ δὲ λοιποὶ ὡς νόμος ὀρίζει. Ὑπάρχει δὲ καὶ μία ἐρμηνευτικὴ δήλωσις τῆς Β' Ὑποεπιτροπῆς, ἢ ὁποία λέγει: ὅτι «οἱ ἄμισθοι φύλακες ὑποθηκῶν ἀποχωροῦν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας των ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας των» Ἡ ἐρμηνευτικὴ αὕτη δήλωσις δὲν ἔχει θέσιν ἐδῶ καὶ σᾶς τὴν ἀνέφερον, διότι ἀναφέρεται εἰς τὰ Πρακτικά.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ὑπάρχει πρότασις, κύριε Πρόεδρε, εἰς τὴν παράγραφον 4, ἢ ὁποία λέγει:

«Οἱ Συμβολαιογράφοι, οἱ ἄμισθοι φύλακες ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν καὶ Διευθύνται τῶν Κτηματολογίων ἀποχωροῦν ἅπαντες ὡς καὶ οἱ Δικηγόροι καὶ Δικολάβοι, ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 65ου ἔτους τῆς ἡλικίας των».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Κύριοι συνάδελφοι, θὰ χωρίσωμεν τὴν πρότασιν εἰς δύο μέρη, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὄριον ἡλικίας. Ὁ κ. Κακλαμάνης, προτείνει τὴν μείωσιν τοῦ ὀρίου ἡλικίας διὰ τοὺς Συμβολαιογράφους καὶ τοὺς Φύλακας Μεταγραφῶν εἰς τὸ 65ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἀντὶ τοῦ 70οῦ.

Τὴν πρότασιν ταύτην θέτω εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω προτάσεως, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπέρριψε ταύτην κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Προτείνω, κ. Πρόεδρε, «να εξέρχονται οι Δικηγόροι εις τὸ 65ον ἔτος τῆς ἡλικίας των συνταξιοδοτούμενοι διὰ συντάξεως Ἐφέτου».

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Αὐτὸ γίνεται, κύριε Πρόεδρε, ἐν ὄψει τῶν Δημοτικῶν Ἐκλογῶν χάριν τῆς στρατεύσεως τῶν νέων Δικηγόρων.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω προτάσεως, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπέρριψε αὐτήν κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μὲ ἐκπλήξει ἡ ἀποφίσι τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ὁ κ. Σεργάκης καὶ δὲν μοῦ ταιριάζει μία τοιαύτη σκέψις. Ὅτι εἶναι δυνατόν ἡ πρότασις αὐτὴ νὰ γίνεται ἐν ὄψει Δημοτικῶν ἐκλογῶν. Σὰς πληροφορῶ δὲ κύριοι συνάδελφοι, ὅτι εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς Α' Ὑποεπιτροπῆς, ἐνθυμεῖται ὁ κ. Δ. Παπασπύρου καὶ οἱ λοιποὶ συνάδελφοι, ὅτι εἶχον κάνει τὴν αὐτὴν πρότασιν, δηλαδὴ εἰς χρόνον ἀνύποπτον, πρὶν προκηρυχθῶν Δημοτικαὶ Ἐκλογαί..

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Κύριοι συνάδελφοι, ἀναγιγνώσκω τὸ ἄρθρον 93. Παρ. 1: «Τὰ δικαστήρια διακρίνονται εἰς Διοικητικά, Πολιτικά καὶ Ποινικά, ὀργανοῦνται δὲ δι' εἰδικῶν νόμων».

ΠΟΛΛΑ ΜΕΛΗ. Ἡ λέξις «πολιτικά» νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς λέξεως «ἀστικά».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Σύμφωναι κύριοι συνάδελφοι. Καὶ ἐρωτῶ τὴν Ἐπιτροπὴν. Γίνεται δεκτὴ ἡ παράγραφος 1;

ΟΛΑ ΤΑ ΜΕΛΗ. Δεκτὴ.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἄρθρου 93: «Αἱ συνεδριάσεις τῶν Δικαστηρίων εἶναι δημόσιαι, ἐκτὸς ἂν ἡ δημοσιότης ἤθελεν εἶναι προφανῶς ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ χρηστὰ ἤθνη ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν. Ἐν τῇ περιπτώσει αὐτῇ τὰ Δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδουσι προηγουμένως ἀπόφασιν περὶ τῆς μὴ δημοσιότητος τῆς συνεδριάσεως».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω τὴν ἐξῆς πρότασιν:

«Αἱ συνεδριάσεις τῶν Δικαστηρίων εἶναι δημόσιαι, διαγραφόμενων τῶν φράσεων» ἐκτὸς ἂν ἡ δημοσιότης ἤθελεν εἶναι προφανῶς ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ χρηστὰ ἤθνη ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν» «καὶ συνεχίζει ἡ παράγραφος κανονικά».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρα, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπέρριψε αὐτήν κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Προτείνω κύριε Πρόεδρε, ὅπως μετὰ τὴν λέξιν «ἤθνη» αἱ λέξεις «ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν» νὰ διαγραφοῦν.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπέρριψε αὐτήν ὁμοφώνως.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὴν παράγραφον 2 ἔχω νὰ κάνω τὴν ἐξῆς πρότασιν: Μετὰ τὴν λέξιν «εὐταξίαν» προτείνω νὰ προστεθῇ ἡ φράσις «ἢ συντρέχουσι εἰδικοί λόγοι πρὸς προστασίαν τῆς οἰκογενειακῆς ἢ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς προσώπων».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ πρότασις τοῦ κ. Γαζῆ, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν. Ἐγὼ πάντως εἰμὶ σύμφωνος μετὰ τὴν πρότασιν αὐτήν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκανε ἀποδεκτὴ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Γαζῆ ὁμοφώνως.

(Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν παράγραφον 3.

«Πᾶσα δικαστικὴ ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶναι εἰδικῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἠτιολογημένη καὶ νὰ περιλαμβάνῃ τυχὸν σημειωθεῖσαν μειοψηφίαν, ἀπαγγέλλεται δὲ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Εἰς τὰ πρακτικὰ ἐκτίθενται αἱ ἀπόψεις ὄλων τῶν μελῶν τοῦ Δικαστηρίου, τίθενται δὲ εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς τρίτου μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως».

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἰπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, προτείνω τὸ ἐξῆς: «Νόμος ὁρίζει τὰ τῆς εἰς τὰ πρακτικὰ καταχωρήσεως τῆς τυχὸν ὑπαρχούσης μειοψηφίας καὶ τοὺς ὅρους καὶ προϋποθέσεις δημοσιότητος ταύτης».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ πρότασις τοῦ κ. Ἰπουργοῦ τίθεται εἰς ψηφοφορίαν. Ἐγὼ πάντως συμφωνῶ μετὰ τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ κ. Ἰπουργοῦ.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκανε ἀποδεκτὴ τὴν ὡς ἄνω πρότασιν τοῦ κ. Ἰπουργοῦ κατὰ πλειοψηφίαν.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπὶ τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 93 προτείνω τὴν ἐξῆς πρότασιν:

«Πᾶσα δικαστικὴ ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶναι εἰδικῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἠτιολογημένη, ἀπαγγέλλεται δὲ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει».

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ κ. Γαζῆς παραδίδει τὴν πρότασιν του εἰς τὸ Προεδρεῖον ἔχουσαν οὕτω: Ἐν τέλει τοῦ ἀνωτέρου ἑδαφίου τίθεται ἡ φράσις: «Αἱ μειοψηφαὶ σημειοῦνται ὑποχρεωτικῶς προκειμένου δὲ περὶ Ἀνωτάτων Δικαστηρίων καὶ ἐπωνύμως».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ Πρότασις τοῦ κ. Γαζῆ, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκανε ἀποδεκτὴ τὴν ὡς ἄνω πρότασιν τοῦ κ. Γαζῆ, κατὰ πλειοψηφίαν.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω, ὅπως «μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως τὰ Πρακτικὰ τοῦ Δικαστηρίου εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἔχοντος ἔννομον συμφέρον».

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη εἰς ψηφοφορίαν.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπέρριψε ταύτην ὁμοφώνως πλὴν τοῦ κ. Κακλαμάνη ὁ ὁποῖος τὴν εἰσαγάγει.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν παράγραφον 4.

«Τὰ δικαστήρια ἐξετάζουν τὴν συνταγματικότητα τῶν νόμων καὶ δὲν ἐφαρμόζουν νόμους ἀντικειμένους εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ Συντάγματος».

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω, ὅπως ἡ παράγραφος 4 τοῦ ἄρθρου 93 διαγραφῆι.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κονίτσα περὶ διαγραφῆς τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἄρθρου 93.

Γενομένης ψηφοφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκανε δεκτὴ τὴν ὡς ἄνω πρότασιν περὶ διαγραφῆς τῆς παραγράφου 4, ὁμοφώνως.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ (Πρόεδρος). Εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρον 94.

Ἀναγιγνώσκω τὴν παράγραφον 1.

Ἡ ἐκδίκασις τῶν Διοικητικῶν διαφορῶν οὐσίας ἀνήκει εἰς τὰ κρατικὰ διοικητικὰ δικαστήρια. Πᾶσαι αἱ διοικητικαὶ διαφοραί, ἐν αἷς καὶ αἱ τοιαῦται τοῦ ἀμφισθητουμένου διοικητικοῦ, δεόν νὰ ὑπαχθῶσιν ὑποχρεωτικῶς, εἴτε ἐφ' ἅπαξ εἴτε τμηματικῶς, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Συντάγματος». Αὕτη ἦτο πρότασις τῆς Α' Ὑποεπιτροπῆς.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αὕτη ἡ διάταξις τοῦ ἑδαφίου 1, προτετέθη εἰς τὸ Κυβερνητικὸν σχέδιον Συντάγματος κατόπιν τροπολογίας τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ. Καὶ ὑπῆρξε σφαλῆρᾳ ἡ διατύπωσις, διότι παρεμβλήθη καθ' ὅλοκληρίαν τὸ γεγονός, ὅτι ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν κατὰ τὴν κρι-

μένη νομοθεσίαν τὰ τακτικά διοικητικά δικαστήρια ἐπὶ τῶν φορολογικῶν διαφορῶν εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχει ἤδη ἡ σπουδαιότερα ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ κατηγορία διοικητικῶν διαφορῶν οὐσίας εὐλόγως ἔθεν μὲ τὴν ὑπάρχουσαν διατύπωσιν «ἅπασαι δέον νὰ ὑπαχθῶσιν δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι δὲν ὑφίστανται σήμερον τακτικά διοικητικά δικαστήρια. ἐνῶ ὑπάρχουν τὰ φορολογικὰ Δικαστήρια. Ἐξ ἄλλου οἱ ὅροι «διοικητικά διαφορὰ οὐσίας» καὶ «διαφορὰ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ» εἶναι ταυτόσημοι. Προτείνω ἔθεν ὅπως ὀλοκλήρως τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς παρ. 1 τοῦ άρθρου 24 ἀντικατασταθῆ ὡς ἐξῆς: «Ἡ ἐκδίκασις τῶν διοικητικῶν διαφορῶν οὐσίας ἀνήκει εἰς τὰ ὑφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Αἱ ἐκ τῶν ὡς ἄνω διαφορῶν μὴ ὑπαχθεῖσαι εἰσέτι εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα, δέον νὰ ὑπαχθῶσιν ὑποχρεωτικῶς, εἴτε ἐφ' ἅπαξ εἴτε τμηματικῶς, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Συντάγματος».

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὡς εἰρηγητῆς τῆς πλειοψηφίας, ἔχω προτείνει τὴν αὐτὴν διάταξιν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρία χρόνια.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ἵπουργὸς Δικαιοσύνης). Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις ἡ ἰδική μου εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Ἡ ἐκδίκασις τῶν διοικητικῶν διαφορῶν οὐσίας ἀνήκει εἰς τὰ ὑφιστάμενα τακτικά Διοικητικά δικαστήρια. Εἴτε ἅπαξ αὐτὰ ἀνατίθενται ἐκάστοτε διὰ νόμον, εἴτε ἅπασαι αἱ διοικητικὰ διαφορὰ οὐσίας, εἴτε ὀρισμένοι κατηγοροῦνται αὐτῶν.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Ἵπουργὲ ἡ διατύπωσις ποῦ ἐγένετο τῆς ἰδικῆς μας προτάσεως εἶναι ἡ πληρεστέρα καλύπτουσα ὅλα τὰ συναφῆ θέματα. Ἡμεῖς ἄλλωστε οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Ε.Κ. — Ν.Δ. προέβημεν εἰς διόρθωσιν τῆς προτάσεώς μας λόγω σφαλερᾶς ἀρχικῆς τῆς διατυπώσεως, ὡς ἐξῆς: «Ἡ ἐκδίκασις τῶν διοικητικῶν διαφορῶν οὐσίας ἀνήκει εἰς τὰ ὑφιστάμενα τακτικά διοικητικά Δικαστήρια. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω διαφορῶν αἱ μὴ ὑπαχθεῖσαι εἰσέτι εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα δέον νὰ ὑπαχθῶσιν ὑποχρεωτικῶς, εἴτε ἐφ' ἅπαξ εἴτε τμηματικῶς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς θεσπίσεως τοῦ παρόντος Συντάγματος».

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Στὰ συνεστημένα ἢ συνιστώμενα.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Τὰ ὑφιστάμενα οἷα εἶναι τὰ τακτικά φορολογικὰ Δικαστήρια, ὑπάρχει προθεσμία 3 ἐτῶν, διὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ὑπαγωγὴν εἰς αὐτὰ τῶν μὴ ὑπαχθεῖσῶν διοικητικῶν διαφορῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ ἀπωτέρα πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν. Οἱ ἀποδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Στεφανίδη γίνεται δεκτὴ.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, πρὸς ὀλοκλήρως τῆς προτάσεως εἶναι ἀνάγκη, καὶ τὸ θέτω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ ὑπάρξῃ ἐρμηνευτικὴ δήλωσις: «Ὡς τακτικά διοικητικά δικαστήρια νοοῦνται μόνον τὰ συσταθέντα διὰ τοῦ Ν. Δ. 3845/58 τακτικά φορολογικὰ δικαστήρια». Τὰ φορολογικὰ δικαστήρια πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν κ. συναδέλφων συνεστήθησαν ἐπὶ ὑπουργίας τοῦ κ. Προέδρου τῆς Βουλῆς.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω τὴν ἐξῆς διατύπωσιν: «Ἡ ἐκδίκασις τῶν διοικητικῶν διαφορῶν ἀνήκει εἰς τὰ φορολογικὰ καὶ λοιπὰ συσταθῆσόμενα διοικητικά δικαστήρια».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν. Οἱ ἀποδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα των.

Ἀπορρίπτεται.

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ ἐρμηνευτικὴ δήλωσις τοῦ κ. Παπασπύρου.

Οἱ ἀποδεχόμενοι νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἐγένετο δεκτὴ.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, έχω μίαν πρόταση. Νά τεθεῖ καὶ προθεσμία ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ ὀλοκληρωθοῦν τὰ διοικητικὰ δικαστήρια. Δύο, τριῶν ἢ πέντε ἐτῶν. Πρέπει κάποτε ἡ Πολιτεία νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὀριστικῶς τὸ θέμα, διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαιωνίζηται αὐτὴ ἡ κατάστασις πού τάλαιπωρεῖ τοὺς φορολογουμένους. Πρέπει νὰ τεθῆ ἕνας συνταγματικὸς περιορισμὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ πραγματοποιηθῆ. Καὶ θὰ ὑπάρξῃ καὶ κύρωσις κύριε Ὑπουργέ. Διότι κάθε Ὑπουργός, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐπιτακτικὴν ἐντολὴν τοῦ Συντάγματος δὲν δύναται νὰ παραβαίη καὶ νὰ μὴ συμμορφῶται μὲ τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ κύρωσις, πολιτικὴ καὶ πάσης φύσεως εὐδύνη.

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης). Ἡ Κυβέρνησις ἀντιτίθεται εἰς τὴν διάταξιν διότι τοιοῦτοτρόπως δεσμεύεται.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, ζητῶ τὸν λόγον ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ 1954 ἤμην μέλος τῆς τότε συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὸ θέμα τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, ἤχθη καὶ τότε εἰς συζήτησιν εὐρείαν. Ὑπέβαλλα καὶ τότε πρότασιν ὅπως ἐντὸς 5 ἐτῶν συγκροτηθοῦν τὰ διοικητικὰ δικαστήρια καὶ ἔπρεπε νὰ περάσουν 20 χρόνια διὰ νὰ γίνουν. Καὶ τώρα πρέπει νὰ δεσμευθῆ ἡ πολιτεία διὰ μιᾶς προθεσμίας νὰ ὀλοκληρώσῃ τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κακλαμάνης ἐπρότεινε τὴν δεκαετίαν.

Ὁ κ. Τριανταφύλλου ἔχει νὰ κἀνῃ μίαν πρότασιν.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. Συνεζητήθη τὸ θέμα αὐτὸ καὶ εἰς τὴν Ὑποεπιτροπὴν καὶ ἐγὼ ὡς εἰσηγητὴς ἐπρότεινα ἑετίαν.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ μία βελτιώσις τῆς προτάσεως τοῦ κ. Κονίτσα. Εἰς τὴν διατύπωσιν πού κάναμε καὶ εἰς τὴν ἐρμηνευτικὴν δήλωσιν τοῦ κ. Παπασπύρου, εἶπαμε ὅτι τὰ δικαστήρια αὐτὰ ὑπάρχουν. Δὲν θὰ ἰδρυθοῦν λοιπὸν δικαστήρια. Ἡ μεταβίβασις τῶν υποθέσεων θὰ γίνῃ ἐντὸς προθεσμίας εἰς τὰ ἤδη ὑφιστάμενα.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Νὰ τὸ θάλωμε ὅπως τὸ λέγει ὁ κ. Κονίτσα, ἡ διαδικασία διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως νὰ ὀλοκληρωθῆ ἐντὸς τριετίας. Διὰ νὰ μὴν δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἰδρύσαμεν νέα δικαστήρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν πρῶτα τὸ ἐξῆς ἐρώτημα. Νὰ ταχθῆ προθεσμία ἢ καμμία προθεσμία;

Κατόπιν ψηφοφορίας γίνεται δεκτὴ ἡ προθεσμία.

Τώρα ἡ διάρκεια τῶν προθεσμιῶν.

Κατόπιν ψηφοφορίας μεταξὺ ἑετίας καὶ ἑετίας γίνεται δεκτὴ ἡ ἑετία.

Κατόπιν τούτου, διατυπώσατε τὴν φράσιν κ. Κονίτσα μὲ τὴν λέξιν ἑετία.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αὐτὴ ἡ προθεσμία τῆς ἑετίας πού προστίθεται; Θὰ πρέπει εἰς τὴν πρότασίν μου ἀντὶ ἑετίας νὰ τεθῆ ἑετία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν θίγεται ἡ δική σας διατύπωσις κ. Στεφανίδη, ἀπλῶς ἀντὶ τῆς ἑετίας μπαίνει ἡ ἑετία. Θὰ συνεννοηθῆ ὁ κ. Στεφανίδης μὲ τὸν κ. Κονίτσαν διὰ τὴν διατύπωσιν.

Θ. ΜΑΝΑΒΗΣ. Νὰ τὴν ἀναγνώσω κύριε Πρόεδρε; «Αἱ ἐκ τῶν ὡς ἄνω διαφορῶν μὴ ὑπαχθεῖσαι εἰσέτι εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα, δεόν νὰ ὑπαχθῶσιν ὑποχρεωτικῶς εἴτε ἐφ' ἅπαξ εἴτε τμηματικῶς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν ἐντὸς ἑετίας ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Συντάγματος».

Χ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς διοικητικῆς δικαιοσύνης ἐπ' εὐκαρίᾳ τοῦ ἀρθροῦ 94 τοῦ Συντάγματος, ἐντὸς ἑετίας ἀπὸ τῆς ἰσχύος τούτου, πρέπει νὰ ρυθμισθῆ τὸ θέμα μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ὅλης ἐκκρεμότητος τοῦ θέματος καὶ τῶν υποθέσεων σήμερον, δι' ἃ καὶ συμφωνῶ πρὸς τοῦτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεχίζομεν: «Μέχρι τῆς τοιαύτης ἐν ὅλῳ ἡ τμηματικῆς μεταβιβάσεως τῶν διοικητικῶν διαφορῶν, αὗται ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάγονται εἰς τὰ ἀστικά δικαστήρια. Εἶναι δεκτόν.

Εἰς τὰ ἀστικά δικαστήρια ὑπάγονται πᾶσαι αἱ διοικητικαὶ

διαφοράι ὡς καὶ αἱ διὰ νόμου ἀντιτιθέμεναι εἰς ταῦτα ὑποθέσεις ἐκουσίας δικαιοδοσίας.

Εἰς τὰ ἀστικά καὶ διοικητικά δικαστήρια δύναται νὰ ἀνατεθῇ καὶ πᾶσα ἄλλη ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζομένη διοικητικῆς φύσεως ὑπόθεσις».

Εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρο 95 τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ προηγηθῇ διότι πρῶτα θὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας καὶ ἔπειτα διὰ τὰ Διοικητικά Δικαστήρια.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐπανερχομαι εἰς τὴν πρότασίν μου νὰ συμφωνήσῃ ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ τεθοῦν εἰς τὰ Πρακτικά καὶ νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀπορριπτόμενες κατὰ πλειοψηφίαν ὅλες οἱ προτάσεις πού ἐνδεχομένως τὰ κόμματα ἢ ὁμάδες 20 τοῦλάχιστον βουλευτῶν ἐνδιαφέρονται νὰ φέρουν στὴν Ὀλομέλεια. Νομίζω ὅτι συμφωνήσαμε σ' αὐτό.

Θ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ. Ἡ ἄποψις τοῦ κ. Κακλαμάνη εἶναι ὁρθὴ καὶ εἶναι ἐκείνη πού καὶ ὑμεῖς κ. Στεφανίδη κατ' ἀρχὴν ἔχετε δεχθῆ.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔγινε μία παραβίασις τῆς συμφωνίας πού ὡς πρὸς τὰς τροπολογίας ἐγένετο, παρὰ ταῦτα ὅμως, ὑπῆρξε σημαντικὴ πρόοδος μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς καὶ ἐγένετο ἐπίσπευση κατὰ τὴν συζήτησιν. Δὲν ἔχει ὅμως συμφωνηθῆ νὰ γίνῃ ἀδρόα κατάθεσις τῶν τροπολογιῶν καὶ καθολικὴ ἀπόρριψις των διότι ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξουν ἄρθρα ἐκ τῶν ἐρχομένων κατὰ σειράν κατὰ τὴν συζήτησιν τὰ ὁποῖα νὰ μεταβληθοῦν καὶ τροποποιηθοῦν κατὰ πλειοψηφίαν. Ἀπλῶς μόνον δηλῶ ἐν μέρους τῆς ΕΚ—ΝΔ ὅτι δεχόμεθα ὑπάρχοντες εἰς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην λόγω λήξεως μετ' ὀλίγον τῆς προθεσμίας, πού ἀρνεῖται δυστυχῶς ἡ Κυβέρνησις νὰ παρατείνῃ, νὰ μὴν γίνεταί συζήτησις ἀλλὰ νὰ λαμβάνῃ χώραν ἀπλῆ ἀνάγνωσις καὶ διεξαγωγὴ ψηφοφορίας ἐπὶ ἐκάστης τροπολογίας.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχομεν μίαν ἀκόμη συνεδρίασιν εἰς τὴν διάθεσίν μας;

Διότι ἂν ὑπάρχουν ἄλλες συνεδριάσεις εἰς τὴν διάθεσίν μας νὰ διατεθῇ ὅσος χρόνος εἶναι δυνατὸν γι' αὐτὰς τί συνεδριάσεις.

Προτείνω νὰ διατεθῇ μία συνεδρίασις ἀκόμη ἂν ὑπάρχῃ τρόπος ἀλλὰ ὄχι τόσον ἐξαντλητικὴ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι οἱ τροποποιήσεις πού δὲν θὰ συζητηθοῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀπορριφθεῖσες καὶ νὰ ἔλθουν στὴν Ὀλομέλεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μπορεῖ νὰ γίνῃ, εἶναι νὰ διακοπῇ ἡ συνεδρίασις καὶ νὰ θεωρηθῇ ἡ αὐριανὴ συνεδρίασις ὡς συνέχεια τῆς σημερινῆς. Κατὰ τὴν αὐριανὴν συνεδρίασιν δὲν θὰ γίνῃ καμμία συζήτησις. Θὰ προσκομίσουν οἱ κ. συνάδελφοι τὰς τροπολογίας των, θὰ ἀναγραφοῦν εἰς τὰ Πρακτικά καὶ θὰ θεωρηθοῦν ἀπορριφθεῖσες.

Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ. Ἡμεῖς εἴπαμεν κ. Πρόεδρε μίαν ἐσγᾶτην λύσιν, δεχόμεθα ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ἄρθρου νὰ γίνεταί ἀπλῶς ἀνάγνωσις καὶ ἐν συνεχείᾳ ψηφοφορία χωρὶς συζήτησιν, ἐπὶ ἐκάστης τροπολογίας.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Μίαν διευκρίνησιν κ. Πρόεδρε. Αἱ τροπολογίαι ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν λαμβάνεται ἀπόφασις θὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ἔδωκεν αὐτὴν τὴν ἐρμηνείαν καὶ ἐπειδὴ μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία, θὰ κάνωμεν μίαν σχετικὴν ἐργασίαν ὥστε νὰ σημειωθοῦν ὅλαι αἱ ἀπορριφθεῖσαι.

Ι. ΣΕΡΓΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐν ὄψει τοῦ σχεδίου ἐπεβλήθησαν ὠρισμένοι τροπολογίαι. Ἡ ἀρχικὴ διατύπωσις ἄλλαξε. Κατὰ συνέπειαν αἱ τροπολογίαι αὐταὶ δὲν εἶχαν πλέον νόημα.

Ἐπανερχεται ἡ ἀρχικὴ διατύπωσις.

Αἱ προτάσεις δὲν συνεζητήθησαν. Εἴπαμε λοιπὸν ὅτι αἱ προτάσεις αὐταὶ θεωροῦνται τύποις ἀπορριφθεῖσαι καὶ θὰ εἰσαχθοῦν στὴν Βουλὴ. Τὸ θέμα εἶναι σοβαρώτατο κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ συγκεντρωθοῦν ὅλαι αἱ προτάσεις καὶ θὰ ἀναγνωσθοῦν.

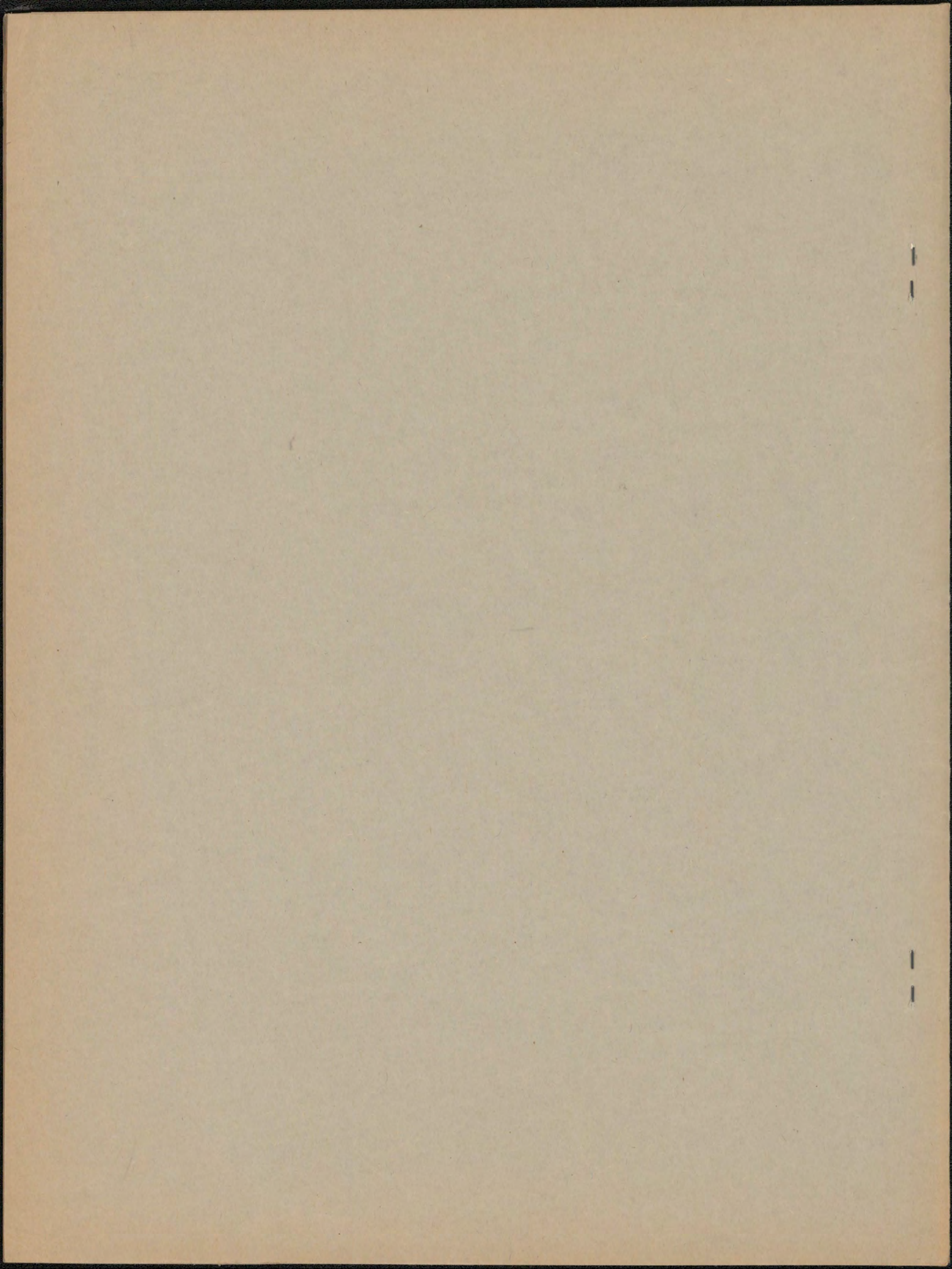

Μεθ' ὅ συναινέσει τῆς Ἐπιτροπῆς διακόπτεται ἡ συνεδρίασις διὰ τὴν ἐπομένην, Σάββατον, 22.3.1975 καὶ ὥραν 9.30' π.μ.

Ὁ Πρόεδρος
Κ. ΤΣΙΑΤΣΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Δ. ΧΛΩΡΟΣ

Σύνταξη 1975

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1977

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

[4.3]

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1977
ΕΚ ΤΟΥ ΕΚΔΟΣΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

[4.7]

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1977
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1975

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΒΑΣΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄.

ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

		Σελις
*Αρθρον	1. Μορφή Πολιτεύματος και Έξουσίαι	13
»	2. Σεβασμός αξίας ανθρώπου: Ανάπτυξις φιλικών σχέσεων	13

ΤΜΗΜΑ Β΄.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

*Αρθρον	3. Θρησκεία. Έκκλησία	13
---------	-----------------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

*Αρθρον	4. Αρχή ισότητος. Αφαίρεσις Ίθαγενείας	14
»	5. Προσωπική ελευθερία	15
»	6. Προσωπική ασφάλεια	16
»	7. Ανεπίτρεπτος αναδρομικότης Ποινικού Νόμου. Απαγόρευσις βασάνων και δημεύσεως. Κατάργησις πολιτικού θανάτου	17
»	8. Δικαστική προστασία τών πολιτών	17
»	9. Άσυλον κατοικίας	18
»	10. Δικαίωμα του αναφέρεσθαι	18
»	11. Δικαίωμα του συνέρχεσθαι	18
»	12. Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι	19
»	13. Έλευθερία Θρησκευτικής συνειδήσεως. Όρκος	20
»	14. Έλευθερία λόγου και τύπου	21
»	15. Ραδιοφωνία. Τηλεόρασις	22

		Σελίς
*Άρθρον	16. Παιδεία. Τέχνη. Ἐπιστήμαι. Ἀθλητισμός.	23
»	17. Προστασία ἰδιοκτησίας	25
»	18. Μεταλλεῖα. Ὀρυχεῖα. Σπήλαια. Ἀρχαιολογικοὶ χῶροι καὶ θησαυροί. Ὑδατα. Λιμνοθάλασσαι. Λίμναι. Ἐπιτάξεις. Ἀναδασμός. Διάθεσις ἐγκα- ταλελειμμένων ἐκτάσεων. Ἀναγκαστικὴ συνι- διοκτησία. Ἀναπαλλοτρίωτα	27
»	19. Ἀπαρβασιστέν ἀπορρήτου ἐπιστολῶν καὶ ἀντα- ποκρίσεων	28
»	20. Παροχὴ ἐννόμου προστασίας ὑπὸ δικαστηρίων	29
»	21. Προστασία οἰκογενείας, πολυτέκνων, ἀναπήρων καὶ θυμάτων πολέμου κλπ. Ὑγεία. Κατοικία.	29
»	22. Προστασία ἐργασίας καὶ ἀμοιβῆ αὐτῆς. Κοι- νωνικὴ ἀσφάλις	29
»	23. Συνδικαλιστικὴ ἐλευθερία. Ἀπεργία	30
»	24. Προστασία φυσικοῦ περιβάλλοντος. Χωροταξικὴ ἀναδιάρθρωσις	31
»	25. Κατοχύρωσις ἀτομικῶν δικαιωμάτων	33

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

*Άρθρον	26. Ἀσκήσις Λειτουργιῶν	33
»	27. Μεταβολὴ ὀρίων Ἐπικρατείας. Ξένος στρατὸς	34
»	28. Διεθνεῖς κανόνες. Ἐπικύρωσις. Ὀργανα διεθνῶν ὀργανισμῶν	34
»	29. Πολιτικὰ κόμματα	35

ΤΜΗΜΑ Β΄.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΝΑΔΕΙΞΙΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

*Άρθρον	30. Ἀσυμβίβαστον. Ἐναρξίς θητείας. Ἐπανεκλογή.	35
»	31. Προσόντα ἐκλογῆς Προέδρου Δημοκρατίας ..	36
»	32. Ἐκλογὴ Προέδρου Δημοκρατίας	36
»	33. Ἀνάληψις καθηκόντων. Ὄρκος	38
»	34. Ἀναπλήρωσις	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΒΟΥΣΙΑΙ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

		Σελίς
*Άρθρον	35. Ἀνεύθυνον προσώπου Προέδρου Δημοκρατίας. Ἰσχύς καὶ ἐκτέλεσις πράξεων Προέδρου Δη- μοκρατίας	39
»	36. Διεθνεῖς συνθήκαι ἢ συμβάσεις	40
»	37. Διορισμός Πρωθυπουργοῦ. Διορισμός καὶ παύσις μελῶν Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου	41
»	38. Ἀπαλλαγὴ Πρωθυπουργοῦ. Παύσις Κυβερνή- σεως. Σύγκλησις Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ..	42
»	39. Συμβούλιον Δημοκρατίας καὶ σύγκλησις αὐ- τοῦ	42
»	40. Τακτικαὶ καὶ ἐκτακτοὶ συγκλήσεις Βουλῆς. Ἀνα- στολὴ ἐργασιῶν βουλευτικῆς συνόδου	43
»	41. Διάλυσις Βουλῆς	43
»	42. Κύρωσις, ἐκδοσις καὶ δημοσίευσις νόμων	44
»	43. Ἐκτέλεσις νόμων. Ἐκδοσις διαταγμάτων ...	45
»	44. Ἐκδοσις νομοθετικῶν πράξεων. Προκήρυξις Δημοψηφίσματος. Διαγγέλματα	46
»	45. Πρόεδρος Δημοκρατίας ἄρχει Ἐνόπων Δυνάμεων.	46
»	46. Διορισμός καὶ παύσις δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἀπονομὴ παρασήμων	47
»	47. Ἀπονομὴ Χάριτος. Ἀμνηστία	47
»	48. Ἀναστολὴ ἄρθρων Συντάγματος. Νόμος Κατα- στάσεως Πολιορκίας.	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΥΘΥΝΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

*Άρθρον	49. Εὐθύνη Προέδρου Δημοκρατίας καὶ παραπομπὴ εἰς δίκην	49
»	50. Ὅριον ἐξουσιῶν Προέδρου Δημοκρατίας	50

ΤΜΗΜΑ Γ΄.

ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΝΑΔΕΙΞΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

*Άρθρον	51. Ἀριθμὸς βουλευτῶν. Ἐκλογικὸν δικαίωμα. Βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ	50
»	52. Διασφάλις ἐλευθέρας ἐκδηλώσεως λαϊκῆς θε- λήσεως	51

Ἄρθρον	53.	Βουλευτική θητεία	Σελίς	51
»	54.	Ἐκλογικὸν σύστημα. Βουλευταὶ Ἐπικρατείας.		51

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Ἄρθρον	55.	Προσόντα βουλευτῶν	52
»	56.	Κωλύματα ἐκλογῆς ὡς Βουλευτῶν. Περιορισμοὶ	52
»	57.	Ἀσυμβίβαστον βουλευτικοῦ ἀξιώματος	53
»	58.	Ἐξέλεγκτες καὶ ἐκδικασίς βουλευτικῶν ἐκλογῶν	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ
ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Ἄρθρον	59.	Ὅρκος Βουλευτῶν	55
»	60.	Δικαίωμα γνώμης καὶ ψήφου Βουλευτῶν. Παραίτησις	55
»	61.	Βουλευτικὴ ἀσυλία	56
»	62.	Ἀκαταδίωκτον Βουλευτῶν ἄνευ ἀδείας Βουλῆς.	
»	63.	Βουλευτικὴ ἀποζημίωσις. Ἀτέλειαι Βουλευτῶν. Περικοπὴ ἀποζημιώσεως	56 57

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Ἄρθρον	64.	Σύννοδος Βουλῆς καὶ διάρκεια αὐτῆς	57
»	65.	Ἐκλογὴ Προέδρου καὶ Ἀντιπροέδρου Βουλῆς. Κανονισμὸς	58
»	66.	Συνεδριάσεις Βουλῆς	59
»	67.	Ἀπαρτία καὶ ἀποφάσεις Βουλῆς	59
»	68.	Κοινοβουλευτικαὶ Ἐπιτροπαί. Ἐξεταστικαὶ Ἐπιτροπαί.	59
»	69.	Ἀναφορὰ πρὸς Βουλὴν	60
»	70.	Συγκρότησις Βουλῆς. Ὁλομέλεια-Τμήματα ..	60
»	71.	Διακοπὴ ἐργασιῶν Βουλῆς καὶ ἄσκησις νομοθετικοῦ ἔργου ὑπὸ Τμήματος αὐτῆς	61
»	72.	Νομοθετικὴ ἀρμοδιότης Ὁλομελείας καὶ Τμημάτων Βουλῆς	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Ἄρθρον	73.	Νομοθετικὴ πρωτοβουλία Κυβερνήσεως	63
»	74.	Προϋποθέσεις καὶ στοιχεῖα προτάσεως νομοσχεδίων	64
»	75.	Προϋποθέσεις καὶ στοιχεῖα προτάσεως νομοσχεδίων	65
»	76.	Ψήφισις προτάσεων νόμων	66
»	77.	Αὐθεντικὴ ἐρμηνεία νόμων	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ

Ἄρθρον	78.	Φορολογικοὶ νόμοι. Ἀναδρομικότης φορολογικοῦ νόμου. Περιορισμοὶ νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως	Σελίς	67
»	79.	Ψήφισις Προϋπολογισμοῦ. Προγράμματα Οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως		69
»	80.	Μισθοί, συντάξεις, χορηγίαι καὶ ἀμοιβαί. Κοπὴ νομισμάτων		70

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἄρθρον	81.	Συγκρότησις Κυβερνήσεως. Ἀσυμβίβαστα ...	70
»	82.	Καθορισμὸς πολιτικῆς. Θέσις Πρωθυπουργοῦ εἰς Κυβέρνησιν	71
»	83.	Ἀρμοδιότητες Ὑπουργῶν, Ὑπουργῶν ἄνευ χαρτοφυλακίου καὶ Ὑφυπουργῶν	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΟΥΛΗΣ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἄρθρον	84.	Ἐμπιστοσύνη καὶ δυσπιστία Βουλῆς πρὸς Κυβέρνησιν	72
»	85.	Εὐθύνη Ὑπουργῶν καὶ Ὑφυπουργῶν	73
»	86.	Δικαίωμα Βουλῆς πρὸς κατηγορίαν μελῶν Κυβερνήσεως	73

ΤΜΗΜΑ Ε΄.
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Ἄρθρον	87.	Ἀπονομὴ Δικαιοσύνης	74
»	88.	Διουρισμὸς δικαστῶν. Ἀποδοχαί. Ὅριον ἡλικίας	75
»	89.	Περιορισμοὶ Δικαστῶν	76
»	90.	Ἑπηρεσιακὴ κατάστασις δικαστικῶν λειτουργῶν.	77
»	91.	Πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ δικαστῶν. Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον	78
»	92.	Ἑπηρεσιακὴ κατάστασις δικαστικῶν ὑπαλλήλων.	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ		
		Σελίς
*Άρθρον	93. Διάκρισις τῶν Δικαστηρίων. Συνεδρίασις Δικαστηρίων	80
»	94. Ἐκδίκασις διοικητικῶν διαφορῶν. Τακτικά διοικητικά δικαστήρια	81
»	95. Ἀρμοδιότητες Συμβουλίου Ἐπικρατείας	82
»	96. Τακτικά ποινικά δικαστήρια. Εἰδικά Δικαστήρια	83
»	97. Μικτά ὄρκωτά δικαστήρια	84
»	98. Ἀρμοδιότητες Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου	84
»	99. Ἀγωγή κακοδικίας. Εἰδικὸν Δικαστήριον....	85
»	100. Ἀνώτατον Εἰδικὸν Δικαστήριον	86

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'.
ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ		
ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ		
		Σελίς
*Άρθρον	101. Διοικητικὴ ὀργάνωσις Κράτους	88
»	102. Ὅργανοι Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως. Ἐκλογή δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

*Άρθρον	103. Ὑπηρεσιακὴ κατάστασις δημοσίων ὑπαλλήλων	89
»	104. Περιορισμοὶ δημοσίων ὑπαλλήλων	91

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

*Άρθρον	105. Διοικήσις Χερσονήσου Ἀθῶν	
---------	--------------------------------------	--

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΕΙΔΙΚΑΙ ΤΕΛΙΚΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Α'.
ΕΙΔΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

*Άρθρον	106. Κρατικὸς προγραμματισμὸς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἐξαγορὰ ἐπιχειρήσεων μονοπωλιακοῦ χαρακτήρος	93
»	107. Προστασία κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ	94
»	108. Κρατικὴ μέριμνα ὑπὲρ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.	95
»	109. Προστασία ὄρων διαθήκης, κωδικέλλου ἢ δωρεᾶς	95
»	110. Ἀναθεώρησις Συντάγματος	96

*Άρθρον	111. Διατάξεις συντακτικοῦ ἢ μὴ χαρακτήρος, καταργούμεναι ἢ διατηρούμεναι ἐν ἰσχύϊ	97
»	112. Διατήρησις ἐν ἰσχύϊ διατάξεων μέχρι ἐκδόσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπομένων νόμων.	98
»	113. Ἴσχυς Κανονισμοῦ Βουλῆς	99
»	114. Ἐκλογή πρώτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.	100
»	115. Ὅργανα ἀσκήσεως ἀρμοδιοτήτων τοῦ Ἀνωτάτου Εἰδικοῦ Δικαστηρίου, μέχρι συγκροτήσεως αὐτοῦ	101
»	116. Προσωρινὴ διατήρησις ἰσχυουσῶν διατάξεων ἀντιβαίνουσῶν εἰς ἄρθρον 4 (παρ. 2) τοῦ Συντάγματος	102
»	117. Νόμοι ἐκδοθέντες μέχρι 21.4.1967 θεωροῦνται μὴ ἀντικείμενοι εἰς τὸ Σύνταγμα. Κατὰ παρέκκλισιν νομοθετικὴ ρύθμισις καὶ διάλυσις ὑφισταμένων ἀγροληψιῶν. Ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις δασῶν. Ἴσχυς κηρυχθεισῶν ἢ κηρυχθησομένων ἀναγκαστικῶν ἀπαλλοτριώσεων	103
»	118. Αὐτεπάγγελτος παραπομπὴ ὑπὸ Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης εἰς Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον ὑπεβιβασθέντων ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν. Μεταβατικὴ περίοδος ἀποχωρήσεως δικαστικῶν λειτουργῶν λόγῳ ὀρίου ἡλικίας. Ἐφαρμοζόμεναι διατάξεις περὶ κατανομῆς ἀρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικῶν καὶ περιφερειακῶν ὑπηρεσιῶν	104
»	119. Ἄρσις ἀπαραδέκτου ἀσκήσεως αἰτήσεως ἀκυρώσεως. Ἐπίλογὴ μεταξύ δημοσίας θέσεως καὶ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, δυνάμει νόμου ἀποκαθισταμένων	105
»	120. Χρονολογία ἐνάρξεως ἰσχύος Συντάγματος. Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ τήρησις τοῦ Συντάγματος ἐπαφίεται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων...	106
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ		109

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντες υπ' όψει το από 7ης Ιουνίου 1975 ΙΒ' Ψήφισμα της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων απερί ημφίσεως και θέσεως εις ισχύν του νέου Συντάγματος της Χώρας, αποφασίζομεν:

Α. Να δημοσιευθῆ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὸ διὰ τοῦ Ψηφίσματος τούτου τιθέμενον ἐν ισχύι ὀριστικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, ἔχον ὡς ἔπεται:

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ὉΜΟΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ

Ἡ Ε' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψ Η Φ Ι Ζ Ε Ι

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΒΑΣΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Α'

ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

Ἄρθρον 1.

1. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι Προεδρευομένη Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.
2. Θεμέλιον τοῦ πολιτεύματος εἶναι ἡ λαϊκὴ κυριαρχία.
3. Ἄπαναι αἱ ἐξουσίαι πηγάζουν ἐκ τοῦ Λαοῦ καὶ ὑπάρχουν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους, ἀσκοῦνται δὲ καθ' ἕνα τρόπον ὀρίζει τὸ Σύνταγμα.

Ἄρθρον 2.

1. Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ προστασία τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦν τὴν πρωταρχικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Πολιτείας.

2. Ἡ Ἑλλάς, ἀκολουθοῦσα τοὺς γενικῆς ἀναγνωρίσεως κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἐπιδιώκει τὴν ἐμπέδωσιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, ὡς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν.

ΤΜΗΜΑ Β'

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἄρθρον 3.

1. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὑπάρχει ἀναποσπαστῶς ἡνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς καὶ πάσης ἄλλῃς ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρσαλευτῶς, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς ἱεροῦς ἀποστολικοῦς καὶ συνοδικοῦς κανόνας καὶ τὰς

2. 'Ο σεβασμός πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς συνάδοντας πρὸς αὐτὸ νόμους καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Δημοκρατίαν συνιστοῦν θεμελιώδη ὑποχρέωσις πάντων τῶν Ἑλλήνων.

3. 'Ο καθ' ὁλοκλήρῃ τρόπῳ σφετερισμὸς τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀπορροουσῶν ἐξουσιῶν διώκεται ἅμα τῇ ἀποκαταστά-

σει τῆς νομίμου ἐξουσίας, ἀφ' ἧς ἀρχεται καὶ ἡ παραγραφή τοῦ ἐγκλήματος.

4. Ἡ τήρησις τοῦ Συντάγματος ἐπαφίεται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων, δικαιουμένων καὶ ὑποχρεουμένων εἰς τὴν διὰ παντὸς μέσου ἀντίστασιν κατὰ ὁλοκλήρῃ ἐπιχειροῦντος τὴν βίαιαν κατέλιπον αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1975

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Β. Τὸ Ἡμέτερον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον θέλει προσυπογράψει καὶ δημοσιεύσει τὸ παρὸν, ἐπιτιθεμένης τῆς Μεγάλης τοῦ Κράτους Σφραγίδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1975

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΟ ὙΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Α. Κωνσταντίνου

Κ. Α. Τσιλιγιάνης

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(ΦΕΚ Α' 111 τῆς 9 Ἰουνίου 1975)*

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος
Ἡ Ε' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΨΗΦΙΖΕΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΒΑΣΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Α'

ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

Ἄρθρον 1.

1. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι Προεδρευομένη Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.

ἄρθρ. 25 §§ 1
καὶ 52

2. Θεμέλιον τοῦ πολιτεύματος εἶναι ἡ λαϊκὴ κυριαρχία.

3. Ἄπασαι αἱ ἐξουσίαι πηγάζουν ἐκ τοῦ Λαοῦ καὶ ὑπάρχουν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους, ἀσχοῦνται δὲ καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ Σύνταγμα.

Ἄρθρον 2.

1. Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ προστασία τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦν τὴν πρωταρχικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Πολιτείας.

ἄρθρ. 25

2. Ἡ Ἑλλάς, ἀκολουθοῦσα τοὺς γενικῆς ἀναγνωρίσεως κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἐπιδιώκει τὴν ἐμπέδωσιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, ὡς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν.

ΤΜΗΜΑ Β'

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἄρθρον 3.

1. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν

*Διορθώσεις ἡμερησίων ΦΕΚ: Α 141/16.7.1975 καὶ Α 168/12.8.1975

Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπάστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς καὶ πάσης ἄλλῃς ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις. Εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καὶ τῆς ἐκ ταύτης προερχομένης Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, συγκροτουμένης ὡς ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζει, τηρουμένων τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς κθ' (29) Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1850 καὶ τῆς Συνοδικῆς Πράξεως τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928.

2. Τὸ ὑφιστάμενον εἰς ὠρισμένας περιοχὰς τοῦ Κράτους ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς δὲν ἀντίκειται εἰς τὰς διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου.

3. Τὸ κείμενον τῆς Ἀγίας Γραφῆς τηρεῖται ἀναλλοίωτον. Ἡ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἐπίσημος μετάφρασις τούτου, ἀνευ ἐγκρίσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀπαγορεύεται.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Ἄρθρον 4.

1. Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου.

2. Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες ἔχουν ἴσα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

3. Ἕλληνες πολῖται εἶναι ὅσοι κέκτηνται τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα. Ἀφαίρεσις τῆς ἑλληνικῆς ἰθαγενείας ἐπιτρέπεται μόνον εἰς περίπτωσιν ἐκουσίας ἀποκτήσεως ἐτέρας ἢ ἀναλήψεως ἀντιθέτου πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ὑπηρεσίας εἰς ξένην χώραν, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου εἰδικώτερον προβλεπομένας προϋποθέσεις καὶ διαδικασίαν.

4. Μόνον Ἕλληνες πολῖται εἶναι δεκτοὶ εἰς πάσας τὰς δημοσίας λειτουργίας, πλὴν τῶν δι' εἰδικῶν νόμων εἰσαγομένων ἐξαιρέσεων.

5. Οἱ Ἕλληνες πολῖται συνεισφέρουν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη ἀναλόγως τῶν δυνάμεων των.

6. Πᾶς Ἕλλην, δυνάμενος νὰ φέρῃ ὄπλα, ὑποχρεοῦται νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀμυναν τῆς Πατρίδος, κατὰ τοὺς ὀρισμοὺς τῶν νόμων.

7. Τίτλοι εὐγενείας ἢ διακρίσεως οὔτε ἀποπέμπονται οὔτε ἀναγνωρίζονται εἰς Ἕλληνας πολίτας.

Ἄρθρον 5.

1. Ἐκαστος δικαιοῦται νὰ ἀναπτύσῃ ἐλευθέρως τὴν προσωπικότητά του καὶ νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν κοινωνικὴν, οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν τῆς Χώρας, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων καὶ δὲν παραβιάζει τὸ Σύνταγμα ἢ τὰ χρηστὰ ἥθη.

2. Πάντες οἱ εὐρισκόμενοι ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας ἀπολαοῦν ἀπολύτου προστασίας τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας των, ἀδιακρίτως ἐθνικότητος, φυλῆς ἢ γλώσσης καὶ θρησκευτικῶν ἢ πολιτικῶν πεποιθήσεων. Ἐξαιρέσεις ἐπιτρέπονται εἰς τὰς περιπτώσεις τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς δικαίου.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐκδοσις ἀλλοδαποῦ, διωκόμενου διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δρᾶσίν του.

3. Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶναι ἀπαραβίαστος. Οὐδεὶς καταδιώκεται, συλλαμβάνεται, φυλακίζεται ἢ ἄλλως πῶς περιορίζεται, εἰ μὴ ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὀρίζει.

4. Ἀτομικὰ διοικητικὰ μέτρα, περιοριστικὰ τῆς ἐλευθέρως κινήσεως ἢ ἐγκαταστάσεως ἐν τῇ Χώρα, ὡς καὶ τῆς ἐλευθέρως ἐξόδου καὶ εἰσόδου εἰς αὐτὴν παντὸς Ἕλληνος, ἀπαγορεύονται. Εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ἀνάγκης καὶ μόνον

πρὸς πρόληψιν ἀξιοποιῶν πράξεων δύναται νὰ ἐπιβληθῶν τοιαῦτα μέτρα, μετ' ἀπόφασιν ποι- νικοῦ δικαστηρίου, ὡς νόμος ὀρίζει. Εἰς περι- πτωσιν κατεπείγοντος, ἢ ἀπόφασιν δύναται νὰ ἐκδοθῆ καὶ μετὰ τὴν λήψιν τοῦ διοικητικοῦ μέ- τρου, τὸ βραδύτερον δὲ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἄλλως αἴρεται τοῦτο αὐτοδικαίως.

Ἑρμηνευτικὴ δήλωσις :

Δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐν παραγράφῳ 4 ἀπαγόρευσιν ἢ συνεπείᾳ ποινικῆς διώξεως ἀπαγόρευσις τῆς ἐξόδου διὰ πράξεως τοῦ εἰσαγγελέως, ἢ ἡ λήψις μέτρων ἐπιβαλλομένων πρὸς προστασίαν τῆς δημοσίας ὑγείας ἢ τῆς ὑγείας νοσούντων ἀτόμων, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 6.

1. Οὐδεὶς συλλαμβάνεται, οὐδὲ φυλακίζεται ἄνευ ἠτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπιδοθῆ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκλήματα.

2. Ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος συλ- ληφθεὶς προσάγεται εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν τὸ βραδύτερον ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὥρῶν ἀπὸ τῆς συλλήψεως, ἐὰν δὲ ἡ σύλληψις ἐγένετο ἐκτὸς τῆς ἔδρας τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐντὸς τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου πρὸς μεταγωγὴν χρόνου. Ὁ ἀνακριτὴς ὀφείλει, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσαγω- γῆς, εἴτε νὰ ἀπολύσῃ τὸν συλληφθέντα εἴτε νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἐντάλμα φυλακίσεως. Αἰτήσῃ τοῦ προσαχθέντος, ἢ ἐν περιπτώσει ἀνωτέρας βίας βεβαιουμένης ἀμέσως δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου δικαστικοῦ συμβουλίου, ἢ προθεσμία αὕτη παρατείνεται ἐπὶ δύο ἡμέρας.

3. Παρελθούσης ἀπράκτου ἑκατέρας τῶν προ- θεσμιῶν τούτων, πᾶς δεσμοφύλαξ ἢ ἄλλος ἐπιτε- τραμμένος τὴν κράτησιν τοῦ συλληφθέντος, εἴτε πολιτικὸς ὑπάλληλος εἴτε στρατιωτικὸς, ὀφείλει ν' ἀπολύσῃ αὐτὸν παραχρῆμα. Οἱ παραβάται τιμωροῦνται ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατήσῃ, ὑπο-

χρεοῦνται δὲ εἰς ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας προσγε- νομένης εἰς τὸν παθόντα καὶ εἰς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ, λόγῳ ἠθικῆς βλάβης, διὰ χρηματικοῦ ποσοῦ, ὡς νόμος ὀρίζει.

4. Νόμος ὀρίζει τὸ ἀνώτατον ὄριον διαρκείας τῆς προφυλακίσεως, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ τὸ ἔτος ἐπὶ κακουργημάτων καὶ τοὺς ἕξ μῆνας ἐπὶ πλημμελημάτων. Ἐπὶ ὅλως ἐξαιρετι- κῶν περιπτώσεων, δύναται τὰ ἀνώτατα ὄρια νὰ παραταθῶν κατὰ ἕξ καὶ τρεῖς μῆνας ἀντιστοι- χως, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου δικαστικοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρον 7.

1. Ἐγκλημα δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ ποινὴ ἐπιβάλ- λεται ἄνευ νόμου, ἰσχύοντος πρὸ τῆς τελέσεως τῆς πράξεως καὶ ὀρίζοντος τὰ στοιχεῖα ταύτης. Οὐδέ- ποτε ἐπιβάλλεται βαρυτέρα ποινὴ τῆς προβλεπο- μένης κατὰ τὴν τέλεσιν πράξεως.

2. Αἱ βάσανοι, οἰαδήποτε σωματικὴ κάκωσις, βλάβη ὑγείας ἢ ἄσκησις ψυχολογικῆς βίας, ὡς καὶ πᾶσα ἑτέρα προσβολὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρε- πείας ἀπαγορεύονται καὶ τιμωροῦνται, ὡς νόμος ὀρίζει.

3. Γενικὴ δήμευσις ἀπαγορεύεται. Θανατικὴ ποινὴ ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων, ἐκτὸς τῶν συν- θέτων, δὲν ἐπιβάλλεται.

4. Νόμος ὀρίζει τοὺς ὄρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρέχεται ὑπὸ τοῦ Κράτους, κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀποζημίωσις εἰς ἀδίκως ἢ παρανόμως καταδικασθέντας, προφυλακισθέντας ἢ ἄλλως πως στερηθέντας τῆς προσωπικῆς των ἐλευθερίας.

Ἄρθρον 8.

Οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἄκων τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὀρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ.

Δικαστικά επιτροπαι και έκτακτα δικαστήρια, ύφ' οιονδήποτε όνομα, δέν επιτρέπεται να συσταθοϋν.

Άρθρον 9.

1. Η κατοικία εκάστου είναι άσυλον. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι άπαραβίαστος. Ουδέμια κατ' οίκον έρευνα ενεργείται, ει μη όταν και όπως ο νόμος όρίζει, πάντοτε δέ παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.

2. Οί παραβάται της προηγούμενης διατάξεως τιμωροϋνται επί παραβίασει του οικιακού ασύλου και καταχρήσει εξουσίας, υποχρεοϋνται δέ εις πλήρη αποζημίωσιν του παθόντος, ως νόμος όρίζει.

Άρθρον 10.

Άρθρ. 20

1. Έκαστος ή πολλοί όμοϋ έχουν το δικαίωμα, τηροϋντες τους νόμους του Κράτους, όπως αναφέρονται έγγραφως προς τας αρχάς, υποχρεοϋμένους εις ταχείαν ενέργειαν επί τη βάσει των κειμένων διατάξεων και εις έγγραφον ήτιολογημένην απάντησιν προς τον αναφερόμενον, κατά τας διατάξεις του νόμου.

2. Μόνον μετά την κοινοποίησιν της τελικής αποφάσεως της αρχής, προς την όποιαν απευθύνεται ή αναφορά και κατόπιν άδείας ταύτης, επιτρέπεται ή δίωξις του υποβαλόντος την αναφοράν διά τυχόν εν αύτῃ υπάρχουσας παραβάσεις.

3. Αίτησις πληροφοριών υποχρεοϋ την άρμόδιαν αρχήν εις απάντησιν, έφ' όσον τουτο προβλέπεται υπό του νόμου.

Άρθρον 11.

1. Οί Έλληνες έχουν το δικαίωμα όπως συνέρχωνται ήσυχως και άόπλως.

2. Μόνον εις τας δημοσίας εν υπαίθρῳ συναθροίσεις δύναται να παρίσταται ή αστυνομία.
18

Αί εν υπαίθρῳ συναθροίσεις δύναται να άπαγορευθοϋν δι' ήτιολογημένης αποφάσεως της αστυνομικής αρχής, γενικώς μεν άν εκ τούτων επίκειται σοβαρός κίνδυνος εις την δημοσίαν ασφάλειαν, εις ώρισμένην δέ περιοχήν άν άπειλήται σοβαρά διαταραχή της κοινωνικοοικονομικής ζωής, ως νόμος όρίζει.

Άρθρον 12.

1. Οί Έλληνες έχουν το δικαίωμα όπως συνιστοϋν ενώσεις και σωματεία μη κερδοσκοπικού σκοπού, τηροϋντες τους νόμους, οίτινες όμως οϋδέποτε δύναται να υπαγάγουν την άσκησιν του δικαιώματος τούτου εις προηγούμενην άδειαν.

2. Το σωματεϊον δέν δύναται να διαλυθῆ ένεκα παραβάσεως του νόμου ή οϋσιώδους διατάξεως του καταστατικού του, ει μη μόνον διά δικαστικής αποφάσεως.

3. Αί διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και επί ενώσεων προσώπων μη συνιστωσών σωματεϊον. (1)

4. Διά νόμου δύναται να επιβληθοϋν περιορισμοί εις το δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων όπως συνεταιρίζωνται. Περιορισμοί του δικαιώ-

Άρθρ. 16 §§
5 και 6

Άρθρ. 89 § 5

(1) Βλ. εις Πρακτικά Βουλής κατά την συνεδρίασιν ΟΖ/24.4.1975 (σελ. 2174 κ. έπ.) δήλωσιν του Υπουργού Δικαιοσύνης, ήτις δέν περιελήφθη τελικώς εις το Σύνηγμα ως έρμηνευτική ταυτότη, έχουσαν ούτω :

Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ (Υπουργός Δικαιοσύνης). Θα προβώ εις έρμηνευτικήν δήλωσιν, ή όποία ίσως περιληφθῆ και εις το Σύνηγμα : «Απολαμβάνουν των έγγραψων του παρόντος άρθρου αι ενώσεις προσώπων προς επαγγελματικούς σκοπούς, αναχθεΐσαι διά νόμου εις Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, έφ' όσον ή συμμετοχή εις αυτάς είναι υποχρεωτική εκ του νόμου».

Επιφυλάσσομαι διά την έρμηνευτικήν δήλωσιν, ή όποία άφορᾷ τα Έπιστημονικά Σωματεία. Παρακαλώ μόνον να καταχωρηθῆ στα πρακτικά ή ακόλουθος δήλωσίς μου : «Απολαμβάνουν των έγγραψων του παρόντος άρθρου αι ενώσεις προσώπων προς επαγγελματικούς σκοπούς, αναχθεΐσαι διά νόμου εις Ν.Π.Δ.Δ., έφ' όσον ή συμμετοχή εις αυτάς είναι υποχρεωτική εκ του νόμου». Αφορᾷ τα επιστημονικά σωματεία.

ματος τούτου δύναται νὰ ἐπιβληθοῦν καὶ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου ἢ δημοσίων ἐπιχειρήσεων.

5. Οἱ πάσης φύσεως γεωργικοὶ καὶ ἀστικοὶ συνεταιρισμοὶ αὐτοδιοικοῦνται κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ των, τελοῦντες ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐποπτείαν τοῦ Κράτους, ὑποχρεωμένου νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

6. Ἐπιτρέπεται ἢ διὰ νόμου σύστασις ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν ἀποβλεπόντων εἰς ἐκπλήρωσιν σκοπῶν κοινῆς ὠφελείας ἢ δημοσίου ἐνδιαφέροντος ἢ κοινῆς ἐκμεταλλεύσεως γεωργικῶν ἐκτάσεων ἢ ἄλλης πλουτοπαραγωγικῆς πηγῆς, ἐξασφαλιζομένης πάντως τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν συμμετεχόντων.

Ἄρθρον 13.

ἄρθρ. 72 § 1
1. Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος. Ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἐκάστου πεποιθήσεων.

2. Πᾶσα γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἐλευθέρα καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων. Ἡ ἄσκησις τῆς λατρείας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προσβάλλῃ τὴν δημοσίαν τάξιν ἢ τὰ χρηστὰ ἤθη. Ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται.

3. Οἱ λειτουργοὶ ὅλων τῶν γνωστῶν θρησκειῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν ἐποπτείαν τῆς Πολιτείας καὶ εἰς τὰς αὐτὰς ἔναντι ταύτης ὑποχρεώσεις, ὡς καὶ οἱ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας.

4. Οὐδεὶς δύναται ἐνεκά τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὸ Κράτος ὑποχρεώσεων ἢ νὰ ἀρνηθῇ τὴν συμμόρφωσίν του πρὸς τοὺς νόμους.

5. Οὐδεὶς ὄρκος ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ὀρίζοντος καὶ τὸν τύπον αὐτοῦ.

Ἄρθρον 14.

1. Ἐκαστος δύναται νὰ ἐκφράζῃ καὶ νὰ διαδίδῃ προφορικῶς, ἐγγράφως καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὺς στοχασμούς του, τηρῶν τοὺς νόμους τοῦ Κράτους.

2. Ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος. Ἡ λογοκρισία καὶ πᾶν ἄλλο προληπτικὸν μέτρον ἀπαγορεύονται.

3. Ἡ κατάσχεσις ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων, εἴτε πρὸ τῆς κυκλοφορίας εἴτε μετ' αὐτήν, ἀπαγορεύεται.

Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἢ κατάσχεσις, παραγγελία τοῦ εἰσαγγελέως, μετὰ τὴν κυκλοφορίαν:

α) Ἐνεκα προσβολῆς τῆς χριστιανικῆς καὶ πάσης ἄλλης γνωστῆς θρησκείας.

β) Ἐνεκα προσβολῆς τοῦ προσώπου τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

γ) Ἐνεκα δημοσιεύματος, τὸ ὁποῖον ἀποκαλύπτει πληροφορίας περὶ τὴν σύνθεσιν, ἐξοπλισμὸν καὶ διάταξιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἢ τὴν ὀχύρωσιν τῆς Χώρας, ἢ τὸ ὁποῖον σκοπεῖ εἰς τὴν βιαιάν ἀνατροπὴν τοῦ πολιτεύματος ἢ στρέφεται κατὰ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τοῦ Κράτους.

δ) Ἐνεκα ἀσέμνων δημοσιευμάτων προσβαλλόντων καταφανῶς τὴν δημοσίαν αἰδῶ, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένας περιπτώσεις.

4. Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις τῆς προηγουμένης παραγράφου ὁ εἰσαγγελεὺς, ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὥρῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως, ὀφείλει νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον καὶ τοῦτο, ἐντὸς ἐτέρων εἴκοσι τεσσάρων ὥρῶν, ν' ἀποφανθῇ περὶ διατηρήσεως ἢ ἄρσεως τῆς κατασχέσεως, ἄλλως ἢ κατάσχεσις αἵρεται αὐτοδικαίως. Τὰ ἔνδικα μέσα τῆς ἐφέσεως καὶ τῆς ἀναιρέσεως ἐπιτρέπονται εἰς τὸν ἐκδότην τῆς κατασχεθείσης ἐφημερίδος ἢ ἄλλου ἐντύπου καὶ εἰς τὸν εἰσαγγελέα.

5. Νόμος ὁρίζει τὸν τρόπον τῆς διὰ τοῦ τύπου πλήρους ἐπανόρθώσεως ἀνακριβῶν δημοσιευμάτων.

6. Τὸ δικαστήριον, μετὰ τρεῖς τοῦλάχιστον καταδίκας ἐντὸς πενταετίας διὰ διάπραξιν τῶν ἐν παραγράφῳ 3 προβλεπομένων ἐγκλημάτων, διατάσσει τὴν ὀριστικὴν ἢ προσωρινὴν παῦσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐντύπου καὶ εἰς βαρείας περιπτώσεις τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀσκήσεως τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος, ὡς νόμος ὁρίζει. Ἡ παῦσις ἢ ἡ ἀπαγόρευσις ἄρχονται ἀφ' ἧς ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις καταστῆ ἀμετάκλητος.

7. Τὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου εἶναι αὐτόφωρα καὶ ἐκδικάζονται ὡς νόμος ὁρίζει.

8. Νόμος ὁρίζει τὰς προϋποθέσεις καὶ τὰ πρόσόντα ἀσκήσεως τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐπαγγέλματος.

9. Νόμος δύναται νὰ προσδιορίσῃ ὅτι τὰ μέσα χρηματοδοτήσεως ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν δέον νὰ καθίστανται γνωστά.

Ἄρθρον 15.

1. Αἱ προστατευτικαὶ διὰ τὸν τύπον διατάξεις τοῦ προηγουμένου ἄρθρου δὲν ἐφαρμόζονται ἐπὶ τοῦ κινηματογράφου, τῆς φωνογραφίας, τῆς ραδιοφωνίας, τῆς τηλεοράσεως καὶ παντὸς ἄλλου παρεμφεροῦς μέσου μεταδόσεως λόγου ἢ παραστάσεως.

2. Ἡ ραδιοφωνία καὶ ἡ τηλεόρασις τελοῦν ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τοῦ Κράτους, σκοποῦν δὲ εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν καὶ ἐπὶ ἴσοις ὅροις μετάδοσιν πληροφοριῶν καὶ εἰδήσεων, ὡς καὶ προϊόντων τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης, διασφαλιζομένης πάντως τῆς ἐκ τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας ἐπιβαλλομένης ποιοτικῆς στάθμης τῶν ἐκπομπῶν.

Ἄρθρον 16.

1. Ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἔρευνα καὶ ἡ διδασκαλία εἶναι ἐλεύθεραι, ἡ δὲ ἀνάπτυξις καὶ προαγωγή αὐτῶν ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ Κράτους. Ἡ ἀκαδημαϊκὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς διδασκαλίας δὲν ἀπαλλάσσου ἀπὸ τοῦ καθήκοντος τῆς ὑπακοῆς εἰς τὸ Σύνταγμα.

2. Ἡ παιδεία ἀποτελεῖ βασικὴν ἀποστολὴν τοῦ Κράτους, ἔχει δὲ ὡς σκοπὸν τὴν ἠθικὴν, πνευματικὴν, ἐπαγγελματικὴν καὶ φυσικὴν ἀγωγὴν τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν διάπλασιν αὐτῶν ὡς ἐλευθέρων καὶ ὑπευθύνων πολιτῶν.

3. Τὰ ἔτη ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως δὲν δύναται νὰ εἶναι ὀλιγώτερα τῶν ἑννέα.

4. Πάντες οἱ Ἕλληνες ἔχουν δικαίωμα δωρεὰν παιδείας, καθ' ὅλας τὰς βαθμίδας αὐτῆς, εἰς τὰ κρατικὰ ἐκπαιδευτήρια. Τὸ Κράτος ἐνισχύει τοὺς διακρινομένους, ὡς καὶ τοὺς δεομένους ἀρωγῆς ἢ εἰδικῆς προστασίας σπουδαστὰς, ἀναλόγως πρὸς τὰς ἰκανότητάς αὐτῶν.

5. Ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις παρέχεται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ἰδρυμάτων ἀποτελούντων νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, πλήρως αὐτοδιοικουμένων. Τὰ ἰδρύματα ταῦτα τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους καὶ δικαιοῦνται τῆς οικονομικῆς ἐνισχύσεως αὐτοῦ, λειτουργοῦν δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν περὶ ὀργανισμῶν αὐτῶν νόμων. Συγχώνευσις ἢ κατάτμησις ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων δύναται νὰ χωρήσῃ καὶ κατὰ παρέκκλισιν πάσης ἀντιθέτου διατάξεως, ὡς νόμος ὁρίζει.

Εἰδικὸς νόμος ὁρίζει τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς φοιτητικοὺς συλλόγους καὶ τὴν εἰς τούτους συμμετοχὴν τῶν σπουδαστῶν.

6. Οἱ καθηγηταὶ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων εἶναι δημόσιοι λειτουργοί. Τὸ λοιπὸν

διδασκτικὸν προσωπικὸν αὐτῶν ἐπιτελεῖ ὡσαύτως δημόσιον λειτούργημα, ὑφ' ἧς προϋποθέσεις νόμος ὀρίζει. Τὰ τῆς καταστάσεως πάντων τούτων καθορίζονται ὑπὸ τῶν ὀργανισμῶν τῶν οἰκείων ἰδρυμάτων.

Οἱ καθηγηταὶ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων δὲν δύνανται νὰ παυθοῦν πρὸ τῆς κατὰ νόμον λήξεως τοῦ χρόνου ὑπηρεσίας των εἰ μὴ μόνον ὑπὸ τὰς ἐν ἄρθρῳ 88 παρὰ γράφους 4 οὐσιαστικὰς προϋποθέσεις καὶ κατόπιν ἀποφάσεως συμβουλίου ἀποτελουμένου κατὰ πλειοψηφίαν ἐξ ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν, ὡς νόμος ὀρίζει.

Νόμος ὀρίζει τὸ ὄριον τῆς ἡλικίας τῶν καθηγητῶν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, μέχρι δὲ τῆς ἐκδόσεως τούτου, οἱ ὑπηρετοῦντες καθηγηταὶ ἀποχωροῦν αὐτοδικαίως ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, κατὰ τὸ ὅποιον συμπληροῦν τὸ ἐξηκυστὸν ἔβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας των.

7. Ἡ ἐπαγγελματικὴ καὶ πᾶσα ἄλλη εἰδικὴ ἐκπαίδευσις παρέχεται ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ διὰ σχολῶν ἀνωτέρας βαθμίδος ἐπὶ χρονικὸν διάστημα οὐχὶ μεῖζον τῆς τριετίας, ὡς εἰδικώτερον προβλέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου, ὀρίζοντος καὶ τὰ ἐπαγγελματικὰ δικαιώματα τῶν ἐκ τῶν σχολῶν τούτων ἀποφοιτῶντων.

8. Νόμος ὀρίζει τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς ὄρους χορηγήσεως ἀδείας πρὸς ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἐκπαιδευτηρίων μὴ ἀνηκόντων εἰς τὸ Κράτος, τὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἀσκουμένης ἐποπτείας, ὡς καὶ τὴν ὑπηρεσιακὴν κατάστασιν τοῦ διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν.

Ἡ σύστασις ἀνωτάτων σχολῶν ὑπὸ ἰδιωτῶν ἀπαγορεύεται.

9. Ὁ ἀθλητισμὸς τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ Κράτους.

Τὸ Κράτος ἐπιχορηγεῖ καὶ ἐλέγχει τὰς πάσης φύσεως ἐνώσεις τῶν ἀθλητικῶν σωματείων, ὡς

νόμος ὀρίζει. Νόμος ὀρίζει ἐπίσης τὴν σύμφωνον πρὸς τὸν προορισμὸν τῶν ἐπιχορηγουμένων ἐνώσεων διάθεσιν τῶν παρεχομένων ἐκάστοτε ἐνισχύσεων.

Ἄρθρον 17.

1. Ἡ ἰδιοκτησία τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους, τὰ ἐξ αὐτῆς ὅμως δικαιώματα δὲν δύνανται νὰ ἀσκῶνται εἰς βάρος τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

2. Οὐδεὶς στερεῖται τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ, εἰ μὴ διὰ δημοσίαν ὠφέλειαν προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὀρίξη, πάντοτε δὲ προηγουμένης πλήρους ἀποζημιώσεως, ἀνταποκρινομένης πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀπαλλοτριουμένου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου συζητήσεως περὶ προσωρινοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἀποζημιώσεως. Ἐπὶ ἀπ' εὐθείας αἰτήσεως περὶ ὀριστικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἀποζημιώσεως λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἀξία κατὰ τὸν χρόνον τῆς περὶ τούτου συζητήσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

3. Ἡ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πράξεως ἀπαλλοτριώσεως καὶ ἔνεκα μόνον ταύτης ἐνδεχομένη μεταβολὴ τῆς ἀξίας τοῦ ἀπαλλοτριουμένου δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

4. Ἡ ἀποζημίωσις ὀρίζεται πάντοτε ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων. Αὕτη δύνανται καὶ προσωρινῶς νὰ ὀρισθῇ δικαστικῶς, μετ' ἀκρόασιν ἢ πρόσκλησιν τοῦ δικαιούχου, ὅστις δύνανται νὰ ὑποχρεωθῇ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου, διὰ τὴν εἰσπραξίαν αὐτῆς, εἰς τὴν παροχὴν ἀναλόγου ἐγγυήσεως, καθ' ὃν τρόπον νόμος ὀρίζει.

Πρὸ τῆς καταβολῆς τῆς ὀριστικῆς ἢ προσωρινῆς ὀρισθείσης ἀποζημιώσεως διατηροῦνται ἀκέραια πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδιοκτήτου, μὴ ἐπιτροπομένης τῆς καταλήψεως.

Ἡ ὀρισθεῖσα ἀποζημίωσις καταβάλλεται ὑποχρεωτικῶς τὸ βραδύτερον ἐντὸς ἐνὸς καὶ ἡμίσεος

ἄρθρ. 117 § 1
ἕως 4

ἄρθρ. 117 § 5

έτους από τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως περὶ προσωρινοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἀποζημιώσεως, ἐπὶ ἀπ' εὐθείας δὲ αἰτήσεως περὶ ὀριστικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἀποζημιώσεως, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, ἄλλως ἢ ἀπαλλοτριώσις αἴρεται αὐτοδικαίως.

Ἡ ἀποζημιώσις, ὡς τοιαύτη, εἰς οὐδένα φόρον, κράτησιν ἢ τέλος ὑπόκειται.

5. Νόμος ὀρίζει τὰς περιπτώσεις ὑποχρεωτικῆς ἱκανοποιήσεως τῶν δικαιούχων διὰ τὴν μέχρι τοῦ χρόνου καταβολῆς τῆς ἀποζημιώσεως ἀπολεσθεῖσαν πρόσδοτον ἐκ τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος ἀκινήτου.

6. Προκειμένης τῆς ἐκτελέσεως ἔργων κοινῆς ὠφελείας ἢ γενικωτέρας σημασίας διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς Χώρας, νόμος δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἀπαλλοτριώσιν εὐρυτέρων ζωνῶν, πέραν τῶν ἐκτάσεων τῶν ἀναγκαιουσῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων. Ὁ αὐτὸς νόμος καθορίζει τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς ὅρους τῆς τοιαύτης ἀπαλλοτριώσεως, ὡς καὶ τὰ τῆς διὰ δημοσίου ἢ κοινωφελείας ἐν γένει σκοποῦς διαθέσεως ἢ χρησιμοποίησεως τῶν, ἐπὶ πλεόν τῶν ἀναγκαιουσῶν διὰ τὸ ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἔργον, ἀπαλλοτριουμένων ἐκτάσεων.

7. Νόμος δύναται νὰ ὀρίσῃ, ὅτι δι' ἐκτέλεσιν ἔργων προφανοῦς κοινῆς ὠφελείας ὑπὲρ τοῦ δημοσίου, νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ὀργανισμῶν κοινῆς ὠφελείας καὶ δημοσίων ἐπιχειρήσεων, ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὸ ἐπιβαλλόμενον βᾶθος διάνοξις ὑπογείων σηράγγων, ἄνευ ἀποζημιώσεως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι δὲν θὰ παραβλάπτεται ἢ συνήθης ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπερκειμένου ἀκινήτου.

Ἄρθρον 18.

1. Εἰδικοί νόμοι ρυθμίζουν τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ διαθέσεως τῶν μεταλλείων, ὀρυχείων, σπηλαίων, ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ θησαυρῶν, ἱαματικῶν, ρεόντων καὶ ὑπογείων ὑδάτων καὶ τοῦ ὑπογείου ἐν γένει πλούτου.

2. Διὰ νόμου ρυθμίζονται τὰ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐκμεταλλεύσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν λιμνοθαλασσῶν καὶ μεγάλων λιμνῶν, ὡς καὶ τὰ τῆς ἐν γένει διαθέσεως τῶν ἐξ ἀποξηράνσεως τούτων προκύπτουσῶν ἐκτάσεων.

3. Εἰδικοί νόμοι ρυθμίζουν τὰ τῶν ἐπιτάξεων διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων εἰς περιπτώσιν πολέμου ἢ ἐπιστρατεύσεως, ἢ πρὸς θεραπείαν ἀμέσου κοινωνικῆς ἀνάγκης, δυναμένης νὰ θέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν δημοσίαν τάξιν ἢ ὑγείαν.

4. Ἐπιτρέπεται, κατὰ τὴν ὑπὸ εἰδικοῦ νόμου καθοριζομένην διαδικασίαν, ὁ ἀναδασμὸς ἀγροτικῶν ἐκτάσεων πρὸς ἐπωφελεστέραν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐδάφους, ὡς καὶ ἡ λῆψις μέτρων πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὑπερμέτρου κατατμήσεως ἢ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς κατατετμημένης μικρᾶς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας.

5. Ἐκτὸς τῶν κατὰ τὰς προηγουμένας παραγράφους περιπτώσεων, δύναται διὰ νόμου νὰ προβλεφθῇ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐξ ἰδιαιτέρων περιστάσεων ἀπαιτούμενη στέρησις τῆς ἐλευθέρας χρήσεως καὶ καρπώσεως τῆς ἰδιοκτησίας. Νόμος ὀρίζει τὸν ὑπόχρεον καὶ τὴν διαδικασίαν καταβολῆς εἰς τὸν δικαιούχον τοῦ ἀνταλλάγματος τῆς χρήσεως ἢ καρπώσεως, τὸ ὅποῖον πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ὑφισταμένας ἐκάστοτε συνθήκας.

Ἐπιβληθέντα μέτρα κατ' ἐφαρμογὴν τῆς παρούσης παραγράφου αἴρονται εὐθὺς ἅμα ἐκλείψουν οἱ προκαλέσαντες ταῦτα ἰδιαιτέροι λόγοι. Ἐπὶ ἀδικαιολογήτου παρατάσεως τῶν μέτρων

ἀποφασίζει περὶ ἄρσεως αὐτῶν, κατὰ κατηγορίας περιπτώσεων, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, τῇ αἰτήσῃ παντὸς ἔχοντος ἔννομον συμφέρον.

6. Διὰ νόμου δύναται νὰ ρυθμίζωνται τὰ τῆς διαθέσεως ἐγκαταλειμμένων ἐκτάσεων πρὸς ἀξιοποίησιν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων. Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀρίζονται καὶ τὰ τῆς μερικῆς ἢ ὀλικῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἰδιοκτητῶν ἐν περιπτώσει ἐπανεμφανίσεώς των ἐντὸς εὐλόγου προθεσμίας.

7. Διὰ νόμου δύναται νὰ καθιερωθῇ ἡ ἀναγκαστικὴ συνιδιοκτησία συνεχομένων ἰδιοκτησιῶν ἀστικῶν περιοχῶν, ἐφ' ὅσον ἡ αὐτοτελὴς ἀνοικοδόμησις τούτων ἢ τινῶν ἐξ αὐτῶν, δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τοὺς ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ἰσχύοντας ἢ μέλλοντας νὰ ἰσχύσουν ὅρους δομῆσεως.

8. Δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀπαλλοτριώσιν ἡ ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία τῶν Σταυροπηγιακῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ἐν Χαλκιδικῇ, τῶν Βλατάδων ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Πάτμῳ, ἐξαιρουμένων τῶν μετοχιῶν. Ὁμοίως δὲν ὑπόκειται εἰς ἀπαλλοτριώσιν ἡ ἐν Ἑλλάδι περιουσία τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ὡς καὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ.

Ἄρθρον 19.

Τὸ ἀπορρητὸν τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῆς καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον ἐλευθέρας ἀνταποκρίσεως ἢ ἐπικοινωνίας εἶναι ἀπολύτως ἀπαραβίαστον. Νόμος ὀρίζει τὰς ἐγγυήσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ δὲν δεσμεύεται ἐκ τοῦ ἀπορρητοῦ διὰ λόγους ἐθνικῆς ἀσφαλείας ἢ πρὸς διακρίβωσιν ἰδιαιτέρως σοβαρῶν ἐγκλημάτων.

Ἄρθρον 20.

1. Ἐκαστος δικαιούται εἰς παροχὴν ἐννόμου προστασίας ὑπὸ τῶν δικαστηρίων καὶ δύναται νὰ ἀναπτύξῃ ἐνώπιον τούτων τὰς ἀπόψεις του περὶ τῶν δικαιωμάτων ἢ συμφερόντων του, ὡς νόμος ὀρίζει.

2. Τὸ δικαίωμα τῆς προηγουμένης ἀκροάσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου ἰσχύει καὶ διὰ πᾶσαν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἢ μέτρον λαμβανόμενον εἰς βᾶρος τῶν δικαιωμάτων ἢ συμφερόντων αὐτοῦ.

Ἄρθρον 21.

1. Ἡ οἰκογένεια, ὡς θεμέλιον τῆς συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ ἔθνους, ὡς καὶ ὁ γάμος, ἡ μητρότης καὶ ἡ παιδικὴ ἡλικία τελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους.

2. Πολύτεκνοι οἰκογένειαι, ἀνάπηροι πολέμου καὶ εἰρηνικῆς περιόδου, θύματα πολέμου, χῆραι καὶ ὄρφανὰ τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, ὡς καὶ πάσχοντες ἐξ ἀνιάτου σωματικῆς ἢ πνευματικῆς νόσου δικαιούνται τῆς εἰδικῆς φροντίδος τοῦ Κράτους.

3. Τὸ Κράτος μεριμνᾷ διὰ τὴν ὑγείαν τῶν πολιτῶν καὶ λαμβάνει εἰδικὰ μέτρα διὰ τὴν προστασίαν τῆς νεότητος, τοῦ γήρατος, τῆς ἀναπηρίας καὶ διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν ἀπόρων.

4. Ἡ ἀπόκτησις κατοικίας ὑπὸ τῶν στερουμένων ταύτης ἢ ἀνεπαρκῶς στεγαζομένων ἀποτελεῖ ἀντικείμενον εἰδικῆς φροντίδος τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 22.

1. Ἡ ἐργασία ἀποτελεῖ δικαίωμα καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους, μεριμνῶντος διὰ τὴν δημιουργίαν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως πάντων τῶν πολιτῶν καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν

ἐξύψωσιν τοῦ ἐργαζομένου ἀγροτικοῦ καὶ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ.

Πάντες οἱ ἐργαζόμενοι, ἀνεξαρτήτως φύλου ἢ ἄλλης διακρίσεως, δικαιοῦνται ἴσης ἀμοιβῆς δι' ἴσης ἀξίας παρεχομένην ἐργασίαν.

2. Διὰ νόμου καθορίζονται οἱ γενικοὶ ὅροι ἐργασίας, συμπληρούμενοι ὑπὸ τῶν δι' ἐλευθέρων διαπραγματεύσεων συναπτομένων συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας καί, ἐν ἀποτυχίᾳ τούτων, ὑπὸ τῶν διὰ διαιτησίας τιθεμένων κανόνων.

3. Οἰαδήποτε μορφή ἀναγκαστικῆς ἐργασίας ἀπαγορεύεται.

Εἰδικοὶ νόμοι ρυθμίζουν τὰ τῆς ἐπιτάξεως προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς περίπτωσιν πολέμου ἢ ἐπιστρατεύσεως ἢ πρὸς ἀντιμετώπισιν ἀναγκῶν τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας ἢ ἐπειγούσης κοινωνικῆς ἀνάγκης ἐκ θεομηνίας ἢ δυναμένης νὰ θέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν δημοσίαν ὑγείαν, ὡς καὶ τὰ τῆς προσφορᾶς προσωπικῆς ἐργασίας εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως πρὸς ἱκανοποίησιν τοπικῶν ἀναγκῶν.

4. Τὸ Κράτος μεριμνᾷ διὰ τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐργαζομένων, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἑρμηνευτικὴ δήλωσις

Εἰς τοὺς γενικοὺς ὅρους ἐργασίας περιλαμβάνεται καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τρόπου καὶ ὑποχρέου εἰσπράξεως καὶ ἀποδόσεως πρὸς τὰς συνδικαλιστικὰς ὀργανώσεις τῆς ὑπὸ τῶν οἰκείων καταστατικῶν προβλεπομένης συνδρομῆς τῶν μελῶν αὐτῶν.

Ἄρθρον 23.

1. Τὸ Κράτος λαμβάνει τὰ προσήκοντα μέτρα πρὸς διασφάλισιν τῆς συνδικαλιστικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἀκώλυτον ἄσκησιν τῶν συναρῶν πρὸς ταύτην δικαιωμάτων κατὰ πάσης προσβολῆς τούτων, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου.

2. Ἡ ἀπεργία ἀποτελεῖ δικαίωμα, ἀσκειῖται δὲ ὑπὸ τῶν νομίμως συνεστημένων συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων πρὸς διαφύλαξιν καὶ προαγωγὴν τῶν οικονομικῶν καὶ ἐργασιακῶν ἐν γένει συμφερόντων τῶν ἐργαζομένων.

Ἀπαγορεύεται ἡ ὑφ' οἰανδήποτε μορφήν ἀπεργία εἰς τοὺς δικαστικούς λειτουργοὺς καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὰ σώματα ἀσφαλείας. Τὸ δικαίωμα προσφυγῆς εἰς ἀπεργίαν τελεῖ ὑπὸ τοὺς συγκεκριμένους περιορισμοὺς τοῦ ρυθμίζοντος τοῦτο νόμου προκειμένου περὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ὡς καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν πάσης μορφῆς ἐπιχειρήσεων δημοσίου χαρακτῆρος ἢ κοινῆς ὠφελείας, ἢ λειτουργία τῶν ὁποίων ἔχει ζωτικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν βασικῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ἐξικινουῦνται μέχρι τῆς καταργήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπεργίας ἢ τῆς παρακωλύσεως τῆς νομίμου ἀσκήσεως αὐτοῦ.

Ἄρθρον 24.

1. Ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ Κράτους. Τὸ Κράτος ὑποχρεοῦται νὰ λαμβάνῃ ἰδιαίτερα προληπτικὰ ἢ κατασταλτικὰ μέτρα πρὸς διαφύλαξιν αὐτοῦ. Νόμος καθορίζει τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν προστασίαν τῶν δασῶν καὶ τῶν δασικῶν ἐν γένει ἐκτάσεων. Ἀπαγορεύεται ἡ μεταβολὴ τοῦ προορισμοῦ τῶν δημοσίων δασῶν καὶ τῶν δημοσίων δασικῶν ἐκτάσεων, πλὴν ἂν προέχῃ διὰ τὴν Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν ἢ ἀγροτικὴ ἐκμετάλλευσιν τούτων ἢ ἄλλη χρῆσις ἐκ δημοσίου συμφέροντος ἐπιβαλλομένη.

2. Ἡ χωροταξικὴ ἀναδιάρθρωσις τῆς Χώρας, ἢ διαμόρφωσις, ἢ ἀνάπτυξις, ἢ πολεοδόμησις καὶ ἢ ἐπέκτασις τῶν πόλεων καὶ τῶν οἰκιστικῶν ἐν

ἄρθρ. 117 § 6

ἄρθρ. 117 §§ 3
καὶ 4

γένει περιοχῶν, τελεῖ ὑπὸ τὴν ρυθμιστικὴν ἀρμοδιότητα καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς λειτουργικότητος καὶ ἀναπτύξεως τῶν οἰκισμῶν καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν καλλιτέρων δυνατῶν ὄρων διαβιώσεως.

3. Πρὸς ἀναγνώρισιν περιοχῆς ὡς οἰκιστικῆς, ὡς καὶ διὰ τὴν πολεοδομικὴν ἐνεργοποίησιν αὐτῆς, αἱ περιλαμβανόμεναι ἐν αὐτῇ ἰδιοκτησίαι συμμετέχουν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν διάθεσιν, ἀνευ ἀποζημιώσεως ὑπὸ τοῦ οἰκείου φορέως, τῶν ἀπαραίτητων ἐκτάσεων πρὸς δημιουργίαν ὁδῶν, πλατειῶν καὶ χώρων ἐν γένει κοινωφελῶν χρήσεων καὶ σκοπῶν, ὡς καὶ εἰς τὰς δαπάνας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν βασικῶν κοινοχρήστων πολεοδομικῶν ἔργων, ὡς νόμος ὀρίζει.

4. Διὰ νόμου δύναται νὰ προβλέπεται συμμετοχὴ τῶν ἰδιοκτητῶν περιοχῆς, χαρακτηριζομένης ὡς οἰκιστικῆς, εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει ἐγκεκκριμένου σχεδίου ἀξιοποίησιν καὶ γενικὴν διαρρύθμισιν ταύτης, δι' ἀντιπαροχῆς ἴσης ἀξίας ἀκινήτων ἢ τμημάτων κατ' ὄροφον ἰδιοκτησίας, ἐκ τῶν τελικῶς καθοριζομένων ὡς οἰκοδομησίμων χώρων ἢ κτιρίων τῆς περιοχῆς ταύτης.

5. Αἱ διατάξεις τῶν προηγουμένων παραγράφων ἔχουν ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ ἀναμορφώσεως ὑφισταμένων ἤδη οἰκιστικῶν περιοχῶν. Αἱ ἐκ τῆς ἀναμορφώσεως ἐλεύθεραι ἐκτάσεις διατίθενται πρὸς δημιουργίαν κοινοχρήστων χώρων ἢ ἐκποιεῦνται πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν τῆς πολεοδομικῆς ἀναμορφώσεως, ὡς νόμος ὀρίζει.

6. Τὰ μνημεῖα καὶ αἱ παραδοσιακαὶ περιοχαὶ καὶ στοιχεῖα τελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους. Νόμος θέλει ὀρίσει τὰ ἀναγκαῖα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς προστασίας ταύτης περιοριστικὰ τῆς ἰδιοκτησίας μέτρα, ὡς καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸ εἶδος τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἰδιοκτητῶν.

ἄρθρ. 117 § 6

Ἄρθρον 25.

1. Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀτόμου καὶ ὡς μέλους τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ Κράτους, πάντων τῶν ὀργάνων αὐτοῦ ὑποχρεουμένων νὰ διασφαλίζουν τὴν ἀκώλυτον ἄσκησιν αὐτῶν.

ἄρθρ. 2

2. Ἡ ἀναγνώρισις καὶ προστασία τῶν θεμελιωδῶν καὶ ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀποβλέπει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς κοινωνικῆς προόδου ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ.

ἄρθρ. 1 § 2

3. Ἡ καταχρηστικὴ ἄσκησις δικαιώματος δὲν ἐπιτρέπεται.

4. Τὸ Κράτος δικαιοῦται νὰ ἀξιόνη παρ' ὅλων τῶν πολιτῶν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α'

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἄρθρον 26.

1. Ἡ νομοθετικὴ λειτουργία ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

2. Ἡ ἐκτελεστικὴ λειτουργία ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

3. Ἡ δικαστικὴ λειτουργία ἀσκεῖται ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, αἱ ἀποφάσεις δὲ αὐτῶν ἐκτελοῦνται ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἄρθρον 27.

1. Οὐδεμία μεταβολή τῶν ὀρίων τῆς Ἐπικρατείας δύναται νά γίνη ἄνευ νόμου, ψηφίζομένου διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

2. Ἄνευ νόμου, ψηφίζομένου διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, δέν εἶναι δεκτὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικρατεῖαν ξένη στρατιωτικὴ δύναμις, οὐδὲ δύναται νά διαμένῃ ἐν αὐτῇ ἢ νά διέλθῃ δι' αὐτῆς.

Ἄρθρον 28.

1. Οἱ γενικῶς παραδεδεγμένοι κανόνες τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὡς καὶ αἱ διεθνεῖς συμβάσεις ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως αὐτῶν διὰ νόμου καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὅρους ἐκάστης τούτων θέσεως αὐτῶν ἐν ἰσχύϊ, ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ἐσωτερικοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, ὑπερισχύουν δὲ πάσης ἀντιθέτου διατάξεως νόμου. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ τῶν διεθνῶν συμβάσεων ἐναντι τῶν ἀλλοδαπῶν τελεῖ πάντοτε ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος.

2. Πρὸς ἐξυπηρέτησιν σπουδαίου ἐθνικοῦ συμφέροντος καὶ προαγωγὴν τῆς συνεργασίας μετ' ἄλλων κρατῶν, εἶναι δυνατὴ ἢ διὰ συνθήκης ἢ συμφωνίας ἀναγνώρισις ἀρμοδιοτήτων κατὰ τὸ Σύνταγμα εἰς ὄργανα διεθνῶν ὀργανισμῶν. Πρὸς ψήφισιν τοῦ κυροῦντος τὴν συνθήκην ἢ συμφωνίαν νόμου ἀπαιτεῖται πλειοψηφία τῶν τριῶν πέμπτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

3. Ἡ Ἑλλάς προέρχεται ἐλευθέρως, διὰ νόμου ψηφίζομένου ὑπὸ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, εἰς περιορισμούς εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, ἐφ' ὅσον τοῦτο ὑπαγορεύεται ἐκ σπουδαίου ἐθνικοῦ συμφέροντος, δέν θίγει τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰς βάσεις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, γίνεταί δὲ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ἰσότητος καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος.

Ἄρθρον 29.

1. Ἕλληνες πολῖται, ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν, δύνανται νά ἰδρῶν ἐλευθέρως καὶ νά μετέχουν εἰς πολιτικὰ κόμματα, ἢ ὀργανώσεις καὶ ἢ δρᾶσις τῶν ὁποίων ὀφείλει νά ὑπηρετῇ τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

Πολῖται, μὴ ἀποκτήσαντες ἔτι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν, δύνανται νά μετέχουν εἰς τὰ τμήματα νέων τῶν κομμάτων.

2. Νόμος δύναται νά ὀρίζῃ τὴν οἰκονομικὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐνίσχυσιν τῶν κομμάτων καὶ τὴν δημοσιότητα τῶν ἐκλογικῶν δαπανῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν.

3. Ἀπαγορεύονται ἀπολύτως αἱ οἰασδήποτε μορφῆς ἐκδηλώσεις ὑπὲρ πολιτικῶν κομμάτων τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, τῶν στρατιωτικῶν ἐν γένει καὶ τῶν ὀργάνων τῶν σωμάτων ἀσφαλείας καὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ὡς καὶ ἡ ἐνεργὸς ὑπὲρ κόμματος δρᾶσις τῶν ὑπαλλήλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων, ὡς καὶ τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Τ Μ Η Μ Α Β'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κεφάλαιον Πρῶτον

Ἀνάδειξις τοῦ Προέδρου

Ἄρθρον 30.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ρυθμιστῆς τοῦ Πολιτεύματος. Ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ περίοδον πέντε ἐτῶν, κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 32 καὶ 33 ὀριζόμενα.

2. Τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸς οἰονδήποτε ἄλλο ἀξίωμα, θέσιν ἢ ἔργον.

3. Ἡ προεδρική περίοδος ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ Προέδρου.

4. Εἰς περίπτωσιν πολέμου ἢ προεδρική θητεία παρατείνεται μέχρι λήξεως αὐτοῦ.

5. Ἐπανεκλογή τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἅπαξ μόνον ἐπιτρέπεται.

Ἄρθρον 31.

Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ ἐκλεγῆ ὁ ἀπὸ πενταετίας τοῦλάχιστον καὶ ἐκ πατρὸς τὴν καταγωγὴν Ἕλλην πολίτης, συμπληρώσας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἔχων τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν.

Ἄρθρον 32.

1. Ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐνεργεῖται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ εἰς εἰδικὴν πρὸς τοῦτο συνεδρίασιν, προσκαλουμένης ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ἓνα τοῦλάχιστον μῆνα πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς ὀριζόμενα.

Εἰς περίπτωσιν ὀριστικῆς ἀδυναμίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, κατὰ τὰ ἐν παραγράφῳ 2 τοῦ ἄρθρου 34 ὀριζόμενα, ὡς καὶ εἰς περίπτωσιν παραιτήσεως, θανάτου ἢ ἐκπτώσεως αὐτοῦ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἢ πρὸς ἐκλογήν νέου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας συνεδρίασις συγκαλεῖται ἐντὸς δέκα τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προώρου λήξεως τῆς θητείας τοῦ προηγουμένου Προέδρου.

2. Ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐνεργεῖται εἰς πᾶσαν περίπτωσιν διὰ πλήρη θητείαν.

3. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκλέγεται ὁ συγκεντρώσας τὴν πλειοψηφίαν τῶν δύο τρίτων τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Εἰς περίπτωσιν μὴ συγκεντρώσεως τῆς πλειο-

ψηφίας ταύτης ἢ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται μετὰ πενθήμερον.

Ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῆ οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν ἢ καθοριζομένη πλειοψηφία, ἢ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται ἅπαξ ἔτι μετὰ πενθήμερον, ἐκλέγεται δὲ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ συγκεντρώσας τὴν πλειοψηφίαν τῶν τριῶν πέμπτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

4. Μὴ ἐπιτευχθείσης οὐδὲ κατὰ τὴν τρίτην ψηφοφορίαν τῆς μνησθείσης ἠϋξημένης πλειοψηφίας, διαλύεται ἡ Βουλὴ ἐντὸς δεκαημέρου ἀπὸ ταύτης, προκηρυσσομένης ἐκλογῆς πρὸς ἀνάδειξιν νέας Βουλῆς. Τὸ σχετικὸν διάταγμα ὑπογράφεται ὑπὸ μόνου τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, καὶ τοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, ὑπὸ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν Προέδρου τῆς Βουλῆς.

Ἡ ἐκ τῶν νέων ἐκλογῶν ἀναδεικνυομένη Βουλὴ, εὐθὺς μετὰ τὴν συγκρότησιν αὐτῆς εἰς σῶμα, προβαίνει διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας εἰς τὴν ἐκλογήν Προέδρου τῆς Δημοκρατίας διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν τριῶν πέμπτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς μνησθείσης πλειοψηφίας, ἢ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται ἐντὸς πενθημέρου, ἐκλέγεται δὲ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ συγκεντρώσας τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Μὴ ἐπιτευχθείσης οὐδὲ τῆς πλειοψηφίας ταύτης, ἢ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται ἅπαξ ἔτι, μετὰ πενθήμερον καὶ μεταξὺ τῶν δύο πλειοψηφούντων προσώπων, θεωρεῖται δὲ ἐκλεγείς ὡς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὁ σχετικῶς πλειοψηφήσας.

5. Ἐὰν ἡ Βουλὴ εἶναι ἀποῦσα, συγκαλεῖται αὕτη ἐκτάκτως πρὸς ἐκλογήν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, κατὰ τὰ ἐν παραγράφῳ 4 ὀριζόμενα.

Ἐὰν ἡ Βουλὴ ἔχη διαλυθῆ καθ' οἰονδήποτε τρόπον, ἢ ἐκλογή τοῦ Προέδρου ἀναβάλλεται μέχρι συγκροτήσεως εἰς σῶμα τῆς νέας Βουλῆς καὶ ἐντὸς εἴκοσι τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης, κατὰ τὰ

ἐν παραγράφοις 3 καὶ 4 ὀριζόμενα, τηρουμένων καὶ τῶν ὀρισμῶν τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 34.

6. Ἐφ' ὅσον ἢ κατὰ τὰς προηγουμένας παραγράφους ὀριζομένη διαδικασία ἐκλογῆς νέου Προέδρου δὲν ἤθελε περατωθῆ ἔγκαιρος, ὁ διατελῶν Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας συνεχίζει τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων του καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς θητείας του, μέχρις ἀναδείξεως νέου Προέδρου.

Ἑρμηνευτικὴ δὴλωσις

«Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, παραιτούμενος πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας του, δὲν δύναται νὰ μετάρχη εἰς τὴν ἐπακολουθοῦσαν, συνεπεὶ τῆς παραιτήσεώς του, ἐκλογῆν».

Ἄρθρον 33.

1. Ὁ ἐκλεγόμενος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀναλαμβάνει τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς λήξεως τῆς θητείας τοῦ ἀποχωροῦντος Προέδρου, εἰς πάσας δὲ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δίδει ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὸν ἀκόλουθον ὄρκον πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων του :

«Ὁμνῶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάττω τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους, νὰ μεριμνῶ διὰ τὴν πίστην τήρησιν αὐτῶν, νὰ ὑπερασπίζω τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Χώρας, νὰ προστατεύω τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ὑπηρετῶ τὸ γενικὸν συμφέρον καὶ τὴν πρόοδον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ».

3. Νόμος ὀρίζει τὴν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καταβλητέαν χορηγίαν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του ὀργανουμένων ὑπηρεσιῶν.

ἄρθρ. 114 § 1
ἔδαφ. 8'

Ἄρθρον 34.

1. Τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἀποδημοῦντα ὑπὲρ τὰς δέκα ἡμέρας, ἐκλείποντα, παραιτούμενον, ἐκπεσόντα ἢ κωλυόμενον ἐξ οἴου δῆποτε λόγου νὰ ἀσκήσῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἀναπληροῖ προσωρινῶς ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, μὴ ὑπαρχούσης δὲ ταύτης, ὁ Πρόεδρος τῆς τελευταίας Βουλῆς καὶ τούτου ἀρνούμενου ἢ μὴ ὑπάρχοντος ἢ Κυβέρνησις συλλογικῶς.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναπληρώσεως τοῦ Προέδρου δὲν ἔχουν ἐφαρμογὴν αἱ διατάξεις περὶ διαλύσεως τῆς Βουλῆς, ἐξαιρέσει τῆς περιπτώσεως τοῦ ἄρθρου 32 παρ. 4, ὡς καὶ αἱ διατάξεις περὶ παύσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ προσφυγῆς εἰς δημοψήφισμα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγραφος 2 καὶ τοῦ ἄρθρου 44 παράγραφος 2.

2. Παρατεινομένης τῆς ἀδυναμίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας πρὸς ἄσκησιν τῶν καθηκόντων του πέραν τῶν τριάκοντα ἡμερῶν, συγκαλεῖται ὑποχρεωτικῶς ἡ Βουλὴ καὶ ἂν αὕτη ἔχη διαλυθῆ, ὅπως ἀποφανθῆ διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν τριῶν πέμπτων τοῦ συνόλου τῶν μελῶν αὐτῆς, ἂν συντρέχῃ περίπτωσις ἐκλογῆς νέου Προέδρου. Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν πάντως ἢ ἐκλογὴ νέου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ καθυστερήσῃ πέραν τῶν ἐξ συνολικῶς μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λόγῳ ἀδυναμίας αὐτοῦ ἀναπληρώσεώς του.

Κεφάλαιον Δεύτερον

Ἐξουσίαι καὶ εὐθύνῃ ἐκ τῶν πράξεων τοῦ Προέδρου

Ἄρθρον 35.

1. Οὐδεμία πρᾶξις τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἰσχύει, οὐδὲ ἐκτελεῖται, ἄνευ τῆς προσυπογραφῆς τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, ὅστις διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς του καθίσταται ὑπεύθυνος, ὡς καὶ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν περιπτώσει παύσεως τῆς Κυβερνήσεως, ἂν ὁ Πρόεδρος αὐτῆς δὲν προσυπογράψῃ τὸ οἰκεῖον διάταγμα, προσυπογράφεται τοῦτο ὑπὸ τοῦ νέου Πρωθυπουργοῦ.

2. Κατ' ἐξαίρεσιν δὲν χρήζουσι προσυπογραφῆς αἱ ἀκόλουθοι ἀποκλειστικῶς πράξεις :

α) Ὁ διορισμὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

β) Ἡ σύγκλησις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὑπὸ τὴν Προεδρίαν αὐτοῦ, κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 38 παράγραφος 3 ὀριζόμενα.

γ) Ἡ σύγκλησις τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας.

δ) Ἡ ἀναπομπὴ ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς Βουλῆς νομοσχεδίου ἢ προτάσεως νόμου κατὰ τὸ ἄρθρον 42 παράγραφος 3.

ε) Αἱ ἐν ἄρθροις 32 παράγραφος 4, 37 παράγραφος 3, 41 παράγραφοι 1 καὶ 4 καὶ 44 παράγραφος 2 ἀναφερόμεναι ἀρμοδιότητες.

στ) Διαγγέλματα ἐκδιδόμενα εἰς ὅλως ἐκτάκτους περιστάσεις κατὰ τὴν παράγραφον 3 τοῦ ἄρθρου 41.

ζ) Ὁ διορισμὸς τοῦ προσωπικοῦ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας.

Ἄρθρον 36.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, τηρουμένων ὀπωσδήποτε τῶν ὀρισμῶν τοῦ ἄρθρου 35 παράγραφος 1, ἐκπροσωπεῖ διεθνῶς τὸ Κράτος, κηρύττει πόλεμον, συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας, οἰκονομικῆς συνεργασίας καὶ συμμετοχῆς εἰς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς ἢ ἐνώσεις, ἀνακοινώνει δὲ αὐτὰς εἰς τὴν Βουλὴν μετὰ τῶν ἀναγκαίων διασαφήσεων, ἅμα τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ Κράτους τὸ ἐπιτρέπουσι.

2. Αἱ περὶ ἐμπορίας, ὡς καὶ αἱ περὶ φορολο-

γίας, οἰκονομικῆς συνεργασίας καὶ συμμετοχῆς εἰς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς ἢ ἐνώσεις, συνθήκαι καὶ ὅσαι ἄλλαι περιέχουσι παραχωρήσεις περὶ τῶν ὀποίων κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ Συντάγματος δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ τι ἄνευ νόμου ἢ ἐπιβαρύνουσι ἀτομικῶς τοὺς Ἕλληνας, δὲν ἔχουσι ἰσχὺν ἄνευ τυπικοῦ νόμου κυροῦντος ταύτας.

3. Μυστικὰ ἄρθρα συνθήκης οὐδέποτε δύναται νὰ ἀνατρέψουσι τὰ φανερά.

4. Ἡ κύρωσις διεθνῶν συνθηκῶν δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 43 παράγραφοι 2 καὶ 4.

Ἄρθρον 37.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει τὸν Πρωθυπουργόν, ἐπὶ τῇ προτάσει δὲ αὐτοῦ διορίζει καὶ παύει τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοὺς Ὑφυπουργούς.

2. Πρωθυπουργὸς διορίζεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ διαθέτοντος ἐν τῇ Βουλῇ τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῶν ἐδρῶν κόμματος. Ἄν τὸ κόμμα δὲν ἔχη ἀρχηγόν, ἢ ἂν ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ δὲν ἐξελέγη βουλευτῆς ἢ δὲν ὑπάρχῃ ἐκπρόσωπος, ὁ διορισμὸς ἐνεργεῖται μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς ὀμάδος τοῦ κόμματος ἀνάδειξιν ἀρχηγοῦ αὐτῆς, πραγματοποιουμένην τὸ βραδύτερον ἐντὸς πενθήμερου ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ἀνακοινώσεως εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας τῆς ἐν τῇ Βουλῇ δυνάμεως τῶν κομμάτων.

3. Ἐὰν οὐδὲν κόμμα διαθέτῃ τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῶν ἐν τῇ Βουλῇ ἐδρῶν, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας παρέχει ἐντολὴν διερευνητικὴν εἰς τὸν ἀρχηγόν τοῦ σχετικῶς πλειοψηφοῦντος κόμματος πρὸς διακρίβωσιν τῆς δυνατότητος σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως ἀπολαυούσης τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς, κατὰ τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ ὀριζόμενα.

4. Μὴ ἐπιτυγχανομένου τούτου, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ ἀναθέσῃ νέαν διερευνητικὴν ἐντολὴν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ δευτέρου εἰς κοινοβουλευτικὴν δύναμιν κόμματος ἢ νὰ διορίσῃ Πρωθυπουργόν, μετὰ γνώμην τοῦ Συμβουλίου Δημοκρατίας, μέλος ἢ μὴ τῆς Βουλῆς, δυνάμενον κατὰ τὴν κρίσιν του νὰ τύχῃ ψήφου ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς.

Εἰς τὸν οὕτω προκριθέντα Πρωθυπουργὸν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ παράσχῃ καὶ τὸ δικαίωμα διαλύσεως τῆς Βουλῆς πρὸς διεξαγωγὴν ἐκλογῶν.

Ἄρθρον 38.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπαλλάσσει τῶν καθηκόντων του τὸν Πρωθυπουργὸν παραιτούμενον, ὡς καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις ἀποδοκιμασθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς, κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 84 ὀριζόμενα.

Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ἐντολὴ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως ἀνατίθεται εἰς μέλος τῆς Βουλῆς ὑποχρεούμενον ὅπως ζητήσῃ ψήφον ἐμπιστοσύνης κατὰ τὸ ἄρθρον 84, ἢ εἰς μέλος ἢ μὴ τῆς Βουλῆς πρὸς ἄμεσον διάλυσιν αὐτῆς καὶ ἐνέργειαν ἐκλογῶν.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ παύσῃ τὴν Κυβέρνησιν, ἀφοῦ ἀκούσῃ τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ἐφαρμοζομένου περαιτέρω τοῦ β' ἐδαφίου τῆς προηγούμενης παραγράφου.

3. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις δύναται νὰ συγκαλῆ παρ' αὐτῷ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρίαν του.

Ἄρθρον 39.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, κατὰ τὰς

ὑπὸ τοῦ Συντάγματος εἰδικῶς προβλεπομένης περιπτώσεις, συγκαλεῖ παρ' αὐτῷ καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν του τὸ Συμβούλιον τῆς Δημοκρατίας. Ὅμοίως συγκαλεῖ τοῦτο καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην σοβαράν, κατὰ τὴν κρίσιν του, ἐθνικὴν περίστασιν.

2. Τὸ Συμβούλιον τῆς Δημοκρατίας ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν κατὰ δημοκρατικὸν τρόπον ἐλεγέντων καὶ διατελεσάντων Προέδρων τῆς Δημοκρατίας, τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀξιωματικῆς ἐν τῇ Βουλῇ Ἀντιπολιτεύσεως, ὡς καὶ τῶν προσερχομένων ἐκ τῆς Βουλῆς Πρωθυπουργῶν ἢ διατελεσάντων Πρωθυπουργῶν εἰς Κυβέρνησιν τυχοῦσαν τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς.

Ἄρθρον 40.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας συγκαλεῖ τακτικῶς τὴν Βουλὴν ἅπαξ τοῦ ἔτους κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 64 παράγραφος 1 ὀριζόμενα καὶ ἐκτάκτως ὅσάκις κρίνῃ τοῦτο εὔλογον, κηρύσσει δὲ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τὴν ἐναρξιν καὶ τὴν λήξιν ἐκάστης βουλευτικῆς περιόδου.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἅπαξ μόνον δύναται νὰ ἀναστείλῃ τὰς ἐργασίας τῆς βουλευτικῆς συνόδου εἴτε ἀναβάλλων τὴν ἐναρξιν εἴτε διακόπτων τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῶν.

3. Ἡ ἀναστολὴ τῶν ἐργασιῶν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαρκέσῃ πλεον τῶν τριάκοντα ἡμερῶν, οὐδὲ νὰ ἐπαναληφθῇ, κατὰ τὴν αὐτὴν βουλευτικὴν σύνοδον, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Βουλῆς.

Ἄρθρον 41.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν μετὰ γνώμην τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ἐν αὐτῇ εὐρίσκειται ἐν προφανεί δυσαρμονία πρὸς τὸ λαϊκὸν αἶσθημα ἢ ἐὰν ἡ σύνθεσις αὐτῆς δὲν ἐξασφαλίσῃ κυβερνητικὴν σταθερότητα.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν, προτάσει τῆς τυχούσης ψήφου ἐμπιστοσύνης Κυβερνήσεως πρὸς ἀνανέωσιν τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐξαιρετικῆς σημασίας ἐθνικὸν θέμα.

3. Τὸ περὶ διαλύσεως διάταγμα, προσυπογεγραμμένον ἐν τῇ περιπτώσει τῆς προηγουμένης παραγράφου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, πρέπει νὰ διαλαμβάνῃ συγχρόνως τὴν προκήρυξιν ἐκλογῶν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καὶ τὴν σύγκλησιν τῆς νέας Βουλῆς ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τούτων.

4. Βουλὴ ἐκλεγείσα μετὰ διάλυσιν τῆς προηγουμένης δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἐξαιρέσει τῆς περιπτώσεως τῆς καταψηφίσεως παρ' αὐτῆς δύο Κυβερνήσεων. Πρὸ τῆς υπογραφῆς τοῦ διατάγματος ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ζητεῖ τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας. Ἀποκλείεται ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς δις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

5. Ἡ Βουλὴ διαλύεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀρθροῦ 32 παράγραφος 4.

Ἄρθρον 42.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κυροῖ, ἐκδίδει καὶ δημοσιεύει τοὺς ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθέντας νόμους ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐπιψηφίσεως αὐτῶν.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται, ἐντὸς τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον προθεσμίας, νὰ ἀναπέμψῃ εἰς τὴν Βουλὴν ψηφισθὲν ὑπ' αὐτῆς νομοσχέδιον, ἐκθέτων καὶ τοὺς λόγους τῆς μὴ κυρώσεως.

3. Πρότασις νόμου ἢ νομοσχέδιον ἀναπεμφθὲν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας εἰς τὴν Βουλὴν εἰσάγεται εἰς τὴν Ὀλομέλειαν αὐτῆς, ἐὰν δὲ

ἐπιψηφισθῇ καὶ αὐθις διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ ἀρθροῦ 76 παράγραφος 2, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κυροῖ, ἐκδίδει καὶ δημοσιεύει τοῦτο ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἐπιψηφίσεως αὐτοῦ.

Ἄρθρον 43.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκδίδει τὰ ἀναγκαῖα διατάγματα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, οὐδέποτε δὲ δύναται νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐφαρμογὴν των οὐδὲ νὰ ἐξαιρέσῃ τινὰ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

2. Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδοσις κανονιστικῶν διαταγμάτων βάσει εἰδικῆς ἐξουσιοδότησεως νόμου καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων ταύτης. Ἐξουσιοδότησις πρὸς ἐκδοσιν κανονιστικῶν πράξεων ὑπὸ ἐτέρων ὀργάνων τῆς διοικήσεως ἐπιτρέπεται προκειμένου περὶ ρυθμίσεως εἰδικωτέρων θεμάτων ἢ θεμάτων τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος ἢ τεχνικοῦ ἢ λεπτομερειακοῦ χαρακτῆρος.

3. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐκδίδει ὀργανωτικὰ διατάγματα πρὸς ρύθμισιν τῶν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀποκλειστικῶς διάρθρωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Κράτους καὶ τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν ἀναγομένων θεμάτων, ἀποκλειομένης τῆς δι' αὐτῶν αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ τῆς μεταβολῆς τῆς βαθμολογικῆς διαρθρώσεως τούτου. Τὰ ὀργανωτικὰ ταῦτα διατάγματα ἐκδίδονται μετὰ γνώμην ἀνωτάτου συμβουλίου ἀποτελουμένου κατὰ τὰ δύο τρίτα τοῦλάχιστον τῶν μελῶν τοῦ ἐκ δικαστικῶν λειτουργῶν, ὡς νόμος ὀρίζει.

4. Διὰ νόμων ψηφιζομένων ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς δύναται νὰ παρέχεται ἐξουσιοδότησις πρὸς ἐκδοσιν κανονιστικῶν διαταγμάτων διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν εἰς αὐτοὺς ἐν γενικῷ πλαισίῳ καθοριζομένων θεμάτων. Διὰ τῶν νόμων τούτων χεράσ-

σονται αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ καὶ κατευθύνσεις τῆς ἀκο-
λουθητέας ρυθμίσεως καὶ τίθενται χρονικὰ ὅρια
διὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἐξουσιοδοτήσεως.

5. Τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 72 παράγραφος 1 θέμα-
τα τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς
δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον τῆς κατὰ
τὴν προηγουμένην παράγραφον ἐξουσιοδοτήσεως.

Ἄρθρον 44.

1. Εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις ἐξαιρετικῶς
ἐπείγουσης καὶ ἀπροβλέπτου ἀνάγκης, ὁ Πρόεδρος
τῆς Δημοκρατίας, προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμ-
βουλίου, δύναται νὰ ἐκδίδῃ πράξεις νομοθετικοῦ
περιεχομένου. Αὗται ὑποβάλλονται εἰς τὴν Βουλὴν
πρὸς κύρωσιν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 72
παράγραφος 1, ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς ἐκδόσεώς των ἢ ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν
ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς εἰς σύνοδον. Ἐάν
δὲν ὑποβληθοῦν εἰς τὴν Βουλὴν ἐντὸς τῶν ἀνωτέρω
προθεσμιῶν ἢ δὲν ἐγκριθοῦν ὑπ' αὐτῆς ἐντὸς τριῶν
μηνῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς των, ἀποβάλλουν ἐφ'
ἐξῆς τὴν ἰσχὺν των.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται διὰ
διατάγματος νὰ προκηρύσῃ τὴν διεξαγωγὴν δη-
μοψηφίσματος ἐπὶ κρισίμων ἐθνικῶν θεμάτων.

3. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἰς ὅλως ἐξαι-
ρετικὰς περιστάσεις ἀπευθύνει διαγγέλματα, δη-
μοσιευόμενα διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνή-
σεως.

Ἄρθρον 45.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀρχει τῶν
Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας, τὴν διοίκησιν τῶν
ὁποίων ἀσκεῖ ἡ Κυβέρνησις, ὡς νόμος ὀρίζει.
Ἀπονέμει δὲ τοὺς βαθμοὺς εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας
εἰς αὐτάς, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 46.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διορίζει καὶ
παύει κατὰ νόμον τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους,
ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένων ἐξαιρέσεων.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπονέμει
τὰ κεκανονισμένα παράσημα, κατὰ τὰς διατάξεις
τοῦ περὶ αὐτῶν νόμου.

Ἄρθρον 47.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἔχει τὸ
δικαίωμα ὅπως, προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Δικαιο-
σύνης καὶ μετὰ γνώμην συμβουλίου συγκροτου-
μένου κατὰ πλειοψηφίαν ἐκ δικαστῶν, χαρίζῃ,
μετατρέπῃ ἢ μετριάξῃ τὰς παρὰ τῶν δικαστη-
ρίων καταγιγνωσκομένας ποινάς, ὡς καὶ νὰ αἴρῃ
τὰς πάσης φύσεως κατὰ νόμον συνεπείας καταγνο-
σθεισῶν καὶ ἐκτιθεισῶν ποινῶν.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μόνον τῇ
συγκαταθέσει τῆς Βουλῆς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ
ἀπονέμῃ χάριν εἰς Ὑπουργὸν καταδικασθέντα κατὰ
τὸ ἄρθρον 86.

3. Ἀμνηστία παρέχεται μόνον ἐπὶ πολιτικῶν
ἐγκλημάτων διὰ προεδρικοῦ διατάγματος ἐκδι-
δομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

4. Ἀμνηστία ἐπὶ κοινῶν ἐγκλημάτων οὐδὲ διὰ
νόμου παρέχεται.

Ἄρθρον 48.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐν περι-
πτώσει πολέμου ἢ ἐπιστρατεύσεως ἔνεκεν ἐξωτερι-
κῶν κινδύνων, διὰ προεδρικοῦ διατάγματος προσ-
υπογραφομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβου-
λίου, ἐν περιπτώσει δὲ σοβαρᾶς διαταραχῆς ἢ ἐκ-
δήλου ἀπειλῆς κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ
ἀσφαλείας τοῦ κράτους ἐξ ἐσωτερικῶν κινδύνων,
διὰ προεδρικοῦ διατάγματος προσυπογραφομένου

ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, δύναται νὰ ἀναστρίλῃ καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικράτειαν ἢ τμῆμα αὐτῆς, τὴν ἰσὺν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 5 παράγραφος 4, 6, 8, 9, 11, 12 παραγρ. 1 ἕως καὶ 4, 14, 19, 22, 23, 96 παράγραφος 4 καὶ 97 ἢ τινῶν ἐξ αὐτῶν, νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸν ἐκάστοτε ἰσχύοντα νόμον περὶ καταστάσεως πολιορκίας καὶ νὰ συστήσῃ ἐξαιρετικὰ δικαστήρια. Ὁ νόμος οὗτος δὲν δύναται νὰ τροποποιηθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐφαρμογῆς του.

2. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται, ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ προεδρικοῦ διατάγματος, ὑπὸ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις νὰ λαμβάνῃ προσέτι καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα νομοθετικῆς ἢ διοικητικῆς φύσεως μέτρα, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως καὶ τὴν ταχύτεραν ἀποκατάστασιν τῆς λειτουργίας τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν.

3. Ἡ ἰσχύς τοῦ κατὰ τὴν παράγραφον 1 ἐκδιδομένου προεδρικοῦ διατάγματος, ἂν τοῦτο δὲν ἀνακληθῇ δι' ὁμοίου διατάγματος ἐνωρίτερον, αἴρεται αὐτοδικαίως, ἐν περιπτώσει μὲν πολέμου ἀπὸ τῆς λήξεως αὐτοῦ, ἐν πάσῃ δὲ ἄλλῃ περιπτώσει μετὰ τριάκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἰσχύς αὐτοῦ παραταθῇ καὶ πέραν τῶν τριάκοντα ἡμερῶν διὰ προεδρικοῦ διατάγματος ἐκδιδομένου μετὰ προηγουμένην ἄδειαν τῆς Βουλῆς. Ἡ σχετικὴ ἀπόφασις ταύτης λαμβάνεται διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 67.

4. Ἐὰν ἡ ἐκδοσις τοῦ κατὰ τὴν παράγραφον 1 προεδρικοῦ διατάγματος γίνῃ ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς, αὕτη συγκαλεῖται καὶ ἂν ἔτι ἔληξεν ἢ περίοδος αὐτῆς ἢ διελύθη, μέχρι πέρατος τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον προθεσμίας, ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς παρατάσεως τῆς ἰσχύος τοῦ ὡς ἄνω διατάγματος.

5. Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κατὰ τὴν παράγραφον 1 προεδρικοῦ διατάγματος καὶ καθ' ὅλην

τὴν διάρκειαν τῆς ἐφαρμογῆς του ἰσχύει αὐτοδικαίως ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον 62 βουλευτικὴ ἀσυλία καὶ ἂν ἔτι διελύθη ἢ Βουλὴ ἢ ἔληξεν ἢ περίοδος αὐτῆς.

Κεφάλαιον Τρίτον

Εἰδικαὶ εὐθῦναι τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας

Ἄρθρον 49.

1. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δὲν εὐθύνεται ὀπωσδήποτε διὰ πράξεις ἐνεργηθείσας κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων του, εἰ μὴ μόνον δι' ἐσχάτην προδοσίαν ἢ ἐκ προθέσεως παραβίασιν τοῦ Συντάγματος. Διὰ πράξεις μὴ σχετιζομένας πρὸς τὴν ἀσκήσιν τῶν καθηκόντων του ἢ διώξις ἀναστέλλεται μέχρι λήξεως τῆς προεδρικῆς θητείας.

2. Ἡ πρότασις περὶ κατηγορίας καὶ παραπομπῆς εἰς δίκην τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὑποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦλάχιστον τῶν μελῶν αὐτῆς, γίνεται δὲ ἀποδεκτὴ δι' ἀποφάσεως, λαμβανομένης κατὰ πλειοψηφίαν τῶν δύο τρίτων τοῦ συνόλου τῶν μελῶν αὐτῆς.

3. Ἐὰν ἡ πρότασις γίνῃ ἀποδεκτὴ, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας παραπέμπεται εἰς τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 86 δικαστήριον, τῶν περὶ τούτου διατάξεων ἐφαρμοζομένων ἀναλόγως καὶ ἐν προκειμένῳ.

4. Ἀπὸ τῆς παραπομπῆς του ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπέχει τῆς ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων του, ἀναπληρούμενος κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 34 ὀριζόμενα, ἀναλαμβάνει δὲ ἐκ νέου ταῦτα, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξηγηθῆ ἢ θητεία του, ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως ἀπαλλακτικῆς ἀποφάσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 86 δικαστηρίου.

5. Νόμος, ψηφιζόμενος ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς, ρυθμίζει τὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Ἄρθρον 50.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δὲν ἔχει ἄλλας ἀρμοδιότητας, εἰ μὴ ὅσας ἀπονέμει εἰς αὐτὸν ρητῶς τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ πρὸς αὐτὸ συνάδοντες νόμοι.

ΤΜΗΜΑ Γ'

ΒΟΥΛΗ

Κεφάλαιον Πρῶτον

Ἀνάδειξις καὶ συγκρότησις τῆς Βουλῆς

Ἄρθρον 51.

1. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν καθορίζεται διὰ νόμου, δὲν δύναται ὅμως νὰ εἶναι κατώτερος τῶν διακοσίων, οὐδὲ ἀνώτερος τῶν τριακοσίων.
2. Οἱ βουλευταὶ ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἔθνος.
3. Οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας, ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν πολιτῶν, ὡς νόμος ὀρίζει. Ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ περιορίσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν, εἰ μὴ μόνον λόγῳ μὴ συμπληρώσεως κατωτάτου ὀρίου ἡλικίας ἢ λόγῳ ἀνικανότητος πρὸς δικαιοπραξίαν ἢ συνεπείᾳ ἀμετακλήτου ποινικῆς καταδίκης δι' ὠρισμένα ἐγκλήματα.
4. Αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ διενεργοῦνται ταυτοχρόνως καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικράτειαν. Νόμος δύναται νὰ ὀρίξῃ τὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος ὑπὸ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐπικρατείας εὐρισκομένων ἐκλογέων.

5. Ἡ ἀσκησις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, εἶναι ὑποχρεωτικὴ. Νόμος ὀρίζει ἐκάστοτε τὰς ἐξαιρέσεις καὶ τὰς ποινικὰς κυρώσεις.

Ἄρθρον 52.

Ἡ ἐλευθέρα καὶ ἀνόθευτος ἐκδήλωσις τῆς λαϊκῆς θελήσεως, ὡς ἔκφρασις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν πάντων τῶν λειτουργῶν τῆς Πολιτείας, οἵτινες ὑποχρεοῦνται νὰ διασφαλίζουν ταύτην εἰς πᾶσαν περίπτωσιν. Διὰ νόμου ὀρίζονται αἱ ποινικαὶ κυρώσεις κατὰ τῶν παραβατῶν τῆς διατάξεως ταύτης.

Ἄρθρον 53.

1. Οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται διὰ τέσσαρα συναπτὰ ἔτη, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν γενικῶν ἐκλογῶν. Ἄμα τῇ λήξει τῆς βουλευτικῆς περιόδου διατάσσεται, διὰ προεδρικοῦ διατάγματος, προσυπογραφομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἢ διενέργεια γενικῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καὶ ἡ σύγκλησις τῆς νέας Βουλῆς εἰς τακτικὴν σύνοδον, ἐντὸς ἐτέρων τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τούτων.

2. Βουλευτικὴ ἔδρα, κενωθείσα κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς περιόδου, δὲν πληροῦται δι' ἀναπληρωματικῆς ἐκλογῆς, ὅταν τοιαύτη ἀπαιτῆται κατὰ νόμον, ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν κενῶν ἐδρῶν δὲν ὑπερβαίνει τὸ πέμπτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

3. Εἰς περίπτωσιν πολέμου παρατείνεται, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, ἡ βουλευτικὴ περίοδος. Ἐὰν ἔχῃ διαλυθῆ ἡ Βουλὴ, ἀναστέλλεται ἡ διενέργεια ἐκλογῶν μέχρι λήξεως τοῦ πολέμου, ἀνακαλουμένης μέχρι ταύτης αὐτοδικαίως τῆς διαλυθείσης Βουλῆς.

Ἄρθρον 54.

1. Τὸ ἐκλογικὸν σύστημα καὶ αἱ ἐκλογικαὶ περιφέρειαι ὀρίζονται διὰ νόμου.

2. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἐκάστης ἐκλογικῆς περιφέρειας ὀρίζεται διὰ προεδρικοῦ διατάγματος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ τῆς

περιφέρειας, ὡς οὗτος προκύπτει ἐκ τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς.

3. Μέρος τῆς Βουλῆς, οὐχὶ μεῖζον τοῦ ἐνὸς εἰκοστοῦ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, δύναται νὰ ἐκλέγεται ἐνιαίως καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικράτειαν, ἐν συναρτῆσει πρὸς τὴν συνολικὴν ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ ἐκλογικὴν δύναμιν ἐκάστου κόμματος, ὡς νόμος ὀρίζει.

Κεφάλαιον Δεύτερον

Κωλύματα καὶ ἀσυμβίβαστα τῶν Βουλευτῶν

Ἄρθρον 55.

1. Ὅπως ἐκλεγῆ τις βουλευτῆς ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι Ἕλλην πολίτης, νὰ ἔχη τὴν νόμιμον ἰκανότητα τοῦ ἐκλέγειν καὶ συμπεπληρωμένον τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς.

2. Βουλευτῆς, στερηθεὶς τινὸς τῶν ἀνωτέρω προσόντων, ἐκπίπτει αὐτοδικαίως τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος.

Ἄρθρον 56.

1. Ἐμμισθοὶ δημόσιοι λειτουργοὶ καὶ ὑπάλληλοι, ἀξιωματικοὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, ὑπάλληλοι ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, δήμαρχοι καὶ πρόεδροι κοινοτήτων καὶ διοικηταὶ ἢ πρόεδροι διοικητικῶν συμβουλίων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου ἢ δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐπιχειρήσεων, συμβολαιογράφοι, φύλακες μεταγραφῶν καὶ ὑποθηκῶν, δὲν δύναται νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὑποψήφιοι, οὐδὲ νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταί, ἐὰν δὲν παραιτηθοῦν πρὸ τῆς ἀνακηρύξεώς των ὡς ὑποψηφίων. Ἡ παραίτησις συντελεῖται διὰ μόνης τῆς ἐγγράφου ὑποβολῆς αὐτῆς. Ἀποκλείεται ἡ ἐπάνοδος τῶν παραιτουμένων στρατιωτικῶν εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ἀπαγορευέ-

ται δὲ ἡ ἐπάνοδος τῶν παραιτουμένων πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ λειτουργῶν πρὸ τῆς παρελεύσεως ἔτους ἀπὸ τῆς παραιτήσεως.

2. Τῶν περιορισμῶν τῆς προηγουμένης παραγράφου ἐξαιροῦνται οἱ καθηγηταὶ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων. Νόμος ὀρίζει τὸν τρόπον τῆς ἀναπληρώσεως αὐτῶν, ἀναστέλλομένης τῆς ἀσκήσεως τῶν συναπτομένων πρὸς τὴν ιδιότητα τοῦ καθηγητοῦ ἀρμοδιοτήτων τοῦ ἐκλεγέντος, διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς περιόδου.

3. Ἐμμισθοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι, στρατιωτικοὶ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ἀξιωματικοὶ τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, ὑπάλληλοι νομικῶν ἐν γένει προσώπων δημοσίου δικαίου, διοικηταὶ καὶ ὑπάλληλοι δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ κοινωφελῶν ἰδρυμάτων, δὲν δύναται νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὑποψήφιοι, οὐδὲ νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταὶ εἰς υἱανδήποτε ἐκλογικὴν περιφέρειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρτησαν πλέον τοῦ τριμήνου, κατὰ τὴν πρὸ τῶν ἐκλογῶν τριετίαν. Εἰς τοὺς αὐτοὺς περιορισμοὺς ὑπάγονται καὶ οἱ διατελέσαντες γενικοὶ γραμματεῖς ὑπουργείων κατὰ τὸ τελευταῖον ἐξάμηνον τῆς τετραετοῦς βουλευτικῆς περιόδου. Δὲν ὑπάγονται εἰς τοὺς αὐτοὺς περιορισμοὺς οἱ ὑποψήφιοι βουλευταὶ τῆς Ἐπικρατείας καὶ οἱ κατώτεροι ὑπάλληλοι τῶν κεντρικῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν.

4. Πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ στρατιωτικοὶ ἐν γένει, ἔχοντες ἀνειλημμένην, κατὰ νόμον, ὑποχρέωσιν παραμονῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ ὀρισμένον χρόνον, δὲν δύναται νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὑποψήφιοι, οὐδὲ νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταί, διαρκούντος τοῦ χρόνου τῆς ὑποχρέωσεως αὐτῶν.

Ἄρθρον 57.

1. Τὰ καθήκοντα τοῦ βουλευτοῦ εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ ἔργα ἢ τὴν ιδιότητα μέλους τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, διοικητοῦ, γενικοῦ διευθυντοῦ ἢ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν, ἢ ὑπαλλήλου ἐμπορικῆς ἐταιρείας, ἢ ἐπιχειρήσεως ἀπολαουούσης

ειδικῶν προνομίων ἢ κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως ἢ τυχούσης παραχωρήσεως δημοσίας ἐπιχειρήσεως.

2. Βουλευταί, ἐπίπτοντες εἰς τὰς διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου, ὀφείλουσιν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν, ἀφ' ἧς καταστῆ ὀριστικὴ ἢ ἐκλογὴ τῶν, νὰ δηλώσουν ἐπιλογὴν μεταξὺ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ τῶν ὡς ἄνω ἔργων. Ἐν παραλείψει τοιαύτης ἐμπροθέσμου δηλώσεως, ἐκπίπτουν αὐτοδικαίως τοῦ ἀξιώματος τοῦ βουλευτοῦ.

3. Βουλευταί, ἀποδεχόμενοι οἰονδήποτε τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἢ τῷ παρόντι ἄρθρῳ ἀναφερομένων καθηκόντων ἢ ἔργων, χαρακτηριζομένων ὡς ἀποτελούντων κώλυμα διὰ τὴν ὑποψηφιότητα βουλευτοῦ, ἢ ὡς ἀσυμβιβάστων πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ἐκπίπτουν αὐτοδικαίως τούτου.

4. Οἱ βουλευταὶ δὲν δύνανται νὰ ἀναλαμβάνουν προμηθείας, μελέτας, ἢ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων τοῦ Κράτους, τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ἢ δημοσίων, ἢ δημοτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐνοικιάσεις δημοσίων ἢ δημοτικῶν φόρων, οὐδὲ νὰ μισθώνουν ἀκίνητα ἀνήκοντα εἰς τὰ ἄνω ἀναφερόμενα πρόσωπα, ἢ νὰ δέχωνται πάσης μορφῆς παραχωρήσεις ἐπὶ τῶν ἀκινήτων αὐτῶν. Ἡ παράβασις τῶν διατάξεων τῆς παρούσης παραγράφου συνεπάγεται ἐκπτώσιν ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ ἀκυρότητα τῶν πράξεων. Αἱ πράξεις αὗται εἶναι ἄκυροι καὶ ὅταν γίνωνται ὑπὸ ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν ἢ ἐπιχειρήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἔργα διευθυντοῦ ἢ διοικητικοῦ ἢ νομικοῦ συμβούλου ἐκτελεῖ βουλευτής, ἢ μετέχει τούτων ὡς ὁμόρρυθμος ἢ ἑτερόρρυθμος ἑταῖρος.

5. Εἰδικὸς νόμος ὀρίζει τὸν τρόπον συνεχίσεως ἢ ἐκχωρήσεως ἢ διαλύσεως συμβάσεων ἐκτελέσεως τῶν ἔργων καὶ μελετῶν περὶ ὧν ἡ παράγραφος 4, ἀνειλημμένων ὑπὸ βουλευτοῦ πρὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

Ἄρθρον 58.

Ἡ ἐξέλεξις καὶ ἐκδίκασις τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, κατὰ τοῦ κύρους τῶν ὁποίων ἐγείρονται ἐνστάσεις, ἀναφερόμεναι εἴτε εἰς ἐκλογικὰς παραβάσεις περὶ τὴν ἐνέργειαν τούτων, εἴτε εἰς ἔλλειψιν τῶν νομίμων προσόντων, ἀνατίθεται εἰς τὸ κατ' ἄρθρον 100 Ἀνώτατον Εἰδικὸν Δικαστήριον.

Κεφάλαιον Τρίτον

Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν Βουλευτῶν

Ἄρθρον 59.

1. Οἱ βουλευταί, πρὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ὀμνύουσιν ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ καὶ εἰς δημοσίαν συνεδρίασιν τὸν ἀκόλουθον ὄρκον :

«Ὀμνύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάττω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὑπακοὴν εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους καὶ νὰ ἐκπληρῶ εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου».

2. Ἀλλόθρησκοι ἢ ἑτερόδοξοι βουλευταὶ δίδουν τὸν αὐτὸν ὄρκον κατὰ τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας, ἢ τοῦ ἰδίου αὐτῶν δόγματος.

3. Ἀνακηρυσσόμενοι βουλευταὶ ἀπούσης τῆς Βουλῆς δίδουν τὸν ὄρκον ἐνώπιον τοῦ λειτουργοῦντος Τμήματος αὐτῆς.

Ἄρθρον 60.

1. Οἱ βουλευταὶ ἔχουν ἀπεριόριστον τὸ δικαίωμα τῆς κατὰ συνείδησιν γνώμης καὶ ψήφου.

2. Ἡ ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος παραίτησις εἶναι δικαίωμα τοῦ βουλευτοῦ, συντελεῖται δὲ ἅμα τῇ ὑποβολῇ ἐγγράφου δηλώσεως εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς ἀνάκλησιν.

*Άρθρον 61.

1. Ὁ βουλευτής δὲν καταδιώκεται, οὐδ' ὅπως δῆποτε ἐξετάζεται, ἔνεκα γνώμης ἢ ψήφου δοθείσης παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν βουλευτικῶν καθηκόντων.

2. Ὁ βουλευτής διώκεται μόνον διὰ συκοφαντικὴν δυσφήμησιν κατὰ νόμον, μετ' ἄδειαν τῆς Βουλῆς. Ἀρμόδιον διὰ τὴν ἐκδίκασιν εἶναι τὸ Ἐφετεῖον. Ἡ ἄδεια θεωρεῖται ὡς ὀριστικῶς μὴ παρασχεθεῖσα, ἐὰν ἡ Βουλὴ δὲν ἀποφανθῇ ἐντὸς τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς περιλεύσεως τῆς ἐγκλήσεως εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς. Ἐν ἀρνήσει χορηγήσεως τῆς ἀδείας ἢ παρελθούσης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας, ἡ πράξις θεωρεῖται ἀνέγκλητος.

Ἡ παράγραφος αὕτη ἔχει ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῆς προσεχοῦς βουλευτικῆς περιόδου.

3. Ὁ βουλευτής δὲν ὑποχρεοῦται εἰς μαρτυρίαν περὶ πληροφοριῶν περιελθουσῶν εἰς αὐτὸν ἢ παρασχεθεῖσῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν καθηκόντων του, οὔτε περὶ τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτὸν τὰς πληροφορίας ἢ εἰς τὰ ὁποῖα οὗτος παρέσχε ταύτας.

*Άρθρον 62.

Διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς περιόδου, βουλευτής δὲν διώκεται, οὐδὲ συλλαμβάνεται, φυλάσσεται, οὐδ' ἄλλως πως περιορίζεται, ἀνευ ἀδείας τοῦ Σώματος. Ὁμοίως, δὲν διώκεται βουλευτής τῆς διαλυθείσης Βουλῆς διὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα, ἀπὸ τῆς διαλύσεως ταύτης μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τῶν βουλευτῶν τῆς νέας Βουλῆς.

Ἡ ἄδεια θεωρεῖται μὴ παρασχεθεῖσα, ἐὰν ἡ Βουλὴ δὲν ἀποφανθῇ ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς διαβίβασεως τῆς αἰτήσεως διώξεως τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς.

Ἡ τρίμηνος προθεσμία ἀναστέλλεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διακοπῶν τῆς Βουλῆς.

Ἄδεια δὲν ἀπαιτεῖται διὰ τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ κακουργήματα.

*Άρθρον 63.

1. Οἱ βουλευταὶ δικαιοῦνται ἐκ τοῦ Δημοσίου ἀποζημιώσεως καὶ δαπανῶν, διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματός των, τὸ ὕψος δὲ ἀμφοτέρων καθορίζεται δι' ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς.

2. Οἱ βουλευταὶ ἀπολαμβάνουν συγκοινωνιακῆς, ταχυδρομικῆς καὶ τηλεφωνικῆς ἀτελείας, ἢ ἕκτασις τῆς ὁποίας καθορίζεται δι' ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς.

3. Ἐν ἀδικαιολογήτῳ ἀπουσίᾳ βουλευτοῦ ἐπὶ πλείονας τῶν πέντε συνεδριάσεων κατὰ μῆνα, κρατεῖται ὑποχρεωτικῶς τὸ τριακοστὸν τῆς μηνιαίας ἀποζημιώσεως, δι' ἐκάστην ἀπουσίαν.

Κεφάλαιον Τέταρτον

Ὁργάνωσις καὶ λειτουργία τῆς Βουλῆς

*Άρθρον 64.

1. Ἡ Βουλὴ συνέρχεται αὐτοδικαίως κατ' ἔτος τὴν πρώτην Δευτέραν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου εἰς τακτικὴν σύνοδον διὰ τὰ ἐτήσια ἔργα αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τὴν συγκαλέσῃ ἐνωρίτερον, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 40.

2. Ἡ διάρκεια τῆς τακτικῆς συνόδου δὲν δύναται νὰ εἶναι βραχυτέρα τῶν πέντε μηνῶν, μὴ συνυπολογιζομένου τοῦ χρόνου τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 40 ἀναστολῆς.

Ἡ τακτικὴ σύνοδος παρατείνεται ὑποχρεωτικῶς μέχρι τῆς ἐγκρίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, κατὰ τὸ ἄρθρον 79, ἢ τῆς ψηφίσεως τοῦ, κατὰ τὸ αὐτὸ ἄρθρον, εἰδικοῦ νόμου.

Ἄρθρον 65.

1. Ἡ Βουλὴ ὀρίζει τὸν τρόπον τῆς ἐλευθέρας καὶ δημοκρατικῆς λειτουργίας αὐτῆς διὰ Κανονισμοῦ, ψηφιζομένου ἐν Ὁλομελείᾳ κατὰ τὸ ἄρθρον 76 καὶ δημοσιευομένου διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, παραγγελίᾳ τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

2. Ἡ Βουλὴ ἐκλέγει ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς τὸν Πρόεδρον καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Προεδρείου, κατὰ τὰ διὰ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζόμενα.

3. Ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ Ἀντιπρόεδροι ἐκλέγονται κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστης βουλευτικῆς περιόδου.

Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν διανυομένην πρώτην σύνοδον τῆς Ἐ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς ἐκλεγέντων Προέδρου καὶ Ἀντιπροέδρων.

Ἡ Βουλὴ, προτάσει πενήκοντα βουλευτῶν, δύναται νὰ ἐκφράσῃ μομφὴν εἰς βᾶρος τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ἢ μέλους τοῦ Προεδρείου, συνεπαγομένην τὴν λῆξιν τῆς θητείας αὐτοῦ.

4. Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς διευθύνει τὰς ἐργασίας τοῦ Σώματος, μεριμνᾷ διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς ἀκωλύτου διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν του, διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῆς ἐλευθέρας γνώμης καὶ ἐκφράσεως τῶν βουλευτῶν καὶ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως, δυνάμενος νὰ λάβῃ καὶ πειθαρχικὰ μέτρα κατὰ παντὸς παρεκτρεπομένου βουλευτοῦ, κατὰ τὰ διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ὀριζόμενα.

5. Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ δύναται νὰ συσταθῇ παρὰ τῆ Βουλῆς ἐπιστημονικὴ ὑπηρεσία πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ νομοθετικοῦ αὐτῆς ἔργου.

6. Ὁ Κανονισμὸς καθορίζει τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Βουλῆς ὑπὸ τὴν ἐπιπτεῖαν τοῦ Προέδρου καὶ πάντα τὰ ἀφορῶντα τὸ προσωπικὸν αὐτῆς. Αἱ πράξεις τοῦ Προέδρου, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν πρόσληψιν καὶ τὴν ὑπηρεσιακὴν

κατάστασιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Βουλῆς, ὑπόκεινται εἰς προσφυγὴν ἢ αἴτησιν ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄρθρον 66.

1. Ἡ Βουλὴ συνεδριάζει δημοσίᾳ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, δύναται ὅμως νὰ διασκεφθῇ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, κατ' αἴτησιν τῆς Κυβερνήσεως ἢ δέκα πέντε βουλευτῶν, ἐὰν τοῦτο ἀποφασισθῇ ἐν μυστικῇ συνεδριάσει, κατὰ πλειοψηφίαν. Μετὰ ταῦτα ἀποφασίζει ἐὰν πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ ἢ συζητήσῃ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.

2. Οἱ Ὑπουργοὶ καὶ Ὑφυπουργοὶ ἔχουν ἐλευθέραν εἴσοδον εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς καὶ ἀκούονται ὡσάκις ζητήσουν τὸν λόγον.

3. Ἡ Βουλὴ καὶ αἱ κοινοβουλευτικαὶ ἐπιτροπαὶ δύναται νὰ αἰτήσωνται τὴν παρουσίαν τοῦ ἀρμοδίου ἐπὶ συζητουμένων ὑπ' αὐτῶν θεμάτων Ὑπουργοῦ, ἢ Ὑφυπουργοῦ.

Αἱ κοινοβουλευτικαὶ ἐπιτροπαὶ δικαιουῦνται νὰ καλοῦν, διὰ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, οἰονδήποτε δημόσιον λειτουργὸν θεωροῦν χρήσιμον διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ἄρθρον 67.

Ἡ Βουλὴ δὲν δύναται ν' ἀποφασίσῃ ἄνευ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν, ἥτις ὅμως οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι μικρότερα τοῦ ἐνὸς τετάρτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἐπαναλαμβάνεται ἡ ψηφοφορία, μετὰ νέαν δὲ ἰσοψηφίαν, ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται.

Ἄρθρον 68.

1. Ἡ Βουλὴ συνιστᾷ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης τακτικῆς συνόδου κοινοβουλευτικὰς ἐπιτροπάς

ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ ἐξέτασιν τῶν ὑποβαλλομένων νομοσχεδίων καὶ προτάσεων νόμων, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν Ὀλομελείαν καὶ τὰ Τμήματα αὐτῆς.

2. Ἡ Βουλὴ συνιστᾶ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξεταστικὰς ἐπιτροπὰς, δι' ἀποφάσεώς της λαμβανομένης διὰ πλειοψηφίας τῶν δύο πέμπτων τοῦ συνόλου τῶν βουλευτῶν, προτάσει τοῦ ἐνὸς πέμπτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Πρὸς σύστασιν ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν ἐπὶ ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν, ἀπαιτεῖται ἀποφασίς τῆς Βουλῆς λαμβανομένη διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Τὰ τῆς συγκροτήσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἐπιτροπῶν τούτων καθορίζονται ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς.

3. Αἱ κοινοβουλευτικαὶ καὶ ἐξεταστικαὶ ἐπιτροπαὶ ὡς καὶ τὰ κατὰ τὰ ἄρθρα 70 καὶ 71 Τμήματα τῆς Βουλῆς συνιστῶνται κατ' ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν κομμάτων, τῶν ομάδων καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων, ὡς ὁ Κανονισμὸς ὀρίζει.

Ἄρθρον 69.

Οὐδεὶς ἐμφανίζεται αὐτόκλητος ἐνώπιον τῆς Βουλῆς διὰ νὰ ἀναφέρῃ τι προφορικῶς ἢ ἐγγράφως. Αἱ ἀναφοραὶ παρουσιάζονται διὰ τινος βουλευτοῦ, ἢ παραδίδονται εἰς τὸν Πρόεδρον. Ἡ Βουλὴ ἔχει δικαίωμα ν' ἀποστέλλῃ τὰς ἀπευθυνομένας πρὸς αὐτὴν ἀναφορὰς εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ Ὑφυπουργοὺς, οἱ ὅποιοι ὑποχρεοῦνται νὰ δίδουν διευκρινίσεις, ὡςάκις ζητηθοῦν.

Ἄρθρον 70.

1. Ἡ Βουλὴ ἀσχεῖ τὸ νομοθετικὸν ἔργον αὐτῆς ἐν Ὀλομελείᾳ.

2. Ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς προβλέπει τὴν ἄσκησιν τοῦ δι' αὐτοῦ καθοριζομένου νομοθετικοῦ ἔργου καὶ εἰς Τμήματα, οὐχὶ πλείονα τῶν δύο, ὑπὸ τοὺς ἐν ἄρθρῳ 72 περιορισμούς. Ἡ σύστασις καὶ ἡ λειτουργία τῶν Τμημάτων ἀποφασίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Βουλῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης συνόδου, διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

3. Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ὀρίζεται, ἐπίσης, ἡ μεταξὺ τῶν Τμημάτων κατανομὴ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν κατὰ ὑπουργεῖα.

4. Ἐφ' ὅσον δὲν ὀρίζεται ἄλλως, αἱ περὶ Βουλῆς διατάξεις τοῦ Συντάγματος ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν ἐν Ὀλομελείᾳ καὶ διὰ τὴν κατὰ Τμήματα λειτουργίαν αὐτῆς.

5. Πρὸς λήψιν ἀποφάσεως τῶν Τμημάτων, ἢ ἀπαιτούμενη πλειοψηφία δὲν δύναται νὰ εἶναι κατωτέρα τῶν δύο πέμπτων τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν τῶν Τμημάτων.

6. Ὁ κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος ἀσχεῖται ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐν Ὀλομελείᾳ, δις τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος, ὡς ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς ὀρίζει.

Ἄρθρον 71.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, τὸ νομοθετικὸν ἔργον αὐτῆς, ἐξαιρέσει τῶν νομοθετημάτων ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 72 ὀριζόμενα, ἐπιτελεῖται ὑπὸ Τμήματος αὐτῆς, συγκροτούμενον καὶ λειτουργοῦντος κατὰ τὰ ἐν ἄρθροισι 68 παράγραφος 3 καὶ 70 ὀριζόμενα.

Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ δύναται νὰ προβλεφθῇ ἢ ἐπεξεργασία τῶν νομοσχεδίων ἢ προτάσεων νόμων ὑπὸ κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ αὐτοῦ Τμήματος.

ἄρθρ. 67

Ἄρθρον 72.

ἄρθρ. 27 §§ 1
καὶ 2
ἄρθρ. 28 §§ 1
καὶ 2
ἄρθρ. 32
ἄρθρ. 33
ἄρθρ. 42
ἄρθρ. 42 § 3
ἄρθρ. 43 § 5
ἄρθρ. 44 § 1
ἄρθρ. 49 § 5
ἄρθρ. 65 § 1
ἄρθρ. 68 § 2
ἄρθρ. 76 §§ 6
καὶ 7
ἄρθρ. 79 § 8
ἄρθρ. 105 § 3

1. Ἐν Ὀλομελείᾳ τῆς Βουλῆς συζητοῦνται καὶ ψηφίζονται ὁ Κανονισμὸς αὐτῆς, νομοσχέδια καὶ προτάσεις νόμων περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν, περὶ τῶν ἐν ἄρθροισι 3, 13, 27, 28 καὶ 36 πρᾶγματος 1 Θεμάτων, περὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ προστασίας τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, περὶ τῆς λειτουργίας τῶν πολιτικῶν κομμάτων, περὶ παροχῆς νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 43 πρᾶγματος 4, περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν, περὶ καταστάσεως πολιτικῆς, περὶ τῆς χορηγίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ περὶ τῆς αὐθεντικῆς ἐρμηνείας τῶν νόμων κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 77, ὡς καὶ παντὸς ἑτέρου θέματος, ἀναγομένου εἰς τὴν Ὀλομελείαν τῆς Βουλῆς, κατὰ εἰδικὴν πρόβλεψιν τοῦ Συντάγματος, ἢ διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ὁποῦ ἀπαιτεῖται εἰδικὴ πλειοψηφία.

Ἐν Ὀλομελείᾳ τῆς Βουλῆς ψηφίζεται ἐπίσης ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βουλῆς.

2. Ἡ κατ' ἀρχήν, κατ' ἄρθρον καὶ εἰς τὸ σύνολον συζήτησις καὶ ψήφισις πάντων τῶν λοιπῶν νομοσχεδίων ἢ προτάσεων νόμων, δύναται νὰ ἀνυπερβῆ εἰς Τμήμα τῆς Βουλῆς, κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 70 ὀριζόμενα.

3. Τὸ ἐπιλαμβανόμενον τῆς ψηφίσεως νομοσχεδίου ἢ προτάσεως νόμου Τμήμα ἀποφαίνεται ὀριστικῶς περὶ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ, διακαίουμενον νὰ παραπέμψῃ οἰανδήποτε περὶ αὐτῆς ἀμφισβήτησιν εἰς τὴν Ὀλομελείαν τῆς Βουλῆς, δι' ἀποφάσεως λαμβανομένης διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ. Ἡ ἀπόφασις τῆς Ὀλομελείας δεσμεύει τὰ Τμήματα.

4. Ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ εἰσάγῃ πρὸς συζήτησιν καὶ ψήφισιν νομοσχέδιον μείζονος σημασίας, ἀντὶ τῶν Τμημάτων εἰς τὴν Ὀλομελείαν.

5. Ἡ Ὀλομελεία τῆς Βουλῆς δύναται νὰ ζητήσῃ δι' ἀποφάσεως αὐτῆς, λαμβανομένης δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, τὴν παρ' αὐτῆς συζήτησιν καὶ κατ' ἀρχήν, κατ' ἄρθρον καὶ εἰς τὸ σύνολον ψήφισιν ἐκκρεμοῦς ἐνώπιον Τμήματος νομοσχεδίου ἢ προτάσεως νόμου.

Κεφάλαιον Πέμπτον

Νομοθετικὴ λειτουργία τῆς Βουλῆς

Ἄρθρον 73.

1. Τὸ δικαίωμα προτάσεως νόμων ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Κυβέρνησιν.

2. Νομοσχέδια, ἀναφερόμενα ὀπωσδήποτε εἰς τὴν ἀπονομὴν συντάξεως καὶ τὰς προϋποθέσεις ταύτης, ὑποβάλλονται μόνον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, προκειμένου δὲ περὶ συντάξεων βαρυνουσῶν τὸν προϋπολογισμὸν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Τὰ νομοσχέδια περὶ συντάξεων πρέπει νὰ εἶναι εἰδικά, μὴ ἐπιτρεπομένης, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, τῆς ἀναγραφῆς διατάξεων περὶ συντάξεων εἰς νόμους σκοποῦντας τὴν ρύθμισιν ἄλλων θεμάτων.

3. Οὐδεμία πρότασις νόμου ἢ τροπολογία ἢ προσθήκη εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἐὰν προέρχεται ἐκ τῆς Βουλῆς, ἐφ' ὅσον συνεπάγεται εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου, τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, δαπάνας ἢ ἐλάττωσιν ἐσόδων, ἢ τῆς περιουσίας αὐτῶν, πρὸς μισθοδοσίαν ἢ σύνταξιν, ἢ ἐν γένει ὄφελος προσώπου.

4. Εἶναι ὅμως παραδεκτὴ τροπολογία ἢ προσθήκη ὑποβαλλομένη ὑπὸ ἀρχηγοῦ κόμματος ἢ ἐκπρο-

σώπου ομάδος, κατὰ τὰ ἐν παραγράφῳ 3 τοῦ ἄρθρου 74 ὀριζόμενα, προκειμένου περὶ νομοσχεδίων ἀναφερομένων εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ὀργανισμῶν δημοσίου ἐνδιαφέροντος, εἰς τὴν ὑπηρεσιακὴν ἐν γένει κατάστασιν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ὀργάνων τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, τῶν ὑπαλλήλων ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ὡς καὶ δημοσίων ἐν γένει ἐπιχειρήσεων.

5. Νομοσχέδιον, δι' οὗ ἐπιβάλλονται τοπικοὶ ἢ εἰδικοί φόροι, ἢ οἵασδήποτε φύσεως βάρη ὑπὲρ ὀργανισμῶν, ἢ νομικῶν προσώπων δημοσίου ἢ ιδιωτικοῦ δικαίου, δέον νὰ προσυπογράφεται καὶ ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν.

Ἄρθρον 74.

1. Πᾶν νομοσχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου συνοδεύεται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως, πρὸ δὲ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν Βουλὴν, Ὀλομέλειαν ἢ Τμήματα, δύναται νὰ παραπεμφθῆ πρὸς νομοτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν εἰς τὴν κατὰ τὴν παράγραφον 5 τοῦ ἄρθρου 65 ἐπιστημονικὴν ὑπηρεσίαν, ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, ὡς ὁ Κανονισμὸς ὀρίζει.

2. Τὰ εἰς τὴν Βουλὴν κατατιθέμενα νομοσχέδια καὶ προτάσεις νόμων παραπέμπονται εἰς τὴν οἰκείαν κοινοβουλευτικὴν ἐπιτροπὴν. Ὑποβληθείσης τῆς ἐκθέσεως, ἢ παρελθούσης ἀπράκτου τῆς ταχθείσης προθεσμίας πρὸς ὑποβολὴν ταύτης, εἰσάγονται εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς συζήτησιν μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἕκτοτε ἡμερῶν, πλὴν ἂν ἔχουν χαρακτηρισθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ ὡς ἐπείγοντος χαρακτῆρος. Ἡ συζήτησις ἄρχεται μετὰ προφορικὴν εἰσήγησιν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ καὶ τῶν εἰσηγητῶν τῆς ἐπιτροπῆς.

3. Τροπολογίαι βουλευτῶν ἐπὶ νομοσχεδίων καὶ προτάσεων νόμων τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας ἢ τῶν Τμημάτων τῆς Βουλῆς δὲν εἰσάγονται πρὸς συζήτησιν, ἐὰν δὲν ὑποβληθῶν μέχρι καὶ τῆς προτεραίας τῆς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως, ἐκτὸς ἐὰν εἰς τὴν συζήτησιν αὐτῶν συγκατατίθεται καὶ ἡ Κυβέρνησις.

4. Δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν νομοσχέδιον ἢ πρότασις νόμου ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν τροποποίησιν διατάξεως νόμου, ἐὰν δὲν ἔχη καταχωρισθῆ εἰς μὲν τὴν αἰτιολογικὴν ἐκθεσὶν ὀλόκληρον τὸ κείμενον τῆς τροποποιουμένης διατάξεως, εἰς δὲ τὸ κείμενον τοῦ νομοσχεδίου ἢ τῆς προτάσεως, ὀλόκληρος ἢ νέα διάταξις, ὡς διαμορφοῦται διὰ τῆς τροποποιήσεως.

5. Νομοσχέδιον ἢ πρότασις νόμου, περιέχουσα διατάξεις ἀσχέτους πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον αὐτῶν, δὲν εἰσάγονται πρὸς συζήτησιν.

Οὐδεμία προσθήκη ἢ τροπολογία εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἂν δὲν σχετίζεται πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον τοῦ νομοσχεδίου ἢ τῆς προτάσεως.

Ἐν ἀμφισβητήσῃ ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ.

6. Ἄπαξ τοῦ μηνός, εἰς προσδιοριστέαν ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ἡμέραν, ἐγγράφονται εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν κατὰ προτεραιότητα καὶ συζητοῦνται ἐκκρεμεῖς προτάσεις νόμων.

Ἄρθρον 75.

1. Πᾶν νομοσχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου, συνεπαγόμενα ἐπιβάρυνσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑποβάλλεται ὑπὸ Ὑπουργῶν, δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἐὰν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ ἐκθέσεως τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, καθοριζούσης τὴν δαπάνην, ἐφ' ὅσον δὲ ὑποβάλλεται ὑπὸ βουλευτῶν, διαβιβάζεται πρὸ πάσης συζητήσεως εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τοῦ Κράτους, ὑποχρεούμενον νὰ ὑποβάλλῃ σχετικὴν ἐκθεσὶν ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν. Παρερχομένης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης, ἢ πρότασις νόμου εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν καὶ ἄνευ ἐκθέσεως.

2. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς τροπολογίας, ἐφ' ὅσον ζητηθῆ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ὑποχρεοῦται νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Βουλὴν τὴν ἐκθεσὶν τοῦ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν. Μόνον παρερχομένης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης, ἢ συζήτησις χωρεῖ καὶ ἄνευ ἐκθέσεως.

3. Νομοσχέδιον, συνεπαγόμενον δαπάνην ἢ ἐλάττωσιν ἐσόδων, δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν ἐὰν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ εἰδικῆς ἐκθέσεως περὶ τοῦ τρόπου καλύψεως των, ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν.

Ἄρθρον 76.

1. Πᾶν νομοσχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου, εἰσαγομένη ἐνώπιον τῆς Ὀλομελείας ἢ τῶν Τμημάτων, συζητεῖται καὶ ψηφίζεται ἐφ' ἅπαξ, κατ' ἀρχὴν, κατ' ἄρθρον καὶ εἰς τὸ σύνολον.

2. Κατ' ἐξαιρέσιν νομοσχέδια καὶ προτάσεις νόμων συζητοῦνται καὶ ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς δις καὶ εἰς δύο διαφόρους συνεδριάσεις, ἀπεχούσας ἀλλήλων δύο τοῦλάχιστον ἡμέρας, κατ' ἀρχὴν μὲν καὶ κατ' ἄρθρον κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν, κατ' ἄρθρον δὲ καὶ εἰς τὸ σύνολον κατὰ τὴν δευτέραν, ἐὰν ζητηθῆ τοῦτο μέχρι τῆς ἐνάριξεως τῆς κατ' ἀρχὴν συζητήσεως, ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

3. Ἐὰν κατὰ τὴν συζήτησιν ἐγένοντο δεκταὶ τροπολογίαι, ἢ ψήφισις τοῦ συνόλου ἀναβάλλεται ἐπὶ εἰκοσιτετράωρον ἀπὸ τῆς διανομῆς τοῦ τροποποιηθέντος νομοσχεδίου ἢ προτάσεως νόμου.

4. Νομοσχέδιον ἢ πρότασις νόμου, χαρακτηριζόμενον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς κατεπεῖγον, εἰσάγεται πρὸς ψήφισιν μετὰ περιορισμένην συζήτησιν, εἰς ἣν μετέχουν, πλὴν τῶν οἰκείων εισηγητῶν, ὁ Πρωθυπουργὸς ἢ ὁ ἀρμοδίος Ὑπουργός, οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων καὶ ἀνά εἰς ἐκπρόσωπος τούτων. Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς

Βουλῆς δύναται νὰ περιορισθῆ ἢ διάρκεια τῶν ὁμιλιῶν καὶ ὁ χρόνος συζητήσεως.

5. Ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ ζητήσῃ ὅπως νομοσχέδιον ἢ πρότασις νόμου ἰδιαιτέρας σημασίας ἢ ἐπείγοντος χαρακτῆρος, συζητηθῆ εἰς ὀρισμένον ἀριθμὸν συνεδριάσεων, οὐχὶ μείζονα τῶν τριῶν. Ἡ Βουλὴ δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν συζήτησιν ἐπὶ δύο εἰσέτι συνεδριάσεις, προτάσει τοῦ ἐνὸς δεκάτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς καθορίζεται ἢ διάρκεια ἐκάστης ὁμιλίας.

6. Ἡ ἐπιψήφισις δικαστικῶν ἢ διοικητικῶν κωδίκων, συνταχθέντων ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι συνεστήθησαν δι' εἰδικῶν νόμων, δύναται νὰ γίνῃ ἐν Ὀλομελείᾳ τῆς Βουλῆς, δι' ἰδιαιτέρου νόμου, κυροῦντος ἐν ὅλῳ τούτους.

7. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δύναται νὰ γίνῃ κωδικοποίησις ὑφισταμένων διατάξεων δι' ἀπλῆς ταξινομήσεως αὐτῶν ἢ ἐν ὅλῳ ἐπαναφορὰ καταργηθέντων νόμων, πλὴν τῶν φορολογικῶν.

8. Νομοσχέδιον ἢ πρότασις νόμου, ἀποκρουσθεῖσα ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς ἢ Τμήματος αὐτῆς, δὲν εἰσάγεται ἐκ νέου εἰς τὴν αὐτὴν σύνοδον, οὐδὲ εἰς τὸ μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς λειτουργοῦν Τμήμα.

Ἄρθρον 77.

1. Ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν νομοθετικὴν λειτουργίαν.

2. Νόμος μὴ πράγματι ἐρμηνευτικὸς ἔχει ἰσχὺν μόνον ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ.

Κεφάλαιον Ἑκτον

Φορολογία καὶ δημοσιονομικὴ διαχείρισις

Ἄρθρον 78.

1. Οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται, οὐδ' εἰσπράττεται ἄνευ τυπικοῦ νόμου, καθορίζοντος τὸ ὑποκείμενον τῆς φορολογίας καὶ τὸ εἰσόδημα, τὸ εἶδος τῆς περιουσίας, τὰς δαπάνας καὶ τὰς συναλ-

λαγὰς ἢ τὰς κατηγορίας τούτων, εἰς τὰς ὁποίας ἀναφέρεται ὁ φόρος.

2. Φόρος ἢ ἄλλο οἰονδήποτε οἰκονομικὸν βᾶρος δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῆ διὰ νόμου ἀναδρομικῆς ἰσχύος, ἐκτεινομένης πέραν τοῦ προηγουμένου τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου οἰκονομικοῦ ἔτους.

3. Ἐξαιρετικῶς ἐπὶ ἐπιβολῆς ἢ ἀυξήσεως εἰσαγωγικοῦ ἢ ἐξαγωγικοῦ δασμοῦ ἢ φόρου καταναλώσεως, ἐπιτρέπεται ἢ εἰσπραξίς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταθέσεως εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ περι αὐτῶν νομοσχεδίου ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου ἐντὸς τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 42 παράγρ. 1 προθεσμίας, πάντως δὲ τὸ βραδύτερον ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς συνόδου.

4. Τὸ ἀντικείμενον τῆς φορολογίας, ὁ φορολογικὸς συντελεστής, αἱ ἀπὸ τῆς φορολογίας ἀπαλλαγαὶ ἢ ἐξαιρέσεις καὶ ἡ ἀπονομὴ συντάξεων δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως.

Δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν ὁ καθορισμὸς διὰ νόμου τοῦ τρόπου βεβαιώσεως τῆς συμμετοχῆς τοῦ Κράτους καὶ τῶν δημοσίων ἐν γένει ὀργανισμῶν εἰς τὴν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ἐκτελέσεως δημοσίων ἔργων προκαλουμένην αὐτόματον ὑπερτίμησιν τῆς παρακειμένης ἰδιωτικῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας.

5. Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται ἢ κατ' ἐξουσιοδότησιν νόμων πλαισίων ἐπιβολῆς ἐξισωτικῶν ἢ ἀντισταθμιστικῶν εἰσφορῶν ἢ δασμῶν, ὡς καὶ ἢ λήψεις οἰκονομικῶν μέτρων, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν διεθνῶν σχέσεων τῆς Χώρας, πρὸς οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς ἢ μέτρων ἀποβλεπόντων εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς Χώρας.

1. Ἡ Βουλὴ ψηφίζει κατὰ τὴν τακτικὴν ἐτησίαν σύνοδον αὐτῆς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων τοῦ Κράτους διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

2. Πάντα τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ Κράτους πρέπει ν' ἀναγράφωνται εἰς τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν.

3. Ὁ προϋπολογισμὸς εἰσάγεται εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἕνα τοῦλάχιστον μῆνα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους, ψηφίζεται δὲ κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζόμενα, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ διασφαλίζεται τὸ δικαίωμα ἐκφράσεως τῶν ἀντιλήψεων ὅλων τῶν ἐν τῇ Βουλῇ πολιτικῶν μερίδων.

4. Ἐὰν καθίσταται ἀνέφικτος δι' οἰονδήποτε λόγον ἢ διοικήσιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐνεργεῖται αὕτη βάσει εἰδικοῦ ἐκάστοτε νόμου.

5. Ἐὰν δὲν καθίσταται δυνατὴ, λόγω λήξεως τῆς περιόδου τῆς Βουλῆς, ἢ ψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ τοῦ κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον εἰδικοῦ νόμου, παρατείνεται ἐπὶ τέσσαρας μῆνας ἢ ἰσχύς τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ λήξαντος ἢ λήγοντος οἰκονομικοῦ ἔτους, διὰ διατάγματος, ἐκδιδομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

6. Διὰ νόμου δύναται νὰ καθιερωθῆ ἢ συνταξίς προϋπολογισμοῦ διητοῦς χρήσεως.

ἄρθρ. 72

7. Ἐντὸς ἔτους τὸ βραδύτερον ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους κατατίθεται εἰς τὴν Βουλὴν ὁ ἀπολογισμὸς, ὡς καὶ ὁ γενικὸς ἰσολογισμὸς τοῦ Κράτους, οἱ ὁποῖοι ἐξετάζονται ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς βουλευτῶν καὶ κυροῦνται ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς ὀριζόμενα.

ἄρθρ. 72

8. Τὰ προγράμματα οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως ἐγκρίνονται ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 80.

1. Μισθός, σύνταξις, χορηγία ἢ ἀμοιβή οὔτε ἐγγράφεται εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους οὔτε παρέχεται ἄνευ ὀργανικοῦ ἢ ἄλλου εἰδικοῦ νόμου.

2. Νόμος ὀρίζει τὰ τῆς κοπῆς ἢ ἐκδόσεως νομίσματος.

ΤΜΗΜΑ Δ'

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

Κεφάλαιον Πρῶτον

Συγκρότησις καὶ ἀποστολή τῆς Κυβερνήσεως

Ἄρθρον 81.

1. Τὴν Κυβέρνησιν ἀποτελεῖ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν Ὑπουργῶν. Διὰ νόμου ὀρίζονται τὰ τῆς συνθέσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Διὰ διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, δύναται νὰ διορισθῶν εἰς ἢ πλείονες ἐκ τῶν Ὑπουργῶν Ἀντιπρόεδροι τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Νόμος ρυθμίζει τὴν θέσιν τῶν ἀναπληρωτῶν καὶ τῶν ἄνευ χαρτοφυλακίου Ὑπουργῶν, τῶν Ὑφυπουργῶν, οἱ ὅποιοι δύναται νὰ ἀποτελοῦν μέλη τῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ τῶν μονίμων ὑπηρεσιακῶν Ὑφυπουργῶν.

2. Οὐδεὶς δύναται νὰ διορισθῆ μέλος τῆς Κυβερνήσεως, ἢ Ὑφυπουργός, ἐὰν δὲν συγκεντρώνη τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 55 ὀριζόμενα διὰ τὸν βουλευτὴν προσόντα.

3. Οἱ ἀδήποτε ἐπαγγελματικὴ δραστηριότης τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, τῶν Ὑφυπουργῶν καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, ἀναστέλλεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων των.

4. Νόμος δύναται νὰ καθιερώνη τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ Ὑφυπουργοῦ καὶ πρὸς ἕτερα ἔργα.

5. Ἐν ἐλλείψει Ἀντιπροέδρου ὁ Πρωθυπουργός, ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη, ὀρίζει ἐκ τῶν Ὑπουργῶν προσωρινὸν ἀναπληρωτὴν του.

Ἄρθρον 82.

1. Ἡ Κυβέρνησις καθορίζει καὶ κατευθύνει τὴν γενικὴν πολιτικὴν τῆς Χώρας, συμφώνως πρὸς τοὺς ὀρισμοὺς τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων.

2. Ὁ Πρωθυπουργός ἐξασφαλίζει τὴν ἐνότητα τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατευθύνει τὰς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ τῶν δημοσίων ἐν γένει ὑπηρεσιῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν νόμων.

Ἄρθρον 83.

1. Ἐκαστος τῶν Ὑπουργῶν ἀσκεῖ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενας ἀρμοδιότητας. Οἱ ἄνευ χαρτοφυλακίου Ὑπουργοὶ ἀσκοῦν ὅσας ἀρμοδιότητας ἀναθέτει εἰς αὐτοὺς ὁ Πρωθυπουργός δι' ἀποφάσεώς του.

2. Οἱ Ὑφυπουργοὶ ἀσκοῦν τὰς διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ οἰκείου Ὑπουργοῦ ἀνατιθεμένας εἰς αὐτοὺς ἀρμοδιότητας.

Σχέσεις Βουλῆς καὶ Κυβερνήσεως

Ἄρθρον 84.

1. Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ ἀπολαύῃ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς. Ἐντὸς δεκαπενθημέρου ἀπὸ τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἡ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ ζητήσῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς καὶ δύναται νὰ πράττῃ τοῦτο ὁποτεδήποτε ἄλλοτε. Ἐὰν κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως ἔχουν διακοπῇ αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς, καλεῖται αὕτη ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ὅπως ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς προτάσεως ἐμπιστοσύνης.

2. Ἡ Βουλὴ δύναται δι' ἀποφάσεώς της νὰ ἀποσύρῃ τὴν ἐμπιστοσύνην της ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἢ μέλος αὐτῆς. Πρότασις περὶ δυσπιστίας δὲν δύναται νὰ ὑποβληθῇ, εἰ μὴ μετὰ πάροδον ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς παρὰ τῆς Βουλῆς ἀπορρίψεως προτάσεως δυσπιστίας.

Ἡ πρότασις δυσπιστίας πρέπει νὰ εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἑκτοῦ τοῦλάχιστον τῶν βουλευτῶν καὶ νὰ περιλαμβάνῃ σαφῶς τὰ θέματα ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ διεξαχθῇ ἡ συζήτησις.

3. Κατ' ἐξαίρεσιν δύναται νὰ ὑποβληθῇ πρότασις περὶ δυσπιστίας καὶ πρὸ τῆς παρούδου ἑξαμήνου, εἰ μὴ εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

4. Ἡ συζήτησις ἐπὶ προτάσεως ἐμπιστοσύνης ἢ δυσπιστίας ἄρχεται μετὰ δύο ἡμέρας ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς σχετικῆς προτάσεως, πλην ἂν ἡ Κυβέρνησις, ἐπὶ προτάσεως δυσπιστίας, ζητήσῃ τὴν ἄμεσον ἔναρξιν, δὲν δύναται δὲ νὰ παραταθῇ πέραν τῶν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς.

5. Ἡ ἐπὶ προτάσεως ἐμπιστοσύνης ἢ δυσπιστίας ψηφοφορία διεξάγεται εὐθὺς μετὰ τὸ πέραν

τῆς συζήτησεως, δύναται ὅμως νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας, ἐὰν ζητήσῃ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις.

6. Πρότασις περὶ ἐμπιστοσύνης δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὴ, ἂν δὲν ἐγκριθῇ παρὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν παρόντων βουλευτῶν, ἢ ὅποια ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι κατωτέρα τῶν δύο πέμπτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ αὐτῶν. Πρότασις περὶ δυσπιστίας γίνεται δεκτὴ μόνον ἂν ἐγκριθῇ παρὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

7. Κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω προτάσεων ψηφίζουν οἱ Ὑπουργοὶ καὶ Ὑφυπουργοὶ μέλη τῆς Βουλῆς.

Ἄρθρον 85.

Τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὡς καὶ οἱ Ὑφυπουργοὶ εἶναι συλλογικῶς ὑπεύθυνοι διὰ τὴν γενικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἑκάστος δὲ ἐξ αὐτῶν διὰ τὰς πράξεις ἢ παραλείψεις τῆς ἀρμοδιότητός του, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν περὶ εὐθύνης Ὑπουργῶν νόμων. Οὐδέποτε ἔγγραφος ἢ προφορικὴ ἐντολὴ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἀπλλάσσει τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ Ὑφυπουργοὺς τῆς εὐθύνης των.

ἀρθρ. 72 § 1

Ἄρθρον 86.

1. Ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορῇ τοὺς διατελοῦντας ἢ διατελέσαντας μέλη Κυβερνήσεως καὶ τοὺς Ὑφυπουργοὺς, κατὰ τοὺς περὶ εὐθύνης Ὑπουργῶν νόμους, ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τούτῳ Δικαστηρίου, τὸ ὅποion, προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, συγκροτεῖται ἐκ δώδεκα δικαστῶν, κληρουμένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει ἐξ ἀπάντων τῶν πρὸ τῆς κατηγορίας διωρισμένων Ἀρεοπαγιτῶν καὶ Προέδρων Ἐφετῶν, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα.

ἀρθρ. 115 § 1

2. Δίωξις, ανάκρισις ἢ προανάκρισις κατὰ τῶν ἐν παραγράφῳ 1 προσώπων διὰ πράξεις ἢ παραλείψεις τελεσθείσας ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν καθηκόντων των, δὲν ἐπιτρέπεται ἄνευ προηγουμένης περὶ τούτου ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς.

Ἐὰν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν διοικητικῆς ἐξετάσεως προκύψουν στοιχεῖα δυνάμενα νὰ θεμελιώσουν εὐθύνην μέλους Κυβερνήσεως ἢ Ὑφυπουργοῦ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου περὶ εὐθύνης Ὑπουργῶν, οἱ ἐνεργήσαντες αὐτὴν διαβιβάζουν ταῦτα, μετὰ τὸ πέρας τῆς διοικητικῆς ἐξετάσεως, διὰ τοῦ ἀρμοδίου εἰσαγγελέως εἰς τὴν Βουλὴν.

Μόνη ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀναστέλλῃ τὴν ποινικὴν δίωξιν.

3. Μὴ περατωθείσης τῆς διαδικασίας ἐπὶ προτάσεως κατὰ Ὑπουργοῦ ἢ Ὑφυπουργοῦ δι' οἷον-δήποτε λόγον, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ τῆς παραγραφῆς, ἡ Βουλὴ δύναται, αἰτήσῃ τοῦ κατηγορηθέντος, δι' ἀποφάσεώς της, νὰ συστήσῃ εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ βουλευτῶν καὶ ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν, πρὸς ἔλεγχον τῆς κατηγορίας, ὡς ὁ Κανονισμὸς ὀρίζει.

ΤΜΗΜΑ Ε'

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Κεφάλαιον Πρῶτον

Δικαστικοὶ λειτουργοὶ καὶ ὑπάλληλοι

Ἄρθρον 87.

1. Ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ δικαστηρίων συγκροτουμένων ἐκ τακτικῶν δικαστῶν ἀπολαύοντων λειτουργικῆς καὶ προσωπικῆς ἀνεξαρτησίας.

2. Οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν καθη-

κόντων των ὑπόκεινται μόνον εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει ὑποχρεοῦνται νὰ συμμορφοῦνται πρὸς διατάξεις τιθεμένης κατὰ κατάλυσιν τοῦ Συντάγματος.

3. Ἡ ἐπιθεώρησις τῶν τακτικῶν δικαστῶν ἐνεργεῖται ὑπὸ ἀνωτέρων κατὰ βαθμὸν δικαστῶν, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τῶν Ἀντεισαγγελέων τοῦ Ἀρείου Πάγου, τῶν δὲ εἰσαγγελέων ὑπὸ ἀρεοπαγιτῶν καὶ ἀνωτέρων κατὰ βαθμὸν εἰσαγγελέων, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα.

Ἄρθρον 88.

1. Οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ διορίζονται διὰ προεδρικοῦ διατάγματος, ἐπὶ τῇ βάσει νόμου ὀριζοντος τὰ προσόντα καὶ τὴν διαδικασίαν ἐπιλογῆς των, εἶναι δὲ ἰσόβιοι.

2. Αἱ ἀποδοχαὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὸ λειτούργημα αὐτῶν. Τὰ τῆς βαθμολογικῆς καὶ μισθολογικῆς ἐξελίξεως, ὡς καὶ τὰ τῆς ἐν γένει καταστάσεως αὐτῶν, καθορίζονται δι' εἰδικῶν νόμων.

3. Διὰ νόμου δύναται νὰ προβλεφθῇ ἐκπαιδευτικὴ καὶ δοκιμαστικὴ περίοδος τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν πρὸ τοῦ, ὡς τακτικῶν, διορισμοῦ των, διαρκείας μέχρι τριῶν ἐτῶν. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δύνανται οὗτοι νὰ ἰσχοῦν καὶ καθήκοντα τακτικοῦ δικαστοῦ, ὡς νόμος ὀρίζει.

4. Οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ δύνανται νὰ παύθωσιν μόνον κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἔνεκα ποινικῆς καταδίκης ἢ ἔνεκα βαρέος πειθαρχικοῦ παραπτώματος ἢ νόσου ἢ ἀναπηρίας ἢ ὑπηρεσιακῆς ἀνεπαρκείας, βεβαιουμένων καθ' ὅν τρόπον νόμος ὀρίζει καὶ τηρουμένων τῶν διατάξεων τῶν παραγράφων 2 καὶ 3 τοῦ ἄρθρου 93.

5. Οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐφέτου ἢ ἀντεισαγγελέως ἐφετῶν καὶ τούτοις ἀντιστοίχων, ἀποχωροῦν ὑποχρεωτικῶς τῆς ὑπηρεσίας ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ἐξηκοστοῦ

πέμπτου έτους τής ηλικίας των, πάντες δέ οί ἐπί ἀνωτέρω τῶν ὡς ἄνω βαθμῶν, ἢ τῶν τούτοις ἀντιστοίχων, ἀποχωροῦν ὑποχρεωτικῶς τής ὑπηρεσίας ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ἐξηκοστοῦ ἐβδόμου έτους τής ηλικίας των. Διὰ τήν ἐφαρμογήν τής διατάξεως ταύτης εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ὡς ἡμέρα συμπληρώσεως τοῦ ὡς ἄνω ὁρίου θεωρεῖται ἡ 30ῆ Ἰουνίου τοῦ έτους τής ἀποχωρήσεως τοῦ δικαστικοῦ λειτουργοῦ.

6. Μετάταξις δικαστικῶν λειτουργῶν ἀπαγορεύεται. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται μετάταξις τακτικῶν δικαστῶν πρὸς πλήρωσιν θέσεων ἀντισταγγελέων τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεος αὐτῶν, ὡς καὶ μεταξύ παρέδρων παρὰ πρωτοδικαίς καὶ παρέδρων παρ' εἰσαγγελίαις, τῇ αἰτήσῃ τῶν μετατασσομένων, ὡς νόμος ὀρίζει.

7. Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος εἰδικῶς προβλεπόμενα δικαστήρια ἢ συμβούλια, εἰς ἃ μετέχουν μέλη τοῦ Συμβουλίου τής Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, προεδρεύει ὁ ἐκ τῶν μελῶν τούτων ἀρχαιότερος εἰς τὸν βαθμόν.

Ἑρμηνευτικὴ δὴλωσις :

Κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 88 ἐπιτρέπεται ὁ διορισμὸς εἰς θέσεις παρέδρων καὶ συμβούλων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κατὰ τὰ διὰ νόμου ὀριζόμενα.

Ἄρθρον 89.

1. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς δικαστικούς λειτουργοὺς ἢ παροχὴ πάσης ἄλλης ἐμμίσθου ὑπηρεσίας, ὡς καὶ ἡ ἄσκησις οἰουδήποτε ἐπαγγέλματος.

2. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκλογή δικαστικῶν λειτουργῶν ὡς μελῶν τής Ἀκαδημίας ἢ ὡς καθηγητῶν ἢ ὑφηγητῶν ἀνωτάτων σχολῶν, ὡς καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν εἰς εἰδικὰ διοικητικὰ δικαστήρια καὶ εἰς συμβούλια ἢ ἐπιτροπὰς, πλὴν τῶν διοικητικῶν συμβουλίων ἐπιχειρήσεων καὶ ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν.

3. Ἐπίσης ἐπιτρέπεται ἡ ἀνάθεσις εἰς δικαστικούς λειτουργοὺς διοικητικῶν καθηκόντων, εἴτε παραλλήλως πρὸς τὴν ἄσκησιν τῶν κυρίων αὐτῶν καθηκόντων εἴτε ἀποκλειστικῶς, ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα, ὡς νόμος ὀρίζει.

4. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς δικαστικούς λειτουργοὺς ἢ συμμετοχὴ εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

5. Ἐπιτρέπεται ἡ συγκρότησις ἐνώσεως δικαστικῶν λειτουργῶν, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 90.

1. Αἱ προαγωγαί, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, ἀποσπάσεις καὶ μετατάξεις τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ἐνεργοῦνται διὰ προεδρικοῦ διατάγματος, ἐκδιδόμενου μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου. Τοῦτο συγκροτεῖται ἐκ τοῦ προέδρου τοῦ οἰκείου ἀνωτάτου δικαστηρίου καὶ μελῶν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ὀριζομένων διὰ κληρώσεως μεταξύ τῶν ἐχόντων διετῆ τουλάχιστον ὑπηρεσίαν παρ' αὐτῶ, ὡς νόμος ὀρίζει. Τοῦ ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου τής πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης μετέχει καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου τοῦ δὲ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὁ παρ' αὐτῶ Γενικὸς Ἐπίτροπος τής Ἐπικρατείας.

2. Διὰ τὰς κρίσεις πρὸς προαγωγήν εἰς τὰς θέσεις τῶν συμβούλων τής Ἐπικρατείας, ἀρεοπαγιτῶν, ἀντισταγγελέων τοῦ Ἀρείου Πάγου, παρέδρων ἐφετῶν, εἰσαγγελέων ἐφετῶν καὶ συμβούλων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸ κατὰ τὴν παράγραφον 1 συμβούλιον συγκροτεῖται ὑπὸ ἡῤξημένην σύνθεσιν, ὡς νόμος ὀρίζει. Ἡ διάταξις τοῦ τελευταίου ἐδαφίου τής παραγράφου 1 ἔχει ἐφαρμογὴν καὶ ἐν προκειμένῳ.

3. Ἄν ὁ Ὑπουργὸς διαφωνῇ πρὸς τὴν κρίσιν ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου, δύναται νὰ παραπέμψῃ τὸ κριθὲν ζήτημα εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ οἰκείου ἀνωτάτου δικαστηρίου, ὡς νόμος

ὀρίζει. Δικαίωμα προσφυγῆς εἰς τὴν ὀλομέλειαν ἔχει καὶ ὁ παραλειφθεὶς δικαστικὸς λειτουργός, ὑπὸ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένας προϋποθέσεις.

4. Αἱ ἀποφάσεις τῆς ὀλομελείας ἐπὶ τοῦ παραπεμφθέντος αὐτῇ ζητήματος, ὡς καὶ αἱ ἀποφάσεις ἀνωτάτου δικαστικοῦ συμβουλίου, πρὸς τὰς ὁποίας δὲν διεφώνησεν ὁ Ὑπουργός, εἶναι ὑποχρεωτικαὶ δι' αὐτόν.

5. Αἱ προαγωγαὶ εἰς τὰς θέσεις τοῦ προέδρου καὶ τῶν ἀντιπροέδρων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐνεργοῦνται διὰ προεδρικοῦ διατάγματος, ἐκδιδομένου τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, κατ' ἐπιλογὴν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ἀντιστοίχου ἀνωτάτου δικαστηρίου, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἡ προαγωγή εἰς τὴν θέσιν τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐνεργεῖται δι' ὁμοίου διατάγματος, κατ' ἐπιλογὴν μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἀντεισαγγελέων.

6. Αἱ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου ἀποφάσεις ἢ πράξεις δὲν ὑπόκεινται εἰς προσβολὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄρθρον 91.

1. Ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀρεοπαγίτου ἢ ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἀνωτέρου, ἢ τῶν τούτοις ἀντιστοίχων, ἀσκεῖται ὑπὸ ἀνωτάτου πειθαρχικοῦ συμβουλίου, ὡς νόμος ὀρίζει.

Τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγὴν ἐγείρει ὁ Ὑπουργός Δ καιοσύνης.

2. Τὸ Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον συγκροτεῖται ἐκ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὡς Προέδρου αὐτοῦ, ἐκ δύο ἀντιπροέδρων ἢ συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας, δύο ἀντιπροέδρων τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ ἀρεο-

παγιτῶν, δύο ἐκ τῶν ἀντιπροέδρων ἢ συμβούλων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ δύο τακτικῶν καθηγητῶν νομικῶν μαθημάτων τῶν νομικῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημίων τῆς Χώρας, ὡς μελῶν. Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ὀρίζονται διὰ κληρώσεως μεταξὺ τῶν ἐχόντων τριετὴ τοῦλάχιστον ὑπηρεσίαν εἰς τὸ οἰκεῖον ἀνώτατον δικαστήριον ἢ εἰς νομικὴν σχολὴν, ἀποκλείονται δὲ ἐκάστοτε τῆς συνθέσεως αὐτοῦ τὰ μέλη τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ δικαστήριον, ἐπὶ ἐνεργείας μέλους, εἰσαγγελέως ἢ ἐπιτρόπου τοῦ ὁποίου καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ τὸ Συμβούλιον. Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ πειθαρχικῆς διώξεως κατὰ μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀνωτάτου Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου προεδρεύει ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου.

3. Ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ τῶν λοιπῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ἀσκεῖται εἰς πρῶτον καὶ εἰς δεύτερον βαθμὸν ὑπὸ συμβουλίων συγκροτούμενων ἐκ τακτικῶν δικαστῶν διὰ κληρώσεως, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα. Τὴν πειθαρχικὴν ἀγωγὴν ἐγείρει καὶ ὁ Ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης.

4. Αἱ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου πειθαρχικαὶ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται εἰς προσβολὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄρθρον 92.

1. Οἱ ὑπάλληλοι τῆς γραμματείας πάντων τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν εἰσαγγελιῶν εἶναι μόνιμοι. Οὗτοι δύναται νὰ παυθοῦν μόνον δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως ἔνεκα ποινικῆς καταδίκης, ἢ δι' ἀποφάσεως δικαστικοῦ συμβουλίου ἔνεκα βαρέος πειθαρχικοῦ παραπτώματος, νόσου ἢ ἀναπηρίας ἢ ὑπηρεσιακῆς ἀνεπαρκειᾶς, βεβαιουμένων καθ' ἕνα τρόπον νόμος ὀρίζει.

2. Τὰ προσόντα τῶν ὑπαλλήλων τῆς γραμματείας πάντων τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν εἰσαγγελιῶν, ὡς καὶ τὰ τῆς ἐν γένει καταστάσεως αὐτῶν, ὀρίζονται διὰ νόμου.

3. Αἱ προαγωγαί, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, ἀποσπάσεις καὶ μετατάξεις τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἐνεργοῦνται μετὰ σύμφωνον γνώμην δικαστικῶν συμβουλίων, ἢ πειθαρχικῆ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐξουσία ἀσκεῖται ὑπὸ τῶν ἱεραρχικῶς προϊσταμένων αὐτῶν δικαστῶν ἢ εἰσαγγελέων ἢ ἐπιτρόπων, ὡς καὶ ὑπὸ δικαστικῶν συμβουλίων, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα.

Κατὰ τῶν περὶ προαγωγῆς, ὡς καὶ τῶν πειθαρχικῶν ἀποφάσεων τῶν δικαστικῶν συμβουλίων, ἐπιτρέπεται προσφυγή, ὡς νόμος ὀρίζει.

4. Οἱ συμβολαιογράφοι, οἱ φύλακες ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν καὶ οἱ διευθυνταὶ τῶν κτηματολογικῶν γραφείων εἶναι μόνιμοι, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αἱ σχετικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ θέσεις. Αἱ διατάξεις τῶν προηγουμένων παραγράφων ἔχουν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν καὶ ἐπ' αὐτῶν.

5. Οἱ συμβολαιογράφοι καὶ οἱ ἄμισθοι φύλακες ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν ἀποχωροῦν τῆς ὑπηρεσίας ὑποχρεωτικῶς ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένου ὀρίου.

Κεφάλαιον Δεύτερον

Ὁργάνωσις καὶ δικαιοδοσία τῶν δικαστηρίων

Ἄρθρον 93.

ἄρθρ. 20

1. Τὰ δικαστήρια διακρίνονται εἰς διοικητικά, πολιτικά καὶ ποινικά, ὀργανοῦνται δὲ δι' εἰδικῶν νόμων.

2. Αἱ συνεδριάσεις παντὸς δικαστηρίου εἶναι δημόσιαι, ἐκτὸς ἐὰν δι' ἀποφάσεως τούτου κριθῆ ὅτι ἡ δημοσιότης πρόκειται νὰ εἶναι ἐπιβλαβῆς εἰς τὰ χρηστὰ ἔθνη ἢ ὅτι συντρέχουν εἰδικοί λόγοι πρὸς προστασίαν τοῦ ἰδιωτικοῦ ἢ οἰκογενειακοῦ βίου τῶν διαδίκων.

3. Πᾶσα δικαστικὴ ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶναι εἰδικῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἠτιολογημένη, ἀπαγγέλλεται δὲ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἡ γνώμη τῆς μειοψηφίας δημοσιεύεται ὑποχρεωτικῶς. Νόμος ὀρίζει τὰ τῆς εἰς τὰ πρακτικά καταχωρίσεως ἐνδεχομένης μειοψηφίας καὶ τοὺς ὅρους καὶ προϋποθέσεις δημοσιότητος ταύτης.

4. Τὰ δικαστήρια ὑποχρεοῦνται ὅπως μὴ ἐφαρμόζουσι νόμον, τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁποίου ἀντίκειται πρὸς τὸ Σύνταγμα.

Ἄρθρον 94.

1. Ἡ ἐκδίκασις τῶν διοικητικῶν διαφορῶν οὐσίας ἀνήκει εἰς τὰ ὑφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω διαφορῶν αἱ μὴ ὑπαχθεῖσαι εἰσέτι εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα, δεόν νὰ ὑπαχθοῦν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν, ἐντὸς πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος, τῆς προθεσμίας ταύτης δυναμένης νὰ παρατείνεται διὰ νόμου.

2. Μέχρι τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τὰ τακτικά διοικητικά δικαστήρια καὶ τῶν λοιπῶν οὐσιαστικῶν διοικητικῶν διαφορῶν, εἴτε ἐν τῷ συνόλῳ εἴτε κατὰ κατηγορίας, αὐταὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάγονται εἰς τὰ πολιτικά δικαστήρια, πλὴν ἐκείνων διὰ τὰς ὁποίας εἰδικοί νόμοι συνέστησαν εἰδικὰ διοικητικά δικαστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα τηροῦνται αἱ διατάξεις τῶν παραγράφων 2 ἕως 4 τοῦ ἄρθρου 93.

3. Εἰς τὰ πολιτικά δικαστήρια ὑπάγονται πᾶσαι αἱ ἰδιωτικαὶ διαφοραί, ὡς καὶ αἱ διὰ νόμου ἀνατιθέμεναι εἰς ταῦτα ὑποθέσεις ἐκουσίας δικαιοδοσίας.

4. Εἰς τὰ πολιτικά ἢ διοικητικά δικαστήρια δύναται νὰ ἀνατεθῆ καὶ πᾶσα ἄλλη ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένη διοικητικῆς φύσεως ἀρμοδιότης.

Ἑρμηνευτικὴ δήλωσις.

Ἔως τακτικά διοικητικά δικαστήρια νοεῦνται μόνον τὰ

Ἄρθρον 95.

ἄρθρ. 90 § 6 1. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Συμβουλίου τῆς
Ἐπικρατείας ἀνήκουν ἰδίως :

ἄρθρ. 91 § 4 α) Ἡ κατ' αἴτησιν ἀκύρωσις τῶν ἐκτελεστῶν
πράξεων τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, δι' ὑπέρβασιν
ἐξουσίας ἢ παράβασιν νόμου.

β) Ἡ κατ' αἴτησιν ἀναίρεσις τῶν τελεσιδικῶν
ἀποφάσεων τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, δι'
ὑπέρβασιν ἐξουσίας ἢ παράβασιν νόμου.

γ) Ἡ ἐκδίκασις τῶν κατὰ τὸ Σύνταγμα καὶ
τοὺς νόμους ὑποβαλλομένων εἰς αὐτὸ διοικητικῶν
διαφορῶν οὐσίας.

δ) Ἡ ἐπεξεργασία πάντων τῶν κανονιστικοῦ
χαρακτῆρος διαταγμάτων.

2. Κατὰ τὴν ἀσκησιν τῶν ὑπὸ στοιχ. δ' τῆς
προηγούμενης παραγράφου ἀρμοδιοτήτων δὲν ἐφαρ-
μόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 93 παράγραφου
2 καὶ 3.

3. Διὰ νόμου δύναται νὰ ὑπαχθῇ ἡ ἐκδίκασις
κατηγοριῶν ὑποθέσεων τῆς ἀκυρωτικῆς ἀρμοδιό-
τητος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας εἰς ἄλλου
βαθμοῦ διοικητικὰ τακτικὰ δικαστήρια, ἐπιφυ-
λασσομένης πάντως τῆς εἰς τελευταῖον βαθμὸν
ἀρμοδιότητος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

4. Αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπι-
κρατείας ρυθμίζονται καὶ ἀσκοῦνται ὡς εἰδικώ-
τερον νόμος ὀρίζει.

5. Ἡ διοίκησις ἔχει ὑποχρέωσιν συμμορ-
φώσεως πρὸς τὰς ἀκυρωτικὰς ἀποφάσεις τοῦ
Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἡ παράβασις τῆς
ὑποχρέωσεως ταύτης δημιουργεῖ εὐθύνην διὰ πᾶν
ὑπαίτιον ὄργανον, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 96.

1. Εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια ἀνήκει
ὁ κολασμὸς τῶν ἐγκλημάτων καὶ ἡ λῆψις πάντων
τῶν κατὰ τοὺς ποινικοὺς νόμους μέτρων.

2. Δύναται διὰ νόμου : α) νὰ ἀνατεθῇ καὶ εἰς
ἀρχὰς ἀσκούσας ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἢ ἐκ-
δίκασις ἀστυνομικῶν παραβάσεων τιμωρουμένων
διὰ προστίμου, β) νὰ ἀνατεθῇ εἰς ἀρχὰς ἀγροτικῆς
ἀσφαλείας ἢ ἐκδίκασις τῶν περὶ τοὺς ἀγροὺς
πταισμάτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρεουσῶν ἰδιω-
τικῶν διαφορῶν.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις αἱ ἐκδιδόμεναι
ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ
ἀρμοδίου τακτικοῦ δικαστηρίου, ἔχουσαν ἀνα-
σταλτικὴν δύναμιν.

3. Εἰδικοὶ νόμοι ὀρίζουν τὰ περὶ δικαστηρίων
ἀνηλικῶν, ἐφ' ὧν ἐπιτρέπεται νὰ μὴ ἔχουν ἐφαρ-
μογὴν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 93 παράγραφος 2
καὶ 97. Αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τούτων δύ-
ναται νὰ ἀπαγγέλλωνται κεκλεισμένων τῶν θυρῶν.

4. Εἰδικοὶ νόμοι ὀρίζουν :

α) Τὰ περὶ στρατοδικείων, ναυτοδικείων καὶ
ἀεροδικείων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ὑποίων δὲν
δύναται νὰ ὑπαχθοῦν ἰδιῶται.

β) Τὰ περὶ δικαστηρίου λειῶν.

5. Τὰ ὑπὸ στοιχεῖον α' τῆς προηγούμενης
παραγράφου δικαστήρια συγκροτοῦνται κατὰ πλειο-
ψηφίαν ἐκ μελῶν τοῦ δικαστικοῦ σώματος τῶν
ἐνόπλων δυνάμεων, περιβαλλομένων ὑπὸ τῶν κατὰ
τὸ ἄρθρον 87 παρ. 1 τοῦ παρόντος ἐγγυήσεων
λειτουργικῆς καὶ προσωπικῆς ἀνεξαρτησίας. Διὰ
τὰς συνεδριάσεις καὶ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων
τούτων ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τῶν παραγρά-
φων 2 ἕως 4 τοῦ ἄρθρου 93. Τὰ τῆς ἐφαρμογῆς
τῶν διατάξεων τῆς παρούσης παραγράφου, ὡς
καὶ ὁ χρόνος ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος αὐτῶν, ὀρί-
ζονται διὰ νόμου.

Ἄρθρον 97.

1. Τὰ κακουργήματα καὶ τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα δικάζονται ὑπὸ μικτῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων, συγκροτουμένων ἐκ τακτικῶν δικαστῶν καὶ ἐνόρκων, ὡς νόμος ὀρίζει. Αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τούτων ὑπόκεινται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα ἔνδικα μέσα.

2. Κακουργήματα καὶ πολιτικὰ ἐγκλήματα, ὑπαχθέντα μέχρι τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος διὰ συντακτικῶν πράξεων, ψηφισμάτων καὶ εἰδικῶν νόμων, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐφετειῶν, ἐξακολουθοῦν νὰ δικάζονται ὑπ' αὐτῶν, ἐφ' ὅσον νόμος δὲν ὑπαγάγῃ ταῦτα εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν μικτῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων.

Διὰ νόμου δύναται νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν αὐτῶν ἐφετειῶν καὶ ἕτερα κακουργήματα.

3. Τὰ διὰ τοῦ τύπου διαπραττόμενα ἐγκλήματα παντὸς βαθμοῦ ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 98.

1. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀνήκουν ἰδίως :

α) Ὁ ἔλεγχος τῶν δαπανῶν τοῦ κράτους, ὡς καὶ τῶν δι' εἰδικῶν νόμων εἰς τὸν ἔλεγχον αὐτοῦ ὑπαγομένων ἐκάστοτε ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου.

β) Ἡ ἐκθεσις πρὸς τὴν Βουλὴν ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ καὶ ἰσολογισμοῦ τοῦ Κράτους.

γ) Ἡ γνωμοδότησις ἐπὶ τῶν νόμων περὶ συντάξεων ἢ ἀναγνωρίσεως ὑπηρεσίας διὰ τὴν παροχὴν δικαιώματος συντάξεως κατὰ τὸ ἄρθρον 73 παράγραφος 2, ὡς καὶ ἐπὶ παντὸς ἑτέρου θέματος ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ νόμου.

δ) Ὁ ἔλεγχος τῶν λογαριασμῶν τῶν δημοσίων ὑπολόγων καὶ τῶν ἐν ἐδαφίῳ α' ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου.

ε) Ἡ ἐκδίκασις ἐνδίκων μέσων ἐπὶ διαφορῶν ἐξ ἀπονομῆς συντάξεων, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῶν λογαριασμῶν ἐν γένει.

στ) Ἡ ἐκδίκασις ὑποθέσεων ἀναφερομένων εἰς τὴν εὐθύνην τῶν δημοσίων πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων, ὡς καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, διὰ πᾶσαν ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας ἐπελθοῦσαν εἰς τὸ Κράτος ἢ εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὀργανισμοὺς καὶ νομικὰ πρόσωπα ζημίαν.

2. Αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ρυθμίζονται καὶ ἀσχοῦνται, ὡς νόμος ὀρίζει.

Κατὰ τὰς ὑπὸ στοιχεῖα α' ἕως δ' περιπτώσεις τῆς προηγουμένης παραγράφου δὲν ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 93 παράγραφοι 2 καὶ 3.

3. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐπὶ τῶν ἐν τῇ παραγράφῳ 1 ὑποθέσεων, δὲν ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄρθρον 99.

1. Ἀγωγαὶ κακοδικίας κατὰ δικαστικῶν λειτουργῶν δικάζονται, ὡς νόμος ὀρίζει, ὑπὸ εἰδικοῦ δικαστηρίου, συγκροτουμένου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὡς Προέδρου αὐτοῦ καὶ ἐξ ἑνὸς συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας, ἑνὸς ἀρεοπαγίτου, ἑνὸς συμβούλου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, δύο τακτικῶν καθηγητῶν νομικῶν μαθημάτων τῶν νομικῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημίων τῆς Χώρας καὶ δύο δικηγόρων ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Ἀνωτάτου Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου τῶν δικηγόρων, ὡς μελῶν, ὀριζομένων διὰ κληρώσεως.

2. Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου ἐξαιρεῖται ἑκάστοτε τὸ ἀνῆκον εἰς τὸ σῶμα ἢ τὸν κλάδον τῆς δικαιοσύνης, ἐπὶ ἐνεργείας ἢ παραλείψεως λειτουργῶν τοῦ ὁποῖου καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ τὸ δικαστήριον. Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἀγωγῆς κακοδικίας κατὰ μέλους τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἢ λειτουργῶν τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, τοῦ ὡς ἄνω εἰδικοῦ δικαστηρίου προεδρεῖ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου.

3. Πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίας οὐδεμία ἀπαιτεῖται ἄδεια.

Ἄρθρον 100.

1. Συνιστᾶται Ἀνώτατον Εἰδικὸν Δικαστήριον εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγονται :

α) Ἡ ἐκδίκασις ἐνστάσεων κατὰ τὸ ἄρθρον 58.

β) Ὁ ἔλεγχος τοῦ κύρους καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων δημοψηφίσματος, ἐνεργουμένου κατὰ τὸ ἄρθρον 44 παράγραφος 2.

γ) Ἡ κρίσις περὶ τῶν ἀσυμβιβάστων ἢ τῆς ἐκπτώσεως βουλευτοῦ κατὰ τὰ ἄρθρα 55 παράγραφος 2 καὶ 57.

δ) Ἡ ἄρσις τῶν συγκρούσεων μεταξὺ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ μεταξὺ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν δικαστηρίων ἀφ' ἑτέρου ἢ τέλος μεταξὺ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τῶν λοιπῶν δικαστηρίων.

ε) Ἡ ἄρσις τῆς ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς οὐσιαστικῆς ἀντισυνταγματικότητος ἢ τῆς ἐννοίας διατάξεων τυπικοῦ νόμου, ἐὰν ἐξεδόθησαν περὶ αὐτῶν ἀντίθετοι ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου.

στ) Ἡ ἄρσις τῆς ἀμφισβητήσεως περὶ τὸν χαρακτηρισμὸν κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου ὡς γενικῶς παραδεδεγμένων, κατὰ τὴν παράγραφον 1 τοῦ ἁρθρου 28.

2. Τὸ κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον δικαστήριον συγκροτεῖται ἐκ τῶν Προέδρων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐκ τεσσάρων συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας καὶ ἐκ τεσσάρων ἀρεοπαγιτῶν, ὀριζομένων ἀνὰ διετίαν διὰ κληρώσεως, ὡς μελῶν. Τοῦ δικαστηρίου τούτου προεδρεῖ ὁ ἀρχαιότερος τῶν Προέδρων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἢ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

ἄρθρ. 88 § 7

Εἰς τὰς περιπτώσεις δ' καὶ ε' τῆς προηγουμένης παραγράφου μετέχουν τῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου καὶ δύο τακτικοὶ καθηγηταὶ νομικῶν μαθημάτων τῶν νομικῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημίων τῆς Χώρας, ὀριζόμενοι διὰ κληρώσεως.

3. Ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία τοῦ δικαστηρίου, τὰ τοῦ ὀρισμοῦ, ἀναπληρώσεως καὶ ἐπικουρίας τῶν μελῶν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ διαδικασίας ὀρίζονται δι' εἰδικοῦ νόμου.

ἄρθρ. 72

4. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστηρίου εἶναι ἀμετάκλητοι.

Διάταξις νόμου κηρυσσομένη ὡς ἀντισυνταγματικὴ εἶναι ἀνίσχυρος ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως ἢ ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως ὀριζομένου χρόνου.

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Κεφάλαιον Πρῶτον

Ὁργάνωσις τῆς διοικήσεως

Ἄρθρον 101.

ἄρθρ. 20 § 2

1. Ἡ διοίκησις τοῦ Κράτους ὀργανοῦται κατὰ τὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα.

ἄρθρ. 118 § 3

2. Ἡ διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Χώρας διαμορφοῦται βάσει τῶν γεωοικονομικῶν, κοινωνικῶν καὶ συγκοινωνιακῶν συνθηκῶν.

3. Τὰ περιφερειακὰ κρατικὰ ὄργανα ἔχουν γενικὴν ἀποφασιστικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς περιφέρειας των, αἱ δὲ κεντρικαὶ ὑπηρεσίαι, πλὴν εἰδικῶν ἀρμοδιοτήτων, τὴν γενικὴν κατεύθυνσιν, τὸν συντονισμόν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν περιφερειακῶν ὀργάνων, ὡς νόμος ὀρίζει.

Ἄρθρον 102.

1. Ἡ διοίκησις τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων ἀνήκει εἰς τοὺς ὀργανισμοὺς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, τῶν ὁποίων τὴν πρώτην βαθμίδα ἀποτελοῦν οἱ δῆμοι καὶ αἱ κοινότητες. Αἱ λοιπαὶ βαθμίδες ὀρίζονται διὰ νόμου.

2. Οἱ ὀργανισμοὶ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἀπολαλοῦν διοικητικῆς αὐτοτελείας. Αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν ἐκλέγονται διὰ καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας.

3. Διὰ νόμου δύναται νὰ προβλέπωνται ἀναγκαστικοὶ ἢ ἐκούσιοι σύνδεσμοι ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ἢ παροχὴν ὑπηρεσιῶν, διοικούμενοι ὑπὸ συμβουλίου ἐξ αἰρετῶν ἀντιπροσώπων ἐκάστου δήμου ἢ κοινότητος, λαμβανομένων κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ τούτων.

4. Διὰ νόμου δύναται νὰ προβλεφθῇ ἢ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως δευτέρας βαθμίδος συμμετοχὴ αἰρετῶν ἀντιπροσώπων τοπικῶν ἐπαγγελματικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ πνευματικῶν ὀργανώσεων καὶ τῆς κρατικῆς διοικήσεως μέχρι τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν.

5. Τὸ Κράτος ἀσκεῖ ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν ὀργανισμῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, μὴ ἐμποδίζουσαν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἐλευθέραν δρᾶσιν αὐτῶν. Αἱ πειθαρχικαὶ ποιναὶ ἀργίας καὶ ἀπολύσεως ἐκ τοῦ ἀξιώματος τῶν αἰρετῶν ὀργάνων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐξαιρέσει τῶν περιπτώσεων τῶν συνεπαγομένων αὐτοδικαίαν ἐκπτώσιν, ἀπαγγέλλονται μόνον μετὰ σύμφωνον γνώμην συμβουλίου ἀποτελουμένου κατὰ πλειοψηφίαν ἐκ τακτικῶν δικαστῶν.

6. Τὸ Κράτος μεριμνᾷ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκαίων πόρων, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Νόμος ὀρίζει τὰ τῆς ἀποδόσεως καὶ κατανομῆς μεταξὺ τῶν ὡς ἄνω ὀργανισμῶν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν καθοριζομένων καὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰσπραττομένων φόρων ἢ τελῶν.

Κεφάλαιον Δεύτερον

Ἑπηρεσιακὴ κατάστασις τῶν ὀργάνων

τῆς διοικήσεως

Ἄρθρον 103.

1. Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι ἐκτελεσταὶ τῆς θελήσεως τοῦ Κράτους καὶ ὑπηρετοῦν τὸν λαόν, οφείλοντες πίστιν εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Πατρίδα. Τὰ προσόντα καὶ ὁ τρόπος τοῦ διορισμοῦ τούτων καθορίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου.

2. Οὐδεὶς δύναται νὰ διορισθῇ ὑπάλληλος εἰς μὴ νενομοθετημένην ὀργανικὴν θέσιν. Ἐξαιρέσεις

δύναται νὰ προβλέπωνται ὑπὸ εἰδικοῦ νόμου πρὸς κάλυψιν ἀπροβλέπτων καὶ ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν διὰ προσωπικοῦ προσλαμβανομένου δι' ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον, ἐπὶ σχέσει ἰδιωτικοῦ δικαίου.

3. Ὁργανικαὶ θέσεις εἰδικοῦ ἐπιστημονικοῦ, ὡς καὶ τεχνικοῦ ἢ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ, δύναται νὰ πληροῦνται διὰ προσωπικοῦ προσλαμβανομένου ἐπὶ σχέσει ἰδιωτικοῦ δικαίου. Νόμος ὀρίζει τοὺς ὅρους τῆς προσλήψεως, ὡς καὶ τὰς εἰδικωτέρας ἐγγυήσεις, ὑφ' ἃς τελεῖ τὸ προσλαμβανόμενον προσωπικόν.

4. Οἱ κατέχοντες ὀργανικὰς θέσεις δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι μόνιμοι, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αἱ θέσεις αὐταί. Οὗτοι ἐξελίσσονται μισθολογικῶς κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, πλὴν δὲ τῶν περιπτώσεων τῆς ἀποχωρήσεως λόγῳ ὀρίου ἡλικίας καὶ τῆς παύσεως συνεπείᾳ δικαστικῆς ἀποφάσεως, δὲν δύναται νὰ μετατεθοῦν ἄνευ γνωμοδοτήσεως, οὐδὲ νὰ ὑποβιβασθοῦν ἢ παυθοῦν ἄνευ ἀποφάσεως ὑπηρεσιακοῦ συμβουλίου, ἀποτελουμένου κατὰ τὰ δύο τρίτα αὐτοῦ, τοῦλάχιστον, ἐκ μονίμων δημοσίων ὑπαλλήλων.

Κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν συμβουλίων τούτων χωρεῖ προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὡς νόμος ὀρίζει.

5. Τῆς μονιμότητος δύναται νὰ ἐξαιροῦνται, διὰ νόμου, ἀνώτατοι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι τῶν ἐκτὸς τῆς ὑπαλληλικῆς ἱεραρχίας θέσεων, οἱ ἀπ' εὐθείας διοριζόμενοι ἐπὶ πρεσβευτικῶν βαθμῶν, οἱ ὑπάλληλοι τῆς Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν γραφείων τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τῶν Ὑπουργῶν καὶ Ὑφυπουργῶν.

6. Αἱ διατάξεις τῶν προηγουμένων παραγράφων ἔχουν ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Βουλῆς, διεπομένων ἐξ ὁλοκλήρου κατὰ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ λοιπῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου.

Ἄρθρον 104.

1. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ὑπαλλήλων δύναται νὰ διορισθῆ εἰς ἑτέραν θέσιν δημοσίας ὑπηρεσίας ἢ ὀργανισμοῦ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ἢ ἑτέρου νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου ἢ δημοσίας ἐπιχειρήσεως ἢ ὀργανισμοῦ κοινῆς ὠφελείας. Κατ' ἐξαιρέσιν δύναται νὰ ἐπιτραπῆ ὁ διορισμὸς καὶ εἰς δευτέραν θέσιν ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικοῦ νόμου, τηρουμένων τῶν διατάξεων τῆς ἐπομένης παραγράφου.

2. Αἱ πάσης φύσεως πρόσθετοι ἀποδοχαὶ ἢ ἀπολαυαὶ τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον ὑπαλλήλων δὲν δύναται νὰ εἶναι κατὰ μῆνα ἀνώτεραι τοῦ συνόλου τῶν ἀποδοχῶν τῆς ὀργανικῆς αὐτῶν θέσεως.

3. Οὐδεμία προηγουμένη ἄδεια ἀπαιτεῖται πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς δίκην δημοσίων ὑπαλλήλων, ὡς καὶ ὑπαλλήλων ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου.

Κεφάλαιον Τρίτον

Καθεστὼς τοῦ Ἁγίου Ὁρους

Ἄρθρον 105.

1. Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἁθῶ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Βίγλας καὶ ἐξῆς, ἀποτελοῦσα τὴν περιοχὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, εἶναι, κατὰ τὸ ἀρχαῖον τούτου προνομιακὸν καθεστὼς, αὐτοδιοίκητον τμήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τοῦ ὁποῦ ἢ κυριαρχία παραμένει ἄθικτος ἐπ' αὐτοῦ. Ἐξ ἀπόψεως πνευματικῆς τὸ Ἁγιον Ὄρος διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὅλοι οἱ μονάζοντες εἰς αὐτὸ ἀποκτοῦν, ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως, τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἅμα τῇ προσλήψει αὐτῶν ὡς δοκίμων ἢ μοναχῶν.

2. Τὸ "Ἅγιον" Ὄρος διοικεῖται, κατὰ τὸ καθεστῶς αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν του, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι κατανεμημένη ὀλόκληρος ἡ χερσόνησος τοῦ "Ἄθω, τὸ ἔδαφος τῆς ὁποίας εἶναι ἀναπαλλοτρίωτον.

Ἡ διοίκησις αὐτοῦ ἀσκειῖται δι' ἀντιπροσώπων τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἀποτελούντων τὴν Ἱερὰν Κοινότητα. Οὐδεμίᾳ ἀπολύτως ἐπιτρέπεται μεταβολὴ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οὐδὲ τῆς ἱεραρχικῆς τάξεως καὶ τῆς θέσεως αὐτῶν πρὸς τὰ ὑποτελῆ των ἔξαρτήματα. Ἀπαγορεύεται ἢ ἐν αὐτῷ ἐγκαταβίωσις ἑτεροδόξων ἢ σχισματικῶν.

3. Ὁ λεπτομερὴς καθορισμὸς τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστῶτων καὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας αὐτῶν γίνεται διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τὸ ὁποῖον, συμπράττοντος τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Κράτους, συντάσσουσιν μὲν καὶ ψηφίζουν αἱ εἴκοσιν Ἱεραὶ Μοναί, ἐπικυρώνουσι δὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.

4. Ἡ ἀκριβὴς τήρησις τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστῶτων τελεῖ, ὡς πρὸς μὲν τὸ πνευματικὸν μέρος, ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς πρὸς δὲ τὸ διοικητικόν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Κράτους, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει ἀποκλειστικῶς καὶ ἡ διαφύλαξις τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας.

5. Αἱ ἀνωτέρω ἐξουσίαι τοῦ Κράτους ἀσκούνται διὰ διοικητοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα καθορίζονται διὰ νόμου.

Διὰ νόμου ἐπίσης καθορίζονται ἢ ὑπὸ τῶν μοναστηριακῶν ἀρχῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἀσκουμένη δικαστικὴ ἐξουσία, ὡς καὶ τὰ τελωνειακὰ καὶ φορολογικὰ πλεονεκτήματα τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΤΕΛΙΚΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ἄρθρον 106.

1. Πρὸς ἐδραίωσιν τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης καὶ προστασίαν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, τὸ Κράτος προγραμματίζει καὶ συντονίζει τὴν οικονομικὴν δραστηριότητα ἐν τῇ Χώρα, ἐπιδιώκων τὴν ἐξασφάλισιν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως ὅλων τῶν τομέων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Λαμβάνει τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν πηγῶν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῶν ὑπογείων ἢ ὑποθαλασσίων κοιτασμάτων καὶ πρὸς προώθησιν τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καὶ προαγωγὴν ἰδίᾳ τῆς οἰκονομίας τῶν ὄρειων, νησιωτικῶν καὶ παραμεθόριων περιοχῶν.

2. Ἡ ἰδιωτικὴ οικονομικὴ πρωτοβουλία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀναπτύσσεται εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, ἢ ἐπιβλάβῃ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

3. Ἐπιφυλασσομένης τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 107 παρεχομένης προστασίας, ὡς πρὸς τὴν ἐπανεξαγωγὴν κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ, δύναται διὰ νόμου νὰ ρυθμίζωνται τὰ τῆς ἐξαγορᾶς ἐπιχειρήσεων ἢ ἀναγκαστικῆς εἰς ταύτας συμμετοχῆς τοῦ Κράτους ἢ ἄλλων δημοσίων φορέων, ἐφ' ὅσον αὐταὶ κερκτῆνται χαρακτῆρα μονοπωλίου ἢ ἔχουν ζωτικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν πηγῶν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου ἢ ἔχουν ὡς κύριον σκοπὸν τὴν παροχὴν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὸ κοινωνικὸν σύνολον.

4. Τὸ τίμημα τῆς ἐξαγορᾶς ἢ τὸ ἀντάλλαγμα τῆς ἀναγκαστικῆς συμμετοχῆς τοῦ Κράτους ἢ ἄλλων δημοσίων φορέων, καθορίζεται ἀπαραιτήτως δικαστικῶς, πρέπει δὲ νὰ εἶναι πλήρες, ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἐξαγοραζομένης ἐπιχειρήσεως, ἢ τῆς εἰς ταύτην συμμετοχῆς.

5. Μέτοχος, ἐταῖρος ἢ κύριος ἐπιχειρήσεως, τῆς ὁποίας ὁ ἔλεγχος περιέρχεται εἰς τὸ Κράτος ἢ εἰς ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενον φορέα συνεπεία ἀναγκαστικῆς συμμετοχῆς κατὰ τὴν παράγραφον 3, δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξαγορὰν τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς νόμος ὀρίζει.

6. Νόμος δύναται νὰ ὀρίσῃ τὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν δαπάνην τοῦ Δημοσίου τῶν ὠφελουμένων ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ἔργων κοινῆς ὠφελείας ἢ γενικωτέρας σημασίας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας,

Ἑρμηνευτικὴ δήλωσις:

Εἰς τὴν κατὰ τὴν παράγραφον 4 ἀξίαν δὲν περιλαμβάνεται ἡ ὀφειλομένη εἰς τὸν μονοπωλιακόν, τυχόν, χαρακτήρα τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἄρθρον 107.

1. Ἡ πρὸ τῆς 21 Ἀπριλίου 1967 ηὔξημένης τυπικῆς ἰσχύος νομοθεσία προστασίας κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ, διατηρεῖ τὴν ἢν ἐκέκτητο ηὔξημένην τυπικὴν ἰσχύν, ἐφαρμοζομένη καὶ ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς εἰσαγομένων κεφαλαίων.

Τὴν αὐτὴν ἰσχὺν κέκτηνται καὶ αἱ διατάξεις τῶν κεφαλαίων Α' ἕως καὶ Δ' τοῦ τμήματος Α' τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 27/75 νόμου «περὶ φορολογίας πλοίων, ἐπιβολῆς εἰσφορᾶς πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας, ἐγκαταστάσεως ἀλλοδαπῶν ναυτιλιακῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ρυθμίσεως συναφῶν θεμάτων».

2. Νόμος, ἐφ' ἅπαξ ἐκδιδόμενος, ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος, ὀρίζει τοὺς ὅρους καὶ τὴν διαδικασίαν ἀναθεωρήσεως ἢ λύσεως, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος 2687/1953, ἀπὸ 21 Ἀπριλίου 1967 μέχρις 23 Ἰουλίου 1974 ἐκδοθεισῶν ὑφ' οἰονδήποτε τύπον ἐγκριτικῶν διοικητικῶν πράξεων ἢ συναφθεισῶν συμβάσεων περὶ ἐπενδύσεων κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ, ἐξαιρέσει τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν νηολόγησιν πλοίων ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν.

Ἄρθρον 108.

Τὸ Κράτος μεριμνᾷ διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀποδήμου ἐλληνισμοῦ καὶ τὴν διατήρησιν τῶν δεσμῶν του μετὰ τὴν μητέρα Πατρίδα. Ἐπίσης μεριμνᾷ διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν προαγωγὴν τῶν ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας ἐργαζομένων Ἑλλήνων.

Ἄρθρον 109.

1. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου ἢ τῶν ὅρων διαθήκης, κωδικέλλου ἢ δωρεᾶς κατὰ τὰς διατάξεις αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ἢ ὑπὲρ κοινωφελοῦς σκοποῦ.

2. Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται ἡ ἐπωφελεστέρα ἀξιοποίησις ἢ διάθεσις τοῦ καταλειφθέντος ἢ δωρηθέντος ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλου κοινωφελοῦς σκοποῦ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ ἢ τοῦ διαθέτου καθοριζομένην περιοχὴν ἢ εἰς τὴν εὐρύτεραν ταύτης περιφέρειαν, ὅταν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως βεβαιούται ὅτι ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου ἢ τοῦ δωρητοῦ δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἐξ οἰουδήποτε λόγου, καθ' ὀλοκληρίαν ἢ κατὰ τὸ μείζον τοῦ περιεχομένου ταύτης, ὡς καὶ ἂν δύναται νὰ ἰκανοποιηθῇ πληρέστερον διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ὡς νόμος ὀρίζει.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Άρθρον 110.

1. Αί διατάξεις του Συντάγματος υπόκεινται εις άναθεώρησιν, έξαιρέσει των καθοριζουσών την βάση και την μορφήν του πολιτεύματος ως Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, ως και των τοιούτων των άρθρων 2 παράγραφος 1, 4 παράγραφοι 1, 4 και 7, 5 παράγραφοι 1 και 3, 13 παράγραφος 1 και 26.

2. Η ανάγκη της άναθεωρήσεως του Συντάγματος διαπιστοῦται δι' άποφάσεως της Βουλής, λαμβανομένης κατόπιν προτάσεως πεντήκοντα τουλάχιστον βουλευτών, διά πλειοψηφίας των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των μελών αυτής, εις δύο ψηφοφορίας άφισταμένης άλλήλων κατά ένα τουλάχιστον μήνα. Διά της άποφάσεως ταύτης καθορίζονται ειδικώς αί άναθεωρητέαι διατάξεις.

3. Άποφασισθείσης της άναθεωρήσεως υπό της Βουλής, ή έπομένη Βουλή κατά την πρώτην σύνοδον αυτής αποφασίζει επί των άναθεωρητέων διατάξεων, δι' άπολύτου πλειοψηφίας του όλου αριθμού των μελών αυτής.

4. Έάν πρότασις περί άναθεωρήσεως του Συντάγματος έτυχε της πλειοψηφίας του όλου αριθμού των βουλευτών, ουχί όμως και της κατά την παράγραφον 2 πλειοψηφίας των τριών πέμπτων τούτων, ή έπομένη Βουλή κατά την πρώτην σύνοδον αυτής δύναται νά αποφασίση επί των άναθεωρητέων διατάξεων διά της πλειοψηφίας των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των μελών αυτής.

5. Πάσα ψηφίζομένη άναθεώρησις διατάξεων του Συντάγματος δημοσιεύεται διά της Έφημερίδος της Κυβερνήσεως έντός δέκα ήμερών από της έπιψηφίσεως αυτής υπό της Βουλής, τίθεται δέ έν ισχύϊ δι' ειδικού ταύτης ψηφίσματος.

6. Δέν έπιτρέπεται άναθεώρησις του Συντάγματος πρό της παρόδου πενταετίας από της περατώσεως της προηγούμενης.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρον 111.

1. Πάσα διάταξις νόμου ή διοικητικής πράξεως κανονιστικού χαρακτήρος, άντικειμένη εις τὸ Σύνταγμα, καταργείται από της ένάρξεως της ισχύος αυτού.

2. Συντακτικαί πράξεις, έκδοθεῖσαι από της 24ης 'Ιουλίου 1974 μέχρι της συγκλήσεως της Ε' Άναθεωρητικής Βουλής, ως και Ψηφίσματα ταύτης, έξακολουθοῦν νά ισχύουν και κατά τὰς αντίτιθεμένας πρός τὸ Σύνταγμα διατάξεις αὐτῶν, έπιτρεπομένης της διά νόμου τροποποιήσεως ή καταργήσεως αὐτῶν. Από της ένάρξεως ισχύος του Συντάγματος καταργείται ή διάταξις του άρθρου 8 της από 3/3-9-1974 Συντακτικής Πράξεως ως πρός τὸ ὄριον ήλικίας άποχωρήσεως των καθηγητῶν άνωτάτων εκπαιδευτικῶν ιδρυμάτων.

3. Διατηροῦνται έν ισχύϊ: α) τὸ άρθρον 2 του ύπ' αριθ. 700 της 9/9 'Οκτωβρίου 1974 προεδρικοῦ διατάγματος «περί μερικῆς έπαναφορᾶς έν ισχύϊ των άρθρων 5, 6, 8, 10, 12, 14, 95 και 97 του Συντάγματος και άρσεως του νόμου περί καταστάσεως πολιορκίας» και β) τὸ ν.δ. ύπ' αριθ. 167 της 16/16 Νοεμβρίου 1974 «περί χορηγήσεως του ένδίκου μέσου της έφέσεως κατά των άποφάσεων του στρατιωτικοῦ δικαστηρίου», έπιτρεπομένης της διά νόμου τροποποιήσεως ή καταργήσεως αὐτῶν.

4. Τὸ ψήφισμα της 16/29 'Απριλίου 1952 διατηρεῖται έν ισχύϊ επί έξ μήνας από της ένάρξεως της ισχύος του παρόντος. Έντός της προθεσμίας ταύτης έπιτρέπεται ή διά νόμου τροποποιήσις, συμπλήρωσις ή κατάργησις των έν παραγράφῳ 1 του άρθρου 3 του άνωτέρω ψηφίσματος άναφερομένων συντακτικῶν πράξεων και ψηφισμάτων ή ή

διατήρησις τινων ἐκ τούτων, ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας ταύτης, ὑπὸ τὸν περιορισμὸν ὅτι αἱ τροποποιούμεναι, συμπληρούμεναι ἢ διατηρούμεναι ἐν ἰσχύϊ διατάξεις δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὸ παρὸν Σύνταγμα.

5. Ἕλληνες στερηθέντες, μέχρι τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ παρόντος, καθ' οἷονδήποτε τρόπον τῆς ἰθαγενείας των, ἀνακτοῦν ταύτην κατόπιν κρίσεως ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν ἐκ δικαστικῶν λειτουργῶν, ὡς νόμος ὀρίζει.

6. Διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ ν.δ. 3370/1955 «περὶ κυρώσεως τοῦ Κώδικος Ἑλληνικῆς Ἰθαγενείας» μέχρι τῆς διὰ νόμου καταργήσεώς της.

Ἄρθρον 112.

1. Ἐπὶ θεμάτων, πρὸς ρύθμισιν τῶν ὁποίων προβλέπεται ρητῶς ὑπὸ διατάξεων τοῦ παρόντος Συντάγματος ἢ ἐκδοσις νόμου, οἱ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ὑφιστάμενοι κατὰ περίπτωσιν νόμοι ἢ διοικητικαὶ πράξεις κανονιστικοῦ χαρακτήρος, ἐξαιρέσει τῶν ἀντικειμένων εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἐξακολουθοῦν νὰ ἰσχύουν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ κατὰ περίπτωσιν νόμου.

2. Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 109 παράγραφος 2 καὶ 79 παράγραφος 8 τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ ὑπὸ ἐκάστης τούτων εἰδικῶς προβλεπομένου νόμου, ἐκδιδομένου τὸ βραδύτερον μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1976. Μέχρις ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ ὑπὸ τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 109 προβλεπομένου νόμου ἐξακολουθεῖ ἐφαρμοζομένη ἢ κατὰ τὴν ἐναρξιν ἰσχύος τοῦ Συντάγματος ὑφισταμένη συνταγματικὴ καὶ νομοθετικὴ ρύθμισις.

3. Κατὰ τὴν ἐννοίαν τῆς ἀπὸ 5 Ὀκτωβρίου 1974 συντακτικῆς πράξεως, διατηρουμένης ἐν ἰσχύϊ, ἡ ἀναστολὴ ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων τῶν καθηγητῶν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ὡς βουλευτῶν, καθ' ὅλην τὴν παροῦσαν βουλευτικὴν περίοδον δὲν ἐκτείνεται εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἔρευναν, συγγραφικὴν ἐργασίαν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀπασχόλησιν εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ σπουδαστήρια τῶν οἰκείων σχολῶν, ἀποκλειομένης τῆς συμμετοχῆς τούτων εἰς τὴν διοίκησιν τῶν σχολῶν καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διδακτικοῦ ἐν γένει προσωπικοῦ ἢ τὴν ἐξέτασιν τῶν σπουδαστῶν.

4. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 16 περὶ ἐτῶν ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως θὰ ὀλοκληρωθῇ ἐπὶ τῇ βάσει νόμου ἐντὸς πενταετίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος.

Ἄρθρον 113.

Ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς, ὡς καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενα ψηφίσματα καὶ οἱ νόμοι περὶ τῆς λειτουργίας τῆς Βουλῆς, ἐξακολουθοῦν ἰσχύοντες μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, ἐξαιρέσει τῶν ἀντικειμένων εἰς ὁρισμοὺς τοῦ Συντάγματος.

Προκειμένου περὶ τῆς λειτουργίας τῶν κατὰ τὰ ἄρθρα 70 καὶ 71 τοῦ Συντάγματος Τμημάτων τῆς Βουλῆς ἔχουν συμπληρωματικὴν ἐφαρμογὴν αἱ διατάξεις τοῦ τελευταίου Κανονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς Εἰδικῆς Νομοθετικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ Συντάγματος τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1952, κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 3 τοῦ ὑπὸ στοιχ. Α΄ ψηφίσματος τῆς 24.12.1974 εἰδικώτερον ὀριζόμενα. Μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ ἄρθρου 71 τοῦ Συντάγματος συγκροτεῖται ἐξ ἐξήκοντα τακτικῶν μελῶν καὶ τριάκοντα ἀναπληρωματικῶν, ἐπιλεγόμενων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, ἐξ ὅλων τῶν κομμάτων καὶ ὁμάδων καὶ κατ' ἀνα-

λογίαν τῆς δυνάμεως αὐτῶν. Ἐγειρομένης ἀμφισβητήσεως μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νέου Κανονισμοῦ περὶ τῶν ἐφαρμοστέων ἐκάστοτε διατάξεων, ἀποφαίνεται ἡ Ὀλομέλεια ἢ τὸ Τμήμα τῆς Βουλῆς, εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ὁποίου προεκλήθη τὸ ζήτημα.

Ἄρθρον 114.

1. Ἡ ἐκλογή τοῦ πρώτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας δέον νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ βραδύτερον ἐντὸς διμήνου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Συντάγματος εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς, προσκαλουμένης πρὸ πέντε τοῦλάχιστον ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, τηρουμένων ἀναλόγως τῶν ὁρισμῶν τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς περὶ ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

Ὁ ἐκλεγόμενος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀναλαμβάνει τὴν ἀσκήσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἀπὸ τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου του, ἐντὸς πέντε τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

Ὁ κατὰ τὸ ἄρθρον 49 παράγραφος 5 νόμος περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν εὐθύνην τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας θεμάτων ἐκδίδεται ὑποχρεωτικῶς μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1975.

Μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ κατὰ τὴν παράγραφον 3 τοῦ ἄρθρου 33 νόμου τὰ ἐν αὐτῇ θέματα διέπονται ὑπὸ τῶν διατάξεων τῶν ἀφορῶν εἰς τὸν προσωρινὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.

2. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ Συντάγματος καὶ μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ ὀριστικοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἀναλήψεως τῆς ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων του, ὁ προσωρινὸς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀσχεῖ τὰς διὰ τοῦ Συντάγματος ἀναγνωριζόμενας εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἀρμοδιότητας, ὑπὸ τοὺς ἐν ἄρθρῳ 2 τοῦ ὑπὸ στοιχ. Β' ἀπὸ 24.12.1974 ψηφίσματος τῆς Ε' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς περιορισμούς.

1. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐν ἄρθρῳ 86 παράγραφος 1 προβλεπομένου νόμου, ἔχουν ἐφαρμογὴν αἱ κείμεναι διατάξεις περὶ διώξεως, ἀνακρίσεως καὶ ἐκδικάσεως τῶν κατὰ τὰ ἄρθρα 49 παράγραφος 1 καὶ 85 πράξεων καὶ παραλείψεων.

2. Ὁ ἐν ἄρθρῳ 100 προβλεπόμενος νόμος δέον νὰ ἐκδοθῇ τὸ βραδύτερον ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Συντάγματος. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τούτου καὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τοῦ συνιστωμένου Ἀνωτάτου Εἰδικοῦ Δικαστηρίου :

α) Αἱ ἀμφισβητήσεις, περὶ ὧν ἡ παράγραφος 2 τοῦ ἄρθρου 55 καὶ τὸ ἄρθρον 57 ἐπιλύονται δι' ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς κατὰ τὰς ἐπὶ προσωπικῶν θεμάτων διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς.

β) Ὁ ἔλεγχος τοῦ κύρους καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων δημοψηφίσματος ἐνεργουμένου κατ' ἄρθρον 44 παράγραφος 2, ὡς καὶ ἡ ἐκδίκασις ἐνστάσεων κατὰ τοῦ κύρους καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 58 ἀσχεῖται ὑπὸ τοῦ κατ' ἄρθρον 73 τοῦ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1952 Συντάγματος Εἰδικοῦ Δικαστηρίου, ἐφαρμοζομένης τῆς διαδικασίας τῶν ἄρθρων 116 ἐπομ. τοῦ Π.Δ. 650/1974.

γ) Ἡ ἄρσις τῶν ἐν ἄρθρῳ 100 παράγραφος 1 ἐδάφ. δ' συγκρούσεων ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 85 τοῦ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1952 Συντάγματος, Δικαστηρίου Συγκρούσεως Καθηκόντων, διατηρουμένων προσωρινῶς ἐν ἰσχύϊ καὶ τῶν νόμων περὶ τῆς ὀργανώσεως, λειτουργίας καὶ διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τούτου.

3. Μέχρι τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 99 προβλεπομένου νόμου, αἱ ἀγωγαὶ κακοδικίας ἐκδικάζονται κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 110 τοῦ Συντάγματος τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1952 ὀριζόμενα

ὑπὸ τοῦ προβλεπομένου δι' αὐτοῦ δικαστηρίου καὶ κατὰ τὴν ἐν ἰσχύϊ διαδικασίαν κατὰ τὸν χρόνον δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Συντάγματος.

4. Μέχρι τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ νόμου τοῦ προβλεπομένου ὑπὸ τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 87 ὡς καὶ μέχρι τῆς συγκροτήσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἄρθρων 90 παράγραφοι 1 καὶ 2 καὶ 91 προβλεπομένων δικαστικῶν καὶ πειθαρχικῶν συμβουλίων, ἐξακολουθοῦν ἰσχύουσαι αἱ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἰσχύος τοῦ Συντάγματος ὑφιστάμεναι σχετικαὶ διατάξεις. Οἱ περὶ τῶν ὡς ἄνω θεμάτων νόμοι δέον ὅπως ἐκδοθῶν τὸ βραδύτερον ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Συντάγματος.

5. Μέχρι τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τῶν ἐν ἄρθρῳ 92 ἀναφερομένων νόμων, ἐξακολουθοῦν ἰσχύουσαι αἱ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Συντάγματος ὑφιστάμεναι διατάξεις. Οἱ νόμοι οὗτοι δέον ὅπως ἐκδοθῶν τὸ βραδύτερον ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος.

6. Ὁ ἐν ἄρθρῳ 57 παράγραφος 5 εἰδικὸς νόμος δέον νὰ ἐκδοθῇ ἐντὸς ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ Συντάγματος.

Ἄρθρον 116.

1. Ὑφιστάμεναι διατάξεις, ἀντιβαίνουσαι εἰς τὸ ἄρθρον 4 παράγραφος 2, παραμένουν ἐν ἰσχύϊ μέχρι τῆς διὰ νόμου καταργήσεώς των, τὸ βραδύτερον δὲ μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1982.

2. Ἀποκλίσεις ἐκ τῶν ὀρισμῶν τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 4 ἐπιτρέπονται μόνον δι' ἀποχρῶντας λόγους εἰς τὰς εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενας περιπτώσεις.

3. Κανονιστικαὶ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις, ὡς καὶ διατάξεις συλλογικῶν συμβάσεων ἢ διαιτητικῶν

ἀποφάσεων περὶ ρυθμίσεως ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας, ἀντιβαίνουσαι εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 22 παράγραφος 1, ἐξακολουθοῦν ἰσχύουσαι μέχρι τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, συντελουμένης τὸ βραδύτερον ἐντὸς τριετίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος.

Ἄρθρον 117.

1. Οἱ κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 104 τοῦ Συντάγματος τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1952 ἐκδοθέντες μέχρι τῆς 21.4.67 νόμοι θεωροῦνται ὡς μὴ ἀντικείμενοι εἰς τὸ παρὸν Σύνταγμα καὶ διατηροῦνται ἐν ἰσχύϊ.

2. Ἐπιτρέπεται ἢ κατὰ παρέκκλισιν τοῦ ἄρθρου 17 νομοθετικὴ ρύθμισις καὶ διάλυσις ὑφιστάμενων εἰσέτι ἀγροληψιῶν καὶ ἐτέρων ἐδαφικῶν βαρῶν, ἢ ἐξαγορὰ τῆς ψιλῆς κυριότητος ὑπὸ ἐμφυτευτῶν ἐμφυτευτικῶν κτημάτων, ὡς καὶ ἢ κατάργησις καὶ ρύθμισις ἰδιορρυθμῶν ἐμπραγμάτων σχέσεων.

3. Δημόσια ἢ ἰδιωτικὰ δάση ἢ δασικαὶ ἐκτάσεις, καταστραφεῖσαι ἢ καταστρεφόμεναι ἐκ πυρκαϊᾶς ἢ ἄλλως πῶς ἀποψιλωθεῖσαι ἢ ἀποψιλούμεναι, δὲν ἀποβάλλουν ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὸν ἐνεκτηντο πρὸ τῆς καταστροφῆς των χαρακτῆρα καὶ κηρύσσονται ὑποχρεωτικῶς ἀναδασωτέαι, ἀποκλειομένης τῆς διαθέσεως τούτων δι' ἕτερον προορισμόν.

4. Ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις δασῶν ἢ δασικῶν ἐκτάσεων ἀνηκουσῶν εἰς φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου δικαίου, ἐπιτρέπεται μόνον ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 17 ὀριζόμενα, διὰ λόγους δημοσίας ὠφελείας, διατηρουμένης πάντως ἀμεταβλήτου τῆς μορφῆς αὐτῶν ὡς δασικῆς.

5. Αἱ μέχρι τῆς προσαρμογῆς τῶν κειμένων περὶ ἀναγκαστικῶν ἀπαλλοτριώσεων νόμων πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος κηρυχθεῖσαι ἢ κηρυχθη-

σόμεναι αναγκαστικά ἀπαλλοτριώσεις διέπονται ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς κηρύξεως τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων.

6. Αἱ παράγραφοι 3 καὶ 5 τοῦ ἄρθρου 24 ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῶν ἐν αὐταῖς προβλεπομένων νόμων ἀναγνωριζομένων ἢ ἀναμρφουμένων οἰκιστικῶν περιοχῶν.

Ἄρθρον 118.

1. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ Συντάγματος οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ προέδρου ἢ εἰσαγγελέως ἐφετῶν καὶ ἀνωτέρων, ἢ τούτοις ἀντιστοίχου, ἀποχωροῦν τῆς ὑπηρεσίας, ὡς μέχρι τοῦδε, ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, τοῦ ὁρίου τούτου μειουμένου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1977 κατὰ ἓν ἔτος ἐτησίως μέχρι τοῦ ἐξηκοστοῦ ἑβδόμου ἔτους.

2. Ἀνώτατοι δικαστικοὶ λειτουργοί, μὴ τελοῦντες ἐν ὑπηρεσίᾳ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἰσχύος τῆς ἀπὸ 4/5 Σεπτεμβρίου 1974 συντακτικῆς πράξεως «περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως καὶ εὐρυθμίας ἐν τῇ Δικαιοσύνῃ», ὑποβιβασθέντες δὲ βάσει ταύτης, λόγῳ τοῦ χρόνου πραγματοποιήσεως τῆς προαγωγῆς αὐτῶν, καὶ καθ' ὧν δὲν ἠσκήθη ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τῆς αὐτῆς συντακτικῆς πράξεως πειθαρχικὴ δίωξις, παραπέμπονται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Συντάγματος εἰς τὸ Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον.

Τὸ Ἀνώτατον Πειθαρχικὸν Συμβούλιον ἀποφαίνεται ἂν αἱ συνθήκαι τῆς προαγωγῆς ἐμείωσαν τὸ κύρος καὶ τὴν ἰδιάζουσαν ὑπηρεσιακὴν θέσιν τοῦ προαχθέντος, ἀποφαίνεται δὲ ὀριστικῶς περὶ τῆς ἀνακτήσεως ἢ μὴ τοῦ αὐτομάτως ἀπολεσθέντος βαθμοῦ καὶ τῶν πρὸς τὸν βαθμὸν συναπτομένων δικαιωμάτων, ἀποκλειομένης τῆς ἀπολήψεως ἀναδρομικῶς διαφορᾶς ἀποδοχῶν ἢ συντάξεως.

Ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς παραπομπῆς.

Οἱ ἐν ζωῇ κατὰ βαθμὸν στενώτεροι συγγενεῖς τοῦ ὑποβιβασθέντος καὶ ἀποβιώσαντος δικαστικοῦ δύνανται νὰ ἀσκήσουν ὅλα τὰ εἰς τοὺς δικαζομένους ἀναγνωριζόμενα δικαιώματα ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου.

3. Μέχρις ἐκδόσεως τοῦ κατ' ἄρθρον 101 παρ. 3 νόμου, ἐξακολουθοῦν ἐφαρμοζόμεναι αἱ περὶ κατανομῆς ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ κεντρικῶν καὶ περιφερειακῶν ὑπηρεσιῶν ἰσχύουσαι διατάξεις. Αἱ διατάξεις αὗται δύνανται νὰ τροποποιῶνται διὰ μεταφορᾶς εἰδικῶν ἀρμοδιοτήτων ἐκ τῶν κεντρικῶν εἰς τὰς περιφερειακὰς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρον 119.

1. Διὰ νόμου δύνανται νὰ ἀρθῇ τὸ καθ' οἷον-δήποτε τρόπον ἰσχύσαν ἀπαράδεκτον τῆς ἀσκήσεως αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατὰ πράξεων ἐκδοθεισῶν ἀπὸ 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι τῆς 23ης Ἰουλίου 1974 εἴτε εἶχεν ἀσκηθῆ τοιαύτη αἴτησις εἴτε μὴ, ἀποκλειομένης πάντως τῆς ἀναδρομικῆς χορηγήσεως ἀποδοχῶν εἰς τυχόν δικαιωθσομένους ἐκ τοῦ ἐνδίκου τούτου μέσου.

2. Οἱ δυνάμει νόμου αὐτοδικαίως ἀποκαθιστάμενοι εἰς ἀς δημοσίας θέσεις ἐκέκτηντο στρατιωτικοὶ ἢ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἐφ' ἔσον ἤδη ἀπέκτησαν τὴν ιδιότητα τοῦ βουλευτοῦ, δύνανται ἐντὸς ὀκταήμερου προθεσμίας νὰ δηλώσουν ἐπιλογὴν μεταξὺ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς δημοσίας αὐτῶν θέσεως.

ΤΜΗΜΑ Δ'

ΑΚΡΟΤΕΛΕΥΤΙΟΣ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

Άρθρον 120.

1. Τὸ παρὸν Σύνταγμα, ψηφισθὲν ὑπὸ τῆς Ε' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς καὶ δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως διὰ διατάγματος προσυπογραφομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τίθεται δὲ εἰς ἰσχὺν ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης Ἰουνίου 1975.

2. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς συνάδοντας πρὸς αὐτὸ νόμους καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Δημοκρατίαν συνιστοῦν θεμελιώδη ὑποχρέωσιν πάντων τῶν Ἑλλήνων.

3. Ὁ καθ' οἰονδήποτε τρόπον σφετερισμὸς τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀπορρυσσῶν ἐξουσιῶν διώκεται ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τῆς νομίμου ἐξουσίας, ἀφ' ἧς ἀρχεται καὶ ἡ παραγραφή τοῦ ἐγκλήματος.

4. Ἡ τήρησις τοῦ Συντάγματος ἐπαφίεται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων, δικαιουμένων καὶ ὑποχρεουμένων εἰς τὴν διὰ παντὸς μέσου ἀντίστασιν κατὰ οἰουδήποτε ἐπιχειροῦντος τὴν βίαιαν κατάλυσιν αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1975

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΚΩΝΣΤ. Ε. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Β. Τὸ Ἡμέτερον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον θέλει προσυπογράψει καὶ δημοσιεύσει τὸ παρὸν, ἐπιτιθεμένης τῆς Μεγάλης τοῦ Κράτους Σφραγίδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1975

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΠΑΝΑΓ. ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΤΡΑΣ, ΙΩΑΝ. ΜΠΟΥΤΣΟΣ, ΓΕΩΡΓ. ΡΑΛΛΗΣ, ΔΗΜ. ΜΠΙΤΣΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ, ΣΟΛΩΝ ΓΚΙΚΑΣ, ΚΩΝΣΤ. ΤΡΥΠΑΝΗΣ, ΕΤΑΓΓ. ΔΕΒΛΕΤΟΓΛΟΥ, ΙΠ ΠΟΚΡ, ΙΟΡΔΑΝΟΓΛΟΥ, ΚΩΝΣΤ. ΚΟΧΟΦΑΓΟΣ, ΙΩΑΝ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡΙΣΤΟΦ. ΣΤΡΑΤΟΣ, ΓΕΩΡΓ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΟΛ. ΜΑΡΤΗΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1975

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

(Οι ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰ ἄρθρα τοῦ Συντάγματος)

Α

- Ἁγιον Ὄρος : 105
 Ἀγροληψίαι : 117
 Ἀγωγή κακοδικίας : 99
 Ἀδικήματα Τύπου : 14, 97
 Ἀεροδικεῖα : 96
 Ἀθλητισμός : 16
 Αἰτησις ἀκυρώσεως : 95
     » πληροφοριῶν : 10
 Ἀκίνητα Δημοσίου κλπ. : 57
 Ἀκόλυτος ἄσκησις δικαιωμάτων : 25
 Ἀμνηστία : 47
 Ἀμοιβαί : 80
 Ἀμοιβὴ ἐργασίας : 22
 Ἀμυνα Πατρίδος : 4
 Ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριωσις δασῶν : 117
 Ἀναγκαστικὴ συνιδικτησία : 18
 Ἀναγκαστικοὶ συνεταιρισμοί : 12
 Ἀναδασμός : 18
 Ἀναδρομικότης φορολογικοῦ νόμου : 78
 Ἀναθεώρησις Συντάγματος : 110
 Ἀναίρεσις : 95
 Ἀνακριβές δημοσίευμα : 14
 Ἀνάκρισις Ὑπουργῶν-Ἐπιφυπουργῶν : 86
 Ἀνάκτησις Ἰθαγενείας : 111
 Ἀναπαλλοτριώτα : 17, 18
 Ἀνάπτυξις στέσεων : 2
 Ἀναστολὴ ἄρθρων Συντάγματος : 48
 Ἀναφορὰ πρὸς Ἀρχάς : 10
     »   » Βουλὴν : 69
 Ἀνεπίτρεπτος ἀναδρομικότης Ποιν. Νόμου : 7
 Ἀνθρωπινὴ ἀξιοπρέπεια : 7
 Ἀντιπρόεδροι Ὑπουργ. Συμβουλίου : 81
 Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις : 16
 Ἀνώτατον Εἰδικὸν Δικαστήριον : 100
     » Πειθαρχικὸν Συμβούλιον : 91
 Ἀπαγόρευσις ἀναγκαστικῆς ἐργασίας : 22
 Ἀπαγόρευσις ἀτομικῶν διοικητικῶν μέτρων : 5
 Ἀπαγόρευσις βασάνων : 7
     » δημεύσεως : 7
 Ἀπαλλαγὴ Πρωθυπουργοῦ : 38
 Ἀπαραβίαστον ἀπορρήτου ἀνταποκρίσεων : 19
 Ἀπαραβίαστον ἀπορρήτου ἐπιστολῶν : 19
 Ἀπεργία : 23
 Ἀπόδημος ἑλληνισμός : 108
 Ἀποδοχαὶ δικαστικῶν λειτουργῶν : 88
 Ἀποζημιώσεις ἀδίκως καταδικασθέντων κλπ. : 7
 Ἀποζημιώσεις λόγῳ παράβιασεως ἀσύλου κατοικίας : 9
 Ἀποκατάστασις ἀληθείας : 14
 Ἀποκέντρωσις : 101
 Ἀπολογισμὸς Κράτους : 79
 Ἀπονομὴ δικαιοσύνης : 87
     » παρασῆμων : 46
     » Χάριτος : 47
 Ἀπόσπασις δικαστικῶν λειτουργῶν : 90
 Ἀποστολικοὶ κανόνες : 3
 Ἀποφάσεις δικαστηρίων : 93
 Ἀποχώρησις δικαστικῶν λειτουργῶν : 90
 Ἀποχώρησις συμβολαιογράφων : 90
     » ὑποθηκοφυλάκων : 90
     » φυλάκων μεταγραφῶν : 90
 Ἀρμοδιότητες Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου : 98
 Ἀρμοδιότητες Συμβουλίου Ἐπικρατείας : 95
 Ἀρμοδιότητες Ὑπουργῶν - Ἐπιφυπουργῶν : 83
 Ἄρσις ἀπαραδέκτου αἰτήσεως ἀκυρώσεως : 119
 Ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ : 18
     » χῶροι : 18
 Ἀρχὴ ἰσότητος : 4
 Ἄσμενα δημοσιεύματα : 14
 Ἄσκησις ἀρμοδιοτήτων Ἀνωτάτου Εἰδικοῦ Δικαστηρίου : 115
 Ἄσκησις λειτουργῶν : 26

Ἀστικοὶ συνεταιρισμοὶ : 12
Ἄσυλον κατοικίας : 9
Ἀσυμβίβαστα βουλευτῶν : 55
    » Ἰπουργῶν - Ἰφυ-
    πουργῶν : 81
Ἀτομικὰ δικαιώματα : 4-14
Ἀτομικῶν δικαιωμάτων κατοχύρωσις : 25

Β

Βαθμοὶ ἀξιωματικῶν : 45
Βάρη δημόσια : 4
Βάσανοι : 7
Βλάβη ὑγείας : 7
Βουλευταὶ : ἄδεια διώξεως : 61, 62
    » ἀκαταδίωκτον : 61, 62
    » ἀναπληρωματικὴ ἐκλογή : 53
    » ἀντιπρόσωποι Ἐθνους : 51
    » ἀποζημίωσις : 63
    » ἀπουσίαι : 63
    » ἀριθμὸς : 51, 54
    » ἀσυλία : 62
    » ἀσυμβίβαστα : 55, 57
    » ἀτέλειαι : 63
    » δικαίωμα γνώμης καὶ ψή-
    φου : 60
    » διώξεις : 61
    » ἐκλογή : 51
    » ἐκλογῆς ἐκδίκασις : 58
    » ἐκλογῆς ἐξέλεξις : 58
    » ἐκπτώσις : 55, 57
    » ἐπιλογή θέσεως : 119
    » Ἐπικρατείας : 54
    » θητεία : 53
    » μαρτυρία : 61
    » ὄρκος : 59
    » παραίτησις : 60
    » παράτασις θητείας : 53
    » περιορισμοὶ : 56, 57
    » προσόντα : 55
Βουλὴ : ἄδεια πρὸς διώξιν : 61, 62
    » ἀνάδειξις : 51
    » ἀναστολὴ ἐργασιῶν : 40

Γ

Γενικὸν Λογιστήριον Κράτους : 75
Γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ : 12
Γλωσσικὸν κείμενον Ἁγίας Γραφῆς : 3

Αὐθεντικὴ ἐρμηνεῖα νόμων : 77
Αὐτεπάγγελτος παραπομπὴ δικαστι-
κῶν λειτουργῶν : 118
Αὐτοδικαίαι ἄρσις διοικ. μέτρου : 5
Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία : 3
Ἀφαίρεσις Ἰθαγενείας : 4

Βουλὴ : ἀναφοραὶ : 69
    » αὐθεντικὴ ἐρμηνεῖα νόμων : 77
    » διακοπὴ ἐργασιῶν : 71
    » διάλυσις : 32, 37, 41
    » διάρκεια συνόδου : 64
    » δυσπιστία πρὸς Κυβέρνησιν : 84
    » ἐκλογή Ἀντιπροέδρου : 65
    »   » Προεδρείου : 65
    »   » Προέδρου : 65
    » ἐκλογικὸν δικαίωμα : 51
    »   » σύστημα : 54
    » ἐμπιστοσύνη πρὸς Κυβέρνη-
    σιν : 84
    » ἐξεταστικαὶ ἐπιτροπαὶ : 68
    » ἐργασίαι : 65
    » ἰσοψηφία : 67
    » κανονισμὸς : 65, 70, 72
    » κατηγορία κατὰ μελῶν Κυ-
    βερνήσεως : 86
    » κοινοβουλευτικαὶ ἐπιτροπαὶ : 68
    » λειτουργία : 65
    » νομοθετικὴ ἀρμοδιότης : 72
    » ὀλομέλεια : 70, 71
    » ὀργάνωσις ὑπηρεσιῶν : 65
    » παράτασις συνόδου : 53
    » πράξεις διορισμοῦ ὑπαλλή-
    λων : 65
    » σύγκλησις : 40, 64
    » συνεδριάσεις δημόσιαι : 66
    »   » κεκλεισμένων
    θυρῶν : 66
    » σύνοδος τακτικὴ : 64
    » τμήματα : 70, 71
    » ψήφισις νόμων : 76

Γνώμη βουλευτοῦ : 60, 61
Γνωστὴ θρησκεία : 13
Γραμματεία δικαστηρίων : 92

Δ

Δάση : 24, 117
Δασμοὶ : 78
Δεσμοφύλακες : 6
Δημοσία αἰδώς : 14
    » ἀσφάλεια : 11
Δημοσιεύματα ἄσημα : 14
Δημοσιογραφικὸν ἐπάγγελμα : 14
Δημόσιοι ὑπάλληλοι : ὑπηρεσιακὴ κα-
τάστασις : 103
    » περιορισμοὶ : 29,
    »   » 104
Δημοτικαὶ ἀρχαὶ : 102
Δημοψήφισμα : 44
Διαγγέλματα : 44
Διάθεσις ἐκτάσεως : 18
Διαθήκαι : 109
Διαταραχὴ κοινωνικοοικονομικῆς ζωῆς : 11
Διατήρησις διατάξεων : 112, 116
Διεθνεῖς κανόνες : 28
    » ὄργανισμοὶ : 28
    » συμβάσεις : 28
Διεθνὲς δίκαιον : 28
Διερρευνητικὴ ἐντολή : 37
Δικαίωμα ἀκροάσεως : 20
    » ἀναφέρεσθαι : 10
    » συνέχεσθαι : 11
    » συνεταιρίζεσθαι : 12

Ἐθνικὴ ἀλληλεγγύη : 25
    » ἀσφάλεια : 19
    » κυριαρχία : 28
    » συνειδήσις : 16
Ἐθνικὸν συμφέρον : 4, 28
Εἰδικὴ ἐκπαίδευσις : 16
Ἐκδήλωσις λαϊκῆς θελήσεως : 52
Ἐκδοσις ἀλλοδαποῦ : 5
Ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς : 3
Ἐκλογή πρώτου Προέδρου Δημοκρα-
τίας : 114
Ἐκλογικαὶ δαπάναι : 29
    » περιφέρειαι : 54
Ἐκλογικὸν δικαίωμα : 51
    » σύστημα : 54
Ἐκτάσεις ἐγκαταλειμμένα : 18
Ἐκτέλεσις δικαστικῶν ἀποφάσεων : 26
Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον : 98
Ἐλευθερία ἀναπτύξεως προσωπικό-
τητος : 5
    » διδασκαλίας : 16
    » ἐγκαταστάσεως : 5
    » ἐπιστήμης : 16

Δ

Δικαιώματα ἀτομικὰ : 4, 14
Δικασταὶ : ἀποχώρησις : 88, 118
    » διορισμὸς : 88
    » δοκιμαστικὴ περίοδος : 88
Δικασταὶ : ἐκπαιδευταὶκὴ περίοδος : 88
    » ἐπιθεώρησις : 87
    » παραπομπή : 118
    » πειθαρχικὴ ἐξουσία : 91
    » περιορισμοὶ : 29, 89
    » ὑπηρεσιακὴ κατάσταση : 90
Δικαστήρια : ἀεροδικεῖα : 96
    » ἀνηλίκων : 96
    » ἀπόφασις : 93
    » διάκρισις : 93
    » διοικητικά : 94
    » διοικητικ. διαφορῶν : 94
    » εἰδικὰ : 96, 99
    » λειῶν : 96
    » μικτὰ ὄρκωτὰ : 97
    » ναυτοδικεῖα : 96
    » στρατοδικεῖα : 96
    » συνεδριάσεις : 93
    » τακτικά : 96
Δικαστικὴ προστασία πολιτῶν : 8
Δικαστικοὶ ὑπάλληλοι : 92
Διοικησις : 101, 102
Δωρεὰ : 109
Δωρεὰν παιδεία : 16

Ε

Ἐλευθερία ἐρένης : 16
    » θρησκευτικῆς συνειδή-
    σεως : 13
    » κινήσεως : 5
    » λατρείας : 13
    » λόγου καὶ στοχασμῶν : 14
    » προσωπικῆς : 5
    » συνδικαλιστικῆς : 23
    » τέχνης : 16
    » τύπου : 14
Ἐμπέδωσις εἰρήνης : 2
Ἐννομος προστασία : 20
Ἐνωσις δικαστικῶν λειτουργῶν : 89
Ἐξουσία : 1
Ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις : 16
Ἐπανόρθωσις ἀνακριβῶν δημοσιευμά-
των : 14
Ἐπιστήμαι : 16
Ἐπίταξις : 18, 22
Ἐπιχειρήσεις μονοπωλιακοῦ χαρακτή-
ρος : 106
Ἐρευνα κατ' οἶκον : 9

Ζωή ιδιωτική 9
» οικογενειακή : 9

*Ηθη χρηστά : 5

Θεμέλιον πολιτεύματος : 1
Θησαυροί αρχαιολογικοί : 18

*Ιδιοκτησίας προστασία : 17
*Ιδιωτική εκπαίδευσις : 16
» ζωή : 9
*Ιερά σύνοδος : 3
*Ισολογισμός Κράτους : 79
*Ισότης αμοιβής εργαζομένων : 22

Καθηγηταί 'Ανωτάτων 'Εκπαιδ. 'Ιδρυ-
μάτων : 16
Κακουργήματα : 97
Κατάργησις διατάξεων : 111
» πολιτικού θανάτου : 7
Κατάστασις πολιορκίας : 48
Κατάσχεσις εντύπων : 14
Κατάχρησις έξουσίας : 9
Κατοχύρωσις άτομικων δικαιω-
μάτων : 25
Κεφάλαια έξωτερικού : 107

Λαϊκή κυριαρχία : 1
Λατρεία θρησκευτική : 13
Λατρεία θρησκευτική : 13

Μεταβολή όρων 'Επικρατείας : 27
Μετάδοσις ειδήσεων : 15
» πληροφοριών : 15

Z

Ζωής προστασία : 5

H

*Ηθική βλάβη : 6

Θ

Θρησκεία : 8, 13
Θρησκευτική συνείδησις : 16

I

*Ισότης δικαιωμάτων : 4
» εναντι νόμων : 4
» υποχρεώσεων : 4
» υποχρεώσεων : 4
*Ισχύς κανονισμού Βουλής : 113
» Συντάγματος : 120

K

Κινηματογράφος : 15
Κοινοτικά άρχαι : 102
Κοινωνική άλληλεγγύη : 25
» ασφάλις : 22
Κόμματα πολιτικά : 29
Κοπή νομισμάτων : 80
Κρατικός προγραμματισμός : 106
Κυβέρνησις θέσις Πρωθυπουργού : 82
καθορισμός πολιτικής : 82
συγκρότησις : 81
Κωδικελλοί : 109

Λ

Λίμναι : 18
Λιμνοθάλασσαι : 18
Λογοκρισία : 14

M

Μεταλλεία : 18
Μισθοί : 18
Μορφή πολιτεύματος : 1

N

Ναυτοδικεία : 96
Νομίσματα : 80
Νόμος αιτιολογική έκθεσις : 74
» αυθεντική έρμηνεία : 76
» δημοσίευσις : 42
» εκτέλεσις : 43

Νόμος κύρωσις : 42
» προσθήκη : 73
» πρότασις : 74, 75
» πρωτοβουλία : 73
» τροπολογία : 73
» φορολογικός : 73, 78
» ψήφισις : 76

E

Έένος στρατός : 27

O

Οικογενειακή ζωή : 9
Οικονομική ένίσχυσις κομμάτων : 29
*Όργανα διεθνών οργανισμών : 28
*Όργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοική-
σεως : 102

*Όργάνωσις Κράτους : 101
*Όρκος : 13
*Όρυχεία : 18
*Οχύρωσις Χώρας : 14

Π

Παιδεία : 16
Παράνομος κατακράτησις : 6
Παραπομπή δικαστικών λειτουργιών :
118
Πατριαρχικός τόμος : 3
Περίθλιψις άπόρων : 21
Πηγή έξουσιών : 1
Πολίτευμα : 1
Πολιτικά έγκλήματα : 97
Πολιτικά κόμματα : 29
Προγράμματα ανάπτυξεως : 79
Πρόεδρος Δημοκρατίας : 30-50
- άνάδειξις : 30
- άνέλθψις καθιρόντων : 33
- άναπλήρωσις : 34
- άναπομπή νομοσχεδίων : 42
- άναστολή άρθρου Συντάγματος : 48
- » έργασιών Βουλής : 40
- άνεύθυνον : 35
- άρχει ένόπλων δυνάμεων : 45
- άσυμβίβαστα : 30
- δημοσίευσις νόμων : 42
- διαγγέλματα : 44
- διάλυσις Βουλής : 41
- διεθνείς συνθήκαι και συμβάσεις : 36
- διορισμός μελών Κυβερνήσεως : 37
- » Πρωθυπουργού : 35, 37
- έκδοσις διαταγμάτων : 43
- » νομοθετικών πράξεων : 44
- έκλογή : 32

Πρόεδρος Δημοκρατίας :
- εκτέλεσις νόμων : 48
- » πράξεων : 35
- επανεκλογή : 30
- εύθύνη : 49
- θητεία : 30
- Ισχύς πράξεων : 35
- κύρωσις νόμων : 42
- όριον έξουσιών : 50
- όρκος : 33
- παραπομπή εις δίκην : 49
- παύσις μελών Κυβερνήσεως : 38
- » Πρωθυπουργού : 38
- προσόντα έκλογής : 31
- σύγκλησις Βουλής : 40
- » Συμβουλίου Δημοκρα-
τίας : 39
- » Υπουργικού Συμβου-
λίου : 38
- Χορηγία : 33
Προστασία άθλητισμού : 16
» άναπηρίας : 21
» άναπήρων πολέμου : 21
» γάμου : 21
» γήρατος : 21
» έλευθερίας : 5
» εργασίας : 22
» ζωής : 5
» θυμάτων πολέμου κλπ. : 21
» μητρότητος : 21
» μνημιών : 24

Προστασία νεότητος : 21
» οικογενείας : 21
» παιδικής ηλικίας : 21
» παραδοσιακών περιοχών :
24
» πολυτέκνων 21

Ραδιοφωνία : 15

Σεβασμός αξίας ανθρώπου : 18
Σπήλαια : 18
Στρατοδικεῖα : 96
Συμβολαιογράφοι : 92
Συμβούλιον Δημοκρατίας : 39
» Ἐπικρατείας : 95
Συναθροίσεις ἐν ὑπαίθρῳ : 11

Τέχνη : 16
Τηλέγραφος : 15
Τήρησις Συντάγματος : 120

Ἔδατα : 18
Ἑπάλληλοι γραμματείας δικαστηρίων :
92
» δημόσιοι : 29, 56, 103,
104
Ἑπηρεσίαι Προεδρίας Δημοκρατίας : 35

Φοίτησις ὑποχρεωτική : 16
Φορολογία : 78
Φύλακες μεταγραφῶν : 92

Χάρις : 47
Χορηγία : 33, 80
Χρηματοδότησις ἐφημερίδων-περιοδικῶν : 14

Προστασία τιμῆς : 5
» φυσικοῦ περιβάλλοντος : 24
Προσωπικὴ ἀσφάλεια : 6
» ἐλευθερία : 5
Προϋπολογισμὸς Κράτους : 79
Πρωθυπουργός : 81, 82

Ρ

Ρυθμιστὴς Πολιτεύματος : 30

Σ

Συνεταιρισμοὶ ἀναγκαστικοί : 12
» ἀστικοί : 12
» γεωργικοί : 12
Συνοδικοὶ κανόνες : 3
Σύνταγμα : Δημοσίευσις, διορθώ-
σεις σελ. 13
Συντάξεις : 80
Σύστασις ἐνώσεων : 12
» σωματείων : 12
Σωματικὴ κάκωσις : 6

Τ

Τίτλοι διακρίσεως : 4
» εὐγενείας : 4

Υ

Ἑπόγειοι σήραγγες : 17
Ἑπουργικὸν Συμβούλιον : 81
Ἑπουργοί : 81, 83, 85, 86
Ἑποχρωτικὴ φοίτησις : 16
Ἑποψήφιοι βουλευταί : 55, 56
Ἑφυπουργοί : 81, 83, 85, 86

Φ

Φύλακες ὑποθηκῶν : 92
Φυλάκισις : 6
Φωνογραφία : 15

Χ

Χρηστά ζῆθη : 5
Χῶροι ἀρχαιολογικοί : 18
Χωροταξικὴ ἀναδιάρθρωσις : 24

Ψ

Ψήφισις νόμου : 76
Ψηφοφορία καθολικὴ : 66
» μυστικὴ : 66

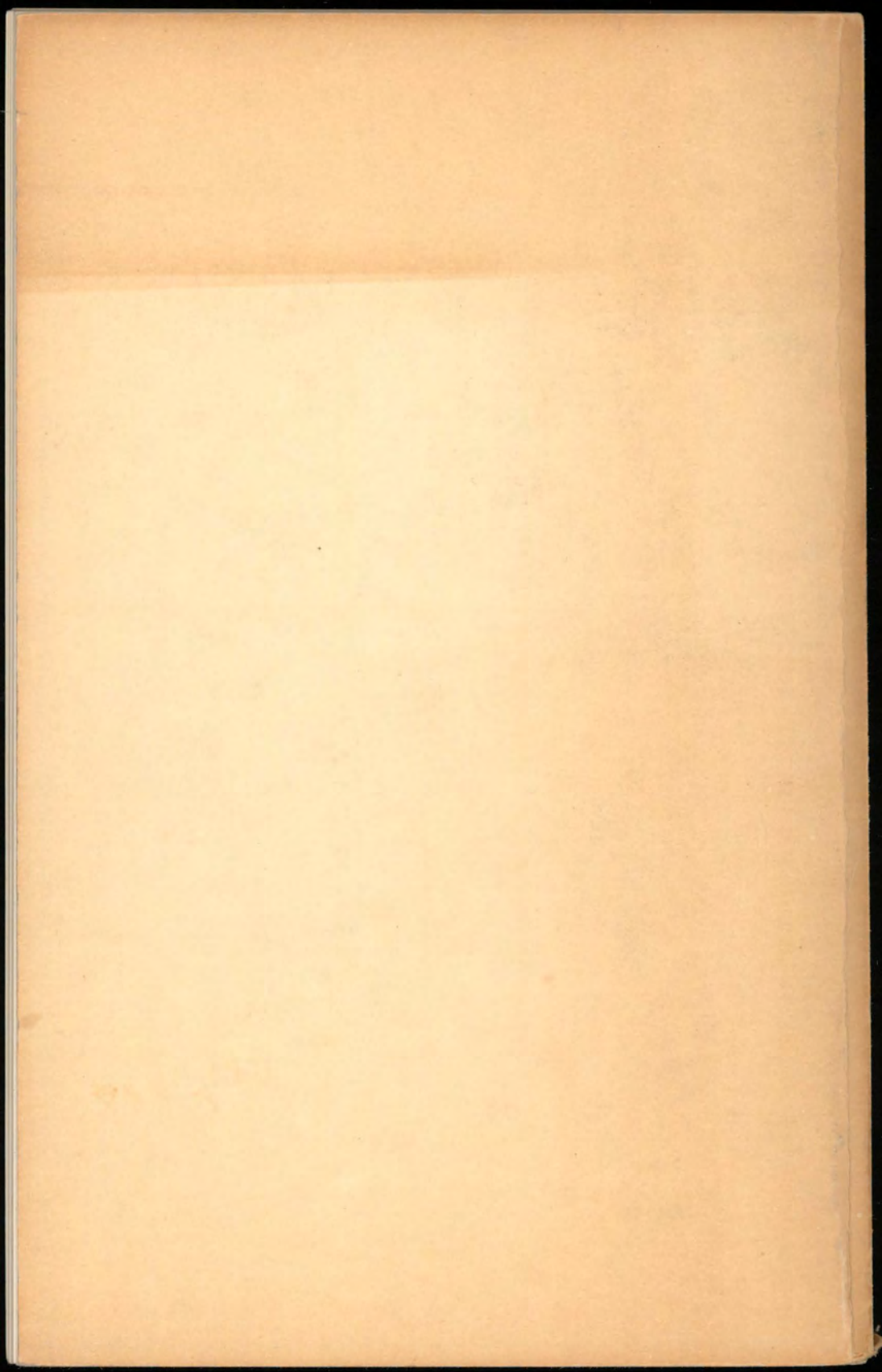
Ψηφοφορία προτάσεως δυσπιστίας : 84
» ὑποχρεωτικὴ : 51
Ψυχολογικὴ βία : 7

Ω

Ἐφέλεια δημοσία : 17

Ἐφέλεια κοινὴ : 17

PARLEMENT EUROPÉEN

Σοφία
Προεβλήθη
Προέβλε

ALLOCUTION

de Madame Louise WEISS

Présidente d'âge

à l'ouverture de la séance du 17 juillet 1979

du Parlement Européen

élu au suffrage universel direct

Palais de l'Europe

Strasbourg

II

D'abord, Dames, Messieurs, je voudrais en tant que votre première
présidente d'âge, dans l'univers, à la charnière de la mutation
pathétique de l'ère de l'acier en celle de l'acier, et, en notre petit
coin de l'Asie, à la charnière de la mutation éblouissante de nos
sociétés de consommation en sociétés de types nouveaux, élargies,
de comptes avec les contradictions contradictoires de la beauté et des

Le 17 juillet 1979

Embargo : 17 juillet 1979 - 16 h 15

I.

Mesdames et Messieurs les Elus de l'Europe,

Les étoiles du destin et les chemins de l'écriture m'ont menée à cette tribune pour y vivre, Présidente d'un jour, un honneur dont je n'aurais pas osé rêver et une joie - la joie la plus forte que puisse éprouver une créature au soir de son existence - la joie d'une vocation de jeunesse miraculeusement accomplie.

J'ai dit les étoiles du destin. J'y ajoute mes amis politiques qui, en toute connaissance de ma pensée, m'ont permis d'obtenir la confiance des électeurs de mon pays, la France. J'ai dit aussi les chemins de l'écriture - les chemins de la plume et de la loi qui, aux temps bibliques, se confondaient. Journaliste, écrivain, cinéaste, dont l'encre et les images n'ont jamais trahi la foi, il me semble, en cette minute, n'avoir traversé le siècle et sillonné le monde que pour venir à votre rencontre en amoureuxse de l'Europe et pour tâcher de formuler avec votre approbation, les angoisses et les espérances qui tourmentent, qui soulèvent notre conscience collective.

Nos Peuples nous écoutent, les deux Amériques, l'Asie, l'Afrique, l'Océanie nous écoutent. Ah! Mes merveilleux Européens! Sauvegardons ensemble notre bien le plus précieux - à savoir notre culture et notre fraternité en cette culture. Je vous demande votre accord, your agreement, Ihre Zustimmung, il vostro consenso, Uw akkoord, Deres tilslutning, comhaontú.

Que cette journée historique ne s'achève pas sans qu'une flamme nouvelle ait brillé au ciel de notre civilisation en travail de rajeunissement et que cette flamme, ce soit vous qui l'ayez allumée ici à Strasbourg, la métropole symbolique de la réconciliation continentale.

II.

D'abord! D'abord, gardons un sentiment juste de nos personnes placées aujourd'hui, dans l'univers, à la charnière de la mutation pathétique de l'ère de l'acier en ère de l'atome, et, en notre petit cap de l'Asie, à la charnière de la mutation déchirante de nos sociétés de surconsommation en sociétés de types nouveaux obligées de compter avec les impératifs contradictoires de la natalité et des

loisirs, des emplois, de la sécurité et du manque éventuel de matières premières. Ici, nos manèges et nos cadrans se sont substitués à la peine des hommes. Ailleurs, ceux-ci végètent encore au sein de sociétés de subsistance ou, pire, de pénurie. En dépit des menaces de tous ordres qui pèsent sur elle, l'Europe se doit de continuer à aider les déshérités de ce monde. Tel est encore un fardeau. En tous les cas, que jamais ne nous abandonne le sentiment d'être des légataires et des testateurs : les légataires d'une spiritualité essentielle et les testateurs de cette spiritualité au bénéfice des générations à venir.

Les enfants, demain! Qui pense foyer, petit ou grand - et le foyer européen est immense - évoque, ne serait-ce que par un rayon de bibliothèque, le culte des anciens. Proches, ceux-ci nous sont familiers. Lointains, ils surgissent, magistraux, des brumes de l'histoire.

Honneur à Charlemagne, Karl der Grosse. Il intégra la péninsule ibérique à l'Europe. Il concilia la latinité et le germanisme. En l'année 786, à Attigny, la petite commune des Ardennes françaises où se trouvait son palais, il faisait baptiser Widukind le Roi des Saxons, cependant que des moines de notre Irlande défrichaient les rives de la Marne, de notre Irlande dont la benjamine de cette assemblée porte le nom illustre de Valera.

Puis vint le moyen-âge. Superbes sont, en leur érudition et leurs synthèses les travaux des historiens de l'Europe. L'usage de cette tribune autant que le génie de cet hémicycle me contraignent, hélas! à des choix. Honneur au Pape Urbain II à l'appel passionné duquel répondirent, pendant des années et animés d'une même foi, des Européens aussi dissemblables que l'Anglais Richard Coeur-de-Lion, que l'Allemand Frédéric Barberousse, que le Roi saint Louis. Et honneur à Dante, de notre Italie. Sa Divine Comédie est une somme de la chrétienté européenne de son époque. Des réminiscences islamiques la colorent.

Puis vint la Renaissance. Impossible d'en citer tous les humanistes, Européens par définition.

Cependant gloire à Shakespeare, de notre Grande-Bretagne, qui, de la terrasse d'Elseleur, battue par les flots de notre Danemark, nous a laissé l'interrogation qui nous hante tous : "Etre ou ne pas Etre".

"O Constancy! be strong upon my side.

Set a huge mountain 'tween my heart and tongue.

I have a man's mind but a woman's might.

How hard it is for a woman to keep counsel".

Gloire, grande gloire à Grotius, citoyen de notre Hollande, père internationalement reconnu des Droits de l'Homme.

Puis, il y eut l'Europe du Siècle des Lumières. Gloire à Voltaire, le défenseur de Calas et du Chevalier de la Barre. Gloire à Kant, le philosophe de Königsberg, qui mit de l'ordre dans la métaphysique. Et gloire à Goethe de notre Allemagne du Sud dont le nom est devenu synonyme de la culture qu'il nous faut perpétuer pour oublier que nous sommes mortels.

"Du musst herrschen und gewinnen.

Oder dienen und verlieren ....

Die Tat ist alles".

Héritière de Grotius, la Grande Révolution Française sut formuler les Droits de l'Homme avec plus de retentissement encore. Les Droits de l'Homme : honte aux camps de concentration, aux hôpitaux psychiatriques pour fous qui ne le sont pas, aux juges en cagoule condamnant des inculpés aux yeux bandés. Honte aux génocides qui endeuilent la terre et ce, j'ose le dire, en toute liberté. Mais reprenons le fil de l'histoire à Karl Marx, protagoniste de l'amélioration de la condition ouvrière. Encore une fois Israël marquait l'Europe de son feu. Permettez-moi de constater que ce deuxième grand Karl n'a pas vu, lui, son oeuvre s'incarner. Il n'a pas survolé, reliés par des autoroutes fourmillantes de véhicules, les milliers de pavillons, d'écoles, d'hôpitaux, d'instituts d'assurances ou de recherches révélant le souci qui point les travailleurs que nous sommes tous, à savoir que chaque Européen puisse vivre au mieux, ses déficiences de toute nature étant prises en charge par la collectivité. S'il avait pu contempler ces réalisations, la dialectique de l'auteur du Capital se serait-elle ralentie ? Qui sait ? Dieu ou Diable, un fanatique ne retient jamais des faits que ceux qui lui conviennent. J'en sais quelque chose. Ma famille alsacienne était

protestante. Nos pasteurs condamnaient les papistes avec une telle furie que j'en suis devenue libérale pour toujours. Et puis, gloire à Ferdinand de Lesseps! L'Europe unanime assista à l'inauguration de son canal. Ce fut, dans les sables, entre Asie et Afrique, une grande fête de l'humanité. Passons. Référence et révérence à Victor Hugo. Dès 1849, présidant un Congrès de la Paix réuni à Paris, il proclama son espoir en une union européenne dont l'idée avait pris forme en France sitôt les défaites de Napoléon.

Je cite :

"Vous aurez encore bien des différends à régler, des intérêts à débattre, des contestations à résoudre, mais savez-vous ce que vous mettrez à la place des hommes d'armes, des canons, des lances, des piques, des épées ? Vous mettrez une petite boîte de sapin que vous appellerez l'urne du scrutin". (1)

Marguerite Hugo, la petite-fille de Victor, était ma camarade de classe.

Alors, parmi les plus éclatants des fils de Zeus et de la nymphe Europe, j'appellerai mes contemporains qui, pour maints d'entre vous, font déjà figure d'anciens.

Entrez dans notre Panthéon, ô vous, les patriarches de la Cour de Justice de la Haye que j'ai connus vieillissant dans leur auréole de prestige. Entrez, les promoteurs de la Société des Nations, pionniers d'une fédération européenne dont le texte fut dépecé entre de multiples commissions, sous-commissions, comités, sous-comités, colloques et séminaires - ces hauts lieux de l'impuissance internationale. Entrez Gustav Stresemann. Je vous revois rouge d'émotion, comme vous arriviez en gare de Genève-Cornavin, afin d'y représenter l'Allemagne, admise à prendre la parole à la tribune de la Réformation. De vos yeux clairs, de votre col raide, de votre énergie, se dégageait une volonté bravant les insultes dont vous étiez l'objet. Elle vous soutint cette volonté, jusqu'à la signature du Pacte Kellogg où je vous retrouvai, pâle et amaigri, prévenu par votre cœur qu'il ne fallait point outrepasser vos forces. Vous les dépassâtes pourtant.

(1) Plus tard, député à la Chambre, il engageait avec ses collègues le dialogue suivant :

- Monsieur Victor Hugo! le peuple français a taillé dans le granit et posé, au milieu même du Continent, la première racine de l'avenir qui s'appellera un jour les Etats-Unis d'Europe.
- Monsieur de Montalembert : les Etats-Unis d'Europe! C'est trop fort! Hugo est fou!
- Monsieur Mollet : les Etats-Unis d'Europe! Quelle extravagance!
- Monsieur de Quentin-Bauchart : Quel poète!

Entrez Aristide Briand. J'entends encore les orgues de votre voix. Je me souviens de votre démarche féline, de votre chevelure d'argent et du mégot qui fumait continuellement à la commissure de vos lèvres, trompant sur la majesté de l'Etat dont il ne vous déplaisait pas de rayonner soudain. En 1931, à Berlin, je traduisis la phrase que le Chancelier Brüning vous adressa, après une réunion décevante, dans un couloir que les interprètes officiels avaient déserté.

"Dites à Monsieur le Président Briand que, faute d'une immédiate entente franco-allemande, il se déchainera ici, contre la civilisation des événements qu'il ne peut imaginer".

En sa bénévolence de Celte rêveur et confiant en la nature humaine par tradition socialiste, Aristide Briand ne comprit pas son interlocuteur.

Quelques années plus tard, la deuxième grande guerre mondiale éclatait. Elle préserva nos libertés mais pas au-delà d'un certain Mur. Et le drame persista d'une Europe doublement minée par une guerre économique aux ruses complexes, et une guerre dite idéologique, masquant des appétits de puissance. Aucune de nos moyennes démocraties ne pouvait rester seule. Entrez Konrad Adenauer de Cologne, aussi altier que la flèche de votre cathédrale, aussi bouillonnant que votre, que notre Rhin, sous vos dehors de pater familias chrétien. Et entrez l'inoubliable troisième Charles, entrez Charles de Gaulle. Nous sommes réunis grâce à vous deux. Monsieur de Cologne, le Général vous avait reçu en sa demeure privée sise sur cet austère plateau proche d'Alésia et de Verdun qu'avaient piétiné au cours des siècles tous les envahisseurs de la France. Le nom de ce troisième Charles n'a jamais été resserré en sa syllabe germanique. Son maintien paraissait s'inspirer d'une devise illustre. "Roi ne puis, Prince ne daigne, Gaulle suis". Le passant qui contemple la croix de Colombey se sent traversé d'appels. Mémorable 18 juin! En granit et hors mesure, elle résiste aux tempêtes, cette croix de Lorraine rose. Parfois des nuages l'enrobent qui empêchent de distinguer entre le chef et son monument. Leurs grands bras commandent, leurs têtes se confondent dans les orbes de l'action et les cieux de la pensée.

Entrez Paul Valéry. Dès cinq heures du matin, chaque jour, l'esprit envahissait votre corps fluet. Votre regard bleu sombre choisissait souvent de se poser sur l'Europe. Bien avant la deuxième déflagration mondiale, vous m'aviez expliqué un jour, en remuant le sucre de votre café, que le destin de la civilisation occidentale se jouerait sur le Ya-lou, la rivière séparant la Chine de la Corée. Elle m'était inconnue. Deux décennies plus tard, le Ya-lou se révéla le Rubicon qui sépara le Président Truman du Général Mac Arthur.

Entrez Richard Coudenhove-Kalergi. Le successeur de votre Pan-Europe, en cette Assemblée, est un Prince de Habsbourg. Vous souvenez-vous Richard, des conférences que nous tîmes ensemble dans le Middle-West? Nous étions trois Européens, le célèbre travailliste Arthur Henderson, de notre grande-Bretagne, nous ayant rejoints. De temps à autre

animé d'un sombre humour, Arthur nous disait : "Mes enfants, je suis ici à la recherche d'un prolétaire". Nous devions exposer nos points de vue nationaux respectifs sur les dissensions qui empêchaient la pantelante Europe du Traité de Versailles de se relever. Erigés en une manière de tribunal, nos auditeurs rendraient ensuite leur verdict. Bientôt nous nous sentîmes fondus en une culture spécifique si forte, qu'à la déception générale nous nous présentâmes en compagnons marchant vers un but commun, en dépit de quelques coups de canon, après tout sans importance fondamentale. D'ailleurs, nous manquons jamais d'exprimer notre reconnaissance aux soldats du Nouveau Monde épris de leur liberté et grâce auxquels nous avons préservé la nôtre. Nous ignorions, alors, qu'ils la sauveraient une deuxième fois. Notre survie commune était à ce prix. Elle exige aujourd'hui d'autres sacrifices.

Entrez Robert Schuman et Jean Monnet. Robert Schuman, le clarificateur laconique des contradictions internes de notre continent. Guillaume le Taciturne, de notre Hollande, paraissait continuellement vous enseigner qu'il n'était point nécessaire d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer. Jean Monnet! La Faucheuse qui nous guette tous vient de vous emporter. Je vous avais rencontré à Bordeaux, en 1914, inconnu mais déjà juvénilement prophétique. Le jour de vos obsèques, toute l'Europe se pressait dans la modeste église de Montfort-l'Amaury en Yvelines. Certes, la petite salamandre que vous aviez choisie pour blason, traversera, indemne, encore maintes fournaises.

Et revenez parmi nous, Albert Einstein, suivi d'un cortège d'autres éminents réfugiés. Et vous, les assassinés, victimes que j'ai connues et aimées, de notre combat pour l'épanouissement de l'individu et les droits de nos Peuples libéraux : l'Allemand Walter Rathenau, l'Italien Amendola, le Roumain Ion Duca, l'Autrichien Engelbert Dollfuss, le Tchèque Jan Masaryk.

Entrez, entrez! Bientôt notre Assemblée s'ouvrira. Bienvenue à la Grèce qui, déjà, s'associe en pensée à notre hommage. Il n'est point ici un descendant de ces Cimmériens blonds et barbares menaçant jadis l'Hellade et qui n'ait, à cette heure, gravi ou ne veille gravir les degrés de l'Acropole, temple de Pallas-Athénée, notre déesse de la sagesse à laquelle nous avons si fréquemment et si voluptueusement désobéi. Telle est l'Europe. Méritons de ceux qui nous suivront le culte que nous rendons à ceux qui nous ont précédés. Mesdames et Messieurs les Elus de l'Europe, levez-vous, je vous prie, et recueillons-nous en l'honneur de nos héros. Observons une minute de silence.

Toutefois, que le culte de nos anciens ne sclérose pas notre action et n'occulte pas nos regards fixés sur l'avenir. Redoutons de devenir les classiques de nous-mêmes. L'histoire avance. Les conjonctures se renouvellent. Ce qui était impossible hier sera possible demain. D'ailleurs, vous ne partez pas d'une table rase. Sur des ruines encore chaudes, dès 1946, Winston Churchill de notre Grande-Bretagne exprimait le voeu que se reconstituât la famille européenne. Dès les années 50, il était apparu, à la suite de la déclaration du 9 mai de Robert Schuman, à six de nos Etats les plus industrialisés, qu'un marché commun à base d'union douanière et de compensations financières élèverait le niveau de vie, tant de leurs producteurs que de leurs consommateurs. Calcul juste, que la pratique appellerait à de constantes révisions. Les Six du Marché Commun et des Patries signaient donc les extraordinaires Traités de Paris en 1951 et de Rome en 1957. Peut-être, du fait de ses plans coopératifs incroyablement hardis en ces temps de règlements de comptes entre vainqueurs et vaincus, l'aïeul de la Communauté Charbon-Acier est-il Emile Mayrisch, de notre Luxembourg ? Mayrisch, dont les entreprises conféraient une dimension internationale à son pays. Mayrisch, ce bourgeois impérial au teint fleuri qui, dès 1921, m'introduisait auprès de ses pairs, les Industriels de la Ruhr, en vertu de mon engagement européen. Les Six sont devenus Neuf. Ils seront Dix, rondement, tous parties prenantes des organismes de consultation, de décision et d'exécution qui oeuvrent actuellement dans cette ville même, à Bruxelles et au Luxembourg. Sans ces Institutions, sans l'esprit de coopération dont elles ont fait preuve, sans la masse de leurs informations rassemblées en vue d'égaliser les charges et les avantages de chacun, vous seriez retardés dans vos travaux. Elles en ont mis en place, depuis deux décennies, les infrastructures qui permettront à votre Assemblée, succédant à l'ancienne Assemblée des Communautés, dont l'éminent Président Emilio Colombo est parmi nous, de prendre son image de marque avec la consécration du suffrage universel direct. Emilio Colombo a conduit cette Assemblée à son présent prestige. Il a été l'intime collaborateur d'Alcide de Gasperi, le troisième inspirateur du Traité de Paris.

Je dis bien le suffrage universel, car les femmes y ont eu la part de plein droit qui leur revenait. Elles ne l'auraient pas eu cette part lorsque je conduisais en France le combat pour leur égalité dans un climat si désuet que nos adversaires pouvaient, avec succès, arguer

que les mains des femmes étaient faites pour être cajolées et non point pour déposer des bulletins de vote dans les urnes. Sans récuser ces cajoleries, les Européennes ont cependant usé de leur bulletin. Et les voici maintenant, en bien des palais et des gratte-ciel, aux rênes du pouvoir. Je salue chaleureusement celles qui se trouvent parmi nous, conscientes, sans esprit de ségrégation, de la tâche qui les attend.

A vous qui m'apparaissez si jeunes, je rappellerai l'ouvrage d'un aristocrate esthonien publié pendant le sombre armistice au cours duquel notre continent reprenait souffle avant la deuxième grande guerre mondiale. Dans son Analyse Spectrale de l'Europe, le Comte Hermann de Keyserling se définissait lui-même occidental par la couleur de sa peau, Européen par l'éducation reçue, Balte de naissance, Russe et Allemand par le sang, Français par la culture. Je le revois, lui aussi cet authentique Européen, immense, hirsute, intarissable, dégingandé, commentant jusqu'à trois heures du matin à la jeune femme que j'étais alors, sous les réverbères de Saint-Germain-des-Prés, son prémonitoire volume. Chacun de nos Peuples y recevait d'abord une volée de bois vert : l'Anglais, moitié lion, moitié loup, mais gentleman inoffensif, ses buts atteints; l'Allemand, pour lequel la chose demeurait plus importante que l'homme et qui, à ce titre, ne pouvait se défendre d'une nostalgie communautaire; l'Italien, prenant le théâtre pour une fin en soi; le Français, incapable de comprendre que l'on veuille être différent de lui et attaché à ses définitions comme un sauvage à ses fétiches. J'épargne les autres. N'empêche que le vociférant comte béait d'admiration pour la richesse, la variété, la force de l'apport respectif de nos patries à leur commune culture. Du coup, allant plus loin dans l'analyse que l'impulsif Hugo, il lui semblait qu'exiger de l'Europe qu'elle s'unifiât comme l'Amérique et la Russie, c'était la méconnaître en son essence et, pratiquement, vouloir sa ruine. Fi du melting-pot - le pot à fondre! L'Europe devait s'unifier autrement. Les Nations maintiendraient leurs langues, leurs styles. Une unité originale, exemplaire, se constituerait tandis que les Patries, se complétant, subsisteraient avec leur ancienne vigueur. Si, au contraire, les choses allaient mal, une désagrégation complète de l'Europe était à prévoir, souhaitée par certains.

C'est vous dire avec quel soin, Hermann de Keyserling aurait veillé sur le Traité de Rome, faisant siennes les protestations de ses vigiles contre les distorsions du Marché Commun qui vont de tarifs déguisés à des importations sauvages ou à des manipulations sur les changes et bien d'autres drôleries dont j'ai soigneusement étudié les dossiers. Oui, il y a eu des tricheries, des pressions, voire de secrètes consignes qui ont essayé de casser notre Marché, lequel a résisté, n'étant point né du hasard mais de la nécessité.

D'autre part, mes Européens chéris, avouez que vos campagnes électorales ont souvent paru plus lourdes d'arrière-pensées partisanses que de préoccupations européennes. Lorsque vous vous risquiez à un raisonnement, vous vous perdiez vous-mêmes à quelques exceptions près, dans le labyrinthe des Institutions communautaires. Vos ouailles sortaient de vos réunions des termes techniques dansant dans leurs têtes, tels : dépassement, bavure, serpent - voire GATT ou SALT, mouches qui ne les empêcheraient pas, eux, mais vous, de dormir. Vous les traduisiez, ces termes, en camions, en poulets, en emplois, en allocations, en sécurité intérieure - de l'autre sécurité, ne soufflons mot. Et vous saviez que vous ne pourriez, hélas, parler en maîtres à dépendre de créanciers auxquels reviendrait la parole quand il s'agirait de solder vos dettes - ces fleurs empoisonnées jaillies de la mutation sociale à laquelle nos propres progrès nous ont accués.

C'est pourquoi, quelles qu'aient été les flèches (dont les miennes) tirées contre les actuelles structures européennes, il n'est que justice d'en revenir à nos compliments et à nos mercis. Elles ont oeuvré de leur mieux, dans un climat abstrait et jaloux. Abstrait, soit extra-humain, jaloux, soit infra-humain. Elles nous ont évité le pire : des asservissements unilatéraux, destructeurs de nos caractéristiques nationales. Le soutien de votre Assemblée leur inspirera un second souffle, à condition qu'elle-même ne dépérisse pas en stériles combats de partis. Chargée d'espérances qu'elle ne peut décevoir, elle ne s'y complaira pas.

IV.

J'en viens allègrement à l'avenir. Pour quelles tristes raisons, votre Assemblée ne vivrait-elle que les yeux fixés sur les Traités de Paris et de Rome ? Sans y contrevenir, elle pourrait, en sa souveraineté morale sur la chose européenne publique, se saisir des problèmes cruciaux qui les transcendent, encore plus importants que ceux de la monnaie et de l'énergie. J'en ai cerné trois.

Le premier est un problème d'identité, non pas d'identité entendue comme similitude, mais d'identité comprise comme perception profonde de soi. L'insuffisante participation de l'électorat européen à la consultation qui nous a créés, prouve combien il est urgent de le résoudre. Impossible de concevoir une Europe sans Européens. Je l'ai déjà dit dans cette enceinte en y recevant le Chancelier Helmut Schmidt, lauréat de ma modeste Fondation aux destinées de laquelle président M. le Maire Pflimlin, présent parmi nous, et M. Braun, le Président de l'Université des Sciences humaines de cette ville. Je l'ai répété à Paris, au Sénat, en recevant de l'éminent Gaston Thorn, de notre Luxembourg, et sous la présidence de M. Alain Poher, la Médaille d'Or Robert Schuman, créée par la F.V.S. Stiftung de Hambourg. Les Institutions communautaires ont fait des betteraves, du beurre, des fromages, des vins, des veaux, voire des cochons européens. Elles n'ont pas fait d'hommes européens. Ces hommes européens existaient au Moyen-âge, à la Renaissance, au Siècle des Lumières et, même, au XIXe siècle. Il faut les refaire. Déjà la jeunesse s'en charge, circulant sac au dos, ignorant les frontières. Déjà les villes jumelées ont créé un réseau d'hommes et de femmes allergiques aux conflits passés, et qui se savent liés au destin de leur continent. Mais dans leur ensemble, les écoles ne suivent pas, en dépit de réalisations exceptionnelles, telle à Bruges de notre Belgique, celle de M. Brugmans. Les professeurs échangés distillent leur science en se gardant, les ingrats, de s'afficher en champions d'une Europe sans laquelle ils resteraient confinés dans leurs établissements locaux. Des rêveurs ont pensé à des manuels scolaires qui transformeraient notre passé en jeux d'agneaux. Le mensonge ne porte pas de fruits. Il faut au contraire qu'en toutes les écoles du Marché Commun, des plus modestes aux plus sophistiquées, soit expliqué qu'à des siècles de conflits et de massacres se substitue aujourd'hui une ère nouvelle fondée en doctrine sur un plus petit dénominateur commun, celui de notre culture.

Rentrée dans vos rangs, je vous soumettrai un projet dont vous pourrez saisir les autorités voulues, associant tous nos maîtres, tous nos écoliers, tous nos étudiants, à la définition de ce dénominateur et, par rapport à lui, à la définition de nos caractères spécifiques. Une prise de conscience se ferait à laquelle vos campagnes électorales n'ont été que le prélude. Nous l'aurons alors enfin notre Université Européenne, non pas dans un ou plusieurs bâtiments pour jeunes déracinés, mais partout et multiforme, s'impose la création, déjà souhaitée, d'une Académie Européenne, d'une Philharmonie Européenne. Ajoutons-y des équipes sportives européennes, la culture physique faisant partie de la culture générale. Non, ne restons pas les classiques de nous-mêmes. Un ballon porte quelquefois plus loin qu'un obus.

Deuxième problème : la natalité. Au train où vont les couples, il n'y aura plus d'Européens bientôt. Bientôt! Alors pourquoi cette Assemblée? Les statistiques me paraissent doublement effrayantes : par leur formulation et par leur réalité. Lorsque des experts me déclarent : les femmes allemandes n'accouchent que de 1,4 et les femmes françaises que de 1,8 des 2,28 enfants nécessaires, je sursaute en imaginant des milliers de bébés en morceaux. Puis, je partage les affres de la longue agonie chiffrée de notre civilisation. La revivifier? La rajeunir? Nous n'y parviendrons qu'ensemble.

Comme vous tous, j'ai médité sur les pyramides des âges. J'ai même été jusqu'à Niigata, au Japon, face à la Chine, pour m'entretenir avec le Professeur Ogino des résultats de sa méthode. Une comparaison m'a émue. Les tabous sociaux de ma jeunesse condamnaient à de graves sacrifices intimes les filles séduites par les professions dites masculines. Les autres savaient qu'elles affronteraient, sans aide extérieure au foyer, les charges de leurs maternités alors sans contrôle. Ces tabous sont morts. Morts à tel point que je découvre dans l'aide et le respect que, changeant d'avis, les sociétés leur apportent une sorte de vengeance personnelle. Appuis indispensables. Mais croyez-moi, aucun des achats d'enfants auxquels nos gouvernements affolés s'apprêtent, par des allocations et des dégrèvements d'ailleurs trop lourds à supporter par leurs budgets, n'infléchiront le destin inscrit dans les pyramides. L'argent ne fait le poids ni de l'amour ni de l'espoir. Si les femmes occidentales ne veulent plus d'enfants, c'est qu'elles les jugent inutiles, voire nuisibles autant à leur travail qu'à leur agrément. Pour des causes inverses aboutissant à la même raison, les femmes slaves de Russie veillent aussi à leur stérilité. L'enfant collectivisé n'est pas utile à la famille et fort gênant dans une

société de pénurie. Plus. Ce n'est pas la psychologie de l'assistance consentie aux femmes européennes pour leurs maternités éventuelles qui modifiera leurs sentiments. Cette psychologie sous-entend l'enfant comme une charge, comme un risque - voire comme un malheur - jamais comme un investissement. D'amour, bien entendu, il n'est pas question. Plus encore. L'école incite les enfants à la critique, à l'irrespect des parents. Et au-delà du Mur à leur délation.

Je conjure à mon secours un instinct venu du fond des âges. Pourquoi jadis les femmes fécondes étaient-elles bénies ? Un, l'enfant collaborait au labeur familial, ou le complétait. Deux, l'enfant assumait la charge de ses vieux. Trois, l'enfant transmettait le patrimoine. Aujourd'hui, l'enfant naît. Un. Impatients, inquiets, les parents se demandent ce qu'ils en feront. Deux. Ils ne comptent pas sur son aide, leur vieillesse étant prise en charge par l'Etat. Trois. Quant aux patrimoines, ceux-ci ne se transmettent plus, volatilisés au passage, comme chacun sait. Ce n'est point prétendre que l'aspiration à une société de loisirs ne nous arrive pas également du fond des âges. A l'exception des initiés de la puissance et de la connaissance - les conquérants, les créateurs - les hommes libres n'ont jamais travaillé plus que pour travailler moins. En tout état de cause, si notre Europe en danger veut se perpétuer, elle doit affronter une profonde transformation morale. Il est permis de penser qu'acquis les loisirs, perçue l'interdépendance de la population active et de la vieillesse heureuse, qu'assouvi le besoin naturel de transmettre leurs biens, les couples veuillent multiplier par leurs enfants leur goût de vivre. Il n'est pas défendu d'imaginer un autre idéal dont notre foi en nous-mêmes précipiterait l'éclosion. Question d'âme! d'âme!

Identité, natalité. Arrivons-en au troisième problème qui sera, si vous le désirez, de votre suprême ressort : celui de la légalité, celui des Droits de l'Homme. Ils avaient sombré en Europe ces droits avec le naufrage de la Société des Nations et l'occupation de notre continent par la dictature nationale-socialiste. Ils ont alors émigré aux Etats-Unis, d'abord à San Francisco, ensuite à Manhattan. Là, ils se sont perdus. Des tyrans sont accueillis avec égard au Palais de verre et propulsés dans ses commissions penchées sur l'amélioration du sort des déshérités. La casuistique internationale va jusqu'à refuser l'appellation de victimes, parce qu'ils ont quitté volontairement leur pays, aux passagers des frêles esquifs qui voguent aujourd'hui sur des mers dangereuses sans vivres ni destination.

Les responsables des génocides que nous connaissons auraient dû être chassés de l'Organisation. Qui l'a exigé ? Personne. Comment s'en étonner ? Si l'on dénomme démocraties les régimes dont l'opposition n'est pas sous terre ou en prison, celles-ci sont moins de 30 à Manhattan parmi les 150 et quelques usagers de son Palais, tous signataires de la Charte. Quel machin! s'exclamait Charles de Gaulle. Dire le droit n'est pas une obligation, mais le dire en prétendant l'imposer tout en le trahissant est un crime. Ce crime, il vous appartiendra de le dénoncer. Encore une fois, soyez exemplaires.

Mais ce droit lui-même, il vous faudra le repenser, en fonction des imprévisibles privilèges engendrés par la tolérance de nos civilisations libérales. Au nom d'elle-même, cette tolérance s'est inclinée devant le fanatisme et les abus de force. La concentration des pouvoirs techniques, notamment, engendre des excès que ni Grotius, ni les Révolutionnaires de 89, ni Marx lui-même, n'avaient prévus. Une poignée de fils du désert peuvent, de l'extérieur, tuer une civilisation à laquelle ils doivent leur fortune, alors que l'Europe, même appauvrie, ne cesse de proclamer sa solidarité vis-à-vis des mal nantis de notre commune Vallée de Larmes. De l'intérieur, quelques anonymes sans responsabilités morales définies peuvent tenir à leur merci jusqu'à ce que vent, froid, ignorance et paralysie s'ensuivent, des foules d'autres anonymes, leurs frères. Les Européens redoutent les privilèges, ne seraient-ce que ceux des machines. Dans le fil des Droits de l'Homme, et relevant de leur philosophie, s'impose la recherche de nouvelles conceptions quant à la propriété, au travail et aux commandements de la culture.

Identité, natalité, légalité, l'Europe ne retrouvera son rayonnement qu'en rallumant leurs phares, les phares de la conscience, de la vie et du droit. Vous en détenez les étincelles.

Ah! Soyez persuadés que cette allocution, si peu conforme aux usages, je l'ai prononcée, pleinement informée du péril nucléaire qui nous encercle. Suréquipée, notre planète tourne, engagée dans une troisième guerre, larvée ici, féroce là, insidieusement polymorphe. Les documents qui me parviennent ne m'ont pas persuadée que le désarmement ait débuté autrement que sur le papier, alors que la science nucléaire se vulgarise. Le danger est devenu tel qu'il dépasse l'angoisse que l'on peut en ressentir. A le connaître exactement,

les couples n'auraient plus d'enfants du tout. Déjà, certains peuples, plus que d'autres imaginatifs, se sont transformés en rats pour construire de formidables cités souterraines résistant aux impacts et aux radiations. Déjà des consignes d'abri circulent. Toutefois, une chance demeure, que votre autorité morale d'Européens, unis contre le cataclysme possible, peut amplifier. Cette chance réside en ce que ce ne sont point les armes qui tuent, mais les hommes. Les armes, elles, ne demandent ni à être inventées, ni à sortir de leurs cachette. Oui, ce sont les hommes qui tuent, et si les Dix que nous sommes n'ont pas encore prévu de s'enterrer, laissez-moi l'illusion de penser que ce n'est point faute de crédits, mais que leur spiritualité leur défend de désespérer de la raison humaine.

Mesdames et Messieurs les Elus de l'Europe, plutôt votre Hôtesse que votre Présidente, je vous dirai à l'instar de mes jolies arrières-petites-filles qui sillonnent, en cet instant, terres, mers et cioux: Thanks for your attention! Danke! Grazie! Dank U! Tak. Go raibh maith agaibh. Merci pour votre attention et, en mon incomparable langue natale, j'ajouterai : du fond du coeur.
